

Godišnje izvješće

o rezultatima aktivnosti

*Institucije ombudsmana za ljudska prava
Bosne i Hercegovine za 2024. godinu*

Banja Luka, ožujak 2025. godine

**GODIŠNJE IZVJEŠĆE
O REZULTATIMA AKTIVNOSTI
INSTITUCIJE OMBUDSMANA ZA LJUDSKA PRAVA
BOSNE I HERCEGOVINE ZA 2024. GODINU**

Banja Luka, ožujak 2025. godine

Izdavač

Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine

78 000 Banja Luka/Akademika Jovana Surutke 13

e-mail: bl.ombudsmen@ombudsman.gov.ba

www.ombudsmen.gov.ba

Autori Izvješća

Ombudsmeni:

- Nives Jukić, dipl. iur.
- dr. Nevenko Vranješ
- dr. Jasminka Džumhur

Radna skupina:

- Nives Jukić, dipl. iur., ombudsmanka i koordinatorka radne skupine
- Aleksandra Marin Diklić, pomoćnica ombudsmana
- Alma Suljić, pomoćnica ombudsmana
- Antea Jozić, pomoćnica ombudsmana
- dr. Predrag Raosavljević, pomoćnik ombudsmana
- Alma Mehonić Kišić, stručna savjetnica ombudsmana

Tehnički uredio:

Dragan Perić, šef Odjela za informacione tehnologije

KAZALO

I. PREDGOVOR	7
II. SAŽETAK.....	11
III. PODACI O POSTUPANJU INSTITUCIJE OMBUDSMANA ZA LJUDSKA PRAVA BOSNE I HERCEGOVINE U 2024. GODINI	24
IV. SPECIJALNA IZVJEŠĆA OMBUDSMANA.....	26
4.1. Specijalno izvješće o malodobničkim/maloljetničkim brakovima.....	26
4.2. Specijalno izvješće Analiza realiziranja preporuka Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine	27
4.3. Prateće izvješće o stanju u ustanovama za smještaj osoba s intelektualnim i mentalnim teškoćama u BiH	28
4.4. Specijalno izvješće o stanju u pojedinim policijskim upravama u Bosni i Hercegovini ...	28
4.5. Specijalno izvješće u svezi sa sprječavanjem rizika apatridije na teritoriju Bosne i Hercegovine	29
V. GRAĐANSKA I POLITIČKA PRAVA.....	31
5.1. Uvod	31
5.1.1. Statistika.....	31
5.2. Pravo na pristup informacijama	32
5.2.1. Statistika.....	34
5.2.2. Zakonodavstvo	34
5.2.3. Postupanje po žalbama sukladno sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama na razini BiH.....	37
5.2.4. Postupanje po žalbama.....	38
5.2.5. Forma podnošenja zahtjeva.....	38
5.2.6. Neodlučivanje u zakonskom roku.....	39
5.2.7. Forma akta o odlučivanju.....	40
5.2.8. Utvrđivanje izuzetaka i provođenje testa javnog interesa.....	42
5.2.9. Informacije od javnog značaja	43
5.2.10. Dvostupnjevitost postupka.....	44
5.2.11. Zahtjevi za izdavanje mišljenja.....	44
5.2.12. Zaštita osobnih podataka.....	45
5.2.13. Stanje u oblasti slobode pristupa informacijama na razini institucija Bosne i Hercegovine - Godišnje izvješće za 2024. godinu.....	46
5.3. Pravo na imovinu	53
5.3.1. Bespravna gradnja.....	54
5.3.2. Učinkovitost nadležnih tijela u ostvarivanju prava na uživanje imovine	55
5.3.3. Pravo na mirno uživanje imovine	55
5.3.4. Utjecaj eksploatacije mineralnih sirovina na imovinu.....	56
5.3.5. Regulacioni plan	57
5.3.5. Komasacija.....	57
5.3.6. Stambeni objekti kao nacionalni spomenici	58
5.3.7. Upis podataka o nekretninama	58
5.4. Policija.....	59
5.4.1. Neprofesionalno postupanje policijskih službenika.....	60
5.4.2. Nepostupanje policije po prijavama građana	60
5.4.3. Nadzor nad radom policijskih službenika	61
5.4.4. Pristup informacijama	61
5.4.5. Unaprjeđenje policijskih službenika	62
5.5. Inspekcija	63
5.5.1. Pravodobno postupanje inspekcijskih tijela.....	63
5.5.2. Značaj inspekcijskog nadzora	64

5.5.3. Kadrovske slabosti inspekcijskih tijela.....	64
5.5.4. Ravnomjerna raspodjela zadataka unutar inspekcijskih tijela	65
5.6. Vladina i ministarska imenovanja.....	65
5.6.1. Povreda zakonskih principa tijekom postupka imenovanja.....	66
5.6.2. Povreda principa otvorenosti i transparentnosti	67
5.6.3. Povreda prava na pravni lijek	67
5.6.4. Poništenje procedure izbora.....	68
5.6.5. Postupci razrješenja	69
5.7. Migracije i azil	70
5.8. Javne isprave	72
5.9. Prava povratnika	72
5.9.1. Sigurnost povratnika.....	73
5.9.2. Obnova imovine povratnika	73
5.9.3. Problemi povratnika zbog nemogućnosti pristupa električnoj energiji	75
5.10. Sloboda okupljanja i udruživanja.....	77
5.11. Sloboda medija i sigurnost novinara	78
5.12. Besplatna pravna pomoć	79
VI. PRAVOSUĐE I UPRAVA.....	80
6.1. Uvod.....	80
6.2. Pravosuđe.....	80
6.2.1. Statistika	81
6.2.2. Dužina trajanja postupka	81
6.2.3. Plan rješavanja predmeta	83
6.2.4. Žalba na rad sudaca	84
6.2.5. Izvršenje.....	84
6.2.6. Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće Bosne i Hercegovine.....	86
6.2.7. Tužiteljstvo	87
6.2.8. Odvjetnici	88
6.2.9. Javni bilježnici	89
6.2.10. Europski sud za ljudska prava	89
6.3. Uprava.....	89
6.3.1. Dužina trajanja upravnog postupka	90
6.3.2. Nepostupanje drugostupanjskog tijela po žalbi	90
6.3.3. Vođenje službenih evidencija	91
6.3.4. Pravo na korištenje javnih dobara.....	91
VII. EKONOMSKA, SOCIJALNA I KULTURNA PRAVA	93
7.1. Uvod.....	93
7.1.1. Statistika	93
7.2. Pravo na rad	94
7.2.1. Oglašavanje radnih mjesta.....	94
7.2.2. Plaća i naknade iz radnog odnosa	95
7.2.3. Usavršavanje za rad	95
7.2.4. Radni uvjeti.....	96
7.2.5. Napredovanje u službi	97
7.2.6. Stegovni postupci.....	98
7.2.7. Sigurnost na radu	99
7.2.8. Sindikalno organiziranje	100
7.2.9. Otkaz ugovora o radu.....	101
7.2.10. Nadzor nad primjenom radnih propisa	102
7.3. Mirovine.....	102
7.3.1. Ispunjavanje uvjeta za mirovinu	103
7.3.2. Postupak odlučivanja o pravu na mirovinu	104

7.4. Socijalna prava	105
7.4.1. Socijalna davanja	105
7.4.2. Socijalno stanovanje	105
7.4.3. Mehanizmi nadzora osoba ovisnih od alkohola	106
7.4.4. Pravo na njegu i pomoć druge osobe	106
7.5. Obrazovanje	107
7.5.1. Predškolsko obrazovanje	107
7.5.2. Osnovno obrazovanje	108
7.5.3. Komunikacija škola - roditelj	109
7.5.4. Obrazovanje i pristup tržištu rada	110
7.6. Zdravstvo	111
7.6.1. Liste čeka	111
7.6.2. Refundacija troškova	112
7.6.3. Prava zaposlenih u zdravstvu	112
7.6.4. Obvezna imunizacija djece	113
7.7. Komunalne usluge	113
7.7.1. Pravo na pristup pitkoj vodi	114
7.7.2. Zbrinjavanje komunalnog otpada	115
7.8. Ekologija i zaštita okoliša	115
VIII. ODJEL ZA PRAĆENJE PRAVA OSOBA LIŠENIH SLOBODE	119
8.1. Uvod	119
8.1.1. Statistika	120
8.2. Predmeti u Odjelu za praćenje prava osoba lišenih slobode	120
8.2.1. Smještajni kapaciteti	120
8.2.2. Žalbe na rad zavoda	121
8.2.3. Zdravstvena skrb	123
8.2.4. Uvjetni otpust	124
8.2.5. Vanzavodske pogodnosti	125
IX. PREVENTIVNI MEHANIZAM U BOSNI I HERCEGOVINI	126
9.1. Uvod	126
9.2. Uspostava Preventivnog mehanizma u Bosni i Hercegovini	126
9.3. Poslovi Preventivnog mehanizma i ovlasti	128
X. PRAVA DJETETA	129
10.1. Uvod	129
10.1.1. Statistika	129
10.2. Djeca sa poteškoćama u razvoju	130
10.3. Pravo na naknadu roditelju - njegovatelju	132
10.4. Pravo na zdravstvenu skrb	133
10.5. Konfliktna rastava	135
10.6. Zabrana zlouporabe djece u političke svrhe	137
10.7. Zaštita privatnosti djeteta	137
10.8. Nasilje nad djecom	137
10.9. Vršnjačko nasilje	140
10.10. Pravo na obrazovanje	142
10.11. Zabrana pušenja osobama mlađim od 18 godina	145
XI. PRAVA OSOBA S INVALIDITETOM	146
11.1. Uvod	146
11.1.1. Statistika	148
11.2. Smještaj osoba sa intelektualnim i mentalnim teškoćama u ustanove socijalne skrbi	148
11.3. Rad i zapošljavanje osoba sa invaliditetom	150
11.3.1. Utvrđivanje radne sposobnosti	151
11.4. Pristupačnost	152

11.5. Imenovanje Vijeća za osobe sa invaliditetom.....	154
11.5.1. Priznavanje prava na invalidninu.....	155
XII. DISKRIMINACIJA I ZAŠTITA PRAVA NACIONALNIH I VJERSKIH MANJINA	156
12.1. Opća razmatranja	156
12.1.1. Statistika	157
12.2. Ključna zapažanja i trendovi u godini izvještavanja.....	159
12.2.1. Govor mržnje	159
12.2.2. Diskriminacija na osnovu etničke pripadnosti.....	160
12.2.3. Diskriminacija po osnovu dobi (prava umirovljenika).....	162
12.2.4. Diskriminacija na osnovu seksualne orijentacije.....	164
12.2.5. Rodna diskriminacija	165
12.2.6. Mobing (posebni oblici diskriminacije).....	169
12.3. Promoviranje zaštite od diskriminacije.....	173
12.4. Prava nacionalnih i vjerskih manjina	175
XIII. SURADNJA S TIJELIMA I INSTITUCIJAMA, ORGANIZACIJAMA CIVILNOG DRUŠTVA I CIVILNIM SEKTOROM	177
13.1. Suradnja s organizacijama i institucijama u Bosni i Hercegovini	177
13.2. Aktivnosti na promoviranju ljudskih prava	179
13.2.1. VIII Regionalna konferencija Tijela za jednakost jugoistočne Europe	180
13.3. Pridruživanje EU	181
13.4. Suradnja s međunarodnim organizacijama i institucijama i podnesci UN komitetima ..	183
13.5. Učešće u mrežama NHRI.....	186
13.6. Proces reakreditacije Institucije ombudsmana	188
13.7. Suradnja sa civilnim društvom.....	189
XIV. SURADNJA S MEDIJIMA	191
14.1. Značaj medija za javnost.....	194
XV. PREPORUKE OMBUDSMANA.....	195
ANEKS I. PREGLED PRORAČUNA ZA 2024. GODINU	223
ANEKS II. PREGLED OBVEZA INSTITUCIJA BOSNE I HERCEGOVINE PREMA ZAKONU O SLOBODU PRISTUPA INFORMACIJAMA NA RAZINI INSTITUCIJA BOSNE I HERCEGOVINE	224
ANEKS III. TABELARNI PRIKAZ STATISTIČKIH POKAZATELJA.....	232

I. PREDGOVOR

Institucija ombudsmana za ljudska prava BiH uspostavljena je temeljem Aneksa IV i VI Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini¹ i Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine². Institucija je rad započela 1996. godine. Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine u članku 1. predviđeno je da je Ombudsman za ljudska prava Bosne i Hercegovine neovisna institucija uspostavljena s ciljem promoviranja dobre uprave i vladavine prava, zaštite i promocije prava i sloboda fizičkih i pravnih osoba, a koja s tim u svezi nadgleda aktivnosti institucija Bosne i Hercegovine, njezinih entiteta i Brčko distrikta BiH. Zakonska definicija neovisnosti proističe iz međunarodnih obveza koje je Institucija prihvatila i principa ustanovljenih Rezolucijom Generalne skupštine 48/134 od 20. prosinca 1993. godine (u daljem tekstu: Pariški principi), Principima o zaštiti i promoviranju Institucije ombudsmana³ (u daljem tekstu: Venecijanski principi) i preporukama Komiteta ministara.

Potkomitet za akreditiranje Globalne alijanse neovisnih institucija za ljudska prava je dana 24.11.2017. godine Instituciju ombudsmana reakreditirao u status „A“, na razdoblje od pet godina. U rujnu 2023. godine Ombudsmani Bosne i Hercegovine podnijeli su zahtjev Potkomitetu za periodično petogodišnje reakreditiranje, te su Ombudsmani BiH u 2024. godini održali sastanak sa članovima Potkomiteta u povodu novog ciklusa reakreditiranja Institucije⁴. Ombudsmni BiH nazočili su i Godišnjem sastanku Globalne alijanse⁵, nakon kojeg je Institucija ombudsmana reakreditirana u status „A“ po treći put od GANHRI-ja, što predstavlja značajno postignuće Institucije kako na domaćem, tako i na međunarodnom planu⁶.

Ombudsmani BiH u okviru svojih ovlasti i nadležnosti razmatraju predmete koji se odnose na slabo funkcioniranje ili povrede ljudskih prava i sloboda počinjenje od bilo kojeg tijela vlade. Sukladno sa Zakonom o ombudsmanu, Institucija početkom svake kalendarske godine dostavlja Predsjedništvu Bosne i Hercegovine, Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine, Narodnoj skupštini Republike Srpske i Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine godišnje izvješće o rezultatima aktivnosti Institucije u prethodnoj godini. Izvješće ima višestruku ulogu koja se ogleda u prezentiranju svih aktivnosti koje Ombudsmani BiH poduzimaju tijekom godine u praćenju stanja u oblasti zaštite ljudskih prava i osnovnih sloboda. Ove aktivnosti uključuju poduzimanje konkretnih, pojedinačnih mjera u radu na predmetima ili sustavnih mjera sačinjavanjem specijalnih izvješća, prezentiranje i davanje mišljenja, informiranje javnosti o povredama i kršenjima prava, predočavanje zajedničkih aktivnosti sa organizacijama civilnog društva i tijelima javne vlasti, podizanje svijesti o stanju u oblasti ljudskih prava na međunarodnoj razini i dr.

¹ Dejtonski sporazum usvojen 21. studenog 1995. godine i ratificiran 14. prosinca 1995. godine

² Zakon o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, „Službeni glasnik BiH“ br: 19/02, 35/04, 32/06, 38/06, 50/08 i 61/23

³ Koje je objavila Venecijanska komisija 2019. godine,

Dostupno na: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2019\)005-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2019)005-e)

⁴ Online sastanak održan 01.05.2024. godine

⁵ Učesće na godišnjem sastanku Globalne alijanse nacionalnih institucija za ljudska prava (GANHRI 2024), koji se održao od 6. do 8. svibnja 2024. godine u Ženevi, Švicarska.

⁶ Potkomitet za akreditiranje preporučio je da se Institucija akreditira statusom „A“, ali naglašava potrebu za poduzimanjem razumnih koraka da bi se poboljšala učinkovitost i neovisnost sukladno Pariškim principima i preporukama koje je Potkomitet dao.

Pored mandata propisanih Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava BiH, Institucija ima i dodatne mandate utvrđene zakonima u Bosni i Hercegovini i to: Zakonom o zabrani diskriminacije⁷, Zakonom o slobodi pristupa informacijama na razini institucija Bosne i Hercegovine⁸, Zakonom o slobodi pristupa informacijama Federacije BiH⁹, Zakonom o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske¹⁰, Zakonom o ministarskim imenovanjima, imenovanjima Vijeća ministara i drugim imenovanjima Bosne i Hercegovine¹¹, Zakonom o vladinim, ministarskim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine¹² i Zakonom o vladinim, ministarskim i drugim imenovanjima Republike Srpske¹³.

Zakon o zabrani diskriminacije Bosne i Hercegovine Instituciji ombudsmana BiH jamči status „središnje institucije nadležne za zaštitu od diskriminacije“ sa zadatkom razmatranja predmeta navodne diskriminacije koju je počinila bilo koja pravna ili fizička osoba i u bilo kojoj oblasti života. Ovaj mandat osigurava se provođenjem promotivnih aktivnosti, istraživanja u oblasti diskriminacije, postupanjem po pojedinačnim žalbama i pokretanjem postupaka *ex officio*, kao i preuzimanjem aktivne uloge u prekršajnim postupcima za zaštitu od diskriminacije.

Ombudsmani su, sukladno članku 7. stavak (2) točka f), Zakona o zabrani diskriminacije, obvezni podnijeti godišnje, a prema potrebi i izvanredna izvješća o pojavama diskriminacije Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine, Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine, Narodnoj skupštini Republike Srpske i Skupštini Brčko distrikta Bosne i Hercegovine. Vođeni ekonomičnošću, Ombudsmani izvješće o pojavama diskriminacije dostavljaju kao zasebnu cjelinu u okviru godišnjeg izvješća.

Odredbom članka 48. Zakona o slobodi pristupa informacijama na razini institucija BiH, propisano je da je Instituciji ombudsmana u obvezi izraditi godišnje izvješće o stanju u oblasti slobode pristupa informacijama na razini institucija Bosne i Hercegovine koje se dostavlja nadležnim institucijama. Sukladno sa člankom 17. stavak 8. i člankom 47. istog Zakona izvješće se sačinjava na osnovu pojedinačnih godišnjih izvješća o radu institucija BiH, koje službenici za informiranje dostavljaju Instituciji ombudsmana za ljudska prava, Vijeću ministara BiH i Parlamentarnoj skupštini BiH. Vođeni principom ekonomičnosti, godišnje izvješće o stanju u oblasti slobode pristupa informacijama na razini institucija Bosne i Hercegovine dostavlja se kao zasebna cjelina u okviru godišnjeg izvješća o rezultatima aktivnosti Institucije ombudsmana za ljudska prava BiH za 2024. godinu.

Bosna i Hercegovina je u cilju provedbe obveza iz Opcionog protokola uz UN Konvenciju protiv torture i drugih surovih, neljudskih ili ponižavajućih kazni i postupaka /Optional Protocol to the

⁷Zakon o zabrani diskriminacije, „Službeni glasnik BiH, br: 59/09 i 66/16

⁸ Zakon o slobodi pristupa informacijama na razini institucija Bosne i Hercegovine, „Službeni glasnik BiH“, broj 61/23

⁹ Zakon o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine, „Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, br: 32/01 i 48/11;

¹⁰ Zakon o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske, „Službeni glasnik Republike Srpske“, broj:20/2001

¹¹Zakonom o ministarskim imenovanjima, imenovanjima Vijeća ministara i drugim imenovanjima Bosne i Hercegovine, „Službeni glasnik BiH“, broj 37/03

¹²Zakonom o vladinim, ministarskim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine, „Službene novine FBiH“ br: 12/03 i 34/04

¹³Zakonom o vladinim, ministarskim i drugim imenovanjima Republike Srpske, „Službeni glasnik RS“, broj 41/03

Convention against Torture - OPCAT/ usvojila Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o ombudsmanu za ljudska prava BiH te stvorila pravni preduvjet za uspostavu preventivnog mehanizma.

Preventivni mehanizam u Bosni i Hercegovini je neovisno preventivno tijelo, uspostavljeno sukladno sa odredbama Zakona o izmjenama Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava BiH¹⁴, odnosno članka 4a, stavak 1. ovog Zakona, kojim je propisano da sukladno sa člankom 17. Opcionog protokola uz Konvenciju protiv mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupanja ili kažnjavanja,¹⁵ Ombudsmani obavljaju poslove preventivnog mehanizma za sprječavanje torture i drugih surovih, neljudskih ili ponižavajućih postupanja i kažnjavanja u Bosni i Hercegovini (u daljem tekstu: Preventivni mehanizam).

Ombudsmani Bosne i Hercegovine usvojili su Pravilnik o vršenju poslova Preventivnog mehanizma za sprječavanje mučenja i drugih okrutnih, nečovječnih ili ponižavajućih postupaka i kazni u BiH¹⁶ te Metodologiju rada Preventivnog mehanizma u Bosni i Hercegovini. Ombudsmani uspostavljaju Odjel za vršenje poslova Preventivnog mehanizma u okviru Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Trenutno se provode procedure za uspostavu Odjela u smislu kadrovske popunjenosti i osiguranja materijalno-tehničkih uvjeta

Iako Institucija vrši različite zasebne mandate, ovaj značaj nije u potpunosti prepoznat što se posebno odražava u činjenici da nisu obezbjeđena materijalno-financijska sredstava, što ograničava izmjenu ustroja Institucije i njezin dalji razvoj.

U Instituciji trenutno radi 67 djelatnika i tri ombudsmana, od toga 39 diplomiranih pravnika (od toga tri su ombudsmana) i 28 zaposlenih iz kategorije administrativnog i tehničkog osoblja, dok su Pravilnikom o unutarnjoj organizaciji i sistematizaciji sistematizirana 92 radna mjesta.

Zakonom o plaćama u institucijama Bosne i Hercegovine¹⁷ nisu uzete u obzir specifičnosti uvjeta neophodnih za zapošljavanje osoblja u Instituciji ombudsmana koje bi, prema Zakonu o ombudsmanu, trebalo da imaju status koji imaju uposlenici u Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine. Ovim zakonom stavljene su van snage odredbe Zakona o ombudsmanu za ljudska prava, kao *lex specialis*, čime se izravno osporila neovisnost Institucije kao jedan od osnovnih Pariških principa.

¹⁴Zakon o izmjenama Zakona o ombudsmanu za ljudska prava BiH („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ br. 61/23),

¹⁵Konvencija protiv mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupanja ili kažnjavanja ("Službeni glasnik BiH" - Međunarodni ugovori", broj 08/08),

¹⁶„Službeni glasnik BiH“62/24

¹⁷ „Službeni glasnik BiH“ br. 50/08, 35/09, 75/09, 80/10 - odluka US, 32/12, 42/12, 50/12, 32/13, 87/13, 75/15, 88/15, 16/16, 94/16, 72/17, 25/18, 32/20, 65/20 i 59/22

Sve izneseno, pred Instituciju ombudsmana i tijela vlasti postavlja ozbiljan i zahtjevan zadatak da koordiniranim i sinhroniziranim djelovanjem stvore pretpostavke za unaprjeđenje Institucije, kao središnjeg mehanizama za zaštitu i promociju ljudskih prava.

Ombudsmani Bosne i Hercegovine

Nives Jukić

dr. Nevenko Vranješ

dr. Jasminka Džumhur

II. SAŽETAK

Prava svakog pojedinca u Bosni i Hercegovini propisana su Ustavom Bosne i Hercegovine, konvencijama i drugim međunarodnim standardima koje je BiH potpisala, kao i zakonima. U Preambuli Ustava BiH se navodi odlučnost da se u BiH osigurava puno poštivanje međunarodnog humanitarnog prava, te opredijeljenost da se polazi od Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima, međunarodnih ugovora o građanskim i političkim te ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima, kao i Deklaracije o pravima osoba koje pripadaju nacionalnim ili etničkim, vjerskim i jezičkim manjinama, te drugih instrumenata o ljudskim pravima. Člankom II Ustava BiH se proklamira da BiH i oba entiteta osiguravaju najvišu razinu međunarodno priznatih ljudskih prava i temeljnih sloboda. Aneksom VI Dejtonskog sporazuma propisano je da su Ombudsmeni BiH mehanizam za zaštitu i promoviranje ljudskih prava. U okviru svog mandata, Ombudsmeni BiH razmatraju predmete koji se odnose na slabo funkcioniranje ili na povredu ljudskih prava počinjenu od strane bilo kojeg tijela Bosne i Hercegovine, njezinih entiteta i Brčko distrikta BiH. Pored ovog mandata, Ombudsmeni BiH su tijelo za ravnopravnost sukladno sa Zakonom o zabrani diskriminacije, te postupaju prema odredbama zakona o slobodi pristupa informacijama i zakona o vladinim i ministarskim imenovanjima. Predmeti se formiraju na osnovu pojedinačnih žalbi pravnih ili fizičkih osoba ili *ex officio*.

U tijeku 2024. godine, Ombudsmeni BiH su zaprimili ukupno 2792 žalbe, dok je istodobno završen rad u 2690 predmeta. Institucija ombudsmana bilježi ukupno 7087 obraćanja građana (izravni kontakti, pismeni kontakti, telefonski pozivi, elektronička pošta i pisane žalbe), a izdato je 350 preporuka u 390 predmeta.

Struktura podnesenih žalbi, u odnosu na povredu prava: povrede političkih i građanskih prava 764 žalbe; kršenje ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava 704; povrede prava u pravosuđu i upravi 652 žalbe; kršenja prava djece 299 žalbi; diskriminacija 196 žalbi; povrede prava osoba lišenih slobode 107 žalbi; povrede prava osoba s invaliditetom 60 žalbi i povrede prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina 10 žalbi. U izvještajnom razdoblju Ombudsmeni BiH su izdali 350 preporuka u 390 predmeta.

Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava: Tijekom 2024. godine, registrirane su 764 žalbe. Iz ranijih godina preneseno je 477, tako da je u radu bio ukupno 1241 predmet. Okončan je rad u 728 predmeta.

Prema razmatranim povredama prava, u oblasti političkih i građanskih prava, broj žalbi je slijedeći: pristup informacijama 241, policija 160, vladina i ministarska imenovanja 72, imovinskopravni odnosi 135, inspekcije 85, besplatna pravna pomoć 2, javne isprave 11, migracije i azil 23, ratna šteta šest, mediji i sloboda informiranja devet, predmeti korupcije šest, vjerske slobode i religija sedam i sloboda okupljanja četiri.

U ovoj oblasti, upućeno je 165 preporuka od čega najveći broj zbog nepostupanja javnih tijela po odredbama zakona o slobodi pristupa informacijama 82, kršenja principa utvrđenih zakonima o vladinim, ministarskim i drugim imenovanjima 35, inspeksijskim tijelima zbog propuštanja radnji iz okvira inspeksijskog nadzora 22, policijskim tijelima 14, zbog neučinkovitog

postupanja tijela uprave u postupcima imovinsko-pravne prirode devet, entitetskim i lokalnim tijelima vlasti radi zaštite prava i imovine povratnika dvije.

U pogledu **imovinskopravnih pitanja** građani se obraćaju žalbama u slučajevima kada nepostupanje nadležnih tijela, sukladno sa pozitivnim zakonskim propisima i principima dobre uprave, utječe na uživanje njihovih građanskih, imovinskih prava uslijed: bespravne gradnje, povrede prava na pristup imovini, neinformiranosti o mogućnosti oduzimanja imovine zbog vođenja projekata od javnog interesa, neprovođenja utvrđenih regulacionih planova, povrede prava na mirno uživanje imovine zbog činjenice da je nekretnina u kojoj žive proglašena nacionalnim spomenikom, postupaka komasacije, nemogućnosti raspolaganja novčanim sredstvima deponovanim kod banke, kao i radi postupaka izmjene podataka u katastru nekretnina, odnosno javnog izlaganja podataka o nekretninama.

Ombudsmeni BiH ističu problematiku bespravne gradnje koja za posljedice ima ugrožavanje postojećih stambenih objekata, odnosno, povredu prava na mirno uživanje imovine građana. U postupcima koje građani pokrenu radi zaštite svojih prava, uočene su slabosti javne uprave koje se odnose na: neblagovremeno postupanje po zahtjevima građana, dugotrajnost postupaka, neučinkovitost i neblagovremenost mehanizama koji su dužni osigurati provedbu propisa kojima se reguliraju prava i obveze u postupku gradnje nekretnina, prevashodno inspekcije. Građani su prinuđeni koristiti pravnu mogućnost pokretanja sudskih postupaka, koji, s obzirom na prirodu predmeta spora, mogu biti složeni, dugotrajni i finansijski iscrpljujući. Poseban problem jeste dinamika uklanjanja bespravno sagrađenih objekata.

Ombudsmeni BiH su uputili 14 preporuka policijskim tijelima i ukazali na obvezu postupanja sukladno sa pozitivnim zakonskim propisima i međunarodnim standardima ljudskih prava, a u predmetima u kojima su žalitelji bili pripadnici policije preporučeno je preispitivanje pravnih akata o proceduri unaprjeđenja policijskih službenika i internog premještaja. Ombudsmeni ukazuju da je potrebno provesti sveobuhvatnu analizu načina rada, učinkovitosti i neovisnosti uspostavljenih mehanizama nadzora nad radom policijskih službenika kako bi obraćanja građana, pritužbe, imale suštinski učinak.

Inspekcija: U 2024. godini zaprimljeno je 85 žalbi, što je četiri žalbe više nego u 2023., a žalbe su izjavljene zbog neprovođenja inspekcijskog nadzora i nepoduzimanja radnji i mjera iz okvira nadležnosti inspekcijskih tijela.

U 22 predmeta su izdate preporuke koje se odnose na izostanak inspekcijskog nadzora, neblagovremeno postupanje inspekcijskih tijela, kadrovske slabosti inspekcijskih tijela i neravnomjernu raspodjelu radnih zadataka, nepostupanje sukladno s odredbama pozitivnog zakonodavstva kojima su propisani obuhvat, sadržaj i forma nadzora, prava i dužnosti inspektora, izaslanstva nadležnosti itd.

Ombudsmeni BiH su upoznati sa problemom nedostatka stručnih kadrova, uglavnom urbanističko - građevinskih inspektora, sa čime se pojedine općine/gradovi na području Bosne i Hercegovine suočavaju. Činjenica da jedinica lokalne samouprave nema uposlenog inspektora određene struke ne smije utjecati na mogućnost građana da zaštite svoja prava. Ukoliko tijela

vlasti nisu u stanju zajamčiti nadzor nad provođenjem propisa, samo reguliranje bilo koje oblasti je suštinski bez učinka.

Vladina i ministarska imenovanja: tijekom 2024. godine Ombudsmeni BiH su razmatrali 72 prigovora, a u 35 predmeta je upućena preporuka. Prigovori su izjavljeni zbog kršenja principa prigodom provođenja postupaka imenovanja i razrješenja članova upravnih i nadzornih odbora u javnim poduzećima i javnim ustanovama, komisija koje djeluju u okviru zakonodavnih tijela, nepostupanja po odredbama kojima je definiran sam postupak provođenja procedure i odlučivanja o izboru najboljeg kandidata, kao i povrede prava na pravni lijek i prava na informiranost o rezultatima provedenog postupka. Ombudsmeni su u preporukama upućenim odgovornim javnim tijelima ukazali na obvezu postupanja sukladno sa pozitivnim zakonskim propisima i preporučili da se sva javna imenovanja obavljaju transparentno, na zakonit način, sukladno sa svim važećim pravilima, propisima i zakonima, da se provedu po principu izbora na osnovu kvalitete, putem dobro informiranog izbora osoba, koje po svojim sposobnostima, iskustvu i kvaliteti odgovaraju potrebi reguliranog tijela, da se u postupku izbora osigura i princip pravičnosti, te onemoguću svaka zlouporaba prava stranaka. Razmatrano je više prigovora iz kojih je razvidno da je pokrenuta procedura izbora; proveden pravno - formalni dio, ali konačno imenovanje nije izvršeno bez utemeljenog razloga koji takav postupak čine opravdanim, te stoga ističu da svaka selektivna primjena propisa dovodi u sumnju objektivnost i nepristranost tijekom izbora.

Zaprimljene su i žalbe zbog odluka izvršne vlasti o razrješenju imenovanih osoba u reguliranom tijelu prije isteka mandata, zbog čega Ombudsmeni ponovno naglašavaju potrebu za preispitivanjem postojećeg zakonodavnog okvira koji regulira pitanje vladinih, ministarskih i drugih imenovanja i skreću pozornost na kršenje zakona.

Migracije i azil: Ombudsmeni su tijekom 2024. godine razmatrali 23 predmeta vezana za prava stranih državljana, 12 više nego u 2023. godini. Razmatrana su obraćanja zbog prava boravka stranaca u Bosni i Hercegovini, nemogućnosti ostvarivanja prava stranog državljanina u diplomatsko-konzularnom predstavništvu Bosne i Hercegovine u inozemstvu, prava na boravak u ustanovi za prihvrat i smještaj stranaca, statusa malodobnih migranata bez pratnje, povrede prava stranih državljana na djelotvoran pravni lijek u postupku stavljanja pod nadzor nemogućnosti iskazivanja namjere za azil.

Prema Informaciji Ministarstva sigurnosti o stanju u oblasti migracija u Bosni i Hercegovini za devet mjeseci 2024. godine, upućenoj Vijeću ministara Bosne i Hercegovine, i dalje je prisutan problem neregularnih migracija¹⁸, koje zahtijavaju veliku uključenost državnih službi imajući u vidu procedure koje moraju provesti.

¹⁸Prigodom izrade Specijalnog izvješća o stanju u oblasti migracija u Bosni i Hercegovini Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su za najveći broj stranih državljana koji su bili predmet analize, usvojili termin neregularni migranti jer se, prema informacijama odgovornih tijela, u većini slučajeva radi o stranim državljanima koji su u Bosnu i Hercegovinu ušli ili ulaze bez ikakvih identifikacionih dokumenata, na mjestima koja nisu predviđena za prelazak državne granice, što predstavlja kršenje pravnih propisa Bosne i Hercegovine i nije sukladno s procedurama nadležnih tijela u Bosni i Hercegovini u pogledu ulaska stranaca u zemlju.

Javne isprave: tijekom 2024. godine Instituciji ombudsmana izjavljeno je 11 žalbi koje su u svezi s javnim ispravama, što je dvije više nego u prethodnoj godini, i upućena jedna preporuka. Žalbe su izjavljene zbog postupanja nadležnih tijela u postupcima za izdavanje osobnih dokumenata, uvjerenja iz matične evidencije i putnih isprava, problema u proceduri stjecanja državljanstva Bosne i Hercegovine, nepravilnosti u biračkom spiskovima, problema kod zamjene inozemnih vozačkih dozvola za bosanskohercegovačke.

Prava povratnika: Ombudsmeni BiH su po službenoj dužnosti pokrenuli istrage po saznanjima iz sredstava informiranja da je na bilo koji način ugrožena sigurnost i integritet povratnika.

Ombudsmeni BiH, djelujući u okviru svojih nadležnosti, pozivaju nadležna tijela da, prije svega, posebnu pozornost posvete sigurnosti povratnika u njihovim mjestima stanovanja i poduzmu sve neophodne mjere kako bi se preduhitрили eventualni napadi na povratnike, učinkovito proveli postupci utvrđivanja odgovornosti u slučaju napada na povratnike i osiguralo uživanje ljudskih prava povratnika bez diskriminacije.

U 2024. godini zaprimljeno je šest predmeta vezanih za pitanje ratne štete na imovini žalitelja, a upućene su dvije preporuke. Povratnici, koji se upuštaju u postupke ostvarivanja prava za pomoć pri obnovi stambenog objekta, suočavaju se sa više problema. Prije svega, sa složenom upravnom procedurom vezanom za dodjelu donatorskih sredstava, koja često uključuje različite razine vlasti, što sa poteškoćom isprate, nedostatkom novčanih sredstava za , a nakon obnove i sa nemogućnošću da priključe stambeni objekat na elektrodistributivnu mrežu.

Ombudsmeni BiH smatraju poražavajućim podatak da u Bosni i Hercegovini i dalje 100.000 ljudi čeka na pomoć u stambenom zbrinjavanju,¹⁹ imajući u vidu slijed vremena od 30 godina od okončanja ratnih dejstava. Tijela vlasti trebaju poduzeti dodatne napore kako bi se povratnicima pružila pomoć u obnovi stambenih objekata, zbog čega moraju iznaći i preispitati sve pravne i financijske mogućnosti kako bi se pronašla odgovarajuća rješenja. Problem pristupa električnoj energiji dodatno pogađa povratnike. Ombudsmeni naglašavaju da ostvarivanje prava na elektrifikaciju domaćinstava nije nikakva privilegija, nego temeljni i polazni uvjet svakog održivog povratka ili života uopće bilo koje zajednice, pogotovo imajući u vidu činjenicu da su povratnička domaćinstva u konkretnim naseljima imala priključak na električnu mrežu. Nedostatak osnovnih uvjeta za život utječe na minimalan standard života i mogućnost opstanka na povratničkom području.

Sloboda okupljanja i udruživanja: Tijekom 2024. godine evidentirana su četiri postupka koji se odnose na slobodu okupljanja i udruživanja. Evidentirane su žalbe građana zbog privremene izmjene režima prometa usljed javnih događanja. Ombudsmeni čine nespornim da organizacija sportskih i kulturnih događaja, protesta, memorijalnih obilježavanja, događaja značajnih za obogaćivanje i promociju turističke ponude i ostalih oblika javnog okupljanja na prometnim površinama, može zahtijevati izmjenu režima prometa kako bi se osigurala uspješna organizacija događanja, ali nadležna ministarstva imaju odgovornost uspostaviti prometni režim na način koji u najmanjoj mjeri utječe na svakodnevno kretanje građana.

¹⁹Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine akt broj: 06-12-1-2072- 4/24/NDG od 10.12.2024.godine

Instituciji ombudsmana se često obraćaju članovi udruga građana zbog problema u odnosima članova unutar same udruge, korištenja ili uskraćivanja određenih prava članova, utvrđivanja disciplinske odgovornosti i dr. Prisutnost problema zbog kojih se predstavnici udruga obraćaju Instituciji zahtijeva šire istraživanje u cilju sagledavanja uzroka takvog stanja.

Sloboda medija i sigurnost novinara: Tijekom 2024. godine zaprimljeno je devet žalbi koje se odnose na: vršenje političkog pritiska na medijske kuće, nejednak tretman i uskraćivanje informacija medijima, zahtjev za javno obraćanje zbog sigurnosti novinara, te žalbe građana zbog objava na pojedinim portalima. Ombudsmeni BiH podsjećaju na značajnu ulogu novinara od kojih se očekuje da istražuju i predočavaju javnosti informacije zasnovane na provjerljivim činjenicama, ukazuju na zlouporabe svih tijela vlasti, kršenja prava i sloboda počinjenih od strane svih aktera u jednom društvu, uključujući neetična postupanja i kršenje ljudskog dostojanstva.

Kroz svoj rad, novinari aktualiziraju pitanja i probleme s kojima se suočava jedno društvo, doprinose otvaranju debate i kreiraju mogućnosti da svi akteri izraze svoj stav o čemu upoznaju javnost, doprinoseći razini demokratičnosti i izgradnji društva koje tolerira i prihvaća druge stavove i uvjerenja. Ostvariti navedene društvene uloge novinara je moguće očekivati ukoliko je njihov status u društvu uređen i zajamčeno im uživanje osnovnih prava i sloboda, prevashodno pravo na sigurnost.

Nasilje, uznemiravanje i zastrašivanje novinara mogu dovesti do gušenja slobode medija i slobode izražavanja. Ombudsmeni napominju da profesionalne obveze koje imaju novinari, važnost njihovog rada i očekivanja javnosti ne smiju umanjiti značaj etike u toj profesiji.

Besplatna pravna pomoć: U 2024. godini Ombudsmeni su postupali po dvije žalbe zbog povrede prava na pravnu pomoć i uputili jednu preporuku.

Besplatna pravna pomoć je oblik ostvarivanja prava fizičke osobe na pravično suđenje i jednak pristup pravdi pred sudom i drugim tijelima, čije troškove u cijelosti, ili djelomično snosi nadležno tijelo za pružanje besplatne pravne pomoći. Radi se o mehanizmu kod kojeg se država odriče svih ili dijela izvornih javnih prihoda (sudskih ili administrativnih taksi), preuzima teret snošenja (potpunog ili djelomičnog) troška poduzetih procesnih radnji, potom osigurava pružanje pravnih savjeta i angažman kvalificiranog pravnog savjetnika.

Pravo na pristup informacijama: Institucija ombudsmana za ljudska prava BiH pravo na pristup informacijama razmatra u okviru Odjela za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava, u kategoriji medija i slobode informiranja i pristupa informacijama. Tijekom 2024. godine zaprimljena je 241 žalba koja se odnosi na pristup informacijama.

Zaprimljene žalbe ukazuju da se u većini slučajeva građani Instituciji obraćaju shodno zakonima o slobodi pristupa informacijama na razini entiteta, a veoma mali broj žalbi temeljem Zakona o slobodi pristupa informacijama na razini institucija BiH.

Kao u prethodnim godinama, najčešći osnov za obraćanje Instituciji odnosio se na nedonošenje odluka po podnesenom zahtjevu za pristup informacijama, odlučivanje nakon isteka zakonskog roka, nepostupanje drugostupanjskog tijela po prigovoru, odbijanje pristupa informacijama, neadekvatno utvrđivanje izuzetaka i provođenje testa javnog interesa i kršenje prava dvostupnjevitosti postupka.

U oblasti pravosuđa: zaprimljeno je 280 žalbi. Najčešći osnov za obraćanje odnosio se na dužinu trajanja postupka gdje je registrirano 50 žalbi, izvršenje presuda 32 žalbe, žalbe na rad sudaca 17 žalbi, žalbe koje su se odnosile na Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće Bosne i Hercegovine 8 žalbi, te one koje se odnose na ostale povrede prava vezano za postupanje sudova 173 žalbe. Institucija ombudsmana u oblasti pravosuđa izdala je 14 preporuka. Preporuke su se odnosile na vođenje sudskog postupka i donošenja sudskih odluka, donošenje odluke po prigovoru izvršenika, poduzimanje procesnih radnji u izvršnom postupku, osiguravanje učinkovite primjene članka 6. Europske konvencije. Najveći broj žalbi u oblasti pravosuđa, kao i prethodnih godina, odnosio se na povredu prava na pravično suđenje, odnosno dužinu trajanja postupka.

U oblasti uprave: tijekom 2024. godine Ombudsmani BiH su zaprimili 263 žalbe koje su se odnosile na povrede prava na dobru upravu, a u 50 predmeta je upućena preporuka. Zaprimljene žalbe i upućene preporuke se odnose na dužinu upravnog postupka, nepostupanje drugostupanjskih tijela uprave po žalbama, povrede u postupcima izdavanja uvjerenja iz službene evidencije, te povrede prava na korištenje javnih dobara. Određen broj predmeta i upućenih preporuka iz ove oblasti se odnosi na postupanje inspeksijskih tijela, kao posebnih tijela uprave, a koja su obrađena u poglavlju Inspekcije.

Uprava predstavlja neposredno sredstvo za ostvarivanje prava i obveza građana. Javna uprava se stara o društvenoj zajednici u cjelini, odnosno ostvarivanju i zaštiti njezinog općeg ili javnog interesa, a što podrazumijeva i institucionalno ostvarivanje prava, obveza i pravnih interesa njezinih građana, pravnih osoba i organizacija. Uprava je djelatnost koja, sukladno sa zakonom, pomaže, podstiče, ovlašćuje, potvrđuje i dodjeljuje, ali isto tako i zabranjuje, naređuje i ograničava prava građana i ostalih sudionika upravnopravnih odnosa. Tijelo koje vodi upravni postupak je dužno osigurati uspješno i kvalitetno ostvarivanje i zaštitu prava i pravnih interesa fizičkih i pravnih osoba i drugih stranaka. Postupak se treba voditi brzo i sa što manje troškova i gubitka vremena za stranku i druge osobe koja sudjeluju u postupku, ali tako da se pribavi sve što je potrebno za pravilno utvrđivanje činjeničnog stanja i za donošenje zakonitog i pravičnog rješenja.

Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava: u 2024. godini zaprimio je 704 žalbe. Zaprimljene žalbe su se u najvećem broju odnosile na povrede prava iz radnih odnosa 242, na mirovine 139, komunalne usluge 156, socijalnu skrb 57, zdravstvo 56, obrazovanje 41, ekologiju i zaštitu okoliša 17. Odjel je uputio 63 preporuke u 69 predmeta, od kojih se 28 preporuka odnosi na povrede iz radnih odnosa.

Upućene preporuke u oblasti *radnih odnosa* su se odnosile na definiranje postupka provođenja javnog oglašavanja upražnjenih radnih mjesta, usklađivanje koeficijenata u državnoj službi, razmatranje zahtjeva za promjenu radnog mjesta radi usavršavanja, poduzimanja aktivnosti radi

narušenih radnih odnosa, mobinga na radu, okončavanje disciplinskih/stegovnih postupaka, osiguravanje zaštite na radu, te preporuke upućene radi otkaza ugovora o radu. Formulacija „pravo na rad“ ne znači da država pojedincu mora naći posao ili osigurati plaću koju želi, nego da država mora donijeti propise koji postavljaju sigurnosne i zdravstvene standarde rada u svim sektorima, poštenu plaću za obavljeni posao i pravo radnika na sindikalno organiziranje. Država treba učiniti sve da smanji nezaposlenost.

Po *povredama prava iz mirovinskog osiguranja* Ombudsmani BiH su zaprimili 139 žalbi, te izdali devet preporuka. Upućene preporuke su se odnosile na pitanja ostvarivanja prava na mirovinu, razmjerne mirovine, neuplatu doprinosa od strane poslodavaca, pitanja pretplate mirovina.

Ombudsmani BiH su 2021. godine otvorili postupak po službenoj dužnosti, a u svezi sa odredbama Zakona o izvršnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine i Zakona o izvršnom postupku Republike Srpske i provođenja postupka prinudne ovrhe na jednoj polovini mirovine, te Federalnom ministarstvu pravde i Ministarstvu pravde Republike Srpske uputili Inicijativu²⁰ za izmjenu zakona, na način da se ovrha može sprovesti najviše do iznosa jedne četvrtine mirovine. Ministarstvo pravde RS je dostavilo odgovor²¹ u kojem se, između ostalog, navodi: „*Mišljenja smo da je Inicijativa opravdana i obavještavamo Vas da će Ministarstvo pravde Republike Srpske kao obrađivač Zakona o izvršnom postupku, prigodom slijedećih izmjena i dopuna Zakona, razmotriti predmetne prijedloge.*“ 14.10.2024. godine Ombudsmani BiH su zaprimili informaciju Federalnog ministarstva pravde da je Ministarstvo uputilo Vladi FBiH Nacrt zakona o izmjenama i dopunama Zakona o izvršnom postupku FBiH kojim je inicijativa Ombudsmana BiH u cijelosti implementirana.

Ombudsmani BiH su 2021. godine uputili inicijativu²² za izmjenu članka 147. stavak 1. Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju FBiH²³ koja se odnosi na snošenje pogrebnih troškova u slučaju kada osiguranik živi u BiH, ali izvan teritorija Federacije BiH. Početkom 2025. godine su objavljene izmjene Pravilnika o naknadi troškova u slučaju smrti korisnika mirovine. Brisan je članak 2. koji je bio diskriminirajući, a u kojem je stajalo da pravo na snošenje pogrebnih troškova imaju obitelji umirovljenika koji su živjeli na području FBiH i Brčko distrikta BiH. Izmjenama pravo na posmrtnine imaju pravo i obitelji umirovljenika koji su živjeli u Republici Srpskoj, a mirovinu su primali putem Federalnog zavoda za mirovinsko i invalidsko osiguranje.

Po *povredama prava iz socijalnih odnosa* Odjel je registrirao 57 žalbi, a izdano je sedam preporuka. Upućene preporuke se odnose na ostvarivanje prava na socijalnu pomoć, pitanje socijalnog stanovanja, postupanje institucija kada je kućanstvo suočeno sa porocima člana obitelji, ostvarivanje prava na njegu i pomoć člana obitelji. Ombudsmani BiH registriraju predmete koji se odnose na probleme pri ostvarivanju prava na jednokratnu pomoć, u kojim slučajevima nije uvijek odgovornost na tijelima naznačenim u žalbi jer se tražitelji socijalne pomoći obraćaju nenadležnim tijelima.

²⁰ Ž-BR-08-117/21, preporuka broj: P-21/23

²¹ Odgovor na preporuku broj: 08.030/020-395/23 od 2.3.2023. godine

²² Ž-BL-04-289/21, preporuka broj: P-156/21

²³ „Službene novine Federacije BiH“ broj: 3/2018, 93/2019 - odluka US

U *oblasti obrazovanja* registriran je 41 predmet, a izdate su četiri preporuke. Upućene preporuke su se odnosile na ostvarivanje prava na predškolski odgoj i obrazovanje, uspostavljanje komunikacije na relaciji škola - roditelj²⁴, provođenje disciplinskih/stegovnih postupaka. Ombudsmeni BiH žele naglasiti da: *"(...) pravo na obrazovanje je djelotvorno samo ako osoba kojoj se to pravo osigurava, osim same mogućnosti obrazovanja, dobije i mogućnost da iz svoga obrazovanja ostvari određenu dobrobit (...)"*²⁵.

Odjel za praćenje ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava je registrirao 56 predmeta iz *oblasti zdravstvene skrbi*, dok su u tri predmeta izdate preporuke. Upućene preporuke su se odnosile na refundaciju troškova nakon liječenja, ostvarivanje prava zaposlenih u zdravstvu, te usklađivanje odredbi o obrazovanju sa odredbama zakona o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti.

Ombudsmeni BiH registriraju značajan broj predmeta koji se odnose na *komunalne usluge*. U 2024. godini zaprimljeno je 156 žalbi, izdano je 11 preporuka. Preporuke su se odnosile na povredu prava na pristup pitkoj vodi - prekide u isporuci²⁶, kao i isključenja sa vodovodne mreže radi neplaćenih računa, sanaciju vodovodne infrastrukture²⁷, isključivanje kupaca sa energetske mreže, zbrinjavanje komunalnog otpada.

Ombudsmeni BiH su razmatrali 17 žalbi koje se odnose na pitanja *ekologije i zaštite okoliša* a upućeno je sedam preporuka, koje su se odnosile na ostvarivanje prava na zdrav okoliš, očuvanje nasada hrasta lužnjaka i crne topole.

U Odjelu za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode: Tijekom 2024. godine zaprimljeno je 107 žalbi, što predstavlja povećanje u odnosu na 2023. godinu za 21 žalbu. Upućeno je osam preporuka koje su se odnosile na poboljšanje smještajnih kapaciteta kazneno popravnih zavoda (izgradnja i sanacija) u Bihaću i Zenici, na ubrzanje kaznenog postupka i na dodatni oprez prigodom hospitalizacije pritvorenika i zatvorenika. Ombudsmeni BiH nastoje svojim djelovanjem unaprijediti mehanizme zaštite ljudskih prava osoba lišenih slobode kako bi se, između ostalog, olakšala reintegracija pritvorenika i zatvorenika u zajednicu, uskladili zakoni i dobre prakse sa međunarodnim standardima i u krajnoj liniji u što većoj mjeri obezbijedili pravičan i human tretman osoba lišenih slobode.

Uspostava Preventivnog mehanizma u Bosni i Hercegovini: Preventivni mehanizam u Bosni i Hercegovini je neovisno preventivno tijelo, uspostavljeno sukladno odredbama Zakona o izmjenama Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava BiH²⁸, odnosno članka 4a, stavak 1. ovog Zakona kojim je propisano da sukladno sa člankom 17. Fakultativnog protokola uz Konvenciju protiv mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupanja ili kažnjavanja,²⁹ Ombudsmeni obavljaju poslove preventivnog mehanizma za sprječavanje torture i drugih

²⁴Ž-BR-04-288/23, preporuka broj: P-86/24

²⁵ Odluka Komisije za ljudska prava pri Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine broj CH/03/14950 od 19.02.2006. godine, stavovi 164. i 169.

²⁶Ž-BL-04-227/24, preporuka broj: P-196/24

²⁷ Ž-BL-04-56/23, preporuka broj: P-207/23

²⁸Zakon o izmjenama Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava BiH („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ br. 61/23),

²⁹Konvencija protiv mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupanja ili kažnjavanja ("Službeni glasnik BiH" - Međunarodni ugovori", broj 08/08),

surovih, neljudskih ili ponižavajućih postupanja i kažnjavanja u Bosni i Hercegovini (u daljem tekstu: Preventivni mehanizam).

Ombudsmeni BiH su usvojili Pravilnik o vršenju poslova Preventivnog mehanizma za sprječavanje mučenja i drugih okrutnih, nečovječnih ili ponižavajućih postupaka i kazni u BiH³⁰ kojim se propisuju ovlasti i nadležnosti Ombudsmana u vršenju poslova Preventivnog mehanizma, godišnji plan aktivnosti, način izvještavanja, zaposlenici, postupak izbora stručnih osoba i organizacija civilnog društva, metodologija rada, način rada neovisnih stručnih osoba i predstavnika organizacija civilnog društva, čuvanje službene tajne.

Usvojena je Metodologija rada Preventivnog mehanizma, koja predstavlja operativni dokument sa smjernicama za postupanje prigodom organiziranja i obavljanja posjeta ustanova u kojima se nalaze osobe lišene slobode, navode principi djelovanja Preventivnog mehanizma, obveze i prava, odnos institucija/ustanova prema istom, način prikupljanja informacija o zlostavljanju ili drugom obliku kršenja ljudskih prava, izvanredne situacije koje mogu nastupiti tijekom posjeta Preventivnog mehanizma, evaluacija posjeta, kodeks članova tima preventivnog mehanizma u BiH, te kao dodatak matrice za (pr)ocjenu stanja u policijskim agencijama i (pr)ocjenu stanja u zatvorskim ustanovama.

Nakon ispunjenja finansijskih pretpostavki Ombudsmeni su započeli uspostavom Odjela za vršenje poslova Preventivnog mehanizma u okviru Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine u smislu materijalno-tehničke opremljenosti i kadrovske popunjenosti. U vremenu izrade ovog godišnjeg izvješća provedena je natječajna procedura i izvršen prijam prvih kadrova u Odjel za vršenje poslova Preventivnog mehanizma, koji će od ožujka 2025. godine započeti rad.

Odjel za praćenje ostvarivanje prava djece: Ombudsmeni BiH ukazuju da se prava djeteta i dalje ozbiljno i redovito ugrožavaju i krše. Djeca su i dalje žrtve različitih oblika nasilja i izložena su socioekonomskoj isključenosti i diskriminaciji. Tijekom 2024. godine u Odjelu za praćenje ostvarivanja prava djece zaprimljeno je 299 žalbi, što predstavlja povećanje za 68 žalbi u odnosu na prošlu 2023. godinu. Povećanje broja žalbi zasigurno ukazuje na brojne izazove sa kojima će se i djeca i roditelji, a i društvo u cjelini, susretati u budućnosti. Upućene su 24 preporuke koje su odnosile na kršenje i ugrožavanje prava djeteta u oblasti obrazovanja, socijalne i zdravstvene skrbi.

Tijekom 2024. godine zaprimljen je veći broj žalbi koje se tiče prava djece sa poteškoćama u razvoju u ostvarivanju prava na obrazovanje, ali i u ostvarivanju drugih prava. Bez obzira na manje pomake, nema dovoljno razumijevanja za osobe sa invaliditetom. Krajnje je vrijeme da se normativno urede i definiraju pitanja angažiranja asistenata u nastavi. Dnevni centri, uspostavljeni u lokalnim zajednicama, imaju ograničene prostorne, kadrovske i finansijske resurse koji utječu na njihov rad. Nesporno potreba za dnevnim centrima postoji, ali je jasno i da se moraju unaprijediti i usuglasiti normativi i standardi za njihov rad sa postojećim prilikama i troškovima.

³⁰Pravilnik o vršenju poslova Preventivnog mehanizma za sprječavanje mučenja i drugih okrutnih, nečovječnih ili ponižavajućih postupaka i kazni u BiH („Službeni glasnik BiH“ 62/24)

Po pitanju zdravstvene skrbi, Ombudsmani BiH godinama zagovaraju jedino rješenje koje bi bilo u potpunosti sukladno sa UN Konvencijom o pravima djeteta - besplatnu i bezuvjetnu zdravstvenu skrb za svu djecu. U dijelu koji se tiče zdravstvene skrbi djece, ukazuje se i na potrebu za osiguranje dovoljnog broja stručnjaka za mentalno zdravlje djece koji trebaju pružiti djeci pomoć i potporu u teškim situacijama povodom uznemiravajućih događaja u bližoj i široj okolini, posebice u manjim sredinama koje se bore sa nedostatkom resursa. Posebno je uočen problem smještaja i liječenja djece sa poremećajima u ponašanju i ozbiljnim psihičkim i psihijatrijskim dijagnozama koja se već nalaze u ustanovama socijalne skrbi.

Ombudsmani BiH i dalje uočavaju višestruke povrede prava djeteta u postupcima rastave braka ili prekida izvanbračne zajednice, povjeravanja djeteta jednom od roditelja, uređenja viđanja djeteta i roditelja sa kojim ne živi, osiguranja prava djeteta na izdržavanje, na putnu ispravu, na liječenje itd. Brojni problemi sa kojima se susreću roditelji u svojoj komunikaciji odražavaju se neposredno na djecu i ostvarivanje njihovih prava.

Nadležna tijela svih razina vlasti trebalo bi da imaju za cilj smanjenje nasilja u obitelji, školi, zajednici i digitalnom prostoru. Ombudsmani BiH pomno prate usklađivanje kaznenog zakonodavstva sa međunarodnim konvencijama u Republici Srpskoj, Federaciji BiH i Brčko distriktu BiH u oblasti zaštite prava djeteta i zaštite žena.

U prevenciju i sprječavanje vršnjačkog nasilja mora se uključiti cjelokupno društvo i samo stručni nastavnici i educirani roditelji i djeca mogu osigurati da ne dolazi do nasilja među vršnjacima. Vršnjačko nasilje poprima mnoge oblike, a predmeti u Instituciji ombudsmana ukazuju na to da ga i djeca i roditelji doživljavaju na različite načine, jer se drugačije definiraju granice prihvatljivog ponašanja.

Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba sa invaliditetom: Osobe sa invaliditetom i dalje predstavljaju jednu od najranjivijih skupina društva. Ombudsmani BiH ukazuje da i dalje postoje ozbiljni izazovi koje je potrebno adresirati u pogledu zapošljavanja, pristupa obrazovanju, zdravstvenoj skrbi, društvenoj inkluziji i skrbi, kao i socijalnoj pomoći osoba sa invaliditetom.

Tijekom 2024. godine, Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba sa invaliditetom zaprimio je 63 žalbe. Navedena statistika ne odražava nužno stvarno stanje povreda prava u ovoj oblasti, s obzirom na to da se u velikom broju predmeta u Odjelu za praćenje ostvarivanja prava osoba sa invaliditetom ukazuje i na druge povrede prava kao što su prava djece, građanska prava, ekonomska i socijalna prava, diskriminacija i dr. i ovaj broj može biti znatno veći.

Ombudsmani BiH su u 2024. godini pratili aktivnosti vezano za imenovanje Vijeća za osobe sa invaliditetom. Vijeće za osobe sa invaliditetom je osnovano i neophodno je da se uključi u sve relevantne procese.

Institucija ombudsmana je tijekom 2024. godine izdala Prateće izvješće o stanju u ustanovama u kojima su smještene osobe sa intelektualnim i mentalnim poteškoćama u BiH. Cilj istraživanja je kvantitativno i kvalitativno sagledati stanje u oblasti institucionalnog zbrinjavanja osoba sa intelektualnim i mentalnim teškoćama u BiH i usklađenost relevantnih zakona i dokumenata s međunarodnim standardima ljudskih prava, te temeljem dobivenih rezultata istraživanja sačiniti

preporuke u svrhu unaprjeđenja stanja. U sklopu Pratećeg izvješća, Ombudsmani BiH su uputili preporuke nadležnim institucijama svih razina vlasti u Bosni i Hercegovini. Preporučeno je i da svi subjekti intenziviraju napore na implementaciji preporuka iz Mišljenja o napretku i preporuka UN-ovog komiteta i Univerzalnog periodičnog pregleda, te da koordinacija treba biti usmjerena i na to da se konačno implementira Presuda Europskog suda za ljudska prava u slučaju Hadžimejlić i drugi.

Diskriminacija: U godini izvještavanja u Odjelu za eliminiranje svih oblika diskriminacije registrirano je 196 predmeta diskriminacije, a što predstavlja blago povećanje od devet predmeta u odnosu na prethodnu godinu. Upućeno je 48 preporuka koje se odnose na mobing (12), diskriminaciju na osnovu nacionalnog i socijalnog podrijetla (2), na osnovu političkog i drugog uvjerenja (2) obrazovanja (4), na osnovu etničke pripadnosti (3), na osnovu rodnog identiteta (1), kao i na diskriminaciju po osnovu sindikalnog djelovanja (1).

Statistički pokazatelji, kao i struktura žalbi ukazuju da ova oblast zahtijeva stalno jačanje kapaciteta gdje bi se fokus više usmjerio na proaktivno djelovanje, kako bi se smanjio broj žalbi koje se podnose, kao i na veću implementaciju odluka Ombudsmana, ali i provođenje aktivnosti na prevenciji. Praksa je pokazala neujednačenost sudskog postupanja u primjeni odredbe iz članka 15 stavak 9 Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini, prema kojoj je sud dužan uzeti preporuke Ombudsmana u razmatranje, što predstavlja indikator potrebe edukacije sudaca o ovom pitanju. Prema procjenama Ombudsmana, i dalje postoje neprijavljeni slučajevi diskriminacije zbog generalnog nepovjerenja u institucije, kao i zbog straha od eventualnih negativnih posljedica po osobni status žrtava.

Preporukama je konkretno zahtijevano usklađivanje internih akata s člankom 24. Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini, poduzimanje mjera na prevenciji diskriminacije generalno, poduzimanje koraka ka pokušaju pronalaska sporazumnog rješenja spora i uspostavljanje internih mehanizama za prijavljivanje i zaštitu od diskriminacije unutar same organizacije. U slučajevima diskriminacije na osnovu etničke pripadnosti, preporukama je zahtijevano prioritarno obnavljanje infrastrukture u povratničkim sredinama, jednake mogućnosti u korištenju javnih resursa, blagovremeno postupanje u ostvarivanju prava na mirovinu pred nadležnim fondovima, te jednake mogućnosti prigodom natjecanja na javne pozicije.

Institucija ombudsmana za ljudska prava je sukladno sa unaprijeđenim zakonskim okvirom intenzivno poduzimala aktivnosti promocije antidiskriminacijske zaštite. U 2024. godini, najznačajnije od takvih aktivnosti bile su: izrada podnesaka prema Komitetu za eliminaciju rasne diskriminacije Ujedinjenih naroda, (CERD), koji je tim povodom i javno predstavljen na 113. sjednici Komiteta za eliminaciju rasne diskriminacije, a u okviru razmatranja Periodičnog izvješća Bosne i Hercegovine o implementaciji Konvencije o eliminaciji rasne diskriminacije dana 12.08.2024. godine; izrada i promocija Specijalnog izvješća o realiziranju preporuka Ombudsmana za ljudska prava BiH, kao i organiziranje Regionalne konferencije Tijela za jednakost u Sarajevu (26. - 28. studeni) pod nazivom „Obveze u odnosu na EU Direktive o jačanju tijela za jednakost“.

Prava nacionalnih i vjerskih manjina: U 2024. godini registrirano je 10 predmeta iz oblasti prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina i izdata je jedna preporuka. Žalbe su u najvećem broju izjavljene od strane Europskog centra za prava Roma (European Roma Rights Centre AISBL), iz Brisela, Kraljevina Belgija, odnosno njihove regionalne kancelarije iz Skoplja, Republika Sjeverna Makedonija, i odnose se na položaj pripadnika romske nacionalne manjine radi otežanog legaliziranja romskih kuća i naselja u više jedinica lokalne samouprave u Bosni i Hercegovini, nejednakog pristupa vodi, infrastrukturi i socijalnoj skrbi, obezbjeđenja alternativnog smještaja romskim obiteljima itd.

Kao posljedica niske stope zapošljavanja Roma i teške ekonomske situacije, na području Bosne i Hercegovine evidentno je njihovo nomadsko kretanje u potrazi za dostupnim vidom zarade koji se najčešće ogleda u poslovima vezanim za prikupljanje i trgovinu sekundarnim sirovinama. Brojni su problemi sa kojima se zbog takvog načina življenja susreću. Stambeni objekti, odnosno naselja koja formiraju su najčešće neuvjetna za život, ne ispunjavaju uvjete za eventualnu legalizaciju, otežan je pristup vodi i infrastrukturnim kapacitetima. Nerijetko je prisutan otpor domicilnog stanovništva. Romi se također suočavaju s posebnim izazovima kada je riječ o prijavi prebivališta i boravišta, što je ključno za mogućnost zapošljavanja, pristup zdravstvenim i socijalnim uslugama te integraciji u društvo. Upis u matične evidencije i posjedovanje osobnih dokumenata su preduvjeti za ostvarivanje svih drugih prava, ali istodobno i vid zaštite od opasnosti da postanu žrtve trgovine ljudima. Ombudsmeni ukazuju da je neophodno intenzivno raditi na osiguranju identifikacionih dokumenata svim osobama romske nacionalne manjine, uklanjanju prepreka i pružanju potpore poboljšanju položaja Roma u oblasti stambenog zbrinjavanja, zdravstvene skrbi, obrazovanja i svih oblika uključenosti u društvene, socijalne, kulturne i političke tokove života. Također, tu je i pitanje zapošljavanja Roma u javnom i privatnom sektoru kroz implementiranje strategija koje će uključivati različite vidove osposobljenosti za poslove na tržištu rada, kao i razvijanje programa podsticaja poslodavcima za zapošljavanje i uspostavljanje neovisnih mehanizama nadzora.

Suradnja sa medijima: Ombudsmeni BiH raspolažu sa nekoliko instrumenata putem kojih informiraju javnost o temama iz oblasti ljudskih prava. Prije svega to su saopćenja u kojim Ombudsmeni iskazuju svoj stav, zasnovan na međunarodnim standardima ljudskih prava i zakonodavstvu u BiH, informirajući javnost o temama kršenja ljudskih prava. Pored toga, Ombudsmeni sažetke donesenih preporuka redovito objavljuju na svojoj web stranici kako bi mogli poslužiti kao smjernice u radu nadležnih tijela. Objavljivanje informacija i organiziranje press konferencija povodom događaja kao što su prezentiranje godišnjih i specijalnih izvješća, konferencije i okrugli stolovi, sastanci sa predstavnicima civilnog društva se koriste za animiranje medija kako bi teme iz oblasti ljudskih prava učinile dostupnim javnosti. Kontinuirana suradnja s predstavnicima sredstava javnog informiranja nastavila se i tijekom 2024. godine. Institucija ombudsmana je odgovorila na 105 medijskih zahtjeva. Nastavljen je trend iz prethodnih godina po kojem se interes medija primarno fokusira na dječija, građanska i politička prava, te diskriminaciju. U domenu dječijih prava, Ombudsmeni su za medije govorili o vršnjačkom nasilju, ulozi centara za socijalni rad u zaštiti prava djeteta, alimentaciji, amber alert sustavu, pravu na obrazovanje, registru pedofila, te brojnim drugim temama od značaja za ostvarivanje dječijih prava. U pogledu građanskih i političkih prava, Ombudsmeni su u svojim izjavama, između ostalog, kazivali o pristupu informacijama, postupcima imenovanja, slobodi medija i izražavanja.

Suradnja sa domaćim institucijama i organizacijama u Bosni Hercegovini i međunarodna suradnja: Ombudsmeni BH ističu da su institucije vlasti u Bosni i Hercegovini dužne osigurati građanima primjenu i zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. Institucija ombudsmana predstavlja kanal komunikacije između građana i vlasti i od kvalitete suradnje sa institucijama vlasti ovisi rješavanje konkretnih predmeta. Tijekom 2024. godine Ombudsmeni BiH su surađivali sa zakonodavnim tijelima na svim razinama vlasti, kao i sa predstavnicima izvršne vlasti, sudjelovali na brojnim skupovima i događajima posvećenim ljudskim pravima, poput tematskih sjednica koje organiziraju Ombudsmeni BiH, zakonodavna tijela i drugi relevantni subjekti, što je omogućilo vođenje konstruktivnih konzultacija o ključnim pitanjima iz oblasti ljudskih prava. Ombudsmeni BiH su održali niz sastanaka sa predstavnicima nevladinih organizacija u Bosni i Hercegovini.

Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine organizirala je VIII Regionalnu konferenciju tijela za jednakost jugoistočne Europe pod nazivom “*Obveze u odnosu na Direktive o jačanju tijela za jednakost*”, koja je održana u Sarajevu od 26. do 27. 11. 2024. godine. Konferencija je okupila predstavnike tijela za ravnopravnost iz zemalja jugoistočne Europe, uključujući Bosnu i Hercegovinu, Crnu Goru, Sjevernu Makedoniju, Srbiju i Albaniju, kao i predstavnike Europske mreže tijela za jednakost (Equinet). Sudjelovali su i predstavnici državnih institucija, nevladinih organizacija, međunarodnih organizacija, Europske unije, Vijeća Europe i Misije OSCE-a u Bosni i Hercegovini.

U 2024. godini nastavljena je uspješna suradnja na međunarodnom planu, ali i sa međunarodnim organizacijama koje rade i djeluju u Bosni i Hercegovini. Institucija ombudsmana ostvaruje uspješnu suradnju sa mrežama nacionalnih institucija za zaštitu ljudskih prava i aktivno djeluje kao članica različitih mreža (Globalna mreža nacionalnih institucija za ljudska prava - GANHRI, Europska mreža nacionalnih institucija za ljudska prava - ENNHRI, Europska mreža tijela za jednakost - Equinet, Asocijacija mediteranskih ombudsmana - AOM, Europska mreža ombudsmana za djecu Europe - ENOC, Međunarodni institut ombudsmana - IOI).

GANHRI Potkomitet za akreditaciju (SCA) po treći put je reakreditirao Instituciju ombudsmana Bosne i Hercegovine i dodijelio joj status „A“. Ova reakreditacija ne samo da potvrđuje visoku razinu usklađenosti sa Pariškim principima, koji postavljaju ključne standarde za rad nacionalnih institucija za ljudska prava, već i ističe predanost Institucije u promoviranju ljudskih prava, vladavine prava i demokratije. Dobijeni status „A“ omogućava Instituciji da nastavi aktivno sudjelovati u međunarodnim organizacijama i forumima, kao što je i Globalna mreža nacionalnih institucija za ljudska prava (GANHRI), čime se doprinosi osnaživanju njezinog međunarodnog statusa i razmjeni iskustava i najboljih praksi.

III. PODACI O POSTUPANJU INSTITUCIJE OMBUDSMANA ZA LJUDSKA PRAVA BOSNE I HERCEGOVINE U 2024. GODINI

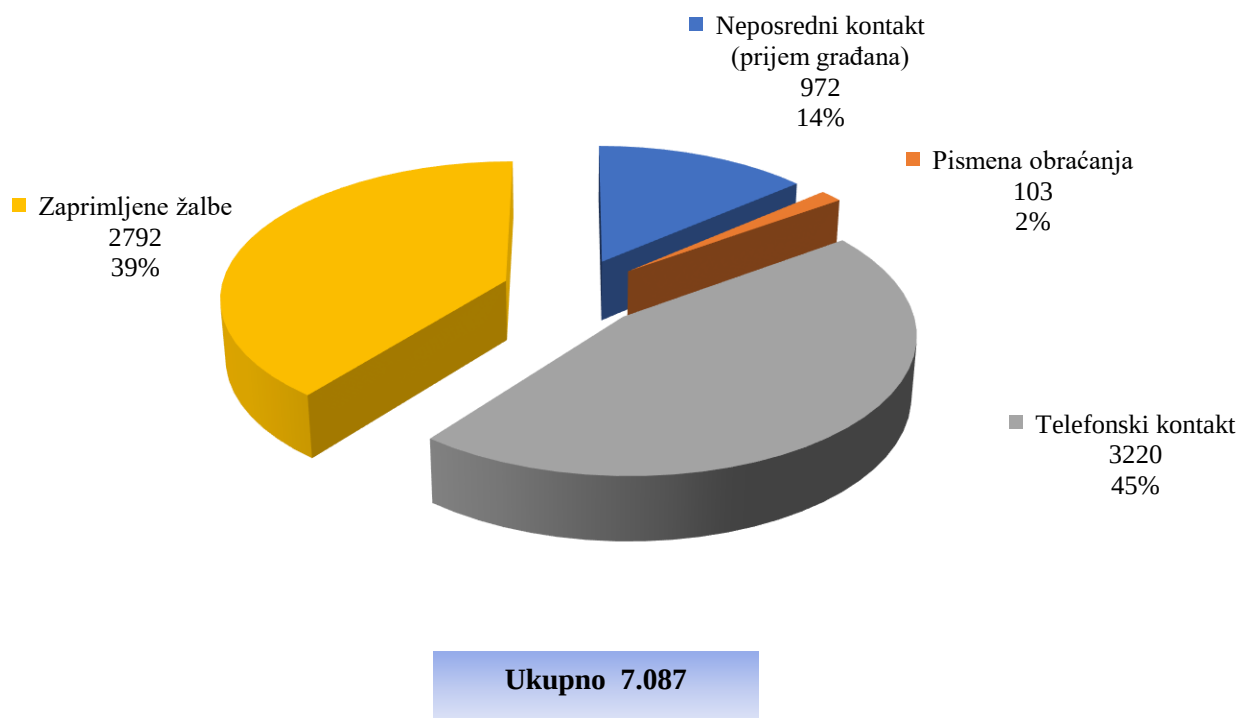
Tijekom 2024. godine Institucija ombudsmana zaprimila je ukupno 2.792 žalbe. U 2024. godini ukupno je arhivirano 2.690 predmeta, od toga 1.704 predmeta iz 2024. godine i 986 predmeta iz prethodnih godina. Tijekom izvještajnog razdoblja Instituciji ombudsmana ukupno se obratilo 7.087 građana (izravni kontakti, pismeni kontakti, telefonski pozivi, elektronička pošta i pisane žalbe). U grafikonu 2 dat je prikaz obraćanja građana Ombudsmanima BiH u 2024. godini.

Grafikon 1. Pregled osnovnih pokazatelja vezanih za rad Institucije

Tabela 1. Struktura podnesenih žalbi, u odnosu na povredu prava

ODJEL	Zaprimljeno u 2024. godini
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece	299
02 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba s invaliditetom	60
03 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina	10
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava	704
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava	764
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije	196
07 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode	107
08 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi	652
UKUPNO	2792

Grafikon 2. Prikaz obraćanja građana Instituciji ombudsmana

U izvještajnom razdoblju Ombudsmani BiH izdali su 350 preporuka u 390 predmeta.

Tabela 2. Stupanj realiziranja preporuka

Način realiziranja preporuka u predmetima	Broj predmeta s izdatom preporukom u 2024. godini	Broj predmeta s izdatom preporukom u 2023. godini
Realizirana	145 (37,18%)	242 (49,59%)
Ostvarena suradnja	80 (20,50%)	63 (12,91%)
Djelomično realizirana	12 (3,08%)	13 (2,66%)
Nema odgovora	92 (23,59%)	90 (18,44%)
Nije realizirana	61 (15,64%)	80 (16,39%)
Ukupan broj predmeta s izdatom preporukom	390	488

IV. SPECIJALNA IZVJEŠĆA OMBUDSMANA

Institucija je u 2024. godini izradila 5 specijalnih izvješća:

Specijalno izvješće o maloljetničkim brakovima, siječanj 2024. godine

Specijalno izvješće
Analiza realiziranja
preporuka Ombudsmena za
ljudska prava Bosne i
Hercegovine, travanj 2024.
godine

Prateće izvješće o stanju u
ustanovama za smještaj
osoba s intelektualnim i
mentalnim teškoćama u
BiH, travanj 2024. godine

Specijalno izvješće o
stanju u pojedinim
policijskim upravama u
Bosni i Hercegovini,
ožujak 2024. godine

Specijalno izvješće u svezi
sa sprječavanjem rizika
apatridije na teritoriju
Bosne i Hercegovine,
studenj 2024. godine

4.1. Specijalno izvješće o malodobnim/maloljetničkim brakovima

Tijekom 2024. godine Ombudsmani BiH su sačinili Specijalno izvješće o malodobnim/maloljetničkim brakovima. Izvršena je analiza relevantnog pravnog okvira, što obuhvata analizu međunarodnih standarda i domaćeg zakonodavstva u ovoj pravnoj oblasti. Centrima za socijalni rad, tužiteljstvima, sudovima i policijskim upravama s područja Sarajeva, Mostara, Tuzle, Banja Luke, Bijeljine i Brčko distrikta Bosne i Hercegovine upućen je upitnik kojim su traženi relevantni podaci za izradu Izvješća. Održan je i sastanak s predstavnicima nevladinih organizacija.

Kako su to Ombudsmani BiH konstatirali, malodobni brakovi u Bosni i Hercegovini mogu se sklopiti samo pod uvjetima predviđenim obiteljskim zakonima (entiteta i Brčko distrikta BiH) i to samo u slučaju kad je malodobna osoba navršila 16 godina života. Dozvolu za sklapanje braka daje sud na zahtjev malodobne osobe, te uz učešće centra za socijalni rad, koji daje svoj prijedlog i mišljenje, utvrđuje postojanje uvjeta za sklapanje braka, mentalnu i tjelesnu spremnost za brak, postojanje opravdanih razloga za zaključenje braka, vodeći se pritom zaštitom najboljeg interesa djeteta. Međutim, ovu zakonsku mogućnost nikako ne bismo trebali povezati i dovoditi u svezu s protivzakonitim ponašanjima koja se moraju sankcionirati, s napomenom da kažnjavanje treba biti usmjereno prvenstveno na punoljetne osobe, posebice na roditelje koji takvu tradiciju, koja nije sukladna sa zaštitom najboljeg interesa djeteta, podupiru, potiču i realiziraju.

Ombudsmani BiH su istakli da veliki problem predstavljaju prisilni maloljetnički brakovi, jer su, nažalost, često dječji brakovi paravan za trgovinu djecom i druge vrste eksploatacije koje se povezuju s trgovinom ljudima. Porazno je za društvo u cjelini, da postoje situacije u kojima roditelji ne samo da dopuštaju takve zajednice, nego i navode dijete na sklapanje braka. Prema

navodima Nevladinih udruga (NVO-a) brojni slučajevi ugovaranja maloljetničkih brakova, od kojih mnogi ostaju neotkriveni, ukazuju da se na tom području ne poduzima dovoljno kako bi se djeca zaštitila. Marginalizirane skupine djece i mladih, posebice djeca pripadnici romske zajednice, zbog specifičnih tradicionalnih stavova, u velikom su broju slučajeva posebno ranjiva grupa te su upravo ona visoko na listi potencijalnih žrtava trgovanja.

Komitet UN-a za prava djeteta, na svojim 2404. i 2405. sjednici, razmatrao je Šesto periodično izvješće Bosne i Hercegovine, te usvojio zaključna zapažanja na 2430. sjednici održanoj 27. rujna 2019. godine. Rukovodeći se definicijom djeteta, odnosno da se djetetom smatra osoba ispod 18 godina, iz članka 1. Konvencije UN-a o pravima djeteta, Komitet preporučuje državi članici da izmijeni obiteljske zakone entiteta i Distrikta kako bi se otklonili svi izuzeci koji omogućavaju zaključivanje braka za osobe mlađe od 18 godina.

Analizom pristiglih odgovora, uvažavajući rezultate istraživanja, Ombudsmani BiH su preporučili Vladi Republike Srpske, Vladi Federacije Bosne i Hercegovine i Vladi Brčko distrikta Bosne i Hercegovine da razmotre mogućnosti otklanjanja izuzetaka koji omogućavaju zaključivanje braka za osobe mlađe od 18 godina, da poduzmu mjere s ciljem obezbjeđenja sustavne edukacije policijskih službenika vezane za problematiku maloljetničkih brakova, da poduzmu adekvatne mjere i radnje kako bi se uspostavila bolja suradnja između nadležnih tužiteljstava, centara za socijalni rad, sudova i policije, da se kroz izradu strategija i akcionih planova za suzbijanje trgovine ljudima posebno pristupi pitanju prevencije i definiraju konkretne aktivnosti vezano za rješavanje problema prisilnih maloljetničkih brakova, kao i da se poduzmu dodatne aktivnosti s ciljem izmjene stavova i podizanja svijesti o problematici maloljetničkih brakova, te borbi protiv diskriminacije.

4.2. Specijalno izvješće Analiza realiziranja preporuka Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine

Ombudsmani BiH su u travnju 2024. godine izdali Specijalno izvješće Analiza realiziranja preporuka Ombudsmana za ljudska prava BiH. Cilj ovog izvješća je informirati javnost i zakonodavna tijela u Bosni i Hercegovini o stupnju implementiranja preporuka Ombudsmana BiH od strane bilo kojeg tijela vlasti, kao i o ključnim razlozima neprovođenja preporuka, što je problem na koji ukazuju i brojna međunarodna tijela za zaštitu ljudskih prava.³¹

Određena grupa predmeta ukazuje da su pojedine preporuke realizirane nakon proteka roka za njihovo realiziranje, međutim tijelo je propustilo obavijestiti Instituciju ombudsmana o ovoj činjenici, zbog čega je Institucija tek u tijeku provedbe ovog izvješća dobila saznanja o realiziranju preporuke. Veliki broj predmeta svjedočio je o spremnosti tijela da nakon ukazane povrede od strane Ombudsmana BiH ipak preispita svoje postupanje i isto vrati u pravni okvir, te udovolji stranci.

Sve navedeno govori u prilog činjenice da je suradnja sa Institucijom ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine i stupanj realiziranja preporuka na višoj razini od one na koju upućuju statistike.

³¹ Europska komisija, Univerzalni periodični pregled o stanju ljudskih prava u Bosni i Hercegovini.

Specijalno izvješće Analiza realiziranja preporuka Ombudsmana za ljudska prava BiH prezentirano je u Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine dana 09.07.2024. godine, a predloženo je predstavnicima zakonodavnih, izvršnih i pravosudnih tijela na području BiH, njezinih entiteta i Brčko distrikta BiH, kao i predstavnicima međunarodnih organizacija/tijela i medija.

4.3. Prateće izvješće o stanju u ustanovama za smještaj osoba s intelektualnim i mentalnim teškoćama u BiH

Institucija ombudsmana je u tijeku 2024. godine izdala Prateće izvješće o stanju u ustanovama u kojima su smještene osobe sa intelektualnim i mentalnim poteškoćama u BiH. Cilj istraživanja je bilo kvantitativno i kvalitativno sagledati stanje u oblasti institucionalnog zbrinjavanja osoba sa intelektualnim i mentalnim teškoćama u BiH i usklađenost relevantnih zakona i dokumenata s međunarodnim standardima ljudskih prava, te temeljem dobivenih rezultata istraživanja sačiniti preporuke u svrhu unaprjeđenja stanja. Kako su Ombudsmani BiH već ranije sačinili izvješća o stanju u ustanovama za zbrinjavanje osoba sa intelektualnim i mentalnim teškoćama, to je metodologija u izradi Pratećeg izvješća zasnovana na komparaciji s nalazima iz prethodnog izvješća.

U sklopu Pratećeg izvješća, preporuke su upućene nadležnim institucijama Bosne i Hercegovine, a prije svih Ministarstvu civilnih poslova, radi poduzimanja snažnijih aktivnosti u cilju koordinacije u oblasti socijalne skrbi, a Ministarstvu ljudskih prava i izbjeglica u segmentu osiguranja implementacije međunarodnih obveza. Preporučeno je da svi subjekti trebaju intenzivirati napore na implementaciji preporuka iz Mišljenja o napretku i preporuka UN-ovog komiteta i Univerzalnog periodičnog pregleda, te da koordinacija treba biti usmjerena i na to da se konačno implementira Presuda Europskog suda za ljudska prava u slučaju Hadžimejlić i drugi.

Izvješće je prezentirano u rujnu 2024. u Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine, kao i predstavnicima centara socijalnog rada, ustanovama socijalne skrbi i zdravstvenim ustanovama što su bili predmet opservacije u izvješću, kao i nevladinim udrugama koje se bave problemom osoba sa invaliditetom. U cilju promoviranja izvješća izadati su letci sa QR kodom na b/h/s jezicima i engleskom jeziku koja su dostavljena relevantnim centrima socijalnog rada i centrima za mentalno zdravlje u BiH. Promoviranje je vršeno u suradnji sa Populacijskim fondom Ujedinjenih naroda (UNFPA).

4.4. Specijalno izvješće o stanju u pojedinim policijskim upravama u Bosni i Hercegovini

Ombudsmani BiH su tijekom 2024. godine izradili Specijalno izvješće o stanju u pojedinim policijskim upravama u Bosni i Hercegovini.³² Za potrebe izvješća, posjećene su policijske uprave u Zenici, Travniku, Sarajevu, Mostaru, Tuzli, Prijedoru, Banja Luci, Brčko distriktu BiH

³² Specijalno izvješće je finalizirano 2024. godine i u listopadu prezentirano široj i stručnoj javnosti

i Bijeljini.³³ Posebna pozornost je posvećena prostorijama u koje se smještaju osobe lišene slobode, te je, na osnovu razgovora sa rukovodstvom, uvida u dokumentaciju, kao i neposrednog opažanja prostorija za zadržavanje osoba, konstatirano zatečeno stanje i utvrđeno u kojoj mjeri su uvažene preporuke iz Specijalnog izvješća o stanju u prostorijama za zadržavanje u pojedinim policijskim upravama u Bosni i Hercegovini iz 2019. godine.

Upućene su generalne preporuke Vladi Republike Srpske, Vladi Brčko distrikta BiH, Vladi Županije Sarajevo, Vladi Zeničko-dobojske županije, Vladi Srednjobosanske županije, Vladi Tuzlanske županije i Vladi Hercegovačko-neretvanske županije da izvrše izdvajanje neophodnih proračunskih sredstava u cilju realiziranja preporuka Ombudsmana Bosne i Hercegovine upućenih nadležnim ministarstvima unutarnjih poslova koje se odnose na neophodne adaptacije prostorija za zadržavanje (sukladno i po uzoru na standarde predviđene Europskim zatvorskim pravilima), što podrazumijeva i instaliranje videonadzora u svrhu kontrole i prevencije nepoželjnog ponašanja ili samopovrijeđivanja osoba lišenih slobode, posebno vodeći računa o rasporedu kamera (kamere bi trebalo da budu pozicionirane u hodnicima kojima se prilazi prostorijama za zadržavanje/ćelijama i ne bi trebalo da pokrivaju tzv. mokri čvor); da izdvoje proračunska sredstva potrebna za upošljavanje dodatnog kadra - ovlaštenih službenih osoba u policijskim upravama/stanicama, a sukladno s utvrđenim sistematizacijama radnih mjesta; da u okviru stručnog usavršavanja ovlaštenih službenih osoba koje postupaju prema osobama lišenim slobode nastave kontinuirane, specijalizirane i licencirane obuke, koje će zadovoljiti najviše domaće i međunarodne standarde u ovoj oblasti.

Ombudsmani BiH su uputili preporuku Ministarstvu unutarnjih poslova Federacije Bosne i Hercegovine da uspostave elektroničku evidenciju osoba lišenih slobode.

Posjeti policijskim stanicama iskorišteni su i da bi se među nadležnima podigla svijest o mandatu i funkcioniranju preventivnog mehanizma, novim mandatom Ombudsmana BiH.

Ombudsmani BiH su u suradnji sa Savjetom Europe prezentirali ovo specijalno izvješće u Banja Luci dana 08.10.2024. godine. Prezentaciji su prisustvovala sva relevantna nadležna tijela u Bosni i Hercegovini, predstavnici zakonodavne, izvršne vlasti, kao i predstavnici policijskih uprava u Bosni i Hercegovini koje su bile predmet posjeta Ombudsmana BiH prigodom izrade izvješća. Specijalno izvješće je dostavljeno na znanje i informaciju parlametarnim tijelima u BiH (Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine, Narodnoj skupštini Republike Srpske, Parlamentu Federacije BiH i Skupštini BDBIH).

4.5. Specijalno izvješće u svezi sa sprječavanjem rizika apatridije na teritoriju Bosne i Hercegovine

Apatridija ima stvarni i razarajući utjecaj na živote pojedinaca, njihovih obitelji i u konačnici cjelokupne zajednice. I pored određene razine napretka koji je ostvaren u oblasti matičnih knjiga u Bosni i Hercegovini u smislu njihove usuglašenosti sa međunarodnim standardima, još uvijek postoje različite prepreke i nedostaci kako u sadržaju, tako i u samoj primjeni propisa koje je

³³ Posjeti obavljeni u razdoblju od 04.10.2023. godine do 14.12.2023. godine

neophodno otkloniti u cilju uspostave učinkovitog sustava prevencije i eliminiranja fenomena apatridije.

Ombudsmeni su pristupili sveobuhvatnoj analizi ove problematike te sačinili Specijalno izvješće u svezi sa sprječavanjem rizika apatridije na teritoriju Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Specijalno izvješće). Cilj Specijalnog izvješća je temeljem sveobuhvatne analize relevantnog pravnog okvira, informacija i podataka prikupljenih u komunikaciji s nadležnim institucijama/ustanovama, utvrditi stvarno stanje kada je u pitanju položaj osoba bez državljanstva, te osoba koje su u riziku od apatridije. Izvješće ukazuje na ključne pravce za institucionalno djelovanje u cilju rješavanja uočenih problema u ovoj oblasti.

Tijekom izrade Specijalnog izvješća identificirano je nekoliko najugroženijih kategorija za koje se po ocjeni Ombudsmana Bosne i Hercegovine može reći da su osobe pod rizikom od apatridije:

- Osobe koje nisu upisane u matičnu knjigu rođenih, jer se upisom u matičnu knjigu rođenih dokazuju činjenice koje su odlučujuće za stjecanje državljanstva Bosne i Hercegovine po podrijetlu ili rođenju, a naročito djece rođene u inozemstvu čiji je barem jedan roditelj državljanin Bosne i Hercegovine, a koja ne posjeduju dokaze o rođenju propisane zakonima i propisima o matičnim knjigama;
- Osobe koje ne posjeduju dokaz o državljanstvu nijedne države, a imaju vezu s više država po osnovu podrijetla, rođenja ili boravka;
- Državljanin bivše SFRJ koji duže razdoblje neprekidno borave u Bosni i Hercegovini, a koji ne mogu da steknu državljanstvo sukladno s važećim zakonodavstvom u Bosni i Hercegovini (usljed nedostatka identifikacionih dokumenata, nereguliranog boravka, dokumenata izdatih na Kosovu (1244/1999³⁴);
- U migratornom kontekstu djeca stranaca rođena u Bosni i Hercegovini, čiji roditelji nemaju reguliran boravišni status, dokaz o identitetu ili državljanstvo roditelja.

Osobe bez državljanstva u svakodnevnom životu ne mogu ostvariti osnovna prava koja se osobama s državljanstvom podrazumijevaju kao što su zapošljavanje, sklapanje braka, prelazak državne granice ili korištenje zdravstvenog i mirovinskog sustava. Takve osobe se rijetko ili nikada ne susreću s institucijama države u kojoj žive i prisiljene su živjeti izvan sustava, u pravilu na rubu egzistencije.

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine svojim postupanjem i preporukama nastoje doprinijeti kreiranju politika i praksi za zaštitu najboljih interesa osoba koje su bez državljanstva te osoba u riziku od apatridije. U suradnji i uz potporu Predstavništva Agencije Ujedinjenih naroda za izbjeglice (UNHCR) u Bosni i Hercegovini i Udruge Vaša prava BiH, Specijalno izvješće je dana 28.11.2024. godine prezentirano u sali Parlamentarne skupštine BiH, a objavljeno je i na službenoj internet stranici Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine čime je učinjeno dostupnim široj javnosti.³⁵

³⁴ Sva pozivanja na Kosovo, bilo da se radi o teritoriju, institucijama ili stanovništvu, treba razumjeti uz potpuno poštivanje Rezolucije Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda 1244/1999.

³⁵ <https://www.ombudsmen.gov.ba>

V. GRAĐANSKA I POLITIČKA PRAVA

5.1. Uvod

Ustav Bosne i Hercegovine, članak II/1. propisuje da će Bosna i Hercegovina i oba entiteta osigurati najvišu razinu međunarodno priznatih ljudskih prava i osnovnih sloboda. Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima, shodno odredbama Ustava Bosne i Hercegovine je dio pravnog sustava Bosne i Hercegovine³⁶. Obveza država članica Pakta je da poštuju i jamče prava priznata u ovome Paktu svim osobama na svom području i područjima koja se nalaze pod njezinom jurisdikcijom, bez obzira na razlike, kao što su rasa, boja kože, spol, jezik, vjera, političko ili drugo uvjerenje, nacionalno ili socijalno podrijetlo, imovina, rođenje ili neka druga okolnost. Svaka država članica se obvezuje da će, sukladno sa svojim ustavnim postupkom i odredbama Pakta, tamo gdje to još nije uređeno postojećim zakonima ili drugim mjerama, poduzeti potrebne korake kako bi se usvojile zakonske i druge mjere prijeko potrebne za ostvarivanje priznatih prava.³⁷

Odjel za praćenje ostvarivanja građanskih i političkih prava unutar Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine temeljem zaprimljenih žalbi, ali i u postupcima pokrenutim po službenoj dužnosti, razmatra žalbe zbog povrede prava na imovinu, slobodan pristup informacijama, rad policije, povrede odredbi zakona o vladinim i ministarskim imenovanjima, rad inspekcijskih tijela, prava na besplatnu pravnu pomoć, javne isprave, migracije i azil, ratne štete, medije i slobodu informiranja, predmete korupcije, vjerske slobode i religiju i slobodu okupljanja.

5.1.1. Statistika

Povreda	Broj predmeta
Pristup informacijama	241
Policija	160
Imovinskopравни odnosi	135
Inspekcije	85
Vladina i ministarska imenovanja	72
Migracije i azil	23
Javne isprave	11
Mediji i sloboda informiranja	9
Vjerske slobode/religija	7
Ratne štete	6
Predmeti korupcije	6
Sloboda okupljanja	4
Besplatna pravna pomoć	2
Ukupno	764

³⁶ Ustav Bosne i Hercegovine, Aneks I Dodatni sporazumi o ljudskim pravima koji će se primjenjivati u Bosni i Hercegovini

³⁷ Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima, tekst Pakta, https://www.ombudsmen.gov.ba/documents/ombudsmen_doc2013031901595385cro.pdf

Tijekom 2024. godine, u Odjelu za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava, registrovano je 764 žalbi. Iz ranijih godina preneseno je 477, tako da je u radu bio ukupno 1241 predmet. Okončan je rad u 728 predmeta.

Prema razmatranim povredama prava broj žalbi je slijedeći: pristup informacijama 241, policija 160, vladina i ministarska imenovanja 72, imovinskopравни odnosi 135, inspekcije 85, besplatna pravna pomoć dvije, javne isprave 11, migracije i azil 23, ratna šteta šest, mediji i sloboda informiranja devet, predmeti korupcije šest, vjerske slobode i religija sedam i sloboda okupljanja četiri.

Tijekom izvještajnog razdoblja u okviru nadležnosti ovog odjela upućeno je 165 preporuka. Najveći broj preporuka upućen je zbog nepostupanja javnih tijela po odredbama zakona o slobodi pristupa informacijama 82, kršenja principa utvrđenih zakonima o vladinim, ministarskim i drugim imenovanjima 35, inspekcijskim tijelima zbog propuštanja radnji iz okvira inspekcijskog nadzora 22, policijskim tijelima 14, zbog neefikasnog postupanja tijela uprave u postupcima imovinskopравne prirode devet, entitetskim i lokalnim tijelima vlasti radi zaštite prava i imovine povratnika dvije.

Preporukama je odgovornim tijelima ukazano i na obvezu suradnje s Ombudsmanima Bosne i Hercegovine, nakon što u postupcima istrage, nisu postupili po zahtjevima za izjašnjenje i dostavili tražene informacije.

5.2. Pravo na pristup informacijama

Principi utvrđeni Europskom konvencijom o ljudskim pravima i osnovnim slobodama³⁸, Univerzalnom deklaracijom o ljudskim pravima³⁹, kao i Paktom o građanskim i političkim pravima⁴⁰ jamče pravo na slobodu izražavanja.

Konvencija je propisala test za provjeru, sukladno sa stavkom 2. članka 10., kada vlast može da se miješa u ostvarivanje slobode izražavanja i to ukoliko su kumulativno ispunjena tri uvjeta: ograničenje propisano zakonom, ograničenje ima legitiman cilj da zaštiti jedan ili više predviđenih interesa ili vrijednosti i ograničenje je neophodno u demokratskom društvu, odnosno proporcionalno cilju koji se želi postići konkretnim ograničenjem slobode izražavanja. Ustavni sud BiH u svojim odlukama je zauzeo stav da u demokratskim i pravnim državama, ni jedno pravo i sloboda, ma koliko bili primarni ili značajni, nisu i ne mogu biti apsolutni i neograničeni.⁴¹

Pravo na pristup informacijama integralni je dio prava na slobodu izražavanja i izdvaja se kao zasebno ljudsko pravo, proisteklo iz principa propisanih međunarodnim dokumentima. Međunarodno i regionalno pravo, standardi i iskustva pokazuju da se zakonodavstvo u ovoj

³⁸ Vidjeti članak 10. Konvencije

³⁹ Vidjeti članak 19.

⁴⁰ Vidjeti članak 19. Pakta

⁴¹ Odluka o meritumu broj: AP-1005/04 od 02.12.2005. godine, objavljena u "Službenom glasniku BiH", broj: 45/06

oblasti prvenstveno zasniva na postulatima⁴² i to: maksimalnoj otvorenosti pristupa informacijama u posjedu javnih tijela; definiranju pojmova kao što je informacija, javno tijelo i dr.; principu da svatko ima pravo na pristup informacijama u posjedu javnih tijela (svaki pojedinac, organizacija, udruga); da se informacija može odbiti samo pod određenim, usko definiranim uvjetima, te se čak i u slučajevima definiranih izuzetaka može odstupiti od pravila izuzimanja, odnosno kada je saopćavanje u javnom interesu; pravo na dvostupnjevost postupka; besplatni ili minimalni troškovi; te proaktivno objavljivanje informacija od strane javnih tijela.

Ombudsmani BiH u svom radu posebno podstiču proaktivno objavljivanje informacija, smatrajući da je sustavni pristup informacijama kroz proaktivno objavljivanje mnogo ekonomičniji i transparentniji postupak, jer se racionaliziraju resursi koji se moraju koristiti ukoliko se pristup informacijama osigurava putem zahtjeva koje podnose stranke (gdje se mora donijeti rješenje i provesti cjelokupan postupak).

Kada su u pitanju obveze država u kontekstu prava na pristup informacijama, UN komitet za ljudska prava, kroz Opći komentar broj 34. na članak 19. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima (sloboda mišljenja i izražavanja), kroz generalne napomene ukazuje, da kako bi se ostvarilo pravo na pristup informacijama, države članice trebale bi djelovati proaktivno, plasirati u javnost informacije od javnog interesa, te osigurati jednostavan, brz, učinkovit i praktičan pristup informacija.⁴³

Izvješće Europske komisije o Bosni i Hercegovine za 2024. godinu ukazuje da se Zakon o slobodi pristupa informacijama na razini institucija BiH i dalje treba u potpunosti uskladiti sa međunarodnim standardima o neovisnosti žalbenog procesa, dok Distrikt Brčko BiH treba usvojiti svoj zakon u ovoj oblasti. Izvješće upućuje da se pravila o zaštiti podataka i o pristupu informacijama i dalje na svim razinama vlasti tumače na način koji više štiti privatne nego javne interese, te da su preporuke Ombudsmana BiH prema javnim vlastima i dalje fokusirane većinom na osiguranje pristupa informacijama.⁴⁴

U prosincu 2024. godine održan je osmi sastanak Pododbora za pravdu, slobodu i sigurnost u okviru Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Europske unije i Bosne i Hercegovine.⁴⁵ Preporuke sa sastanka, u okviru slobode izražavanja, nalažu sljedeće: osigurati pravilnu provedbu državnog Zakona o slobodi pristupa informacijama i blagovremeno usvajanje podzakonskih akata (uspostavljanje središnjeg portala podataka i proaktivno objavljivati informacija); izmijeniti propise na državnoj razini u cilju uspostavljanja neovisnog i specijaliziranog mehanizma za nadzor, uključujući žalbeni postupak u pitanjima koja se odnose na slobodu informiranja; izraditi propise o slobodnom pristupu informacijama na razini entiteta i Brčko distrikta BiH, usklađeno kako u cijeloj zemlji, tako i s relevantnim europskim standardima

⁴² Milenković, D. i Rakić, V. (2005). Slobodan pristup informacijama i javna uprava. Komitet pravnika za ljudska prava

⁴³ Un Komitet za ljudska prava, 102. sjednica, Ženeva 11-29 srpanj 2011. godine
<https://www2.ohchr.org/english/bodies/hrc/docs/gc34.pdf>

⁴⁴ Izvješće Europske komisije o Bosni i Hercegovini za 2024. godinu - Radni dokument osoblja Komisije, Izvješće o Bosni i Hercegovine za 2024. godinu, Brisel 30.10.2024. godine SWD (2024) 691 https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/document/download/451db011-6779-40ea-b34b-a0eeda451746_en?filename=Bosnia%20and%20Herzegovina%20Report%202024.pdf&prefLang=hr

⁴⁵ Osmi sastanak održan je 10.-11. prosinca 2024. godine u Briselu (hibridni sastanak)

i *acquisem* EU, koristeći model zakona o slobodnom pristupu informacijama koji je izradila SIGMA (Support for Improvement in Governance and Management) kao osnovu za izradu novih zakona i ispunjavanje preporuka TAIEX-a (Technical Assistance and Information Exchange instrument of the European Commission).

5.2.1. Statistika

Institucija ombudsmana za ljudska prava BiH pravo na pristup informacijama razmatra u okviru Odjela za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava, u kategoriji medija i slobode informiranja i pristupa informacijama. Tijekom 2024. godine zaprimljena je 241 žalba koja se odnosi na pristup informacijama. U oblasti pristupa informacijama u 2024. godini izdate su 82 preporuke. Preporuke su se najčešće odnosile na nepostupanje tijela po podnesenom zahtjevu za pristup informacijama i donošenju odluke sukladno sa zakonom o slobodi pristupa informacijama⁴⁶, poništavanje rješenja o pristupu informacijama⁴⁷, donošenje drugostupanjske odluke po prigovoru⁴⁸, izmjene odluke u dijelu koji se odnosi na pouku o pravnom lijeku⁴⁹, te uspostavljanje suradnje⁵⁰.

Zaprimljene žalbe ukazuju da se u većini slučajeva građani Instituciji obraćaju shodno zakonima o slobodi pristupa informacijama na razini entiteta, a veoma mali broj žalbi temeljem Zakona o slobodi pristupa informacijama na razini institucija BiH. Trend smanjenja ovih žalbi primijetan je i tijekom 2023. godine kada je i donesen novi zakon na državnoj razini, te su se registrirane žalbe uglavnom odnosile na stari zakon.⁵¹

Kao u prethodnim godinama, najčešći osnov za obraćanje Instituciji odnosio se na nedonošenje odluka po podnesenom zahtjevu za pristup informacijama, odlučivanje nakon isteka zakonskog roka, nepostupanje drugostupanjskog tijela po prigovoru, odbijanje pristupa informacijama, neadekvatno utvrđivanje izuzetaka i provođenje testa javnog interesa i kršenje prava dvostupjovitosti postupka.

5.2.2. Zakonodavstvo

U Bosni i Hercegovini u primjeni je Zakon o slobodi pristupa informacijama na razini institucija Bosne i Hercegovine, dok se na razini entiteta još uvijek primjenjuju Zakon o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine⁵² i Zakon o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj⁵³. Brčko distrikt BiH još uvijek nije usvojio novi zakon u ovoj oblasti, iako se

⁴⁶ Ž-SA-05-3/24, Preporuka broj: P-38/24; Ž-BL-05-739/23, Preporuka broj: 47/24; Ž-SA-05-90/24, Preporuka broj: 57/24; Ž-BL-05-162/24, Preporuka broj: P-112/24; Ž-LI-05-25/24, Preporuka broj: P-113/24; Ž-BR-05-142/24, Preporuka broj: 320/24

⁴⁷ Ž-LI-05-204/23, Preporuka broj: 52/24; Ž-SA-05-518/24, Preporuka broj: 144/24

⁴⁸ Ž-MO-05-113/24, Preporuka broj: 203/24; Ž-SA-05-849/24, Preporuka broj: P-300/24

⁴⁹ Ž-SA-05-789/24, Preporuka broj: P-289/24

⁵⁰ Ž-BL-05-249/24, Preporuka broj: 190/24; Ž-BL-05-370/24, Preporuka broj: 247/24; Ž-SA-05-867/23, Preporuka broj: P-31/24

⁵¹ Zakon o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, br: 28/00, 45/06, 102/09, 62/11 i 100/13);

⁵² Zakon o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, br: 32/01 i 48/11);

⁵³ Zakon o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske („Sl. glasnik Republike Srpske“, broj 20/2001);

trenutno provode određene aktivnosti. Potrebno je istaći da je usvajanjem novog zakona na državnoj razini utvrđena primjena samo na razini institucija BiH, čime je Brčko distrikt BiH ostao bez zakonskog osnova za osiguranje primjene slobode pristupa informacijama.

Kako su Ombudsmeni BiH i ranije ukazivali Zakonom o slobodi pristupa informacijama na razini BiH usložnjene su i podijeljene nadležnosti između različitih institucija.⁵⁴

Zakon je propisao niz obveza koje su javna tijela dužna ispuniti. S obzirom na to da je tek protekla godina dana od stupanja na snagu novog zakona, još uvijek se ne može u potpunosti pratiti ispunjenost svih obveza. Primijetno je da institucije nisu ispoštovale neke od obveza kao što je uspostava Središnjeg portala javnih informacija.

U listopadu 2024. godine imenovani su novi članovi Žalbenog vijeća pri Vijeću ministara BiH⁵⁵

Sukladno sa člankom 17. stavak 8. propisana je dužnost službenika za informiranje da sačini godišnje izvješće o radu institucije BiH i uputi ga Ombudsmanima BiH, koji bi temeljem članka 48. istog Zakona bili obvezni izraditi godišnje izvješće o stanju u oblasti slobode pristupa informacijama na razini institucija Bosne i Hercegovine. Na ovaj način Ombudsmeni BiH su u obvezi sačiniti godišnje izvješće o rezultatima svog rada shodno odredbama Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava BiH⁵⁶ (koji sadrži pregled stanja u oblasti pristupa informacijama sukladno sa žalbama podnesenih Ombudsmanima BiH), te godišnje izvješće o stanju u oblasti slobode pristupa informacijama na razini institucija BiH (na osnovu godišnjih izvješća koje institucije na razini BiH dostavljaju Instituciji ombudsmana), koji će biti integralni dio ovog Izvješća.

Odredbom članka 17. Zakona o slobodi pristupa informacijama na razini institucija BiH, propisane su obveze institucija BiH radi učinkovitijeg provođenja Zakona. Vijeće ministara BiH, na prijedlog Ministarstva pravde BiH, donijelo je Vodič za pristup informacijama⁵⁷ kojim se osigurava efikasna provedba Zakona o slobodi pristupa informacijama na razini institucija Bosne i Hercegovine. Donošenjem ovog vodiča osigurava se građanima da na što lakši, brži i jednostavniji način ostvare pravo na slobodan pristup informacijama koje su u posjedu institucija

⁵⁴ Prema ovom Zakonu Žalbeno vijeće pri Vijeću ministara BiH odlučuje kao drugostupanjsko tijelo, Generalni sekretarijat Vijeća ministara BiH vodi i održava Središnji portal javnih informacija, Ombudsmanima BiH se dostavljaju informacije vezane za službenika za informiranje, kao i evidencija o broju zaprimljenih zahtjeva, vrsti traženih informacija, broju donesenih rješenja, broju konačnih rješenja i dr., dok Ministarstvo pravde BiH putem Upravne inspekcije vrši inspekcijski nadzor nad provođenjem Zakona.

⁵⁵ Rješenje o imenovanju članova Žalbenog vijeća pri Vijeću ministara BiH „Službeni glasnik BiH“, broj: 73/24. Ranije Žalbeno vijeće pri Vijeću ministara BiH imenovano je Rješenjem o imenovanju članova Žalbenog vijeća pri Vijeću ministara BiH (Službeni glasnik BiH“, broj: 81/19, na razdoblje od četiri godine i obavljali su dužnost do imenovanja novog saziva. Postupajući po žalbi, podnositelj je ukazivao da je mandat Žalbenog vijeća istekao, te da isto ne funkcioniše i ne donosi odluke. Ombudsmeni BiH zaprimili su izjašnjenje kojim se navodi: „...obavještavamo vas da je Žalbeno vijeće pri Vijeću ministara BiH imenovano Rješenjem o imenovanju članova Žalbenog vijeća pri Vijeću ministara BiH dana 22. studenog 2019. godine... obavljat će dužnosti sve do novog imenovanja na tu funkciju, te isto svoju zakonom propisanu dužnost obavlja u zakonom propisanim rokovima.“

⁵⁶ Članak 34. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava BiH

⁵⁷ Prema Zakonu o slobodi pristupa informacijama na razini institucija BiH, Vijeće ministara donosi Vodič koji se objavljuje na internetskoj stranici institucije BiH u roku od 90 dana od dana stupanja na snagu zakona. Vodič za pristup informacijama je donijet u veljači 2024. godine.

https://www.vijeceministara.gov.ba/stalna_tijela/zakonodavstvo/Aktualnosti/SCAN0350.PDF

Bosne i Hercegovine⁵⁸. Institucija ombudsmana za ljudska prava BiH na svojoj zvaničnoj web stranici objavila je navedeni vodič.

Sukladno sa člankom 18. Zakona, Ministarstvo pravde BiH donijelo je Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja registra zahtjeva za pristup informacijama⁵⁹ kojim se uređuje uspostava, sadržaj i način vođenja Registra zahtjeva za pristup informacijama i ponovnu uporabu informacija, shodno Zakonu o slobodi pristupa informacijama na razini institucija Bosne i Hercegovine.⁶⁰ U Registar se upisuju zahtjevi za pristup informacijama, te zahtjevi za dopunu ili ispravku i zahtjevi za ponovnu uporabu informacija, po redoslijedu prijama, a upisuju se radi vođenja evidencije o broju podnesenih i riješenih zahtjeva. Registar o zahtjevima, postupcima i odlukama o ostvarivanju prava na pristup informacijama i ponovnu uporabu informacija vodi se na Obrascu broj 1, koji čini sastavni dio Pravilnika. Službenik za informiranje u instituciji Bosne i Hercegovine u Registar upisuje zahtjeve za pristup informacijama podnesene na obrascima propisanim Vodičem za pristup informacijama u institucijama Bosne i Hercegovine i ponovnu uporabu dokumenata.

Sukladno sa svojim novim zakonskim obvezama, Institucija ombudsmana je uspostavila poseban registar zahtjeva za pristup informacijama koji sadrži upise o proceduralnim koracima, o rješenju zahtjeva, kao i podatke o žalbenom ili sudskom postupku. Usvojen je i Pravilnik o postupanju po zahtjevu stranke za pristup informacijama u Instituciji ombudsmana za ljudska prava BiH, kojim se uređuje način postupanja Institucije po zahtjevu stranke za pristup informacijama i ponovna uporaba dokumenta u posjedu Institucije, kao i obveza zaposlenih osoba koje postupaju po zahtjevu.

Zakon o slobodi pristupa informacijama na razini institucija BiH je propisao i obvezu institucijama BiH da na svojoj internet stranici ili na drugi prigodan način redovito objavljuje i ažurira informacije iz svog djelokruga na lako dostupan način kada je god to moguće, u mašinski čitljivom obliku, u roku od 15 dana od dana nastanka informacije.⁶¹ Institucija na svojoj zvaničnoj web stranici objavljuje informacije koje se tiču pristupa informacijama uključujući Pravilnik o postupanju po zahtjevu stranke za pristup informacijama u Instituciji ombudsmana za ljudska prava BiH, Vodič za pristup informacijama Ministarstva pravde BiH sa odgovarajućim obrascima, Zakon o slobodi pristupa informacijama na razini institucija BiH, Vodič Institucije ombudsmana BiH u postupku ostvarivanja prava na pristup informacijama, Obrazac za pristup informacijama Institucije ombudsmana, Indeks registar informacija Institucije i dr.⁶²

Zakon o slobodi pristupa informacijama na razini BiH propisuje obvezu institucijama da podatke vezane za službenike za informiranje dostavljaju Instituciji ombudsmana i Žalbenom vijeću⁶³,

⁵⁸Ministarstvo pravde BiH je dopisom broj: 09-50-21/24 od 24.04.2024. godine svim institucijama na razini BiH dostavio Vodič za pristup informacijama na jezicima i pismima u službenoj uporabi u BiH, radi objave na internet stranici.

⁵⁹ Zakonom o slobodi pristupa informacijama na razini institucija BiH propisano je da sadržaj i način vođenja registra, pravilnikom propisuje ministar pravde BiH u roku od 90 dana od dana stupanja na snagu zakona.

⁶⁰ Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja Registra zahtjeva za pristup informacijama, objavljen u Službenom glasniku 07.05.2024. godine („Službeni glasnik BiH“, br. 35/24), stupio na snagu 15.05.2024. godine. http://www.mpr.gov.ba/pristup_info/default.aspx?id=2542&langTag=bs-BA

⁶¹ Članak 14. stavak 1.; Vidjeti i članak 16.

⁶² <https://www.ombudsmen.gov.ba/Default.aspx?id=32&lang=BS>

⁶³ Vidjeti članak 17. stavak 1.

kao i druge evidencije svaka tri mjeseca.⁶⁴ Ovi podaci dostavljaju se rukovoditelju institucije BiH, Žalbenom vijeću i Instituciji ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine.⁶⁵

U odnosu na Zakon o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine, tijela imaju zakonsku obvezu dostavljanja Instituciji tromjesečnih podataka⁶⁶, dok u Republici Srpskoj Zakon o slobodi pristupa informacijama propisuje obvezu tijela da Instituciji dostave vodič kojim se svakoj osobi omogućava pristup informacijama pod kontrolom javnog tijela⁶⁷, kao i statističke podatke, po tromjesečnom izvješću⁶⁸. Oba zakona nameću obvezu dostavljanja podataka koji se odnose na službenika za informiranje, o čemu Institucija ombudsmana vodi evidenciju.

U odnosu na statističke podatke, po tromjesečnim izvješćima, u Instituciji se evidentiraju sva javna tijela koja su tijekom godine dostavljala statističke podatke/izvješća. Institucija navedene informacije redovito objavljuje u aneksu svojih godišnjih izvješća, uključujući javna tijela koja su ispunila obvezu imenovanja službenika za informiranje, te dostavljala statističke podatke u izvještajnom razdoblju, sukladno sa zakonom. Spisak institucija koje su ispunile svoje obveze sukladno sa zakonom dostupan je u Aneksu II.

5.2.3. Postupanje po žalbama sukladno sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama na razini BiH

Institucija ombudsmana za ljudska prava BiH je u protekloj godini zaprimila određeni broj žalbi koje su se odnosile na primjenu Zakona o slobodi pristupa informacijama na razini institucija BiH. U 2024. godini zaprimljeno je 12 žalbi u kojima je kao odgovorno tijelo označena institucija na razini i Hercegovine.

Podsjećamo da je ranijim Zakonom o slobodi pristupa informacijama u BiH propisano da ukoliko nadležno javno tijelo odbije pristup informaciji, u cijelosti ili djelomično, isto rješenjem o tomu informira podnosioca zahtjeva, koje, između ostalog, sadrži pouku o pravu na žalbu, adresu organa kojem se žalba podnosi, rok i troškove za podnošenje žalbe, te uputstvo o pravu obraćanja Ombudsmanu, s naznakom neophodnih podataka za kontaktiranje Ombudsmana. Na ovaj način stranke su prigodom dostave odluke o odbijanju zahtjeva, bile upoznate o mogućnošću obraćanja Ombudsmanima BiH. Novim Zakonom nije propisana ova obveza nadležnoj instituciji BiH, iako stranke žalbe koje se odnose na povredu pristupa informacijama sukladno sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama na razini BiH mogu podnijeti i sukladno sa nadležnostima Ombudsmana propisanih Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava BiH. Ovo ipak zasigurno doprinosi smanjenju broja ovih žalbi, jer sve stranke nisu upućene u ovu mogućnost.

⁶⁴Evidencije o broju primljenih zahtjeva, vrsti traženih informacija, broju donesenih rješenja, broju konačnih rješenja, broju zahtjeva po kojima nisu donesena rješenja i načinu postupanja tijela javne vlasti, koju vodi službenik za informiranje

⁶⁵ Vidjeti članak 17. stavak 5. i 6.

⁶⁶ Članak 20. stavak 3. - Dostavlja se : broj primljenih zahtjeva, vrsta traženih informacija, utvrđeni izuzeci, odluke donesene u tijeku postupka i konačne odluke

⁶⁷ Članak 20. točka a)

⁶⁸ Članak 20. točka v)

Podnositelj se Ombudsmanima BiH obratio u svezi zahtjeva za pristup informacijama koji je uputio Ministarstvu pravde BiH, a na koji nije u potpunosti odgovoreno, sukladno sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama na razini institucija BiH. Iz dostavljenog odgovora Ministarstva pravde BiH, Ombudsmani BiH su našli, da je razmotren navedeni podnesak sukladno sa člankom 26. stavak 2 točka e, a u svezi sa člankom 23. stavak 6. Zakona o slobodi pristupa informacijama, te je utvrđeno da se isti ne smatra zahtjevom za slobodan pristup informacijama, nego se radi o zahtjevu za davanje mišljenja.⁶⁹

Ombudsmani BiH su, postupajući po žalbi podnositelja koji je tražio pristup informacijama pozivajući se na Zakon o slobodi pristupa informacijama na razini institucija Bosne i Hercegovine, bili stava da je pravilan zaključak inspeksijskog tijela da ovo tijelo u svom radu treba da primjenjuje odredbe Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske, jer se radi o entitetskoj instituciji, odnosno instituciji Republike Srpske.⁷⁰

5.2.4. Postupanje po žalbama

Ombudsmani BiH su u protekloj godini zaprimili značajan broj žalbi koje su se odnosile na povredu prava pristupa informacijama. Iskustvo u radu na ovim predmetima, kao i žalbe zaprimljene u 2024. godini svjedoče o nedosljednoj primjeni ili nedovoljnom poznavanju zakonskih propisa koji reguliraju ovu oblast. Ombudsmani BiH su, sukladno sa svojim nadležnostima, ukazivali odgovornim tijelima na propuste u primjeni zakona, davali mišljenja u svezi sa primjenom zakona, te izdavali preporuke s ciljem otklanjanja uočenih povreda.

Ombudsmani BiH uočavaju značajan broj zahtjeva stranaka za pristup informacijama prema institucijama, pri čemu tražene informacije ne predstavljaju informaciju od javnog interesa, niti te informacije mogu koristiti podnositeljima zahtjeva za ostvarivanje bilo kakvog njihovog prava. Također, u određenom broju zahtjeva uočeno je da se stranke ne informiraju o javno dostupnim informacijama koje javna tijela postavljaju na svoje web stranice, već unaprijed traže od tijela i Ombudsmana BiH iste, čime se iscrpljuje kako Institucija ombudsmana tako i nadležno tijelo. Najzad, mediji postavljaju takve zahtjeve prema informacijama koje su očigledno dostupne, tražeći da im Institucija ombudsmana ili javno tijelo načini sublimaciju i adekvatan prikaz istih što nije u nadležnosti Institucije, niti javnog tijela prema kojem je zahtjev upućen. Time se vrši dodatan pritisak i pretenduje da Institucija i druga tijela ne mogu obavljati svoje redovne nadležnosti baveći se ovakvim zahtjevima.

5.2.5. Forma podnošenja zahtjeva

Prema mišljenju Ombudsmana Bosne i Hercegovine zakoni koji tretiraju pravo na pristup informacijama propisuju minimum uvjeta koje zahtjev za pristup informacijama treba sadržavati, kako bi se otklonile eventualne zlouporabe prava, a tijela raspolagala sa dovoljno podataka radi identifikacije tražene informacije i postupanja po zahtjevu.

⁶⁹ Ž-BL-05-10/24

⁷⁰ Ž-BL-05-100/24

Zakoni o slobodi pristupa informacijama na razini entiteta propisuju uvjete koje svaki zahtjev za pristup informacijama mora sadržavati, a odnose se na pisanu formu, da je pisan na jednom od zvaničnih jezika, da sadrži dovoljno podataka koji se odnose na prirodu i sadržaj informacije, te uključuju ime podnosioca zahtjeva i kontakt podatke/adresu.⁷¹ Na sličan način propisani su uvjeti i u Zakonu o slobodi pristupa informacijama na razini institucija BiH, s tim da ovaj Zakon propisuje da zahtjev sadrži naziv i sjedište institucije BiH, podatke koji su važni za prepoznavanje tražene informacije, ime, prezime i adresu fizičke osobe koja je korisnik informacije, odnosno naziv i sjedište pravne osobe.⁷² Potrebno je istaći da je Zakon na državnoj razini učinio značajan iskorak propisujući da se pisanim zahtjevom smatra zahtjev podnesen elektroničkim putem, pod uvjetom da sadrži sve zakonom propisane uvjete.⁷³ Ovo je sukladno sa ranijim stavom Ombudsmana BiH kojim su istakli da je potpuno irelevantno da li je zahtjev za pristup informacijama sadržan u PDF formatu ili je sadržan u samom e-mailu, navodeći da to ne može biti osnov za nerazmatranje zahtjeva. Ombudsmani BiH su stava da i zahtjevi dostavljeni putem e-maila ispunjavaju uvjet „pismenog oblika“.⁷⁴

Ombudsmani BiH su u žalbi podnosioca ukazali da se zahtjev za pristup informacijama, sukladno sa člankom 11. Zakona o slobodi pristupa informacijama u FBiH podnosi onom javnom tijelu za koji podnositelj zahtjeva vjeruje da je nadležan, te da zahtjev za pristup informaciji mora: 1) biti u pismenom obliku na jednom od službenih jezika Federacije, 2) dati dovoljno podataka o prirodi i/ili sadržaju informacije, kako bi se omogućilo da javno tijelo uz razuman napor pronađe traženu informaciju i 3) sadržavati ime podnosioca zahtjeva i njegovu adresu.⁷⁵

U žalbi podnositeljice istaknut je značaj dostavljanja potpunih podataka kako bi javno tijelo moglo postupiti po zahtjevu. Odgovorni javni službenik poslije analize primljenog zahtjeva za pristup informacijama, pozvao je podnositeljicu žalbe da zahtjev dopuni na način da dostavi broj katastarske čestice za koju traži informacije, jer dostavljeni opis zemljišta/parcela nije adekvatan kako bi se na zahtjev odgovorilo.⁷⁶

5.2.6. Neodlučivanje u zakonskom roku

Jedan od najčešćih osnova za obraćanje Ombudsmanima BiH, u svezi sa primjenom zakona o slobodi pristupa informacijama, odnosi se na neodlučivanje javnih tijela u zakonskom roku ili potpuno odsustvo postupanja javnog tijela nakon zaprimljenog zahtjeva za pristup informacijama. U velikom broju slučajeva već prigodom prvog poziva Institucije za dostavljanje obrazloženja nepostupanja po zahtjevu, javno tijelo donese odluku po zahtjevu⁷⁷, dok se u drugim slučajevima to desi nakon izdavanja preporuke⁷⁸. U pojedinim žalbama, javno tijelo ne

⁷¹ Vidjeti članak 11. stavak 2. Zakona o slobodi pristupa informacijama u FBiH i Zakona o slobodi pristupa informacijama RS

⁷² Članak 23. stavak 3.

⁷³ Članak 23. stavak 4.

⁷⁴ Ž-SA-08-796/24; Preporuka broj: P-299/24 od 19.11.2024. godine

⁷⁵ Ž-SA-05-158/24

⁷⁶ Ž-BL-05-124/24

⁷⁷ Ž-SA-05-154/24

⁷⁸ Ž-SA-05-90/24, Preporuka broj: P-57/24; Ž-SA-05-108/24, Preporuka broj: P-76/24; Ž-BL-05-147/24, Preporuka broj: P-185/24; Ž-LI-05-87/24, Preporuka broj: P-241/24

odgovori i pored izdate preporuke kojom se ukazuje na povredu prava i potrebu za donošenje odluke po zahtjevu.⁷⁹

Podnositelj žalbe je tvrdio da do dana obraćanja Instituciji nije zaprimio odgovor na podneseni zahtjev za pristup informacijama, iako je protekao zakonski rok od 15 dana. Ombudsmeni BiH uputili su Preporuku direktoru Opće bolnice Tešanj da *postupi sukladno sa člankom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine i donese rješenje o pristupu informacijama u potpunosti primjenjujući odredbe navedenog Zakona*. Opća bolnica Tešanj dostavila je Instituciji Rješenje broj kojim je žalitelju odobren pristup informacijama, a isto je dostavljeno i žalitelju.⁸⁰ Na ovaj način preporuka je u potpunosti ispoštovana.

U pojedinim žalbama, nakon odsustva odgovora u svezi sa ukazanom povredom na pristup informacijama, Ombudsmeni BiH su pozvali javno tijelo da bez odlaganja, uspostavi suradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te sukladno sa člankom 23. i člankom 25. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmanu Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje, tako je Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva dostavilo je Instituciji odgovor u svezi sa izdatom Preporukom iz čijeg sadržaja proizilazi da je Rješenjem podnositelju žalbe odobren pristup traženim informacijama.⁸¹

Javna tijela različito obrazlažu razloge za nepostupanje po zakonskim rokovima. U konkretnom slučaju⁸², Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva je nakon urgencije Institucije dostavilo Rješenje o djelomičnom pristupu informacijama. Dostavljenim aktom se navodi: *“Zakonski rok od 15 dana nije se mogao ispoštovati iz razloga obimnosti traženih informacija kao i angažiranosti službenika za pristup informacijama na drugim poslovima unutar ministarstva u vremenu kada je predmetni zahtjev podnesen.”*

Žalitelj je ukazivao da javno tijelo nikada nije odlučilo po njegovom zahtjevu za pristup informacijama. Na zahtjev Ombudsmana BiH, odgovorna strana dostavila je akt kojim se navodi: *„Ovim putem vas izvješćujemo da isti zahtjev nismo službeno zaprimili i samim tim nismo ni postupali po istom...koliko i dalje postoji interes podnosioca zahtjeva... adresa na koju se može obratiti je...”* Podnositelj žalbe dostavio je svoj komentar u kome ističe: *„...odgovorna strana dostavila je ispravnu adresu i navela ured na koji se mogu obratiti putem novog zahtjeva za pristup informacijama. Zadovoljan sam ishodom ovog predmeta...”*⁸³

5.2.7. Forma akta o odlučivanju

Zakon o slobodi pristupa informacijama na razini institucija BiH⁸⁴, kao i Zakon o slobodi pristupa informacijama u FBiH⁸⁵ propisuju da se po zahtjevima za pristup informacijama donosi odluka u formi rješenja i to u roku od 15 dana od dana podnošenja urednog zahtjeva/prijema

⁷⁹ Ž-SA-05-16/24, Preporuka broj: P- P-58/24

⁸⁰ Ž-SA-05-3/24, Preporuka broj: P-38/24

⁸¹ Ž-LI-05-1/24, Preporuka broj: P-53/24

⁸² Ž-SA-05-11/24

⁸³ Ž-LI-05-201/23

⁸⁴ Član 25. Potrebno je istaći da postoje određeni izuzeci u pogledu forme akta o odlučivanju propisani članm 26. stav 2.

⁸⁵ Član 14. stav 2. i 3.

zahtjeva. Zakon o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj propisuje obvezu nadležnog javnog organa da podnosioca zahtjeva obavijesti dopisom. Ombudsmeni BiH su u ranijem razdoblju ukazali na nedostatke ovakvog zakonskog uređenja, jer dopis po svojoj naravi nema karakter upravnog akta, te se dovodi u pitanje jedno od osnovnih principa upravnog postupka, dvostupnjevost postupka, što je utvrdio i Okružni sud u Banja Luci u svojoj odluci.⁸⁶

Nakon istražnog postupka, Ombudsmeni BiH uputili su Preporuku Odboru za zapošljavanje kao dijelu Kancelarije gradonačelnika Brčko distrikta da, imajući u vidu odredbe Zakona o slobodi pristupa informacijama Bosne i Hercegovine poduzme odgovarajuće aktivnosti i mjere u cilju odlučivanja po zahtjevu podnosioca žalbe u formi rješenja iz kojeg bi bilo razvidno da li se pristup informacijama odbija/dozvoljava u cijelosti ili djelomično, zakonski osnov izuzeća informacije, a što svakako obuhvata provođenje, te obrazloženje testa javnog interesa, kao i sva druga relevantna pitanja kao što su pouka o pravnom lijeku, naznaka adrese tijela kojem se prigovor podnosi, rok i troškove za podnošenje prigovora.⁸⁷

Ombudsmeni BiH su u žalbi podnosioca utvrdili da iz žalbenih navoda, kao i dostavljenog izjašnjenja odgovornog organa, proizilazi da u konkretnom slučaju nije postupljeno sukladno sa člankom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u FBiH, budući da se o podnesenom zahtjevu nije odlučilo u formi rješenja, na koje bi eventualno nezadovoljna strana mogla izjaviti efikasan pravni lijek.⁸⁸

Razmatrajući žalbu, Ombudsmeni BiH su naglasili da je obveza Ministarstva prometa bila da primijeni zakonske odredbe i da odlučujući o zahtjevu za pristup informacija donese rješenje kojim se okončava rad po zahtjevu za slobodan pristup u prvom stupnju, što znači da se o svakom pojedinačnom zahtjevu odlučuje donošenjem pismenog rješenja, bilo da se odobrava, djelomično odobrava ili odbija zahtjev za pristup informacijama.⁸⁹ Ombudsmeni prate realizaciju preporuka.

Žalitelj se Instituciji obratio ukazujući na činjenicu da mu je rješenje Vlade Županije Sarajevo od dana 15.01.2024. godine, dostavljeno bez potpisa i pečata. Nakon intervencije Ombudsmana BiH

⁸⁶ Okružni sud u Banja Luci u presudi broj 11 0 U 014027 14 U od 18.02.2015. godine zauzeo je sljedeći stav:

"Ovdje sud ukazuje da tijelo ima mogućnost da sukladno sa Zakonom odbije pristup informaciji u cjelini ili djelomično i da dopisom o tomu obavijesti podnosioca zahtjeva... ali takav dopis... mora sadržavati pod a) zakonsku osnovu za status izuzeća informacije, uz navode članaka ovog Zakona na koje se poziva, kao i sva materijalna pitanja koja su važna za odluku, što uključuje i uzimanje u obzir faktora javnog interesa, te pod b) obavještenje podnosioca zahtjeva o pravu podnošenja žalbe, određenom tijelu, a što uključuje neophodne podatke za kontakte s takvim tijelom, krajnji rok za podnošenje žalbe kao i troškove podnošenja žalbe, što u navedenom dopisu glavnog republičkog inspektora rada ... uopće nije navedeno. No, iako tužitelju nije data pouka o pravu na izjavljivanje žalbe i tijelu kojem se izjavljuje, on žalbu podnosi tuženom preporučeno putem pošte dana 10.03.2014. godine, a što dalje znači da tuženi ...o toj istoj žalbi mora donijeti odgovarajuću odluku, koja svakako mora biti sačinjena u formi rješenja, kako to decidno propisuju odredbe članka 194, 197. stav 2 i 3 u svezi s člankom 230. stavak 1 ZOUP. Naime, nije dovoljno sačiniti dopis i nazvati ga "odgovorom po žalbi", kako je to tuženi učinio, možda u nastojanju da izbjegne vođenje upravnog spora, što nije moguće, jer je doneseni akt konačan upravni akt u smislu članka 7. ZUS, kako se sud već izjasnio. Dakle, dopisom nazvanim "odgovor po žalbi" ne odlučuje se o žalbi, o istoj se isključivo odlučuje rješenjem, koje između ostalih obveznih elemenata sadrži izreku kojom se o žalbi rješava (ona se odbacuje, odbija ili uvažava), te obrazloženje u kojem se navode razlozi za odluku koja je po žalbi donesena, a što je sve u konkretnom slučaju izostalo u osporenom aktu..."

⁸⁷ Ž-BL-05-73/24, Preporuka broj: P-161/24

⁸⁸ Ž-LI-05-25/24, Preporuka broj: P-113/24

⁸⁹ Ž-SA-08-796/24, Preporuka broj: P-299/24

podnosielj žalbe je dostavio dopis u kojem je naveo da je od Vlade Županije Sarajevo dobio konačno rješenje koje je uredno potpisano i ovjereno pečatom, te je predmet zatvoren.⁹⁰

5.2.8. Utvrđivanje izuzetaka i provođenje testa javnog interesa

Zakoni o slobodi pristupa informacijama podstiču priopćavanje informacija koje su od važnosti za javnost u najvećoj mogućoj mjeri, a javni organi su u obvezi takve informacije objaviti. Praksa često otvara pitanje kako utvrditi da li neka informacija predstavlja pitanje od javnog interesa ili se radi o interesu pojedinca. Zakoni na entitetskoj razini propisuju obvezu nadležnog javnog tijela da prigodom odbijanja informacije u cijelosti ili djelomično, sačine odluku koja sadrži sva materijalna pitanja koja su bitna za odluku, što uključuje i uzimanje u obzir faktora javnog interesa.⁹¹ Zakon o slobodi pristupa informacijama na razini institucija BiH propisuje dužnost instituciji BiH koja rješava po zahtjevu, a kada provodi test javnog interesa, da razmotri i sve činjenice i okolnosti značajne za obradu zahtjeva.⁹²

Test javnog interesa procjenjuje odnos između dva zaštićena interesa: interesa zaštite određene informacije i interesa pružanja informacije.⁹³ Provođenje testa javnog interesa podrazumijeva sljedeće korake: 1. može li se pristup informaciji ograničiti radi zaštite nekog zaštićenog interesa; 2. da li bi omogućavanjem pristupa informacijama taj interes bio ozbiljno povrijeđen; 3. preovladava li potreba zaštite prava na ograničenje ili javni interes.⁹⁴

Osvrćući se na pitanje da li je došlo do povrede prava na pristup informacijama, Ombudsmani BiH su u svojim postupcima ukazali na smjernice kojima se nadležna tijela trebaju rukovoditi prigodom odlučivanja hoće li tražena informacija biti objavljena ili ne, postavljajući sljedeća pitanja:

1. Potpada li informacija pod neki od izuzetaka od objavljivanja propisanih odredbama članaka 6., 7. i 8. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine;
2. Ako spada pod neku od iznimki, je li objavljivanje takve informacije i dalje u javnom interesu (provođenje testa javnog interesa);
3. Ako podatak spada pod jednu od iznimki, a objavljivanje tog podatka nije u javnom interesu, traženi podatak bit će izuzet od davanja.

U konkretnoj pritužbi Ombudsmani BiH su ustvrdili da u Rješenju o pristupu informacijama nije navedeno da li je proveden test javnog interesa. Županijska uprava za inspekcijske poslove dostavila je odgovor na preporuku u kojem stoji da je naknadno proveden postupak, odnosno test

⁹⁰ Ž-BL-05-97/24

⁹¹ Članak 14. stavak 3. točka 1. Zakona o slobodi pristupa informacijama u FBiH i članak 14. stavak 3. točka a) Zakona o slobodi pristupa informacijama RS

⁹² Članak 26.

⁹³ Smjernice za provedbu Zakona o pravu na pristup informacijama, Povjerenik za informiranje Republike Hrvatske <https://www.pristupinfo.hr/wp-content/uploads/2018/10/Smjernice-Test-razmjernosti-i-javnog-interesa-1.pdf>

⁹⁴ Povjerenik za informiranje Republike Hrvatske, Primjena članka 16. Zakona o pravu na pristup informacijama Republike Hrvatske - provedba testa razmjernosti i javnog interesa, broj: 401-01/05-17-1 od 11.12.2017. godine, str. 2.;

javnog interesa, gdje je zauzet stav da je izvornom Odlukom odgovoreno u cjelosti na zahtjev za pristup informacijama. Preporuka Ombudsmana BiH je ispoštovana.⁹⁵

Razmatrajući žalbu podnositeljice, Ombudsmani Bosne i Hercegovine su iznijeli mišljenje da je nadležno tijelo bilo u obvezi da pozorno i temeljito razmotri zahtjev za pristup informacijama, posebno imajući u vidu da se tražene informacije (ekvivalencija određenih predmeta) mogu odnositi na širu skupinu kojima se priznaju određeni predmeti, a ne samo na osobu u čiju dobrobit je donesena odluka o ekvivalenciji. Nadležno tijelo je posebno trebalo biti obazrivo u situaciji kada se ukazuje na određene neregularnosti i nezakonitosti u samom postupku ekvivalencije, jer je upravo svrha Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine transparentnost u odlučivanju i uklanjanje zlouporaba ovlasti. Stoga se test javnog interesa provodi i detaljno obrazlaže, odnosno stavljaju se na vagu osobni i javni interesi, pojedinac nasuprot javnost, što u konkretnom slučaju nije učinjeno, zbog čega su Ombudsmani BiH uputili Preporuku i ista nije realizirana.⁹⁶

5.2.9. Informacije od javnog značaja

Žalbe zaprimljene u Instituciji, u svezi povrede prava na pristup informacijama, nerijetko uključuju i žalbe u kojima se zahtjeva dostava informacije koja sama po sebi ne predstavlja informaciju od javnog interesa. Ove informacije su obično stranci potrebne radi zadovoljavanja privatnih potraživanja, pokretanja postupaka, prikupljanja dokaza u sudskim ili upravnim postupcima i dr.

U postupku koji se vodio pred Institucijom, Ombudsmani BiH su istakli da je predmet zahtjeva za pristup informacijama, informacija za koju je zainteresiran isključivo podnositelj žalbe-pojedinac, te uključuje pojedinačne interese podnositelja i primjenu *Zakona o zaštiti osobnih podataka odnosi na slučajeve izdavanja, korištenja i čuvanja osobnih podataka iz matičnih knjiga...*⁹⁷.

Ombudsmani BiH su ukazali da pravo na pristup informacijama nije apsolutno pravo, nego relativno pravo, zbog čega postoji mogućnost ograničenja navedenog prava, propisivanjem određenih izuzetaka predviđenih zakonom, u konkretnom slučaju Zakonom o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj. Ombudsmani BiH su istakli da je cilj i svrha navedenog Zakona da se svim fizičkim i pravnim osobama omogući pristup informacijama koje su u posjedu javnih tijela, međutim, karakter informacija koje se traže, odnosno koje se saopćavaju mora ispunjavati kriterij „javnosti, ili javnog značaja“, a pristup informacijama omogućit će se samo onda kada postoji „javni interes“. Za utvrđivanje javnog interesa koristi se tzv. test javnog interesa koji se provodi u svakom pojedinačnom slučaju. Javnom tijelu je data mogućnost da nakon provođenja javnog interesa, utvrdi izuzetak i pristup informacijama, što je u konkretnom slučaju i učinjeno.⁹⁸

⁹⁵ Ž-BL-05-18/24, Preporuka broj: P-33/24

⁹⁶ Ž-SA-05-518/24, Preporuka broj: P-144/24

⁹⁷ Ž-SA-05-64/24

⁹⁸ Ž-SA-05-40/24

U žalbi podnosioca, Ombudsmeni BiH su konstatirali da tražene informacije koje se odnose na pismene pošiljke žalitelja, po svojoj prirodi ne predstavljaju javni, već privatni interes pojedinca, te ne predstavljaju „informaciju“ u smislu zakona o slobodi pristupa informacijama.⁹⁹

Ombudsmeni BiH su kroz svoj rad razmatrali i pitanje prikupljanja informacija potrebnih za vođenje sudskih i drugih postupaka, a u kontekstu primjene zakona o slobodi pristupa informacijama.

Podnositelj žalbe je od Ombudsmana BiH tražio pomoć kako bi došao do traženih informacija iz razloga ostvarivanja prava pred nadležnim sudskim i drugim institucijama. Ombudsmeni BiH ukazali su da Zakon o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine nema za cilj prikupljanje dokaza za upravne, sudske ili druge postupke koji se vode kod nadležnih tijela ili sudova. Pribavljanje dokaza u takvim situacijama ostvaruje se u smislu odredbi Zakona o parničnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine¹⁰⁰, Zakona o upravnom postupku ili drugih posebnih propisa kojima se uređuju upravni i drugi postupci i način dokazivanja u okviru istih.¹⁰¹ Informacije koje se odnose na sudske predmete, kao i informacije potrebne za vođenje sudskih postupaka, ne smatraju se informacijama u smislu odredbi zakona o slobodi pristupa informacijama.

U drugom slučaju Ombudsmeni BiH su zauzeli stav da tražene informacije nisu predstavljale informacije od javnog interesa, već se radilo o informacijama koje je stranci u disciplinskom postupku, odnosno osobi koja ima pravni interes, trebalo da budu priopćene sukladno sa pravilima koja se odnose na disciplinski postupak u konkretnom predmetu i važećim zakonima.¹⁰²

5.2.10. Dvostupnjevost postupka

Ombudsmeni BiH su u žalbi podnosioca¹⁰³ našli da je, nepostupanjem sukladno sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama u FBiH, podnositelj žalbe onemogućen u preispitivanju zakonitosti odluke, zbog čega odgovorna strana vrši i povredu prava podnosioca na djelotvoran pravni lijek, zajamčen člankom 13. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

5.2.11. Zahtjevi za izdavanje mišljenja

Institucija ombudsmana za ljudska prava BiH u svom radu često zaprima zahtjeve stranaka, kao i javnih tijela za dostavljanje mišljenja/tumačenja u svezi sa primjenom zakona o slobodi pristupa informacijama.¹⁰⁴ Tijekom 2024. godine zaprimljeno je 10 zahtjeva za davanje mišljenja koji su registrirani kao predmeti. Ovaj broj ne uključuje veliki broj kontakata koje stranke svakodnevno ostvaruju telefonskim putem ili neposredno u prostorijama Institucije.

⁹⁹ Ž-SA-05-66/24

¹⁰⁰ "Sl. novine FBiH", br. 53/2003, 73/2005, 19/2006 i 98/2015

¹⁰¹ Ž-SA-05-121/24

¹⁰² Ž-SA-05-501/24

¹⁰³ Ž-SA-05-343/24, Preporuka broj: P-234/24

¹⁰⁴ Ž-BL-05-409/24; Ž-SA-05-870/24; Ž-BL-05-550/24; Ž-SA-05-152/24; Ž-SA-05-1146/24

Ombudsmeni BiH zaprimili su zahtjev za dostavljanje mišljenja u svezi sa podnesenim zahtjevom kojim se traži Zapisnik sa multisektorskog sastanka, povodom slučaja kada je dijete na času tjelesnog odgoja pretrpilo povrede. Ombudsmeni BiH su istakli da je upravo zbog obveze javnog tijela da učini dostupnim informacije koje ima u posjedu, zakon propisao i mogućnost razdvajanja takvih informacija na dijelove.¹⁰⁵

U postupku za izdavanje mišljenja, Ombudsmeni BiH su istakli da javno tijelo ima mogućnost odobravanja pristupa informacijama putem uvida u dokumente koji su zaštićeni, ukoliko oni sadrže većinu informacija koje su javne, a manji dio zaštićene informacije (kao što su na primjer, imena ili drugi podaci koji ne trebaju biti javni), a postoji mogućnost djelomičnog odobravanja i tzv. djelomični pristup informacijama, odnosno razdvajanje informacija na dijelove, što podrazumijeva prekrivanje zaštićenih informacija i omogućavanje uvida u ostali dio dokumenta. Uvjet koji je predviđen u Zakonu o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske za uvid u informaciju na ovakav način je da ostatak informacije, kojem se omogućava pristup nije postao nerazumljiv poslije njezinog razdvajanja na dijelove.¹⁰⁶

Postupajući po zahtjevu za dostavu mišljenja, Ombudsmeni BiH su istakli da kada je u pitanju dio zahtjeva koji se odnosi na ukupna izdavanja za bruto plaće i naknade u 2022. godini i 2023. godini smatraju nespornim da ove informacije predstavljaju informacije od javnog interesa, te da bi svaka osoba koja želi saznati o izdacima za plaće i naknade u bilo kojem javnom tijelu (kako se troši proračunski novac), trebala imati uvid u iste.¹⁰⁷

5.2.12. Zaštita osobnih podataka

Generalni propis o zaštiti podataka Europske unije (EU General Data Protection Regulation - GDPR) nazvan Opća uredba o zaštiti podataka, je Uredba (EU) 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. godine o zaštiti pojedinaca u svezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka, te o stavljanju van snage Direktive 95/46/EC, kojom se regulira zaštita podataka i privatnost osoba unutar Europske unije, a donosi i propise vezane za iznošenje podataka u treće zemlje. Njezine odredbe izravno se primjenjuju u svim državama članicama Europske unije od 25.05.2018.

Glavni ciljevi GDPR-a su vratiti građanima nadzor nad njihovim osobnim podacima i pojednostaviti regulatorno okruženje za međunarodne kompanije ujednačavanjem propisa u cijeloj Uniji.

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je, na prijedlog Ministarstva civilnih poslova, usvojilo nacrt Zakona o zaštiti osobnih podataka Bosne i Hercegovine, usklađenog sa GDPR¹⁰⁸, koji je upućen u daljnju proceduru prema Zastupničkom domu i Domu naroda Parlamentarne skupštine BiH. Bosna i Hercegovina, kao zemlja koja teži članstvu u Europskoj uniji, ovim zakonom ostvaruje jedan od ključnih koraka prema usklađivanju sa standardima Europske unije, a stvaraju

¹⁰⁵ Ž-SA-05-152/24

¹⁰⁶ Ž-SA-05-921/24

¹⁰⁷ Ž-SA-05-550/24

¹⁰⁸ dana 17.12.2024.godine održane 46. vanredna i 66. redovna sjednica Vijeća ministara Bosne i Hercegovine

se i preduvjeti za stupanje na snagu Sporazuma o suradnji Bosne i Hercegovine s EUROJUST-om, Agencijom Europske unije za pravosudnu suradnju u kaznenim stvarima, koji je potpisan krajem listopada 2024. godine.

Zbog iznimnog značaja usklađivanja domaćeg zakonodavstva sa Općom uredbom o zaštiti osobnih podataka Europske unije, nadležna tijela vlasti moraju blagovremeno poduzeti efikasne radnje na jačanju domaćeg nadzornog tijela za zaštitu osobnih podataka, kontinuirane edukacije službenika koji će raditi na poslovima zaštite osobnih podataka, ali i informiranju građana u pogledu zaštite osobnih podataka i koraka koje mogu poduzeti u slučaju povrede njihovih prava, kao i obveza da se osigura primjena ovog propisa sukladno sa važećim propisima koji uređuju oblast slobode pristupa informacijama.

Tijekom sačinjavanja ovog Godišnjeg izvješća okončana je zakonodavna procedura i dana 30.01.2025. godine na 8. žurnoj sjednici Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine usvojen je Zakon o zaštiti osobnih podataka Bosne i Hercegovine.

5.2.13. Stanje u oblasti slobode pristupa informacijama na razini institucija Bosne i Hercegovine - Godišnje izvješće za 2024. godinu

Uvodne napomene

Zakonom o slobodi pristupa informacijama na razini institucija Bosne i Hercegovine¹⁰⁹ koji je stupio na snagu 7.9.2023. godine, Instituciji ombudsmana BiH dodijeljena je dvostruka uloga.

Člankom 17. navedenog Zakona propisano je da je Institucija BiH obvezna imenovati službenika za informiranje koji je dužan sačiniti godišnje izvješće o radu. Godišnje izvješće o stanju u oblasti pristupa informacijama na razini institucija Bosne i Hercegovine dostavlja se rukovoditelju institucije BiH, Žalbenom vijeću pri Vijeću ministara BiH i Instituciji ombudsmana za ljudska prava BiH. Navedeno izvješće, osim statističkih pokazatelja¹¹⁰, treba sadržavati i analizu i ocjenu ostvarivanja prava na pristup informacija i ponovnu uporabu informacija u instituciji BiH, podatke i analizu o predmetima po žalbama, inspekcijskom nadzoru i počinjenim prekršajima zbog povrede prava na pristup informacijama i ponovnoj uporabi dokumenata. Važno je naglasiti da godišnje izvješće treba sadržavati i prijedloge mjera za otklanjanje nedostataka i nepravilnosti.¹¹¹

U smislu navedenog Zakona, obveza Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine je sačiniti godišnje izvješće o stanju u oblasti slobode pristupa informacijama na razini institucija Bosne i Hercegovine i isto dostaviti nadležnim institucijama.¹¹² Institucija ombudsmana BiH ima dvojaku ulogu i to sukladno nadležnostima koje su propisane Zakonom o slobodi pristupa informacijama na razini institucija BiH sa jedne strane, a sa druge strane, kao institucija BiH koja je dužna postupati po zahtjevima za pristup informacijama pravnih i fizičkih osoba.

¹⁰⁹ "Službeni glasnik BiH", broj: 61/23

¹¹⁰ Članak 17. stavak 5. i 8.

¹¹¹ Članak 17. stavak 7.

¹¹² Članak 48.

Istodobno, Ombudsmeni su dužni sukladno odredbama Zakona o ombudsmanu za ljudska prava BiH¹¹³ sačiniti godišnje izvješće o rezultatima aktivnosti Institucije ombudsmana za ljudska prava BiH, što uključuje i oblast slobode pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini. Navedeno izvješće sačinjava se na osnovu pritužbi koje Institucija ombudsmana zaprima tijekom godine o kojoj izvještava.

Izazovi u primjeni Zakona o slobodi pristupa informacijama na razini institucija BiH

Ombudsmeni BiH su još tijekom usvajanja Zakona o slobodi pristupa informacijama na razini institucija BiH ukazivali na određene zabrinutosti u pogledu efikasne primjene Zakona i propisanih mehanizama skrbi. Jedna od tih zabrinutosti odnosila se na produljene nadležnosti između različitih institucija BiH koja je usložnjavala i samu primjenu Zakona.

Generalnom sekretarijatu Vijeća ministara BiH u nadležnost je dato vođenje i održavanje Središnjeg portala javnih informacija (članak 15. stavak 2). Žalbeno vijeće pri Vijeću ministara BiH odlučuje kao drugostupanjsko tijelo (članak 28. stavak 2). Ombudsmanu za ljudska prava BiH dostavljaju se informacije vezane za službenika za informiranje (članak 17 stavak 1.), te evidencija o broju zaprimljenih zahtjeva, vrsti traženih informacija, broju donesenih rješenja, broju konačnih rješenja i dr. (članak 17. stavak 5. i 6.). Ministarstvo pravde BiH putem Upravne inspekcije vrši inspekcijski nadzor nad provođenjem Zakona (članak 37).¹¹⁴

Osim navedenog, uloga Institucije ombudsmana za ljudska prava BiH u smislu praćenja primjene Zakona reducirana je na ulogu prikupljača statističkih podataka koje dostavljaju druge institucije, što ne treba biti isključivi djelokrug rada Institucije. Institucija ombudsmana je neoavisna institucija uspostavljena u cilju promoviranja dobre uprave i vladavine prava, zaštite i promocije prava i sloboda fizičkih i pravnih osoba.

Posebno zabrinjavajuće je što se navedeni podaci prikupljaju na *ad hoc* principu, putem slanja dopisa na početku nove kalendarske godine kako bi dobili isključivo statističke pokazatelje. Ovi indikatori daju samo ograničenu mogućnost prezentiranja stanja u oblasti slobode pristupa informacijama. Sve navedeno ukazuje da su Ombudsmanima BiH i dalje najrelevantnije informacije o stanju u oblasti slobode pristupa informacijama, koje prikuplja putem žalbi podnesenih sukladno sa Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava.

Prikupljanje informacija

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su, u cilju izrade izvješća, uputili dopis¹¹⁵ institucijama Bosne i Hercegovine kojim su traženi podaci sukladno zakonskoj obvezi¹¹⁶.

¹¹³ “Službeni glasnik BiH”, broj 32/00, 19/02, 35/04, 32/06, 38/06 - ispr., 50/08 - dr. zakon, 61/23

¹¹⁴ Godišnje izvješće o rezultatima aktivnosti Institucije ombudsmana za ljudska prava BiH https://www.ombudsmen.gov.ba/documents/ombudsmen_doc2024040915403579bos.pdf

¹¹⁵ Dopis Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine broj: OI-K-BL-960/24, od dana 23.12.2024. godine i Urgencija na dopis Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine broj: OI-K-BL-139/25, od dana 04.02.2025. godine

¹¹⁶ Članak 47 Zakona o slobodi pristupa informacijama na razini institucija Bosne i Hercegovine

Iz sadržine dostavljenih odgovora proizilazi da su da su dostavljeni podaci u velikom broju slučajeva različiti, odnosno da su institucije Bosne i Hercegovine tražena izvješća dostavljali u onom formatu koji su smatrali najprimjerenijim, budući da zakonom nije propisana obveza donošenja podzakonskog propisa koji će jednoobrazno urediti sadržinu godišnjeg izvješća koje sastavljaju službenici za informiranje i dostavljaju nadležnim tijelima, kao akt eksternog karaktera. Zakon je propisao obvezu donošenja Pravilnika o sadržaju i načinu vođenja registra zahtjeva za pristup informacijama koji, suštinski, predstavlja akt internog karaktera svake od institucija Bosne i Hercegovine. Postojanje jednoobraznog akta o izgledu i sadržini godišnjeg izvješća koje sastavljaju službenici za informiranje, omogućilo bi da se dostavljeni podaci u izvješće unose precizno bez potrebe za njihovim naknadnim ujednačavanjem. U ovakvom formatu, podaci su obrađivani isključivo na osnovu onoga kako su ih institucije Bosne i Hercegovine i dostavljale. Osim toga, evidentno je da su pojedine institucije dostavljale više puta različite odgovore sa pozivom na isti broj akta.

Ombudsmani Bosne i Hercegovine usuglasili su se da podaci u ovom izvješću budu prikazani tabelarno, kroz Tabelu I i Tabelu II (sadržane u aneksu ovog izvješća), uvažavajući ono što je propisano zakonom i odredbama Pravilnika o sadržaju i načinu vođenja registra zahtjeva za pristup informacijama.

Tabela I, uz podatke o broju primljenih zahtjeva, broju donesenih rješenja, broju konačnih rješenja, broju zahtjeva po kojima nisu donošena rješenja, sadrži i podatke koji se odnose na: odobren pristup informacijama, odbijen pristup informacijama, djelomično odobren pristup informacijama, odbačen zahtjev, zahtjev ustupljen drugom tijelu, obustavljen postupak, izdato obavještenje, zahtjev riješen u roku, zahtjev riješen izvan roka, postojanje drugostupanjske odluke, kao i odluke Suda Bosne i Hercegovine. Ove stavke uvedene su prvenstveno iz razloga propisanih člankom 25. i člankom 26. Zakona o slobodi pristupa informacijama na razini institucija Bosne i Hercegovine.

Vrsta traženih informacija, obrađena je u Tabeli II. Sadržina dostavljenih odgovora svih institucija Bosne i Hercegovine ukazuje da su im, tijekom 2024. godine, zahtjeve za pristup informacijama podnosile fizičke osobe, odvjetnici, pravne osobe, nevladine organizacije, novinari i medijske kuće. U pojedinim slučajevima kao podnositelji zahtjeva pojavljivale su se institucije/tijela vlasti. Također, primijetno da je postojao određeni broj institucija Bosne i Hercegovine koje tijekom 2024. godine, nije imao zahtjeva za pristup informacijama, pojedine institucije odgovarale su da su po zahtjevima donosile rješenja bez navođenja da li se radi o rješenjima kojima se odobrava, djelomično odobrava ili odbija pristup informacijama, dok neke institucije različite podneske nisu tretirale kao zahtjeve za pristup informacijama nego su ih tretirali kao neformalne upite i tako su ih evidentirali i obrađivali, odnosno dostavljali neformalne odgovore.

Tražene odgovore, zaključno sa danom 28.2.2025.godine dostavile su sljedeće institucije Bosne i Hercegovine, i to:

1. Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine,¹¹⁷

¹¹⁷ Izvješće Agencije za statistiku Bosne i Hercegovine broj: 11-02.2-1067-2/24, od dana 3.2.2025. godine

2. Agencija za unaprjeđenje stranih investicija u Bosni i Hercegovini,¹¹⁸
3. Agencija za državnu službu Bosne i Hercegovine,¹¹⁹
4. Agencija za osiguranje u Bosni i Hercegovini,^{120, 121}
5. Agencija za javne nabave Bosne i Hercegovine,¹²²
6. Agencija za nadzor nad tržištem Bosne i Hercegovine,¹²³
7. Agencija za poštanski promet Bosne i Hercegovine,¹²⁴
8. Agencija za sigurnost hrane Bosne i Hercegovine,¹²⁵
9. Agencija za zaštitu osobnih podataka Bosne i Hercegovine,¹²⁶
10. Agencija za policijsku potporu Bosne i Hercegovine,¹²⁷
11. Agencija za forenzička ispitivanja i vještačenja Bosne i Hercegovine,¹²⁸
12. Agencija za školovanje i stručno usavršavanje kadrova Bosne i Hercegovine,¹²⁹
13. Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvalitete Bosne i Hercegovine¹³⁰
14. Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje Bosne i Hercegovine,¹³¹
15. Agencija za identifikacijske dokumente, evidenciju i razmjenu podataka Bosne i Hercegovine,¹³²
16. Agencija za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije Bosne i Hercegovine,¹³³
17. Agencija za pružanje usluga u zračnoj plovidbi Bosne i Hercegovine,¹³⁴
18. Agencija za osiguranje depozita Bosne i Hercegovine,¹³⁵
19. Arhiv Bosne i Hercegovine,¹³⁶
20. Centar za uklanjanje mina u Bosni i Hercegovini,¹³⁷

¹¹⁸ Izvješće Agencije za unaprjeđenje stranih investicija u Bosni i Hercegovini broj: 06-29-1-488-2/25, od dana 13.1.2025. godine

¹¹⁹ Izvješće Agencije za državnu službu Bosne i Hercegovine broj: 03-50-28-2/25, od dana 13.1.2025. godine

¹²⁰ Izvješće Agencije za osiguranje u Bosni i Hercegovini broj: 03-12-205-5/24, od dana 31.12.2024. godine

¹²¹ Izvještaj Agencije za osiguranje u Bosni i Hercegovini, broj: 02-12-02-3/25, od dana 7.1.2025. godine

¹²² Izvješće Agencije za javne nabave Bosne i Hercegovine broj: 02-12-1975-3/24, od dana 10.2.2025. godine

¹²³ Izvješće Agencije za nadzor nad tržištem u Bosni i Hercegovini dostavljen putem elektroničke pošte dana 14.1.2025. godine

¹²⁴ Izvješće Agencije za poštanski promet Bosne i Hercegovine broj: 04-2-12-768-2/24, od dana 7.1.2025. godine

¹²⁵ Izvješće Agencije za sigurnost hrane Bosne i Hercegovine broj: 03-3-12-1156-2/24, od dana 8.1.2025. godine

¹²⁶ Izvješće Agencije za zaštitu osobnih podataka Bosne i Hercegovine broj: 05-1-12-1-1291-2/24, od dana 15.1.2025. godine

¹²⁷ Izvješće Agencije za policijsku potporu Bosne i Hercegovine broj: 15-6-16/25, od dana 6.1.2025. godine

¹²⁸ Izvješće Agencije za forenzička ispitivanja i vještačenja Bosne i Hercegovine broj: 14-6-50-3-174-17/23, od dana 27.12.2024. godine

¹²⁹ Izvješće Agencije za školovanje i stručno usavršavanje kadrova Bosne i Hercegovine broj: 19-3-50-407-2/24, od dana 13.1.2025. godine

¹³⁰ Izvješće Agencije za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvalitete Bosne i Hercegovine broj: 03-12-2-751-2/24, od dana 8.1.2025. godine

¹³¹ Izvješće Agencije za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje Bosne i Hercegovine broj: 01-33-1-871-1/24, od dana 15.1.2025. godine

¹³² Izvješće Agencije za identifikacijske dokumente, evidenciju i razmjenu podataka Bosne i Hercegovine broj: 15-01-12-1-654-4/2024, od dana 3.1.2025. godine

¹³³ Izvješće Agencije za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije Bosne i Hercegovine broj: 03/25, od dana 14.1.2025. godine

¹³⁴ Izvješće Agencije za pružanje usluga u zračnoj plovidbi Bosne i Hercegovine, dostavljen putem elektroničke pošte od dana 14.1.2025. godine

¹³⁵ Izvješće Agencije za osiguranje depozita Bosne i Hercegovine broj: 03-1-03-1-343/2-25, od dana 13.1.2025. godine

¹³⁶ Izvješće Arhiva Bosne i Hercegovine broj: 01-02-4-1071-2/24, od dana 14.1.2025. godine

¹³⁷ Izvješće Centra za uklanjanje mina u Bosni i Hercegovini broj: DPA/01-07-4-11/25, od dana 22.1.2025. godine

21. Centar za informiranje i priznavanje dokumenata iz područja visokog obrazovanja Bosne i Hercegovine,¹³⁸
22. Središnja harmonizacijska jedinica Ministarstva financija i trezora Bosne i Hercegovine,¹³⁹
23. Središnje izborno povjerenstvo Bosne i Hercegovine,¹⁴⁰
24. Direkcija za koordinaciju policijskih tijela Bosne i Hercegovine,¹⁴¹
25. Direkcija za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine,¹⁴²
26. Direkcija za europske integracije Vijeća ministara Bosne i Hercegovine,¹⁴³
27. Direkcija za ekonomsko planiranje Vijeća ministara Bosne i Hercegovine,¹⁴⁴
28. Državna agencija za istrage i zaštitu Bosne i Hercegovine,¹⁴⁵
29. Državna regulatorna agencija za radijacijsku i nuklearnu sigurnost Bosne i Hercegovine,¹⁴⁶
30. Državna regulatorna komisija za električnu energiju Bosne i Hercegovine,¹⁴⁷
31. Elektroprijenos Bosne i Hercegovine,¹⁴⁸
32. Fond za povratak Bosne i Hercegovine,¹⁴⁹
33. Generalno tajništvo Vijeća ministara Bosne i Hercegovine,¹⁵⁰
34. Granična policija Bosne i Hercegovine,¹⁵¹
35. Izvozno kreditna agencija Bosne i Hercegovine,¹⁵²
36. Institut za akreditiranje Bosne i Hercegovine,¹⁵³
37. Institut za metrologiju Bosne i Hercegovine,¹⁵⁴
38. Institut za standardizaciju Bosne i Hercegovine,¹⁵⁵
39. Institut za intelektualno vlasništvo Bosne i Hercegovine,¹⁵⁶
40. Institut za nestale osobe Bosne i Hercegovine,¹⁵⁷

¹³⁸ Izvješće Centra za informiranje i priznavanje dokumenata iz područja visokog obrazovanja Bosne i Hercegovine broj: 04-07-5-1701-1/2024, od ana 15.1.2025. godine

¹³⁹ Izvješće Središnje harmonizacijske jedinice Ministarstva financija i trezora Bosne i Hercegovine broj: 04-1-50-1-491-2/24, od dana 31.12.2024. godine

¹⁴⁰ Izvješće Središnjeg izbornog povjerenstva Bosne i Hercegovine broj: 04-12-3712-2/24, od dana 15.1.2025. godine

¹⁴¹ Izvješće Direkcije za koordinaciju policijskih tijela Bosne i Hercegovine broj: 20-01-5/25 20-01-02-5-2587-2/24, od dana 8.1.2025. godine

¹⁴² Izvješće Direkcije za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine broj: 1-2-50-985-2/24, od dana 3.1.2025. godine

¹⁴³ Izvješće Direkcije za europske integracije Bosne i Hercegovine broj: UP1-01-07-7-MT-3-6/24, od dana 6.1.2025. godine

¹⁴⁴ Izvješće Direkcije za ekonomsko planiranje Vijeća ministara Bosne i Hercegovine broj: 01-12.1-424-2/25, od dana 4.2.2025. godine

¹⁴⁵ Izvješće Državne agencije za istrage i zaštitu Bosne i Hercegovine broj: 16-03/3-50-9312-3/24, od dana 15.1.2025. godine

¹⁴⁶ Izvješće Državne regulatorne agencije za radijacijsku i nuklearnu sigurnost Bosne i Hercegovine broj: 01-50-1849/24, od dana 6.1.2024. godine

¹⁴⁷ Izvješće Državne regulatorne komisije za električnu energiju Bosne i Hercegovine broj: 02-02-2-368-5/24, od dana 8.1.2025. godine

¹⁴⁸ Izvješće Elektroprijenosa Bosne i Hercegovine broj: 06-7302-4/2024, od dana 12.2.2025. godine

¹⁴⁹ Izvješća Fonda za povratak Bosne i Hercegovine broj: 03-12-1-139-13/24, od dana 13.1.2025. godine

¹⁵⁰ Izvješće Generalnog tajništva Vijeća ministara Bosne i Hercegovine broj: 07-29-2-1025-10/24, od dana 15.1.2025. godine

¹⁵¹ Izvješće Granične policije Bosne i Hercegovine broj: 17-06-1-04-28-12245-1/24, od dana 9.1.2025. godine

¹⁵² Izvješće Izvozno kreditne agencije Bosne i Hercegovine doatvaljen putem elektroničke pošte od dana 31.1.2025. godine

¹⁵³ Izvješće Instituta za akreditiranje Bosne i Hercegovine broj: 06-44-5-249-4/24, od dana 3.1.2025. godine

¹⁵⁴ Izvješće Instituta za metrologiju Bosne i Hercegovine broj:02-1-12-1-AR-1375-2/24, od dana 13.1.2025. godine

¹⁵⁵ Izvješće Instituta za standardizaciju Bosne i Hercegovine broj: 04-12-50-161-2/25, od dana 7.2.2025. godine

¹⁵⁶ Izvješće Instituta za intelektualno vlasništvo Bosne i Hercegovine broj: 05-07-2-242-2/(24SD, od dana 13.1.2025. godine

¹⁵⁷ Izvješće Instituta za nestale osobe Bosne i Hercegovine broj: 01/1-12-2823-3/24, od dana 10.2.2025. godine

41. Institucija ombudsmana za zaštitu potrošača Bosne i Hercegovine,¹⁵⁸
42. Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine,¹⁵⁹
43. Ured zastupnika/agenta Vijeća ministara Bosne i Hercegovine pred Europskim sudom za ljudska prava Bosne i Hercegovine,¹⁶⁰
44. Komisija za koncesije Bosne i Hercegovine,¹⁶¹
45. Konkurencijsko vijeće Bosne i Hercegovine,¹⁶²
46. Memorijalni centar Srebrenica – Potočari,¹⁶³
47. Ministarstvo vanjskih poslova Bosne i Hercegovine,¹⁶⁴
48. Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine,¹⁶⁵
49. Ministarstvo financija i trezora Bosne i Hercegovine,¹⁶⁶
50. Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine,¹⁶⁷
51. Ministarstvo komunikacija i transporta Bosne i Hercegovine,¹⁶⁸
52. Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine,¹⁶⁹
53. Obavještajno-sigurnosna agencija Bosne i Hercegovine,¹⁷⁰
54. Odbor državne službe za žalbe Bosne i Hercegovine,¹⁷¹
55. Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine,¹⁷²
56. Pravobraniteljstvo Bosne i Hercegovine,¹⁷³
57. Predsjedništvo Bosne i Hercegovine,¹⁷⁴
58. Regulatorna agencija za komunikacije Bosne i Hercegovine,¹⁷⁵
59. Regulatorni odbor željeznica Bosne i Hercegovine,¹⁷⁶
60. Vijeće za državnu potporu Bosne i Hercegovine,¹⁷⁷
61. Služba za poslove sa strancima Bosne i Hercegovine,¹⁷⁸

¹⁵⁸ Izvješće Institucije ombudsmana za zaštitu potrošača Bosne i Hercegovine broj: 05-02-4-1386-1/25, od dana 14.1.2025. godine

¹⁵⁹ Izvješće Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine broj: OI-K-BL-/25, od dana 20.1.2025. godine

¹⁶⁰ Izvješće Ureda zastupnika Vijeća ministara Bosne i Hercegovine pred Europskim sudom za ljudska prava broj: 11-Uz-11/25-67/25, od dana 26.2.2024. godine

¹⁶¹ Izvješće Komisije za koncesije Bosne i Hercegovine broj: 01-50-1-7-01/25, od dana 6.1.2025. godine

¹⁶² Izvješće Konkurencijskog vijeća Bosne i Hercegovine broj: 07-12-1-04-1/25, od dana 6.1.2025. godine

¹⁶³ Izvješće Memorijalnog centra Srebrenica – Potočari, dostavljen putem elektroničke pošte od dana 17.2.2025. godine

¹⁶⁴ Izvješće Ministarstva vanjskih poslova Bosne i Hercegovine broj: Z-02-5-45931/24, od dana 8.1.2025. godine

¹⁶⁵ Izvješće Ministarstva civilnih poslova Bosne i Hercegovine broj: 04-12-1-7735/24, od dana 14.1.2025. godine

¹⁶⁶ Izvješće Ministarstva financija i trezora Bosne i Hercegovine broj: 01-50-3-7907-1/24, od dana 31.12.2024. godine

¹⁶⁷ Izvješće Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine broj: 01-07-33-1/25, od dana 6.1.2025. godine

¹⁶⁸ Izvješće Ministarstva komunikacija i transporta Bosne i Hercegovine broj: 01-02-1-2822-1/24, od dana 8.1.2025. godine

¹⁶⁹ Izvješće Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine broj: 01-6-016-9164/24, od dana 30.12.2024. godine

¹⁷⁰ Izvješće Obavještajno-sigurnosne agencije Bosne i Hercegovine broj: 05-2438/25, od dana 15.1.2025. godine

¹⁷¹ Izvješće Odbora državne službe za žalbe Bosne i Hercegovine broj: 01-1-12-1-134-2/24, od dana 13.1.2025. godine

¹⁷² Izvješće Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine broj: 03-50-18-264-3/25, od dana 7.2.2025. godine

¹⁷³ Izvješće Pravobraniteljstva Bosne i Hercegovine broj: 01-29-1-PBIH-482/24, od dana 6.1.2025. godine

¹⁷⁴ Izvješće Predsjedništva Bosne i Hercegovine broj: 05-37-2-159-1/25, od dana 14.1.2025. godine

¹⁷⁵ Izvješće Regulatorne agencije za komunikacije Bosne i Hercegovine broj: 07-12-1-2145-2/24, od dana 15.1.2025. godine

¹⁷⁶ Izvješće Regulatornog odbora željeznica Bosne i Hercegovine dostavljen putem elektroničke pošte od dana 30.12.2024. godine

¹⁷⁷ Izvješće Vijeća za državnu potporu Bosne i Hercegovine broj: 02-12-1-179-2/24, od dana 8.1.2025. godine

62. Služba za zajedničke poslove institucija Bosne i Hercegovine,¹⁷⁹
63. Sud Bosne i Hercegovine,¹⁸⁰
64. Tužiteljstvo Bosne i Hercegovine¹⁸¹
65. Uprava za neizravno oporezivanje Bosne i Hercegovine,¹⁸²
66. Uprava Bosne i Hercegovine za zaštitu zdravlja bilja,¹⁸³
67. Ured za zakonodavstvo Vijeća ministara Bosne i Hercegovine,¹⁸⁴
68. Ured za razmatranje žalbi Bosne i Hercegovine¹⁸⁵
69. Ured za veterinarstvo Bosne i Hercegovine,¹⁸⁶
70. Ured za reviziju institucija Bosne i Hercegovine,¹⁸⁷
71. Ured koordinatora za reformu javne uprave Vijeća ministara Bosne i Hercegovine,¹⁸⁸
72. Ured za harmonizaciju i koordinaciju sustava plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju Bosne i Hercegovine,¹⁸⁹
73. Ustavni sud Bosne i Hercegovine,¹⁹⁰
74. Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće Bosne i Hercegovine,¹⁹¹
75. Zavod za izvršenje kaznenih sankcija, pritvora i drugih mjera Bosne i Hercegovine,¹⁹²

Zaključno sa danom 28.2.2025. godine tražene odgovore nisu dostavile sljedeće institucije Bosne i Hercegovine, i to:

1. Agencija za lijekove i medicinska sredstva Bosne i Hercegovine
2. Agencija za antidoping kontrolu Bosne i Hercegovine
3. Središnja banka Bosne i Hercegovine
4. Povjerenstvo za očuvanje nacionalnih spomenika Bosne i Hercegovine
5. Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine
6. Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine
7. Ministarstvo obrane Bosne i Hercegovine

Podaci od gore pobrojanih institucija Bosne i Hercegovine nisu mogli biti obrađeni, te samim tim nisu dio ovog izvješća.

¹⁷⁸ Izvješće Službe za poslove sa strancima Bosne i Hercegovine broj: 18.1.1-07.6-27619-1/24, od dana 13.1.2025. godine

¹⁷⁹ Izvješće Službe za zajedničke poslove institucija Bosne i Hercegovine broj: 06-50-1-3578-1/24, od dana 14.1.2025. godine

¹⁸⁰ Izvješće Suda Bosne i Hercegovine broj: Su-5/363, od dana 9.1.2025. godine

¹⁸¹ Izvješće Tužiteljstva Bosne i Hercegovine broj: A-428/23, od dana 7.2.2025. godine

¹⁸² Izvješće Uprave za neizravno oporezivanje Bosne i Hercegovine broj: 01/3-07-2-11-1-1/25, od dana 3.1.2025. godine

¹⁸³ Izvješće Uprave Bosne i Hercegovine za zaštitu zdravlja bilja broj: 10-50-2-710-2/25, od dana 15.1.2025. godine

¹⁸⁴ Izvješće Ureda za zakonodavstvo Vijeća ministara Bosne i Hercegovine broj: 04-02-4-1242/24, od dana 14.1.2025. godine

¹⁸⁵ Izvješće Ureda za razmatranje žalbi Bosne i Hercegovine broj: 01-07-3-2-2/25, od dana 3.1.2025. godine

¹⁸⁶ Izvješće Ureda za veterinarstvo Bosne i Hercegovine broj: 01-7-50-8-1243-1/24, od dana 10.1.2025. godine

¹⁸⁷ Izvješće Ureda za reviziju institucija Bosne i Hercegovine broj: 01/4-50-1624-2/2024, od dana 3. 1.2025. godine

¹⁸⁸ Izvješće Ureda koordinatora za reformu javne uprave Vijeća ministara Bosne i Hercegovine broj: 06-29-2-415/24, od dana 13. 1.2025. godine

¹⁸⁹ Izvješće Ureda za harmonizaciju i koordinaciju sustava plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju Bosne i Hercegovine

¹⁹⁰ Izvješće Ustavnog suda Bosne i Hercegovine broj: SU-11-1103-1/24, od dana 14. 1.2024. godine

¹⁹¹ Izvješće VSTS Bosne i Hercegovine broj: 01-07-10-100-2/2025, od dana 9. 1.2025.godine

¹⁹² Izvješće Zavoda za izvršenje kaznenih sankcija, pritvora i drugih mjera Bosne i Hercegovine, broj: 06-50-5086-2/24, od dana 15. 1.2025. godine

Dobra komunikacija Institucije ombudsmana Bosne i Hercegovine i službenika za informiranje u drugim institucijama Bosne i Hercegovine od ključnog je značaja za prikupljanje kvalitetnih informacija iz kojih se mogu izvesti zaključci o trenutačnom stanju u oblasti pristupa informacijama i daljim aktivnostima koji su neophodni za učinkovitu primjenu zakona. U tom smislu od naročite su važnosti kvalitetne i sveobuhvatne informacije koje Institucija ombudsmana Bosne i Hercegovine dobija od ostalih institucija na razini Bosne i Hercegovine. Zakonom je propisano da te informacije sadrže i analizu i ocjenu ostvarivanja prava na pristup informacijama uopće i pojedinačno po predmetima odnosno pritužbama, a što uključuje i prijedloge mjera za otklanjanje nedostataka i nepravilnosti. Na osnovu takvih informacija odnosno izvješća, Institucija ombudsmana Bosne i Hercegovine sastavlja reprezentativno godišnje izvješće koje sadrži sve neophodne segmente. Institucijama Bosne i Hercegovine propisana zakonom je obveza dostavljanja kvartlanih i godišnjih izvješća o ovoj problematici, bez propisanih sankcija za njihovo nedostavljanje, tako da se obrada ovih podataka takoreći zasniva u dobroj mjeri i na kolegijalnom odnosu. Imajući u vidu koliko je institucija Bosne i Hercegovine je dostavilo godišnja izvješća iz kojih su obrađivani podaci, može se zaključiti da njihov odziv na upućeni poziv za dostavljanje i nije loš. Bitno je ukazati i da Zakonom o slobodi pristupa informacijama na razini institucija Bosne i Hercegovine nije na odgovarajući način osigurana neovisnost nadležnog drugostupanskog tijela.

Izvješće o stanju u oblasti slobode pristupa informacijama za 2024. godinu koje su institucije Bosne i Hercegovine dostavile Ombudsmanu Bosne i Hercegovine, a odnose se na razdoblje 01.01.2024. do 31.12.2024. godine bit će prikazano u posebnom aneksu na kraju ovog izvješća.

5.3. Pravo na imovinu

Europska konvencija o ljudskim pravima, članak 1. Protokol 1. koja temeljem odredbi Ustava Bosne i Hercegovine ima izravnu primjenu i supremaciju nad domaćim zakonodavstvom jamči da *svaka fizička i pravna osoba ima pravo na neometano uživanje svoga posjeda. Nitko ne može biti lišen svoga posjeda osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.* Prema stavu Europskog suda za ljudska prava,¹⁹³ članak 1. sadrži tri odvojena pravila: prvo je opće prirode i izražava princip mirnog uživanja imovine, drugo se odnosi na oduzimanje imovine pod postavljenim uvjetima, dok treće pravilo, sadržano u stavku 2. ovog članka, priznaje državama ugovornicama pravo, između ostalog, da kontroliraju uporabu imovine sukladno s općim interesom.¹⁹⁴

Miješanje države mora postići pravičnu ravnotežu između općeg interesa društva i potrebe zaštite individualnih prava pojedinca, te mora postojati razumna veza proporcionalnosti između poduzetih mjera i cilja koji se ostvaruje.¹⁹⁵

¹⁹³Sporrong and Lönnroth v. Sweden (23. rujan 1982.) Serija A broj 52;

¹⁹⁴ Europski sud, Sporrong i Lönnroth protiv Švedske, presuda od 23. rujna 1982. godine, serija A, broj 52, stavak 61

¹⁹⁵Gasus Dosier und Fördertechnik GmbH v. The Netherlands (23. veljače 1995.) Serija A broj 306-B; stav (62)

Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine je tijekom 2024. godine zaprimila žalbi zbog povrede prava na imovinu 135, što je 15 više nego u prethodnoj godini. U devet predmeta upućena je preporuka označenim odgovornim tijelima.

Građani se obraćaju žalbama u slučajevima kada nepostupanje nadležnih tijela, sukladno sa pozitivnim zakonskim propisima i principima dobre uprave, utječe na uživanje njihovih građanskih, imovinskih prava usljed: bespravne gradnje¹⁹⁶, povrede prava na pristup imovini,¹⁹⁷ neinformiranosti o mogućnosti oduzimanja imovine zbog vođenja projekata od javnog interesa¹⁹⁸, neprovođenja utvrđenih regulacionih planova¹⁹⁹, povrede prava na mirno uživanje imovine zbog činjenice da je nekretnina u kojoj žive proglašena nacionalnim spomenikom²⁰⁰, postupaka komasacije²⁰¹, nemogućnosti raspolaganja novčanim sredstvima deponovanim kod banke²⁰², kao i radi postupaka imjene podataka u katastru nekretnina, odnosno javnog izlaganja podataka o nekretninama.²⁰³

5.3.1. Bespravna gradnja

Svaka aktivnost iznad ili ispod površine tla koja privremeno ili trajno mijenja uvjete korištenja tla smatra se građenjem, a gradnja i dogradnja postojećih objekata mora biti sukladna sa planom prostornog uređenja i za takvu aktivnost se od nadležnih tijela uprave mora ishoditi odobrenje za građenje.

Ombudsmani BiH analizom navoda žalbi koji se odnose na povredu prava na imovinu, žalbi na tijela uprave, posebno inspeksijska tijela, uočavaju problematiku koju je neophodno posebno naglasiti a to je bespravna gradnja, problem suvremenog društva koji uključuje više elementata.

Prije svega kao posljedica bespravne gradnje dolazi do ugrožavanja postojećih stambenih objekata, odnosno, povrede prava na mirno uživanje imovine građana. U postupcima koje građani pokrenu radi zaštite svojih prava pokazu se slabosti javne uprave u smislu neblagovremenog postupanja po zahtjevima građana, dugotrajnosti postupaka, neučinkovitosti i neblagovremenosti mehanizama koji su dužni osigurati provedbu propisa kojima se reguliraju prava i obveze u postupku gradnje nekretnina, prevashodno inspekcije. Građani su prinuđeni koristiti pravnu mogućnost pokretanja sudskih postupaka, koji s obzirom na prirodu predmeta spora mogu biti složeni, dugotrajni i finansijski iscrpljujući.

Poseban problem jeste dinamika uklanjanja bespravno sagrađenih objekata. Za javnu upravu to često predstavlja dodatnu poteškoću jer je potrebno angažirati izvođače radova koji će izvršiti uklanjanje, što zahtijeva provođenje postupka javnih nabavki, te nastupa dugotrajno odlaganje uklanjanja spornih objekata.

¹⁹⁶ Ž-SA-08-245/24

¹⁹⁷ Ž-BL-05-416/24, Ž-BR-05-212/24

¹⁹⁸ Ž-SA-05-08/24

¹⁹⁹ Ž-BI-05-529/24

²⁰⁰ Ž-Ž-BR-05-71/24

²⁰¹ Ž-LI-05-29/24

²⁰² Ž-BR-05-212/24

²⁰³ Ž-BL-05-197/24, Ž-SA-05-1107/24

Ombudsmeni BiH naglašavaju da u slučajevima kada se bespravna gradnja ne uklanja duže razdoblje, ista doprinosi formiranju mišljenja javnosti da je takvo djelovanje nekažnjivo i da u suštini ne nosi nikakve posljedice, da postupanje po propisima pri gradnji objekata predstavlja trošak i komplikaciju, te da je jednostavnije pristupiti gradnji objekta koji se eventualno kasnije može legalizirati, a ukoliko se i nelagalizira neće doći do uklanjanja istog.

Sve naprijed navedeno utječe na kontinuitet bespravne gradnje, dugoročno se dovodi u pitanje ne samo poštivanje pozitivnih zakonskih propisa, nego i sam koncept prostornog planiranja, a nerijetko rezultira svađama i sukobima među građanima, što dalje vodi kršenju javnog reda i mira, i pokretanju prekršajnih i kaznenih postupaka pred nadležnim sudovima.

Ombudsmeni BiH postupajući po žalbama koje se odnose na ovu problematiku uputili su preporuke javnim tijelima da bez odlaganja preispitaju postupanje nadležnih službi, da inspektorat poduzme sve mjere i radnje iz okvira svoje nadležnosti kako bi se osiguralo blagovremeno, učinkovito i zakonito postupanje²⁰⁴ kao i da se razmotri pitanje povećanja stupnja efikasnosti uklanjanja bespravno sagrađenih objekata i eventualne mjere koje se u svezi toga mogu poduzeti.²⁰⁵

5.3.2. Učinkovost nadležnih tijela u ostvarivanju prava na uživanje imovine

Tijela javne vlasti dužna su osigurati učinkovito postupanje po zahtjevima građana u slučajevima kada je ukazano da je zbog nepropisnog postupanja pojedinaca onemogućen pristup imovini građana.

U postupku po žalbi kojom je ukazano da su nadležna općinska tijela upoznata sa problemom bespravnog zauzimanja javne površine, putem parkiranja automobila ili postavljanja drugih pokretnih stvari, čime se u potpunosti zatvara pristup parcelama u vlasništvu građana, Ombudsmeni su uputili preporuku Komunalnoj policiji Općine Novi Grad da poduzme dodatne mjere na utvrđivanju činjeničnog stanja i odgovornosti za prijavljene povrede propisa, posebno u svjetlu dokaza dostavljenih od strane podnositelja žalbe ili u suradnji sa drugim nadležnim tijelima, uključujući i tijela za provođenje zakona.²⁰⁶ Nadležno tijelo je izvijestilo da je poduzeo radnje po preporuci Ombudsmana BiH.

5.3.3. Pravo na mirno uživanje imovine

Postavljanje reklamnih LED ekrana, u naseljenim mjestima i neposrednoj blizini stambenih objekata narušava pravo građana na mirno uživanje imovine zbog jačine svjetla od koje se ne može na adekvatan način zaštititi stambeni prostor građana, dok istodobno može utjecati i na smanjenje vrijednosti nekretnina. Zbog toga je od iznimne važnosti da pravnim propisima o postavljanju reklamnih znakova na cestama bude decidno propisana najmanja dozvoljena udaljenost reklamnih znakova od stambenih i poslovnih objekata.

²⁰⁴ Ž-BR-08-325/23, P-220/24

²⁰⁵ Ž-SA-08-245/24

²⁰⁶ Ž-BL-05-416/24 Preporuka P-280/24

Ombudsmeni BiH su ukazali na ovu problematiku²⁰⁷ te Javnom poduzeću Ceste Federacije Bosne i Hercegovine uputili preporuku: da poduzme sve pravne radnje i pristupi izmjenama Pravilnika o postavljanju reklamnih znakova na cestama²⁰⁸, na način da se decidno propiše najmanja dozvoljena udaljenost LED displeja od stambenih objekata, imajući u vidu zajamčeno pravo na mirno uživanje imovine. Javno poduzeće Ceste Federacije Bosne i Hercegovine izvijestilo je Ombudsmane BiH da će: *“... nakon pokrenute procedure izmjene Pravilnika o postavljanju reklamnih znakova na cestama uzeti u obzir navedene preporuke koje se odnose na postavljanje LED displeja”*.

Stanari kolektivnih stambenih objekata suočavaju se i sa poteškoćama u situacijama kada ti objekti istodobno imaju prostor za ugostiteljske namjene, zbog štetnih imisija koje utječu na mirno uživanje imovine i doma. Ombudsmeni BiH nakon razmatranja žalbi građana uputili su preporuku Federalnom ministarstvu okoliša i turizma da prigodom procedure pripreme prijedloga Zakona o ugostiteljstvu Federacije BiH razmotri na koji način je moguće u što većoj mjeri osigurati učešće vlasnika etažnih jedinica, stanara, u objektima kolektivnog stanovanja u postupcima koji prethode otvaranju novih ugostiteljskih objekata.²⁰⁹

Federalno ministarstvo okoliša i turizma²¹⁰ je u ostavljenom roku dostavilo odgovor u kojem se između ostalog navodi: *“Uvažavajući preporuku Ombudsmana BiH, Federalno ministarstvo okoliša i turizma će postupiti po istoj odnosno u razdoblju javnih konzultacija razmotriti na koji način u što većoj mjeri omogućiti učešće osoba u postupcima a koja stanuju ili su vlasnici etažnih jedinica u objektima kolektivnog stanovanja a u kojima se trebaju otvoriti novi ugostiteljski objekti.”*

5.3.4. Utjecaj eksploatacije mineralnih sirovina na imovinu

Eksploatacija rudnih bogatstava može prouzročiti posljedice na okoliš koje se dominantno očituju u obliku narušavanja površine terena, promjene krajolika, onečišćenja okoliša. Mogu nastati i posljedice po stambene objekte koji se nalaze u zoni rudničkog djelovanja.

Postupajući po žalbi zbog oštećenja stambenog objekta u mjestu koje prema svom lokalitetu predstavlja zonu rudničke eksploatacije uglja, a na kojemu su se pojavila oštećenja, za koja žaliteljica smatra da su posljedica rudničkog djelovanja, Ombudsmeni BiH učinili su nespornim da je pitanje naknade štete na stambenom objektu obligaciono-pravne prirode, te da je neophodno provesti postupak radi utvrđenja šta su stvarni uzroci štete na stambenom objektu, obim oštećenja, visina štete, utvrditi odnos objekta i zone rudničkog djelovanja kao i druge bitne činjenice, uz stručno mišljenje vještaka geološke, geodetske, građevinske, pravne struke i eksperata iz oblasti rudarstva. Kako ne raspolažu ovim dokaznim mehanizmima Ombudsmeni nisu u mogućnosti upuštati se u ovo pitanje.

²⁰⁷ Ž-BR-05-32/23 i Ž-BR-05-34/23, Preporuka broj: P-328/24

²⁰⁸ Pravilnik o postavljanju reklamnih znakova na cestama („Sl. novine F BiH“, br. 75/10)

²⁰⁹ Ž-SA-05-1018/21, P-204/24

²¹⁰ Federalno ministarstvo okoliša i turizma ak broj: 06-02-611/4 od dana 19.08.2024. godine

Međutim, djelujući prevashodno u interesu zaštite sigurnosti ljudi i imovine polazeći od principa dobre uprave i vladavine prava, Ombudsmeni su naglasili da je u svakom pojedinačnom slučaju po pitanju štete na stambenim objektima, a posebice ukoliko ugrožava sigurnost ljudi, potrebno na objektivan, stručan i zakonit način utvrditi sve relevantne okolnosti, zbog čega su u tom smislu i uputili preporuku Rudniku uglja „Kreka“ d.o.o. Tuzla i Gradu Lukavac, Službi civilne zaštite, koji su izvijestili da su poduzeli radnje iz okvira svoje nadležnosti.²¹¹

5.3.5. Regulacioni plan

Dokumenti prostornog uređenja određuju svrsishodno organiziranje, korištenje i namjenu prostora, te mjere i smjernice za uređenje i zaštitu prostora, a regulacioni plan je jedan od detaljnih planova prostornog uređenja. Sredstva za pripremu, izradu i praćenje provođenja Plana osiguravaju se najčešće iz proračuna nositelja pripreme, koji je dužan osigurati suradnju i koordinirati aktivnostima svih zainteresiranih strana u procesu prostornog planiranja.

U situaciji kada je regulacioni plan usvojen a nisu osigurana novčana sredstva neophodna za njegovu realizaciju dolazi do nemogućnosti vlasnika nekretnina na ostvarivanje prava na imovinu sa jedne strane i istodobno izostaje pravična naknada za isto.

Ombudsmeni su razmatrali žalbe vlasnika zemljišta kojima je ukazano da od 2008. godine kada je usvojen, regulacioni plan nije priveden namjeni niti im je izvršena naknada za izuzimanje predmetnih nepokretnosti. Kako nije zaprimljeno zahtijevano izjašnjenje označenog odgovornog tijelu Gradu Banja Luka upućena je preporuka zbog nesuradnje,²¹² nakon čega je zaprimljen odgovor da će se Prijedlogom Programa uređenja građevinskog zemljišta za narednu godinu predložiti rješavanje imovinsko-pravnih odnosa na predmetnoj lokaciji, a sama realizacija rješavanja imovinsko-pravnih odnosa ovisi od proračunom predviđenih sredstava.²¹³

5.3.5. Komasacija

Komasacija ili okrupnjavanje zemljišta je agrarnopravna mjera koja se provodi u svrhu grupiranje zemljišnih čestica, u pravilu jedne katastarske općine, radi racionalnije agrarne proizvodnje. U javnom interesu, ali i interesu pojedinca, vlasnika nekretnina koje su obuhvaćene komasacijom jeste da se postupak provede na zakonit i učinkovit način.

Ombudsmeni BiH su razmotrili žalbu²¹⁴ vezanu za postupak komasacije pokrenut još 1984. godine, u kojem je žalitelj ukazao da zbog propusta javne uprave rješenja iz ovog postupka nisu provedena u zemljišnoknjižnom uredu, zbog čega trpi štetnih posljedice, između ostalog je radi otvarivanja prava na imovinu bio prinuđen pokrenuti sudske postupke, koji su za njega bili preveliko financijsko opterećenje. Kako postupak komasacije na predmetnom području nije dovršen, niti se prema izjašnjenju odgovornog tijela može procijeniti kada bi mogao biti, s obzirom na to da je prekinut, Gradu Livno je upućena preporuka da sukladno sa svojim

²¹¹ Ž-BR-05-291/23, preporuka broj: P-84/24

²¹² Ž-BL-05-529/24, preporuka broj: P-304/24

²¹³ Odbor za pravna pitanja Gradska uprava Grada Banja Luka Aktom broj: 14-017-1739/24 od 14.11.2024. godine

²¹⁴ Ž-LI-05-29/24, preporuka broj: P-208/24

nadležnostima i obvezama učini dodatne napore na okončavanju započetog postupka komasacije i u ostavljenom roku izvršiti Ombudsmane BiH. Preporuka je prihvaćena.

5.3.6. Stambeni objekti kao nacionalni spomenici

Povjerenstvo za očuvanje nacionalnih spomenika je institucija Bosne i Hercegovine uspostavljena na osnovi Aneksa 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini i Odluke o Povjerenstvu za očuvanje nacionalnih spomenika koju je donijelo Predsjedništvo Bosne i Hercegovine²¹⁵. Pravilnikom o kriterijima vrednovanja, podjeli i kategorizaciji nacionalnih spomenika se propisuju kriteriji za vrednovanje dobara koja su predložena za proglašenje nacionalnim spomenikom Bosne i Hercegovine podjela nacionalnih spomenika po predmetu pravne zaštite i kategorizacija po njihovom objektivnom značaju za svijet i Bosnu i Hercegovinu.

Žalbe građana ukazuju na problematiku koja se odnosi na pitanje prostorno urbanističkih planova u slučajevima kada se radi o lokalnim zajednicama na čijem teritoriju se nalaze značajni objekti koji su pojedinačnim rješenjima nadležnog organa registrirana kao spomenici kulture, graditeljskog naslijeđa, povijesnog značaja ili prirodnog naslijeđa. Uočena su oprečna mišljenja u tumačenju relevantnih propisa od strane županijskog zavoda za zaštitu kulturno-povijesnog i prirodnog naslijeđa i Povjerenstva za očuvanje nacionalnih spomenika Bosne i Hercegovine.²¹⁶ Spornim se pokazao i način održavanja objekata koji su proglašeni nacionalnim spomenicima a istodobno su u privatnom vlasništvu. Naprijed navedeno ukazuje da je potrebno preispitati postojeću pravnu regulativu, kao i učinkovitost mehanizma koji odlučuje o nacionalnim spomenicima kulture, uz šire konzultacije svih relevantnih subjekata, u cilju iznalaženja najboljih rješenja s obzirom na to da u značajnoj mjeri utječe na imovinska prava građana.

Odlukom o proglašenju nacionalnim spomenikom Bosne i Hercegovine historijska građevina - Prva pošta u Brčkom proglašena je Nacionalnim spomenikom Bosne i Hercegovine zbog čega je vlasnici objekta koja u njoj živi onemogućeno samostalno obnavljanje oštećenog krova, a nadležna tijela, usprkos proteku više od dvanaest (12) godina od donošenja Odluke, nisu poduzela nikakve mjere, niti su pokrenuli postupak osiguranja finansijskih sredstava i pribavljanja potrebne dokumentacije za obnovu navedene zgrade iz razloga što je zgrada: *“privatna imovina”*, zbog čega je Vladi Brčko distrikta Bosne i Hercegovine upućena preporuka da bez odlaganja pristupi osiguranju finansijskih sredstava i pribavljanju potrebne dokumentacije vezano za obnovu/sanaciju krova predmetne građevine.²¹⁷ Preporuka nije provedena.

5.3.7. Upis podataka o nekretninama

Podaci o nekretninama su podaci premjera i katastarskog klasiranja zemljišta (položaj, oblik, kultura i klasa ili način korištenja i površina parcela i objekata), podaci o zgradama (godina

²¹⁵ Odluke o Povjerenstvu za očuvanje nacionalnih spomenika usvojena na 119. Sjednici Predsjedništva BiH, održanoj 21.12.2001. godine, a kojom su, sukladno sa odredbama Aneksa 8., utvrđeni osnovni principi i ciljevi djelovanja Povjerenstva, te njezini primarni zadaci i ovlasti kao institucije Bosne i Hercegovine. Odluka je objavljena u “Službenom glasniku BiH”, br. 1/02 i 10/02

²¹⁶ Ž-SA-08-1081/23, preporuka broj 119/24

²¹⁷ Ž-BR-05-71/24 preporuka broj: P-277/24

izgradnje, posjedovanje građevinske i uporabne dozvole, broj katova i način korištenja) i podaci o nekretninama u etažnom vlasništvu (površina, položaj, u zgradi, način korištenja i struktura etažnih jedinica i sukorisnički dijelovi) i podaci o korisnicima nekretnina. Izmjena upisa podataka o nekretninama mora biti izvršena sukladno sa odredbama Zakona o premjeru i katastru nekretnina Federacije Bosne i Hercegovine²¹⁸, Zakona o premjeru i katastru Republike Srpske²¹⁹ i Zakona o premjeru i katastru nekretnina u Brčko distriktu Bosne i Hercegovine²²⁰ i podzakonskim aktima iz ove oblasti, kao i elementarnim principima kojima se rukovodi javna uprava u svom djelovanju.

Zaprimljene su žalbe građana koje se odnose na odluke povjerenstva za izlaganje na javni uvid podataka o nekretninama,²²¹ na neinformiranost građana o provođenju postupka kojim se vrši upis izmjena podataka o nekretninama,²²² ali i na neažurnost nadležnih tijela u postupku donošenja odluka vezanih za promjene prava na nekretninama.²²³

Ombudsmani BiH naglašavaju da nositeljima prava nad nekretninama mora biti omogućeno sudjelovanje u svim fazama postupaka koji se odnose na utvrđenje i promjenu prava na nekretninama, njihovo izjašnjenje o relevantnim činjenicama, ostvarivanje i zaštita imovinskih prava i interesa, i adekvatna zaštita od moguće arbitrarnosti i potencijalno proizvoljnog miješanja u imovinu.

Nadležna tijela moraju na transparentan način informirati građane koji imaju pravni interes o eventualnom objavljivanju javnih poziva/oglasa za izlaganje na javni uvid podataka o nekretninama, izmjenama granica nekretnina ili vođenju postupaka koji na bilo koji način utječu na pitanje uživanje stvarnih prava građana.

Imajući u vidu da je znatan dio stanovništva Bosne i Hercegovine raseljen, izbjegao u inozemstvo i/ili promijenio mjesto stanovanja, objava informacija ove vrste na internet stranicama ili oglasnim tablama jedinica lokalne samouprave nije dovoljna. Ukoliko nositelje prava na nekretninama nije moguće pronaći na adresi koja se nalazi u zemljišnoknjižnim evidencijama, potrebno je razmotriti mogućnost oglašavanja putem medija.

5.4. Policija

Policijska tijela na svim razinama vlasti u Bosni i Hercegovini dužni su djelovati sukladno s odredbama ustava u Bosni i Hercegovini, pozitivnih zakonskih propisa Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske, Brčko distrikta BiH, županija i međunarodnih standarda zaštite ljudskih prava koji predstavljaju dio pravnog sustava Bosne i Hercegovine. Zakonito, profesionalno i učinkovito obavljati svoju dužnost na očuvanju javne

²¹⁸ Zakon o premjeru i katastru nekretnina („Službeni list SR BiH“, broj: 22/84, 12/87, 26/90 i 36/90“, „Službeni list RBiH“ broj: 4/93 i 13/94, „Službene novine Federacije BiH“, broj 58/02 i 61/22)

²¹⁹ Zakon o premjeru i katastru Republike Srpske („Sl. glasnik RS“, br. 6/12, 110/16, 22/18 - odluka US, 62/2018, 95/2019 - odluka US, 90/2023 i 96/2024 - odluka US)

²²⁰ Zakon o premjeru i katastru nekretnina u Brčko distriktu Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Brčko distrikta BiH broj: 2/12, 31/13, 37/15, 48/18, 19/23, 7/24- Presuda Apelacionog suda Brčko distrikta BiH.

²²¹ Ž-SA-05-1107/24

²²² Ž-BL-05-197/24

²²³ Ž-BL-08-475/24

sigurnosti, zaštite ljudi i imovine, nadzora i osiguranja državnih granica, zaštite osnovnih prava i sloboda građana, sprječavanja, otkrivanja i razrješenja kaznenih i prekršajnih djela, borbe protiv kriminala, održavanja javnog reda i mira, pružanja pomoći i usluga građanima i u radu sa strancima.

Tijekom 2024. godine Ombudsmani su razmatrali 160 žalbi na rad policije, što je 22 žalbe više nego u 2023. godini. Upućeno je 14 preporuka.

Žalbeni razlozi odnose se na neučinkovito postupanje policije po prijavama građana, neprofesionalno postupanje policijskih službenika, propusta u postupanju policije kao tijela uprave, povrede prava na pristup informacijama, a razmatrane su i žalbe policijskih službenika koje se odnose na sustav unaprjeđenja i premještaja, nezadovoljstvo ocjenom za rad i postignute rezultate.

Ombudsmani su, nakon provedenih postupaka utvrđenja osnovanosti žalbenih navoda, uputili preporuke policijskim organima i ukazali na obvezu postupanja sukladno sa pozitivnim zakonskim propisima i međunarodnim standardima ljudskih prava, a u predmetima u kojima su žalitelji bili pripadnici policije preporučeno je preispitivanje pravnih akata o proceduri unaprjeđenja policijskih službenika i internog premještaja.

5.4.1. Neprofesionalno postupanje policijskih službenika

Policijski službenici u vršenju svojih dužnosti moraju djelovati na nepristrasan i zakonit način, vođeni javnim interesom da služe i pomažu javnosti, promovirajući razvoj i očuvanje demokratske prakse sukladno sa zaštitom ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Neprihvatljivo je postupanje policijskih službenika koje odstupa od navedenih principa ili kojim se na bilo koji način vrijeđa tjelesni integritet i dostojanstvo građana. Ombudsmani u konkretnim slučajevima preporučuju da se preispitaju sve činjenice i okolnosti koje se odnose na rad i neprofesionalno postupanje policijskih službenika, osigura zakonito postupanje policijskih službenika, procijeni potreba za edukacijom policijskih službenika, sve u cilju osiguranja poštovanja prava i sloboda građana, ali i provjere elementarnih znanja, vezanih za odredbe pozitivnog zakonodavstva kojima je uređen način rada policijskih službenika i postupanja u okviru dužnosti.²²⁴

Ombudsmani BiH po službenoj dužnosti, a prema saznanju iz medija, otvorili su istražni postupak vezano za neprofesionalno postupanje policijskih službenika Policijske Uprave Zvornik i prekomjernu uporabu sile, koji je u tijeku.²²⁵

5.4.2. Nepostupanje policije po prijavama građana

Pored dužnosti i ovlasti propisanih zakonima o kaznenom postupku i drugim zakonima, policijskim službenicima, odnosno policijskom tijelu radi sprječavanja kaznenih djela, prekršaja

²²⁴ Ž-BR-05-170/24, preporuka broj:P-327/24

²²⁵ Ž-SA-05-1284/24

i održavanja javnog reda i mira, zakonima o policijskim službenicima daju se i druge policijske ovlasti, između kojih je ovlast zaprimanja prijava i postupanja po njima.

Žalbe građana ukazuju na dva problema koji se odnose na podnošenje prijave: prvo je odbijanje da se zaprimi prijava,²²⁶ a drugi problem jeste nepoduzimanje zakonskih radnji po zaprimljenoj prijavi i izostanak bilo kakve informacije koja je podnositelju prijave od značaja u postupku zaštite njegovih prava.²²⁷

Ombudsmeni policijskim tijelima upućuju preporuke da bez odlaganja poduzmu učinkovite mjere i radnje radi zaprimanja kaznene prijave, odnosno konkretne operativne radnje u slučajevima kada je prijava zaprimljena. Izostanak blagovremene reakcije počinitelju pruža prigodu ponavljanja već učinjenog ili počinjenje drugog protupravnog djela i stvara uvjerenje da neće biti sankcioniran, dok kod građana izostaje osjećaj sigurnosti i povjerenja u policijska tijela.

5.4.3. Nadzor nad radom policijskih službenika

Ombudsmeni su kao i u ranijim izvještajnim razdobljima uočili da se nakon pritužbe koju građani izjave na rad policijskog službenika, formalno provede procedura preispitivanja pritužbe, ali u najvećem broju slučajeva rezultira konstatacijom nadležnog tijela da je pritužba neosnovana²²⁸. Iz izjašnjenja dostavljenih po zahtjevu Ombudsmana nije razvidno koje istražne, odnosno, dokazne mehanizme koriste jedinice za profesionalne standarde u postupku preispitivanja pritužbi.

Stoga Ombudsmeni ukazuju da je potrebno provesti sveobuhvatnu analizu načina rada, učinkovitosti i neovisnosti uspostavljenih mehanizama nadzora nad radom policijskih službenika kako bi obraćanja građana, pritužbe imale suštinskog učinka.

Kako građani nemaju mogućnost dokazati razloge svog nezadovoljstva potrebno je osigurati transparentan rad policijskih službenika obveznim nošenjem *body kamere*. Uvođenjem obveznog nošenja kamere, što je već djelomično prisutno u radu prometne policije, osigurat će se zaštita građana od zlouporabe policijskih ovlasti i istodobno prevenirati podnošenje neosnovanih pritužbi na policijske službenike.

5.4.4. Pristup informacijama

Policijska tijela kao javna tijela postupaju po zahtjevima za pristup informacijama sa jedne strane kao javna tijela u čijem se posjedu nalazi informacija, uz primjenu odredbi zakona o slobodi pristupa informacijama, poštujući zakonom utvrđena ograničenja od objavljivanja i uz osiguranje proporcionalnost između ograničenja prava i cilja koji se želi ograničenjem postići.

Sa druge strane, imajući u vidu obvezu postupanja po odredbama zakonodavstva o kaznenom i prekršajnom postupku i policijskim službenicima u svakom konkretnom slučaju obvezni su procijeniti kada će i u kojoj situaciji postupiti shodno odredbama ovih propisa.

²²⁶ Ž-LI-05-118/24, preporuka broj: P-322/24

²²⁷ Ž-SA-05-1177/23 preporuka broj P-56/24

²²⁸ Ž-SA-05-224/24, Ž-SA-05-487/24

Institucija ombudsmana je zaprimila žalbu iz koje je razvidno da se odvjetnik, branitelj okrivljene osobe Ministarstvu unutarnjih poslova Tuzlanske županije obratio zahtjevom da mu se kao branitelju dostavi ili omogući kopiranje oslobađajućih dokaza i dokaza predloženih u zahtjevu o pokretanju prekršajnog postupka protiv branjene osobe, ali je njegov zahtjev odbijen pozivanjem na odredbe Zakona o slobodi pristupa informacijama.²²⁹ Tijekom postupka pred Institucijom ostvario je pravo na neohodnu dokumentaciju.

Ombudsmani cijene da je nužno razmotriti potrebu dodatnog upoznavanja policijskih tijela sa odredbama pozitivnih zakonskih propisa iz ove oblasti.

5.4.5. Unaprjeđenje policijskih službenika

Nemogućnost napredovanja u službi policijski službenici povezuju sa odredbama pozitivnih zakonskih propisa, koje u sustavu bodovanja sadrže neravnotežan odnos relevantnih faktora.

Žalbom je ukazano²³⁰ da odredbe Zakona o policijskim službenicima Županije Sarajevo²³¹ onemogućavaju napredovanje na osnovu obrazovanja, jer se odredbom članka 52. stavak 1. točka c. Zakona o policijskim službenicima Županije Sarajevo isključivo zahtijeva završen dodiplomski studij iz oblasti sigurnosnih studija, vrednovan sa 240 ECTS bodova. Grupa policijskih službenika koji su završili dodiplomski studij iz oblasti sigurnosnih studija vrednovan sa 180 ECTS bodova, pa čak i u okolnostima u kojima su se stručno dalje usavršavali, završili i postdiplomski studij i time stekli 300 ECTS bodova u istoj oblasti, ne mogu ostvari pravo na napredovanje. Ombudsmani su Ministarstvu unutarnjih poslova Županije Sarajevo uputili preporuku da preispita spornu zakonsku odredbu i razmotri sačinjavanje prijedloga izmjena Zakona o policijskim službenicima Županije Sarajevo, u dijelu članka 52. stavak 1. točka c., koji će biti usklađen sa Okvirnim zakonom o visokom obrazovanju u BiH i Zakonom o visokom obrazovanju Županije Sarajevo. U odgovoru ministra unutarnjih poslova Županije Sarajevo se navodi da će se *prigodom sveukupne analize Zakona o policijskim službenicima Županije uzeti u obzir i predmetna preporuka te razmotriti mogućnost izmjene članka 52. stavak 1) točka c. Zakona o policijskim službenicima Županije Sarajevo*. Preporuka je prihvaćena.²³²

Nakon razmatranja žalbe koja se odnosila na Pravilnik o proceduri unaprjeđenja policijskih službenika u Upravi policije Ministarstva unutarnjih poslova Unsko-sanske županije Ombudsmani BiH su uputili preporuku da se razmotri pitanje bodovanja novčane nagrade i iskustva kao dvije važne činjenice. Preporučeno je da se prigodom unaprjeđenja treba uzeti u obzir cijeli niz faktora i uspostaviti pravedan odnos proporcionalnosti između njih. Ministarstvo je ostalo pri stavu da je predmetnim Pravilnikom to već učinjeno.²³³

²²⁹ Ž-SA-05-318/24

²³⁰ Ž-SA-06-922/23 preporuka broj:P-87/24

²³¹ Službene novine Županije Sarajevo, br. 38/2018, 26/2019 i 39/2020

²³² Odgovor ministra unutarnjih poslova Županije Sarajevo akt broj: 01-9-30-1-5665/24 od 24.05.2024. godine

²³³ Ž-SA-05-842/24 preporuka broj:P-275/24

5.5. Inspekcija

Javna uprava ima ključnu ulogu u procesu europskih integracija jer omogućava provedbu neophodnih reformi za ulazak u Europsku uniju i ispunjenje obveza iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju. Inspekcijski nadzor je vrsta upravnog nadzora kojom se ostvaruje neposredni uvid u zakonitost rada, poslovanja i postupanja pravnih i fizičkih osoba koje obavljaju određenu djelatnost, građana u pogledu pridržavanja zakona i drugih propisa, sa pravom poduzimanja upravnih i drugih mjera za koje su inspekcijska tijela ovlaštena zakonom, odnosno drugim propisom.

Ombudsmani nadležnim tijelima vlasti kontinuirano upućuju preporuke s ciljem unaprjeđenja funkcioniranja inspekcijskog nadzora kao elementa vladavine prava i zaštite prava građana. U studenom 2020. godine objavljeno je Specijalno izvješće o ulozi inspekcijskih tijela u zaštiti ljudskih prava u Bosni i Hercegovini, prikazano stanje u oblasti inspekcijskog nadzora s aspekta važećeg zakonodavstva, materijalno-tehničkih i ljudskih resursa kojima raspolažu inspekcijska tijela svih razina vlasti u BiH, djelokruga rada, suradnje, definirane poteškoće u radu i nadležnim tijelima vlasti upućene preporuke čija implementacija treba doprinijeti jačanju inspekcijskih tijela.²³⁴

Tijekom 2024. godine zaprimljeno je 85 žalbi, što je četiri žalbe više nego u 2023, a izjavljene su zbog neprovođenja inspekcijskog nadzora i nepoduzimanja radnji i mjera iz okvira nadležnosti inspekcijskih tijela.

U 22 predmeta su izdate preporuke koje se odnose na izostanak inspekcijskog nadzora, neblagovremeno postupanje inspekcijskih organa, kadrovske slabosti inspekcijskih organa i neravnomjernu raspodjelu radnih zadataka, nepostupanje sukladno s odredbama pozitivnog zakonodavstva kojima su propisani obuhvat, sadržaj i forma nadzora, prava i dužnosti inspektora, delegacije nadležnosti itd.

Ombudsmani s aspekta svojih nadležnosti ustanovljenih Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava, posebno ukazuju na to da su tijela u postupku koji se vodi pred ovom Institucijom dužna postupati na način kako je to propisano Zakonom, zbog čega je neprihvatljivo postupanje inspekcijskih tijela koja odbiju suradnju i ne postupe po zahtjevu Ombudsmana.²³⁵

5.5.1. Blagovremeno postupanje inspekcijskih tijela

Pravo na postupanje u razumnom roku, primjenjuje se na sve postupke u kojima se utvrđuje ili ostvaruje tj. izvršavaju građanska prava ili obveze. Odredbe Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u članku 6. obuhvaćaju sveobuhvatni proces koji se vodi ne samo u građanskim i kaznenim postupcima, već i u svim ostalim postupcima pred tijelima vlasti. Bez obzira na eventualni ishod inspekcijskog postupka po prijavi podnositelja žalbe, odnosno hoće li se nakon provedenog inspekcijskog nadzora utvrditi kršenje propisa, sama činjenica da se inspekcijski nadzor nikako ne vrši ili da se ne izvršavaju rješenja donesena tijekom postupka je

²³⁴ <https://www.ombudsmen.gov.ba>

²³⁵ Ž-SA-05-33/20 preporuka broj P-168/24, Ž-B-05-93/24 preporuka broj: P-142/24

kršenje prava i neizvršavanje pozitivnih obveza koje za vlasti proizlaze kako po osnovu zakona i ustava, tako i niza međunarodnih dokumenata.

Ombudsmani inspekcijskim tijelima ukazuju prije svega na obvezu vršenja inspekcijskog nadzora²³⁶, važnost blagovremenog i zakonitog postupanja, te nadležna tijela uprave pozivaju na poduzimanje konkretnih mjera, jer izostanak blagovremenog reagiranja može imati neželjene posljedice ne samo na imovinu, nego i sigurnost građana naročito u slučajevima bespravne gradnje.²³⁷

Nerijetko se inspekcijska tijela pozovu na nenadležnost za vršenje određenog nadzora ili je prisutno prebacivanje tereta nadležnosti sa jedne na drugu razinu vlasti, zbog čega se preporuča da bez odlaganja, sukladno pozitivnim zakonskim propisima, poduzmu efektivne mjere u cilju obavljanja inspekcijskog nadzora.²³⁸

5.5.2. Značaj inspekcijskog nadzora

Inspekcijski nadzor vrši se poduzimanjem inspekcijskih radnji na utvrđivanju činjeničnog stanja radi izvršavanja zakona i drugih propisa kod subjekta nadzora, poduzimanjem preventivnih mjera i poduzimanjem korektivnih mjera, odnosno nalažanjem upravnih mjera radi sprječavanja i otklanjanja nezakonitosti u izvršavanju zakona i drugih propisa.

Stoga je od ključnog značaja da u situacijama kada nadležna inspekcijska tijela utvrde nepravilnosti koje postoje u projektnoj dokumentaciji i/ili samom građenju objekata predviđenih za kolektivno stanovanje, te donesu rješenje sa naloženim mjerama, nadležna tijela objektivno i odgovorno razmotre zapažanja inspektora.

Suprotnim postupanjem dovodi se u pitanje suština inspekcijskog nadzora u sustavu zaštite pravnih interesa građana, a svaki propust može imati nesgledive posljedice po sigurnost ljudi i imovine.²³⁹

5.5.3. Kadrovske slabosti inspekcijskih tijela

Ombudsmani su upoznati sa problemom nedostatka stručnih kadrova, uglavnom urbanističko-građevinskih inspektora, sa čime se pojedine općine/gradovi na području Bosne i Hercegovine suočavaju.

Činjenica da jedinica lokalne samouprave nema uposlenog inspektora određene struke ne smije utjecati na mogućnost građana da zaštite svoja prava. Ukoliko tijela vlasti nisu u stanju osigurati nadzor nad provođenjem propisa, samo reguliranje bilo koje oblasti je suštinski bez učinka.

Ombudsmani su u konkretnoj pravnoj stvari, u situaciji kada općina nije imala uposlenog urbanističko-građevinskog inspektora općinskim i županijskim tijelima vlasti preporučili da

²³⁶ Ž-SA-05-242/23, preporuka broj: P-101/24

²³⁷ Ž-SA-05-324/23 preporuka broj: P-16/24,

²³⁸ Ž-LI-05-35/24, Ž-LI-08-57/24, broj preporuke: P-259/24

²³⁹ Ž-BR-08-233/23 preporuka broj: P-98/24

postupe sukladno sa odredbama Zakona o organizaciji tijela uprave u Federaciji BiH.²⁴⁰ Ovim Zakonom je propisana mogućnost da rukovoditelj tijela uprave može ovlastiti drugog državnog službenika tog tijela uprave, koji će izvrši samo određene poslove inspekcijskog nadzora, o čemu se obvezno donosi pismeno rješenje. Osim toga je propisana obveza županijskih tijela uprave da prate stanje i poduzimaju potrebne mjere da općinska i gradska tijela uprave obavljaju poslove iz oblasti uprave koji su im povjereni, a ukoliko to ne učine Vlada županije može narediti da nadležno županijsko tijelo uprave neposredno preuzme vršenje neophodnih poslova dok općinsko i gradsko tijelo uprave ne počne vršiti iste.²⁴¹ Preporuka je realizirana.

Problem sa izostankom inspekcijskog nadzora zbog nepostojanja nadležnog inspektora je evidentan i u Republici Srpskoj. Temeljen podataka iz predmeta koji su vođeni pred Institucijom ombudsmana²⁴² a koji se odnose na postupanje urbanističko-građevinskog inspektora upućena je preporuka nadležnoj općini da razmotri mogućnost obezbjeđenja dodatnih novčanih sredstava u cilju zapošljavanja urbanističko-građevinskog inspektora.²⁴³ Prati se realizacija preporuke.

5.5.4. Ravnomjerna raspodjela zadataka unutar inspekcijskih tijela

Ravnomjernom raspodjelom radnih zadataka unutar samog inspekcijskog tijela sa jedne strane poštuju se odredbe zakona o radu u pogledu zabrane dovođenja u nejednak položaj radnika i utječe na učinkovitost rada i kolegijalne međuljudske odnose unutar radne sredine koji su od velikog značaja.

U postupku po žalbi kojom je ukazano da raspored radnih zadataka ovisi od potencijalnog sukoba interesa jedne uposlenice u odnosu na tijelo nad kojim vrši nadzor, Ombudsmani su preporučili da se osigura ravnomjerna raspored radnih zadataka, imajući u vidu vrstu nadzora i složenosti poslova, prema objektivno uspostavljenim kriterijima, poštujući odredbe Zakona o radu Brčko distrikta Bosne i Hercegovine u pogledu zabrane dovođenja u nejednak položaj radnika a u slučaju postojanja sumnje na sukob interesa, pokrene postupak sukladno odredbama Zakona o sprječavanju sukoba interesa u institucijama Brčko distrikta Bosne i Hercegovine.²⁴⁴ Iskazana je spremnost na suradnju.

5.6. Vladina i ministarska imenovanja

Zakonom o ministarskim imenovanjima, imenovanjima Vijeća ministara i drugim imenovanjima Bosne i Hercegovine²⁴⁵, Zakonom o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine²⁴⁶ i Zakonom o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Republike

²⁴⁰ Zakon o izaciji tijela uprave u Federaciji BiH ("Službene novine FBiH" broj: 35/05)

²⁴¹ Ž-SA-05-1091/23 preporuka broj P-27/24

²⁴² Ž-BL-05-299/22, Ž-BL-05-521/23 i Ž-BL-04-34/24,.

²⁴³ Ž-BL-05-561/24, preporuka broj P-281/24

²⁴⁴ Ž-BR-04-218/23, preporuka broj:P-96/24

²⁴⁵ Zakon o ministarskim imenovanjima, imenovanjima Vijeća ministara i drugim imenovanjima Bosne i Hercegovine("Službeni glasnik BiH", broj br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07, 24/08);

²⁴⁶ Zakon o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine („Sl.novine FBiH“, br: 12/03,34/03,65/13),

Srpske ²⁴⁷(dalje: zakonima) utvrđuje se otvoreni postupak izbora kojim se vrši konačno imenovanje i ponovno imenovanje na pozicije u reguliranim tijelima, definiranim zakonima uz poštovanje utvrđenih principa.

Bilo koji član javnosti može podnijeti prigovor na konačno imenovanje sukladno s odredbama zakona u slučaju kada postoje dokazi da zakonima utvrđeni principi ili postupci nisu ispoštovani. Prigovor se podnosi odgovornom javnom službeniku, a kopija dostavlja Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, koji je dužan pripremiti nalaz i zaključke vezano za prigovor, a zaključci mogu sadržavati preporuku ukoliko se utvrdi da je došlo do kršenja odredbi zakona.

Ombudsmani su tijekom 2024. godine razmatrali 72 prigovora, a u 35 predmeta je upućena preporuka.

Prigovori su izjavljeni zbog kršenja principa prigodom provođenja postupaka imenovanja i razrješenja članova upravnih i nadzornih odbora u javnim poduzećima i javnim ustanovama, komisija koje djeluju u okviru zakonodavnih tijela, nepostupanja po odredbama kojima je definiran sam postupak provođenja procedure i odlučivanja o izboru najboljeg kandidata kao i povrede prava na pravni lijek i prava na informiranost o rezultatima provedenog postupka.

Ombudsmani su u preporukama upućenim odgovornim javnim tijelima ukazali na obvezu postupanja sukladno sa pozitivnim zakonskim propisima i zahtjeve da se: sva javna imenovanja obavljaju transparentno, na zakonit način, sukladno sa svim važećim pravilima, propisima i zakonima, da se provedu po principu izbora na osnovu kvalitete, putem dobro informiranog izbora osoba, koje po svojim sposobnostima, iskustvu i kvaliteti odgovaraju potrebi reguliranog tijela, da se u postupku izbora osigura i princip pravičnosti te onemogućiti svaka zlouporaba prava stranaka.

5.6.1. Povreda zakonskih principa tijekom postupka imenovanja

Odredbama važećih zakona je propisano da se konačno imenovanje ne može izvršiti ukoliko nisu ispoštovani principi zakonitosti, kvalitete, neovisne provjere, otvorenosti i transparentnosti, kao i zastupljenosti naroda i građana Bosne i Hercegovine pri zapošljavanju.

Princip zakonitosti podrazumijeva da odgovorni javni službenik osigurava da se sva javna imenovanja vrše na zakonit način i sukladno sa svim važećim pravilima, propisima i zakonima.

Zakonima o vladinim i ministarskim imenovanjima je propisano da se mogu izvršiti nominacije/imenovanja na kraće definirano razdoblje koje se ne može ponoviti, pri čemu je nužno imati u vidu i odredbe *lex specialis* zakona za pojedine oblasti kojima je propisana eventualna mogućnost ponovnog mandata. Ombudsmani su razmatrali prigovor na treće uzastopno imenovanje na poziciju vršitelja dužnosti direktora zdravstvene ustanove suprotno odredbi Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima FBiH²⁴⁸ i Zakona o

²⁴⁷ Zakon o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Republike Srpske ("Sl. glasnik Republike Srpske", broj 41/03);

²⁴⁸ Zakon o ministarskim, vladinom i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj: 12/03, 34/03 i 65/13)

zdravstvenoj skrbi FBiH²⁴⁹ prema kojoj po isteku mandata direktora zdravstvene ustanove ista osoba može na osnovu javnog oglasa, ponovno biti imenovana za direktora u istoj zdravstvenoj ustanovi, ali najviše za još jedan mandatno razdoblje. Preporučeno je da se poduzmu aktivnosti na blagovremenom okončanju procedure izbora i konačnog imenovanja direktora. Iskazana je spremnost na suradnju.²⁵⁰

5.6.2. Povreda principa otvorenosti i transparentnosti

Funkcioniranje procesa imenovanja mora biti transparentno i, osim ako informacija nije povjerljiva prema odredbama kada je to propisano zakonom, pojedinosti o imenovanjima u reguliranim tijelima moraju se obznaniti.

Iako je propisana obveza odgovornog javnog službenika postarati se da se sva konačna imenovanja odmah objave u službenom glasniku²⁵¹ evidentna su suprotna postupanja koja sa jedne strane predstavljaju kršenje odredbi zakona, a sa druge strane učesnike u izbornim procedurama ostavljaju bez informacije o načinu na koji je postupak okončan i mogućnosti prava na izjavljivanje pravnog lijeka.

Ombudsmani su uputili preporuku da se poništi postupak konačnog imenovanja Upravnog odbora Javne ustanove Agencija za razvoj malih i srednjih poduzeća općine Srbac jer postupak nije proveden na zakonit način, s obzirom na to da nakon provedenog postupka nije objavljena odluka kako to zakon nalaže, niti su kandidati bili informirani o rezultatima na bilo koji drugi način. Budući da odgovorna strana u ostavljenom roku nije odgovorila na preporuku, Ombudsmani su, sukladno sa svojim ovlastima iz članka 32. stavak 2. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, sa unaprijed navedenim upoznali Ministarstvo uprave i lokalne samouprave Republike Srpske.²⁵²

5.6.3. Povreda prava na pravni lijek

Pravo na djelotvoran pravni lijek proizilazi iz prava na „pravični postupak” propisanim člankom 6. stavak 1. Europske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama. Uporabom pravnih lijekova štite se pravno priznati interesi građanina kao pojedinca, njegove materijalne i duhovne vrijednosti, njegova ustavna, zakonska i zajamčena osnovna ljudska prava.

Princip otvorene i transparentne javne uprave nalaže mogućnost ulaganja prigovora i preispitivanja odluke o izboru kandidata na javne pozicije. Ukoliko odluka o imenovanju na pozicije javnih tijela ne sadrži preciznu uputu o pravu na korištenje pravnog lijeka, ili je ta uputa nedovoljno jasno formulirana, kao što je u razmatranom slučaju učinjeno na način da kandidat ostvarivanje svog prava može da potraži „*pred nadležnim sudom*“, takav pravni lijek, prema mišljenju Ombudsmana ne ispunjava standarde koje ovo pravo sadrži. Ombudsmani su uputili Preporuku Upravnom odboru Instituta za nestale osobe Bosne i Hercegovine da uskladi interne

²⁴⁹ Zakon o zdravstvenoj skrbi Federacije Bosne i Hercegovine (“Službene novine Federacije BiH”, broj: 46/10 i 75/13)

²⁵⁰ Ž-SA-05-773/23, broj preporuke: P-105/24

²⁵¹ Članak 13 Zakona o ministarskim imenovanjima, imenovanjima Vijeća ministara i drugim imenovanjima Bosne i Hercegovine, Zakonom o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine i Zakonom o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Republike Srpske

²⁵² Ž-BL-05-368/24

akte sa principom dobre javne uprave, koji podrazumijeva dvostupnjevost u odlučivanju u postupku izbora članova Kolegija direktora. Odgovor na preporuku nije zaprimljen.²⁵³

5.6.4. Poništenje procedure izbora

Relevantnim zakonodavstvom je propisano²⁵⁴ da će nakon intervjua i na osnovu u potpunosti dokumentiranih odluka svakog člana komisije formirane za provođenje izborne procedure, komisija putem pismene preporuke predložiti rang-listu sa najboljim kandidatima odgovornom javnom službeniku na dalje razmatranje. Pismena preporuka sadrži sve relevantne informacije koje izborna komisija ima o kandidatima i njezine preporuke.

Smatra se da je kandidat koji je prvi na rang-listi i kojeg je preporučila većina članova komisije za izbor najuspješnije prošao otvorenu konkurenciju. Nakon što komisija za izbor dostavi prijedlog rang-liste kandidata odgovornom javnom službeniku, on će, osim ako ima opravdane razloge (sa dokazima koji to potvrđuju) da vjeruje da principi i procedure utvrđeni zakonom nisu ispoštovani ili da bi imenovanje bilo kojeg od kandidata sa predložene liste sa užim izborom dovelo do sukoba interesa, osigurati da se izvrši konačno imenovanje kandidata koji je prvi na rang-listi sukladno sa postojećim zakonima, pravilima i propisima.

Ukoliko se ne može izvršiti konačno imenovanje kandidata koji je prvi na listi iz bilo kojih razloga navedenih u ovom stavu, kandidati koji su rangirani kao slijedeći na listi sa užim izborom bit će razmatrani za imenovanje.

Ombudsmeni su razmatrali više prigovora iz kojih je razvidno da je pokrenuta procedura izbora, proveden formalno pravni dio, ali konačno imenovanje nije izvršeno, bez utemeljenog razloga razloga koji takav postupak čine opravdanim, stoga ističu da svaka selektivna primjena propisa dovodi u sumnju objektivnost i nepristrasnost tijekom izbora.²⁵⁵

U postupcima provedenim po prigovorima izjavljenim na postupanje Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i donošenje Zaključka kojim se ne prihvata imenovanje za zamjenika koordinatora za reformu javne uprave zbog „... *izražene sumnje u narušavanje procedure*...“ Ombudsmeni su ukazali da je takvo postupanje u suprotnosti sa odredbama članka 3. Zakona o ministarskim imenovanjima, imenovanjima Vijeća ministara i drugim imenovanjima Bosne i Hercegovine, principom zakonitosti, zbog čega su Vijeću ministara Bosne i Hercegovine uputili preporuke da donese odluku u svezi sa imenovanjem za zamjenika koordinatora za reformu javne uprave. Preporuke nisu realizirane.²⁵⁶

²⁵³ Ž-BL-05-619/23 broj preporuke: P-70/24

²⁵⁴ Članak 12 Zakona o ministarskim imenovanjima, imenovanjima Vijeća ministara i drugim imenovanjima Bosne i Hercegovine, Zakonom o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine i Zakonom o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Republike Srpske

²⁵⁵ Ž-LI-05-179/23; Ž-LI-05-180/23; Ž-LI-05-181/23; Ž-LI-05-182/23; Ž-LI-05-183/23; Ž-LI-05-184/23, preporuka broj: P-50/24

²⁵⁶ Ž-SA-05-513/24, preporuka broj P:226-24, Ž-SA-05-261/24, preporuka broj: P-261/24

5.6.5. Postupci razrješenja

Evidentna je praksa razrješenja/smjene imenovanih osoba u reguliranom tijelu, odnosno, osoba imenovanih u nadzorne i upravne odbore javnih poduzeća, prije isteka mandata. Iz žalbi dostavljenih Instituciji ombudsmana²⁵⁷ razvidno je da osoba koja su razriješena dužnosti najčešće nije obaviještena o razlozima razrješenja, nije proveden postupak u kojem ima pravo na izjašnjenje, niti je zaprimila obrazloženu odluku koja može biti preispitana po pravnom lijeku.

Ombudsmeni BiH su proveli jedinstven postupak po žalbama zbog netransparentne smjene /razrješenje ravnatelja kazneno popravnih zavoda u Federaciji Bosne i Hercegovine²⁵⁸. Vladi Federacije Bosne i Hercegovine - premijeru i federalnom ministarstvu pravde - ministru upućena je preporuka kojom je naglašeno da su Ombudsmeni još 2012. godine u Specijalnom izvješću o stanju ljudskih prava u ustanovama za izvršenje kaznenih sankcija u Bosni i Hercegovini²⁵⁹ konstatirali, što i sada ističu, da način imenovanja rukovoditelja kazneno popravnih zavoda u Federaciji Bosne i Hercegovine, bez jasno propisanih procedura, provođenja javnog natječaja te odabira kandidata sukladno sa jasno utvrđenim kriterijima ne osigurava imenovanje po sposobnostima, iskustvu i kvalitetama, niti osigurava poštivanje odredbi Europskih zatvorskih pravila, koja nalažu da svaki zatvor mora imati rukovoditelja koji je adekvatno kvalificiran za to radno mjesto po svom karakteru, administrativnim sposobnostima, odgovarajućoj profesionalnoj obuci i radnom iskustvu.²⁶⁰ Podnositelji prigovora u predmetnoj pravnoj stvari trebali su biti obaviješteni o razlozima razrješenja, koji trebaju biti opravdani, dovoljno obrazloženi, na način da ne pružaju prostor za zlouporabe i samovoljno odlučivanje.

Ombudsmeni su preporučili da se poduzmu neophodne aktivnosti i mjere kako bi se u budućim postupanjima, osiguralo transparentno i učinkovito provođenje postupaka izbora i imenovanja, kao i postupka razrješenja/smjene ravnatelja i zamjenika kazneno popravnih zavoda na području Federacije Bosne i Hercegovine zasnovano na principima pravičnosti, a ujedno omogućio izbor najboljeg kandidata i onemogućila svaka zlouporaba prava stranaka. Federalno ministarstvo pravde izvijestilo je Ombudsmane: *“...Vlada Federacije Bosne i Hercegovine na 322. sjednici, održanoj dana 07.07.2022. godine utvrdila i u parlamentarnu proceduru uputila Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o izvršenju kaznenih sankcija u Federaciji BiH, kojim je jasno propisala proceduru za izbor direktora i zamjenika direktora kazneno popravnih zavoda u Federaciji BiH, te njihovih pomoćnika, a koja procedura bi se zasnivala na principima koje navodite u Vašem aktu iz veze. Međutim, predloženi zakonski tekst nije prihvaćen od strane Parlamenta Federacije BiH. Dakle, Vlada Federacije BiH i ovo ministarstvo kao obrađivač navedenog Prijedloga zakona su već pokušali riješiti navedena pitanja, međutim od strane Parlamenta Federacije BiH, predložena rješenja nisu prihvaćena”*²⁶¹.

Razmatrani su navodi žalbe prema kojoj je skupština javnog poduzeća razriješila predsjednika i članove nadzornog odbora i prije isteka razdoblja na koje su imenovani, sa obrazloženjem da

²⁵⁷ Ž-SA-05-256/24, Ž-SA-05-257/24, Ž-SA-05-258/24 broj preporuke: P-135 /24

²⁵⁸ Ž-SA-05-876/23, Ž-SA-05-955/23, Ž-SA-05-989/23 broj preporuke: P-61 /24

²⁵⁹ https://www.ombudsmen.gov.ba/documents/obmudsmen_doc2013020406452905bos.pdf

²⁶⁰ Točka 84.1 Europskih zatvorskih pravila

²⁶¹ Federalno ministarstvo pravde aktom broj: 04-45-1149/24 od 22.03.2024. godine

skupština društva iz opravdanih razloga nije prihvatila izvješće o poslovanju društva.²⁶² U postupku istrage nisu predloženi objektivni pokazatelji da je ovakvo postupanje bilo rukovođeno isključivo motivom poboljšanja poslovanja javnog servisa i usluga koje pruža građanima. Ombudsmeni su svjesni obveze i prava osnivača ili poslodavca da osigura proces rada na najbolji način, što obuhvata i drugačiju organizaciju ili rukovođenje internim organizacionim jedinicama ili institucijama u cjelini, ali naglašavaju da kadrovske promjene trebaju biti rukovođene razlozima objektivne naravi, gdje se svaki vid osobne političke opredijeljenosti, revanšizma ili oportuniteta mora ostaviti po strani.

5.7. Migracije i azil

Zakon o strancima Bosne i Hercegovine²⁶³ i Zakona o azilu Bosne i Hercegovine²⁶⁴ sadrže odredbe kojima su regulirani uvjeti i postupak ulaska stranaca u Bosnu i Hercegovinu, boravak stranaca, udaljenje stranaca iz zemlje, prihvata stranaca i stavljanje stranaca pod nadzor, ostvarivanje prava stranih državljana na teritoriji Bosne i Hercegovine, principi, uvjeti i postupak za odobravanje izbjegličkog statusa, statusa supsidijarne zaštite prava i obveze tražitelja azila, izbjeglica te druga pitanja vezana za ostvarivanje prava stranih državljana propisan su odredbama.

Ombudsmeni su tijekom 2024. godine razmatrali 23 predmeta vezanih za prava stranih državljana, 12 više nego u 2023. godini.

Razmatrana su obraćanja zbog prava boravka stranaca u Bosni i Hercegovini²⁶⁵, nemogućnost ostvarivanja prava stranog državljanina u diplomatsko konzularnom predstavništvu Bosne i Hercegovine u inozemstvu²⁶⁶, pravo na boravak u ustanovi za prihvata i smještaj stranaca²⁶⁷, statusa malodobnih migranata bez pratnje²⁶⁸, povrede prava stranih državljana na djelotvoran pravni lijek u postupku stavljanja pod nadzor²⁶⁹, nemogućnosti iskazivanja namjere za azil.²⁷⁰

Prema Informaciji Ministarstva sigurnosti o stanju u oblasti migracija u Bosni i Hercegovini za devet mjeseci 2024. godine, a koju je dostavilo Vijeću ministara Bosne i Hercegovine, strancima u Bosni i Hercegovini ukupno je odobreno 4.600 prvih privremenih boravaka za devet mjeseci ove godine, a produljeno je njih 5.118, među kojima je najveći broj po osnovi rada s radnom dozvolom ili bez radne dozvole te spajanje obitelji. U ovom razdoblju, odobreno je 307 stalnih boravaka, od čega najveći broj državljanima Hrvatske, Crne Gore i Austrije. Granična policija BiH u nezakonitom prelasku ili pokušaju nezakonitog prelaska granice u ovom razdoblju otkrila je 9.600 osoba. Na ulazu u zemlju otkriveno je 3.817, a na izlazu iz Bosne i Hercegovine 5.783, što je povećanje za 10,1 % u odnosu na isto razdoblje 2023. godine. Najviše otkrivenih osoba bili

²⁶² Ž-BL-05-448/23, preporuka broj: P-49/24

²⁶³ Zakon o strancima Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 88/15, 34/21);

²⁶⁴ Zakon o azilu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 11/16; Ispravka Zakona o azilu, "Službeni glasnik BiH", broj 16/16);

²⁶⁵ Ž-BL-05-54/24

²⁶⁶ Ž-SA-08-195/24

²⁶⁷ Ž-SA-05-211/24

²⁶⁸ Ž-SA-05-289/24

²⁶⁹ Ž-SA-05-382/24

²⁷⁰ Ž-SA-05-879/24

su državljani Sirije, Turske, Afganistana, Maroka i Pakistana. Službi za poslove sa strancima za devet mjeseci 2024. godine prijavljena su 21.143 nezakonita migranta, što predstavlja smanjenje za 16 % u odnosu na isto razdoblje 2023. godine, kada je bilo prijavljeno njih 25.174. Prema podacima IOM-a, prikupljenim na uzorku od 558 migranata, prosječna dužina njihova boravka na teritoriju BiH bila je 34 dana, minimalan broj dana bio je šest, a maksimalan 730 dana.

Za 2.662 stranca, koji su otkriveni u nezakonitom boravku u Bosni i Hercegovini, za devet mjeseci ove godine izrečena je mjera protjerivanja s teritorija BiH, dok je 1.409 osoba obuhvaćeno mjerom nadzora i 516 mjerom otkazivanja boravka, a za 131 stranca poništene su vize.²⁷¹

S obzirom na navedene pokazatelje može se zaključiti da je i dalje prisutan problem nereguliranih migracija koje zahtijevaju veliku uključenost državnih službi imajući u vidu procedure koje moraju provesti.

Udruga Vaša prava Bosne i Hercegovine na osnovu potpisanog Protokola sa državnim Ministarstvom sigurnosti, pruža besplatnu pravnu pomoć žrtvama trgovine, tražiteljima azila u Bosni i Hercegovini i ostalim osobama pod međunarodnom zaštitom u Bosni i Hercegovini. Osim toga, sukladno sa Protokolom i Ministarstvom za izbjeglice i raseljene osobe, pravnu pomoć udruge dobivaju i korisnicima koji su u nadležnosti ovog Ministarstva. Instituciji ombudsmana podnijeli su više žalbi u ime stranih državljana, migranata u svrhu ostvarivanja i zaštite njihovih prava pred nadležnim tijelima.

Crveni križ Tuzlanske županije obratio se u ime operativnog koordinacijskog tijela za skrb o osobama u pokretu kroz Tuzlansku županiju, u cilju rješavanja problema vezanih za pružanje pomoći migrantima/izbjeglicama, nastalih nakon povlačenja međunarodnih nevladinih organizacija, koje su u ranijem razdoblju bile vodeći lider u pružanju potpore u ovoj oblasti.²⁷²

Ombudsmani ističu važno pitanje položaja malodobnih osoba koje se nalaze u pokretu na teritoriju Bosne i Hercegovine, bez roditelja ili staratelja, zbog čega pozivaju nadležna tijela da u svakom konkretnom slučaju urgentno postupe kako bi se malodobnim osobama u što kraćem roku odredio staratelj i na taj način zaštitio najbolji interes djeteta. Posebno imajući u vidu odredbe Konvencije Vijeća Europe o akciji protiv trgovine ljudima, i preporuka Grupe stručnjaka za borbu protiv trgovine ljudima (GRETA).²⁷³ Zbog činjenice da djeca i dalje čine značajan postotak žrtava trgovine ljudima u BiH i da su podvrgnuta seksualnom iskorištavanju, radnoj eksploataciji, prisilnom prosjačenju i dječijem braku. U realnim situacijama kada maloljetne osobe, migranti, bez pratnje, ostaju na ulicama tijekom noći, bez zaštite i nadzora države, izloženi su opasnosti kao potencijalne žrtve trgovine ljudima.

²⁷¹https://www.vijeceministara.gov.ba/saopštenja/sjednice/saopštenja_sa_sjednica/default.aspx?id=44261&langTag=hr-HR

²⁷² Ž-BR-05-84/24

²⁷³ Međunarodno tijelo za praćenje provedbe Konvencije Vijeća Europe o akciji protiv trgovine ljudima

5.8. Javne isprave

Zakon o važnosti javnih isprava u Bosni i Hercegovini propisuje da se pod javnom ispravom smatra isprava izdana od mjerodavnih upravnih, sudskih i drugih tijela, institucija, organizacija ili drugih pravnih osoba u vršenju javnih oblasti iz djelokruga Bosne i Hercegovine, Federacije BiH, Republike Srpske, Brčko distrikta BiH.²⁷⁴

Tijekom 2024. godine Instituciji ombudsmana izjavljeno je 11 žalbi koje su u svezi s javnim ispravama, što je dvije više nego u prethodnoj godini. Upućena je jedna preporuka.

Žalbe su izjavljene zbog postupanja nadležnih tijela u postupcima za izdavanje osobnih dokumenata, uvjerenja iz matične evidencije i putnih isprava,²⁷⁵ problema u proceduri stjecanja državljanstva Bosne i Hercegovine,²⁷⁶ nepravilnosti u biračkom spiskovima²⁷⁷, problema kod zamjene inozemnih vozačkih dozvola za bosanskohercegovačke.²⁷⁸

Zakonom o državljanstvu Bosne i Hercegovine propisano je da stranac koji je podnio zahtjev za stjecanje državljanstva BiH može steći državljanstvo pod decidno propisanim uvjetima, stoga su žalbe čiji su navodi u suprotnosti sa pozitivnim zakonskim propisima Bosne i Hercegovine Ombudsmani ocijenili neosnovanim. Ombudsmani BiH su sukladno sa svojim nadležnostima pokrenuli postupke te žalitelje uputili na koji način mogu ostvariti svoje pravo, pružili informacije u pogledu pravne regulative i tijela nadležnih za postupanje.

U postupku po žalbi²⁷⁹ zajedničkog odvjetničkog ureda koji se odnose na nemogućnost ostvarivanja prava na javnu ispravu malodobnog djeteta zbog činjenice da policijska stanica odbija produžiti putnu ispravu iz razloga što otac djeteta ne želi dati svoju suglasnost, tijekom istražnog postupka i intervencije Institucije ombudsmana, zaprimljeno je očitovanje odvjetničkog ureda u kom se navodi: *„u konkretnom slučaju je doista izdata putna isprava mldb. E.H. nakon predmetnih intervencija Ombudsmana za ljudska prava BiH. Također, koristimo prigodu da se zahvalimo cijenjenom naslovu na uložnim naporima da se ovaj problem riješi ekspeditivno, bez bilo kakvih troškova, na način da niti jedna involvirana strana ne bude oštećena na bilo koji način.“*

5.9. Prava povratnika

Ustav Bosne i Hercegovine propisuje da će Bosna i Hercegovina i oba entiteta osigurati najvišu razinu međunarodno priznatih ljudskih prava i osnovnih sloboda. Prava i slobode predviđeni u Europskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i u njezinim protokolima se izravno primjenjuju u Bosni i Hercegovini i imaju prioritet nad svim ostalim zakonima. Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode sukladno sa Ustavom Bosne i Hercegovine i međunarodnim dokumentima za zaštitu ljudskih prava.

²⁷⁴ Zakon o važnosti javnih isprava u Bosni i Hercegovini (“Službeni glasnik Bosne i Hercegovine”, br. 23/04.)

²⁷⁵ Ž-SA-05-262/24, Ž-MO-05-118/24

²⁷⁶ Ž-SA-05-450/24

²⁷⁷ Ž-SA-05-810/24

²⁷⁸ Ž-SA-08-1309/24

²⁷⁹ Ž-BR-05-115/24

5.9.1. Sigurnost povratnika

Aneksom VII Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini propisano je da će strane potpisnice osigurati da izbjeglicama i raseljenim osobama dozvoli siguran povratak, bez rizika uznemiravanja, zastrašivanja, progona ili diskriminacije, naročito zbog njihovog etničkog podrijetla, vjerskog opredjeljenja ili političkog mišljenja.²⁸⁰

Ombudsmeni BiH, djelujući u okviru svojih nadležnosti, pozivaju nadležna tijela da, prije svega, posebnu pozornost posvete sigurnosti povratnika u njihovim mjestima stanovanja i poduzmu sve neophodne mjere kako bi se prevenirali eventualni napadi na povratnike, učinkovito proveli postupci utvrđivanja odgovornosti u slučaju napada na povratnike i osiguralo uživanje ljudskih prava povratnika bez diskriminacije.

Ombudsmeni su po službenoj dužnosti pokrenuli istrage po saznanjima iz sredstava informiranja da je na bilo koji način ugrožena sigurnost i integritet povratnika.

Nakon informacije da je u Višegradu brutalno pretučen povratnik u naselje Drinsko, ispred svečane sale na Bikavcu gdje se održavala večer za gospodarstvenike na koju je oštećenog pozvao načelnik općine Višegrad, Ombudsmeni su od Policijske stanice Višegrad zahtijevali informaciju o poduzetim aktivnostima u svezi sa navedenim slučajem.²⁸¹ Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Srpske izvijestilo je Ombudsmane da su poduzete neophodne operativne radnje nakon čega je nadležnom tužiteljstvu protiv fizičke osobe dostavljeno Izvješće o počinjenom kaznenom djelu „Teška tjelesna povreda” predviđeno i kažnjivo po članku 132. Kaznenog zakonika Republike Srpske.²⁸²

Ombudsmeni su po službenoj dužnosti pokrenuli postupak po saznanju iz medija da je na pravoslavnom groblju, u selu Tupkovići kod Živinica, došlo do incidenta uništavanja nadgrobničkih spomenika.²⁸³ Postupajući po zahtjevu Institucije ombudsmana BiH Ministarstvo unutarnjih poslova Tuzlanske županije izvijestilo je da je o događaju upoznato Županijsko tužiteljstvo Tuzlanske županije, a potrebne mjere i radnje po prijavi su poduzeli istražitelji Odjela kriminalističke policije PU Živinice, u svezi čega je Županijskom tužiteljstvu dostavljeno Izvješće o učinjenom kaznenom djelu protiv NN izvršitelja zbog kaznenog djela iz članka 293. stavak 2. KZ F BiH (Oštećenje tuđe stvari). U cilju rasvjetljavanja ovog događaja i otkrivanja učinitelja sačinjen je Operativni plan OKP PU Živinice, te je u tijeku daljnji rad u predmetnom slučaju.²⁸⁴

5.9.2. Obnova imovine povratnika

Članak 1. stavak 1. Poglavlja I Aneksa VII propisuje da sve izbjeglice i raseljene osobe imaju pravo slobodno se vratiti svojim kućama, pravo na povratak imovine koja im je oduzeta tijekom

²⁸⁰ poglavlje I, članak 1. stavak 2.

²⁸¹ Ž-SA-05-117/24

²⁸² Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Srpske akt broj: SM-1-052-711/24 od 21.02.2024. godine

²⁸³ Ž-BL-06-746/24

²⁸⁴ Ministarstvo unutarnjih poslova Tuzlanske županije akt broj: 08-06/1-67 /25 od 27.01.2025. godine

neprijateljstava od 1991. godine, kao i nadoknadu imovine koja im se ne može vratiti. Obnova oštećenih stambenih objekata, izgradnja novih tamo gdje su u cijelosti porušeni, odnosno pravična naknada štete, predstavlja preduvjet za implementaciju naprijed navedene odredbe na cijelom prostoru Bosne i Hercegovine.

U 2024. godini zaprimljeno je šest predmeta vezanih za pitanje ratne štete na imovini žalitelja, a upućene su dvije preporuke.

Povratnici koji se upuštaju u procedure ostvarivanja prava za pomoć pri obnovi stambenog objekta suočavaju se više problema. Prije svega sa složenom upravnom procedurom vezanom u dodjelu donatorskih sredstava koju sa poteškoćom isprate, nedostatkom novčanih sredstava za obnovu a nakon obnove i sa nemogućnošću da priključe objekat na električnu mrežu.

Ombudsmeni su nakon provedene istrage po žalbi povratnika iz Višegrada kojemu je porušena obiteljska kuća utvrdili da je sudjelovao u postupku za dodjelu sredstava, a nakon obavijesti odabira korisnika izjavio žalbu nadležnom tijelu na koju nije ni odgovoreno. Ombudsmeni su Federalnom ministarstvu raseljenih osoba i izbjeglica uputili preporuku da u okviru svojih ovlasti i mogućnosti, poduzmu sve mjere i aktivnosti kako bi se omogućila rekonstrukcija i obnova ratom uništene i porušene stambene jedinice kao i da prigodom dodjele sredstava za obnovu i rekonstrukciju stambenih jedinica u cilju povratka, poštuju procedure propisane zakonskim i podzakonskim propisima uvažavajući stvarno činjenično stanje na području općine.²⁸⁵ Ministarstvo je izvijestilo Ombudsmane da je provedena procedura razmatranja prijava te verificiranja prijava i potrebne dokumentacije po Javnom pozivu izbjeglicama iz Bosne i Hercegovine, raseljenim osobama i povratnicima u Bosni i Hercegovini za obnovu i rekonstrukciju stambenih jedinica za razdoblje 2024. i 2025. godina, na koji je žalitelj aplicirao te je uvršten na listu prioriteta u pomoći za rekonstrukciju u ratu porušenog stambenog objekta i nalazi se na broju 1. za Općinu Višegrad. Planirano je da do mu kraja godine bude dodijeljen građevinski materijal za obnovu kuće, čime je preporuka u cijelosti ispoštovana.²⁸⁶

Kao i u ranijim izvještajnim razdobljima razmatrane su žalbe građana koji su zaključili Ugovore o obnovi/izgradnji stambene jedinice u okviru Državnog projekta stambenog zbrinjavanja (DPSZ) a koji još uvijek nije implementiran. Ombudsmeni su Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine uputili preporuku da u okviru svojih ovlasti i mogućnosti, poduzmu sve mjere i aktivnosti kako bi se omogućila rekonstrukcija i obnova ratom uništene imovine i porušenih stambenih jedinica.²⁸⁷ Zaprimljen je odgovor Ministarstva u kojem se navodi:²⁸⁸

„Zakonom o proračunu institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obveza Bosne i Hercegovine za 2024. godinu („Službeni glasnik BiH“, broj: 50/24), u proračunu Ministarstva, u okviru tekućih grantova osiguran je iznos od 2.000.000 KM za financiranje prava iz Aneksa VII. Dejtonskog mirovnog sporazuma. Ova sredstva koja se izdvajaju na godišnjoj razini, udružuju se sa entitetima i Brčko distriktom BiH putem Fonda za povratak BiH i njima upravlja Komisija za izbjeglice i raseljene osobe

²⁸⁵ Ž-SA-04-585/23, preporuka broj:32/24

²⁸⁶ Federalno ministarstva raseljenih osoba i izbjeglica, akt broj: 04-32-4-968-6/23 od 04.10.2024. godine

²⁸⁷ Ž-SA-08-888/24 i Ž-SA-08-890/24 preporuka broj: P-287/24

²⁸⁸ Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine akt broj : 06-12-1-2072-4/24/NDG od 10.12.2024.godine

Bosne i Hercegovine. Međutim, radi ograničenosti istih, sredstva se sukladno sa odlukama Komisije uglavnom raspoređuju na obnovu komunalne i socijalne infrastrukture, a ne usmjeravaju na financiranje troškova obnove i izgradnje stambenih jedinica.

Iako se u sektor obnove i održivosti povratka u poratnom razdoblju ulažu veoma značajna sredstva, to ipak ni približno nije dovoljno za osiguranje pomoći svim izbjeglicama, raseljenim osobama i povratnicima koji ispunjavaju zakonske pretpostavke da im se domovi obnove ili ponovno izgrade sukladno sa propisanim standardima.

Stoga, kao posljedica ogromnog nesrazmjera između potreba i mogućnosti za njihovo financiranje, još uvijek blizu 100 tisuća ljudi čeka na pomoć u stambenom zbrinjavanju u BiH.

Dakle, u uvjetima kada postoji iskazano političko opredjeljenje i spremnost na svim razinama vlasti kao i relevantnih međunarodnih aktera da se odredbe Aneksa VII. Dejtonskog mirovnog sporazuma provedu u cijelosti i da se proces ne može zaključiti dok se i posljednjoj izbjeglici, raseljenoj osobi i povratniku ne osigura pristup pravima zajamčenim ovim Sporazumom - okončanje problematike raseljeničtva u BiH, sukladno sa stvarnim potrebama svih ljudi, gotovo je isključivo uvjetovano izdvajanjem potrebnih sredstava u ove svrhe. Ministarstvo će nastaviti sa provođenjem aktivnosti na osiguranju namjenskih sredstava iz donacija i kreditnih zaduženja, a istodobno smo pozvali nadležna entitetska tijela da pokušaju iznaći mogućnost financiranja iz vlastitih proračuna završetka obnove i izgradnje objekata izabranih korisnika DPSZ/RSP, uključujući i podnositelje žalbe, imajući u vidu da su komisije za izbor korisnika RSP iste prethodno identificirale kao prioritete.“

U realiziranje projekta rekonstrukcije i obnove ratom uništene imovine i porušениh stambenih jedinica uključena su tijela svih razina vlasti, odnosno Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice, Republički sekretarijat za raseljene osobe i migracije, Federalno ministarstvo raseljenih osoba i izbjeglica, Vlada Brčko distrikta BiH i jedinice lokalne samouprave. Usljed nedostatka suradnje između navedenih tijela vlasti, nedovoljnih financijskih sredstava ili nerealiziranja preuzetih obveza povratnici ostaju uskraćeni za ovaj vid pomoći i potpore.

Ombudsmani smatraju poražavajućim podatak da u Bosni i Hercegovini i dalje 100.000 ljudi čeka na pomoć u stambenom zbrinjavanju, imajući u vidu protek vremena od 30 godina od okončanja ratnih dejstava. Tijela vlasti trebaju poduzeti dodatne napore kako bi se povratnicima pružila pomoć u obnovi stambenih objekata, zbog čega moraju iznaći i preispitati sve pravne i financijske mogućnosti kako bi se iznašla odgovarajuća rješenja.

5.9.3. Problemi povratnika zbog nemogućnosti pristupa električnoj energiji

Pravo pojedinca na pristup električnoj energiji predstavlja uvjet za osiguravanje dostojanstvenog života, bez koga je teško zamisliti odvijanje uobičajenih aktivnosti u današnje vrijeme. Ostvarivanje pristupa električnoj energiji omogućuje ljudima zadovoljenje njihovih osnovnih potreba. Ovim problemom se na izravan način bave i nadležna tijela Europske unije, koja su definirala pojam „energetsko siromaštvo“²⁸⁹. Bosna i Hercegovina na svom putu ka

²⁸⁹Preporuka o energetskom siromaštvu Komisije (EU) 2020/1563 od 14.10.2020. godine (1) *Energetsko siromaštvo označava situaciju u kojoj kućanstva nemaju pristup osnovnim energetskim uslugama. Gotovo 34 milijuna Europljana 2018. sebi nije moglo priuštiti primjereno grijanje u kućanstvu (2), zbog čega je energetsko siromaštvo velik problem za EU.*

(2) *Kako navode suzakonodavci, odgovarajuće grijanje, hlađenje, rasvjeta i električna energija za napajanje kućanskih aparata osnovne su usluge neophodne za dostojanstven životni standard i zdravlje. Pristup energetskim*

punopravnom članstvu u Europskoj uniji treba ispuniti određene obveze, što uključuje i rješavanje problema pristupa električnoj energiji.

Nemogućnost pristupa električnoj energiji, odnosno nemogućnost spajanja na elektrodistributivnu mrežu je problem koji naročito teško pogađa povratnike. Ombudsmani naglašavaju da ostvarivanje prava na elektrifikaciju domaćinstava nije nikakva privilegija, nego osnovni i polazni uvjet svakog održivog povratka ili života uopće bilo koje zajednice, pogotovo imajući u vidu činjenicu da su domaćinstva u konkretnim naselima imala priključak na elektrodistributivnu mrežu. Nadležna općinska tijela vlasti u svojim izjašnjenjima Ombudsmanima BiH o razlozima zbog kojih povratnička domaćinstva nemaju električnu energiju uglavnom se pozivaju na nedostatak financijskih sredstava.

Povratnici u mjestu Jaglić, općina Srebrenica koji su obnovili svoju imovinu suočavaju se sa problemom nemogućnosti priključenja na niskonaponsku elektromrežu²⁹⁰. Prema navodima Općine Srebrenica obiteljski stambeni objekat žalitelja obnovljen je u projektu „Državni projekat stambenog zbrinjavanja (DPSZ/RSP)“, koji je obuhvatio 55 stambenih jedinica: *„Jedan broj obnovljenih stambenih jedinica nije bio u mogućnosti da se priključe na NN elektromrežu, jer su udaljeni više od 50 m od postojeće NN elektromreže. Državno Ministarstvo je bilo u obvezi da obezbijedi financijska sredstva za priključak 6 korisnika među kojima je i žalitelj. Do realizacije i završetka projekta nije došlo zbog nedostatka financijskih sredstava. Općina Srebrenica se obraćala Ministarstvu za rad, socijalnu politiku i povratak Tuzlanske županije, Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice BiH sa zahtjevom za rješavanje priključaka na NN elektromrežu, ali do sada nismo pomognuti financijskim sredstvima, a općina Srebrenica nije u mogućnosti da sama financira priključke na NN elektromrežu.“*²⁹¹ Ombudsmani su Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine uputili preporuku da poduzme dodatne aktivnosti i mjere kako bi se u što skorijem vremenskom roku obezbijedila financijska sredstva za priključenje na elektromrežu stambene jedinice u vlasništvu podnositelja žalbe.

Povratnicima iz mjesta Savičići, područje Grada Lukavac²⁹² također je onemogućeno priključenje na niskonaponsku elektrodistributivnu mrežu, zbog čega su Ombudsmani uputili preporuku nadležnoj elektrodistribuciji i gradu Lukavcu da, vođeni interesima građana, kroz međusobnu suradnju i koordinaciju rada poduzmu dodatne aktivnosti kako bi se u što skorijem vremenskom okviru omogućilo priključenje na niskonaponsku elektrodistributivnu mrežu stambene jedinice u vlasništvu žalitelja. Ombudsmani prate realizaciju ovih preporuka.

Ombudsmani podsjećaju da je „Memorandumom o razumijevanju o priključenju stambenih objekata povratnika na elektrodistributivnu mrežu u BiH“, potpisanim 2004. godine od strane predstavnika nadležnog državnog i entitetskih ministarstava kao i elektrodistributivnih

uslugama ključan je za socijalnu uključenost. Rješavanje problema energetske siromaštva stoga potencijalno može donijeti višestruke koristi, uključujući smanjenje izdataka za zdravstvo, smanjenje onečišćenja zraka (zamjenom neprikladnih izvora toplinske energije), poboljšanje ugođe i dobrobiti te olakšanje za proračun kućanstva. Te bi koristi zajednički izravno potaknule gospodarski rast i blagostanje u Europskoj uniji.

(3) U europskom stupu socijalnih prava, koji su Europski parlament, Vijeće i Komisija zajednički potpisali 17. studenog 2017., energija se navodi kao jedna od osnovnih usluga kojoj svatko ima pravo pristupa. Potpora pristupu takvim uslugama mora biti dostupna onima kojima je potrebna...

²⁹⁰ Ž-SA-04-913/24, preporuka broj: P-11/25 upućena tijekom rada na Godišnjem izvješću.

²⁹¹ Općine Srebrenica akt broj: 01-014-73/24 od dana 03.10.2024. godine,

²⁹² Ž-BL-04-474/23, preporuka broj: P-291/24

poduzeća, uz sudjelovanje OHR-a, OSCE-a i UNHCR-a, predviđena obveza prioritetne rekonstrukcije mreže na povratničkim područjima. Sporazumom o ponovnom priključenju stambenih objekata povratnika na elektrodistributivnu mrežu u Bosni i Hercegovini iz 2005. godine²⁹³, između ostalog, usuglašeno je da će elektropoduzeća usko surađivati sa općinama u cilju iznalaženja sredstava i ubrzanja procesa rekonstruiranja mreža na povratničkim lokacijama. Tijekom 2016. godine zaključen je „Memorandum o razumijevanju i suradnji u elektrifikaciji lokacija povratnika“ koji je trebalo da doprinese da se značajno olakša i ubrza proces elektrifikacije povratničkih domova u Bosni i Hercegovini.

Poduzeća koja se bave distribucijom električne energije u svakom slučaju trebaju imati u vidu da električna energija i distributivna mreža trebaju biti dostupne svim korisnicima na reguliran, transparentan i nediskriminatorski način, kako je to propisano odredbama Zakona o električnoj energiji Republike Srpske²⁹⁴ i Zakonom o električnoj energiji u Federaciji Bosne i Hercegovine.²⁹⁵

Zajedno sa nadležnim tijelima vlasti moraju poduzeti neophodne radnje i mjere kako bi, uz zakonito postupanje, implementirali i odredbe dokumenata o međusobnom razumijevanju i suradnji kako bi se izvršila elektrifikacija povratničkih naselja i domaćinstava.

Nedostatak osnovnih uvjeta za život utječe na minimalan standard života i mogućnost opstanka na povratničkom području.

5.10. Sloboda okupljanja i udruživanja

Univerzalnom deklaracijom o ljudskim pravima²⁹⁶ priznaje se pravo svake osobe na slobodno udruživanje, uključujući i pravo na osnivanje sindikata i učlanjenje u njega radi zaštite svojih interesa (članak 22), a člankom 11. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda priznaje se pravo mirnog okupljanja, koje u jednom demokratskom društvu može biti ograničeno samo zakonom, u interesu nacionalne i javne sigurnosti, javnog reda ili radi zaštite javnog zdravlja ili morala ili prava i sloboda drugih osoba.

Tijekom 2024. godine evidentirana su četiri postupka koji se odnose na slobodu okupljanja i udruživanja.

Predstavnik Institucije ombudsmana²⁹⁷ prisustvovao je radnom sastanku Organizacionog odbora povodom najavljene Povorke ponosa u Sarajevu²⁹⁸ i bio aktivno uključen u komunikaciju sa nadležnim ministarstvima, kako bi se uz poštovanje svih pozitivnih zakonskih propisa, donošenja rješenja i poduzimanja neophodnih radnji i mjera osigurala uspješna realizacija povorke.

²⁹³Sporazum o ponovnom priključenju stambenih objekata povratnika na elektrodistributivnu mrežu u BiH broj:02-17829/05 koji je sačinjen 13.12.2005. godine

²⁹⁴Zakon o električnoj energiji Republike Srpske ("Sl. glasnik RS", br. 68/2020)

²⁹⁵Zakon o električnoj energiji u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine FBiH", br. 66/2013, 94/2015, 54/2019, 1/2022 i 61/2022)

²⁹⁶Opća deklaracija o pravima čovjeka, proglašena od Opće skupštine Ujedinjenih naroda 10. prosinca 1948. godine;

²⁹⁷Sektor za policijsku potporu MUP-a KS u Nahorevu dana 27.05.2024. godine

²⁹⁸Ž-SA-05-554/24

Ombudsmeni su zaprimili žalbu građanke zbog izmjene režima prometa u ulici Branitelja Sarajeva za vrijeme trajanja Sarajevo Film Festivala, koja je ocijenjena neosnovanom, zbog činjenice da organizacija sportskih i kulturnih događaja, protesta, memorijalnih obilježavanja, događaja značajnih za obogaćivanje i promociju turističke ponude i ostalih oblika javnog okupljanja na prometnim površinama, može zahtijevati izmjenu režima prometa kako bi se osigurala uspješna organizacija događanja. Nadležna ministarstva imaju odgovornost uspostaviti prometni režim na način koji u najmanjoj mjeri utječe na svakodnevno kretanje građana.²⁹⁹

Instituciji se obraćaju članovi udruge građana,³⁰⁰ zbog problema odnosa unutar same udruge, na njihovo članstvo, korištenje određenih prava, utvrđivanja disciplinske odgovornosti. Institucija ombudsmana razmatra predmete koji se odnose na slabo funkcioniranje ili povrede ljudskih prava i sloboda počinjene od bilo kojeg tijela vlade, koja s tim u svezi nadgleda aktivnosti institucija Bosne i Hercegovine, njezinih entiteta i Brčko distrikta BiH shodno odredbama Zakona o ombudsmanu za ljudska prava BiH i nema nadležnost za postupanje u odnosu na udruge građana.

5.11. Sloboda medija i sigurnost novinara

Sloboda medija je uvjet za razvoj demokratskog društva opredijeljenog da štiti i štuje osnovna ljudska prava i slobode, podrazumijeva slobodu izražavanja mišljenja, neovisnost i pluralizam medija, slobodu prikupljanja, istraživanja, objavljivanja i širenja informacija radi informiranja javnosti, otvorenosti medija za različita mišljenja, uvjerenja i sadržaje, neovisnost, slobodu i sigurnost novinara.

Tijekom 2024. godine zaprimljeno je devet žalbi koje se odnose na: vršenje političkog pritiska na medijske kuće³⁰¹, nejednak tretman i uskraćivanje informacija medija,³⁰² zahtjev za javno obraćanje zbog sigurnosti novinara,³⁰³ te žalbe građana zbog objava na pojedinim portalima³⁰⁴.

Ombudsmeni podsjećaju na značajnu ulogu novinara od kojih se očekuje da istražuju i predočavaju javnosti informacije zasnovane na provjerljivim činjenicama, ukazuju na zlouporabe svih tijela vlasti, kršenja prava i sloboda počinjenih od strane svih aktera u jednom društvu, uključujući neetična postupanja i kršenje ljudskog dostojanstva. Kroz svoj rad, novinari aktualiziraju pitanja i probleme s kojima se suočava jedno društvo, doprinose otvaranju debate i kreiraju mogućnosti da svi akteri izraze svoj stav o čemu upoznaju javnost, doprinoseći razini demokratičnosti i izgradnji društva koje tolerira i prihvata druge stavove i uvjerenja.

Ostvariti navedene društvene uloge novinara je moguće očekivati ukoliko je njihov status u društvu uređen i zajamčeno im uživanje osnovnih prava i sloboda, prevashodno pravo na sigurnost. Nasilje, uznemiravanje i zastrašivanje novinara mogu dovesti do gušenja slobode medija i slobode izražavanja. Ombudsmeni napominju da profesionalne obveze koje imaju

²⁹⁹ Ž-SA-05-808/24

³⁰⁰ Ž-SA-05-216/24

³⁰¹ Ž-SA-05-632/24,

³⁰² Ž-SA-05-1035/24

³⁰³ Ž-BL-08-619/24

³⁰⁴ Ž-MO-05-106/24, Ž-SA-05-1084/24

novinari, važnost njihovog rada i očekivanja javnosti ne smiju umanjiti značaj etike u toj profesiji.

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine podsjećaju na zaključke, mišljenja i preporuke iz Specijalnog izvješća o položaju novinara i slučajevima prijetnji novinarima u Bosni i Hercegovini³⁰⁵ i pozivaju nadležna tijela vlasti da poduzmu aktivne radnje kako bi se implementacijom preporuka poboljšao položaj, sigurnost i neovisnost novinara u Bosni i Hercegovini.

5.12. Besplatna pravna pomoć

Člankom 6. Europske konvencije jamči se pravo na besplatnu pravnu pomoć osobi koja se tereti za kazneno djelo i ima potrebu za tom vrstom pomoći zbog materijalnog stanja, ili je takva pomoć u interesu pravde. Kroz praksu Europskog suda za ljudska prava ovo pravo prošireno je na obvezu države da osigura pružanje besplatne pravne pomoći građanima u kaznenim, građanskim i drugim sporovima.³⁰⁶

U 2024. godini Ombudsmeni su postupali u dvije žalbe zbog povrede prava na pravnu pomoć i uputili jednu preporuku.

Besplatna pravna pomoć je oblik ostvarivanja prava fizičke osobe na pravično suđenje i jednak pristup pravdi pred sudom i drugim tijelima, čije troškove u cijelosti, ili djelomično snosi nadležno tijelo za pružanje besplatne pravne pomoći. Radi se o mehanizmu kod kojeg se država odriče svih ili dijela izvornih javnih prihoda (sudskih ili administrativnih taksi), preuzima teret snošenja (potpunog ili djelomičnog) troška poduzetih procesnih radnji, potom osigurava pružanje pravnih savjeta i angažman kvalificiranog pravnog savjetnika.

Razmotrivši slučaj žalitelja kojem je županijski zavod za besplatnu pravnu pomoć otkazao punomoć u radnom sporu, koji se vodi radi nezakonitog otkaza ugovora o radu, Ombudsmeni su rukovoditelju uputili preporuku da, sukladno sa nadležnostima i obvezama, učini dodatne napore i razmotri mogućnost ponovnog zastupanja pritužitelja u postupku pred sudom, sve u cilju ostvarivanja prava na besplatnu pravnu pomoć. Preporuka nije realizirana.³⁰⁷

³⁰⁵ <https://www.ombudsmen.gov.ba>

³⁰⁶ Pravo na besplatnu pravnu pomoć u građanskim postupcima zasniva na slučaju Airey protiv Irske u kojem je Europski sud za ljudska prava utvrdio povredu prava na pravedno suđenje (članak 6. st. 1. Konvencije). Također, postoje i drugi slučajevi u kojima je Sud utvrdio da ne ispunjenje obveze države da svojim građanima osigura besplatnu pravnu pomoć (Airey v. Ireland, 11. 9. 1979. Serie A, br. 32.).

³⁰⁷ Ž-LI-05-106/24, broj preporuke: P-303/24

VI. PRAVOSUĐE I UPRAVA

6.1. Uvod

Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, jamči pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku, pred neovisnim i nepristrasnim, zakonom ustanovljenim sudom, u postupcima utvrđivanja građanskih prava i obveza ili osnovanosti bilo kakve kaznene optužbe.³⁰⁸ Ustav Bosne i Hercegovine³⁰⁹, ukazuje na dvojaku primjenu Konvencije i to izravnu primjenu gdje se prava i slobode predviđeni u Europskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i u njezinim protokolima izravno primjenjuju u Bosni i Hercegovini, te supremaciju koja podrazumijeva da ovi akti imaju prioritet nad svim ostalim domaćim zakonima.

Načelo jamstva pravičnog suđenja podrazumijeva javno suđenje, u razumnom roku, pred neovisnim i nepristrasnim sudom ustanovljenim zakonom. Cilj pravičnog suđenja je osiguranje pravičnog postupka pred nadležnim sudom, kako u parničnom, tako i kaznenom postupku, te u svim drugim postupcima u kojima se utvrđuje ili ostvaruje, tj. izvršavaju građanska prava ili obveze. Ovo jamstvo odnosi se i na upravne postupake, a time i na upravne sporove.

Odjel za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi u 2024. godini zaprimio je 652 žalbe. Najveći broj žalbi odnosio se na pravosuđe dok je u oblasti uprave došlo do povećanja broja žalbi.

6.2. Pravosuđe

Izvješće Europske komisije o Bosni i Hercegovini za 2024. godinu³¹⁰ navodi da se u oblasti pravosuđa u BiH bilježi određena razina pripremljenosti za provedbu *acquisa* i europskih standarda u oblasti pravosuđa i temeljnih prava, te da je tijekom izvještajnog razdoblja ostvaren ograničen napredak. Izvješće ukazuje na određena pogoršanja, te neophodnost žurnih mjera za jačanje integriteta i vraćanje povjerenja javnosti u pravosuđe.

U odnosu na funkcioniranje pravosuđa, preporuke Europske komisije za narednu godinu odnose se na imenovanje sudaca Ustavnog suda Bosne i Hercegovine na upražnjene pozicije, osiguravajući puni sustav i funkcioniranje Ustavnog suda, te u odnosu na druge sudove, dosljedno imenovanje sudaca temeljem stručnosti, i ocjenjivanje rada sudaca na osnovu kriterija kvalitete. Preporuke se odnose i na finaliziranje i usvajanje novih zakona o Visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću BiH i sudovima Bosne i Hercegovine, sukladno sa preporukama Venecijanske komisije, usvajanje nove strategije reforme sektora pravde, upisivanje presuda međunarodnih kaznenih sudova u domaće kaznene evidencije i efektivno implementiranje revidirane državne Strategije za procesuiranje predmeta ratnih zločina, posebno jačanjem regionalne suradnje.

³⁰⁸ Europska konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama članak 6. stavak 1.

³⁰⁹ Članak II.2.

³¹⁰ Europska komisija, Brisel 08.11.2024. godine SWD (2024) 691 final https://www.dei.gov.ba/uploads/documents/izvjesce-o-bosni-i-hercegovini-za-2024-godinu_1730986501.pdf

Preporuke sa osmog sastanka Pododbora za pravdu, slobodu i sigurnost u okviru Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Europske unije i Bosne i Hercegovine referirale su se, između ostalog, na prioritetne preporuke iz Godišnjeg izvješća, a kao posebni aspekt razmatrana je reforma pravosuđa i rad na predmetima ratnih zločina, kao i provedba zakona i pravosudna suradnja u kaznenim stvarima.

6.2.1. Statistika

U oblasti pravosuđa zaprimljeno je 280 žalbi. Najčešći osnov za obraćanje odnosio se na dužinu trajanja postupka gdje je registrirano 50 žalbi, izvršenje presuda 32 žalbe, žalbe na rad sudaca 17 žalbi, žalbe koje su se odnosile na Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće Bosne i Hercegovine osam žalbi, te žalbe koje se odnose na ostale povrede prava vezane za postupanje sudova 173 žalbe. Institucija ombudsmana u oblasti pravosuđa izdala je 14 preporuka, koje su se odnosile na vođenje sudskog postupka i donošenja sudskih odluka, donošenje odluke po prigovoru izvršenika, poduzimanje procesnih radnji u izvršnom postupku, osiguravanje efikasne primjene članka 6. Europske konvencije.

6.2.2. Dužina trajanja postupka

Pravo na pravično suđenje sadržano u Europskoj konvenciji sadrži različite pravne aspekte i to: pravo na pristup sudu, pravo na pravnu pomoć, pravo na procesnu ravnopravnost, pravo na javno i kontradiktorno suđenje, pravo na saslušanje, pravo na dokaz, pravo na javnu objavu presuda, pravo na sud ustanovljen zakonom, pravo na neovisnost, nepristrasnost u suđenju, pravo na suđenje u razumnom roku, pravo na učinkovito izvršenje presuda.

U praksi Europskog suda za ljudska prava ne postoje utvrđeni rokovi za postupanje ni za jedan određeni tip postupka, te se sve situacije razmatraju zasebno za svaki pojedinačni slučaj.

U praksi najčešće okolnosti koje dovode do povrede prava na suđenje u razumnom roku obuhvataju neaktivnost sudova, vraćanje predmeta prvostupanjskom sudu na ponovno odlučivanje, kašnjenje u zakazivanju ročišta/nezakazivanje u razumnom roku, ponavljanje i ukidanje presuda u tijeku jednog postupka, kao posljedica grešaka nižih sudova, prekidi postupaka do okončanja drugih postupaka koji su od značaja za presuđivanje i dr.

Bitno je ukazati na stajalište Ustavnog suda BiH³¹¹ kod ocjene dužine postupka koji se vodio pred Općinskim sudom u Sarajevu, gdje je nakon dostavljanja tužbe na odgovor tuženom, pripremno ročište održano tek po proteku razdoblja od oko dvije godine i jedanaest mjeseci, Ustavni sud utvrdio da navedeno razdoblje predstavlja razdoblje neopravdane pasivnosti jer iz stanja spisa proistječe da sud nije imao procesnih smetnji za održavanje pripremnog ročišta. Općinski sud nije ponudio obrazloženje za neaktivnost od oko dvije godine i jedanaest mjeseci navodeći samo da predmet nije uvršten u Plan rješavanja predmeta, što ukazuje na to da je sasvim neizvjesno i kada će biti okončan.

³¹¹ Predmet broj: AP 1643/20, apelaciju podnio A. G <https://www.ustavisud.ba/uploads/odluke/AP-1643-20-1270687.pdf>

Praksa Ustavnog suda BiH podsjeća i na to da članak 6. stavak 1. Europske konvencije nameće državama ugovornicama obvezu da organiziraju svoje pravosudne sustave na način da sudovi mogu zadovoljiti uvjete tog članka, uključujući i obvezu da postupaju u razumnom roku.³¹²

Najveći broj žalbi u oblasti pravosuđa, razmatranih u Instituciji ombudsmana u 2024. godini, kao i prethodnih godina, odnosio se na povredu prava na pravično suđenje, odnosno dužinu trajanja postupka.³¹³ U značajnom broju slučajeva predmeti su okončani tijekom postupka pred Institucijom, odnosno nakon intervencije Ombudsmana BiH³¹⁴. U okviru žalbi koje su se bavile dužinom trajanja postupka najčešći osnov bio je nedonošenje odluke od strane prvostupanjskog ili drugostupanjskog suda postupajući po žalbi, nezakazivanje ročišta u zakonskom roku³¹⁵, nedostavljanje informacija o statusu predmeta, kao i nedostavljanje podnesaka strankama u postupku³¹⁶ (nedostavljanje tužbe).

U žalbi podnositeljice, koja je ukazivala na nezadovoljstvo radom suda s obzirom na o da isti nije izvršio dostavu tužbe tuženoj, predmet je okončan u tijeku postupka istraživanja pred Institucijom. Sud je u izjašnjenju naveo: „...*da je tužba u pravnoj stvari tužiteljice...protiv tužene ...uručena tuženoj...na odgovor i to putem sudskog dostavljača dana 14.08.2024. godine...*“.³¹⁷

Ombudsmani BiH su u žalbi podnositeljice donijeli Preporuku kojom je predsjedniku Županijskog suda u Sarajevu predloženo da, uvažavajući žalbene navode i činjenicu da se radi o predmetu koji iziskuje žurnost u postupanju, kao i dužinu trajanja postupka u predmetnoj stvari, razmotri mogućnost prioritarnog rješavanja konkretnog predmeta. Županijski sud u Sarajevu dostavio je Instituciji akt kojim se navodi: „*Povodom Vašeg zahtjeva od 09.09.2024. godine, za žurno postupanje u predmetu ovoga suda... a nakon prethodno pribavljenog mišljenja predsjednika Građanskog odjela ovoga suda... ovim putem Vas obavještavam da je odobreno da se navedeni predmet tretira kao žuran i isti će biti dostavljan u rad postupajućem sucu.*“³¹⁸ Predmet je pozitivno okončan.

U žalbi žaliteljice³¹⁹, Ombudsmani BiH su konstatairali da, navodi stranke o dužini trajanja postupka nisu opravdani jer iako se radilo o složenom predmetu, gdje su se okolnosti i činjenice mijenjale, događale, (smrt izvršenika, ostavinski postupci, odgode ročišta), iz sadržaja odgovora Osnovnog suda Sokolac proizilazi da su u konkretnom slučaju poduzete procesne radnje na okončanju postupka.

Nakon utvrđivanja činjeničnog stanja, Ombudsmani BiH ukazali su da je žalba drugostupanjskom sudu predata nedavno, te u ovoj fazi postupka ništa ne ukazuje da se o istoj

³¹² Odluka o dopustivosti i meritumu Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, predmet broj: AP 2296/20, rješavajući apelaciju koju je podnio Rašid Mešanović

³¹³ Ž-MO-08-154/24; Ž-BL-08-540/24; Ž-LI-08-151/24; Ž-SA-08-544/24

³¹⁴ Ž-BL-08-108/24; Ž-SA-08-238/24; Ž-BL-08-275/24

³¹⁵ Ž-BL-08-275/24 – Nakon što je Institucija zatražila informaciju od Općinskog suda u Zenici, u svezi žalbe podnositelja kojom isti ukazuje na poredu prava na suđenje u razumnom roku, odnosno nezakazivanja ročišta, Sud je dostavio informaciju kojom navodi da je ročište zakazano za dan 13.06.2024. godine.

³¹⁶ Ž-LI-08-198/23

³¹⁷ Ž-LI-08-64/23

³¹⁸ Ž-SA-08-413/24, Preporuka broj: P- 170/24

³¹⁹ Ž-SA-08-1/24

neće odlučivati u razumnom roku. Iz tog razloga Institucija ne može provoditi istragu o eventualnom kršenju prava na donošenje odluke u razumnom roku s obzirom na to da bi to u ovoj fazi bilo preuranjeno.³²⁰

Žaliteljica se Instituciji obratila navodeći da nema nikakvih saznanja o predmetu, nakon održanog pripremnog ročišta. Institucija je zaprimila izjašnjenje Općinskog suda u Bihaću kojim se navodi: „Odluka u ovoj pravnoj stvari donesena je dana 02.02.2024. godine, te je ista dostavljena strankama u postupku, tužiteljici po punomoćniku...“.³²¹

6.2.3. Plan rješavanja predmeta

Plan rješavanja starih predmeta daje određenu vjerojatnoću kada će neki predmet doći u razmatranje od strane suda, kao i da će se poštovati redoslijed zaprimanja inicijalnog akta, ali ne rješava suštinski problem dužine postupka, kao ni predmete koji zahtijevaju žurno postupanje.

S obzirom na to da je u praksi teško numerički utvrditi dužinu trajanja postupka (u smislu mjeseci, godina, dana) za svaki pojedinačni slučaj, imajući u vidu različite okolnosti koje je potrebno sagledati, nerijetko i same stranke imaju nerazumna očekivanja i rokove u kojima sudovi trebaju postupati.

Pravilnik o unutarnjem sudskom poslovanju propisuje odredbe koje se odnose na postupke za rad sa starim predmetima, navodeći da će se sudovi u svom radu rukovoditi principom prema kojem predmete treba završavati u rokovima utvrđenim zakonom. Istim Pravilnikom propisano je da je predsjednik suda dužan donijeti plan rješavanja starih predmeta i skrbiti o njegovom brzom i učinkovitom izvršavanju. Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće Bosne i Hercegovine će uputstvom definirati koji se predmeti smatraju starim i utvrditi metodologiju uzimanja predmeta u rad.³²²

Pojedina pravosudna tijela u svom radu imaju proaktivni pristup objavljivanja planova rada, ali u većini slučajeva ti planovi nisu ažurirani ili dostupni javnosti. Plan rješavanja starih predmeta i dalje predstavlja neadekvatan mehanizam ublažavanja posljedica neprimjerene dužine trajanja postupka, te nadležni sudovi uglavnom dostavljaju informaciju koja se odnosi na dinamiku rješavanja predmeta na sudovima, odnosno kronološki redoslijed rješavanja starih predmeta.³²³

Žalitelj se Instituciji obratio navodeći da je uložio žalbu na presudu Općinskog suda u Sarajevu, ali da nema saznanja u kojoj fazi se nalazi postupak. Tijekom postupka istrage, Ombudsmani BiH izdali su Preporuku kojom se Sudu predlaže da razmotri mogućnost poduzimanja mjera i radnji radi okončanja postupka i donošenja konačne odluke u predmetu. Sud je dostavio izjašnjenje iz kojeg proizilazi da je na snazi Plan rješavanja starih predmeta, te da konkretni predmet nije u planu rješavanja za treći kvartal 2024. godine, kao i da se Sud ne može izjasniti kada će se ovaj spis naći u planu rješavanja predmeta.³²⁴

³²⁰ Ž-SA-08-43/24

³²¹ Ž-BL-08-96/24

³²² Članak 56. Pravilnika o unutarnjem sudskom poslovanju „Službeni glasnik BiH“ br.: br. 66/12, 40/14, 54/17, 60/17 - ispravka 30/18 i 83/22

³²³ Ž-SA-08-45/23, Ž-MO-08-100/24

³²⁴ Ž-LI-08-206/23, Preporuka broj: P-199/24

6.2.4. Žalba na rad sudaca

Institucija ombudsmana zaprima veliki broj žalbi koje se odnose na postupanje nositelja pravosudnih funkcija prigodom donošenja odluka u konkretnim sudskim predmetima. Nerijetko se dešava da se pozornom analizom žalbenih navoda ustanovi da je stranka zapravo nezadovoljna samom odlukom suda.³²⁵

Ombudsmani BiH u skladu sa odredbama članka 4. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, nisu nadležni za preispitivanje merituma sudbenih odluka, koje se mogu preispitivati samo u postupku po pravnim lijekovima pred nadležnim drugostupanjskim tijelom/sudom.³²⁶

U žalbi podnositelj je ukazivao na nezadovoljstvo radom suca koji nije postupio po prijedlogu za dopunu odluke. Županijski sud u Sarajevu uputio je Instituciji tražene informacije, navodeći da je sud odlučio o zahtjevu stranke.³²⁷

6.2.5. Izvršenje

Europska konvencija jamči pravo na pravično suđenje, što u sebi sadržava i blagovremeno izvršenje pravosnažnih sudskih odluka. Ovo pravo izvedeno je iz načela djelotvornosti. Mjerila na osnovu kojih se procjenjuje da li je primjereno kašnjenje u izvršenju neke sudske odluke nisu istovjetna sa strožijim zahtjevima u pogledu razumnog roka, mada su neki elementi, kao što je složenost predmeta i ponašanje stranke u postupku, i dalje relevantni.³²⁸

Činjenica je da zbog nerealizacije pravomoćnih sudskih odluka građani traže zaštitu i pred Europskim sudom za ljudska prava. Kao i u prethodnim presudama koje su pokretale identična pitanja, Sud je ponovno istakao da se izvršenje presude koju je donio bilo koji sud mora smatrati sastavnim dijelom „suđenja“ u smislu članka 6. Europske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama.³²⁹

Ombudsmani BiH razmatrali su problem dužine trajanja izvršnog postupka. Nakon pokrenutog postupka istraživanja, odgovorna strana je dostavila informaciju u kojoj se navodi: „...izvršno rješenje o izvršenju je dostavljeno Intesa SanPaolo Banci, radi provođenja rješenja.“³³⁰

Žalitelj se Instituciji obratio navodeći da je Općinski sud u Kalesiji, po njegovom prijedlogu, donio rješenje o izvršenju kojim je naloženo izvršeniku da malodobno dijete stranka preda ocu, a kako bi se omogućilo izvršenje presude. Žalitelj navodi da do dana obraćanja Instituciji postupajući sudac nije poduzeo niti jednu radnju kako bi se rješenje provelo, a otac ostvario kontakt s djetetom. Tijekom istražnog postupka, te intervencije Institucije ombudsmana u

³²⁵ Ž-BL-08-347/24

³²⁶ Ž-SA-08-489/24; Ž-SA-08-490/24

³²⁷ Ž-BL-08-112/24

³²⁸ Vitkauskas, D i Dikov, G. (2012). Zaštita prava na pravično suđenje prema Europskoj konvenciji o ljudskim pravima. Generalni direktorat za ljudska prava i vladavinu prava, 37

³²⁹ Omerbašić i drugi protiv BiH br. 4359/19 i 4 druga, 2.12.2021. godine

³³⁰ Ž-LI-08-100/24

konkretnom predmetu, žalitelj je dostavio očitovanje kojim se navodi: „...Sve je uredno, zadovoljan sam i zahvalan za vaš posao koji ste obavili...“.³³¹

U predmetu koji je vođen pred Institucijom³³², podnositelj je naveo da je pokrenuo izvršni postupak prijedlogom za izvršenje kod Općinskog suda u Velikoj Kladuši, na ime isplate plaće i doprinosa. Žalitelj navodi da je, odlučujući o prijedlogu, Općinski sud u Velikoj Kladuši donio Rješenje o izvršenju od 12.03.2021.godine, ali da isto nikad nije provedeno. Ombudsmeni BiH uputili su Preporuku Općinskom sudu u Velikoj Kladuši da poduzme neophodne aktivnosti u cilju donošenja odluke po prigovoru izvršenika u konkretnom predmetu. Visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću Bosne i Hercegovine predloženo je da poduzme mjere u cilju osiguranja efikasne primjene članka 6. Konvencije. Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće BiH uputilo je dopis Općinskom sudu u Velikoj Kladuši (dostavljeno i Instituciji) u kojem se navodi: „Cijeneći navode iz zaprimljenog dopisa, a nakon detaljnog razmatranja, Stalna komisija je usvojila zaključak da se predsjednici suda dostavi dopis kojim će se skrenuti pozornost na potrebu kontinuiranog praćenja poduzetih radnji u predmetu, te eventualne presignacije predmeta na drugog suca, a sukladno sa odredbama Pravilnika o unutarnjem sudbenom poslovanju...“ Predsjednica Općinskog suda u Velikoj Kladuši dostavila je izjašnjenje u svezi realiziranja preporuke kojim se navodi: „...Istog dana, kada je primljena ova vaša PREPORUKA, izdala sam dnevnu naredbu ..., koji duži ovaj predmet da u istom, poduzme žurne radnje sukladno Zakonu o izvršnom postupku, jer se predmet ponavlja u planu i postoje brojne urgencije punomoćnika tražitelja izvršenja i preporuka Ombudsmana ...Od tada pratim, rad istog suca, te sam utvrdila da je zakazao ročište za dan 13.06.2024. godine... ukoliko ovaj predmet ne bude riješen do 14.06.2024. godine, da predmet presignira sutkinji ...“ Postupajući sudac dostavio je izjašnjenje kako slijedi: „...presigniran ovaj predmet u rad na dan 24.06.2024. godine, te sada kao postupajući sudac sam izvršio pregled predmeta te na isti dan poduzeo potrebne radnje u cilju bržeg završetka postupka, odnosno odlučio o prigovoru izvršenika od 17.03.2021. godine, dostavio odluku punomoćniku tražitelja izvršenja te izvršeniku, te i dopis ASA Banci kod koje se vodi račun izvršenika ...“ U ovom predmetu su sva nadležna tijela kojima je upućena preporuka postupila sukladno sa svojim djelokrugom rada.

Razmatrajući žalbu³³³ Ombudsmeni BiH su istakli da je osiguranje provođenja sudske odluke osnovni temelj principa vladavine prava, te da se, izvršenje presude koju donese bilo koji sud, mora posmatrati kao integralni dio suđenja u smislu članka 6. Europske konvencije³³⁴, što je stav i Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.³³⁵

Ombudsmeni BiH su Osnovnom sudu u Banja Luci uputili Preporuku kojom je naloženo poduzimanje radnji u cilju donošenja odluke po prigovoru protiv rješenja o izvršenju. Postupajuća sutkinja dostavila je odgovor da je postupila po Naredbi predsjednice Suda i

³³¹ Ž-BR-08-25/24

³³² Ž-BL-08-142/24, Preporuka broj: P- 110/24

³³³ Ž-BR-08-331/23, Preporuka broj: P- 193/24

³³⁴ Europski sud za ljudska prava Golder protiv Ujedinjenog Kraljevstva, presuda od 7. svibnja 1974. godine, serija A-18, str. 16-18, str. 34-36

³³⁵ Odluka broj AP 1248/07 od 11. studenog 2009. godine i AP 2558/07 od 29. lipnja 2010.godine

poduzela određene radnje, te da je naložila tražitelju izvršenja da uradi prijedlog za izvršenje.³³⁶

U žalbi koja se odnosila na povećanje transparentnosti realizacije Akcionog plana aktivnosti potrebnih za izvršenje generalnih mjera naloženih presudom Europskog suda za ljudska prava u predmetu Omerbašić i drugi protiv Bosne i Hercegovine³³⁷ i ostalih predmeta, prema Županiji Sarajevo i vremenski okvir za njihovo realiziranje od pet godina³³⁸ (izvršenje pravosnažnih sudskih presuda na račun proračuna Županije Sarajevo), Ombudsmani BiH su donijeli Preporuku kojom su Ministarstvu financija Županije Sarajevo predložili da razmotri objavu dokumenta na svom website-u koji će sadržavati informacije o iznosu pravosnažnih sudskih presuda koje se odnose na proračun Županije Sarajevo, kao i iznose koji se izdvajaju za isplatu istih, kako po osnovu vansudskih nagodbi i izvršenja sukladno sa Zakonom o izvršnom postupku FBiH.³³⁹ Ministarstvo je dostavilo odgovor kojim je navedeno da je na website-u objavljena Informacija o iznosu izvršenih potraživanja po osnovu izvršnih sudskih presuda koje se odnose na Proračun Županije Sarajevo i Informacija o iznosu neizvršenih potraživanja po izvršnim sudskim presudama na dan 30.06.2024. godine. Preporuka Ombudsmana BiH je realizirana.

6.2.6. Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće Bosne i Hercegovine

Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće BiH je neovisno i samostalno tijelo osnovano s ciljem osiguravanja neovisnog, nepristranog i profesionalnog pravosuđa³⁴⁰.

Izvješće Europske komisije o BiH za 2024. godinu ukazalo je da su djelotvoran (neovisan, visokokvalitetan i učinkovit) pravosudni sustav i djelotvorna borba protiv korupcije uz poštovanje osnovnih prava u zakonima i praksi od iznimne važnosti. Europska komisija je za funkcioniranje pravosuđa fokus stavila na donošenje strateških dokumenata (program reformi Visokog sudbenog i tužiteljskog vijeća za razdoblje 2024. - 2026. godine stavlja naglasak na ciljane reforme, posebno na sveobuhvatno praćenje zasnovano na transparentnim mehanizmima evaluacije, te VSTV treba da usvoji prateći akcioni plan), upravljačko tijelo (osiguravanje neovisnosti i integriteta u načinu imenovanja svojih članova ponovnim uvođenjem randomizacije kada je u pitanju nacionalna pripadnost i rod), te neovisnost i nepristranost (Novi Zakon o VSTV-u treba da uredi pitanje ograničenog utjecaja postupanja VSTV-a u obrani neovisnosti sudaca ili tužitelja, te se čeka usvajanje sigurnosne strategije za pravosuđe i pratećeg akcionog plana).

VSTV BiH je u rujnu 2023. godine odlučilo usvojiti novi Reformski program za naredne tri godine, 2024. - 2026. godine.

³³⁶ Ž-BL-05-568/23, Preporuka broj: P-285/24

³³⁷ Aplikacija broj: 4359/19

³³⁸ „Službene novine Županije Sarajevo“, broj: 4/22

³³⁹ Ž-SA-08-1207/23; Ž-SA-08-1208/23 i Ž-SA-08-1209/23, Preporuka broj: P-138/24

³⁴⁰ Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće BiH ima širok spektar nadležnosti propisanih odredbom članka 17. Zakona o visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću BiH³⁴⁰, koje uključuju imenovanje sudaca, glavnih tužitelja, zamjenika glavnog tužitelja i tužitelje, zaprimanje pritužbi protiv sudaca i tužitelja, vođenje stegovnih postupaka, utvrđivanje stegovne odgovornosti, izricanje stegovnih mjera, odlučivanje po žalbama u stegovnim postupcima i dr.

Institucija ombudsmana za ljudska prava BiH u 2024. godini zaprimila je osam žalbi u kojima je kao odgovorno tijelo označeno Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće BiH. Najčešći osnovi za podnošenje žalbi odnosili su se na nemogućnost pribavljanja informacija u svezi sa statusom predmeta, kao i pritužbe na rad nositelja pravosudnih funkcija.³⁴¹ Institucija u svom radu i sama ukazuje strankama na nadležnosti Visokog sudbenog i tužiteljskog vijeća BiH i mogućnost obraćanja istom.³⁴²

Kao primjer pozitivne suradnje i prakse, potrebno je istaći da je Institucija u 2024. godini izdala Specijalno izvješće Analiza realiziranja preporuka Ombudsmana BiH, a u kojem su se neke od preporuka odnosile na sudove u BiH. Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće BiH obavijestilo je Ombudsmana BiH da je zaprimilo Specijalno izvješće, te da je predmetna informacija razmatrana od strane Stalne komisije za učinkovitost i kvalitetu sudova, a po čijem zaključku se VSTV BiH obratio sudovima koji nisu dostavili tražene informacije. Informacije sudova o realiziranju preporuka dostavljene su Instituciji.

Stranke se Instituciji obraćaju u svezi sa nedostatkom informacija koje se odnose na status predmeta koji se vodi pred Uredom disciplinskog tužitelja³⁴³. Žalbom je ukazano da žalitelju nije dostavljena informacija u svezi sa njegovom pritužbom.³⁴⁴ Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće BiH dostavilo je Instituciji informaciju da je pokrenut postupak ispitivanja navoda o povredi dužnosti nositelja pravosudne funkcije, te da je nakon okončanja prethodne provjere utvrđeno da se pritužba ne odnosi na ponašanje ili postupanje koje predstavlja disciplinski prekršaj, o čemu je žalitelj obaviješten dana 22.03.2024. godine.

Iako je nesporna zakonska odredba koja uređuje pitanje zakonskog roka postupanja u predmetima disciplinskog tužitelja, Ombudsmani BiH ukazuju na važnost postupanja po zahtjevima stranaka, te pravo stranaka da budu obaviješteni o statusu predmeta koji se vode po njihovim prijavama, jer se na ovaj način jača povjerenje i sigurnost u rad ove institucije. Ovo svakako ne podrazumijeva dostavljanje pojedinačnih informacija koje imaju karakter tajnih podataka prikupljenih tijekom postupka istrage, već dostavljanje informacije u kojoj fazi se nalazi konkretni predmet.

6.2.7. Tužiteljstva

Institucija je u 2024. godini zaprimila 72 žalbe u kojima je kao odgovorno tijelo naznačeno tužiteljstvo. Žalbe registrirane u Instituciji odnosili su se na neadekvatno obavješćavanje žalitelja o statusu predmeta po kazenoj prijavi³⁴⁵, donošenje odluke o neprovođenju istrage³⁴⁶, odnosno žalbe na odluke tužiteljstva i korištenje pravnog lijeka³⁴⁷, te nepoduzimanje adekvatnih aktivnosti po prijavi³⁴⁸.

³⁴¹ Ž-BL-08-286/24; Ž-BL-08-463/24; Ž-MO-08-15/24

³⁴² Ž-BR-08-7/24

³⁴³ Ž-BL-08-214/24; Ž-SA-08-388/24; Ž-BL-08-609/24

³⁴⁴ Ž-BL-08-198/24

³⁴⁵ Ž-SA-07-52/24; Ž-SA-05-100/24; Ž-BL-05-67/24

³⁴⁶ Ž-BL-08-78/24

³⁴⁷ Ž-SA-05-75/24

³⁴⁸ Ž-SA-08-295/24

Postupajući po žalbi podnositeljice Ombudsmani BiH su ukazali da su tužiteljske odluke podložne preispitivanju kroz podnošenje prigovora glavnom tužitelju, što je i navedeno u odluci koju je žaliteljica zaprimila.³⁴⁹

Žaliteljica se Instituciji obratila nezadovoljna postupanjem javnog tužitelja, smatrajući da donesena odluka nije zasnovana na činjenicama, dokazima i pozitivnim propisima. Ombudsmani BiH su cijenili odredbu članka 16. stavak 1. Zakona o kaznenom postupku Republike Srpske kojim je propisano: „Kazneni postupak se može pokrenuti i provesti samo po zahtjevu tužitelja”. Ombudsmani BiH su naveli da se kazneni postupak ne može pokrenuti niti voditi bez zahtjeva tužitelja (*nemo iudex sine actore*), te da se kazneni postupak može voditi samo protiv one osobe i samo za ono kazneno djelo koje tužitelj u svojoj naredbi, optužnici ili nekom drugom optužnom aktu označi.³⁵⁰

Žalitelj se Instituciji obratio navodeći da je u prometnoj nesreći pretrpio teške tjelesne povrede opasne po život, te da nikada nije pokrenuta istraga protiv osumnjičenog. Žalitelj je naveo da se u više navrata obraćao tužiteljstvu, te da je uvijek zaprimao odgovor „*vrši se provjera navoda*” iz predmetnog slučaja. Tijekom provođenja postupka pred Institucijom, Ombudsmani BiH su zaprimili izjašnjenje da je podignuta optužnica protiv osumnjičenog.³⁵¹

Ombudsmani BiH ukazuju da se, iako u pojedinim slučajevima stranke navode da nadležno tužiteljstvo ne dostavlja informacije u kojoj fazi se nalazi postupak po prijavi, kao ni da li je tužiteljstvo poduzimalo mjere i radnje u cilju procesuiranja odgovornih osoba, tijekom postupka istraživanja pred Institucijom utvrdi da se stranka nikad nije obraćala tužiteljstvu, te da je upoznata o poduzetim radnjama, jer je na okolnosti podnesene kaznene prijave saslušana u svojstvu svjedoka.³⁵²

6.2.8. Odvjetnici

U 2024. godini Institucija je registrirala 10 žalbi koje su se odnosile na postupanje odvjetnika, što predstavlja približan broj žalbi kao u 2023. godini kada je registrirano 11 žalbi. Najčešći osnov za podnošenje žalbe odnosio se na neadekvatno postupanje odvjetnika (propuštanje rokova za podnošenje tužbe)³⁵³, kršenja odvjetničke etike, naznake koruptivnog ponašanja i trgovine utjecajem od strane odvjetnika³⁵⁴, nesavjesno postupanje i zlouporaba položaja³⁵⁵, neadekvatno postupanje odvjetničkih komora, odnosno nedostavljanje informacija³⁵⁶.

Predmeti ukazuju na potrebu preispitivanja postojećih mehanizama djelovanja odvjetničkih komora u slučajevima kad samo djelovanje odvjetnika ne doprinosi zaštiti prava stranaka i kad je djelovanje odvjetnika prouzročilo povredu određenog prava.

³⁴⁹ Ž-LI-08-102/23

³⁵⁰ Ž-SA-08-766/24

³⁵¹ Ž-SA-08-188/24

³⁵² Ž-SA-07-52/24

³⁵³ Ž-BL-05-69/24

³⁵⁴ Ž-BL-08-543/24; Ž-BL-08-544/24

³⁵⁵ Ž-SA-08-1011/24

³⁵⁶ Ž-SA-08-249/24

6.2.9. Notari

Služba notara je javna služba koju obavljaju notari, koji su samostalni i neovisni u svom radu. U žalbi podnositeljice, Općinski sud u Lukavcu dostavio je Instituciji izjašnjenje postupajućeg notara navodeći da je iz sadržine izjašnjenja vidno da postupajućit notar u kontinuitetu poduzima radnje sa ciljem okončanja postupka, te da postupak nije završen zbog postupanja samih nasljednika koji se nisu odazivali na pozive. Predmet je odlukom Ombudsmana BiH zatvoren.³⁵⁷

6.2.10. Europski sud za ljudska prava

Instituciji ombudsmana u određenim slučajevima obraćaju se stranke koje traže zaštitu svojih prava i pomoć Ombudsmana Bosne i Hercegovine u obraćanju Europskom sudu za ljudska prava. Ovo se javlja u situacijama kada stranke nemaju dovoljno financijskih sredstava da angažiraju odvjetnike koji bi u njihovo ime obavljali radnje podnošenja aplikacije, odnosno ne znaju uvjete pod kojima se aplikacija može podnijeti.

Ombudsmani BiH su, razmatrajući žalbu³⁵⁸, ukazali na obvezu ispunjavanja formalnih uvjeta za obraćanje Europskom sudu za ljudska prava: da je država članica Vijeća Europe ratificirala Europsku konvenciju o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, tj. da mora postojati tzv. notifikacija o ratifikaciji; da se radi o pravu ili slobodi koji su zaštićeni Europskom konvencijom; da je u okviru domaćeg pravnog sustava osoba iskoristila sva učinkovita pravna sredstva; te da se aplikacija podnese u roku od šest mjeseci od dana korištenja posljednjeg učinkovitog pravnog lijeka.

6.3. Uprava

Uprava predstavlja neposredno sredstvo za ostvarivanje prava i obveza građana. Javna uprava se stara o društvenoj zajednici u cjelini, odnosno ostvarivanju i zaštiti njezinog općeg ili javnog interesa, a što podrazumijeva i institucionalno ostvarivanje prava, obveza i pravnih interesa njezinih građana, pravnih osoba i organizacija. Uprava je djelatnost koja, sukladno sa zakonom, pomaže, podstiče, ovlašćuje, potvrđuje i dodjeljuje, ali isto tako i zabranjuje, naređuje i ograničava prava građana i ostalih sudionika upravno pravnih odnosa.

Reforma javne uprave u Bosni i Hercegovini se odvija temeljem Strategije reforme javne uprave u BiH koju su 2006. godine, zajedno sa Akcijskim planom 1 (AP1) usvojili Vijeće ministara BiH, Vlada FBiH, Vlada RS i Vlada Brčko distrikta BiH. Riječ je o sveobuhvatnom dokumentu koji pruža okvir za reformu, orjentiran na unaprjeđenje općih upravnih kapaciteta, odnosno načina organizacije državne uprave, kreiranja politike, sačinjavanja i izvršavanja proračuna, te zapošljavanja i obučavanja kapaciteta. Vijeće ministara BiH je tijekom 2023. godine produžilo razdoblje važenja Strateškog okvira za reformu javne uprave prvobitno planiranog za razdoblje 2018. - 2022. godine, do 2027. godine

³⁵⁷ Ž-BR-08-157/24

³⁵⁸ Ž-SA-08-174/23

U izvještajnoj godini Ombudsmani BiH su zaprimili 263 žalbe koje su se odnosile na povrede prava na dobru upravu, što je povećanje od deset žalbi u odnosu na prethodnu izvještajnu godinu, a u 50 predmeta je upućena preporuka. Zaprimljene žalbe i upućene preporuke se odnose na dužinu upravnog postupka, nepostupanje drugostupanjskih tijela uprave po žalbama, povrede u postupcima izdavanja uvjerenja iz službene evidencije, te povrede prava na korištenje javnih dobara.

Veliki broj predmeta i upućenih preporuka iz ove oblasti se odnosi na postupanje inspeksijskih tijela, kao posebnih tijela uprave, a koji su obrađeni u poglavlju Inspekcije.

6.3.1. Dužina trajanja upravnog postupka

Tijelo koji vodi upravni postupak je dužno osigurati uspješno i kvalitetno ostvarivanje i zaštitu prava i pravnih interesa fizičkih i pravnih osoba i drugih stranaka. Postupak se treba voditi brzo i sa što manje troškova i gubitka vremena za stranku i druge osobe koja sudjeluju u postupku, ali tako da se pribavi sve što je potrebno za pravilno utvrđivanje činjeničnog stanja i za donošenje zakonitog i pravilnog rješenja. Ombudsmani BiH uočavaju dugotrajnost u svim fazama upravnog postupka.

Jamstvo pravičnog suđenja, koja uključuje i pravo na postupanje u razumnom roku, primjenjuje se na sve postupke u kojima se utvrđuju ili ostvaruju, tj. Izvršavaju, građanska prava ili obveze, a jamstvo postupka u razumnom roku primjenjuje se i na upravni postupak.³⁵⁹

Ombudsmani BiH su razmatrali žalbu³⁶⁰ žaliteljice koja navodi kako se 2014. godine obratila nadležnoj službi zahtjevom za izdavanje odobrenja za građenje, a po kojem nije riješeno do trenutka obraćanja Ombudsmanima BiH. Nedonošenje odluke u predmetnoj pravnoj stvari, u postupku koji traje više od devet godina, predstavlja povredu članka 6. Europske konvencije o zaštiti prava i osnovnih sloboda, jer je povrijeđeno pravo stranke na pravično postupanje odgovornog tijela u razumnom vremenskom roku, a potom i pravo na djelotvoran pravni lijek koje proizilazi iz prava na „pravični postupak” predviđenog člankom 6. stavak 1. Europske konvencije. Nakon upućivanja preporuke, odgovorno tijelo je obavijestilo Ombudsmane BiH da je riješilo po zahtjevu žaliteljice.

Razmatrajući žalbu³⁶¹ Grupe građana iz Tuzle Ombudsmani BiH su ukazali da je postupak koji se vodi pred tijelom uprave, koji traje od 2020. godine nerazmjerno dug. Upućena je preporuka nadležnom tijelu uprave da u okviru svojih nadležnosti poduzme sve mjere i aktivnosti kako bi se bez odgađanja poduzele efikasne radnje na okončanju postupka, a koja nije realizirana.

6.3.2. Nepostupanje drugostupanjskog tijela po žalbi

Žalba u upravnom postupku je redoviti pravni lijek kojim se osigurava učinkovitost uprave.

³⁵⁹Gorjanc - Prelević, T. (2009). *Pravo na suđenje u razumnom roku*. Sarajevo: Centar za ljudska prava Sveučilišta u Sarajevu.

³⁶⁰ Ž-BR-08-108/23, preporuka broj: P-194/24

³⁶¹ Ž-SA-08-416/24, preporuka broj: P-236/24

Ombudsmeni BiH su razmatrali pitanja³⁶² nedonošenja odluke po žalbi od strane drugostupanjskog tijela u kojim slučajevima je utvrđeno da prvostupanjsko tijelo putem kojeg je žalba izjavljena, nije istu prosljedio drugostupanjskom, zajedno sa spisom. Ombudsmeni BiH naglašavaju da neizvršavanje zakonskih obveza od strane tijela uprave za posljedicu ima stvaranje pravne nesigurnosti i otežavanja pravnog položaja građana. Upućena je preporuka prvostupanjskom tijelu da postupi po izjavljenim žalbama, sukladno nadležnom zakonu o upravnom postupku. Preporuka je realizirana.

6.3.3. Vođenje službenih evidencija

Tijela uprave su dužna izdavati uvjerenja, odnosno druge isprave (cetilifikate, potvrde i dr.) o činjenicama o kojima vode službenu evidenciju. Isto tako, institucije koje imaju javne ovlasti, izdaju uvjerenja, odnosno druge isprave o činjenicama u svezi sa poslovima koje, sukladno sa zakonom, obavljaju. Navedeno se mora izdavati sukladno podacima službene evidencije. Takva uvjerenja, odnosno druge isprave imaju značaj javne isprave.

U praksi tijela uprave ne postupaju uvijek po odredbama zakona kojima se definira upravni postupak, radi čega Ombudsmeni BiH registriraju žalbe³⁶³. Upućivanjem preporuke u konkretnom predmetu, odgovorno tijelo uprave je otklonio ukazanu povredu prava, te žalitelju izdalo uvjerenje o podacima iz svoje službene evidencije.

Ombudsmeni BiH su razmatrali žalbu³⁶⁴ žalitelja koji navodi da se obratio općinskom tijelu uprave zahtjevom za izdavanje uvjerenja o radnom stažu, a radi prijave na javni natječaj. Do dana obraćanja Ombudsmanima BiH žalitelj nije zaprimio odgovor. Upućena je preporuka nadležnoj službi općinskog tijela uprave da, vođena interesima građana i kroz primjenu općih pravila upravnog postupka, poduzme mjere iz svoje nadležnosti kako bi se izbjegli propusti u postupanju po sličnim zahtjevima. Preporuka nije realizirana, o čemu je obaviješten i općinski načelnik kao nositelj izvršne vlasti koji rukovodi općinskom upravom i odgovora za njezin rad.

Ombudsmeni BiH su razmatrali žalbu³⁶⁵ žalitelja koji navodi da mu nadležna služba općinskog tijela uprave ne želi izdati posjedovni list. Nakon pokrenutog postupka istraživanja i zaprimljenog očitovanja odgovorne strane, Ombudsmeni BiH su uputili preporuku službi da bez odlaganja razmotri zahtjev za izdavanjem posjedovnog lista, te o istom odluči sukladno pozitivnim pravnim. Preporuka je realizirana.

6.3.4. Pravo na korištenje javnih dobara

Koncesija je davanje prava na korištenje određenih prirodnih resursa ili javnih dobara, koje tijela vlasti ustupaju domaćoj ili stranoj osobi (prema zakonima u Bosni i Hercegovini pravnoj osobi) pod određenim uvjetima i na određeni rok. Koncesija može omogućiti koncesionaru pravo na obavljanje neke djelatnosti koja je od javnog interesa ili pravo korištenja objekata i opreme za obavljanje te djelatnosti. U oblasti zaštite javnog interesa, koncesije se često koriste za

³⁶² Ž-LI-08-15/24, Ž-LI-08-17/24, preporuka broj: P-133/24

³⁶³ Ž-LI-08-203/23, preporuka broj: P-51/24

³⁶⁴ Ž-BL-08-486/23, preporuka broj: P-189/24

³⁶⁵ Ž-LI-08-93/24, preporuka broj: P-209/24

eksploataciju prirodnih resursa, kao što su rude, šume, vode ili energetske resursi, kako bi se osiguralo odgovorno upravljanje ovim resursima i njihova održivost. U postupku davanja koncesija i upravljanja resursima koji su predmet koncesije važno je osigurati transparentnost, integritet i odgovornost u cilju zaštite javnog interesa. Ovo je posebice važno jer koncesije mogu imati dugoročne posljedice po životnu sredinu, društvo i gospodarstvo. Zakoni kojima je uređeno područje koncesija u Bosni i Hercegovini su: Zakon o koncesijama BiH³⁶⁶, Zakon o koncesijama Federacije Bosne i Hercegovine³⁶⁷, Zakon o koncesijama Republike Srpske³⁶⁸, Zakon o koncesijama Brčko distrikta BiH³⁶⁹, županijski zakoni o koncesijama.

Pravo građana na učešće u vođenju javnih poslova, uključujući na lokalnoj razini, izričito je navedeno u Europskoj povelji o lokalnoj samoupravi i Dodatnom protokolu. Transparentnost i učešće građana ključni su koncepti u razvoju dobrog upravljanja i doprinose stvaranju uvjeta u kojima građani mogu razumjeti i ocijeniti odluke koje vlasti donose u njihovo ime, kao i osigurati da se njihove potrebe i stavovi uzmu u obzir u postupku donošenja odluka. Peticije omogućuju građanima da pokrenu diskusiju sa javnim tijelima. Broj prikupljenih potpisa može ukazivati na razinu potpore za postavljena pitanja. Cilj im je povećati razvidnost problema ili zahtijevati poduzimanje konkretnih mjera.

Ombudsmani BiH su razmatrali žalbu³⁷⁰ grupe građana, koji navode da je Vlada Srednjobosanske županije, na prijedlog Ministarstva gospodarstva, donijela odluku o pokretanju postupka za dodjelu koncesije vezano za istraživanje i eksploataciju kamena na području Mjesne zajednice Poriče Općine Bugojno, bez da su građani bili uključeni u upravni postupak, niti im je data mogućnost da iznesu svoje mišljenje ili daju prijedloge. Nakon razmatranja žalbenih navoda, te zaprimljenih očitovanja, Ombudsmani BiH su uputili preporuku Općinskom vijeću Općine Bugojno, da uspostavi suradnju sa Ombudsmanima BiH, da Općinsko vijeće Općine Bugojno poništi odluku/suglasnost za davanje koncesije, da građanima Mjesne zajednice Poriče omogući učešće u javnoj raspravi u svezi sa predmetom interesovanja ove mjesne zajednice na način i po procedurama kako je to propisano Zakonom o principima lokalne samouprave i Statutom Općine Bugojno, da Ministarstvo gospodarstva Srednjobosanske županije, sukladno sa principima vladavine prava poduzme neophodne aktivnosti u okončanju postupka u predmetu dodjele koncesije pravnom subjektu. Preporuka nije realizirana.

³⁶⁶ „Službeni glasnik BiH”, broj: 32/02

³⁶⁷ „Službene novine FBiH”, broj: 40/02

³⁶⁸ „Službeni glasnik RS”, broj: 25/02

³⁶⁹ „Službeni glasnik Brčko distrikta BiH broj: 41/06, 1907 i 02/08

³⁷⁰ Ž-SA-08-800/22, preporuka broj: P-94/24

VII. EKONOMSKA, SOCIJALNA I KULTURNA PRAVA

7.1. Uvod

Ekonomska, socijalna i kulturna prava obuhvaćaju pravo na rad, pravo na obrazovanje, pravo na stanovanje, pravo na odgovarajući životni standard, pravo na zdravlje, pravo na znanost i kulturu, te su kao takva prepoznata i zaštićena međunarodnim instrumentima. Ona štite pravo osobe na primjeren životni standard.

Generalna skupština Ujedinjenih naroda je još 1966. godine usvojila Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima (ICESCR) kao primarni međunarodni izvor ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava. ICESCR i Fakultativni protokol nadgleda Odbor za ekonomska, socijalna i kulturna prava UN-a. Država potpisnica Pakta snosi krajnju odgovornost za primjenu Pakta na svim razinama vlasti, te država treba poduzeti sve potrebne mjere kako bi osigurala uživanje prava zajamčenih Paktom, bez obzira na mjesto prebivališta.³⁷¹

Država je pozvana proaktivno djelovati na osiguranju ovih prava. Obveza države na uspostavljanju i implementiranju „progresivnih mjera“ u slučaju kada trenutno ispunjenje nije moguće se koristi kao test opredijeljenosti države na osiguravanju prava. U obzir se uzima faktor ekonomske situacije u državi.

Međunarodni instrumenti koji ekonomska, socijalna i kulturna prava reguliraju s obzirom na određene kategorije koje uživaju posebnu zaštitu su Konvencija o pravima djeteta (CRC), Konvencija o ukidanju svih oblika diskriminacije žena (CEDAW), Međunarodna konvencija o zaštiti prava svih radnika migranata i članova njihovih obitelji (CMW), Međunarodna konvencija o pravima osoba sa invaliditetom (CPRD).

Kada je u pitanju diskriminacija u svezi s ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima, država ima obvezu ukinuti zakone i prakse koje onemogućuju jednako uživanje ovih prava. Zabrana diskriminacije je trenutna. Bez obzira na ekonomsku situaciju u državi, potrebno je osigurati poštivanje minimalnih prava na život za sve, te pravedan pristup i korištenje raspoloživih resursa.

7.1.1. Statistika

Povreda	Broj predmeta
Radni odnosi	242
Komunalne usluge	156
Mirovine	139
Socijalna skrb	57
Zdravstvo	56
Obrazovanje	41
Ekologija i zaštita okoliša	17
Javni prihodi	1
Ukupno	704

³⁷¹Zaključna razmatranja o šestom periodičnom izvješću BiH, Odbor za ekonomska, socijalna i kulturna prava, CESCR/C/BIH/CO/6, 15. listopada 2021. godine

Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava je u 2024. godini zaprimio 704 žalbe. Zaprimljene žalbe su se u najvećem broju odnosile na povrede prava iz radnih odnosa 242, na mirovine 139, komunalne usluge 156, socijalnu skrb 57, zdravstvo 56, obrazovanje 41, ekologiju i zaštitu okoliša 17, javne prihode jedna.

Odjel je uputio 63 preporuke u 69 predmeta, od kojih se 28 preporuka odnosi na povrede iz radnih odnosa, komunalne usluge 11, mirovine devet, socijalna skrb sedam, ekologija i zaštita okoliša šest, obrazovanje četiri, zdravstvo tri.

7.2. Pravo na rad

Pravo na rad podrazumijeva pravo pojedinca da radi i da ima mogućnost traženja posla po vlastitom izboru. U izravnoj je vezi sa ljudskim dostojanstvom i potrebom pojedinca da sudjeluje u društvenom životu. Formulacija „pravo na rad“ ne znači da država pojedincu mora naći posao ili osigurati plaću koju želi, nego da država treba donijeti propise koji postavljaju sigurnosne i zdravstvene standarde rada u svim sektorima, osigurati poštenu plaću za obavljeni posao i pravo radnika na sindikalno organiziranje. Država treba učiniti sve da smanji nezaposlenost.

Radni odnos kao dobrovoljni ugovorni odnos nastaje, traje i prestaje voljom ugovornih strana, radnika i poslodavca. Specifičnost ovog odnosa je da se na njega istodobno primjenjuju zakonske odredbe kojih se moraju pridržavati, kako radnik tako i poslodavac.

Upućene preporuke u oblasti radnih odnosa su se odnosile na definiranje postupka provođenja javnog oglašavanja upražnjenih radnih mjesta³⁷², usklađivanje koeficijenata u državnoj službi, razmatranje zahtjeva za promjenu radnog mjesta radi usavršavanja, poduzimanja aktivnosti radi narušenih radnih odnosa, te mobinga na radu, okončavanje stegovnih postupaka, osiguravanje zaštite na radu, te preporuke upućene radi otkaza ugovora o radu.

7.2.1. Oglašavanje radnih mjesta

Cilj provođenja javne natječajne procedure jest zapošljavanje najkvalitetnijeg kandidata. Ombudsmani BiH su kroz izvještajnu godinu razmatrali veliki broj predmeta koji se odnose na povrede učinjene u natječajnim procedurama. Zaprimljene žalbe su se odnosile na pitanja zapošljavanja „*unaprijed određenih osoba*“³⁷³, poništavanja javnih oglasa³⁷⁴, dužinu trajanja procedure, mijenjanje kriterija prigodom provođenja natječajnih procedura³⁷⁵.

Ombudsmani BiH su u dva navrata razmatrali žalbu³⁷⁶ žaliteljice koja navodi da je u natječajnoj proceduri došlo do neutemeljenog davanja prednosti pri zasnivanju radnog odnosa, radi različitog vrednovanja stečenih diploma, a temeljem odredbi Kriterija za bodovanje kandidata za zasnivanje radnog odnosa. Ombudsmani BiH su još u 2023. godini uputili preporuku odgovornom tijelu da poduzme aktivnosti na ukidanju sporne odredbe. S obzirom na to da je

³⁷² Ž-LI-04-14/24, preporuka broj: 69/24

³⁷³ Ž-LI-04-2/24

³⁷⁴ Ž-SA-04-2/24

³⁷⁵ Ž-SA-04-59/24, preporuka broj: P-344/24

³⁷⁶ Ž-SA-04-1141/22, preporuka broj: P-5/24; Ž-SA-04-1092/23, preporuka broj: P-81/24

žaliteljica ponovno sudionica u natječajnoj proceduri, Ombudsmani BiH su utvrdili da je odgovorno tijelo izvršilo izmjene Kriterija, ali ne na način koji će kandidatima osigurati jednake mogućnosti u pristupu radnim mjestima i sudjelovanje u natječajima. Ponovno je upućena preporuka odgovornom tijelu da bez odlaganja poduzme aktivnosti na ukidanju sporne odredbe kriterija kako bi se prigodom raspisivanja novih javnih oglasa svim kandidatima omogućila ista polazna osnova i sustav jednakih mogućnosti pri ostvarivanju prava na rad i zaposlenje. Ombudsmani BiH su zaprimili odgovor na preporuku u kojem se navodi da je upravni odbor pristupio realiziranju preporuke.

Ombudsmanima BiH se obratila žaliteljica³⁷⁷ koja navodi da je od trenutka raspisivanja natječaja za prijam u radni odnos državnog službenika proteklo godinu dana u kojemu nema nikakvu informaciju o rezultatima okončanja žalbenog postupka. Tijekom djelovanja Ombudsmana BiH, Odbor državne službe FBiH je otklonio povredu prava i donio odluku po žalbi u navedenom predmetu.

7.2.2. Plaća i naknade iz radnog odnosa

Plaća, kao ekonomski dohodak od rada, ne obuhvaća samo iznos koji poslodavac radniku isplaćuje na račun, nego i iznos koji poslodavac u ime radnika uplaćuje državi za doprinose i poreze. Zakoni o radu definiraju različite naknade plaće za vrijeme kada radnik ne radi, poput naknade plaće za korištenje godišnjeg odmora, plaćenog odsustva u određenim slučajevima, poput stupanja u brak, preseljenja, naknade plaće u slučaju porodičnog odsustva ili rada sa polovinom radnog vremena.

Iz žalbe³⁷⁸ proistječe da se žalitelj u nekoliko navrata obraćao tijelima vlasti Unsko-sanske županije u svezi sa usklađivanjem koeficijenta za stručne suradnike. Zakonom o plaćama i naknadama u tijelima vlasti Federacije Bosne i Hercegovine³⁷⁹ utvrđen je koeficijent 3,70 za stručne suradnike, a Zakonom o plaćama i naknadama u tijelima vlasti Unsko-sanske županije³⁸⁰ 3,50. Ombudsmani BiH su uputili preporuku Gradskom vijeću Grada Bihaća da donese novu Odluku o plaćama i naknadama zaposlenika gradskih tijela uprave Grada Bihaća. Ombudsmani BiH su zaprimili odgovor³⁸¹ na preporuku u kojem se navodi da je gradonačelnik Grada Bihaća prosljedio prijedlog Odluke o plaćama i naknadama zaposlenika gradskih tijela uprave Grada Bihaća koji je usklađen sa navedenim zakonom Gradskom vijeću Grada Bihaća na razmatranje i usvajanje. .

7.2.3. Usavršavanje za rad

Promjene u svijetu rada, kao i tehnološki razvoj zahtijevaju potrebu za cjeloživotim obrazovanjem, usavršavanjem i osposobljavanjem. Sukladno važećim zakonima o radu u BiH, poslodavac može sukladno sa svojim potrebama, omogućiti radniku obrazovanje,

³⁷⁷ Ž-LI-04-40/24

³⁷⁸ Ž-SA-04-757/24, preporuka broj: P-258/24

³⁷⁹ „Službene novine FBiH“ br. 45/10, 111/12, 20/17 i 22/19 - odluka Ustavnog Suda i "Sl. glasnik BiH", br. 74/23-odluka Ustavnog suda BiH

³⁸⁰ „Službeni glasnik USK“, broj: 11/15 i 24/18

³⁸¹ Odgovor na preporuku broj: 01.11.205 od 21.10.2024. godine

osposobljavanje i usavršavanje za rad. Istodobno, propisana je obveza radnika da se, sukladno svojim sposobnostima kao i potrebama rada, obrazuje, osposobljava i usavršava. No, ako je radnik samoinicijativno stekao višu stručnu spremu u odnosu na zvanje koje je ranije imao, to ne stvara obvezu poslodavcu za unaprijeđenje.

Ombudsmani BiH su razmatrali žalbu³⁸² žaliteljice koja navodi da je uposlena kao diplomirani psiholog u mjesnom domu zdravlja. Nakon što je specijalizirala kliničku psihologiju, obratila se upravnom odboru zahtjevom da joj se prizna njezina naknadno stečena specijalizacija, čemu upravni odbor nije udovoljio. Nakon okončanja postupka istrage, te analize dostavljene dokumentacije, Ombudsmani BiH su uputili preporuku upravnom odboru da ponovno razmotri zahtjev žaliteljice. Odgovorno tijelo je postupilo po preporuci, te nakon razmatranja zahtjeva žaliteljice, dostavilo odgovor u kojem se navodi da nije u mogućnosti udovoljiti zahtjevu, jer standardi i normativi primarne zdravstvene skrbi ne prepoznaju specijalizaciju kliničke psihologije kao radno mjesto za primarnu razinu zdravstvene skrbi.

7.2.4. Radni uvjeti

Za moral i produktivnost zaposlenika je bitna pozitivna radna okolina koju karakterizira međusobno poštovanje, povjerenje i komunikacija. Poticanje zaposlenika na otvorenu međusobnu komunikaciju stvara osjećaj povjerenja i razumijevanja. Zaposleni imaju pravo biti upoznati sa internim aktima poduzeća, bez ikakvog ograničenja, zbog čega je potrebno transparentno objavljivanje, odnosno činjenje dostupnim internih akata uposlenima.³⁸³

Postupajući po žalbi³⁸⁴ izjavljenoj radi narušenih međuljudskih odnosa, Ombudsmani BiH su uputili preporuku rukovoditelju odgovornog tijela da poduzme sve aktivnosti sa ciljem prevladavanja narušenih kolegijalnih odnosa u radnoj sredini i rješavanja spornih pitanja. Ista je realizirana i predmet je pozitivno okončan.

Žaliteljica³⁸⁵ se obratila Ombudsmanima BiH i kao odgovornu stranu označila Federalno ministarstvo obrazovanja i znanosti sa ciljem zaštite svojih radnih prava i uvjeta rada, posebno, kako navodi, nezahvalnosti i elemenata mobinga na radnom mjestu, kao i ucjene vezane za uskraćivanje prava na korištenje godišnjeg odmora. Nakon intervencije Ombudsmana BiH, odgovorno tijelo je dostavilo očitovanje u kojem navodi da su poduzeti koraci za donošenje Pravilnika o izmjenama i dopunama važećeg Pravilnika o unutarnjoj organizaciji, u cilju jasnijeg određivanja djelokruga rada organizacijskih jedinica, te otklanjanja nedoumica nastalih u radu, a koje su potencijalno dovele do nesporazuma sa žaliteljicom.

Ombudsmani BiH su razmatrali žalbu³⁸⁶ žalitelja koji smatra da je stavljen u nepovoljan položaj u odnosu na druge zaposlene, na način da je privremeno raspoređen na razdoblje od šest mjeseci u područnu jedinicu udaljenu 360 km od mjesta prebivališta, a kojemu je, kako tvrdi, povod bilo izraženo mišljenje na radnom sastanku sa predstavnicima Svjetske banke. Nesporne su zakonske

³⁸² Ž-BL-04-53/24, preporuka broj: P-184/24

³⁸³ Ž-BL-04-604/24, preporuka broj: P-329/24

³⁸⁴ Ž-BR-04-307/23, preporuka broj: P-99/24

³⁸⁵ Ž-MO-04-120/24

³⁸⁶ Ž-BL-08-341/24, preporuka broj: P-308/24

ovlasti koje ima rukovoditelj u smislu odlučivanja o pravima i obvezama zaposlenih, rukovođenja radom tijela uprave, ali prigodom donošenja odluka se mora voditi računa i o načelima, poput načela profesionalnosti, nepristranosti, odgovornosti, poštenja, transparentnosti, učinkovitosti i ekonomičnosti. U konkretnom predmetu Ombudsmani BiH su cijenili je li upućivanje na razdoblje od šest mjeseci, na 360 km udaljeno mjesto rada, predstavlja nepovoljan položaj žalitelja. Žalitelj je jedini zaposleni u svojoj četveročlanoj obitelji, spriječen je sudjelovati u svakodnevnom obiteljskom životu, te mu putovanje vlastitim vozilom 360 km u jednom smjeru predstavlja dodatno financijsko opterećenje. Ombudsmani BiH su stava da je došlo do stavljanja žalitelja u nepovoljan položaj, posebice uzimajući u obzir da nije imao mogućnost sudjelovati u donošenju ovakve odluke, što u konačnici može predstavljati i povredu članka 8. Europske konvencije o ljudskim pravima i temeljnim slobodama, kojim je zaštićeno pravo na privatni i obiteljski život. Zakonom o državnim službenicima RS nije definirana niti okvirno ograničena udaljenost mjesta na koje se radnik privremeno raspoređuje, ali navedeni zakon je *lex specialis* u odnosu na Zakon o radu RS, a člankom 172. Zakona o radu RS je propisano da bez pristanka radnik može biti premješten u drugo radno mjesto rada ako su ispunjeni sljedeći uvjeti: *„ako je djelatnost poslodavca takve prirode da se rad obavlja u mjestima izvan sjedišta poslodavca, odnosno njegovog organizacijskog dijela; ako je udaljenost od mjesta u kome radnik radi do mjesta u koje se premješta na rad manja od 50 km i ako je organiziran redovan prijevoz koji omogućava blagovremeni dolazak na rad i povratak sa rada i osigurana naknada troškova prijevoza u visini cijene prijevozne karte u javnom prometu; ako radno mjesto u drugom mjestu rada odgovara njegovoj stručnoj spremi i iskustvu stečenim radom.“* Ombudsmani BiH su uputili preporuku da se poništi rješenje, kojim se žalitelj privremeno raspoređuje u drugu područnu jedinicu, te da se ponovno razmotri odluka o izricanju disciplinske mjere „prestanak radnog odnosa“ žalitelja. Preporuka je realizirana, dok do prestanka radnog odnosa nije došlo radi poništavanja rješenja o izricanju disciplinske mjere od strane drugostupanskog tijela po izjavljenom pravnom lijeku.

7.2.5. Napredovanje u službi

Zakon o ravnopravnosti spolova Bosne i Hercegovine³⁸⁷ je usvojen 2003. godine i njime se uređuje, promovira i štiti ravnopravnost spolova, jamče jednake mogućnosti i ravnopravan tretman svih osoba bez obzira na spol, u javnoj i u privatnoj sferi društva, te uređuje zaštita od diskriminacije na osnovu spola. Osobe muškog i ženskog spola su ravnopravne, a ravnopravnost spolova jamči se u svim oblastima društva, uključujući, ali ne ograničavajući se na oblasti obrazovanja, ekonomije, zapošljavanja i rada, socijalne i zdravstvene zaštite, sporta, kulture, javnog života i medija, bez obzira na bračno i obiteljsko stanje. Ravnopravna zastupljenost spolova postoji u slučaju kada je jedan od spolova zastupljen najmanje u postotku 40% u navedenim tijelima.

Ombudsmani BiH su razmatrali žalbe³⁸⁸ žaliteljica koje navode da su uposlene u Federalnoj upravi policije, ali su u proteklom vremenu koristile pravo na porodično odsustvo, te su isključene iz procedure vezane za napredovanje u službi. Zakon o policijskim službenicima

³⁸⁷ Zakon o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini - prečišćeni tekst, Službeni glasnik BiH, broj 32/10

³⁸⁸ Ž-SA-04-894/23 i Ž-SA-04-897/23, preporuka broj: P-309/24

Federacije Bosne i Hercegovine³⁸⁹ definira da policijski službenik mora ispunjavati kumulativne uvjete za unaprjeđenje, a jedan od njih je da je ocjena “dobar” ili viša za svoj rad u posljednje tri godine. Činjenica je da se posljednje tri godine rada žaliteljica, ne poklapaju sa kalendarskim godinama koje prethode objavi internog oglasa, kao niti da Povjerenstvo za unaprjeđenje policijskih službenika, nema uvid u razloge zbog kojih policijski službenik nije ocijenjen. Ombudsmani BiH smatraju da intencija kako zakonodavca prigodom donošenja Zakona o policijskim službenicima Federacije BiH, tako ni Povjerenstva za unaprjeđenje policijskih službenika nije bila diskriminirati policijske službenice, no sporna odredba nerazmjerno pogađa policijske službenice u odnosu na policijske službenike, s obzirom na to da policijske službenice po biološkom određenju ostaju u drugom stanju. Prema odredbama Zakona policijskim službenicima Federacije BiH, na sva pitanja iz oblasti rada i socijalne skrbi, koja nisu uređena ovim Zakonom, primjenjuje se Zakon o radu Federacije BiH, a pravo na porodiljsko odsustvo u Federaciji Bosne i Hercegovine isključivo pravo žene, koja obzirom na potrebe novorođenčeta “ostaje kući”. Ombudsmani BiH su uputili preporuku Parlamentu Federacije BiH da je potrebno pristupiti izmjenama i dopunama članka 75. stavak (2) Zakona o policijskim službenicima Federacije Bosne i Hercegovine na način da se navedena odredba precizira u pogledu izostanka ocjene rada za vrijeme korištenja porodiljskog odsustva žene, odnosno da se u tim slučajevima uzimaju u obzir posljednje tri godine provedene na radu, a koje prethode iskorištenom porodiljskom odsustvu. Federalna uprava policije je obavijestila³⁹⁰ Ombudsmane BiH da je putem Ministarstva unutarnjih poslova Federacije BiH pokrenula proceduru izmjene Pravilnika o proceduri za unaprjeđenje policijskih službenika u Federalnoj upravi policije, a radi otklanjanja ukazane diskriminacije policijskih službenika. Dana 30.1.2025. godine održana je i sjednica Povjerenstva za ljudska prava i slobode Doma naroda Parlamenta Federacije BiH, na kojoj je razmatrana i prihvaćena ova preporuka.

7.2.6. Stegovni postupci

Ombudsmani BiH često zaprimaju žalbe koje se odnose na pitanja provođenja stegovnih postupaka protiv uposlenika. Institucija ombudsmana nema ovlast ulaženja u meritum stvari konkretnih postupaka, u cilju ocjenjivanja činjenica i preispitivanja donesenih odluka, već se isključivo bavi pitanjem je li u konkretnom predmetu došlo do proceduralnih propusta, što bi dovelo do povrede prava postupka, kao i povrede prava žalitelja.

Nesuglasice poslodavca i zaposlenika događaju se tijekom svakog radnog procesa. Ponekad poprimaju takav značaj i kontekst, koji dovodi do narušenih međuljudskih odnosa i nedostatka komunikacije. Kod žalitelja može stvoriti osjećaj kršenja prava i degradacije profesionalnog statusa. Ombudsmani BiH smatraju da je u svim konfliktnim situacijama potrebno izgraditi svijest o priznavanju vlastite odgovornosti za postupke, kako na strani poslodavca, tako i na strani zaposlenika. Pokretanje disciplinskog postupka samo po sebi ne predstavlja povredu prava zaposlenika, već je alat dat poslodavcu da određene aktivnosti ili ponašanja zaposlenika korigira, a zaposleniku data prigoda da prihvati odgovornost za svoje postupke.

³⁸⁹ „Službene novine Federacije BiH”, br. 27/05, 70/08, 44/11 i 13 /18

³⁹⁰ Akt broj: 11-11/4-30-2-824/23 od 10.12.2024. godine

Žalitelj³⁹¹ navodi kako je poslodavac protiv njega kao zaposlenika pokrenuo stegovni postupak, koji je neosnovan, jer je žalitelj u svom postupanju radio isključivo sukladno unutarnjim aktima društva. Nakon intervencije Ombudsmana BiH, predmet je pozitivno okončan, te je odbačena prijava o povredi radne obveze. Žalitelj se zahvalio Ombudsmanima BiH na postupanju.

Ombudsmani su razmatrali žalbe³⁹² u kojima je žalitelj iznio niz okolnosti koje, po mišljenju Ombudsmana BiH zasigurno ukazuju na nedostatak komunikacije i postojanje narušenih međuljudskih odnosa između poslodavca i zaposlenika. U okruženju gdje vlada komunikacijski prekid, niti jedna strana ne može biti u prednosti, za obje strane nastaju problemi koji se odražavaju na sam rad poslodavca, ali i zaposlenika. U konkretnom slučaju Ombudsmani BiH su smatrali da označeni odgovorno tijelo ima kapacitete da samostalno riješi probleme interno, unutar svoje institucije, da temeljito sagleda cjelokupnu situaciju, utvrdi prave uzroke problema, a zatim i mjere koje će se poduzeti, ukoliko smatra da postoje određene povrede discipline. U isto vrijeme ova ustanova ima obvezu da zaposleniku koji je predmet disciplinskog postupka ili koji je podnositelj zahtjeva za pokretanje disciplinskog postupka omogući da koristi sva raspoloživa sredstva u konkretnom disciplinskom postupku, te da postupanja poslodavca ne bude na njegovu štetu. Upućena je preporuka da odgovorno tijelo poduzme odgovarajuće aktivnosti i mjere na donošenju odluke u pokrenutim disciplinskim postupcima, te da u budućim postupcima budu poštivani važeći zakonski propisi koji se odnose na provođenje postupka. Preporuka je realizirana.

Ombudsmani BiH su razmatrali žalbu³⁹³ žalitelja koji obavlja i funkciju potpredsjednika sindikalne organizacije, a koji navodi da je poslodavac donio rješenje o prestanku radnog odnosa u tijelu uprave, radi teže povrede radne dužnosti bez prethodno provedenog stegovnog postupka. Ombudsmani BiH su uputili preporuku rukovoditelju tijela uprave da oglasi ništavim rješenje o prestanku radnog odnosa sukladno Zakonu o općem upravnom postupku RS, posebno cijeneći činjenicu da je člankom 8. stavak 2. Zakona o službenicima i namještenicima u tijelima jedinice lokalne samouprave propisano da ovlašteni predstavnik sindikata, koji postupa sukladno sa zakonom, ne može biti pozvan na odgovornost, niti doveden u nepovoljniji položaj zbog zastupanja stavova sindikata. Obzirom da preporuka nije realizirana, Ombudsmani BiH su o činjenici izdavanja preporuke u konkretnom slučaju upoznali ministra uprave i lokalne samouprave Republike Srpske. Kao odgovor na izdatu preporuku, dostavljen je akt Upravne inspekcije³⁹⁴, u kome se navodi da je Upravna inspekcija izvršila inspekcijski nadzor u te da je upravni inspektor rješenjem, naložio rukovoditelju tijela uprave da ukine rješenje o prestanku radnog odnosa. Budući da je nakon kontrolnog inspekcijskog nadzora, utvrđeno da isti nije postupio po rješenju upravnog inspektora, nadležnom sudu podnesen je zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka.

7.2.7. Sigurnost na radu

Nema potpuno sigurne djelatnosti (posla, radnog mjesta). Svrha zaštite na radu je sprječavanje ozljeda na radu, profesionalnih bolesti, drugih bolesti u svezi s radom, te zaštite radnog okoliša.

³⁹¹Ž-LI-05-201/23

³⁹²Ž-SA-04-492/24, Ž-SA-04-459/24, preporuka broj: P-181/24

³⁹³Ž-BL-04-74/24

³⁹⁴Akt broj: 10.2.1.2-050-69/24, oddana 13.06.2024. godine

Zaštita na radu je sastavni dio zdravstvene skrbi radno aktivnih ljudi. Ona se provodi osobito radi skrbi žena od rizika koji bi mogli ugroziti ostvarivanje materinstva, skrbi osoba sa invaliditetom i profesionalno oboljelih osoba od daljnjeg oštećenja zdravlja i umanjenja njihove radne sposobnosti, te radi očuvanja radne sposobnosti starijih radnika u granicama njihove životne dobi. Uvjeti za siguran rad su ostvareni u slučaju kada sredstva rada, čovjek i radna okolina ispunjavaju zahtjeve koji su sukladni s pravilima skrbi na radu, te oni kao takvi trajno osiguravaju pravilno funkcioniranje procesa rada.

Žalitelj³⁹⁵ navodi da je stupanjem na snagu anketa Kolektivnog ugovora kojim se reguliraju prava i obveze poslodavca i radnika u oblasti zdravstva na području Tuzlanske županije došlo do razlike u pogledu dužine radnog vremena za uposlenike na zavodima za mikrobiologiju i patologiju. Tim aktom su biolozi i diplomirani tehnolozi (njih 14) koji su raspoređeni na rad u laboratorijama na mikrobiologiji i patologiji stavljeni u neravnopravan položaj u odnosu na ostale uposlenike koji rade u istim laboratorijama. Žalitelj smatra da je različito postupanje posljedica neusklađenosti Pravilnika o zaštiti na radu i Pravilnika o radu JUZ Sveučilišni klinički centar Tuzla. Upućena je preporuka SKC Tuzla da donese interni/unutarnji akt iz oblasti skrbi na radu, kao i da izvrši procjenu rizika za svako radno mjesto i utvrdi poslove s povećanim rizikom. Ombudsmani BiH prate realizaciju preporuke.

Žaliteljica³⁹⁶ već duže vremensko razdoblje pokušava ostvariti pravo na naknadu štete od posljedica nesretnog slučaja (nezgode) za vrijeme rada, a isto joj je onemogućeno zbog prebacivanja nadležnosti sa jedne službe Vlade Zeničko-dobojske županije na drugu, kao i sa jednog ministarstva na drugo. Upućena je preporuka Vladi Zeničko-dobojske županije da u konkretnom slučaju poduzme aktivnosti u cilju određivanja koje tijelo Vlade je nadležno za poduzimanje aktivnosti u cilju rješavanja konkretnog predmeta, a radi ostvarivanja prava na naknadu utvrđene i priznate štete usljed povrede na radu podnositeljice žalbe, te da ulože dodatne napore kako bi u potpunosti mogli obavljati svoju koordinacijsku ulogu u punom značenju te riječi. Ombudsmani BiH prate realizaciju preporuke.

7.2.8. Sindikalno organiziranje

Opća deklaracija o ljudskim pravima³⁹⁷ u članku 23. navodi da svatko ima pravo osnivati sindikate i njima pristupati kako bi zaštitio svoje interese. Sindikalni rad se temelji na kolektivnom djelovanju, te shvaćanju da organiziranje radnika samim radnicima daje veću snagu u odnosu na poslodavca od samostalnog pregovaranja.

Ombudsmanima BiH se obratila sindikalna organizacija³⁹⁸ osporavajući postupanje poslodavca, javne ustanove. Žalbom se navodi da je kreirana Standardna operativna procedura poslodavca koja ugrožava osnovna ljudska prava i slobode, slobodu izražavanja i pravo zaposlenika da slobodno iznosi svoja mišljenja, kako u javnom prostoru, tako i na internetskim platformama i aplikacijama za razmjenu poruka (npr. Viber poruke na skupinama, *community* skupinama). Nakon provedenog postupka istraživanja, Ombudsmani BiH su poslodavcu uputili preporuku da

³⁹⁵ Ž-SA-04-548/23, preporuka broj: P-79/24

³⁹⁶ Ž-SA-04-172/24, preporuka broj: P-235/24

³⁹⁷ usvojena i proglašena na Općoj skupštini Ujedinjenih naroda, 10. prosinca 1948. godine (rezolucija br. 217 /III/)

³⁹⁸ Ž-SA-04-337/24, preporuka broj: P-171/24

svoje postupanje vrati u pravni okvir, a u cilju osiguranja temeljite primjene zakonskih i podzakonskih akata i zaštite prava radnika, te da sindikalnoj organizaciji omogući neometanu komunikaciju sa njezinim članovima sukladno sa važećim zakonskim propisima. Upućena preporuka nije realizirana, ali poslodavac je u odgovoru istaknuo da će dalje raditi na boljoj komunikaciji sa članovima sindikata i njegovim predstavnicima, sve sukladno sa relevantnim zakonima i kolektivnim ugovorom.

7.2.9. Otkaz ugovora o radu

U izvještajnom razdoblju Ombudsmani BiH su zaprimali žalbe zbog prestanka radnog odnosa i nezakonitih otkaza. Ombudsmani BiH izražavaju zabrinutost jer u određenom broju predmeta koji se tiču ove problematike, odgovorna tijela nisu dostavljala tražena očitovanja.³⁹⁹

Ombudsmani BiH su razmatrali žalbu⁴⁰⁰ žalitelja starijeg od 55 godina, koji navodi da mu je poslodavac otkazao ugovor o radu, zaključen na neodređeno vrijeme i istodobno ponudio zaključivanje ugovora o radu sa izmijenjenim uvjetima. Razlog je usklađivanje sa pravilnikom o radu, unutarnoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta. Povreda se ogledala u činjenici da prethodno nije pribavljena suglasnost vijeća uposlenika, kako to definira Zakon o vijeću uposlenika Federacije BiH.⁴⁰¹ Upućena je preporuka poslodavcu da poduzme sve zakonom propisne aktivnosti i mjere kako bi se u budućim postupanjima, osiguralo transparentno i učinkovito provođenje postupaka, zasnovano na principima pravičnosti, a onemogućila svaka zlouporaba prava stranaka; da prigodom donošenja odluka iz svoje nadležnosti pokloni dužnu pozornost ne samo aspektu zakonitosti, nego i principu dobre javne uprave i savjesnog upravljanja javnim sredstvima, kako bi se uvažili interesi svih zainteresiranih strana na koje se odluke odnose, a rizik od sporova bilo koje vrste sveo na minimum, te da uskladi radno-pravni status žalitelja na zakonit način. Preporuka nije realizirana, o čemu je obaviješteno neposredno više tijelo.

Žalitelj⁴⁰² navodi da je bio uposlen kao pomoćnik načelnika, da je 2001. godine dobio rješenje o razrješenju, a da nije izvršena odjava sa obveznih osiguranja do 2008. godine. Kako navodi, zbog šutnje uprave i u cilju rješavanja radnopravnog statusa uputio je žalbu nadležnom županijskom žalbenom vijeću, koja nije riješena. Tijekom postupka istrage, odgovorno tijelo nije dostavljalo očitovanja na traženje Ombudsmana BiH, nakon čega je upućena preporuka radi uspostavljanja suradnje. S obzirom na to da preporuka nije realizirana, Ombudsmani BiH su se obratili predsjedniku županijske vlade, nakon čega je odgovorno tijelo dostavilo očitovanje u kojem navodi da nije poznato hoće li se odlučiti (ili je već odlučeno) o žalbi imenovanog, budući da predmetni žalbeni spis nije predan Žalbenom vijeću u sadašnjem sazivu od strane ranijeg saziva Žalbenog vijeća. Žalitelj je upoznat sa mogućnošću podnošenja zahtjeva za zaštitu prava i sloboda pojedinca zajamčenih Ustavom Federacije BiH.

³⁹⁹Ž-BL-04-535/23, preporuka broj: P-34/24; Ž-BL-04-74/24, preporuka broj: P-72/24

⁴⁰⁰Ž-SA-04-1151/23, preporuka broj: P-77/24

⁴⁰¹“Službene novine Federacije BiH“ br. 38/04

⁴⁰²Ž-LI-04-32/24, preporuka broj: P-201/24

7.2.10. Nadzor nad primjenom radnih propisa

Kvalitetna inspekcija rada je zaštitnik i promotor radnog zakonodavstva, te javne politike u oblasti rada. Ona treba biti učinkovit mehanizam za prevenciju kršenja zakona. Inspeksijski nadzor, kao oblik upravnog nadzora, ima iznimnu važnost pri provođenju niza propisa na kojima se temelji zaštita prava fizičkih i pravnih osoba. Kroz inspeksijski nadzor vlasti nadziru provođenje propisa, otklanjaju eventualna kršenja i kažnjavaju osobe koja iste krše. Bez inspeksijskog nadzora ne postoji ni sigurnost pridržavanja propisa, a bez čega je nemoguće govoriti o vladavini prava, dobroj upravi i zaštiti prava pojedinca.

Iz obraćanja građana razvidno je da postoji problem u osiguranju prava iz radnog odnosa ukoliko poslodavac ima sjedište na području jednog entiteta ili županije, a djelatnost vrši na području drugog entiteta ili županije. Pitanje nadležnosti inspektorata postavlja se i u slučaju kada je poslodavac predstavništvo međunarodnog subjekta. U ovakvim slučajevima dolazi do sukoba nadležnosti u kojem se inspekcije rada različitih razina vlasti oglašavaju nenadležnim i građani često ostaju uskraćeni za zaštitu svojih prava, što zahtijeva preispitivanje odredbi postojećih zakonskih propisa iz ove oblasti.

Ombudsmani BiH su razmatrali žalbene navode⁴⁰³ žaliteljice koja navodi da radi nastavnica fizike u dvije škole. U jednoj školi ima 80% nastavne norme, a u drugoj školi 25% norme. Tjedno radi 41,5 h u obje škole. U prijavi na obvezna osiguranja je prijavljena na 1h i 36 minuta dnevno, iako stvarno odrađuje 2h dnevno, što u konačnici znači da je i plaćena za 1h i 36 min. Zakonom o radu Federacije Bosne i Hercegovine⁴⁰⁴ se definiše zaključivanje ugovora o radu, radno vrijeme, plaća, prestanak ugovora o radu, ostvarivanje prava i obveza iz radnog odnosa, zaključivanje kolektivnih ugovora, mirno rješavanje kolektivnih radnih sporova i druga pitanja iz radnog odnosa, ako drugim zakonom ili međunarodnim ugovorom nije drugačije određeno. Odredbom članka 7. stavak 2 propisano je da radnik ima pravo na pravičnu plaću, uvjete rada koji osiguravaju sigurnost i zaštitu života i zdravlja na radu, te druga prava sukladno zakonu, kolektivnim ugovorom, pravilnikom o radu i ugovorom o radu. Nadzor nad primjenom ovog zakona i na osnovu njega donesenih propisa, obavlja inspektor rada. Nadzor nad provođenjem zakona o obrazovanju i nad radom odgojno-obrazovnih ustanova vrši inspekcija za obrazovanje. Upućena je preporuka označenoj školi, te inspektoratu rada i inspektoratu za obrazovanje, znanost, kulturu i sport da poduzmu sve radnje i mjere iz okvira svoje nadležnosti kako bi se osiguralo zakonito postupanje škole u pogledu osiguranja prava koja žaliteljici pripadaju. Ombudsmani BiH prate realizaciju preporuke.

7.3. Mirovine

Mirovina je mjesečna novčana naknada na koju pojedinac stječe pravo temeljem osiguranja za slučaj starosti, invalidnosti i smrti, a pod uvjetima utvrđenim zakonom.⁴⁰⁵ Mirovine se isplaćuju i

⁴⁰³ Ž-BR-04-197/24, preporuka broj: P-321/24

⁴⁰⁴ Zakon o radu ("Sl. novine FBiH", br. 26/2016, 89/2018, 23/2020 - odluka US, 49/2021 - dr. zakon, 103/2021 - dr. zakon, 44/2022 i 39/2024)

⁴⁰⁵ Zakon o mirovinskom i invalidskom osiguranju FBiH (Službene novine FBiH br.13/18, 93/19-odluka US, 90/21, 19/22) i Zakon o mirovinskom i invalidskom osiguranju RS (Službeni glasnik RS br.134/11, 82/13, 96/13-odluka US, 103/15, 111/21, 15/22 i 132/22)

posthumno u slučajevima kada nasljednici i druge materijalno ovisne osobe nisu u stanju samostalno se uzdržavati. U ovisnosti od uvjeta pod kojima je stečena, mirovina može biti starosna, invalidska ili obiteljska.

Ombudsmani BiH su 2021. godine otvorili postupak po službenoj dužnosti, a u svezi sa odredbama Zakona o izvršnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine i Zakona o izvršnom postupku Republike Srpske i provođenja postupka prinudne ovrhe na jednoj polovini mirovine, te Federalnom ministarstvu pravde i Ministarstvu pravde Republike Srpske uputili Inicijativu⁴⁰⁶ za izmjenu zakona, na način da se ovrha može sprovesti najviše do iznosa jedne četvrtine mirovine. Ministarstvo pravde RS je dostavilo odgovor⁴⁰⁷ u kojem se, između ostalog, navodi: „*Mišljenja smo da je Inicijativa opravdana i obavještavamo Vas da će Ministarstvo pravde Republike Srpske kao obrađivač Zakona o izvršnom postupku, prigodom slijedećih izmjena i dopuna Zakona, razmotriti predmetne prijedloge.*“ Dana 14.10.2024. godine Ombudsmani BiH su zaprimili informaciju Federalnog ministarstva pravde da je Ministarstvo uputilo Vladi FBiH Nacrt zakona o izmjenama i dopunama Zakona o izvršnom postupku FBiH kojim je inicijativa Ombudsmana BiH u cijelosti implementirana.

Ombudsmani BiH su 2021. godine uputili inicijativu⁴⁰⁸ za izmjenu članka 147. stavak 1. Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju FBiH⁴⁰⁹ koja se odnosi na snošenje pogrebnih troškova u slučaju kada osiguranik živi u BiH, ali izvan teritorija Federacije BiH. Početkom 2025. godine su objavljene izmjene Pravilnika o naknadi troškova u slučaju smrti korisnika mirovine. Brisan je članak 2. koji je bio diskriminirajući, a u kojem je stajalo da pravo na snošenje pogrebnih troškova imaju obitelji umirovljenika koji su živjeli na području FBiH i Brčko distrikta BiH. Izmjenama pravo na posmrtnine imaju pravo i obitelji umirovljenika koji su živjeli u Republici Srpskoj, a mirovinu su primali putem Federalnog zavoda za mirovinsko i invalidsko osiguranje.

Po povredama prava iz mirovinskog osiguranja Ombudsmani BiH su u 2024. zaprimili 139 žalbi, te izdali devet preporuka.

Upućene preporuke su se odnosile na pitanja ostvarivanja prava na mirovinu, srazmjerne mirovine, neuplatu doprinosa od strane poslodavaca, pitanja pretplate mirovina.

7.3.1. Ispunjavanje uvjeta za mirovinu

Da bi osiguranik mogao uživati pravo na mirovinu, potrebno je ispuniti uvjete utvrđene zakonom, što često podrazumijeva uplate obveznih doprinosa od strane poslodavca⁴¹⁰, ili određivanje radnog staža pojedinca.⁴¹¹ Prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja su neotuđiva, osobna, materijalna i ne mogu se prenositi na druge osobe. Ova prava se ne mogu oduzeti, smanjiti ili ograničiti, osim iznimno u slučajevima predviđenim zakonom. Prava iz

⁴⁰⁶ Ž-BR-08-117/21, preporuka broj: P-21/23

⁴⁰⁷ Odgovor na preporuku broj: 08.030/020-395/23 od 2.3.2023. godine

⁴⁰⁸ Ž-BL-04-289/21, preporuka broj: P-156/21

⁴⁰⁹ „Službene novine Federacije BiH“ broj: 3/2018, 93/2019 - odluka US

⁴¹⁰ Ž-BR-04-102/24, preporuka broj: 294/24, Ž-BL-04-113/24, Ž-BL-04-135/24 i Ž-BL-04-35/24, preporuka broj: P-211/24

⁴¹¹ Ž-BR-04-301/23, preporuka broj: P-97/24

mirovinskog i invalidskog osiguranja ne mogu zastarjeti. Ombudsmani BiH podcrtavaju da je uplata doprinosa za obvezna osiguranja za poslodavce obvezna.

U pojedinim slučajevima pojedinci uplatu doprinosa traže putem suda. Žalitelj⁴¹² u svom obraćanju Ombudsmanima BiH navodi da se obratio nadležnom sudu radi neuplate doprinosa od strane poslodavca. Presudom je određeno da je poslodavac dužan uplatiti „*doprinos na ime mirovinskog osiguranja*“. Postupajući po presudi, poslodavac je uplatio dužne doprinose na ime mirovinskog osiguranja, čime je formalno ispunio obvezu navedenu u presudi, no nije uplatio dužne doprinose na ime zdravstvenog osiguranja i osiguranja od neuposlenosti, kao i poreze, radi čega žalitelj nije u mogućnosti ostvariti pravo na mirovinu. Upućena je preporuka poslodavcu da izvrši uplatu svih neuplaćenih doprinosa za obvezna osiguranja i poreza sukladno sa Zakonom o doprinosima FBiH, a koja je dostavljena na znanje i nadležnom županijskom poreznom uredu. Poslodavac je postupio po preporuci i predmet je pozitivno riješen.

7.3.2. Postupak odlučivanja o pravu na mirovinu

Postupak odlučivanja o pravu na mirovinu provodi nositelj osiguranja. Ombudsmani BiH su u prethodnim izvješćima ukazivali na potrebu vršenja kontinuiranih edukacija službenika zaposlenih u prvostupanjskim tijelima. U mnogim slučajevima osiguranici su neuke stranke, te je dužnost tijela postupati poštujući načela upravnog postupka, posebice načela zaštite prava stranaka i načela pružanja pomoći neukoj stranci.

Ombudsmani BiH su razmatrali pitanje pretplate mirovine⁴¹³. Sumirajući žalbene navode, kao i sadržaj dostavljenih izjašnjenja nositelja osiguranja, Ombudsmani BiH su utvrdili da je žaliteljici povrijeđeno pravo iz mirovinskog osiguranja na način da se joj se prava koja joj pripadaju uskraćuju radi činjenice da se radi o pravno neukoj stranci. Ostvarivanje prava na mirovinu ne ovisi od volje nositelja osiguranja, budući da se radi o sredstvima koja su korisnici tog prava redovno izdvajali po osnovu uplata za mirovinsko osiguranje. Upućena je preporuka nadležnom nositelju osiguranja da u postupku obračunavanja isplate novčanog iznosa obiteljske mirovine postupi uvažavajući načelo zaštite prava stranaka i načelo pružanja pomoći neukoj stranci, a kako je propisano Zakonom o općem upravnom postupku Republike Srpske. Preporuka nije realizirana.

Ombudsmani BiH su razmatrali pitanje ponovnog obračuna mirovine. Korisnici⁴¹⁴ starosne mirovine, a koja je u statusu osiguranika je onemogućeno određivanje novog iznosa mirovine, iako se uplata doprinosa i dalje vrši. Žaliteljica ima registriranu djelatnost (ginekološka ordinacija), te bi odjavom pravne osobe u cilju prekidanja osiguranja, a kako bi ostvarila pravo na ponovni obračun visine starosne mirovine, morala odjaviti i sve zaposlene. Ombudsmani BiH zaključuju da ovakvo postupanje dovodi u pitanje ekonomičnost postupka obzirom da bi bili u pitanju novčani gubici za pravnu osobu i za uposlene. Ekonomičnost vođenja postupka pri odlučivanju o zahtjevu za ponovni obračun visine starosne mirovine odnosi se na racionalno

⁴¹²Ž-LI-04-103/24, preporuka broj: P-262/24

⁴¹³Ž-BL-04-233/24, preporuka broj: P-249/24

⁴¹⁴Ž-SA-04-585/23, preporuka broj: P-179/24

upravljanje resursima (vremenom i novcem) kako bi se postigao najbolji mogući rezultat. Prekidanje osiguranja može bitno utjecati na visinu i uvjete mirovine, kako žaliteljice tako i uposlenika u pravnoj osobi čiji je vlasnik, te je uvijek važno dobiti točne informacije i sagledati sve mogućnosti prije nego se korisnik uputi da izvrši prekid osiguranja. Ombudsmani BiH prate realizaciju preporuke.

7.4. Socijalna prava

Veliki broj građana Bosne i Hercegovine ima potrebu za određenim oblicima socijalne skrbi. Socijalna prava bi trebala jamčiti građanima zadovoljavanje osnovnih životnih potreba. Riječ je o pozitivnim pravima, te je država pozvana intervenirati radi potpore pojedincu. Socijalna skrb podrazumijeva različite oblike zaštite i brige, poput isplate redovnih novčanih primanja, isplate jednokratnih novčanih pomoći, stambeno zbrinjavanje, osposobljavanje za život i rad, socijalno zbrinjavanje.

Tijekom 2024. godine, Odjel je registrirao 57 žalbi, a izdano je sedam preporuka.

Upućene preporuke se odnose na ostvarivanje prava na socijalnu pomoć, pitanje socijalnog stanovanja, postupanje institucija kada je kućanstvo suočeno sa porocima člana obitelji, ostvarivanje prava na njegu i pomoć člana obitelji.

7.4.1. Socijalna davanja

Ombudsmani BiH registriraju predmete koji se odnose na probleme pri ostvarivanju prava na jednokratnu pomoć, u kojim slučajevima nije uvijek odgovornost na tijelima naznačenim u žalbi. Ombudsmani BiH su razmatrali pitanje⁴¹⁵ isplate novčane pomoći od strane centra za socijalni rad žaliteljici koja je starije životne dobi, te je egzistencijalno ugrožena. Provođenjem postupka istraživanja, Ombudsmani BiH su utvrdili da se žaliteljica obraćala nenadležnom centru za socijalni rad, nakon čega je upućena da se obrati centru za socijalni rad na području na kojem je nastanjena.

7.4.2. Socijalno stanovanje

Stambeni prostor je možda najveća materijalna i simbolična vrijednost svakog kućanstva, a stambeno zbrinjavanje je složen proces i ovisi o socijalnim i ekonomskim prilikama pojedinca. Socijalno stanovanje je institut pomoću kojeg društvena zajednica pomaže u osiguravanju prihvatljivog načina stanovanja građanima koji ne mogu samostalno riješiti svoje stambeno pitanje.

Ombudsmani BiH su razmatrali pitanje socijalnog stanovanja u Republici Srpskoj⁴¹⁶, te je upućena preporuka Vladi RS da do kraja 2024. godine analizira pitanje održivosti socijalnog stanovanja u Republici Srpskoj u suradnji sa jedinicama lokalne samouprave koje putem proširenih prava imaju određene vidove pomoći/subvencije za električnu energiju, vodu i

⁴¹⁵ Ž-LI-04-194/23, preporuka broj: P-29/24

⁴¹⁶ Ž-BL-05-747/23, preporuka broj: P-227/24

komunalije ili novčanu pomoć za nabavku ogrjeva, te da nakon analize, u ovisnosti od rezultata analize, razmotri poduzimanja odgovarajućih mjera kako se ne bi dovelo u pitanje održivost ovakvog vida stanovanja u Republici Srpskoj za osobe u stanju potrebe kao što su raseljene osobe, povratnici, izbjeglice itd, a koje bi trebale rezultirati uvođenjem novih tzv. proširenih prava na području onih lokalnih zajednica gdje postoji potreba. Ombudsmani BiH prate realizaciju preporuke. Ombudsmani BiH napominju da je tijekom postupka istraživanja Ministarstvo zdravlja i socijalne skrbi RS dostavilo akt⁴¹⁷ u kojem navodi da je prema podacima iz 2022. godine u Republici Srpskoj 14 jedinica lokalne samouprave koje su putem proširenog prava imale određene vidove subvencije za električnu energiju, vodu i komunalije, te novčanu pomoć za nabavku ogrjeva. Strategijom socijalne zaštite RS 2023-2029⁴¹⁸, u okviru mjere „Razvoj proširenih prava u oblasti socijalne zaštite“ je, između ostalog, predviđeno i uvođenje proširenih prava na razini svih jedinica lokalne samouprave za najugroženije kategorije stanovništva. U planiranom razdoblju razvoja sustava socijalne skrbi postoji mogućnost, da se nakon analize postojećeg stanja u oblasti proširenih prava i usluga, stvore uvjeti da se putem uvođenja novih proširenih prava u jedinicama lokalne samouprave, gdje se ukaže potreba, problem plaćanja troškova komunalnih usluga za vulnerabilne kategorije stanovništva nastoji barem djelomično riješiti, a što Ministarstvo podupire.

7.4.3. Mehanizmi nadzora osoba ovisnih od alkohola

Ombudsmani BiH su registrirali žalbu⁴¹⁹ žalitelja koji navodi da se obraćao Pododjelu za socijalnu skrb Brčko distrikta BiH, zbog kontinuiranog „ugrožavanja“ njega i njegovog oca, od strane brata, za kojeg navodi da je „je mentalno oboljela osoba i alkoholičar“. Ističe da nadležna tijela ne poduzimaju konkretne radnje po ovom pitanju. Ombudsmani BiH su mišljenja da nadležna tijela, kojima je upućena preporuka, trebaju poduzeti neophodne mjere kako bi se u jednakoj mjeri zaštitila prava svih uključenih u slučaj. Isti bi trebalo da, sukladno važećim zakonskim propisima Brčko distrikta BiH, djeluje na pružanju svakog vida pomoći i savjeta bratu žalitelja, koji prvenstveno šteti svom zdravstvenom stanju, ali i na zaštiti osoba koje trpe posljedice njegovog ponašanja u alkoholiziranom stanju. Ne smije se dozvoliti da osoba ovisna od alkohola povrijedi sebe ili drugoga zbog nedovoljnog angažiranja nadležnih institucija, zbog čega je potreban pojačan nadzor kao i poduzimanje neophodnih mjera u cilju preveniranja sukoba i eventualnog nasilja. Odgovorno tijelo je postupio po preporuci.

7.4.4. Pravo na njegu i pomoć druge osobe

Zakoni o socijalnoj zaštiti u BiH definiraju uvjete pod kojima osobe kojima je potrebna pomoć i njega druge osobe mogu ostvariti to pravo, kao i pravo na novčani dodatak za njegu druge osobe. Ombudsmani BiH su razmatrali žalbu⁴²⁰ korisnika invalidske mirovine koji navodi da je dodatak za njegu druge osobe koristio od 1973. godine, a isti mu je isplaćivan ili preko Fonda za mirovinsko i invalidsko osiguranje RS ili preko nadležnog centra za socijalni rad. Povreda prava se očitovala u pogledu smanjenja dodatka posljednjih godina. Kada se obratio nadležnom centru za socijalni rad za povećanjem dodatka od 30%, bio je odbijen, jer mu se u tom trenutku dodatak

⁴¹⁷ Akt broj: 11/05-533-87/24 od 24.04.2024. godine

⁴¹⁸ „Službeni glasnik RS“ broj 108/23

⁴¹⁹ Ž-BR-04-57/24, preporuka broj: P-218/24

⁴²⁰ Ž-BL-04-309/24, preporuka broj: P-279/24

isplaćivao od strane Fonda. U konkretnom slučaju Ombudsmani BiH su utvrdili da je žalitelju povrijeđeno pravo na dodatak za pomoć i njegu druge osobe budući da ga ne ostvaruje na zakonom propisan način. Upućena je preporuka Ministarstvu zdravlja i socijalne skrbi RS da prigodom rješavanja po žalbi, uvaži nalaz i mišljenje Ombudsmana BiH iz preporuke, te poništi rješenje centra za socijalni rad i sam riješi upravnu stvar sukladno članku 13. Zakona o socijalnoj skrbi RS, na način da korisniku omogući ostvarivanje prava koje kroz novčana davanja ostvaruje kod nadležnog centra za socijalni rad. Preporuka nije realizirana.

7.5. Obrazovanje

Pravo na obrazovanje u Bosni i Hercegovini je priznato Ustavom Bosne i Hercegovine⁴²¹, Ustavom Republike Srpske⁴²², Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine⁴²³, Statutom Brčko distrikta Bosne i Hercegovine⁴²⁴, kao i odgovarajućim zakonskim propisima koji uređuju ovu oblast.

U oblasti obrazovanja, u 2024. godini, registriran je 41 predmet, a izdate su četiri preporuke. Upućene preporuke su se odnosile na ostvarivanje prava na predškolski odgoj i obrazovanje, uspostavljanje komunikacije na relaciji škola - roditelj⁴²⁵, provođenje stegovnih postupaka.

7.5.1. Predškolsko obrazovanje

Jedna od najvažnijih funkcija institucionaliziranog predškolskog odgoja i obrazovanja je priprema djece za školu. Uvođenje djeteta u sustav obrazovanja podrazumijeva uvođenje djeteta u uređen ustroj, na način da se prate i potiču svi aspekti njegovog razvoja, kognitivni, socijalni, emocionalni, te fizički. Primjetan je nedostatak smještajnih kapaciteta u ustanovama predškolskog odgoja i obrazovanja, posebno kada su u pitanju javni vrtići u urbanim sredinama. Svako dijete ima pravo ići u vrtić, koji treba biti dostupan lokacijski i financijski.

Ombudsmani BiH su razmatrali žalbu⁴²⁶ roditelja mldb. djeteta koje ima mješoviti specifični razvojni poremećaj, te nedovoljno razvijen govor i koje je upisano u dječji vrtić, te ga pohađa uz asistenta. Nakon nepuna dvadeset tri (23) dana boravka djeteta u vrtiću, roditelju je usmeno priopćeno da će se pristupiti donošenju odluke o skraćivanju boravka djeteta u vrtiću na četiri sata dnevno. Roditelji su se usprotivili ovakvoj odluci, jer Stručni tim nije imao dovoljno vremena da na ispravan način sačini relevantnu procjenu. Skraćivanjem boravka u vrtiću ne samo da se ograničava mogućnost socijalizacije i učenja kroz igru, već i otežava implementacija individualnog plana potpore koji je predviđen uz pomoć asistenta. Upućena je preporuka vrtiću da preispita svoje postupanje u svezi donošenja odluke o skraćivanju vremena boravka djeteta u vrtiću, odgovornim tijelima da osiguraju edukacije koje se tiču rada i postupanja s djecom, a posebno edukacije koje se odnose na stručne suradnike koji rade s djecom sa poteškoćama u

⁴²¹članak II 3. 1

⁴²²članak 38.

⁴²³članak 2. (1) m

⁴²⁴članak 15.

⁴²⁵Ž-BR-04-288/23, preporuka broj: P-86/24

⁴²⁶Ž-BR-04-224/24, preporuka broj: P-316/24

razvoju i posebnim potrebama, nadležnim inspekcijskim tijelima da provedu inspekcijski nadzor. Preporuka je djelomično realizirana.

7.5.2. Osnovno obrazovanje

Osnovno obrazovanje u Bosni i Hercegovini traje devet godina i obvezno je za svu djecu od šeste ili sedme do petnaeste godine života. Cilj osnovnog obrazovanja je stjecanje općeg znanja, a ostvaruje se prema jedinstvenom nastavnom programu.

Ombudsmeni BiH su zaprimili žalbu⁴²⁷ roditelja djece izjavljenu radi generalnog štrajka prosvjetnih radnika na području Hercegovačko-neretvanske županije, žalbu sindikata⁴²⁸, te žalbu Ministarstva obrazovanja, znanosti, kulture i sporta HNK.⁴²⁹ Razmatrajući žalbene navode, Ombudsmeni BiH zaključuju da teškoće u rješavanju ovog problema predstavlja neuspostavljanje Mirovnog i Arbitražnog vijeća sukladno Zakonu o štrajku, nedostatak finansijskih sredstava, neracionalnost u zapošljavanju nastavnog osoblja, posebno višak nastavnog osoblja i istodobno zapošljavanje novog kadra na neodređeno vrijeme. Kolektivni ugovor, koji je na snazi, na nedostatan način regulira minimalne poslove koji se moraju obavljati za vrijeme štrajka. Ova županija nema zakonske propise o plaćama i koeficijentima, a i samo obrazovanje traži reformu. U tom pravcu Vlada HNK sa resornim ministarstvom pristupa izmjenama zakona koji se tiču obrazovanja.

Ombudsmeni BiH posebno ukazuju na činjenicu da ostvarivanje radnih prava prosvjetnih radnika ne smije biti na štetu djece, odnosno ukoliko se djeci uskraćuje pravo na obrazovanje i ne pohađaju školu, usljed štrajka i prosvjeda prosvjetnih radnika, ta odluka prosvjetnih radnika nije u najboljem interesu djeteta i na taj način se krše prava djece. Ombudsmeni BiH uvažavaju sve otežavajuće okolnosti u kojima prosvjetni radnici djeluju i rade, kao i ostvarivanje njihovih radnih prava, kao i eventualne probleme sa kojima se susreće nadležna Vlada, ali Ombudsmeni BiH ne mogu zanemariti osnovni princip zajamčen člankom 3. UN Konvencije o pravima djeteta. U svim akcijama koje u svezi sa djecom poduzimaju javne ili privatne ustanove socijalne zaštite, sudovi, državna uprava ili zakonodavna tijela, mora se prvenstveno voditi računa o interesima djeteta i stoga Ombudsmeni BiH pozivaju nadležna tijela i prosvjetne radnike da započnu pregovore i otvoreno razgovaraju, ali i da škole odmah nastave sa radom i na taj način prestanu kršiti i ugrožavati pravo djeteta na obrazovanje. U vrijeme pisanja ovog izvješća Općinski sud u Mostaru je donio rješenje o zabrani štrajka i poduzimanju bilo kakvih aktivnosti u svezi sa započinjanjem štrajka⁴³⁰, a koje je potvrđeno i rješenjem Županijskog suda u Mostaru.⁴³¹ Sud je cijenio, između ostalog, da su pravo na štrajk i pravo djece na obrazovanje osnovna prava zajamčena Europskom konvencijom o ljudskim pravima i slobodama, a da je ograničavanje prava na štrajk i zaštite prava djeteta na obrazovanje potrebno cijeliti i zaštititi kroz institute vršenja poslova koji se ne mogu prekidati za vrijeme štrajka, kako bi se osigurao minimum odgojno-obrazovnog rada u školama, koje pripadaju djelatnostima od društvenog značaja, o čemu će se u konačnici odlučiti u parničnom postupku.

⁴²⁷Ž-MO-01-170/24

⁴²⁸Ž-MO-04-12/24

⁴²⁹Ž-MO-01-166/24

⁴³⁰Rješenje broj: 58 0 P 284917 24 MO 5 od 25.12.2024. godine

⁴³¹Rješenje broj: 58 0 P 284917 25 Mož 3 od 8.1.2025. godine

Ombudsmeni BiH ukazuju da teškoću u rješavanju ovog problema predstavljaju nagomilani dugogodišnji problemi u ovoj županiji, neuspostavljanje Mirovnog vijeća i Arbitražnog vijeća, sukladno sa Zakonom o štrajku, nedostatak finansijskih sredstava, neracionalnost u zapošljavanju nastavnog osoblja, posebno imajući u vidu višak nastavnika, a istodobno se zapošljavaju novi nastavnici na neodređeno vrijeme.

7.5.3. Komunikacija škola - roditelj

Vrijeme koje učenik provodi u školi produžilo se u usporedbi s vremenom koje provodi sa svojim roditeljima. Škola dobiva značajno veću ulogu u odgoju i obrazovanju nego što je to imala u prošlosti. Shodno tomu, suradnja škole s obitelji dobiva veći značaj. Načini na koji se roditelji uključuju ili bi trebalo da budu uključeni su uglavnom vezani za ponašanje (u školi i kod kuće), te kognitivna postignuća i osobni razlozi koji mogu biti vezani za stjecanje znanja i nastavni sadržaj u školi. Ombudsmeni BiH su stali da je škola mjesto gdje se svi moraju osjećati sigurno i zaštićeno. To je zajednica u kojoj bi trebalo vladati razumijevanje, topla međuljudska komunikacija i briga za sve članove. Istodobno je i mjesto gdje se podjednako posvećuje pozornost obrazovnim postignućima, ali i emotivnom razvoju djece kako bi se osjećala dijelom školske zajednice.

Ombudsmeni BiH su zaprimili žalbu⁴³² majke učenice koja navodi da je protiv učenice bio pokrenut i okončan stegovni postupak bez znanja roditelja. Ombudsmeni BiH su zaključili da je označeno tijelo postupilo sukladno Pravilniku o stegovnoj odgovornosti učenika i Pravilniku o kućnom redu i donijelo odluku. U provođenju cjelokupnog postupka je bio uključen i inspektor za obrazovanje Inspektorata Vlade Brčko distrikta BiH koji je utvrdio da je stegovni postupak proveden sukladno propisima Brčko distrikta BiH. Ombudsmeni BiH se nisu upuštali u proces donošenja odluke nadležnog tijela, ali smatraju potrebitim ukazati nadležnim tijelima Brčko distrikta Bosne i Hercegovine da je UN Konvencija o pravima djeteta sastavni dio Ustava Bosne i Hercegovine i to je čini dokumentom koji bi trebali svi primjenjivati prigodom donošenja odluka u svezi djece, vodeći računa da radnje i postupci budu u najboljem interesu djeteta. Neprihvatljiva je pravna regulativa i praksa osnovne škole da javno oglašava *”imena i prezimena učenika kojima su izrečene odgojno-stegovne mjere uz odgovarajuće obrazloženje istih.”* Upućena je preporuka Vladi Brčko distrikta BiH - Odjelu za obrazovanje, Pedagoškoj instituciji Brčko distrikta BiH, te odgovornoj osnovnoj školi da u svim poduzetim aktivnostima, imaju u vidu da najbolji interes djeteta mora biti prioritet, te odgovornoj osnovnoj školi da prestane s praksom čitanja javnog oglasa/obavijesti s imenom i prezimenom učenika. Također, Vladi Brčko distrikta BiH - Odjelu za obrazovanje, Pedagoškoj instituciji Brčko distrikta BiH je preporučeno da *donesu* Kodeks o etičkom ponašanju učitelja/nastavnika u predškolskim, osnovnim i srednjim školama na području Brčko distrikta BiH i da kontinuirano osiguraju organiziranje i izvođenje stručnog usavršavanja odgojitelja, nastavnika, stručnih suradnika i suradnika u odgojno-obrazovnim ustanovama koji neposredno ili posredno su prisutni u odgojno - obrazovnom procesu a sve u cilju ostvarivanja prava djeteta. Ombudsmeni BiH prate realizaciju preporuke.

⁴³²Ž-BR-04-141/24, preporuka broj: P-276/24

Ombudsmani BiH su razmatrali žalbu⁴³³ grupe roditelja iz Brčkog čija djeca pohađaju srednju školu. Izjavljena je na rad menadžmenta škole u predmetu provođenja postupka utvrđivanja disciplinske odgovornosti učenika, neobavještanja i nepružanja informacija roditeljima učenika izravno navedenih kao oštećene u predmetnom postupku. Ključnu ulogu u pružanju pomoći djetetu žrtvi, odnosno potencijalnoj žrtvi nasilja imaju obrazovne institucije, tijela starateljstva, obiteljska savjetovališta, te policijska tijela. Međutim, upravo iz tog razloga, nadležna tijela trebaju poduzeti adekvatne mjere i aktivnosti s ciljem zaštite djece. Upućena je preporuka Vladi Brčko distrikta BiH - Odjelu za obrazovanje, te Policiji Brčko distrikta BiH da u svim aktivnostima koje poduzimaju najbolji interes djeteta mora biti prioritet, Vladi Brčko distrikta BiH - Odjelu za obrazovanje da ubuduće, ukoliko se pojave problemi u obrazovnoj instituciji Brčko distrikta BiH, bez odlaganja poduzmu potrebne mjere na rješavanju nastale situacije, odnosno pruže materijalno – tehničku i kadrovsku potporu istoj; *da, ojačaju i prošire podizanje svijesti o svakom obliku nasilja i kroz obrazovne programe, uključujući kampanje, u cilju promoviranja pozitivnih i alternativnih oblika discipline i poštivanja dječjih prava, uz učešće djece, ujedno podižući svijest o štetnim posljedicama koje uzrokuje svaki vid vršnjačkog nasilja; te Policiji Brčko distrikta BiH da preispita sva postupanja u predmetnoj pravnoj stvari, te sukladno pozitivnim zakonskim propisima utvrde mogućnost poduzimanja dodatnih pravnih radnji.* Ombudsmani BiH prate realizaciju preporuke.

7.5.4. Obrazovanje i pristup tržištu rada

Propisujući potrebne uvjete za obavljanje poslova javna tijela utječu na mogućnost apliciranja na iste, što je opravdano obzirom da se želi postići da određene poslove obavljaju samo oni koji su kvalificirani za njih, a što je i u javnom interesu. U tom procesu vlasti uvijek moraju nastojati izbjeći bilo kakve kontradiktornosti, pitanja koja se mogu dvosmisleno tumačiti i sve drugo što može neopravdano isključivati osobe koja na tržištu rada traže zaposlenje. Navedeno nije samo obveza vlasti prigodom uređivanja tržišta rada, nego i omogućavanja pojedincu da ostvari što više sukladno sa svojim mogućnostima i obrazovanjem, a i drugim akterima na tržištu koji zapošljavaju da dobiju što više kvalificiranih kandidata. Ombudsmani BiH žele naglasiti da: *"(...) pravo na obrazovanje je djelotvorno samo ako osoba kojoj se to pravo osigurava, osim same mogućnosti obrazovanja, dobije i mogućnost da iz svoga obrazovanja ostvari određenu dobrobit (...)"*⁴³⁴.

Ombudsmani BiH su razmatrali žalbu⁴³⁵ grupe bivših studenata biologije koji navode da radi neusklađenosti akademskih zvanja nisu u mogućnosti konkurirati na natječajnim procedurama za prijam u radnim odnos u zdravstvenim i sličnim ustanovama. Kako navode, na istima su i dalje prisutna zvanja poput diplomirani geograf ili biolog, što fakulteti više ne školuju. U konkretnom slučaju Ombudsmani BiH primjećuju da se ne dovode u pitanje kvalifikacije i stručnost s kojom raspolažu žalitelji, niti im bilo koje tijelo to dovodi u pitanje, sporno je u kojoj mjeri isti mogu na tržištu rada aplicirati za određene poslove. Žalitelji nisu u mogućnosti u punoj mjeri ostvariti svoja prava zbog nepreciznih i nepotpunih propisa. Upućena je preporuka Vladi Federacije BiH da se u okviru postojećih mjera, kao i onih koje tek treba inicirati, nastoji naći najadekvatnije

⁴³³ Ž-BR-06-202/24, preporuka broj: P-317/24

⁴³⁴ Odluka Povjerenstva za ljudska prava pri Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine broj CH/03/14950 od 19.02.2006. godine, stavovi 164. i 169.

⁴³⁵ Ž-SA-04-993/23, preporuka broj: P-37/24

rješenje za pitanja s kojima se suočavaju diplomirani biolozi. U okviru tog procesa svakako, ukoliko se ukaže potrebnim, treba i izravno konzultirati udruge koja ih predstavljaju a u svrhu pronalaženja najboljeg rješenja. Vlada Federacije BiH je u dva navrata prosljedila⁴³⁶ preporuku Federalnom ministarstvu zdravstva, koje nije dostavilo odgovor Ombudsmanima BiH.

7.6. Zdravstvo

Pravo na zdravlje je osnovno i neotuđivo pravo koje pripada svakom čovjeku i koje je zajamčeno od strane Generalne skupštine Ujedinjenih naroda i navedeno u Općoj deklaraciji o pravima čovjeka koji predstavlja prvi sveobuhvatni instrument za zaštitu ljudskih prava.

Ombudsmani BiH su zaprimili izvješće Komisije za zaštitu osoba sa duševnim smetnjama JU Bolnice Travnik,⁴³⁷ u kojem se navodi da se u odnosu na prethodnu godinu broj intervencija i zadržavanja na liječenju osoba sa duševnim smetnjama znatno povećao, te je znatan broj recidiva kao i agresivnosti prema članovima obitelji. Blagi je porast prisilno smještenih osoba na liječenje u recidivu sa područja općina gdje nisu uspostavljeni centri za mentalno zdravlje. To pokazuje važnost centara, odnosno službi za mentalno zdravlje u ambulantama u cilju preveniranja bolesti.

U 2024. godini, Odjel za praćenje ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava je registrirao 56 predmeta iz oblasti zdravstvene zaštite, dok su u tri predmeta izdate preporuke.

Upućene preporuke su se odnosile na refundaciju troškova nakon liječenja, ostvarivanje prava zaposlenih u zdravstvu, te usklađivanje odredbi o obrazovanju sa odredbama zakona o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti.

7.6.1. Liste čekanja

Liste čekanja u zdravstvenim ustanovama predstavljaju problem u Bosni i Hercegovini. Uvrštavanjem pacijenta na dugu listu čekanja za određenu zdravstvenu uslugu se ugrožava njegovo zdravlje, te su pacijenti sa zdravstvenim osiguranjem nerijetko primorani pretrage obavljati u privatnim ordinacijama, uz izdvajanje značajnih novčanih sredstava. Ombudsmani BiH su svjesni da bolnice moraju organizirati svoj način rada, te da zbog velikog broja i priljeva pacijenata za mnoge preglede i zahvate sačinjavaju liste čekanja. No, ovo pitanje posebice dotiče trudnice. Trudnicama, odnosno budućim majkama je potrebno osigurati svu neophodnu zdravstvenu skrb pravovremeno i adekvatno, kako bi trudnoća protekla bez komplikacija. Zakonodavac je regulirao da žena, majka, treba imati pravo na posebnu skrb za vrijeme trudnoće i nakon porođaja.

Žaliteljica⁴³⁸ je izrazila nezadovoljstvo pružanjem zdravstvene skrbi u Sveučilišno-kliničkom centru Republike Srpske u Banja Luci. Iako je trudnica u sedmom mjesecu trudnoće, zaposlenica državne institucije, sa uredno plaćenim zdravstvenim osiguranjem, navodi da je nemoguće naručiti se redovno na pregled u ovoj bolnici bez čekanja, te je primorana preglede obavljati u

⁴³⁶ Akt broj: 03-02-288/2020 od dana 23.2.2024. godine i akt broj: 03-02-288/2020 od dana 13.9.2024. godine

⁴³⁷ Izvješće od 31.12.2024. godine

⁴³⁸ Ž-BL-04-806/23

privatnim ambulantama. Konkretno, ne može dobiti termin kod vaskularnog kirurga. Nakon pokrenutog postupka istraživanja direktor Sveučilišno-kliničkog centra Republike Srpske je dostavio odgovor u kojem je naveo da u Klinici za vaskularnu kirurgiju trudnice imaju prednost prigodom naručivanja na pregled. Istodobno upućuje ispriku pacijentici ukoliko je došlo do nesporazuma prigodom naručivanja na pregled, te obavještava i pacijenticu i Ombudsmane BiH da sve trudnice mogu doći u JZU Sveučilišno-klinički centar Republike Srpske u Kliniku za vaskularnu kirurgiju gdje se će prioritarno biti pregledana bez čekanja.

7.6.2. Refundacija troškova

Pod obveznim zdravstvenim osiguranjem, u slučajevima i pod uvjetima određenim zakonima o zdravstvenim osiguranjima, osiguranicima se osigurava i naknada putnih troškova u svezi sa korištenjem zdravstvene zaštite.

Žalitelj⁴³⁹, umirovljenik sa minimalnim primanjima, navodi da je tijekom 2023. godine u više navrata upućivan na liječenje i preglede u Sveučilišnu kliničku bolnicu Mostar, a pritom je redovito od nadležnog zavoda za zdravstveno osiguranje tražio naknadu putnih troškova, koje zavod nije u potpunosti isplatio, cijeneći da je isti bio hospitaliziran u bolnici. Navodi žalitelja su provjereni u Ambulanti za liječenje boli SKB Mostar, koja je dostavila informaciju⁴⁴⁰ da je žalitelj na naručene tretmane dolazio na točno određene datume i da su tretmani trajali oko 30 minuta. Bolesnik nije bio hospitaliziran u SKB Mostar jer Ambulanta za liječenje boli nema mogućnost hospitalizacije pacijenata. Uzimajući u obzir specifičnost tretmana na koji je žalitelj bio upućen od strane nadležnog liječnika, Ombudsmani BiH smatraju kako je zavod trebao pokloniti više pozornosti ovom slučaju. Posljedice loše komunikacije ne mogu snositi građani koji redovito uplaćuju, ili su uplaćivali doprinose za zdravstveno osiguranje, posebno uzimajući u obzir da se u ovom slučaju radi o umirovljeniku. Starije osobe bi trebalo da imaju koristi od obitelji i društvene zajednice, sukladno s društvenim stavom i kulturnim vrijednostima društva u kojem žive, te pristup zdravstvenoj skrbi koji će im omogućiti održavanje i postizanje najbolje moguće razine tjelesnog, duševnog i emocionalnog blagostanja, te spriječiti ili odgoditi početak bolesti. Preporuka Ombudsmana BiH nije realizirana, te žalitelj svoja prava potražuje putem suda.

7.6.3. Prava zaposlenih u zdravstvu

Zaposleni u zdravstvu se dijele na medicinsko osoblje (liječnici, medicinske sestre, tehničari, pomoćno osoblje na odjelima) i nemedicinsko osoblje (uprava, ekonomsko-financijska služba, tehnička služba). Temelj rada u zdravstvenim ustanovama je timski rad.

Pravo na izbor obiteljskog liječnika u Bosni i Hercegovini je definirano zakonskim odredbama na razini entiteta i Brčko distrikta BiH. Osiguranici imaju pravo na slobodan izbor liječnika, uz mogućnost promjene pod određenim uvjetima. Ova prava su ključna za ostvarivanje kvalitetne zdravstvene skrbi, omogućavajući pacijentima da imaju povjerenje i kontinuiranu skrb od strane

⁴³⁹Ž-LI-04-5/24, preporuka broj: P-150/24

⁴⁴⁰Informacija broj: 01-33-3775/24 od 6.5.2024. godine

obiteljskog liječnika koji odgovara njihovim potrebama. Ovo pravo doprinosi boljoj zdravstvenoj zaštiti i većem zadovoljstvu pacijenata, a što je cilj svakog zdravstvenog sustava.

Žalba⁴⁴¹ žaliteljice, koja je liječnica, je podnesena radi premještanja sa rukovodećeg mjesta u službi opće obiteljske medicine u ambulantu. Radi oduzimanja statusa odgovorne osobe, umanjena joj je i plaća, što predstavlja vid degradacije, a bez obrazloženja poslodavca. Nakon premještanja žaliteljice, došlo je do izražavanja nezadovoljstva među pacijentima, što je kulminiralo podnošenjem peticije koja nije razmatrana od strane direktora zdravstvene ustanove, iako mu je dostavljena. Peticijom je prikupljeno 515 potpisa pacijenata kojima je žaliteljica obiteljska liječnica. Ombudsmeni BiH smatraju da je razmatranje peticije ključno za očuvanje povjerenja u zdravstveni sustav, te da formalno i transparentno pristupanje problemu, uz korištenje svih dostupnih sredstava komunikacije i pravnih mehanizama bi doprinijelo postizanju rješenja koje je u najboljem interesu pacijenata. Upućena je preporuka direktoru zdravstvene ustanove da sukladno svojim ovlastima i važećim zakonskim propisima, razmotri mogućnost izmjene odluke kojom je žaliteljica premještena. U odgovoru na upućenu preporuku direktor je naveo da je žaliteljica izjavila kako želi ostati na novom radnom mjestu.

7.6.4. Obvezna imunizacija djece

Ombudsmeni BiH su razmatrali pitanje obvezne imunizacije djece u školskim i predškolskim ustanovama u Republici Srpskoj, povodom dopisa⁴⁴² Udruge privatnih zdravstvenih ustanova Republike Srpske, u kojem se ističu navodi vezani za problem obvezne imunizacije u Republici Srpskoj, u kontekstu činjenice da određen broj roditelja pruža otpor provođenju zakonom propisane imunizacije djece (posebno MRP cjepivo), te predlažu rješavanje ovih situacija kroz donošenje zakonskih i podzakonskih akata, sve u cilju zaštite javnog zdravlja u Republici Srpskoj. Izneseno činjenično stanje, akte, stručna mišljenja i drugu dokumentaciju, Ombudsmeni BiH su cijenili u svjetlu domaćeg relevantnog zakonodavstva. Sa aspekta opće pravne sigurnosti i promoviranja načela dobre uprave, Ombudsmeni BiH ukazuju da postoji pravna nekonzistentnost u reguliranju pitanja obvezne imunizacije u Republici Srpskoj. Neusklađenost pravnih propisa najzornije je izražena u neusuglašenosti Zakona o osnovnom odgoju i obrazovanju Republike Srpske sa Zakonom o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti. Upućena je preporuka Ministarstvu prosvjete i kulture Republike Srpske i Ministarstvu zdravlja i socijalne skrbi Republike Srpske da poduzmu mjere iz svoje nadležnosti sa ciljem usklađivanja odredbi Zakona o osnovnom odgoju i obrazovanju Republike Srpske sa odredbama Zakona o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti Republike Srpske, sukladno najboljoj zdravstvenoj praksi i najboljim interesima djeteta. Ombudsmeni BiH prate realizaciju preporuke.

7.7. Komunalne usluge

Ombudsmeni BiH registriraju značajan broj predmeta koji se odnose na komunalne usluge. U 2024. g. zaprimljeno 156 žalbi, izdano je 11 preporuka.

⁴⁴¹ Ž-SA-04-372/24, preporuka broj: P-176/24

⁴⁴² Ž-BL-04-536/24, preporuka broj: P-394/24

Preporuke su se odnosile na povredu prava na pristup pitkoj vodi - na prekide u isporuci⁴⁴³, kao i isključenja sa vodovodne mreže radi neplaćenih računa, sanaciju vodovodne infrastrukture⁴⁴⁴, isključivanje kupaca sa energetske mreže, zbrinjavanje komunalnog otpada.

7.7.1. Pravo na pristup pitkoj vodi

Voda je javno dobro i kao takvo treba biti dostupno svima, a država je dužna urediti kako se to javno dobro koristi. Voda kao ljudsko pravo nije dovoljno prepoznato i podređeno je drugim pravima, ali je preduvjet uživanja drugih ljudskih prava. Ljudsko pravo na vodu daje svima pravo na dovoljnu, sigurnu, prihvatljivu, fizički dostupnu i pristupačnu vodu za osobnu i kućnu uporabu.

Ombudsmanima BiH se obratila žaliteljica⁴⁴⁵ koja navodi kako stanovnici pojedinih naseljenih mjesta u općini u kojoj živi već četiri mjeseca nemaju dovoljne količine pitke vode. Žaliteljica smatra kako se možda radi i o diskriminaciji na nacionalnoj osnovi. Označeno komunalno poduzeće je osporilo navode u smislu diskriminacije, navodeći kako općina generalno ima problem sa vodosnabdijevanjem. Ombudsmani BiH smatraju da je primarno da općinske vlasti osiguraju adekvatno snabdijevanje cjelokupnog stanovništva pitkom vodom, primarno naseljenih mjesta koji nemaju pristup pitkoj vodi. Pravo na redovan pristup pitkoj vodi je neupitno, te javna vlast, kojoj je dato povjerenje stanovništva, treba blagovremeno i bez odlaganja to pravo osigurati. Upućena je preporuka označenoj općini i komunalnom poduzeću da u što kraćem roku osiguraju pristup pitkoj vodi stanovništvu i adekvatno snabdijevanje pitkom vodom. Preporuka je realizirana.

Ombudsmani BiH zaprimaju žalbe⁴⁴⁶ koje se odnose na povredu prava na pristup vodi radi isključenja sa vodovodne mreže zbog neplaćenih računa, a stav Ombudsmana BiH je da komunalna poduzeća trebaju poduzeti mjere i radnje u cilju ponovnog priključenja isključenog kućanstva na vodoopskrbnu mrežu; da se pokuša iznaći rješenje kako bi se omogućila otplata duga, te da se u sporovima između korisnika komunalnih usluga i komunalnog poduzeća pravovremeno zatraži sudska zaštita, a komunalno poduzeće suzdrži se od isključivanja korisnika sa vodoopskrbne mreže. U konkretnom slučaju, odgovorno tijelo je obavijestilo Ombudsmane BiH kako je općina donijela odluku o subvencioniranju dijela duga korisnicima komunalnih usluga.

U nekim slučajevima nadležnost Ombudsmana BiH za postupanje je ograničena, jer se radi o mjesnim vodovodima, koje su građani sami izgradili. U vrijeme kada su sušna razdoblja sve češća, te se javljaju redukcije vode, a taj problem u mnogočemu mjesne vodovode pogađa u većoj mjeri time što isti u načelu imaju manje rezervoare i raspolažu sa manjim i ograničenim izvorima. Jedna od pojava koja prati sve zajednice koje se suočavaju sa ovim pitanjima jest kako sagledati probleme u širem aspektu, te koje mjere poduzimati, pri tomu da imamo što veću suradnju i informiranost građana. Ombudsmani BiH smatraju da jedinice lokalne samouprave mogu i trebaju imati ulogu u suradnji sa lokalnom zajednicom, njihovoj informiranosti,

⁴⁴³ Ž-BL-04-227/24, preporuka broj: P-196/24

⁴⁴⁴ Ž-BL-04-56/23, preporuka broj: P-207/23

⁴⁴⁵ Ž-LI-04-159/24 i Ž-LI-04-160/24, preporuka broj: P-315/24

⁴⁴⁶ Ž-LI-04-42/24, preporuka broj: P-132/24

upravljanju i odlučivanju. Upućena je preporuka Gradu Zenica da razmotri mogućnost održavanja sastanaka i zborova u mjesnim zajednicama koje imaju mjesne vodovode svaka tri mjeseca a u razdobljima suša i češće u svrhu boljeg informiranja građana o svim pitanjima koji se odnose na vodosnabdijevanje.⁴⁴⁷ Preporuka je realizirana. Zaprimitelj je odgovor Grada Zenica⁴⁴⁸, u kojem je između ostalog navedeno da je resorna gradska služba sačinila Plan održavanja sastanaka/zborova mjesnih vodovoda.

7.7.2. Zbrinjavanje komunalnog otpada

Prilagodbom prirode sebi, čovjek narušava ravnotežu u prirodi. Jedan od najvećih problema današnjice predstavlja problem otpada. Nadležnost za zaštitu okoliša je podijeljena na entitete i Brčko distrikt BiH, što usložnjava i usporava provođenje postojećih zakona. Također, komunalne djelatnosti su u nadležnosti lokalnih zajednica. Građani su često nezadovoljni problemima zbrinjavanja otpada, te se obraćaju Ombudsmanima BiH, u kojim slučajevima pojedina komunalna poduzeća, iako prvotno ne uspostavljaju suradnju sa Institucijom ombudsmana za ljudska prava BiH nakon postupanja Ombudsmana BiH pozitivno postupaju po žalbenim navodima.⁴⁴⁹

7.8. Ekologija i zaštita okoliša

Bosna i Hercegovina potpisnica ili sukcesor više konvencija, protokola, ugovora i sporazuma kada je u pitanju zaštita životnog okoliša:

1. Okvirne Konvencije Ujedinjenih naroda o klimatskim promjenama⁴⁵⁰,
2. Kjoto Protokola UNFCCC (Konvencije o klimatskim promjenama),⁴⁵¹
3. Pariškog sporazum o klimatskim promjenama⁴⁵²
4. Bazelske konvencije o kontroli međugraničnih kretanja opasnog otpada i njegovog odlaganja⁴⁵³.
5. Konvencije UN – a o borbi protiv degradacije zemljišta⁴⁵⁴
6. Konvencije UN – a o biološkoj raznolikosti⁴⁵⁵,
7. Bazelske konvencije o prijevozu opasnog otpada
8. Protokola iz Kartagene o biosigurnosti uz Konvenciju UN o biološkoj raznolikosti⁴⁵⁶
9. Konvencije o zaštiti i održivom korištenju rijeke Dunav⁴⁵⁷,

⁴⁴⁷Ž-SA-04-781/24, preporuka broj: P-286/24

⁴⁴⁸Odgovor broj: 02-45-20634/24 od 27.11.2024. godine

⁴⁴⁹Ž-BL-04-248/24, preporuka broj: P-197/24

⁴⁵⁰Okvirna Konvencija Ujedinjenih naroda o klimatskim promjenama, Rio de Janeiro, 1992. Bosna i Hercegovina je ratificirala Konvenciju 20. srpnja 2000. („Službene novine BiH” br. 19/00).

⁴⁵¹Kjoto Protokol UNFCCC (Konvencije o klimatskim promjenama), (2008), („Službenom glasniku BiH br. 3/08“)

⁴⁵²potpisan 22.04.2016. godine

⁴⁵³Bazelske konvencije o kontroli međugraničnih kretanja opasnog otpada i njegovog odlaganja. Bosna i Hercegovina je ratificirala Konvenciju u prosincu 2000. (Službeni glasnik BiH 31/00).

⁴⁵⁴UN-ova konvencija o dezertifikaciji. Odluka o ratifikaciji konvencije je objavljena u „Službenom glasniku BiH“ broj 12/02

⁴⁵⁵Konvencija UN – a o biološkoj raznolikosti, odluka o ratifikaciji je objavljena u „Službenim novinama BiH br. 13/02,

⁴⁵⁶Protokol iz Kartagene o biosigurnosti uz Konvenciju UN o biološkoj raznolikosti, odluku o ratifikaciji objavljen u „Službenom glasniku BiH br. 11/08“,

10. Konvencije o vodama i *Protokola o vodi i zdravlju*⁴⁵⁸,
11. Konvencije o pristupu informacijama, učešću javnosti u odlučivanju i pristupu pravdi u okolišnim pitanjima, Aarhus, Danska,⁴⁵⁹
12. Konvencije o zaštiti europskih divljih vrsta i prirodnih staništa⁴⁶⁰

Potpisivanjem, odobravanjem, ratifikacijom i pristupanjem navedenim, i drugim međunarodnim dokumentima, koji za predmet imaju zaštitu životnog okoliša (što podrazumijeva tlo, zrak, vodu, biosferu, kao i izgrađeni (vještački) okoliš, koji je nastao kao rezultat aktivnosti ljudskog faktora koji je uz to i sastavni dio okoliša⁴⁶¹, država Bosna i Hercegovina preuzela je obvezu izvršavanja odredbi ovih dokumenata, sukladno općim pravilima međunarodnog javnog i međunarodnog ugovornog prava, shodno odredbama Bečke konvencije o ugovornom pravu iz 1969. godine čija je Bosna i Hercegovina članica⁴⁶² i to usprkos tomu što sam Ustav Bosne i Hercegovine izravno ne regulira ovo pravo. Međutim, Ustavom Bosne i Hercegovine i člankom 2. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, koja ima supremaciju nad domaćim zakonodavstvom, zajamčeno je osnovno ljudsko pravo - pravo na život. Pravo na život ne može se promatrati odvojeno od onoga što ga izravno ugrožava sa bilo kojeg stanovišta, te u sebi sadrži i podrazumijeva i pravo na zdrav okoliš, jer štetni utjecaji zagađenja životnog okoliša predstavljaju opasnost po zdravlje, a time i život čovjeka. Bosna i Hercegovina je od 2008. godine potpisnica Konvencije Ekonomskog povjerenstva Ujedinjenih naroda za Europu (UNECE) – Aarhuska konvencija, o dostupnosti informacija, učešću javnosti u donošenju odluka i pravu na pravnu zaštitu u pitanjima koja se tiču životne sredine.

U izvještajnoj godini Ombudsmani su zaprimili 17 žalbi koje se odnose na pitanja ekologije i zaštite okoliša a upućeno je sedam preporuka, koje su se odnosile na ostvarivanje prava na zdrav okoliš, očuvanje nasada hrasta lužnjaka i crne topole.

Zagađenje zraka je dugo bilo promatrano kao okolišni i zdravstveni problem, ali se globalno počinje promatrati i kao pitanje ljudskih prava. Zagađenje zraka krši prava na život, zdravlje, prava djeteta, a također krši pravo na život u zdravom i održivom okruženju. Koliko je ovo pitanje aktualno pokazuje i žalba⁴⁶³ učenice osnovne škole izjavljene radi zagađenja zraka u Gradu Bijeljina. Ombudsmani BiH su uputili preporuku gradonačelniku Grada Bijeljine da sukladno sa Strategijom zaštite zraka Republike Srpske, donese Plan kvalitete zraka i kratkoročne akcijske planove za Grad Bijeljina i poduzme sve potrebne mjere u cilju rješavanja navedenog problema. Grad Bijeljina je dostavio odgovor na preporuku iz kojeg je razvidno da je problem prepoznat, te da se poduzimaju konkretne mjere na rješavanju istog. Preporuka se smatra ispoštovanom, te će Ombudsmani BiH nastaviti pratiti stanje kroz svoj daljnji rad baveći se problemom zaštite životne sredine.

⁴⁵⁷ Konvencija o zaštiti i održivom korištenju rijeke Dunav, odluka o ratifikaciji objavljena u „Službenom glasniku BiH“ br. 1/05 ,

⁴⁵⁸ „Službeni glasnik BiH“ br. 8/2009 i 8/2010

⁴⁵⁹ Konvencija o pristupu informacijama, učešću javnosti u odlučivanju i pristupu pravdi u okolišnim pitanjima, Aarhus, 2008, odluka o ratifikaciji konvencije je objavljena u „Službenom glasniku BiH broj 8/08“

⁴⁶⁰ Konvencija o zaštiti europskih divljih vrsta i prirodnih staništa, Bern 2008, odluka o ratifikaciji objavljena u „Službenom glasniku BiH broj 8/08“

⁴⁶¹ članak 4 Zakona o zaštiti okoliša F BiH

⁴⁶² Zakon o postupku zaključivanja i izvršavanja međunarodnih ugovora Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH" broj broj 29/00 i 32/13).

⁴⁶³ Ž-BL-04-677/23, preporuka broj: P-8/24

Ombudsmeni BiH su razmatrali žalbu⁴⁶⁴ izjavljenu radi zaštite prava građana na zdrav okoliš, uslijed mogućnosti da se na području više mjesnih zajednica Brčko distrikta Bosne i Hercegovine izgradi centar za upravljanjem otpadom, s čim se stanovnici ne slažu. Upućena je preporuka Vladi Brčko distrikta BiH da u okviru svoje nadležnosti, poduzme potrebne mjere koje će građanima na predmetnom lokalitetu omogućiti uživanje prava na život u okolišu podobnom za zdravlje i blagostanje, uz izostanak opasnosti po zdravlje ljudi, ali i okoliša te da preispita svoja postupanja u predmetnoj pravnoj stvari, i sukladno pozitivnim zakonskim propisima utvrde mogućnost za poduzimanje dodatnih pravnih radnji. Ombudsmeni BiH prate realizaciju preporuke.

Ombudsmeni BiH su razmatrali žalbu⁴⁶⁵ javnog šumskog poduzeća u svezi sa uništenjem generativnog nasada hrasta lužnjaka i klonskih nasada crne topole prigodom izgradnje trase koridora 5C. Predmet razmatranja u konkretnom predmetu, nakon analize dostavljene dokumentacije, žalbenih navoda i očitovanja tijela, bilo je pitanje adekvatne naknade štete koju trpi žalitelj prigodom izgradnje autoceste na koridoru 5C. Ustanovljeno je da su postojali određeni pokušaji dogovora involviranih strana, u svrhu rješavanja problema, Ombudsmeni BiH su putem preporuke dali određene smjernice koje bi ukazale stranama na primjenu zakonskih odredbi i pravnih načela. Ombudsmeni BiH ukazuju da nije upitna važnost izgradnje autoceste i pratećih objekata na Koridoru 5C, imajući u vidu njegov značaj u poboljšavanju prometnih komunikacija u Bosni i Hercegovini, a koji zasigurno utječu na jačanje ekonomskih, trgovačkih, turističkih i drugih kapaciteta u zemlji. Sporna je neadekvatna alternativa gradnje, ili naknada za gubitak i uništavanje šumskog bogatstva, generativnog nasada hrasta lužnjaka i klonskih nasada crne topole, koji predstavljaju neprocjenjivo bogatstvo, kako za znanstvenu i akademsku zajednicu, tako i za sve građane Bosne i Hercegovine.

Izjašnjenje žalitelja svjedoči o nemoći suprostavljanja sustavu i tijelima odlučivanja, neadekvatne informiranosti o planovima i pratećim postupcima, nemogućnosti obrane stavova i zastupanja prava zaštite okoliša i znanstvenih istraživanja, posebno u ambijentu koji vlada u Bosni i Hercegovini, gdje se prirodna bogatstva svakodnevno i nekažnjeno uništavaju, gdje svijest donositelja odluka obično nije u harmoniji sa značajem i zaštitom prirodne okoline i u suprotnosti je sa mišljenjem stručnih ustanova. Ova nemoć se manifestira kroz činjenicu da žalitelj nije stavljen u ulogu odlučitelja, odnosno sudionika prigodom donošenja odluka, već se nad njim odluke provode.

Europski parlament je u svojoj Rezoluciji o europskoj strategiji za šume od 8. listopada 2020. godine napomenuo važnost šuma i šumskih površina:⁴⁶⁶ „...budući da su šume naša prirodna baština, koju moramo čuvati i o kojoj se moramo brinuti; budući da je pravilno gospodarenje tom baštinom presudno za njezinu dobrobit te da je ona nositelj biološke raznolikosti, ali i ekonomskog, turističkog i društvenog bogatstva;... pozdravlja pošumljavanje i ponovno pošumljavanje kao prikladne alate za poboljšanje šumskog pokrova, posebno na napuštenoj zemlji koja nije pogodna za proizvodnju hrane, u blizini gradskih i prigradskih područja te

⁴⁶⁴ Ž-BR-04-77/24, preporuka broj: 335/24

⁴⁶⁵ Ž-SA-08-206/24, preporuka broj: P-205/24

⁴⁶⁶ Rezolucija Europskog parlamenta od 8. listopada 2020. o europskoj strategiji za šume – daljnji koraci (2019/2157(INI))

prema potrebi i u planinskim područjima...budući da su adekvatno financirano visokokvalitetno istraživanje, inovacije, prikupljanje informacija, održavanje i razvoj baza podataka, razmjena najboljih praksi i znanja od ključne važnosti za budućnost multifunkcionalnih šuma EU-a...budući da su zbog multifunkcionalnosti šuma, činjenice da je za njihov nastanak potrebno mnogo vremena te važnosti osiguravanja velike raznolikosti vrsta, njihovo održivo korištenje, očuvanje i umnožavanje šumskih resursa bitna europska zadaća; ...poziva Komisiju da učini sve što je u njezinoj moći kako bi zajamčila da se pri provedbi Fonda za regionalni razvoj posebno potiču inicijative usmjerene na zaustavljanje gubitka biološke raznolikosti u šumama, promicanje sadnje mješovitih i autohtonih vrsta i poboljšanje gospodarenja šumama, da se provode projekti i ciljano usmjeravaju financijska sredstva;...poziva države članice na osmišljavanje inicijativa za očuvanje i po potrebi sadnju šuma visoke vrijednosti u smislu očuvanja u okviru kojih će, po potrebi, biti dostupni nužni poticajni i kompenzacijski mehanizmi i instrumenti namijenjeni vlasnicima šuma, kako bi se ostvario napredak u pogledu znanja i znanosti o šumama te očuvala prirodna staništa...“

Upućena je preporuka direktoru JP Autoceste Federacije Bosne i Hercegovine da tijekom postupka eksproprijacije predmetnih nekretnina i utvrđivanja naknade javnom šumskom poduzeću, poduzme mjere i aktivnosti na iznalaženju rješenja predmetne stvari, a uvažavajući stav Ombudsmana BiH izražen u preporuci. Preporuka nije realizirana.

VIII. ODJEL ZA PRAĆENJE PRAVA OSOBA LIŠENIH SLOBODE

8.1. Uvod

Svim građanima u Bosni i Hercegovini se, kako međunarodnim standardima tako i domaćim zakonodavstvom, jamči pravo na osobnu slobodu, dok je lišavanje slobode dopušteno samo iz razloga i po postupku koji je predviđen zakonom.

Sukladno sa Europskom konvencijom o ljudskim pravima i osnovnim slobodama niko ne smije biti podvrgnut mučenju ili nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju⁴⁶⁷, svatko ima pravo na slobodu i sigurnost ličnosti i nitko ne može biti lišen slobode osim u slučajevima propisanim zakonom.⁴⁶⁸ Konvencijom je propisano i da će svatko tko je uhapšen biti odmah obaviješten na jeziku koji razumije o razlozima za njegovo hapšenje i o svakoj optužbi protiv njega.⁴⁶⁹

Europska zatvorska pravila primjenjuju se na osobe koje su u zatvoru zbog bilo kojeg drugog razloga, u pritvoru na osnovu sudske odluke ili su lišene slobode na osnovu osuđujuće presude, te na one osobe koje su zbog bilo kojeg drugog razloga lišene slobode bilo gdje drugdje.⁴⁷⁰ Ograničenja za osobe lišene slobode bit će samo one koje su najmanje potrebna i proporcionalna zakonskom osnovu na kojem su određena. Sa svakim oblikom lišenja slobode postupat će se na način koji će pospješiti reintegraciju osoba lišenih slobode u društvenu zajednicu.⁴⁷¹

Institucija ombudsmana ostvarivanje prava osoba vezano za sprječavanje torture i prevenciju, prati kroz postupanje tri odjela i to: Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode, Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba s invaliditetom, ukoliko se radi o osobama smještenim u ustanove za smještaj osoba s intelektualnim i mentalnim teškoćama, te Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece, ukoliko se radi o djeci smještenoj u ustanove.

Odjel za praćenje prava osoba lišenih slobode postupaju po žalbama i po službenoj dužnosti pokreće istražne postupke u svim predmetima koji se odnose na eventualnu povredu prava osoba lišenih slobode. Postupajući po žalbama osoba lišenih slobode, predstavnici Institucije ombudsmana svake godine posjete veliki broj kazneno popravnih ustanova, a tijekom posjeta

⁴⁶⁷ Članak 3 Europske konvencije o ljudskim pravima i temeljnim slobodama.

⁴⁶⁸ Član 5 stav 1 EKLJP: „U slučaju zakonitog lišenja slobode na osnovu presude nadležnog suda, u slučaju zakonitog hapšenja ili lišenja slobode zbog neizvršenja zakonite sudske odluke ili radi obezbjeđenja ispunjenja neke obaveze propisane zakonom, u slučaju zakonitog hapšenja ili lišenja slobode radi privođenja osobe pred nadležnu sudsku vlast zbog opravdane sumnje da je izvršila kazneno djelo, ili kada se to opravdano smatra potrebnim kako bi se preduprijedilo izvršenje kaznenog djela ili bjekstvo po njegovom izvršenju, u slučaju lišenja slobode malodobne osobe na osnovu zakonite odluke u svrhu odgojnog nadzora ili zakonitog lišenja slobode radi njegovog privođenja nadležnom tijelu, u slučaju zakonitog lišenja slobode da bi se spriječilo širenje zaraznih bolesti, kao i zakonitog lišenja slobode duševno poremećenih osoba, alkoholičara ili uživatelja droga ili skitnica, u slučaju zakonitog hapšenja ili lišenja slobode osobe da bi se spriječilo njezin neovlašteni ulazak u zemlju, ili osobe protiv koje se poduzimaju mjere u cilju deportacije ili ekstradicije.“

⁴⁶⁹ Članak 5 stavak 2 EKLJP-a.

⁴⁷⁰ 10, 3. Europska zatvorska pravila.

⁴⁷¹ I dio, Temeljna načela br. 1, 2 i 6, Europska zatvorska pravila.

nesmetano obavljaju razgovore sa osobama lišenim slobode u posebnim prostorijama, bez prisustva drugih osoba i pregledaju relevantnu dokumentaciju.

Tijekom 2024. godine Ombudsmani BiH su posjetili kazneno popravne ustanove u Sarajevu⁴⁷², Zenici⁴⁷³, Bihaću⁴⁷⁴, Tuzli⁴⁷⁵, Banja Luci⁴⁷⁶, Doboju⁴⁷⁷ i Mostaru⁴⁷⁸.

Ombudsmani BiH koriste prigodu da u ovom dijelu izvješća ukažu da su ih predstavnici delegacije Europskog komiteta za sprječavanje mučenja i nečovječnog postupanja ili kažnjavanja (CPT) upoznali sa svojim preliminarnim zapažanjima nakon obavljenih posjeta odabranih institucija (policijske stanice, zatvori i psihijatrijske ustanove).⁴⁷⁹ Nakon obavljenih posjeta Europski komitet za sprječavanje mučenja i nečovječnog postupanja ili kažnjavanja dostavio je Preliminarno izvješće na koje vlasti u BiH mogu dati primjedbe, a finalno izvješće bit će dostavljeno u ožujku 2025. godine. Preporuke ovog Komiteta su značajne Instituciji ombudsmana sa aspekta daljeg postupanja, posebno u okviru preventivnog mehanizma.

8.1.1. Statistika

Tijekom 2024. godine zaprimljeno je 107 žalbi, što predstavlja povećanje u odnosu na 2023. godinu za 21 žalbu. Žalbe su se odnosile na zdravstvenu skrb, uvjetni otpust, kaznene postupke koji se vode pred sudovima, poboljšanje smještajnih kapaciteta u zatvorima i drugih uvjeta u kojima borave osuđene osobe, kao i na zahtjeve osuđenih osoba za transfer u druge susjedne države na izdržavanje kazne zatvora.

U istom izvještajnom razdoblju Ombudsmani BiH su uputili osam preporuka. Preporuke su se odnosile na poboljšanje smještajnih kapaciteta kazneno popravnih zavoda (izgradnja i sanacija) u Bihaću i Zenici, na ubrzanje kaznenog postupka i na dodatni oprez prigodom hospitalizacije pritvorenika i zatvorenika.

8.2. Predmeti u Odjelu za praćenje prava osoba lišenih slobode

8.2.1. Smještajni kapaciteti

U predmetu otvorenom po službenoj dužnosti u svezi izgradnje nove zgrade I paviljona u Kazneno popravnom zavodu Zenica⁴⁸⁰ konstatirano je da je zgrada I paviljona zastarjela i neadekvatna za boravak osuđenika i da ne postoji mogućnost za rekonstrukciju ili adaptaciju. Kako su Ombudsmani BiH ustanovili u tijeku je izrada projekta za izgradnju novog objekta procijenjene vrijednosti oko 10 miliona KM. Izgradnjom novog objekta u potpunosti bi se

⁴⁷² 29.05.2024. i 23.07.2024. godine posjet KPZ Sarajevo (odjel u Ustikolini)

⁴⁷³ 18.04.2024. godine

⁴⁷⁴ 05.03.2024. godine

⁴⁷⁵ 15.10.2024. godine

⁴⁷⁶ 06.03.2024. i 12.07.2024. godine

⁴⁷⁷ 10.04.2024. godine

⁴⁷⁸ 07.11.2024. godine

⁴⁷⁹ Periodični posjet predstavnika delegacije Europskog komiteta za sprječavanje mučenja i nečovječnog postupanja ili kažnjavanja (CPT) BiH u razdoblju od 02. do 13.09.2024. godine; obavljen razgovor sa predstavnicima delegacije.

⁴⁸⁰ Ž-SA-07-438/24

ispoštovali međunarodni standardi i preporuke Europskog komiteta za sprječavanje mučenja i nečovječnog postupanja ili kažnjavanja (veličina prostorija - najmanje četiri metra kvadratna, na svaku osuđenu osobu, količina zraka, svjetla, grijanje i ventilacija), a planirana je i izgradnja kancelarija za rad odgajatelja. Ombudsmeni BiH su uputili preporuku⁴⁸¹ Vladi Federacije BiH da u što kraćem roku obezbijedi potrebna proračunska sredstva u cilju izgradnje. Nakon izdate Preporuke, Ombudsmeni BiH su obaviješteni da su zaključeni odgovarajući ugovori koji podrazumijevaju rušenje postojećeg objekta i potom izradu glavnog projekta kako bi se pokrenuli postupci za dobijanje urbanističke i građevinske suglasnosti za izgradnju objekta. Tek nakon toga, izvršit će se procjena o tomu koliko je potrebno novčanih sredstava obezbijediti u proračunu za realizaciju planiranih aktivnosti. Po Preporuci Ombudsmana BiH nije postupljeno, o čemu je i ranije obaviješten Parlament Federacije BiH. Komisija za zaštitu ljudskih prava i sloboda Zastupničkog doma Parlamenta Federacije aktom broj 01.02-02-2553/24 od 28.01.2025. godine obavještava Ombudsmane BiH da su sukladno sa člankom 60. Poslovnika Zastupničkog doma Parlamenta Federacije BiH⁴⁸² zatražili izjašnjenje od Vlade Federacije BiH po ovom pitanju.

U 2024. godini otvoren je predmet po službenoj dužnosti i u svezi sa završetkom objekta u Kazneno popravnom zavodu Bihać. Tijekom postupka istraživanja posjećena je ova ustanova⁴⁸³ i jasno je uočeno da je u krugu ustanove izgrađen novi objekat, kapaciteta za 28 osuđenih osoba (dvokrevetne sobe sa zasebnim kupatilom). Nakon sumiranja svih činjenica, upućena je Preporuka⁴⁸⁴ Vladi FBiH da nastavi sa svim potrebnim aktivnostima i da u što kraćem roku obezbijedi potrebna proračunska sredstva u cilju završetka novoizgrađenog objekta u Kazneno popravnom zavodu u Bihaću. Iz odgovora Ureda premijera Vlade FBiH proizlazi da su proračunska sredstva za realizaciju ovog projekta planirana za 2025. godinu, te će se pratiti dalja realizacija Preporuke.

U prošlogodišnjem izvješću za 2023. godinu konstatirano je da *u pogledu smještajnih kapaciteta, problemi postoje u Kazneno popravnom zavodu Tuzla, što zahtijeva dalju analizu, ali i pojačano postupanje Federalnog ministarstva pravde kao nadležnog tijela*. Tijekom 2024. godine Ombudsmeni BiH su Vladi Federacije BiH uputili Preporuku⁴⁸⁵ da izvrše izdvajanje neophodnih proračunskih sredstava u cilju proširenja i neophodne adaptacije pritvorskih prostorija u Kazneno popravnom zavodu Tuzla, sukladno i po uzoru na standarde predviđene Europskim zatvorskim pravilima u pogledu životnih i higijenskih uvjeta, kao i da izdvoje proračunska sredstva potrebna za zapošljavanje dodatnog kadra (ovlašćenih službenih osoba). Ombudsmeni BiH će pratiti realizaciju Preporuke tijekom 2025. godine.

8.2.2. Žalbe na rad zavoda

Ombudsmeni BiH nastoje unaprijediti mehanizme zaštite ljudskih prava osoba lišenih slobode kako bi se, između ostalog, olakšala reintegracija pritvorenika i zatvorenika u zajednici, uskladili

⁴⁸¹ Preporuka broj P-116/24

⁴⁸² „Službene novine Federacije BiH“, br. 69/07 i 2/08

⁴⁸³ Ž-BL-07-165/24, posjet obavljen dana 11.03.2024. godine

⁴⁸⁴ Preporuka broj P-89/24

⁴⁸⁵ Ž-SA-07-880/23, Preporuka broj P-310/24

zakoni i dobre prakse sa međunarodnim standardima i u krajnoj liniji u što većoj mjeri obezbijedili pravičan i human tretman osoba lišenih slobode.

Ombudsmani BiH su, povodom saznanja iz medija da je u Kazneno popravnom zavodu Mostar ubijen osuđenik, otvorili predmet po službenoj dužnosti.⁴⁸⁶ U ovaj postupak istraživanja Ombudsmani BiH su pored Kazneno popravnog zavoda u Mostaru, uključili i Federalno ministarstvo pravde. Ombudsmani BiH su i posjetili zatvor.⁴⁸⁷ O poduzetim radnjama obaviješteno je nadležno tužiteljstvo, u zavodu je otvorena i interna/unutarnja istraga, sve u cilju utvrđivanja svih činjenica i okolnosti pod kojima se ovo ubojstvo desilo. Postupak istraživanja je u tijeku.

Ombudsmanima BiH su se obratili pritvorenici zbog navodnog neadekvatnog i nehumanog tretmana u Zavodu za izvršenje kaznenih sankcija, pritvora i drugih mjera BiH, navodeći da su u potpunosti izolirani, da se upućuju u samicu i sl.⁴⁸⁸ U ovom predmetu obavljen je razgovor sa upravom Zavoda, izvršen je uvid u zavodske službene evidencije i medicinsku dokumentaciju pritvorenika, izvršen je obilazak pritvorskih prostorija i obavljen je razgovor sa pritvorenim osobama. Tijekom postupka istraživanja utvrđeno je da pritvorenici nisu bili smješteni u samice, niti su bili podvrgnuti nehumanom tretmanu.⁴⁸⁹ Sve predstavke pritvorenika koje su upućene upravi Zavoda odmah su razmotrene i na njih je odgovoreno pismenim putem. Ombudsmani BiH ukazuju i da je Ustavni sud Bosne i Hercegovine u ovom slučaju odbio kao neosnovanu apelaciju pritvorenika koju su podnijeli zbog neadekvatnog tretmana u pritvoru u odnosu na članak II/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i članak 3 Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Pritvorena osoba u Kazneno popravnom zavodu Bijeljina obraća se Ombudsmanima BiH, jer su pripadnici policije u suradnji sa tužiteljstvom izvršili pretres pritvorskih prostorija i provodili torturu i zlostavljanje pritvorenika, na način da su sve pritvorenike izveli iz soba, ne obavještavajući ih o razlozima pretresa i izvođenja.⁴⁹⁰ U postupku istraživanja Ombudsmani BiH nisu ustanovili kršenje i ugrožavanje prava. Uprava kriminalističke policije i policijski službenici Jedinice Žandarmerije postupali su po naredbi suda za pretres pod nadzorom tužiteljstva sukladno sa zakonskim i podzakonskim aktima. Poduzete su samo one mjere i radnje koje su bile neophodne kako bi se obezbijedili dokazi kako je to traženo sudskom naredbom. Zapisnici o pretresanju su sačinjeni sukladno sa Zakonom o kaznenom postupku Republike Srpske i potpisani su od strane svjedoka koji nisu imali primjedbe na postupanje policijskih službenika.

Ombudsmani BiH su zaprimili žalbu osuđene osobe iz Zavoda za izvršenje kaznenih sankcija pritvora i drugih mjera BiH koja je Ministarstvu pravde BiH podnijela zahtjev za transfer u Republiku Srbiju čiji je državljanin, a na koju mi nikada nije odgovoreno.⁴⁹¹ Tek nakon upućene

⁴⁸⁶Ž-SA-07-1124/24

⁴⁸⁷Dana 07.11.2024. godine

⁴⁸⁸Ž-SA-07-32/24

⁴⁸⁹ Sve odluke nadležnih donijete sukladno sa člankom 57. stavak (1) Zakona Bosne i Hercegovine o izvršenju kaznenih sankcija, pritvora i drugih mjera BiH a u svezi sa člankom 96. stavak (4) Pravilnika o kućnom redu Zavoda za izvršenje kaznenih sankcija, pritvora i drugih mjera BiH

⁴⁹⁰Ž-SA-07-272/24

⁴⁹¹Ž-SA-07-118/24

Preporuke zbog nesuradnje⁴⁹² Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine obavještava da osuđenik ima dvojno državljanstvo i da se smatra državljaninom Bosne i Hercegovine, a ne strancem i da zbog toga ne može biti upućen u Republiku Srbiju na izdržavanje kazne zatvora koja je izrečena u Bosni i Hercegovini. Po istom osnovu je bilo više žalbi u 2024. godini.⁴⁹³

Ombudsmanima BiH se obratila obitelj optuženog koji se nalazio u pritvoru Kazneno popravnog zavoda Bijeljina, nezadovoljni dužinom trajanja sudskog postupka i izvještavanjem brojnih medija koji su obitelji optuženog nanijeli bol i štetu.⁴⁹⁴ Nakon sumiranja svih činjenica u predmetu, Ombudsmani BiH su uputili nadležnom sudu preporuku⁴⁹⁵ zahtijevajući da u što skorijem roku okončaju kazneni postupak protiv optuženog. U predmetnom sudskom postupku donesena je presuda i preporuka je ispoštovana.

8.2.3. Zdravstvena skrb

Zdravstvena skrb u zatvoru vodi se istim etičkim principima koji važe u zajednici i zdravstvene usluge za osobe lišene slobode izravno su vezane za sprječavanje lošeg postupanja. Neadekvatna razina zdravstvene skrbi može brzo dovesti do situacija koje se mogu svrstati u “nečovječno i ponižavajuće postupanje“. Zatvorenicima se mora omogućiti pristup liječniku, bez obzira na režim kojem podliježu i obezbijediti lijekove sukladno njihovom zdravstvenom stanju.

Ombudsmanima BiH se obraća majka pritvorene osobe u Kazneno popravnom zavodu Banja Luka, navodeći da je njezin sin zbog upale pluća bio hospitaliziran i prigodom liječenja ruke i noge su mu bile vezane za krevet, zbog čega je trpio dodatne bolove.⁴⁹⁶ Tijekom postupka istraživanja utvrđeno je da je pritvorenik zbog naglog pogoršanja zdravstvenog stanja po preporuci liječnika sproveden i zadržan na bolničkom liječenju. U bolnicu je smješten uz obezbjeđenje pripadnika Službe obezbjeđenja Kazneno popravnog zavoda Banja Luka, ali na osnovu naredbe Okružnog suda u Banja Luci obezbjeđenje preuzimaju pripadnici sudske policije. Poslije sumiranja svih činjenica u predmetu, upućena je preporuka⁴⁹⁷ direktoru Sudske policije Republike Srpske i direktoru Kazneno popravnog zavoda Banja Luka da poduzmu dodatne mjere i napore kako bi spriječilo objavljivanje informacija i fotografija pritvorenika prigodom odvođenja na liječničke preglede izvan kazneno popravne ustanove. Na ovaj način se sprječava etiketiranje i dodatna stigmatizacija pritvorenika i štiti njihovo dostojanstvo, ali i sprječava dodatno uznemiravanje javnosti. Ombudsmani BiH se koriste prigodom da istaknu da je Sudska policije Republike Srpske postupila po preporuci na način da je svim okružnim centrima Sudske policije Republike Srpske i Interventnoj jedinici Sudske policije, koji obavljaju poslove sprovođenja i dovođenja osoba, cirkularno prosljedila preporuku Ombudsmana BiH, te obvezala sve okružne centre Sudske policije i Interventnu jedinicu Sudske policije da analiziraju Preporuku i poduzmu sve mjere i radnje radi njezine realizacije i da o poduzetim mjerama informiraju upravu Sudske policije. Od svih okružnih centara Sudske policije i Interventne

⁴⁹²Preporuka broj P-155/24

⁴⁹³Ž-BL-07-753/23

⁴⁹⁴Ž-BL-07-109/24

⁴⁹⁵Preporuka broj P-73/24

⁴⁹⁶Ž-BL-07-194/24, Ž-BL-07-379/24

⁴⁹⁷Preporuka broj P-264/24

jedinice Sudske policije, Ombudsmani BiH su obaviješteni da su sa preporukom upoznati su svi službenici Sudske policije na radnim sastancima i prigodom izvođenja stručne nastave.

Postupajući po žalbi osuđene osobe zbog nezadovoljstva pruženim stomatološkim uslugama, ustanovljeno je da Kazneno popravni zavod poluotvorenog tipa Sarajevo - Odjel Ustikolina nema stalno zaposlenog stomatologa, ali se osuđene osobe sprovode u nadležnu zdravstvenu ustanovu i nisu uočena ugrožavanja ili kršenja prava zatvorenika.⁴⁹⁸ Kada je riječ o Kazneno popravnom zavodu u Sarajevu očekuje se okončanje radova i stavljanje u funkciju novog objekta na Igmanu.

Pritvorena osoba se obratila Ombudsmanima BiH navodeći da je stupila u štrajk glađu nezadovoljna propisanom terapijom i zdravstvenom skrbi.⁴⁹⁹ Predstavnici Institucije ombudsmana su odmah stupili u kontakt sa upravom Kazneno popravnog zavoda u Doboju i pritvorena osoba je prestala sa štrajkom u kratkom vremenskom razdoblju. Tijekom postupka istraživanja utvrđeno je da pritvorena osoba po preporuci liječnika nije više radno angažirana i smještena je u stacionar. U stacionaru boravi sam i ustanova mu je osigurala ventilator da mu olakša vrućine i aparat za disanje.

8.2.4. Uvjetni otpust

Uvjetno otpuštanje osuđene osobe predstavlja važan i u gotovo svim suvremenim kaznenim sustavima primjenjiv kaznenopravni, kriminalpolitički i penološki institut koji ima značajnu ulogu na osuđenog u smislu njegove dalje resocijalizacije. Riječ je o institutu kojim se smanjuje represija u društvu i značajno humaniziraju izrečene kaznenopravne sankcije. Kaznenim zakonodavstvom jasno su propisani postupci i uvjeti za uvjetno otpuštanje osuđene osobe, ali Ombudsmani BiH posebno naglašavaju da je uvjetni otpust uvijek fakultativnog karaktera.

Ombudsmani BiH zaprimili su *Peticiju za uvjetni otpust* potpisan od strane 78 osuđenih osoba koje se nalaze na izdržavanju kazne u Kazneno popravnom zavodu poluotvorenog tipa Orašje, koji je istodobno upućen Federalnom ministarstvu pravde, Komisiji za uvjetni otpust Federalnog ministarstva pravde, Misiji OSCE-a u BiH i TransparencyInternational-u BiH.⁵⁰⁰ Peticijom žele ukazati na značaj primjene uvjetnog otpusta kao suvremene penološke institucije u procesu resocijaliziranja osuđenih osoba.⁵⁰¹ Nadležni smatraju da Kazneni zakon ne propisuje uvjetni otpust kao pravo osuđene osobe, nego kao mogućnost pogodovanja osuđenoj osobi u procesu izvršenja kazne zatvora, a prema podacima Federalnog ministarstva pravde, za „period od 17.07.2023. godine do 10.06.2024. godine Komisija za uvjetni otpust razmatrala je ukupno 407

⁴⁹⁸ Ž-BL-07-408/24

⁴⁹⁹ Ž-BL-07-133/24

⁵⁰⁰ Ž-SA-05-616/24

⁵⁰¹ Žalbeni navodi „...u posljednjih godinu dana, a naročito posljednjih par mjeseci, primijetno je da osuđene osobe iz KPZ PT Orašje koje podnose molbu za uvjetni otpust prema Komisiji za uvjetni otpust u više od 90% slučajeva dobijaju odbijenice, pa čak i osobe koje su izdržale više od 2/3 kazne i koja redovito imaju pozitivna mišljenja o postignutom uspjehu i tretmanu, odnosno preporuke KPZ Orašje, a koje bi uz zakonski omjer izdržane kazne, trebali biti od odlučujućeg utjecaja za pozitivan ishod podnesene molbe...“. Smatraju da bi zakonsko i zasluženno odobravanje uvjetnog otpusta u velikoj mjeri motiviralo zatvorenike da tijekom izdržavanja kazne budu primjerenog ponašanja, a što bi dovelo do sprječavanja recidiva a unaprjeđenja resocijalizacije.

molbi, od čega je pozitivno riješeno 60 molbi. Od ukupnog broja molbi 254 je imalo pozitivno mišljenje zavoda... “ Postupak istraživanja je još u tijeku.

Postupajući po žalbi osuđene osobe, ustanovljeno je da je molba za uvjetni otpust odbijena, jer nisu zadovoljeni kriterijumi iz članka 108. Zakona o izvršenju kaznenih sankcija u Federaciji BiH.⁵⁰²

8.2.5. Vanzavodske pogodnosti

Ombudsmanima BiH se, kao i prethodnih godina, obraćaju osuđenici zbog nemogućnosti dobijanja vanzavodskih pogodnosti, zbog negativnih policijskih izvješća.

U žalbi osuđena osoba iznosi nezadovoljstvo, jer je izdržavao kaznu zatvora u trajanju od šest godina i tri mjeseca i tražio vanzavodske pogodnosti, ali mu nisu odobrene uz obrazloženje da je dobio negativnu policijsku provjeru.⁵⁰³ Navodi, kako je bio uzoran osuđenik, koji se primjerno vladao, da je radio u vešeraju, ali da je odustao od radnog angažmana zbog nezadovoljstva, te da mu nije jasno iz kojih razloga je provjera bila negativna. Podnositelju žalbe je ukazano da je korištenje vanzavodskih pogodnosti mogućnost, a ne obveza i da Ombudsmani ne mogu preispitivati donesene policijske procjene. Pored toga, riječ je tek o prvoj policijskoj provjeri koja je zatražena u njegovom predmetu. Iz tog razloga predloženo mu je da se ponovno radno angažira, nastavi dobro vladati i izvršavati svoje obveze, kako bi imao veću mogućnost da u narednom razdoblju ostvari pravo na pogodnosti sukladno sa zakonskim odredbama.

⁵⁰² Ž-BL-07-408/24

⁵⁰³ Ž-BL-07-166/24

IX. PREVENTIVNI MEHANIZAM U BOSNI I HERCEGOVINI

9.1. Uvod

UN Konvencija protiv torture i drugih surovih, neljudskih ili ponižavajućih kazni i postupaka (dalje Konvencija), rezultat je namjere država članica ove Konvencije, da povećaju uspješnost borbe protiv torture i drugih surovih, neljudskih ili ponižavajućih kazni ili postupaka u cijelom svijetu. Članak 2. i 16. Konvencije obvezuju svaku državu članicu da poduzme djelotvorne mjere za sprječavanje mučenja i ostalih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja na svim državnim područjima koja su pod njihovom nadležnošću.⁵⁰⁴

Uz Konvenciju protiv torture i drugih surovih, neljudskih ili ponižavajućih kazni i postupaka usvojen je Opcioni protokol /Optional Protocol to the Convention against Torture - OPCAT/ (dalje: Opcioni protokol) sa ciljem sprječavanja mučenja i ostalih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja osoba lišenih slobode, uspostavom preventivnog sustava redovitih posjeta mjestima u kojima se ta lica nalaze. Glavnu odgovornost za uspostavu učinkovitog sustava imaju države potpisnice protokola, a međunarodna tijela zadužena za provedbu mjera nadopunjavaju i jačaju nacionalne mjere,

Prema odredbi člana 17. Opcionog protokola: „Svaka država stranka će održavati, imenovati ili osnovati, najkasnije jednu godinu nakon stupanja ovoga Protokola na snagu ili njegove ratifikacije ili pristupanja, jedan ili nekoliko neovisnih nacionalnih mehanizama za sprječavanje mučenja na nacionalnoj razini. Mehanizmi, koje su utemeljile decentralizirane jedinice, mogu biti proglašeni nacionalnim mehanizmima za sprječavanje u smislu ovoga Protokola, ako su sukladne s njegovim odredbama.”⁵⁰⁵

Pododbor za sprječavanje mučenja, The Subcommittee on Prevention of Torture and other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment, (dalje: SPT) prati kako države koje su ratificirale Fakultativni protokol uz Konvenciju protiv mučenja ispunjavaju svoje ugovorne obveze, koje uključuju i uspostavljanje neovisnog preventivnog mehanizma za prevenciju.

9.2. Uspostava Preventivnog mehanizma u Bosni i Hercegovini

Bosna i Hercegovina je u cilju provedbi obveza iz Opcionog protokola pristupila izmjenama i dopunama Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, čime je kreiran pravni okvir za uspostavu neovisnog preventivnog mehanizma.

⁵⁰⁴Prema Konvenciji izraz "tortura" označava svaki akt kojim se jednoj osobi namjerno nanosi bol ili teška tjelesna ili duševna patnja da bi se od te osobe ili neke treće osobe dobile obavijesti ili priznanja, ili da bi se ta osoba kaznila za djelo što ga je ona ili neka treća osoba počinila ili za čije je izvršenje osumnjičena, da bi se ta osoba zastrašila ili da bi se na nju izvršio pritisak, ili zbog bilo kojeg drugog razloga utemeljenog na bilo kojem obliku diskriminacije, ako ta bol ili te patnje nanosi službena osoba ili bilo koja druga osoba koja djeluje u službenom svojstvu ili na njezin poticaj, ili s njezinim izričitim ili prećutnim pristankom. Taj se izraz ne odnosi na bol ili patnje koje su posljedica isključivo zakonskih sankcija, neodvojivih od tih sankcija, ili koje te sankcije uzrokuju.

⁵⁰⁵Bosna i Hercegovina je donijela Odluku o ratifikaciji Opcionog protokola uz Konvenciju protiv torture i drugih surovih, neljudskih ili ponižavajućih kazni i postupaka 2008. godine („Sl. glasnik Bosne i Hercegovine br 8/08“ objavljeno 26.06.2008. godine).

Preventivni mehanizam u Bosni i Hercegovini je neovisno preventivno tijelo, uspostavljeno sukladno sa odredbama Zakona o izmjenama Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava BiH⁵⁰⁶, odnosno članka 4a stavak 1. ovog Zakona, kojim je propisano da sukladno sa člankom 17. Fakultativnog protokola uz Konvenciju protiv mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupanja ili kažnjavanja,⁵⁰⁷ Ombudsmeni obavljaju poslove preventivnog mehanizma za sprječavanje torture i drugih surovih, neljudskih ili ponižavajućih postupanja i kažnjavanja u Bosni i Hercegovini (u daljem tekstu: Preventivni mehanizam).

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine usvojili su Pravilnik o vršenju poslova Preventivnog mehanizma za sprječavanje mučenja i drugih okrutnih, nečovječnih ili ponižavajućih postupaka i kazni u BiH⁵⁰⁸ kojim se propisuju ovlasti i nadležnosti Ombudsmana za ljudska prava BiH u vršenju poslova Preventivnog mehanizma, godišnji plan aktivnosti, način izvještavanja, zaposlenici, postupak izbora stručnih osoba i organizacija civilnog društva, metodologija rada, način rada neovisnih stručnih osoba i predstavnika organizacija civilnog društva, čuvanje službene tajne.

Ombudsmeni su sačinili i Metodologiju rada Preventivnog mehanizma, koja predstavlja operativni dokument sa smjernicama za postupanje prigodom organiziranja i obavljanja posjeta ustanova u kojima se nalaze osobe lišene slobode, navode principi djelovanja Preventivnog mehanizma, obveze i prava, odnos institucija/ustanova prema istom, način prikupljanja informacija o zlostavljanju ili drugom obliku kršenja ljudskih prava, izvanredne situacije koje mogu nastupiti tijekom posjeta Preventivnog mehanizma, evaluacija posjeta, kodeks članova tima preventivnog mehanizma u BiH, te kao dodatak matrice za (pr)ocjenu stanja u policijskim agencijama i (pr)ocjenu stanja u zatvorskim ustanovama.

Usvajanje pravnog okvira je bilo preduvjet za poduzimanje daljih radnji Ombudsmana u cilju faktičke uspostave Preventivnog mehanizma, a potom osiguranja finansijskih sredstava u proračunu institucija BiH, u okviru proračuna Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine.

Nakon ispunjenja finansijskih pretpostavki Ombudsmeni su započeli sa uspostavom Odjela za vršenje poslova Preventivnog mehanizma u okviru Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine u smislu materijalno-tehničke opremljenosti i kadrovske popunjenosti. U vremenu izrade ovog godišnjeg izvješća provedena je natječajna procedura i izvršen prijam prvih kadrova u Odjel za vršenje poslova Preventivnog mehanizma koji će od ožujka 2025. godine započeti svoj rad.

Ombudsmeni su tijekom izvještajnog razdoblja, bez obzira na činjenicu vezanosti uspostave Odjela sa obezbjeđenjem finansijskih sredstava, temeljem svojih zakonskih nadležnosti, djelovali u cilju zaštite prava osoba lišenih slobode kroz rad Odjela za praćenje ostvarivanja

⁵⁰⁶Zakon o izmjenama Zakona o ombudsmanu za ljudska prava BiH („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ br. 61/23),

⁵⁰⁷Konvencija protiv mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupanja ili kažnjavanja ("Službeni glasnik BiH" - Međunarodni ugovori", broj 08/08),

⁵⁰⁸Pravilnik o vršenju poslova Preventivnog mehanizma za sprječavanje mučenja i drugih okrutnih, nečovječnih ili ponižavajućih postupaka i kazni u BiH („Službeni glasnik BiH“ 62/24)

prava osoba lišenih slobode i Odjela za praćenje ostvarivanja prava osoba s invaliditetom. Obavljali su obilaske kazneno popravnih ustanova, svih ustanova socijalne skrbi i zdravstvenih ustanova u kojima su smještene osobe sa intelektualnim i mentalnim poteškoćama, te prostora u kojima se zadržavaju osobe lišene slobode u okviru policijskih uprava.

9.3. Poslovi Preventivnog mehanizma i ovlasti

U smislu odredbi Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine osoba lišena slobode jeste osoba kojoj je prema odluci sudskog, upravnog ili drugog nadležnog tijela određeno bilo kakvo zadržavanje, zatvaranje ili smještaj u javno ili privatno mjesto čuvanja pod nadzorom, a koje to osoba ne može napustiti svojevóljno.

Odredbom članka 4a stavak 2 Zakona propisano je da su poslovi Preventivnog mehanizma:

a) posjeti i obilasci mjestima u kojima se nalaze ili bi se mogle nalaziti osobe lišene slobode ili osobe kojima je ograničeno kretanje u Bosni i Hercegovini radi povećanja stupnja njihove zaštite od torture i drugih oblika surovih, neljudskih ili ponižavajućih postupanja ili kažnjavanja;

b) davanje preporuka nadležnim tijelima vlasti u Bosni i Hercegovini radi poboljšanja postupanja prema osobama lišenim slobode i uvjeta u kojima se nalaze, odnosno sprječavanja torture i drugih oblika surovih, neljudskih ili ponižavajućih postupanja ili kažnjavanja;

c) davanje prijedloga i primjedaba na zakone i druge propise radi zaštite i unaprjeđenja ljudskih prava i sloboda osoba lišenih slobode;

d) suradnja sa Potkomitetom Ujedinjenih naroda za prevenciju torture i drugih surovih, neljudskih ili ponižavajućih postupanja i kažnjavanja, slanje informacija i održavanje sastanaka. .

U obavljanju poslova preventivnog mehanizma, Ombudsmani imaju ovlasti obavljanja najavljenih i nenajavljenih obilazaka tijela ili ustanova, te pregleda prostorija u kojima se nalaze osobe lišene slobode ili gdje bi se mogle nalaziti osobe lišene slobode, slobodnog pristupa podacima o tijelima i ustanovama u kojima se nalaze osobe lišene slobode ili gdje bi se mogle nalaziti osobe lišene slobode; pristupa podacima o broju osoba lišenih slobode u tijelu ili ustanovi koja se obilazi i slobodnog pristupa svim podacima o postupanju s osobama lišenim slobode sukladno sa zakonom.

Ombudsmani imaju ovlasti razgovarati s osobama lišenim slobode po slobodnom izboru i bez prisustva službenika tijela ili ustanove koja se obilazi i/ili razgovarati s drugim osobama koje im mogu dati odgovarajuće informacije vezane uz sumnju na kršenje ljudskih prava postupanjem u tijelu ili ustanovi koja se obilazi.

Za obavljanje poslova preventivnog mehanizma za koje su neophodna stručna i posebna specijalistička znanja Ombudsmani mogu uključiti i druge neovisne stručne osobe iz akademske zajednice i odgovarajućih oblasti, kao i predstavnike organizacija civilnog društva registriranih za obavljanje djelatnosti iz oblasti zaštite ljudskih prava, a koje se biraju po osnovu javnog poziva.

X. PRAVA DJETETA

10.1. Uvod

Uživanje prava i sloboda predviđenih Ustavom Bosne i Hercegovine ili onih međunarodnim sporazumima navedenim u Aneksu I Ustava, osigurano je svim osobama u Bosni i Hercegovini bez diskriminacije po bilo kojem osnovu kao što je spol, rasa, boja, jezik, vjera, političko i drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno podrijetlo, povezanost sa nacionalnom manjinom, imovina, rođenje ili drugi status. Polazeći od Aneksa I Ustava Bosne i Hercegovine zakonodavni okvir predstavlja i UN Konvencija o pravima djeteta. Države ratifikacijom Konvencije preuzimaju odgovornost za zakonodavne, upravne i druge mjere za primjenu svih prava priznatih u ovoj Konvenciji.

Polazeći od UN Konvencije o pravima djeteta, dijete bi zbog potpunog i skladnog razvoja svoje osobnosti trebalo da odrasta u obiteljskom okruženju, u atmosferi sreće, ljubavi i razumijevanja, ali mnogo djece danas živi u iznimno teškim uvjetima. U oblasti prava djeteta postignuti su pomaci, ali se mora nastaviti s tim naporima, ukloniti postojeće prepreke i riješiti novi, iskrslji, problemi, te definirati sveobuhvatna strategija za zaštitu i promoviranje prava djece u današnjem svijetu koji se neprestano mijenja.

Ombudsmani BiH ukazuju da se prava djeteta i dalje ozbiljno i redovito ugrožavaju i krše. Djeca su i dalje žrtve različitih oblika nasilja i izložena su socioekonomskoj isključenosti i diskriminaciji. Zajednička je odgovornost odraslih da se djeci i mladima osigura život u zajednici u kojoj će se njihov glas čuti i uvažavati, kao i u zajednici u kojoj će sigurno i zdravo rasti i razvijati se.

Generalna je ocjena Ombudsmana BiH da se mišljenja djece ne uzimaju dovoljno u obzir u pitanjima koja su i djeci važna i da se pravima djeteta samo deklarativno daje prioritet u odnosu na druga prava.

Sukladno sa svojim mandatom, Ombudsmani BiH su zaduženi za praćenje, zaštitu i promoviranje prava djeteta. Izvještavanjem o pravima djeteta, Ombudsmani BiH ispunjavaju svoju zadaću i obvezu, ali istodobno ukazuju da izvješće o pravima djece predstavlja i trenutno stanje o pravima djece u Bosni i Hercegovini.

U radu na pojedinačnim predmetima, nastavljaju se zagovarati drugačiji pristupi u radu sa djecom i obiteljima od nadležnih se zahtijeva više senzibiliteta i fleksibilnosti. Ombudsmani BiH su često svjedoci i posvećenosti profesionalaca u čijoj su nadležnosti zaštita prava i interesa djece.

10.1.1. Statistika

Tijekom 2024. godine zaprimljeno je 299 žalbi, što predstavlja povećanje za 68 žalbi u odnosu na prošlu 2023. godinu. Povećanje broja žalbi zasigurno ukazuje na brojne izazove sa kojima će se i djeca i roditelji susretati u budućnosti. Povrede prava djeteta se u Instituciji ombudsmana

razmatraju i u okviru drugih odjela, najčešće kroz Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije i Odjel za praćenje i ostvarivanja političkih i građanskih prava.

Upućene su 24 preporuke koje su odnosile na kršenje i ugrožavanje prava djeteta u oblasti obrazovanja, socijalne i zdravstvene skrbi.

U 2024. godine rađeno je u 452 predmeta, jer dosta predmeta datira iz prethodnih godina koji zbog svoje složenosti i specifičnosti zahtijevaju višegodišnje praćenje.

10.2. Djeca sa poteškoćama u razvoju

Ombudsmeni BiH su i tijekom 2024. godine primili veći broj žalbi koji se tiče prava djece sa poteškoćama u razvoju u ostvarivanju prava na obrazovanje, ali i u ostvarivanju drugih prava. Bez obzira na manje pomake, nema dovoljno razumijevanja za osobe sa invaliditetom, što ima poseban impekt na djecu sa invaliditetom. Konvencija o pravima djeteta i Konvencija o pravima osoba s invaliditetom zahtijevaju priznavanje svakog djeteta kao punopravnog člana svoje obitelji, zajednice i društva što podrazumijeva i investiranje u uklanjanje fizičkih, kulturnih, ekonomskih, komunikacijskih prepreka za kretanje i prepreka u stavovima koje sprječavaju ostvarivanje prava djeteta, te pravo na aktivno uključivanje u donošenje odluka koje utječu na svakodnevne živote djece.

Ombudsmeni BiH smatraju da je krajnje vrijeme da se normativno uredi i definiraju pitanja angažiranja asistenata u nastavi. U svojoj žalbi žaliteljica navodi da radi kao asistentica u nastavi u osnovnoj školi, te iako ima visoku stručnu spremu, prima plaću koja je ekvivalent srednjoj stručnoj spremi i da je zaposlena temeljem ugovora o djelu.⁵⁰⁹ Problematika asistenata u nastavi je višeslojna i kvalifikacije za posao, kao što su srednja stručna sprema i dobra volja, nedovoljni su za ovakvu vrstu posla. Asistenti u nastavi imaju isto radno vrijeme kao i ostalo nastavno osoblje, a imaju primanja koja su ispod minimalnog primanja i rade bez prava na zdravstveno osiguranje. Posao asistenta bi trebalo vrednovati drugačije, imajući u vidu da oni, pored pomoći djeci u aktivnostima kretanja, higijene i hranjenja, često na sebe preuzimaju i obrazovanje djece na način da nastavni plan i program prilagode njihovim mogućnostima. Glavna su spona između djeteta i učitelja, odnosno nastavnika, kao i škole i roditelja i njihov radni status nije adekvatno uređen zakonom i pravilnicima, jer je reguliran ugovorom o djelu. Ombudsmeni BiH su uputili preporuku Ministarstvu prosvjete i kulture Republike Srpske⁵¹⁰ da poduzme mjere kojim bi se asistentima u nastavi omogućio tretman reguliran zakonom koji uređuje oblast radnih odnosa. Ombudsmeni BiH su zaprimili odgovor u kojem Ministarstvo navodi, između ostalog, da Republika Srpska uređuje sustav u oblasti obrazovanja i da je osnovno obrazovanje djelatnost od općeg društvenog interesa i smatraju da je zakonodavac i ma ovlasti da propiše potrebne uvjete za prijam radnika u radni odnos, a samim tim i način angažiranja asistenata. Budući da poslovi asistenta nisu redoviti poslovi u okviru djelatnosti škola, zaključuje se ugovor o djelu, kako je propisano Zakonom o radu. Ministarstvo navodi da će preporuke Ombudsmana BiH imati u vidu prigodom budućih eventualnih izmjena i dopuna propisa iz oblasti osnovnog odgoja i obrazovanja.

⁵⁰⁹ Ž-BL-04-279/24

⁵¹⁰ Preporuka broj P-272/24

Dnevni centri uspostavljeni u lokalnim zajednicama imaju ograničene prostorne, kadrovske i financijske resurse koji utiču na njihov rad.⁵¹¹ Službe socijalne zaštite u odnosu na sopstvene financijske mogućnosti i različite teške i nagomilane socijalne probleme stanovništva ograničeni su u pogledu ulaganja u resurse modela brige u zajednici. Ombudsmeni BiH smatraju da je odgovornost i suradnja lokalne zajednice i vladinih institucija ključna kako bi se stvorile što bolje mogućnosti za uključivanje osoba sa invaliditetom u zajednicu. Osim toga, neophodno je jačati kapacitete za njihov što samostalniji život sa napomenom da pružanje usluga u zajednici podrazumijeva i prevenciju institucionalne zaštite koja je višestruko skuplja. Na bazi iskustava u pogledu pružanja usluga u zajednici, treba razvijati i šire nove usluge, posebice zato što su na tom planu ostvareni značajni rezultati sa korisnicima usluga, koje je i zajednica prepoznala. Nažalost, različita društvena zbivanja, rast cijena, nestavljanje u prioritet socijalnih usluga u zajednici, nedovoljna društvena posvećenost socijalnoj zaštiti prema osobama sa invaliditetom, doveli su dnevne centre u nepovoljan položaj i u pitanje održivost usluga. Nesporno potreba za dnevnim centrima postoji, ali je i jasno da se moraju unaprijediti i usuglasiti normativi i standardi za njihov rad sa postojećim prilikama i troškovima.

Postupajući po žalbi majke djeteta sa problemima u ponašanju, koja se obratila Ombudsmanima BiH, jer joj je na roditeljskom sastanku, pred svim drugim roditeljima, „saopćeno“ da je njezino dijete higijenski zapušteno, ustanovljeni su propusti u radu škole.⁵¹² Ombudsmeni BiH su kontinuirano pratili rad svih nadležnih tijela vodeći računa da se uspostavi adekvatna suradnja centra za socijalni rad, centra za mentalno zdravlje i škole. Svi nastali nesporazumi su riješeni u najboljem interesu djeteta.

Ombudsmeni BiH su zaprimili zahtjeve svih centara za socijalni rad u Federaciji Bosne i Hercegovine kojim se zahtijeva žurno rješavanje i osiguranje smještajnih kapaciteta za djecu u sustavu socijalne skrbi.⁵¹³ Posebno je uočen problem smještaja i liječenja djece sa poremećajima u ponašanju i ozbiljnim psihičkim i psihijatrijskim dijagnozama koja se već nalaze u ustanovama socijalne skrbi.⁵¹⁴ U Bosni i Hercegovini ne postoji ustanova u kojoj bi se smjestila i liječila djeca sa poremećajima ili lakim mentalnim poremećajima u ustanove.⁵¹⁵ Prema posljednjim podacima Vlade Federacije BiH⁵¹⁶ imenovana je Radna grupa za rješavanje problema smještaja djece s poremećajima i lakim mentalnim poremećajima u ustanove. Nesporno je da je neophodno pristupiti rješavanju ovog problema, jer se radi o ekstremnim kršenjima prava djeteta, prvenstveno djevojčica, koje najčešće dolaze iz disfunkcionalnih obitelji, žrtve su nasilja, posebno seksualnog zlostavljanja i iskorištavanja, zanemarene su i zapuštene i neophodno im je liječenje.

⁵¹¹ Ž-BL-01-579/22, Ž-BL-01-773/23 (Preporuka broj P-166/24), Ž-BL-01-244/24 i Ž-BL-02-72/24

⁵¹² Ž-BL-01-553/23

⁵¹³ Ž-BL-01-156/24, Ž-SA-01-83/24

⁵¹⁴ Posebne poteškoće kada se radi o djeci bez roditeljskog staranja ili bez adekvatnog roditeljskog staranja (djeca odgojno zanemarena i zapuštena)

⁵¹⁵ Ž-BL-01-128/24, Ž-BL-01-412/24, Ž-BL-01-538/24, Ž-BL-01-635/24, Ž-BL-01-407/23

⁵¹⁶ Akt broj 04-31-480/2024 od 30.10.2024. godine

10.3. Pravo na naknadu roditelju - njegovatelju

Ombudsmani BiH su kontinuirano pratili usvajanje zakonskih rješenja u Bosni i Hercegovini koji će omogućiti roditeljima njegovateljima priznavanje prava na naknadu.⁵¹⁷

Kada je riječ o Federaciji BiH, Ombudsmani BiH su zagovarali donošenje Zakona o roditeljima njegovateljima.⁵¹⁸ Nakon usvajanja Zakona o roditeljima njegovateljima u 2021. godini, Ombudsmani BiH su se tijekom 2022. i 2023. godine bavili problemima u primjeni ovog Zakona i zagovarali njihovo rješavanje.⁵¹⁹

U pogledu ostvarivanja prava na naknadu roditelju - njegovatelju ili njegovatelju u Republici Srpskoj, sukladno sa Zakonom o dječjoj zaštiti Republike Srpske, Ombudsmani BiH su u 2024. godini zaprimili određen broj žalbi koji se odnose na ostvarivanje ovog prava.⁵²⁰ Javni fond za dječju zaštitu Republike Srpske zaštitu prekida upravne postupke u kojima se odlučuje o pravu na naknadu roditelju - njegovatelju ili njegovatelju, zbog rješavanja prethodnog pitanja, odnosno do usklađivanja nalaza različitih stručnih komisija.

Rad stručnih komisija propisan je podzakonskim propisima i to Pravilnikom o procjeni potreba i usmjeravanju djece i omladine sa smetnjama u razvoju⁵²¹ i Pravilnikom o postupku utvrđivanja potrebe za posebnom njegom djeteta sa smetnjama u razvoju koju pruža roditelj – njegovatelj ili njegovatelj.⁵²² Stručne komisije, nakon svoje ekspertize, navode sve moguće vidove potpore i prava koja djeca i roditelji mogu ostvariti u oblasti socijalne i zdravstvene skrbi, kao i u oblasti obrazovanja, sa napomenom da su nalazi komisija samo jedan od dokaza u upravnom postupku koji Javni fond mora cijeniti sa svim drugim dokazima. O priznavanju prava odlučuje Javni fond. U registriranim predmetima uočeno je i da postoje nedoumice i različita tumačenja u svezi sa procjenama djece, radi priznavanja ovog prava, o mogućnostima osposobljavanja za rad u struci i nastavka školovanja. Ove procjene vrše se i tijekom osnovnog obrazovanja, a pohađanje nastave po razinama u specijaliziranim ustanovama cijeni kao osposobljavanje za rad u struci.

Sve poteškoće ili nedoumice u primjeni zakona i podzakonskih akata moraju se otkloniti u najboljem interesu djece, jer stjecanje statusa roditelja njegovatelja mora imati učinke potpore, a ne da se stvaraju komplikacije i prepreke obiteljima koje se već ionako suočavaju sa brojnim problemima.

Ombudsmani BiH smatraju da Ministarstvo zdravlje i socijalne skrbi Republike Srpske i Javni fond za dječju zaštitu Republike Srpske moraju u suradnji i koordinaciji sa stručnim osobama iz komisija zauzeti stavove i mišljenja koji će biti u najboljem interesu djeteta i usklađivati zakone

⁵¹⁷ Zakon o roditeljima njegovateljima Federacije („Službene novine Federacije BiH“ br.75/21) i Zakon o dječjoj zaštiti Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“ br. 114/2017, 122/2018, 107/2019, 119/2021 i 112/2023)

⁵¹⁸ Sve aktivnosti Ombudsmana BiH prezentirane u Godišnjem izvješću o aktivnostima Institucije ombudsmana za 2021. godinu na www.ombudsman.gov.ba

⁵¹⁹ Svi podaci dostupni u godišnjim izvješćima o aktivnostima Institucije ombudsmana za 2022. i 2023. godinu na www.ombudsman.gov.ba

⁵²⁰ Ž-BL-01-430/24, Ž-BL-01-502/24 i Ž-BL-01-643/24

⁵²¹ „Službeni glasnik Republike Srpske“ br. 117/12 i 16/18“

⁵²² „Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 14/20

i/ili podzakonske propise kako bi se izbjegla tumačenja i prakse koja nisu za dobrobit i njihovih roditelja.

Postupajući po žalbi majke djeteta sa poteškoćama u razvoju na rad Javnog fonda za dječiju zaštitu Republike Srpske da odugovlače postupak odlučivanja o zahtjevu za naknadu roditelju njegovatelju ili njegovatelju, Ombudsmani BiH su preporučili nadležnom Fondu da bez odlaganja odluče po zahtjevu za ostvarivanje prava na naknadu roditelju - njegovatelju ili njegovatelju.⁵²³ Preporuka Ombudsmana BiH je uvažena i o zahtjevu je odlučeno.

10.4. Pravo na zdravstvenu skrb

Po pitanju zdravstvene skrbi, Ombudsmani BiH godinama zagovaraju jedino rješenje koje bi bilo u potpunosti sukladno sa UN Konvencijom o pravima djeteta – besplatnu i bezuvjetnu zdravstvenu skrb za svu djecu.

U odnosu na ranije izvještajne godine, Ombudsmani BiH žele ukazati da nesumnjivo postoji potreba za osiguranje dovoljnog broja stručnjaka za mentalno zdravlje djece koji trebaju pružiti djeci pomoć i potporu u teškim situacijama povodom uznemiravajućih događaja u bližoj i široj okolini, posebno u manjim sredinama koje se bore sa nedostatkom resursa. Tako npr. trostruko ubojstvo u Sanskom Mostu u srednjoj školi predstavlja nemili događaj koji je potresao cijelu lokalnu zajednicu i širu javnost, ali i učenike škole, imajući u vidu mjesto izvršenja kaznenog djela.⁵²⁴ Ombudsmani BiH prate kazneni postupak i suđenje⁵²⁵ koje se vodi pred Županijskim sudom u Bihaću u postupku protiv osumnjičenog/optuženog M.V. zbog trostrukog ubojstva u Sanskom Mostu. Zaštita mentalnog zdravlja djece i adolescenata mora biti sustavna i kontinuirana kako bi se prevenirali teži problemi.

Ombudsmani BiH su zahvaljujući potpori Unicefa u Bosni i Hercegovini, tijekom 2016., 2018. godine i 2021. godine posjetili sve ustanove u kojima malodobnici u sukobu sa zakonom izvršavaju kaznene sankcije institucionalnog karaktera na području Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske i upućene su preporuke nadležnim tijelima. Kako su Ombudsmani BiH zaključili neophodno je u svim ustanovama pojačati tretmanski dio rada s malodobnicima, poboljšati materijalni status zaposlenih i omogućiti im stalno stručno osposobljavanje i usavršavanje, a posebice su ukazali na problem postpenalnog tretmana malodobnika koji u našem društvu gotovo i ne postoji, a koji je od suštinskog značaja za ponovnu reintegraciju maloljetnika u društvo⁵²⁶.

Postupajući po žalbi majke djeteta sa poteškoćama u razvoju koje se liječi u inozemstvu⁵²⁷ utvrđeno je da je, prema važećim zakonskim rješenjima, roditelju omogućeno pravo na bolovanje, ukoliko se uz dijete nalazi na bolničkom liječenju kao pratnja, do četiri mjeseca

⁵²³ Ž-BL-01- 430/24, Preporuka broj P-305/24

⁵²⁴ Ombudsmani BiH prate kazneni postupak i suđenje koje se vodi pred Županijskim sudom u Bihaću u postupku protiv osumnjičenog/optuženog M.V. zbog trostrukog ubojstva u Sanskom Mostu (predmet br. Ž-BL-08-680/24);

⁵²⁵ Predstavnici Institucije ombudsmana prisustvuju glavnim pretresima

⁵²⁶ O ovoj temi obavljen razgovor 05.11.2024. godine sa predsjedavajućim Zastupničkog doma Parlamenta Federacije BiH

⁵²⁷ Ž-BL-01-493/24

tijekom jedne kalendarske godine. Fond solidarnosti za dijagnostiku i liječenje oboljenja, stanja i povreda djece u inozemstvu Republike Srpske odobrio je djetetu liječenje u inozemstvu na razdoblje od šest mjeseci, uz mogućnost da se liječenje nastavi. Majka sa djetetom nije stacionirana na bolničkom liječenju, ali svakodnevno posjećuje dijete i ostvarila je pravo na bolovanje do četiri mjeseca u tijeku 2023. godine, a u momentu obraćanja Instituciji ombudsmana koristila je godišnji odmor. Imajući u vidu uočenu poteškoću, Ombudsmani BiH su preporučili⁵²⁸ nadležnom Ministarstvu zdravlja i socijalne skrbi Republike Srpske da poduzmu sve neophodne radnje, kako bi u svojstvu predlagača, izmijenili i dopunili članak 73. stavak 1. točka 3. Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju Republike Srpske i na taj način omogućili roditeljima duže odsustvo sa rada u ovakvim slučajevima. Tijekom 2025. godine pratit će se realiziranje ove preporuke.

Postupajući po žalbi roditelja djeteta koje boluje od rijetke bolesti⁵²⁹ Ombudsmani BiH su ustanovili da se za dijete nije nabavio lijek i nije uvršten u Program lijekova za 2025. godinu usljed spore birokratije nadležnih zdravstvenih ustanova. Dugo se čekalo pozitivno mišljenje multidisciplinarnog konzilijuma pri zdravstvenoj ustanovi i tek se nakon toga pokreću procedure drugih nadležnih. Kako su to Ombudsmani BiH konstatirali, iako nije došlo do kršenja zakonskih odredbi, dijete je uskraćeno za nabavku lijeka tijekom cijele 2025. godine na teret sredstava obveznog zdravstvenog osiguranja, zbog spore birokratije i Ombudsmani BiH su preporučili⁵³⁰ nadležnim tijelima da razmotre svaku zakonsku mogućnost i poduzmu dodatne napore kako bi se djetetu obezbijedila nabavka lijeka na teret sredstava obveznog zdravstvenog osiguranja. Tijekom 2025. godine pratit će se realizacija ove preporuke.

U predmetu otvorenom po službenoj dužnosti, zbog saznanja iz medija da djeci oboljeloj od cistične fibroze nije dostupan lijek, Ombudsmani BiH su od Zavoda zdravstvenog osiguranja i reosiguranja FBiH zatražili informacije o tomu da li je lijek *Kalydeco* uvršten na Listu lijekova Fonda solidarnosti i da li je izvršena nabavka lijeka.⁵³¹ Tijekom trajanja postupka pred Institucijom ombudsmana, Vlada FBiH je donijela odluku o izmjeni liste lijekova Fonda solidarnosti FBiH na koji način se stvorila mogućnost za provođenje postupka nabavke za navedeni lijek putem Zavoda zdravstvenog osiguranja i reosiguranja FBiH.

Ombudsmanima BIH su se obratili roditelja šestogodišnjeg djeteta koje je rođeno sa određenim poteškoćama zbog kojih je od svog rođenja pod kontrolom neuropedijatra na pedijatrijskoj klinici.⁵³² Razlog obraćanja je činjenica što duže vremensko razdoblje čekaju pregled kod fizijatra. Tijekom postupka istraživanja utvrđeno je da je na odjelu fizikalne medicine pri klinici zaposlen samo jedan fizijatar i to na pola radnog vremena, te da djeca iz cijele Federacije BIH čekaju mjesecima na termin kod i to djeca čiji roditelji nisu u mogućnosti da plaćaju usluge liječnika u privatnim ordinacijama. Nakon djelovanja Institucije ombudsmana, na osnovu suglasnosti Federalnog ministarstva zdravstva, klinika je raspisala javni oglas za prijam radnika na neodređeno vrijeme, te između ostalog, i za liječnike specijaliste fizijatere i liječnika specijaliste fizikalne medicine i rehabilitacije.

⁵²⁸ Preporuka broj P-270/24

⁵²⁹ Ž-BL-01-399/24

⁵³⁰ Preporukom broj P-306/24

⁵³¹ Ž-SA-01-1179/24

⁵³² Ž-SA-01-98/24

Postupajući po žalbi roditelja koji je sa djetetom čekao pregled u domu zdravlja i koji je bio nezadovoljan radom medicinske sestre, utvrđeno je da je nadležna komisija za prigovore pacijenata pri domu zdravlja ustanovila da je prigovor osnovan i da je bilo propusta u radu doma zdravlja.⁵³³ Ovaj primjer ukazuje da bi građani morali, radi zaštite svojih prava, koristiti sve postojeće mehanizme i da ti mehanizmi mogu biti efikasni.

10.5. Konfliktne rastave

Značajan broj žalbi u Odjelu za praćenje ostvarivanja prava djece odnosi se na tzv. visokokonfliktne rastave. Ombudsmani BiH i dalje uočavaju višestruke povrede prava djeteta u postupcima rastave braka ili prekida izvanbračne zajednice, povjeravanja djeteta jednom od roditelja, uređenja viđanja djeteta i roditelja sa kojim ne živi, osiguranja prava djeteta na izdržavanje, na putnu ispravu, na liječenje itd. Brojni problemi sa kojima se susreću roditelji u svojoj komunikaciji odražavaju se neposredno na djecu i ostvarivanje njihovih prava.

Konfliktna ponašanja bivših bračnih supružnikav izazivaju situacije koje dovode dijete u izrazito nepovoljan položaj. Ombudsmani BiH u svojim predmetima skreću pozornost na obvezu poštivanja pravosnažnih sudbenih odluka i na neophodnost uspostavljanja roditeljske komunikacije.⁵³⁴ Itekako su značajna postupanja centara za socijalni rad koji moraju žurno postupati u zbrinjavanju i zaštiti života i sigurnosti djeteta.

Centri za socijalni rad su ključne ustanove u sustavu socijalne skrbi za djecu i neophodno je u kontinuitetu jačati njihov rad. Od centara za socijalni rad se zahtijeva da poduzmu sve radnje i mjere kako bi se osiguralo zakonito izvršavanje roditeljskih dužnosti i prava, prvenstveno imajući u vidu najbolji interes djeteta.⁵³⁵

Često je procjena samih roditelja da samo oni znaju šta je najbolji interes djeteta i insistiraju da se uvažavaju mišljenja i stavovi djece, ali samo jer to njima ide u prilog. Usljed poremećene roditeljske komunikacije i postojanja nerazriješenih partnerskih konflikata i obračuna, roditelji nisu u stanju objektivno sagledati činjenice i prihvatiti savjete i sugestije stručnih osoba.⁵³⁶

Ombudsmani BiH, postupajući po žalbama, konstatiraju da nema osnova za djelovanje prema nadležnim tijelima, posebice prema sudu i centru, te pozivaju roditelje da preuzmu primarnu odgovornost za zajedničko dijete. U slučaju postojanja nepremostivih razlika u partnerskim odnosima neophodno je veliko zalaganje obje strane i konstantan trud da se problemi u roditeljskoj komunikaciji prevaziđu. Roditelji su dužni u drugi plan staviti sopstveni, subjektivni doživljaj bivšeg partnera i njegovih stavova, te stalno i isključivo voditi računa o pravima djeteta. Roditeljima se uvijek ukazuje na to da je od krucijalnog značaja da uspostave minimum

⁵³³ Ž-SA-01-1003/24

⁵³⁴ Ž-BL-01-704/23, Ž-BL-01-776/23, Ž-BL-01-618/23, Ž-SA-01-1089/23, Ž-LI-01-12/24, Ž-BL-01-587/24, Ž-BL-01-203/24, Ž-SA-01-311/24

⁵³⁵ Ž-BR-01-3/24, uvažena Preporuka broj P- 221/24, Ž-BL-01-787/23, Ž-LI-01-12/24

⁵³⁶ Ž-BL-01-28/23, Ž-BL-01-36/24, Ž-BL-01-503/24, Ž-BL-01-787/23, Ž-SA-01-787/24

partnerske i roditeljske komunikacije, te postignu dogovor uz činjenje uzajamnih ustupaka i kompromisa, a da potom postupno uključe i druge srodnike u život djeteta.⁵³⁷

Konflikti roditelja se reflektiraju na sve sfere života djeteta,⁵³⁸ pa i na pravo djeteta na putnu ispravu.

Postupajući po žalbi majke djeteta⁵³⁹ Ombudsmani BiH su utvrdili da je sud odbio majku u dijelu tužbenog zahtjeva koji se odnosi na njezino pravo, kao zakonske zastupnice, da samostalno pribavlja putnu ispravu za dijete bez suglasnosti oca. Od strane suda je upućena da ovo pravo može ostvariti putem centra za socijalni rad sukladno sa člankom 141. stavak (3) Obiteljskog zakona Federacije BiH. Kako iz ministarstva unutarnjih poslova navode u ovakvim slučajevima centar za socijalni rad daje svoje mišljenje o suglasnosti za izdavanje putne isprave djetetu, ali to nije bio slučaj u ovom predmetu. Ombudsmani BiH su izdali preporuku⁵⁴⁰ kojom je ukazano nadležnom centru da se moraju rukovoditi najboljim interesom djeteta i da je neophodno da iscrpe sve zakonske i profesionalne mogućnosti i odluče, odnosno preciziraju svoje mišljenje o pribavljanju putne isprave za dijete, kao i da u procesno-pravnom smislu obrazlože svoja postupanja i svoju odluku. Tijekom 2025. godine pratit će se realiziranje ove preporuke.

Ombudsmani BiH su zaprimili žalbu kojom je zatražena pomoć da se poništi zaključeni sporazum o posredovanju iz 2022. godine kod nadležne službe socijalne skrbi, zbog nedostatka volje, odnosno, kako je stranka tvrdila, sporazum je zaključen pod prijetnjom, prisilom i prinudom od strane supruga.⁵⁴¹ Iz dostavljenog izjašnjenja tijela starateljstva jasno je zaključeno da su zapisnik o posredovanju supružnici potpisali, bez iznošenja primjedbi i da kao takav ostaje na snazi do okončanja pokrenutog sudskog postupka. Istodobno je uočeno da roditelji djeteta ne ostvaruju niti minimum komunikacije i ne surađuju sa nadležnim tijelom starateljstva. Kako se pred sudom vodi brakorazvodni postupak, u kojem će se, između ostalog, odlučiti o povjeravanju, brizi i staranju djeteta, Ombudsmani BiH nisu ustanovili nepravilnosti u radu službe socijalne skrbi.

Postupajući po žalbi na rad nadležnog centra za socijalni rad zbog upućenog upozorenja na propuste pri roditeljskom staranju, Ombudsmani BiH su ustanovili da je navedeno upozorenje osnovano iz razloga što roditelji ne ostvaruju minimum komunikacije i ne prihvataju savjete stručnih radnika – tijela starateljstva, a što nije u najboljem interesu zajedničke malodobne/maloljetne djece.⁵⁴²

Ombudsmani BiH godinama bezuspješno zagovaraju uspostavljanje alimentacionih fondova u Republici Srpskoj i u Federaciji Bosne i Hercegovine. Predmeti u Odjelu za praćenje ostvarivanja prava djece jasan su pokazatelj da mnogi roditelji, kojima su djeca povjerena, imaju

⁵³⁷ Ž-BL-01-557/23, Ž-BL-01-574/23, Ž-BL-01-598/24, Ž-BL-01-756/23, Ž-BL-01-339/24, Ž-BL-01-587/24

⁵³⁸ Ž-SA-01-1089/23, npr. na ostvarivanje prava djeteta na dječiji dodatak

⁵³⁹ Ž-MO-01-140/24

⁵⁴⁰ Preporuka broj P-333/24

⁵⁴¹ Ž-SA-01-637/24

⁵⁴² Ž-SA-01-787/24

brojne poteškoće u slučajevima prinudnog izvršenja sudskih odluka u dijelu koji se odnosi na obvezu drugog roditelja da doprinosi izdržavanju djeteta.⁵⁴³

10.6. Zabrana zlouporabe djece u političke svrhe

Pitanju zlouporabe djece u političke svrhe uvijek treba pristupiti sa velikim oprezom i obveza je svih zaštititi djecu od manipulacija u političkim kampanjama i svim drugim političkim aktivnostima

Ombudsmeni BiH i tijekom 2024. godine bilježe određeni broj predmeta koji su se odnosili na zabranu zlouporabe djece u političke svrhe.

Ombudsmeni BiH su preporukom⁵⁴⁴ pozvali Središnje izborno povjerenstvo Bosne i Hercegovine da poduzmu neophodne radnje i mjere kako bi se prevenirao i spriječio svaki vid uključivanja djece u aktivnosti koje mogu biti povezane s političkim zagovaranjem ili promocijom. Preporuka Ombudsmana je uvažena.

Škole moraju spriječiti zlouporabu djece u političke svrhe i zaštititi pravo na privatnost djeteta.⁵⁴⁵

10.7. Zaštita privatnosti djeteta

Člankom 16. *Konvencije o pravima djeteta* svakom djetetu se jamči pravo na zakonsku zaštitu protiv miješanja u njegovu privatnost, obitelj, dom ili prepisku, kao i zaštitu protiv nezakonitih napada na njegovu čast i ugled. Pravo na zaštitu osobnih podataka jedno je od osnovnih prava svakog čovjeka, pa tako i djeteta, a svrha zaštite osobnih podataka je zaštita privatnog života i ostalih ljudskih prava i osnovnih sloboda u prikupljanju, obradi i korištenju osobnih podataka. Pravo djeteta na privatnost podrazumijeva i da se u školama razvija i njeguje atmosfera razumijevanja, uvažavanja i prihvatanja različitosti kao bogatstva, kao i dužnost odraslih da smanje rizik od ismijavanja, omalovažavanja i ruganja prema djeci koja se razlikuju od većine.

Postupajući po žalbi roditelja djeteta, učenice srednje škole, Ombudsmeni BiH su utvrdili da je drugi učenik fotošopirao lice učenice na tijelo obnažene ženske osobe i potom tu fotografiju prosljedio drugoj djeci u školi.⁵⁴⁶ U konkretan predmet uključili su se i svi drugi nadležni, od policije, tužiteljstva, preko Centra za socijalni rad i Centra za mentalno zdravlje na području lokalne zajednice. Prema ocjeni Ombudsmana BiH, škola je poduzela sve neophodne aktivnosti da se otklone posljedice kršenja i ugrožavanja prava djeteta, ali će se i dalje pratiti slučaj.

10.8. Nasilje nad djecom

Nadležna tijela svih razina vlasti trebalo bi da imaju za cilj smanjenje nasilja u obitelji, školi, zajednici i digitalnom prostoru. Nasilje ima nesagledive posljedice po dijete. Pored neposrednih

⁵⁴³ Ž-BL-01-550/23, Ž-BL-01-307/24, Ž-BL-01-407/24, Ž-BL-01-599/24

⁵⁴⁴ Ž-BR-01-149/24, Preporuka broj P-219/24

⁵⁴⁵ Ž-BL-01-482/24 - Preporuka broj P-269/24, Ž-BL-01-578/24

⁵⁴⁶ Ž-LI-01-187/24

rizika za njihov život i fizičko zdravlje, nasilje ugrožava emocionalnu dobrobit djece, a posebno je opasno što se nasilje prenosi iz jedne u drugu generaciju i djeca koja trpe nasilje mogu steći dojam da je takvo ponašanje „normalno“ i društveno prihvatljivo.

Kada je riječ o zaštiti prava djeteta od seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja i usklađivanju kaznenog zakonodavstva sa Konvencijom Savjeta Europe o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualne zloporabe (Lanzarote konvencija), u Federacija BiH, Federalno ministarstvo pravde finaliziralo je Nacrt zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona Federacije BiH i Nacrt Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji i nasilja prema ženama u Federaciji BiH.⁵⁴⁷ Ovim propisima se u zakonodavstvo Federacije BiH implementiraju principi Istanbulske⁵⁴⁸ i Lanzarote konvencije, kao i preporuke GREVIO Komiteta⁵⁴⁹.

Zaključkom Vlade Federacije BiH⁵⁵⁰ poduprt je stav Federalnog ministarstva pravde, kao obrađivača Kaznenog zakona Federacije BiH, o potrebi pooštrovanja sankcija za kaznena djela nasilja u obitelji, a sve je implementirano u navedene nacrt zakona.

U Federaciji BiH stupio je na snagu Zakon o posebnom Registru osoba pravosnažno osuđenih za kaznena djela protiv spolne slobode i morala prema djeci i maloljetnicima u Federaciji BiH.⁵⁵¹ Federalni ministar pravde potom donosi Pravilnik o načinu vođenja posebnog registra osoba pravosnažno osuđenih za kaznena djela protiv spolne slobode i morala prema djeci i maloljetnicima u Federaciji BiH⁵⁵². Prema navodima Federalnog ministarstva pravde, Federalno ministarstvo unutarnjih poslova započelo je aktivnosti na operativnoj uspostavi Registra.

Prema navodima Pravosudne komisije BDBiH⁵⁵³ sačinjen je Nacrt Zakona o posebnom registru osoba pravosnažno osuđenih za kaznena djela protiv spolne slobode i morala prema djeci i maloljetnicima u Brčko distriktu BiH. Na području Brčko distrikta BiH, Odjel za zdravstvo i ostale usluge poduzelo je potrebne radnje na izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji Brčko distrikta BiH zbog usklađivanja sa Istanbulskom konvencijom, te očekuju da će se sve aktivnosti završiti u drugoj polovini 2025. godine.⁵⁵⁴ Skupština Brčko distrikta BiH⁵⁵⁵ usvojila je Zakon o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona Brčko distrikta BiH, a razlog za donošenje izmjena i dopuna ovog Zakona je implementacija međunarodnih konvencija koje je Bosna i Hercegovina ratificirala⁵⁵⁶.

U svjetlu događaja oko pretvaranje kazne zatvora u novčanu kaznu za kazneno djelo na štetu spolnog integriteta maloljetnika o kojem se u velikoj mjeri izvještavalo i govorilo u svim medijima u Bosni i Hercegovini u 2024. godini, Ombudsmani BiH su uočili da u Federaciji BiH i Brčko distriktu BiH postoji zakonska mogućnost da se kazna zatvora do jedne godine na

⁵⁴⁷ Ž-BL-01-569/24, odgovor akt Federalnog ministarstva pravde broj 02-45-3441/24 od 01.11.2024. godine

⁵⁴⁸ Konvencija Savjeta Europe o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji

⁵⁴⁹ Nadležno tijelo Savjeta Europe za praćenje implementacije Istanbulske konvencije

⁵⁵⁰ od 06.03.2024. godine

⁵⁵¹ „Službene novine Federacije BiH“, broj 13/24

⁵⁵² „Službene novine Federacije BiH“, broj 73/24

⁵⁵³ Akt broj SuPK-03-815/24-IX od 20.11.2024. godine

⁵⁵⁴ Akt gradonačelnika BDBiH broj predmeta 34-000515/24 od 17.10.2024. godine

⁵⁵⁵ na 56. redovnoj sjednici održanoj 14. ožujka 2024. godine

⁵⁵⁶ Ž-BL-01-569/24

zahtjev osuđenog lica pretvori u novčanu i za kaznena djela počinjena na štetu djeteta.⁵⁵⁷ U Federaciji BiH predložena je dopuna članka 43a Kaznenog zakona Federacije BiH, Nacrtom Zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona Federacije BiH, kako bi se isključila mogućnost zamjene kazne zatvora novčanom kaznom.⁵⁵⁸

Tijekom 2024. godine zaprimljeno je više prijava nasilja od strane Udruga „Nova generacija“ Banja Luka koje zaprimaju posredstvom SOS Plavog ili Hrabrog telefona. Prijave se istodobno prosljeđuju nadležnim tijelima - centrima za socijalni rad, policiji i tužiteljstvu, kao i Ombudsmanima BiH.⁵⁵⁹ Postupajući po prijavama nasilja, Ombudsmani prate postupanja nadležnih i po potrebi reagiraju i zahtijevaju postupanja. Plavi telefon savjetodavna je linija za anonimnu i besplatnu pomoć mladima i djeci u Bosni i Hercegovini. Najčešći razlozi zbog kojih im se djeca obraćaju tiču se mentalnog zdravlja, nasilja ili zlostavljanja⁵⁶⁰ i iz godine u godinu broj poziva, posebno poziva koji se tiču mentalnog zdravlja, konstantno se povećavaju. Savjetodavne linije kao što je i Plavi telefon su važne u promoviranju i ostvarivanju dječijih prava, jer pružaju sigurnu i pristupačnu platformu za djecu i mlade da dobiju potporu koja im je potrebna.

Ombudsmani BiH su postupajući po žalbi ustanovili da su supruga i dijete tijekom trajanja bračne zajednice trpjeli fizičko i ekonomsko nasilje, sa napomenom da je supruga trpjela i seksualno nasilje, ali nasilje nije prijavljivala iz straha.⁵⁶¹ Supruga je prekinula bračnu zajednicu i pokrenula brakorazvodni postupak i nasilje prijavila. Nakon obraćanja Ombudsmanima BiH, nadležna tijela (služba socijalne skrbi i policija) poduzeli su niz aktivnosti iz svoje nadležnosti u cilju rješavanja problema i reagirali sukladno sa svojim mandatom.

Postupajući po prijavi da su djeca zanemarena od strane roditelja⁵⁶² Ombudsmani BiH su se odmah obratili nadležnoj službi socijalne skrbi koja je obavila nenajavljen terenski posjet

⁵⁵⁷ Izmjenama i dopunama Kaznenog zakonika Republike Srpske iz 2021. godine (“Službeni glasnik Republike Srpske broj 15/21) propisano je člankom 46a. Stavak 3...“ Izrečena kazna zatvora koja ne prelazi jednu godinu dana, može se na zahtjev osuđenog zamijeniti novčanom kaznom, shodno odredbi članka 50. st. 2. i 3. ovog zakonika.” Međutim, izmjenama i dopunama Kaznenog zakonika Republike Srpske iz 2023. godina isključena je ova mogućnost...“ Odredba iz stavka 3. članka 46a neće se primjenjivati na počinilje kaznenih djela iz članka 146. (Trgovina djecom), članka 147. (Udruživanje radi vršenja kaznenih djela trgovine ljudima i djecom), Glave XV (Kaznena djela seksualnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta), Glave XXII Glave XXII (Kaznena djela protiv ustavnog uređenja i sigurnosti Republike Srpske), Glave XXIII (Kaznena djela terorizma), kao i na učinitelje koji su ranije dva ili više puta osuđeni za istovrsno kazneno djelo.“

⁵⁵⁸ Novi stavak – 4.

„Kazna zatvora izrečena u trajanju do jedne godine ne može se zamijeniti novčanom kaznom za kaznena djela protiv ustavnog poretka Federacije, trgovine ljudima i izirane trgovine ljudima, kaznena djela protiv spolne slobode i morala, kaznena djela spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta i kaznena djela protiv braka, obitelji i mladeži.“

⁵⁵⁹ Prijave upućene Ombudsmanima Bosne i Hercegovine tiču se rada i postupanja nadležnih u Federaciji Bosne i Hercegovine, jer se prijave koje se tiču rada i postupanja nadležnih u Republici Srpskoj, upućuju, prema navodima predstavnika ove udruge, Ombudsmanu za djecu Republike Srpske

⁵⁶⁰ Podaci uzeti sa zvanične web stranice Udruga „Nova generacija“ Banja Luka koja vodi Plavi telefon; napomena da ova udruga prosljeđuje prijave nasilja u obitelji i/ili nasilja nad djecom koje se u Instituciji ombudsmana registriraju kao predmeti i potom se poduzimaju sve potrebne radnje da se utvrdi činjenično stanje;

⁵⁶¹ Ž-SA-01-311/24, oblici nasilja nakon prekida bračne zajednice: ignoriranje djeteta, izbjegavanje plaćanja izdržavanja, oduzimanje putne isprave djeteta, prijetnje da će oduzeti i uništiti imovinu, ponižavanje i vrijeđanje podnositeljice žalbe kao roditelja pred djetetom, uskraćivanje i držanje supruge u ekonomskom odnosu ovisnosti i podređenosti, razne prijetnje i u tijeku trajanja bračne zajednice te potpuna kontrola financija i novca, zabrana pristupanja bankovnim računima, nagovaranje podnositeljice žalbe na razna zaduživanja itd.

⁵⁶² Ž-SA-01-1088/24...“ *Većinom su gola, bosa, prljava, gladna, neuhranjena, ostaju sama kući, od šestero djece, troje djece je sa poteškoćama u razvoju...*“

obitelji, utvrdila stanje na terenu i izdala roditeljima upozorenje da će, ukoliko ne postupe po njihovim uputama, dijete smjestiti u ustanovu ili povjeriti na čuvanje i odgoj drugoj osobi. Ombudsmani BiH i dalje prate konkretan slučaj.

Ombudsmanima BiH se obratila podnositeljica žalbe navodeći da bivši partner progoni nju i dijete, nakon izdržane kazne zatvora.⁵⁶³ Nasilje je prijavila policiji. U konkretnom slučaju zaključeno je da su nadležni poduzimali zakonom propisane mjere, ali je istodobno uočeno i da je tužiteljstvo dalo nalog za provođenje dodatnih istražnih radnji policiji bez dostavljanja vremenskog roka u kojem se određene posebne istražne radnje trebaju poduzeti. Stoga su Ombudsmani BiH nadležnom tužiteljstvu preporučili da bez odlaganja poduzmu efektivne mjere i radnje radi okončanja navedenih istraga i donošenja tužiteljske odluke.⁵⁶⁴ Tijekom 2025. godine pratit će se realizacije preporuke.

Postupajući po žalbi majke djeteta koje je odvojeno od nje i smješteno u ustanovu za djecu bez roditeljskog staranja,⁵⁶⁵ Ombudsmani BiH su poduzeli niz aktivnosti kako bi se djelovalo u najboljem interesu djeteta. Održan je sastanak sa predstavnicima socijalne službe i tužiteljstva, a osoblje Institucije ombudsmana je bilo u stalnoj komunikaciji sa podnositeljicom žalbe i njezinim srodnicima. Ombudsmani BiH su preporukom⁵⁶⁶ pozvali nadležnu službu socijalne skrbi poduzmu sve zakonom propisane aktivnosti i mjere kako bi se u budućim postupanjima, osigurala primjena propisa i onemogućila svaka zlouporaba prava stranaka, nadležnom ministarstvu da izvrše stručni nadzor nad radom službe socijalne skrbi, a tužiteljstvu da donesu tužiteljsku odluku u predmetima u što skorijem roku. Preporuka Ombudsmana BiH je uvažena.

Hranitelji djeteta, čiji je otac *navodno* seksualno zlostavljao njezinog brata i sa majkom koja je to sve *navodno* znala i pritom ništa nije poduzela, obratili su se Ombudsmanima BiH. Oni su izrazili zabrinutost i smatrali su da se dijete ne treba vratiti u biološku obitelj.⁵⁶⁷ Dijete je prinudnim izvršenjem sudske oduke vraćeno majci, ali Centar za socijalni rad i dalje obavlja nadzor nad vršenjem roditeljskog prava i Ombudsmani BiH i dalje prate postupanja nadležnih u konkretnom slučaju.

10.9. Vršnjačko nasilje

Svaki oblik nasilja nad djecom smatra se nedopustivom radnjom i predstavlja jedan od najtežih oblika ugrožavanja i povrede prava djeteta. U prevenciju i sprječavanje vršnjačkog nasilja mora se uključiti cjelokupno društvo i samo stručni nastavnici i educirani roditelji i djeca mogu osigurati da ne dolazi do nasilja među vršnjacima. Škole bi trebale više raditi na sprječavanju vršnjačkog nasilja, ali je školama potrebno pružiti sustavnu potporu. Potrebna je šira društvena akcija koja podrazumijeva postojanje jasnih vlastitih politika i smjernica (protokola) obrazovnih institucija, kako bi se djeca zaštitila od vršnjačkog nasilja i stalni savjetodavni rad sa djecom i nadzor nad djecom, uz ostvarivanje kvalitetne suradnje sa roditeljima djece. Škola ne može, niti treba da se sama nosi sa problemima i svakodnevnim izazovima u radu sa djecom, ali kao

⁵⁶³ Ž-SA-05-848/24

⁵⁶⁴ Preporuka broj P-311/24

⁵⁶⁵ Ž-SA-01-184/24

⁵⁶⁶ Preporuka broj P-152/24

⁵⁶⁷ Ž-SA-01-268/24

institucija koja prva prepozna i uoči zabrinjavajuću okolnost, ima obvezu da uključi druge relevantne faktore u rješavanje problema. Ombudsmeni BiH nadležnim tijelima vlasti i obrazovnim ustanovama kontinuirano ukazuju na važnost predmetnog pitanja, te preporučuju da poduzmu sve neophodne radnje kako bi se preveniralo vršnjačko nasilje.

Vršnjačko nasilje poprima mnoge oblike, a predmeti u Instituciji ombudsmana ukazuju na to da ga i djeca i roditelji doživljavaju na različite načine, jer se drugačije definiraju granice prihvatljivog ponašanja. Kod vršnjačkog nasilja mora postojati namjera da se drugo dijete povrijedi i da mu se nanese neki oblik štete. Uvijek mora postojati nejednakost - neravnopravnost moći između žrtve i počinitelja nasilja i nasilje mora trajati izvjesno vrijeme i/ili žrtva živi sa prijetnjom da će se ponoviti.

Postupajući po žalbi roditelja djeteta Ombudsmeni BiH su ustanovili da je dijete žrtva vršnjačkog nasilja⁵⁶⁸ sa konstatacijom da škola prije incidenta nije imala saznanja o tomu da je dijete žrtva vršnjačkog nasilja⁵⁶⁹ iako iz svih utvrđenih činjenica i okolnosti proizlazi i da je prije incidenta bilo problema u vršnjačkoj komunikaciji. Istodobno, škola je nakon incidenta postupila sukladno sa zakonskim i podzakonskim propisima i sankcionirala počinitelje vršnjačkog nasilja, sa napomenom da je u konkretnom slučaju utvrđena i kaznena odgovornost maloljetnih počinitelja kaznenog djela.

Majka djeteta se obratila Ombudsmanima BiH zbog činjenice što je njezino dijete žrtva verbalnog nasilja i uznemiravanja od strane druge djece u razredu, a zbog čega je dijete prestalo pohađati školi.⁵⁷⁰ U konkretnom slučaju nije se moglo sa sigurnošću ustanoviti da se radi o vršnjačkom nasilju, ali uočeno je da su postojali problemi i da su posljedica neslaganja i obračuna roditelja (na društvenim mrežama i verbalni ispadi). Ombudsmeni BiH nemaju mandat da nekoga od aktera proglase odgovornim ili krivim za štetu (materijalnu i nematerijalnu) ili da nekoga „natjeraju“ da snosi posljedice zbog nečinjenja/propuštanja u vršenju profesionalne dužnosti ili dužnosti roditelja, ali mogu insistirati od svih nadležnih da budu dodatno oprezni i prate situaciju među djecom i među roditeljima. Stručno osoblje škole pozvano je da izvrši stručnu procjenu i definira jasne mjera radi preveniranja bilo kakvih sukoba. Pritomu, uloga centra za socijalni rad je uvijek od ključnog značaja, kako bi se pružila potpora djeci i roditeljima, ali i školi. Ombudsmeni BiH su svoje prijedloge i mišljenja dostavili svim nadležnim tijelima kako bi se u budućim postupanjima djelovalo u najboljem interesu djece i u što većoj mjeri prevenirali problemi.

Roditelj djeteta se obraća Ombudsmanima BiH zato što je njegovo dijete žrtva vršnjačkog nasilja, a što doznaje tek nakon objavljivanja video sadržaja na internetu iz učionice.⁵⁷¹ Nakon objavljivanja video sadržaja na društvenim mrežama dijete više ne želi ići u školu. Roditelj je nasilje i objavljivanje snimka prijavio školi, policiji i centru za socijalni rad. Ombudsmeni BiH su se obratili školi i iz izjašnjenja škole je zaključeno da je škola poduzela sve potrebne aktivnosti koje su rezultirale rješanjem nastale situacije (obaviješteni policija i centar za socijalni

⁵⁶⁸ Ž-BL-01-261/23

⁵⁶⁹ Tijekom postupka istraživanja Ombudsmeni nisu mogli sa sigurnošću utvrditi da li je škola imala izvjesna saznanja o nasilju koje je dijete trpilo tijekom trajanja nastave u školi

⁵⁷⁰ Ž-BL-01-335/24

⁵⁷¹ Ž-BL-01-422/24

rad, angažirano stručno osoblje škole kako bi se sa djecom razgovaralo, sazvana sjednica Nastavničkog vijeća i održan roditeljski sastanak). U slučajevima vršnjačkog nasilja, sve se dodatno komplicira po dijete, ukoliko se različiti video sadržaji ili fotografije objavljuju na društvenim mrežama.

U predmetima u Odjelu za praćenje ostvarivanja prava djece često se postavlja pitanje da li je i kada potrebno uključiti roditelje u postupak konfliktnih situacija. S jedne strane, involviranje roditelja se gleda kao nemoć škole da sama, u komunikaciji s učenikom riješi problem, a s druge strane smatra se poželjnom odgojnom mjerom, gdje se zajedničkim naporima, kroz zajedničke razgovore, pokušava dokučiti srž problema i dati eventualni odgovori na nastalu situaciju. Škola prigodom provođenja svojih pravila svakako treba zadržati autoritet kako bi zadržala disciplinu, ali taj autoritet ni u kojem slučaju ne znači samovoljno odlučivanje bez utvrđivanja svih relevantnih činjenica.⁵⁷²

10.10. Pravo na obrazovanje

Sukladno sa člankom 2. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju nikome se ne smije uskratiti pravo na obrazovanje. U vršenju svih svojih funkcija koje preuzima u odnosu na obrazovanje i nastavu, država poštuje pravo roditelja da osiguraju obrazovanje i nastavu koji su sukladno sa njihovim vlastitim vjerskim i filozofskim uvjerenjima

Kao i ranijih izvještajnih godina, žalbe koje se tiču prava djeteta i prava na obrazovanje najčešće se odnose na rad obrazovnih ustanova i prosvjetnih radnika (izricanje disciplinskih sankcija, organiziranje nastave produženog boravka, nezadovoljstvo zbog ocjena ili ponašanja nastavnika, profesora itd.).

Zbog povećanja sigurnosti i zaštite učenika ukinuta je dosadašnja praksa dežuranja učenika u osnovnim i srednjim školama u Brčko distriktu BiH.⁵⁷³ Rješenje je izdala nadležna inspekcija na osnovu preporuke Odjela za obrazovanje Vlade Brčko distrikta, uslijed nedavnih nemilih događaja u BiH i susjednim zemljama, u kojima su zabilježeni fizički napadi na učenike i prosvjetne radnike. Stoga Ombudsmani BiH pozivaju i druge nadležne obrazovne institucije svih razina vlasti da razmotre ovo pitanje radi sigurnosti učenika.

Ombudsmani BiH i od roditelja i od škole insistiraju da se nastale situacije riješe mirnim putem, suradnjom svih relevantnih aktera i uvijek u najboljem interesu djeteta. Na školi je odgovornost da u vlastitoj sredini doprinese stvaranju kulture koja poštuje ljudska prava i osnovne slobode svih građana. Ukoliko postoji problem u odnosu nastavnika i učenika ili međusobnih odnosa učenika, to zahtijeva urgentno djelovanje menadžmenta, nastavnog osoblja, ali i roditelja učenika, kako bi se spriječile neželjene posljedice.⁵⁷⁴

⁵⁷² Ž-SA-01-422/23, Ž-BR-06-68/24 (Preporuka broj P-159/24)

⁵⁷³ Informacija onlajn portala sa područja Brčko distrikta BiH od 16.01.2024. godine

⁵⁷⁴ Ž-BL-01-168/24, Ž-BL-01-211/24

Ombudsmeni BiH zagovaraju i smatraju iznimno značajnom suradnju škole i roditelja.⁵⁷⁵ Od škola se zahtjeva poduzimanje dodatnih napora kako bi se ostvarila što kvalitetnija suradnja sa roditeljima. Kako to Ombudsmeni BiH u ovim predmetima ukazuju, međusobnim poštovanjem i partnerstvom obitelji i škole najbolje se uvažavaju i osiguravaju potrebe djeteta. Suradnja obitelji i škole doprinosi aktiviranju i osposobljavanju roditelja za odgojnu djelatnost, omogućuje im uvid u ono što škola radi, koliko joj je i kako moguće pomoći. Škola omogućava roditeljima uvid u rezultate, propuste i nastojanja te ih upoznaje s reformama koje se vrše u školi, kako bi ih oni shvatili i prihvatili. Isto tako ukazuje im se na nužnost rješavanja svih odgojnih problema sukladno sa ciljevima i zadacima škole, kao odgojno obrazovne ustanove. Neophodno je uspostaviti kvalitetne programe koji omogućavaju građenje partnerstva sa obitelji, a koji moraju zadovoljiti nužne pretpostavke kako bi se u sadašnjim uvjetima razvili, dugoročno opstali i dali svoje rezultate. Učitelji/nastavnici i roditelji trebaju biti saveznici u tom procesu radeći na istom zadatku, a to je dobrobit djeteta.

Ombudsmanima BiH se obratio Savjet roditelja jedne osnovne škole sa područja Brčko distrikta BiH, zahtijevajući pomoć da se iz škole izmijeste kancelarije Odjela za obrazovanje Vlade Brčko distrikta BiH.⁵⁷⁶ Odmah nakon prvog obraćanja Ombudsmena BiH, Vlada Brčko distrikta BiH obavještava da su poduzete radnje kako bi se riješio dugogodišnji problem i škola bila isključivo prostor za odgoj i obrazovanje djece.

Učenik srednje škole je na ponovljenom popravnom ispitu pred komisijom uspješno položio predmet matematika, ali je nakon toga, sudeći po žalbenim navodima krenula „*odmazda profesorice matematike prema djetetu*“.⁵⁷⁷ Tijekom postupka istraživanja Ombudsmeni BiH su utvrdili da je nadležno ministarstvo obrazovanja od škole zatražilo da izvrše drugačiju preraspodjelu nastavnika iz predmeta matematika, da je izvršen inspekcijski pregled, kao i stručni nadzor od strane nadležnog pedagoškog zavoda. Uočeno je i da su pokrenuti brojni sudski postupci u svezi sa radnim pravima nastavnog osoblja, što očigledno usložnjava radnu atmosferu u školi. Nakon brojnih poduzetih radnji od strane nadležnih, Ombudsmeni BiH su konstatovali da se stanje popravilo i da ima pomaka u cjelokupnoj situaciji.

Ombudsmanima BiH su se obratili roditelji djece koja pohađaju predškolski odgoj i obrazovanje u privatnim predškolskim ustanovama na području Grada Banja Luka, a žalbom se ukazuju da gradske vlasti krše UN Konvenciju o pravima djeteta. Mišljenje je roditelja da Grad diskriminira djecu, jer finansijski različito tretiraju djecu predškolskog uzrasta koja pohađaju javne u odnosu na djecu koja pohađaju private vrtiće. Roditelji djece koja pohađaju privatne vrtiće izdvajaju više novčanih sredstava, bez obzira na subvencije, jer za njihovu djecu nema mjesta u javnim vrtićima. Tijekom trajanja postupka istraživanja, Grad je tijekom 2024. godine donio Pravilnik o izmjenama Pravilnika o sufinanciranju troškova usluge boravka djece u privatnoj predškolskoj ustanovi na teritoriju Grada Banja Luka. Pravilnikom je povećana subvencija za boravak djece u privatnim predškolskim ustanovama i iz gradske uprave su naglasili da su u tijeku radovi na dogradnji još jednog vrtića čime će se obezbijediti dodatna mjesta za boravak predškolaca.

⁵⁷⁵ Ž-BR-04-288/23 (Preporuka broj P-86/24)

⁵⁷⁶ Ž-BR-01-316/23 sa napomenom da je predmet uspješno riješen u 2024. godini

⁵⁷⁷ Ž-BL-01-614/23

Tijekom 2024. godine Ombudsmeni BiH su razmatrali i žalbu kojom se ukazivalo i na različit tretman djece koja pohađaju privatne vrtiće, jer se žalbom ukazivalo da pojedini roditelji čija djeca pohađaju privatne vrtiće primaju subvencije, dok drugi roditelji u istoj poziciji ne primaju subvencije.⁵⁷⁸ Roditelji se pitaju koji se kriterijumi koriste u odabiru djece, odnosno roditelja prigodom podjele subvencija. Ombudsmeni BiH su uputili Preporuku Vladi Brčko distrikta BiH, Odjelu za obrazovanje, da osiguraju učinkovit mehanizam praćenja i nadzora nad dodjeljivanjem subvencija za upis djece u predškolske ustanove/vrtiće na području Brčko distrikta Bosne i Hercegovine. Tijekom 2025. godine pratit će se realizacija preporuke.

Postupajući po žalbi kojom se ukazuje da se krše prava djeteta na inkluzivno obrazovanje⁵⁷⁹ Ombudsmeni BiH su ustanovili da je nadležno inspekcijsko tijelo izvršilo inspekcijski pregled i naložilo školi da otkloni nedostatke vezane za diskriminaciju djeteta, kako bi se djetetu omogućile jednake mogućnosti u obrazovanju. Predmet je uspješno završen.

Ombudsmanima BiH se obratila majka djeteta, jer je njezinom djetetu, učeniku III razreda onemogućeno da koristi usluge produženog boravka.⁵⁸⁰ Kako joj je saopćeno, za učenike trećih i četvrtih razreda u osnovnoj školi na području Županije Sarajevo nema kapaciteta za pružanje ove usluge. Tijekom trajanja postupka kod Institucije ombudsmana, nadležna prosvjetna inspekcija izvršila je izvanredni inspekcijski nadzor i naložila školi da se dijete primi u program produženog boravka i škola je tako i postupila.

Majka učenika III razreda srednje škole je zatražila pomoć Ombudsmana BiH, smatrajući da je njezino dijete diskriminirano od strane škole, jer je škola odbila njezinu molbu za prelazak djeteta u drugi odjel.⁵⁸¹ Majka je naglasila da je prelazak u drugi odjel bitan za njegovo dalje obrazovanje i osobni razvoj i smatra spornim što je škola odobrila prelazak za oko desetak učenika, a njezinom djetetu se to uskratilo. Nakon što su se Ombudsmeni BiH obratili školi, povodom nastalog problema, održana je sjednica školskog odbora, škola je uputila zahtjev prema nadležnom ministarstvu zahtijevajući suglasnost za formiranje kombinovanog odjela i održan je sastanak sa roditeljima učenika. Škola je primila suglasnost nadležnog ministarstva za rad kombinovanog odjela i problemi na koje se ukazivalo žalbom su riješeni.

Ombudsmanima BiH obratio se otac učenice srednje škole iz razloga što je njegova malodobna kćerka ostala neocijenjena iz predmeta računovodstva, a zbog čega je u obvezi da polaže razredni ispit u školskoj 2023./2024. godini.⁵⁸² Iznosi i navode o nedoličnom ponašanju predmetne profesorice i iznosi pritužbe na njezin rad. U postupak istraživanja bili su pored škole, uključeni i prosvjetna inspekcija i ministarstvo obrazovanja. Učenica je upućena na polaganje razrednog ispita iz razloga što je opravdano izostala sa nastave više od jedne trećine planiranih sati u drugom polugodištu, a utvrđeno je i da se profesorica nije nedolično ponašala prema učenici.

⁵⁷⁸ Ž-BR-01-20/24, Preporuka broj P-129/24

⁵⁷⁹ Ž-BL-01-715/23, škola svojom odlukom raskinula ugovor o korištenju produženog boravka

⁵⁸⁰ Ž-SA-01-1022/24

⁵⁸¹ Ž-SA-01-963/24

⁵⁸² Ž-SA-01-608/24

10.11. Zabrana pušenja licima mlađim od 18 godina

U predmetu otvorenom po službenoj dužnosti⁵⁸³ Ombudsmani BiH su ustanovili da na području Brčko distrikta BiH postoje zakonski propisi kojima se reguliše zabrana pušenja i drugih oblika uporabe duhana i duhanskih proizvoda, nargila i elektroničkih cigareta na javnim mjestima, kao i zakonski propisi o kontroli zabrana. U Republici Srpskoj, prema Zakonu o duhanu Republike Srpske⁵⁸⁴ tzv. „vape“ ne spada u grupu duhana i duhanskih proizvoda.

U Federaciji BiH, Zakon o kontroli i ograničenoj uporabi duhana, duhanskih i ostalih proizvoda za pušenja u Federaciji BiH⁵⁸⁵ stupio je na snagu i njime je, između ostalog, jasno definirano što se sve smatra duhanom i duhanskim proizvodima, te je propisana zabrana prodavanja i poklanjanja i ostalih proizvoda za maloljetnike. Na svim mjestima na kojima se prodaju duhan i duhanski proizvodi mora biti vidno istaknuta oznaka o zabrani prodaje duhanskih proizvoda i ostalih proizvoda za pušenje osobama mlađim od 18 godina.

Ombudsmani BIH smatraju da je neophodno i da se u Republici Srpskoj novim zakonskim rješenjima zaštititi pravo djece na zdravlje i obuhvate svi novi oblici duhana i duhanskih proizvoda i pozivaju donositelje odluka da pristupe rješavanju ovog uočenog problema.

⁵⁸³ Ž-BL-01-608/23

⁵⁸⁴ „Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 72/12

⁵⁸⁵ „Službene novine FBiH“ broj 38/22

XI. PRAVA OSOBA S INVALIDITETOM

11.1. Uvod

Konvencija o pravima osoba sa invaliditetom⁵⁸⁶, kao temeljni međunarodni instrument u oblasti zaštite prava osoba sa invaliditetom, utvrđuje osnovna ljudska prava ove kategorije s ciljem promocije, zaštite i osiguranja punog i jednakog uživanja svih ljudskih prava i osnovnih sloboda osoba sa invaliditetom, kao i unapređivanje poštivanja njihovog urođenog dostojanstva (članak 2).

UN Komitet o pravima osoba sa invaliditetom istakao je da su sukladno sa člankom 4. Konvencije, sve države potpisnice Konvencije, uključujući vlast na lokalnoj razini, dužne poštovati prava osoba sa invaliditetom, te poštovati, štiti i ostvarivati ova prava.⁵⁸⁷

Izvješće Europske komisije o Bosni i Hercegovini za 2024. godinu⁵⁸⁸ ukazuje da iako postoje ozbiljni izazovi koje je potrebno adresirati u pogledu zapošljavanja, pristupa obrazovanju, zdravstvenoj skrbi, društvenoj inkluziji i skrbi, kao i socijalnoj pomoći, određeni pomaci su poduzeti posebno u kontekstu osnivanja Vijeća za osobe sa invaliditetom, koje je potrebno uključiti u sve relevantne procese. Osobe sa invaliditetom i dalje predstavljaju jednu od najranjivijih skupina društva. Iako je pravni i institucionalni okvir uveliko usklađen sa UN Konvencijom o pravima osoba sa invaliditetom, nedostatak namjenskih sredstava sprječava poboljšanja u ovoj oblasti. Među zabrinutostima je istaknuto da značajan broj preporuka i zapažanja UN Komiteta za prava osoba sa invaliditetom, primljeni 2017. godine, ostaju nezapaženi, te da osobe sa invaliditetom još uvijek mogu biti lišene poslovne sposobnosti sudskim putem. Izvješće je ukazalo na potrebu za žurnim sačinjavanjem, usvajanjem i provedbom strategije deinstitutionalizacije kako bi se krenulo ka samostalnom življenju i uključivanju osoba sa invaliditetom u zajednicu.

Europski sud za ljudska prava u Strazburu donio presudu u predmetu Hadžimejlić i drugi protiv Bosne i Hercegovine⁵⁸⁹, kojom je utvrdio da je Bosna i Hercegovina prekršila članak 5. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i povrijedila prava osoba kojima je oduzeta poslovna sposobnost i koje su smještene u ustanove socijalne zaštite, bez valjanog pravnog osnova, odnosno, bez sudske odluke. Još uvijek nisu usvojene izmjene i dopune Obiteljskog zakona Federacije BiH, kao i Zakona o vanpraničnom postupku Federacije

⁵⁸⁶ Usvojena u New Yorku 13.12.2006. godine i Fakultativni protokol uz Konvenciju o pravima osoba s invaliditetom, a koje je ministar za ljudska prava Bosne i Hercegovine potpisao u New Yorku 30.07.2009. godine, a Zastupnički dom Parlamentarne skupštine BiH na 65. sjednici, održanoj 07. 12. 2009. godine, dao suglasnost za ratificiranje UN-ove Konvencije o pravima osoba s invaliditetom i Opcionalnog protokola.

⁵⁸⁷ <https://www.ohchr.org/en/treaty-bodies/crpd/statements-declarations-and-observations>

⁵⁸⁸ Izvješće Europske komisije o Bosni i Hercegovini za 2024. godinu - Radni dokument osoblja Komisije, Izvješće o Bosni i Hercegovini za 2024. godinu, Brisel 30.10.2024. godine SWD (2024) 691 https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/document/download/451db011-6779-40ea-b34b-a0eeda451746_en?filename=Bosnia%20and%20Herzegovina%20Report%202024.pdf&prefLang=hr

⁵⁸⁹ Presuda Hadžimejlić i drugi protiv Bosne i Hercegovine, dostupno na http://www.mhrr.gov.ba/ured_zastupnika/odluke/PRESUDA%20HADZIMEJLIC%20I%20DRUGI%20protiv%20BIH.pdf

Bosne i Hercegovine, radi implementacije principa na koje je ukazao Europski sud za ljudska prava u navedenoj presudi.⁵⁹⁰

Institucija je u 2024. godini Komitetu Ujedinjenih naroda za prava osoba sa invaliditetom dostavila podnesak Ombudsmena BiH o primjeni UN Konvencije o pravima osoba sa invaliditetom u BiH, kojim su istaknuti pozitivni aspekti, odnosno najvažniji dokumenti koje su donijele nadležne vlasti u BiH usmjereni na realizaciju Preporuka UN Komiteta za prava osoba sa invaliditetom. Ovim podneskom ukazane su i generalne zabrinutosti koje se odnose na neispunjavanje obveza BiH u različitim aspektima prava osoba sa invaliditetom (ravnopravnost i diskriminacija, djeca sa invaliditetom, pristupačnost, jednakost pred zakonom, pristup pravdi, neovisno življenje i uključenost u zajednice, obrazovanje, zdravstvena zaštita i dr.).

Ustavom BiH jamči se svim građanima BiH najviša razina međunarodno priznatih ljudskih prava i osnovnih sloboda, bez diskriminacije po bilo kojem osnovu kao što je spol, rasa, boja, jezik, vjera, političko i drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno podrijetlo, povezanost sa nacionalnom manjinom, imovina, rođenje ili drugi status. Ovo načelo također proizilazi iz odredaba Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i njezinih protokola.

U BiH oblast socijalnih, ekonomskih i kulturnih prava je u nadležnosti dva entiteta i Brčko distrikta BiH.

U BiH ne postoji jedinstvena definicija, niti jedinstveni registar osoba sa invaliditetom kako bi se sustavno moglo raditi na poboljšanju položaja osoba sa invaliditetom.

U Federaciji Bosne i Hercegovine još uvijek nije usvojen Zakon o jedinstvenim načelima i okviru materijalne potpore osoba sa invaliditetom.⁵⁹¹ Ovim zakonom uredili bi se temeljni principi zaštite osoba sa invaliditetom, definicija osobe sa invaliditetom i invaliditet, kao i druga pitanja od značaja za ostvarivanje temeljnih prava osoba sa invaliditetom na području Federacije Bosne i Hercegovine.⁵⁹²

Prepoznavajući posebni značaj društvene skrbi i potpore prema osobama sa invaliditetom Republika Srpska donijela je Strategiju unaprjeđenja društvenog položaja osoba sa invaliditetom za period razdoblje 2017.-2026. U Federaciji još uvijek nije usvojena nova Strategija⁵⁹³. Strategija za unaprjeđenje prava i položaja osoba s invaliditetom u Federaciji Bosne i Hercegovine 2016-2021 donesena je radi definiranja strateških prioriteta, ciljeva i aktivnosti u oblasti prava osoba sa invaliditetom, a s ciljem unaprjeđenja položaja osoba s invaliditetom, kroz multisektorski pristup.

⁵⁹⁰ Prema dostupnim informacijama tijekom je faza javne rasprave radi usuglašavanja stavova različitih strana u cilju usvajanja što kvalitetnijeg zakonskog rješenja.

⁵⁹¹ Na prijedlog Federalnog ministarstva rada i socijalne politike, Vlada Federacije BiH utvrdila je Prijedlog zakona o jedinstvenim načelima i okviru materijalne potpore osoba sa invaliditetom u Federaciji BiH, te ga uputila u dalju parlamentarnu proceduru.

⁵⁹² Ombudsmeni BiH su prethodno dali Preliminarni komentar na Nacrt Zakona o jedinstvenim načelima i okviru materijalne potpore osoba sa invaliditetom broj: Oi-K-BL-203/23 od 13.03.2023. godine

⁵⁹³ Vlada Federacije BiH donijela je Odluku o izradi Strategije za unaprjeđenje prava i položaja osoba s invaliditetom u Federaciji Bosne i Hercegovine 2022.-2027. godine.

11.1.1. Statistika

Tijekom 2024. godine, Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba sa invaliditetom zaprimio je 63 žalbe. Ukoliko se usporedbi sa 2023. godinom kada je zaprimljeno 56 žalbi, došlo je do blagog povećanja registriranih žalbi. Ombudsmeni BiH ističu da navedena statistika ne odražava nužno stvarno stanje povreda prava u ovoj oblasti, s obzirom na to da se u velikom broju predmeta u Odjelu za praćenje ostvarivanja prava osoba sa invaliditetom ukazuje i na druge povrede prava kao što su prava djece, građanska prava, ekonomska i socijalna prava, diskriminacija i dr., te ovaj broj može biti znatno veći.

U 2024. godini izdato je šest preporuka, a odnosile su se na obezbjeđivanje parking mjesta za osobe sa invaliditetom, pristup informacijama, imenovanje Vijeća za osobe sa invaliditetom, te izmjene Zakona o materijalnoj potpori obiteljima sa djecom u Federaciji Bosne i Hercegovine.

Žalbe u Odjelu za praćenju ostvarivanju prava osoba sa invaliditetom u 2024. godini odnosile su se na nedostatak pristupačnosti osobama sa invaliditetom, ostvarivanje prava na osobnu ili obiteljsku invalidninu, smještaj u ustanove za zbrinjavanje osoba sa mentalnim i intelektualnim poteškoćama, oduzimanje poslovne sposobnosti i dr.

11.2. Smještaj osoba sa intelektualnim i mentalnim teškoćama u ustanove socijalne skrbi

UN Konvencija o pravima osoba sa invaliditetom ukazuje da su osobe s invaliditetom one osobe koje imaju dugotrajna tjelesna, mentalna, intelektualna ili osjetilna oštećenja, koja u međudjelovanju s različitim preprekama mogu sprječavati njihovo puno i učinkovito sudjelovanje u društvu na ravnopravnoj osnovi s drugima⁵⁹⁴.

Ombudsmeni BiH u svom radu posebnu pozornost posvećuju osobama s intelektualnim i mentalnim poteškoćama smještenim u ustanove, imajući u vidu da je značajnom broju ovih osoba oduzeta poslovna sposobnost i da one u mnogim slučajevima ne sudjeluju u donošenju odluka koje se tiču njihovog statusa. Potpora ovoj kategoriji stanovništva značajno je povećana ukoliko se uzme u obzir važnost osobne autonomije i neovisnosti osoba s invaliditetom, uključujući i slobodu izbora.

UN Konvencija o pravima osoba sa invaliditetom propisuje da svaka osoba s invaliditetom ima pravo na poštivanje svog tjelesnog i mentalnog integriteta na ravnopravnoj osnovi s drugima⁵⁹⁵. Države imaju obvezu poduzimanja djelotvornih i prikladnih mjera kako bi se osobama s invaliditetom omogućilo sticanje i održavanje najveće moguće neovisnosti, i potpunu tjelesnu, mentalnu, društvenu i profesionalnu sposobnost, te punu uključenost i sudjelovanje u svim područjima života.⁵⁹⁶

⁵⁹⁴ Članak 1. Konvencije UN-a o pravima osoba sa invaliditetom

⁵⁹⁵ Članak 17. Konvencije UN-a o pravima osoba sa invaliditetom

⁵⁹⁶ Članak 26. Konvencije UN-a o pravima osoba sa invaliditetom

Ombudsmeni BiH cijene da ustanove u kojima su smještene osobe sa intelektualnim i mentalnim poteškoćama moraju imati osigurane sve neophodne uvjete (stanovanje, ishrana, odijevanje, njega, pomoć, briga, odgoj i obrazovanje, osposobljavanje za privređivanje, radne, kulturno-zabavne, rekreativno-rehabilitacione aktivnosti, zdravstvena skrb i druge usluge) kako bi se izvršila integracija ove kategorije u zajednice, te osigurala njihova dobrobit.

U 2024. godini Institucija je izdala Prateće izvješće o stanju u ustanovama u kojima su smještena lica sa intelektualnim i mentalnim poteškoćama u BiH. Osnovni cilj ovog Izvješća je sagledavanje trenutnog stanja u kontekstu realiziranja ranije izdatih preporuka, ali i identificiranja oblasti u kojima se desio napredak, odnosno u kojima je stanje ostalo nepromijenjeno. Ombudsmeni BiH su ukazali da monitoring stanja u ustanovama u kojima su smještene osobe sa mentalnim i intelektualnim poteškoćama, kao i podnošenje izvješća nadležnim tijelima i javnosti, predstavljaju dobru polaznu osnovu za poduzimanje aktivnosti u cilju unaprjeđenja njihovog djelovanja.

Institucija ombudsmana je u proteklom razdoblju zaprimila nekoliko žalbi koje su se odnosile na stanje u ustanovama za zbrinjavanje osoba sa mentalnim i intelektualnim poteškoćama, posebno u JU Zavodu za specijalno obrazovanje i odgoj djece „Mjedenica“ Sarajevo⁵⁹⁷ i Ustanovi za socijalno zbrinjavanje, zdravstvenu skrb, odgoj i obrazovanje Pazarić.⁵⁹⁸

Ombudsmanima BiH su se obratili roditelji učenika s poteškoćama u razvoju JU Zavod za specijalno obrazovanje i odgoj djece „Mjedenica“ Sarajevo, zbog činjenice „*da su radionice za djecu sa poteškoćama u razvoju u JU Zavodu za specijalno obrazovanje i odgoj djece "Mjedenica" u Sarajevu zaključane.*“^[1] Ustanovljeno je da se radi o radionicama koje nisu za djecu, nego za odrasle osobe sa invaliditetom, te da pitanje brige i okupacionih terapija odraslih osoba i osoba koje nisu učenici Zavoda nije moguće propisati aktima koji uređuju oblast odgoja i obrazovanja, niti su dnevne/radno-okupacione radionice prepoznate kao oblik odgojno-obrazovnog rada. Kako bi se premostila nastala situacija, Vlada Županije Sarajevo je donijela odluku^[2] o nastavku rada radionica, a nakon toga^[3] Uredbu kojom je ubuduće omogućeno nesmetano funkcioniranje radionica za radnu okupaciju u Zavodu za specijalno obrazovanje i odgoj djece.

Cijeneći značaj rada Ombudsmana BiH u oblasti zaštite prava osoba sa invaliditetom, posebno osoba sa duševnim i mentalnim teškoćama, javne ustanove o svojim aktivnostima ponekad obavještavaju Ombudsmane BiH putem svojih izvješća.

Javna ustanova bolnica Travnik dostavila je Instituciji ombudsmana Izvješće o radu Komisije za zaštitu osoba sa duševnim smetnjama⁵⁹⁹. Izvješćem je navedeno da je u 2024. godini Komisija održala 67 sastanka, na kojim se raspravljalo o prisilnom zadržavanju na liječenju 110 pacijenata sa duševnim smetnjama, čime se broj intervencija i zadržavanja na liječenju u odnosu na

⁵⁹⁷ Ž-SA-02-800/24 i Ž-SA-01-881/24

⁵⁹⁸ Ž-BL-02-115/24

^[1] Ž-SA-01-881/24

^[2] Na sjednici od 13.09.2024. godine

^[3] Dana 26.09.2024. godine

⁵⁹⁹ Broj: 10-318/4 od 14.01.2025. godine

prethodnu godinu znatno povećao. Komisija je tijekom svog rada konstatala da nije bilo povreda ljudskih prava, te da se liječenje osoba sa duševnim smetnjama odvijalo tako da se u najmanjoj mogućoj mjeri ograničavala sloboda pacijenta, te da se poštovala njihova osobnost i ljudsko dostojanstvo. Uvidom u medicinsku i prateću dokumentaciju, kod većine pacijenata, uz asistenciju policije bili su prisutni njihovi srodnici tako da se ni jednom nije desilo prekoračenje ovlasti policije prigodom privođenja na liječenje duševnih bolesnika. Izvješće Komisije je ukazao da se broj pokušaja suicida duplo uvećao u odnosu na prethodne godine, te da je dalje prisutan znatan broj recidiva kao i agresivnosti prema srodnicima, nasilja u obitelji, nasilja u zajednici i prijetnji ubojstvima, kao i primijetan rast prekomjernog konzumiranja alkohola i nedozvoljenih psihoaktivnih supstanci. Brojčani pokazatelji za 2024. godinu pokazali su da je došlo do blagog povećanja i prisilno smještenih na liječenje u recidivu sa općina gdje nema službe mentalnog zdravlja u ambulantama što znači da treba raditi na jačanju službi za mentalno zdravlje čime bi se smanjio broj odlaska na bolničko liječenje psihijatrijskih bolesnika. Komisija je smatrala da bi svaka općina Srednjobosanske županije trebalo da poradi na formiranju centara za mentalno zdravlje ili na jačanju kapaciteta tamo gdje je već formiran.

11.3. Rad i zapošljavanje osoba sa invaliditetom

Osobe sa invaliditetom svakodnevno se suočavaju sa preprekama u pogledu prava na rad i ostvarivanja jednakih mogućnosti na tržištu rada. UN Konvencija o pravima osoba sa invaliditetom ukazuje na značaj prava na rad osoba s invaliditetom, na ravnopravnoj osnovi s drugima, a što uključuje pravo na mogućnost zarađivanja za život od rada, slobodno odabranog ili prihvaćenog na tržištu rada i u radnom okruženju koje je otvoreno, uključujuće i dostupno osobama s invaliditetom.⁶⁰⁰

Ombudsmani BiH prepoznaju važnost radnog angažmana osoba sa invaliditetom, kako bi spostvenim radnom i zalaganjem ostvarivali egzistenciju i financijsku neovisnost i bili podjednako uključeni u društvenu zajednicu. Ombudsmani BiH smatraju da sustav socijalnog osiguranja i socijalne zaštite nije dovoljno efikasan kako bi osobe sa invaliditetom ostvarile svoja prava i iskoristile svoje pune kapacitete⁶⁰¹.

Postupajući po žalbi podnositeljice Ombudsmani BiH su izdali Preporuku⁶⁰² kojom je Županijskom zavodu za zapošljavanje Livno predloženo da preispita Odluku o prijemu u radni odnos na neodređeno vrijeme, te da prigodom budućih natječaja poduzme konkretne mjere radi omogućavanja zapošljavanja osoba sa invaliditetom, sukladno sa člankom 59. Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju i zapošljavanju osoba sa invaliditetom i nalazima iz Preporuke. Ombudsmani BiH su istakli da nije ključno pitanje da li afirmativne mjere treba primijeniti prije ili poslije bodovanja, nego da li su iste u konkretnom slučaju opravdane i proporcionalne. Iako Ombudsmani BiH nisu u mogućnosti valorizirati iskazane sposobnosti i opći dojam kandidata na intervju, niti su u mogućnosti utvrditi povredu načela kvaliteta, smatraju da bi

⁶⁰⁰ Članak 27. Konvencije

⁶⁰¹ Tijekom 2021. godine Ombudsmani BiH izradili su "Specijalno Izvješće o efikasnosti zakonskih rješenja o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba sa invaliditetom, a s ciljem prikupljanja informacija o primjeni zakonskih propisa iz oblasti profesionalne rehabilitacije u praksi, te osposobljavanja i zapošljavanja osoba sa invaliditetom.

⁶⁰² Ž-LI-02-205/23, Preporuka broj: P-80/24 od 22.02.2024. godine

primjena afirmativnih mjera u konkretnom slučaju bila opravdana. Preporuka je djelomično realizirana.

U žalbi podnosioca⁶⁰³, koji je ukazivao na nemogućnost trajnog zaposlenja njegovog sina, koji je osoba sa invaliditetom, Ombudsmani Bosne i Hercegovine su naveli da se radni odnos zasniva zaključivanjem ugovora o radu, nakon provođenja procedure obaveznog javnog oglašavanja za prijam u radni odnos, propisane pravilnikom o radu poslodavca⁶⁰⁴, te da je svrha provođenja natječajne procedure izbor najkvalitetnijeg kandidata. Ombudsmani BiH su istakli da zaključivanje ugovora o radu, temeljem Javnog poziva Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom FBiH nije stvorilo obvezu poslodavcu, da istekom roka na koji je ugovor zaključen ponudi žalitelju zaključivanje ugovora na određeno/neodređeno vrijeme. Pravo je poslodavca da sukladno sa finansijskim sredstvima kojima raspolaže i potrebi za popunjavanjem sistematiziranih radnih mjesta, pokrene proceduru javnog oglašavanja za prijam u radni odnos. Predmet je odlukom Ombudsama BiH zatvoren.

Ombudsmani BiH razmatrali su žalbene navode koji su se odnosili na neisplate stvarnih troškova prijevoza osobama sa invaliditetom, od mjesta stanovanja do mjesta rada⁶⁰⁵. Imajući u vidu da je potrebno sustavno riješiti predmetno pitanje Vladi Republike Srpske upućena je preporuka da prigodom sačinjavanja prijedloga izmjena i dopuna odredbi Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju i zapošljavanju invalida Republike Srpske, razmotri pitanje stvarne naknade za prijevoz zaposlenih osoba sa invaliditetom, na način da se osobama sa invaliditetom jamči odgovarajuća naknada za prijevoz od mjesta rada od mjesta stanovanja, bez obzira na udaljenost. Preporuka je prihvaćena. Vlada Republike Srpske, Generalni sekretarijat i Ministarstvo rada i boračko-invalidske zaštite⁶⁰⁶ kao obrađivač zakona, preporuku Ombudsmana BiH su ocijenili opravdanom, uz naznaku da će se prigodom izmjena i dopuna predmetnog zakona razmotriti modaliteti ostvarivanja prava obzirom da mogu nastati povećani troškovi u odnosu na ostale radnike.

11.3.1. Utvrđivanje radne sposobnosti

Instituciji ombudsmana se obratio podnositelj navodeći da je u 2023. godini bio na komisiji u Institutu za medicinski vještačenje zdravstvenog stanja, te da još uvijek čeka poziv od iste komisije, radi vještačenja zdravstvenog stanja i traži pomoć u pribavljanju odluke kojom se utvrđuje invaliditet. Institut za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja je u predmetu podnosioca radi utvrđivanja zdravstvene sposobnosti naveo da se u takvom postupku vještači po službeno zaprimljenom zahtjevu nadležnog MIO zavoda, te se u postupku utvrđuje da li je stranka zdravstveno sposobna za obavljanje poslova za koje ima zaključen ugovor o radu. Istim postupkom ne utvrđuje se postotak oštećenja organizma, već samo da li osoba na konkretno radno mjesto na kojem je zaposlena zdravstveno udovoljava ili ne, odnosno da li postoji gubitak radne sposobnosti, promjenjena radna sposobnost, da li je liječenje završeno ili invalidnost na

⁶⁰³ Ž-LI-02-10/24

⁶⁰⁴ Član 20.

⁶⁰⁵ Ž-BR-02-116/22, preporuka broj: P-192/24

⁶⁰⁶ Vlada Republike Srpske, Generalni sekretarijat akt broj:04.2.01/052-35/25 od 04.02.2025.godine, Ministarstvo rada i boračko-invalidske zaštite akt broj:16-04/1.1.-051-27/25 od 31.01.2025.godine

konkretno radno mjesto ne postoji. Nakon intervencije Ombudsmana BiH Komisija je pozvala žalitelja radi nastavka postupka.⁶⁰⁷

U žalbi podnositeljice Federalni zavod za mirovinsko i invalidsko osiguranje je donio Rješenje o postojanju promjenjene radne sposobnosti zbog bolesti. Poslodavac Zdravstvena ustanova „Lječilište Gata“ Bihać, sukladno sa Pravilnikom o radu, žaliteljici je usmeno ponudio obavljanje poslova medicinske sestre, što ista nije prihvatila zbog rada u smjenama, nakon čega je raspoređena na obavljanje poslova medicinski administrator za poslove recepcije, čime ista nije zadovoljna zbog smanjenja plaće. Ombudsmani BiH su istakli da se prigodom određivanja radnog mjesta nakon promjenjene radne sposobnosti poslodavac treba osvrnuti na opis radnog mjesta koje je definirano Rješenjem o postojanju promijenjene radne sposobnosti, a iz dokumentacije proizlazi da je podnositeljica žalbe odbila predloženo iz razloga koji nije naveden u Rješenju.⁶⁰⁸

11.4. Pristupačnost

Konvencija UN-a o pravima osoba sa invaliditetom definirala je mjere identifikacije i uklanjanja prepreka i barijera pristupačnosti, a koje se odnose na građevine, putove, prijevoz i druge zatvorene i otvorene prostore, uključujući škole, stambene objekte, zdravstvene ustanove i radna mjesta; informacije, komunikacije i druge usluge, uključujući elektroničke usluge i službe žurnih intervencija.⁶⁰⁹

Opći komentar broj 2 na članak 9. UN Konvencije o pravima osoba sa invaliditetom ukazuje da je pristupačnost preduvjet da osobe s invaliditetom mogu neovisno živjeti, te potpuno i ravnopravno sudjelovati u društvu.

Ombudsmani BiH su tijekom 2022. godine sačinili dokument pod nazivom „*Smjernice za unaprjeđenje svakodnevne komunikacije s osobama s invaliditetom*“⁶¹⁰, koji ima za cilj podizanje svijesti javnosti, javnih tijela i pravnih osoba o važnosti poštovanja integriteta, dostojanstva i ravnopravnosti osoba s invaliditetom. Ovim dokumentom ukazano je da postoje određene specifičnosti u radu s osobama s invaliditetom u ovisnosti od vrste invaliditeta, te su smjernice date u pogledu rada i komunikacija s osobama sa tjelesnim oštećenjima, s oštećenjem sluha, s oštećenjima vida, s govornim poteškoćama, kao i rad i komunikacija s osobama sa intelektualnim i/ili mentalnim poteškoćama.

Rješavanje pitanja pristupačnosti i mjere koje se poduzimaju moraju se sagledavati u kontekstu kompleksnosti ovog pojma, jer isto obuhvata: fizičko okruženje - mjere moraju uključivati identifikaciju i uklanjanje prepreka i barijera pristupačnosti, a odnose se na: (a) građevine, puteve, prijevoz i druge zatvorene i otvorene prostore, uključujući škole, stambene objekte, zdravstvene ustanove i radna mjesta, kao i informacije i komunikaciju i usluge - mjere moraju uključivati elektroničke usluge i službe žurnih intervencija.

⁶⁰⁷ Ž-SA-02-539/24

⁶⁰⁸ Ž-BL-02-637/24

⁶⁰⁹ Članak 9. Konvencije

⁶¹⁰ Dostupno na: https://www.ombudsmen.gov.ba/documents/ombudsmen_doc2022120108585014bos.pdf;

Ombudsmeni BiH su razmatrali pitanje prijevoza djeteta sa invaliditetom u Županiji Sarajevo.⁶¹¹ Ministarstvo za odgoj i obrazovanje Županije Sarajevo je dostavilo izjašnjenje kojim su detaljno obrazložene sve mogućnosti prijevoza sukladno sa Zakonom o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi u Županiji Sarajevo.⁶¹² Ombudsmeni BiH su u konkretnom predmetu našli da su odgovorna tijela poduzimala aktivnosti i mjere na način propisan zakonima kojima je uređena predmetna oblast.

Pitanje prijevoza razmatrano je žalbi učenika koji pohađa JU Centar za djecu i omladinu sa posebnim potrebama "Los Rosales" Mostar. Tijekom postupka, Ombudsmeni BiH su obaviješteni da je učeniku ponovno dozvoljen prijevoz u školu od strane Grada Čapljina.⁶¹³

Ombudsmeni BiH su u protekloj godini pratili postupak u predmetu, otvoren po službenoj dužnosti, pod nazivom „Pristup osobama sa invaliditetom prema Zavodu zdravstvenog osiguranja Hercegovačko-neretvanske županije“⁶¹⁴, a radi pribavljanja informacija u svezi sa izdavanjem urbanističke suglasnosti za otklanjanje građevinskih barijera kako bi se omogućio nesmetan pristup osobama sa invaliditetom. S obzirom na to da se predmetna zgrada nalazi unutar obuhvata nacionalnog spomenika došlo je do usložnjavanja postupka izdavanja odobrenja. Tijekom postupka pribavljeno je pozitivno stručno mišljenje Zavoda za zaštitu spomenika, a trenutno se radi na poduzimanju aktivnosti za usklađivanje idejnog projekta sa Uredbom⁶¹⁵ o uređenju gradilišta, obveznoj dokumentaciji na gradilištu i sudionicima u građenju. Postupak pred Institucijom je još uvijek u tijeku.

Ombudsmeni BiH ističu važnost automobila i mobilnosti za osobe sa invaliditetom, jer isto omogućava aktivno uključivanje ovih osoba u svim područjima javnog i privatnog života, radi čega su otvorili predmet po službenoj dužnosti vezan za polaganja vozačkog ispita za osobe sa invaliditetom, odnosno prilagodbu automobila gornjih i donjih komandi za upravljanje osoba sa invaliditetom.⁶¹⁶ U pojedinim slučajevima osobe sa invaliditetom ne mogu polagati vozački ispit, jer u njihovom gradu ili mjestu stanovanja ne postoji autoškola koja ima automobil prilagođen za njih (autoškole bi morale imati prilagođene gornje ili donje komande). Postupak istraživanja i provođenje aktivnosti su i dalje u tijeku.

⁶¹¹ Ž-SA-02-819/24

⁶¹² Ministarstvo za odgoj i obrazovanje Županije Sarajevo dostavilo je odgovor: „...Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi u Županiji Sarajevo⁶¹² ... propisao da Županija, u suradnji sa Gradom Sarajevo, općinama i drugim zainteresiranim subjektima obezbjeđuje sredstva za financiranje troškova prijevoza učenika osnovnih i srednjih škola sa područja Županije... propisano je da se prijevoz učenika može realizirati u sustavu linijskog prijevoza putnika ili vanlinijskog prijevoza putnika i da svi učenici osnovne i srednje škole imaju pravo na besplatan javni linijski prijevoz tijekom cijele školske godine... u slučaju da učenik ima većih problema u kretanju, ima pravo na besplatan prijevoz i na manjoj udaljenosti od dva kilometra od škole koju pohađa i mjesta stanovanja učenika, i to korištenjem prijevoza kako je iziran u školi koju pohađa i za učenike koji stanuju na udaljenosti većoj od dva kilometra. Učenicima sa teškoćama i učenicima sa invaliditetom koji pohađaju centre ili druge obrazovne ustanove i nemaju posebno iziran prijevoz za učenike, osigurava se naknada za prijevoz ... i to korištenjem prava na jedan od načina kako slijedi: a) ukoliko učenik ima mogućnost korištenja javnog linijskog prijevoza putnika odobriti sredstva za kupovinu mjesečnog kupona ... i b) ukoliko učenik nema mogućnost korištenja javnog linijskog prijevoza putnika odobriti sredstva u visini troškova goriva po pređenom kilometru...“

⁶¹³ Ž-MO-02-129/24

⁶¹⁴ Ž-MO-02-154/23

⁶¹⁵ „Službene novine FBiH“, br.: 25a/22, 42/22 i 93/22

⁶¹⁶ Ž-MO-02-192/23

U pogledu pristupačnosti objektima osoba sa invaliditetom, odnosno pitanja osiguravanja parking prostora za osobe sa invaliditetom, Institucija je u protekloj godini razmatrala nekoliko ovakvih predmeta, što svakako svjedoči o stalnoj i kontinuiranoj potrebi.

U žalbi podnosioca⁶¹⁷, osobe sa invaliditetom, koji je podnio zahtjev za dodjelu parking mjesta na adekvatnoj poziciji u blizini ulaza u svoju zgradu, Ombudsmani Bosne i Hercegovine su donijeli Preporuku Gradu Zenica da poduzme sve neophodne mjere i radnje u cilju dodjele parking mjesta podnosiocu žalbe, kao i da istog jasno i precizno uputi na koji način može da ostvari svoje pravo. Neostvarivanje pristupačnosti je povreda ustavnog prava na jednakost, a također predstavlja i diskriminaciju osoba s invaliditetom u odnosu na osobe bez invaliditeta. Preporuka je realizirana.

11.5. Imenovanje Vijeća za osobe sa invaliditetom

Ombudsmani BiH, sukladno sa svojim nadležnostima, nadgledaju aktivnosti institucija u BiH posebno u pogledu izvršavanja svojih obveza nastalih sukladno sa međunarodnim dokumentima. Konvencija o pravu osoba sa invaliditetom, propisuje obvezu državama, da sukladno sa svojim pravnim i upravnim sustavom, održavaju, jačaju ili uspostavljaju, na nacionalnoj razini okvir, uključujući jedan ili više neovisnih mehanizama, kada je to primjereno, radi unaprjeđenja, zaštite i nadziranja provođenja Konvencije. Prigodom imenovanja ili uspostavljanja tog mehanizma, države će uzeti u obzir načela koja se odnose na status i funkcioniranje nacionalnih institucija za zaštitu i unaprjeđenje ljudskih prava, a građansko društvo, posebno osobe s invaliditetom i organizacije koje ih predstavljaju, bit će uključeni i potpuno sudjelovati u procesu praćenja.⁶¹⁸

Ombudsmani BiH su u 2024. godini pratiti aktivnosti u cilju imenovanja Vijeća za osobe sa invaliditetom. Institucija je tijekom 2021. godine sačinila i objavila Specijalno izvješće o učinkovitosti zakonskih rješenja u oblasti profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja osoba sa invaliditetom u Bosni i Hercegovini.⁶¹⁹ Postupajući po Preporuci Ombudsmana BiH Zastupnički dom Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, usvojio je Zaključak⁶²⁰ kojim se nalaže Vijeću ministara Bosne i Hercegovine da u roku od 30 dana započne proceduru izbora novog saziva Vijeća za osobe s invaliditetom.

Ombudsmani BiH registrirali su predmet po službenoj dužnosti, u cilju praćenja izvršenja navedenog Zaključka Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine.⁶²¹

Vijeće ministara BiH je na prijedlog Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH donijelo Odluku o formiranju Vijeća za osobe sa invaliditetom BiH.⁶²² Ovom Odlukom propisano je da Vijeće za osobe sa invaliditetom BiH ima 30 članova, čiju jednu polovinu čine predstavnici javnih tijela Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Brčko

⁶¹⁷ Ž-SA-02-442/24, Preporuku broj: P-173/24 od 09.07.2024. godine

⁶¹⁸ Vidjeti član 33. Konvencija o pravima osoba sa invaliditetom

⁶¹⁹ https://www.ombudsmen.gov.ba/documents/ombudsmen_doc2021072208592983bos.pdf

⁶²⁰ Zaključak Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, broj 01-50-1-15-28/22 od 27.04.2022. godine, usvojen na 28. sjednici, održanoj dana 27.04.2022. godine;

⁶²¹ Ž-SA-02-508/22;

⁶²² „Službeni glasnik BiH“, broj: 57/23

distrikta Bosne i Hercegovine, dok drugu polovinu čine predstavnici organizacija osoba sa invaliditetom sa područja Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Brčko distrikta Bosne i Hercegovine.⁶²³ Postavlja se pitanje da li ovakav sastav Vijeća za osobe sa invaliditetom BiH može u potpunosti osigurati uključenost organizacija osoba sa invaliditetom u procese donošenja odluka, odnosno imati uticaj u sam proces odlučivanja.

Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH je donijelo Rješenje o imenovanju članova i zamjenskih članova Vijeća za osobe sa invaliditetom BiH⁶²⁴, čime je preporuka Ombudsmana ispoštovana.

Nakon provođenja izbora i imenovanja predstavnika Vijeća za osobe sa invaliditetom, Ombudsmani BiH zaprimili su žalbu gdje je kao odgovorna strana označeno Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH. Žaliteljica je žalbom ukazala da je Odluka o formiranju Vijeća za osobe sa invaliditetom diskriminatorna na način da omogućava učešće u izboru samo osobama koje su članovi udruga osoba sa invaliditetom. Podnositeljica žalbe navodi da je bila jedan od kandidata, ali da je njezina prijava odbačena iz razloga što nije dokazala da je član udruge osoba sa invaliditetom, bez obzira na to što, kako tvrdi, ispunjava sve druge uvjete, posebno one koji se odnose na stručnost i kvalitetu. Ombudsmani BiH uputili su preporuku Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice BiH te predložili da provede postupak imenovanja Vijeća za osobe sa invaliditetom, sukladno sa mišljenjem Ombudsmana BiH na način da u javnom pozivu jasno navede koji su uvjeti izbora i kako se ti uvjeti dokazuju.⁶²⁵ Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine dostavilo je odgovor na Preporuku da prigodom raspisivanja javnog poziva za izbor sljedećeg saziva Vijeća za osobe sa invaliditetom voditi računa da će u javnom pozivu jasno biti navedeni uvjeti kao i dokazi kojima se dokazuje ispunjavanje navedenih uvjeta u cilju razrješenja svih budućih nedoumica osoba koje se prijavljuju na javni poziv.

11.5.1. Priznavanje prava na invalidninu

Ostvarivanje prava na invalidninu provodi se sukladno za zakonskim odredbama, koje zahtijevaju ispunjenost svih uvjeta kako bi se utvrdilo priznavanje prava, kao što je i samo definiranje pojmova.

Postupajući po žalbi podnositeljice kojom se njen zahtjev za priznavanje prava na obiteljsku invalidninu, iza nestalog-poginulog supruga odbija, Ombudsmani Bosne i Hercegovine su skrenuli pozornost na uvjete propisane člankom 17. Zakona o pravima branitelja i članova njihovih obitelji⁶²⁶ kojim je propisana kategorija osoba koje se smatraju članovima obitelji poginulog, umrlog, nestalog branitelja i umrlog ratnog vojnog invalida, u smislu ovog Zakona. S obzirom na to da je u tijeku postupka utvrđeno da postoje određene okolnosti zbog kojih se ne može priznati bračna zajednica podnositeljice, Ombudsmani Bosne i Hercegovine su stava da je tijelo postupalo sukladno sa zakonom kako je uređena predmetna oblast.⁶²⁷

⁶²³ Članak 4. Odluke o formiranju Vijeća za osobe sa invaliditetom

⁶²⁴ broj: 01-37-1-946-100/22

⁶²⁵ Ž-BL-02-116/24, Preporuka broj: P- 120/24

⁶²⁶ „Službene novine FBiH, broj: (33/04, 56/05, 70/07, 9/10, 90/17 i 29/22

⁶²⁷ Ž-SA-02-284/24

XII. DISKRIMINACIJA I ZAŠTITA PRAVA NACIONALNIH I VJERSKIH MANJINA

12.1. Opća razmatranja

Institucija Ombudsmana primjenjuje Zakon o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini sukladno sa unaprijeđenim zakonskim okvirom za zaštitu od diskriminacije, koji je proistekao iz izmjena Zakona iz 2016. godine, a koji podrazumijeva proširen opseg nadležnosti Institucije ombudsmana i Odjela za eliminaciju svih oblika diskriminacije. Ovo se naročito ogleda u proširivanju liste osnova po kojima je zabranjena diskriminacija⁶²⁸, propisivanju težih oblika diskriminacije⁶²⁹, poboljšanju proceduralnih aspekata Zakona⁶³⁰ i definiranju pravne snage preporuka Ombudsmana u dokaznom postupku pred sudovima.⁶³¹ Također, predviđena je znatno veća uloga Ombudsmana u aktivnostima promocije antidiskriminacijske zaštite, koja se ogleda u informiranju javnosti, podizanju svijesti, provođenju kampanja i drugim oblicima prevencije diskriminacije.⁶³²

Zakon o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini⁶³³ povjerava Instituciji ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine status “središnje institucije nadležne za zaštitu od diskriminacije” i u tu svrhu predviđa osnivanje i rad posebnog odjela s isključivim zadatkom razmatranja predmeta diskriminacije koju je počinila bilo koja pravna ili fizička osoba u bilo kojoj oblasti života. Od usvajanja izmjena Zakona o zabrani diskriminacije iz 2016 godine, žalbe iz oblasti diskriminacije su sve kompleksnije, jer je preporukama Ombudsmana data snaga dokaznog sredstva u sudskom postupku.

Ovo nesumnjivo predstavlja napredak u provođenju Zakona o zabrani diskriminacije, ali postavlja pitanje kapaciteta jer su za ovakvu ulogu u drugim zemljama osnovane zasebne institucije (tijela za ravnopravnost), ali i pitanje potpore ovakvoj ulozi Ombudsmana za ljudska prava koja nije dovoljno prepoznata. Ovo je posebno izraženo u činjenici da do obezbjeđivanja proračunskih sredstava za tu funkciju ovog tijela nikada nije došlo iako takva obveza proizilazi iz članka 7. pomenutog Zakona. Ombudsmani svake godine uz svoj osnovni proračunski zahtjev Ministarstvu financija i trezora dostavljaju aneks kojim traže sredstva za izvršenje ove zakonske obveze. Ovaj zahtjev je podnesen i u okviru proračuna za 2024. godinu i isti nije prihvaćen.

Iako je iz naprijed navedenog razvidno da je došlo do povećanja proračuna Institucije ombudsmana od 2022. godine, prednje je vezano uz rast plaća i naknada svih uposlenih u javnom sektoru. Institucija je, dakle, i dalje suočena sa ograničenjima u pogledu jačanja

⁶²⁸ Kroz ove izmjene zakona seksualna orijentacija i rodni identitet su terminološki ispravno imenovane kao osnove na kojima je zabranjena diskriminacija. Pored toga, kao zabranjeni osnov diskriminacije navedene su i polne karakteristike, starosna dob i invaliditet.

⁶²⁹ Višestruka diskriminacija (članak 4, stavak 4), ponovljena diskriminacija (članak 4, stavak 5) i produžena diskriminacija (članak 4, stavak 6).

⁶³⁰ glede odredaba o žurnosti postupka (članak 11), posebnim tužbama (članak 12), nadležnosti sudova i rokovima (članak 13), propisivanjem mjera osiguranja (članak 14), preraspodjele tereta dokazivanja (članak 15), sudjelovanja trećih osoba (članak 16), mogućnost podnošenja kolektivnih tužbi (članak 17).

⁶³¹ Članak 15, stavak 9

⁶³² Članak 7, stavak 2, točka (1)

⁶³³ Zakon o zabrani diskriminacije Bosne i Hercegovine, „Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, br. 59/09 i 66/16;

kapaciteta, što se ogleda u nedovoljnim finansijskim sredstvima, a posebno prostornim kapacitetima.

12.1.1. Statistika

U godini izvještavanja Institucija ombudsmana postupala je po žalbama na mobing (40), na osnovu političkog i drugog uvjerenja (27) diskriminaciju po osnovu etničke pripadnosti (12), na osnovu obrazovanja (11), uznemiravanje (6), na osnovu seksualne orijentacije (4), nacionalnog i socijalnog podrijetla (4), invaliditeta (2), seksualno uznemiravanje (2), te po jedna žalba na osnovu rase, vjere, društvenog položaja i pola, rodnog identiteta, starosne dobi, govora mržnje, nasilja u obitelji i vršnjačkog nasilja.

Zakon o zabrani diskriminacije propisuje da je teret dokazivanja na subjektu koji je u žalbi označen kao kršitelj prava. Podnesene žalbe ponekad ne sadrže činjenice kojima se potkrepljuju navodi iz žalbe, čime se ne ispunjava osnovni zakonski uvjet, da žrtva diskriminacije treba diskriminaciju učiniti vjerojatnom. Istodobno, na strani odgovornih tijela nije razvijena spoznaja snage ove zakonske odredbe što umanjuje njezinu primjenu u praksi, tako da Institucija ombudsmana u komunikaciji često dobija parcijalne i uopćene odgovore, što otežava donošenje odluke koja može na nedvosmislen i konačan način obuhvatiti, istražiti i ocijeniti sve navode iz žalbe. Ovo ukazuje na potrebu podizanja svijesti kod svih subjekata, o postupku dokazivanja u predmetima diskriminacije, standardima dokazivanja postavljenim od strane autoritativnih javnih tijela, a naročito Europskog suda za ljudska prava, kako bi se stupanj zaštite od diskriminacije u društvu podigao na višu razinu.

Statistički pokazatelji, kao i struktura žalbi ukazuju da ova oblast zahtijeva stalno jačanje kapaciteta gdje bi se fokus više trebalo da usmjeri na proaktivno djelovanje, kako bi se smanjio broj žalbi koje se podnose, kao i veću implementaciju odluka Ombudsmana. Praksa je pokazala neujednačenost sudskog postupanja u primjeni odredbe prema kojoj je sud dužan uzeti preporuke Ombudsmana u razmatranje, što predstavlja indikator potrebe edukacije sudaca o ovom pitanju. Prema procjenama Ombudsmana, i dalje postoje neprijavljeni slučajevi diskriminacije zbog generalnog nepovjerenja u institucije kao i zbog straha od eventualnih negativnih posljedica po osobni status žrtava.

Provođenje preporuka Ombudsmana BiH, nije na zadovoljavajućoj razini, zbog čega je Institucija ombudsmana, prvi put od osnivanja 1996. godine odlučila izraditi Specijalno izvješće o provođenju preporuka Ombudsmana za ljudska prava, koji analizira razloge izostanka suradnje od strane javnih tijela, označava javna tijela koja ne provode preporuke Ombudsmana BiH, a koji je javno predstavljen zakonodavnim tijelima na svim razinama vlasti tijekom 2024. godine.

U godini izvještavanja registrirano je 196 predmeta diskriminacije što predstavlja blago povećanje od devet predmeta u odnosu na prethodnu godinu. Upućeno je 48 preporuka koje se odnose na mobing (12), diskriminaciju po osnovu nacionalnog i socijalnog podrijetla (2), na osnovu političkog i drugog uvjerenja (2) obrazovanja (4), po osnovu etničke pripadnosti (3), na osnovu rodnog identiteta (1), kao i diskriminaciju po osnovu sindikalnog djelovanja (1).

Treba imati na umu da se predmeti diskriminacije osoba sa invaliditetom, kao i diskriminacije nacionalnih i vjerskih manjina, registriraju i u pripadajućim odjelima, a ne u Odjelu za eliminaciju svih oblika diskriminacije. Ovo je slučaj i u drugim odjelima, gdje navodi žalbe ukazuju na diskriminatoran tretman, ali se registriraju kao žalbe koje se odnose na policiju, radne odnose, obrazovanje ili socijalna prava.

U slučaju mobinga, preporukama je konkretno zahtijevano usklađivanje internih akata pravnih lica, kako institucija u javnom sektoru tako i gospodarskih društava u privatnom vlasništvu, sa člankom 24. Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini, poduzimanje mjera na prevenciji diskriminacije generalno, poduzimanje koraka ka pokušaju pronalaska sporazumnog rješenja spora i uspostavljanje drugih mehanizama za prijavljivanje i zaštitu od diskriminacije unutar same organizacije. Ombudsmani podsjećaju da je člankom 24. propisano da su sva javna tijela te ostale pravne osobe dužni da svojim općim pravnim aktima, ili posebnim pravnim aktima, reguliraju principe jednakog postupanja, te da osiguraju učinkovite interne procedure zaštite od diskriminacije. Istim člankom ostavljen je rok od godinu dana da se svi zakoni i opći propisi usuglase s odredbama ovog zakona, od dana njegovog stupanja na snagu, što nije u potpunosti i sustavno provedeno. U slučajevima diskriminacije na osnovu etničke pripadnosti, preporukama je zahtijevano prioritarno obnavljanje infrastrukture u povratničkim sredinama, jednake mogućnosti u korištenju javnih resursa, blagovremeno postupanje u ostvarivanju prava na mirovinu pred nadležnim fondovima, te jednake mogućnosti prigodom konkuriranja na javne pozicije, što uključuje ravnomjernu zastupljenost konstitutivnih naroda u tijelima javne vlasti.

U kontekstu prava na zaštitu od diskriminacije, Institucija ombudsmana je informirana da se kao argument za postojanje povrede prava u sudbenim postupcima sve češće koriste specijalna izvješća po određenim temama ili kategorijama ugroženih prava što također predstavlja pozitivan razvoj. Istodobno, statistički pokazatelji, kao i struktura žalbi ukazuju da ova oblast zahtijeva stalno jačanje kapaciteta gdje bi se fokus više trebao usmjeriti na proaktivno djelovanje, kako bi se smanjio broj žalbi koje se podnose. Nadalje, Zakon o zabrani diskriminacije, predvidio je i druge mehanizme za rješavanje slučajeva diskriminacije, koji se nedovoljno koriste u praksi zbog neizgrađenih kapaciteta, kao što je medijacija.

U konačnici, u mnogim slučajevima, posebno kada govorimo o mobingu, slučajevi završavaju u sudskom odlučivanju, što zahtijeva preispitivanje postupanja sudova u odnosu na obveze koje proizilaze iz Zakona o zabrani diskriminacije, prema kojem su sudovi dužni da uzmu u razmatranje preporuke Ombudsmana za ljudska prava u razmatranje u predmetima diskriminacije. Ombudsmani i ovom prigodom podsjećaju na veoma kvalitetno i jedinstveno zakonsko rješenje u Zakonu o zabrani diskriminacije prema kojem, ukoliko je izdata preporuka u predmetu spora pred sudom, sud je dužan uzeti preporuku u razmatranje. Praksa je pokazala neujednačenost sudskog postupanja u primjeni ove odredbe što predstavlja indikator potrebe edukacije sudaca o ovom pitanju. U slučajevima da označeno odgovorno tijelo ni nakon urgencije ne provede preporuke Ombudsmana za ljudska prava, stranka se poučava da preporuku, urgenciju, kao i sve druge akte proizašle iz postupka, može koristiti kao zvaničan i meritoran stav Institucije ombudsmana za ljudska prava i u drugim postupcima vođenim istim povodom.

12.2. Ključna zapažanja i trendovi u godini izvještavanja

Postupak po pojedinačnim žalbama građana predstavlja najznačajniji vid zaštite ljudskih prava. U Instituciji ombudsmana u 2024. godini, registrirano je ukupno 196 predmeta diskriminacije. Ombudsmani ističu da su određeni predmeti riješeni pozitivno i prije izdavanja preporuke, posredovanjem, podsticanjem prijateljskog rješenja ili sporazumno, a ponekad i odgovorno javno tijelo samo korigira svoje postupanje nakon prvog obraćanja Ombudsmana, što će u sljedećim poglavljima biti ilustrirano konkretnim primjerima.

12.2.1. Govor mržnje

Zakonodavstvo na entitetskoj razini kriminalizira govor mržnje samo kada raspiruje nacionalnu, vjersku i rasnu mržnju. Također, dok kazneni zakoni postoje na svakoj od ovih razina, zakoni kojima se uređuje određena materija u nekim slučajevima propisuju određene aktivnosti kao kaznena djela. Kaznena djela govora mržnje su načelno usklađena u cijeloj BiH. Međutim, kazneno-pravna praksa ima ograničen domet i primjenjiva je samo na govor koji raspiruje nacionalnu, rasnu i vjersku mržnju. Ostale osnove nisu obuhvaćene. Pored toga, broj ljudi protiv kojih je vođen sudski postupak zbog kaznenog djela govora mržnje je relativno mali u usporedbi sa relativno velikom zastupljenošću govora mržnje u javnom prostoru.

Dodatni problem predstavlja i nejasnoća u pogledu izraza korištenih u propisivanju kaznenog djela govora mržnje. Na primjer, uz izuzetak Kaznenog zakona Brčko distrikta, nijedan od zakona ne daje definiciju izraza „mržnja“. Pored toga, BiH je pristupila Konvenciji Vijeća Europe o visokotehnološkom kriminalu i njezinom dodatnom protokolu i ratificirala je, ali je ona samo djelomično implementirana. Kaznenim zakonima nije propisano nijedno posebno kazneno djelo koje se odnosi na zabranjeni govor na internetu.

Za razliku od nekih europskih zemalja⁶³⁴, BiH nema *lex specialis* zakone o govoru mržnje. Sva kaznena djela koja se tiču govora mržnje propisana su kaznenim zakonima. Pored ovih, niz drugih zakona regulira elemente zabrane govora mržnje, uključujući Zakon o zabrani diskriminacije, Zakon o ravnopravnosti spolova, Zakon o slobodi vjere i pravnom položaju crkava i vjerskih zajednica u BiH te Izborni zakon.

Kada su u pitanju žalbe⁶³⁵ u domenu govora mržnje, može se zaključiti da postoje manifestacije govora mržnje na nacionalnoj osnovi, vjerskoj osnovi, kao i incidenti usmjereni prema vjerskim simbolima, govor mržnje usmjeren prema osobama koje su pripadnici LGBTI populacije.

Podaci o govoru mržnje na internetu su nedosljedni, ali većina aktera navodi da se čini da je on u porastu i da se internetske platforme često koriste za raspirivanje mržnje i širenje lažnih vijesti.

Ombudsmani za ljudska prava BiH su stava da pitanje kršenja ljudskih prava putem visokotehnoloških aktivnosti predstavlja izazov, ne samo za pravnike i osobe koje se bave zaštitom i promocijom ljudskih prava, već za svaku osobu, a s obzirom na o da visoke

⁶³⁴ UK, Švedska, Njemačka

⁶³⁵ Ž-SA-06-278/24; Ž-BL-06-784/24

tehnologije ulaze u sve sfere života. Visoke tehnologije dobijaju na značaju kada se koriste za aktivnosti koje dotiču prava pojedinca, posebno kada ulaze u sferu njegovog privatnog života i kada postaju objekat putem kojeg se krši pravo na privatnost ili se ugrožava sigurnost osobe, i otvara pitanje regulacije digitalnih medija koji se često koriste kao instrument za govor mržnje.

Ombudsmani za ljudska prava BiH su poduprli inicijativu⁶³⁶ “Centra za pravnu pomoć ženama” iz Zenice za izmjene i dopune Kaznenog zakona Federacije Bosne i Hercegovine, koja potječe iz 2019. godine, i uputili Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine preporuku⁶³⁷ „da izmijeni i dopuni Kazneni zakon Federacije Bosne i Hercegovine u cilju stvaranja zakonskih pretpostavki za sankcioniranje osoba koje vrše određene radnje korištenjem informaciono-komunikacijskih tehnologija, a koje za posljedicu imaju povređivanje prava pojedinaca“.⁶³⁸ Zahvaljujući ovoj inicijativi, kao i inicijativama nevladinih organizacija i pojedinaca sačinjen je Prijedlog izmjena i dopuna Kaznenog zakona dostavljen Parlamentu FBiH u 2024. godini a u cilju promocije ovog zakonskog rješenja, Ombudsmani su sudjelovali na nekoliko sastanaka, uključujući tematske sjednice i javne rasprave pri izradi novog Zakona o zabrani od nasilja nad ženama i rodno zasnovanog nasilja i izmjena i dopuna Kaznenog zakona.

U Preporuci Vijeća Europe (97) je istaknuto da se u tekstu domaćih zakona i u praksi o govoru mržnje treba napraviti jasna razlika između odgovornosti autora izjave koja predstavlja govor mržnje i odgovornosti medija zbog objavljivanja takve izjave kao dijela njihove misije da prenesu informacije i ideje o pitanjima od javnog interesa. Pretpostavlja se da bi obveza svakog portala trebalo da bude poduzimanje dodatnih mjera kako bi se spriječio govor mržnje u komentarima svojih korisnika, i kako bi takve komentare trebalo ukloniti bez odlaganja i bez posebnog zahtjeva.

12.2.2. Diskriminacija na osnovu etničke pripadnosti

Sporazumom o izbjeglicama i raseljenim licima predviđena je obveza države i njezinih entiteta da stvore političke, gospodarske i socijalne uvjete za dobrovoljni povratak. Povratnici prava ostvaruju sukladno sa državnim, entitetskim i županijskim zakonima koji najčešće nisu međusobno usklađeni, zbog čega iako su ostvarili pravo na zdravstvenu, socijalnu ili drugi vid skrbi, u slučaju promjene mjesta prebivališta ili povratka u prijeratnu sredinu, područje drugog entiteta, moraju ponovno prolaziti proceduru uvođenja u pravo. Ti propisi su: Zakon o izbjeglicama iz BiH i raseljenim osobama u BiH (Službeni glasnik BiH, br. 23/99, 21/03 i 33/03), Zakon o raseljenim osobama i povratnicima u FBiH i izbjeglicama iz BiH⁶³⁹ i Zakon o raseljenim licima, povratnicima i izbjeglicama u RS.⁶⁴⁰

⁶³⁶ <http://cenppz.org.ba/2017/11/14/predmeta-inicijativa-za-izmjene-i-dopune-krivcnog-zakona-fbih/>

⁶³⁷ broj P- 42/18

⁶³⁸ https://www.ombudsmen.gov.ba/documents/obmudsmen_doc2021111511252845bos.pdf

⁶³⁹ Zakon o raseljenim osobama i povratnicima u Federaciji Bosne i Hercegovine i izbjeglicama iz Bosne i Hercegovine, Službene novine Federacije BiH, broj: 01-78/05

⁶⁴⁰ Zakon o raseljenim osobama, povratnicima i izbjeglicama u Republici Srpskoj, Službeni glasnik RS, br. 42/05

Pitanja nemogućnosti obnove oštećenih objekata, procedura javnih poziva, prava povratnika u oblasti obrazovanja, zapošljavanja i dalje se pojavljuju kao žalbeni osnovi pred Institucijom ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine.⁶⁴¹

Održivost povratka je generalno i prvenstveno ugrožena zbog nedostatka prigode za zapošljavanje. Iz perspektive Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine nedostatak mogućnosti i sustavnog rješenja za zapošljavanje povratnika predstavlja diskriminaciju na osnovu etničkog podrijetla.

Konkretnije, žalbe⁶⁴² se odnose na problem obezbjeđenja osnovnih komunalnih usluga, od kojih ovisi ostvarivanje prava na minimalan standard života, kao što je pravo na pristup domu (i samim tim neometano uživanje doma) ili pristup vodovodnoj mreži, što predstavlja osnovni uvjet boravka na bilo kojem području, a posebno u povratničkim sredinama. Aneksom VII Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini propisana je obveza javnih tijela da stvore političke, gospodarske i socijalne uvjete pogodne za dobrovoljni povratak, što podrazumijeva nesmetanu slobodu kretanja, slobodu pristupa javnim površinama, pružanje komunalnih usluga i uopće stvaranje nesmetanih uvjeta života. Isto tako, prema preporuci Vijeća Europe, dobra uprava podrazumijeva vršenje diskrecionih ovlasti od strane upravnih tijela s ciljem postizanja rezultata koji ispunjavaju potrebe građana, imajući u vidu da institucije odgovaraju onima kojima su te mjere ili odluke namijenjene (Preporuka Komiteta ministara Vijeća Europe no. R(80)2).

Konačno, Institucija ombudsmana je u razdoblju izvještavanja primila nekoliko žalbi⁶⁴³ koje se odnose na elektrifikaciju povratničkih naselja⁶⁴⁴, koja su prije rata imala uredno plaćen priključak na mrežu. Predstavnici Institucije ombudsmana po obavljenim sastancima sa predstavnicima lokalne vlasti insistiraju na bezuvjetnom priključenju povratnika na električnu i vodovodnu mrežu, bez dodatnih administrativnih barijera koje se sada pred njih postavljaju, u vidu finansijskih uvjeta ili promjene prebivališta, što bi ugrozilo njihov socijalni status ili pravo na zdravstvenu skrb.

Zabilježen je zabrinjavajući trend napada na povratnike u kojim slučajevima Ombudsmani traže od postupajućih tijela kaznenog gonjenja informacije o poduzetim radnjama na rasvjetljavanju i sankcioniranju incidenata.⁶⁴⁵ Pitanje sigurnosti je ključni preduvjet za povratak, pa je neophodno osigurati posebno tjelesnu/fizičku sigurnost kroz pitanje učinkovitog postupanja nadležnih institucija i učinkovitih istraga, uzimajući u obzir status žrtve, napade na vjerske objekte i sknavljenje groblja i sl. Uz to, neophodno je naglasiti i dalje prisutnu ekonomsku neodrživost povrata i povratnika na svim stranama.

Diskriminacija po nacionalnoj pripadnosti, uključuje i pitanje zapošljavanja posebno u javnu službu, ne poštivanje ustavne obveze osiguranja zastupljenosti i zapošljavanja uposlenika po popisu iz 1991. godine, o čemu je u godini izvještavanja usvojen i Zaključak Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine.

⁶⁴¹ Ž-SA-05-1284/24, Ž-SA-05-117/24; Ž-BL-08-733/23; Ž-BL-06-746/24; Ž-BL-08-788/23; Ž-BL-05-711/23;

⁶⁴² Ž-BL-04-285/24, Ž-BL-04-410/24

⁶⁴³ Npr. Ž-BL-06-782/23

⁶⁴⁴ Ž-BL-04-474/23

⁶⁴⁵ Ž-SA-05-117/24

U oblasti ostvarivanja prava konstitutivnih naroda i ostalih i zaštite od diskriminacije po osnovu etničke pripadnosti, pojavljuje se pitanje⁶⁴⁶ slobode opredjeljenja i promjene nacionalne pripadnosti kod konkuriranja na javne pozicije.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine je, tako, presudio⁶⁴⁷ da odluka nadležnog tijela, Središnjeg izbornog povjerenstva (SIP), da ne uzme kao relevantnu promjenu nacionalnog izjašnjenja kandidata na izborima s obzirom na to da se prethodno izjasnilo drugačije, ne predstavlja povredu njegovih ustavom zajamčenih prava. U obraloženju odluke navodi se:

da su SIP i Sud BiH svoje odluke utemeljili na relevantnim odredbama Izbornog zakona, Pravilnika i Uputstva, imajući u vidu odredbe članka 4.19 st. 5. i 6. Izbornog zakona koje propisuju da je izjašnjenje o nacionalnoj pripadnosti konstitutivnom narodu ili grupi Ostalih osnova za ostvarivanje prava na izabranu, odnosno imenovanu funkciju. Ustavni sud zapaža da je SIP prigodom provjere podataka, shodno odredbi članka 26. Uputstva, uočio da su apelanti u relevantnom izbornom periodu mijenjali nacionalnu pripadnost izjašnjavajući se kao Bošnjaci, odnosno Ostali, te, konačno, Srbi, i to u lipnju 2014. godine, što je bio razlog za SIP da odbije da ovjeri kandidatske liste apelanata. Ustavni sud zapaža da su SIP i Sud BiH prigodom odlučivanja posebno imali u vidu da su apelanti izjašnjenje o nacionalnoj pripadnosti mijenjali tijekom aktualnog izbornog ciklusa (lokalni izbori 2012.-2016., odnosno Opći izbori 2010.-2014.). Ustavni sud, također, primjećuje da SIP i Sud BiH nisu imali dilemu o tomu da se promjena izjašnjenja o nacionalnoj pripadnosti dogodila u aktualnom izbornom ciklusu, nalazeći uporište za to u odredbama članka 1.1a točka d) alineja 4) i članka 1.3a stavak 2. Izbornog zakona, čime su apelanti uzurpirali pravo legitimnih predstavnika u Skupštini Županije Sarajevo, odnosno u drugim županijskim skupštinama, da budu izabrani u Dom naroda, sukladno sa Izbornim zakonom.

Dakle, imajući u vidu sve navedeno, Ustavni sud smatra da su CSP i Sud BiH u postupku ovjeravanja kandidatskih lista postupali sukladno sa Izbornim zakonom i Uputstvom, a sve da bi zaštitili složeni izborni sustav u Bosni i Hercegovini od svih oblika zlouporaba, te da su poduzete mjere bile proporcionalne cilju kojem se težilo.

12.2.3. Diskriminacija po osnovu dobi (prava umirovljenika)

Institucija ombudsmana redovno zahtijeva od tijela vlasti Bosne i Hercegovine da ispune svoje obveze vezane za podizanje životnog standarda građana i ostvarivanje osnovnih prava i oblasti socijalne i mirovinske zaštite. Ove aktivnosti Institucija ombudsmana realizira upućivanjem izvješća Komitetu za praćenje ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava, kroz Univerzalni periodični pregled o stanju ljudskih prava u Bosni i Hercegovini kao i putem upućivanja preporuka nadležnim javnim tijelima u pojedinačnim slučajevima gdje je zakon povrijeđen ili pogrešno protumačen na štetu građana.

⁶⁴⁶ Ž-SA-05-1069/24

⁶⁴⁷ AP 66/15, presuda objavljena u Službenom glasniku BiH, broj 17/15 od 02.03.2015.g.

To se dešava u slučaju dugotrajnih prvostupanjskih i drugostupanjskih postupaka za ostvarivanje prava na mirovinu, nepravilnosti tijekom obračuna visine mirovine, određivanju srazmjernog dijela mirovine koji pada na teret različitih nositelja osiguranja, sukladno sa domaćim pravnim okvirom⁶⁴⁸ i sporazumima o socijalnom osiguranju koje je Bosna i Hercegovina zaključila sa drugim državama.

Veliki broj povratnika u Republiku Srpsku, uključujući i umirovljenike, ostao je da živi na teritoriju Federacije BiH zbog ostvarivanja prava na zdravstvenu, socijalnu i dr. skrb, ali mirovinu prima iz PIO RS. Umirovljenici⁶⁴⁹ koji imaju prebivalište u Federaciji Bosne i Hercegovine, a primaju mirovinu iz mirovinskog fonda Republike Srpske, uskraćeni za pravo na finansijska sredstva potpore Europske unije Bosni i Hercegovini, stavljena na raspolaganje radi ublažavanja negativnog socio-ekonomskog utjecaja energetske krize.⁶⁵⁰ Federalni ministar rada i socijalne politike objavio je Javni poziv za dodjelu sredstava s pozicije tekućeg transfera drugim razinama vlasti i fondovima - potpora Europske unije Bosni i Hercegovini u cilju ublažavanja negativnog socio-ekonomskog utjecaja energetske krize a da bi ostvarila pravo na dodjelu ovih sredstava zainteresirana domaćinstva morala su ispuniti opće i posebne uvjete navedene u tekstu Javnog poziva. Ombudsmani Bosne i Hercegovine zaključili su da propisani opći i posebni uvjeti, formalno-pravno gledano, ne isključuju mogućnost da korisnici mirovine koji imaju prebivalište na teritoriju Federacije Bosne i Hercegovine, a primaju mirovinu iz mirovinskog fonda Republike Srpske, ostvare pravo na dodjelu predmetnih sredstava i da je učinjen propust u provedbi ove odredbe iz razloga što svi umirovljenici koji su ispunjavali naprijed citirane uvjete nisu ostvarili pravo na učešće u raspodjeli ovih novčanih sredstava, a potom i tijekom tehničkog realiziranja programa. Ombudsmani su Federaciji Bosne i Hercegovine, Vladi Federacije Bosne i Hercegovine, Federalnom ministarstvu rada i socijalne politike uputili preporuku⁶⁵¹ da prigodom provođenja bilo koje vrste programa finansijske ili druge potpore i pomoći domaćinstvima/građanima, imaju u vidu odredbe Ustava Bosne i Hercegovine, međunarodnih dokumenata ljudskih prava koja se nalaze u dodatku Ustava i Zakona o zabrani diskriminacije Bosne i Hercegovine, te osiguraju ostvarivanje prava građana po principu nediskriminacije i da poduzme neophodne radnje kako bi evidencije građana bile potpune i u svakom slučaju odgovorile zahtjevima raspisanih procedura. U postupku praćenja realiziranja preporuke zaprimljen je akt Federalnog ministarstva rada i socijalne politike broj: 04-45-501/24 ID od 15.04.2024.godine, u kojem se navodi: *“... obavještavamo Vas da će Federalno ministarstvo rada i socijalne politike prigodom provođenja budućih programa finansijske ili druge potpore i pomoći domaćinstvima/građanima, imati u vidu gore navedenu Preporuku.”*

⁶⁴⁸ Zakon o mirovinskom i invalidskom osiguranju Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj: 134/11, 83/13 i 103/15) i Zakon o mirovinskom i invalidskom osiguranju Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“, br. 13/2018 i 93/2019 - odluka Ustavnog suda 90/2021. i 90/2021. od 09.sudenog.2021. i 19/2022. i 47/2024. od 21.06.2024.)

⁶⁴⁹ Ž-BR-06-36/24

⁶⁵⁰ Na osnovu Odluke o usvajanju Programa utroška sredstava s pozicije Tekućeg transfera drugim razinama vlasti i fondovima - Potpora Europske unije Bosni i Hercegovini u cilju ublažavanja negativnog socio-ekonomskog utjecaja energetske krize („Službene novine Federacije BiH“, broj: 46/23) i Odluke o raspisivanju Javnog poziva za raspodjelu sredstava s pozicije Tekućeg transfera drugim razinama vlasti i fondovima-Potpore Europske unije Bosni i Hercegovini u cilju ublažavanja negativnog socio-ekonomskog utjecaja energetske krize, broj: 05-11/13-1964/23 od 16.10.2023. godine

⁶⁵¹ preporuka broj: P-95/24

U predmetima diskriminacije u ostvarivanju naknade u slučaju smrti, nakon upućivanja preporuke⁶⁵² Institucije ombudsmana za ljudska prava, u Službenim novinama Federacije BiH⁶⁵³ objavljene su izmjene Pravilnika o naknadi troškova u slučaju smrti korisnika mirovine. Izmjene se sastoje u tomu da je izbrisan članak dva koji je zapravo bio diskriminirajući, a u kojem je stajalo da pravo na posmrtninu imaju obitelji umirovljenika koji su živjeli na području Federacije BiH i Brčko distrikta. Sada na posmrtnine imaju pravo i obitelji umirovljenika koji su živjeli u Republici Srpskoj, a primali mirovinu putem Federalnog zavoda za mirovinsko i invalidsko osiguranje.

12.2.4. Diskriminacija na osnovu seksualne orijentacije

Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine je tijekom 2024 godine bila uključena u praćenje provođenja Akcionog plana za zaštitu prava LGBT osoba 2021-2024, pošto je prethodno sudjelovala i u njegovoj izradi, usvajanju i promoviranju. Prema istraživanjima organizacija civilnog društva⁶⁵⁴ Bosna i Hercegovina je napravila vidan napredak u zaštiti i potpori ljudskim pravima LGBTI osoba tijekom proteklih dvadeset godina LGBTIQ aktivizma, koji je rezultirao kontinuiranim održavanjem povorke ponosa, festivala kvir kulture i umjetnosti i usvajanjem Akcionog plana za unaprjeđenje ljudskih prava LGBTI osoba.

Usvajanjem i provođenjem Akcionog plana LGBT Bosna i Hercegovina ispunjava jedan od ključnih prioriteta u pretpripravnom procesu pridruživanja Europskoj uniji, ali i obveze proistekle iz međunarodnih konvencija. To je ujedno i jedan od načina za suzbijanje predrasuda i stereotipa prisutnih u društvu.

Sa druge strane, Ombudsmani su dužni ukazati da ni u godini izvještavanja napadi na aktiviste nevladinih organizacija i novinare koji su se desili u ožujku 2023. godine u Banja Luci nisu adekvatno sankcionirani, jer nisu pronađeni počinitelji, niti je istraga dala konkretne rezultate.

Isto tako, neki od problema koji su ukorijenjeni u društvu uključuju manjak socijalne potpore, ekonomskih mogućnosti te manjkavosti u zakonodavstvu koje im ne pruža odgovarajuću zaštitu. Iako postoji potreba za širom edukacijom društva, ali i same zajednice o LGBTI pitanjima kako bi se smanjila stigma i povećala prihvaćenost, ipak ukazujemo i na neke pozitivne pomake. Podaci⁶⁵⁵ koji su predstavljeni Instituciji ombudsmana pokazuju da u 9,38% slučajeva kada su se ispitanici odlučili prijaviti diskriminaciju na osnovu seksualne arijentacije uglavnom su se odlučivali potporu potražiti u organizacijama civilnog društva (35% njih), te u Instituciji ombudsmana za ljudska prava (15%), što upućuje na nisku razinu povjerenja u pravosudne institucije. Ono što je pozitivno jeste medijsko izvještavanje koje je profesionalno i pozitivno po LGBT pitanjima.⁶⁵⁶

⁶⁵² P-156/21, više o tome na:

<https://www.OMBUDSMEN.gov.ba/Novost.aspx?newsid=2208&lang=BS>

⁶⁵³ broj 2/25

⁶⁵⁴ “Brojevi koji ravnopravnost znače: Analiza rezultata istraživanja potreba LGBT osoba u Bosni i Hercegovini“, Sarajevski otvoreni centar, 2013 i 2017

⁶⁵⁵ Ibid

⁶⁵⁶ Ibid

Prema skorijem istraživanju Sarajevskog otvorenog centra⁶⁵⁷ potvrđen je pozitivan trend u prihvatanju LGBTI osoba u bližem okruženju: npr. samo 35,3% ispitanika smatra LGBTI osobe bolesnima, dok 41,8% vjeruje da LGBTI osobe nisu bolesne i da ih ne treba liječiti ili samo 11% ispitanika ima izrazito negativne stavove.

Sve navedeno upućuje na potrebu unapređenja programa edukacije i senzibilizacije predstavnika pravosuđa i tijela kaznenog gonjenja za rad na predmetima kaznenih djela iz mržnje po osnovu seksualne orijentacije.

12.2.5. Rodna diskriminacija

Institucija ombudsmana je i prije tragičnih događaja u Gradačcu i drugim mjestima, zaključkom sa sjednice od 19.05.2023. godine, nakon što je prepoznala potrebu sustavnog praćenja i unaprjeđenja okvira za borbu protiv rodno zasnovanog nasilja, odlučila pristupiti izradi „Specijalnog izvješća o rodno zasnovanom nasilju prema ženama u Bosni i Hercegovini.

Kao polazna točka za izradu ovakvih suštinskih dokumenata identifikovana je potpuna informacija o raširenosti i prisutnosti dijela ove vrste u našem društvu, jer ih često prati povišen stupanj stigmatizacije i različitih prepreka u prijavljivanju, što uključuje i negativne rodne stereotipe (prema ženama uglavnom), osudu javnosti, minimiziranje posljedica ili prihvatljivost spornih ponašanja, što uključuje tjelesno nasilje unutar obitelji. Istodobno, neophodno je sagledati primjenu i adekvatnost predviđenih zaštitnih mjera, kao što su zabrana prilaska žrtvi, sankcije za kršenje ovih mjera, sankcioniranje povratnika u vršenju djela i slično. U pojedinim pravnim sustavima, predviđena je i olakšana pozicija i potpora žrtvama u tijeku kaznenog postupka, što uključuje pravo na pratnju osobe od povjerenja, ali i strožije prekršajne i kaznene sankcije, ukidanje zastare za spolno zlostavljanje djeteta i slično. U svakom slučaju, cilj zakonskih izmjena i predloženih mjera treba biti eliminacija nasilja nad ženama i osnaživanje prava žena žrtava nasilja, između ostalog i putem strožijeg sankcioniranja svih oblika rodno utemeljenog nasilja. To uključuje, kao jedan od prvih ili ključnih koraka, specijalizaciju sudaca i tužitelja, kao i obvezne edukacije o rodno zasnovanom nasilju te širenje sustava potpore žrtvama i svjedocima.

Primjera radi, Ombudsmani BiH su u predmetu koji se vodio pred Institucijom istakli da, imajući u vidu faktore kada je prijavljeno djelo, te dugotrajnost postupanja policije Brčko distrikta BiH i Osnovnog suda Brčko distrikta BiH, isti potvrđuju zabrinjavajuće razloge zbog kojeg većina žena žrtava nasilja nema povjerenja u institucije sustava, što rezultira akumuliranjem straha kod žena žrtava nasilja i neprijavljivanjem slučajeva nasilja.⁶⁵⁸

Pojedini predmeti⁶⁵⁹ povlače pitanje važnosti proaktivnog djelovanja, imajući u vidu da je u pojedinim slučajevima nasilja u obitelji reakcija zakašnjela kada do najtežih oblika nasilja već dođe. Instituciji ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine obratila se Udruga građana „Nova generacija“ iz Banja Luke, povodom prijave nasilja u obitelji. Postupajući po prijavi,

⁶⁵⁷ Izvješće „Prihvatanje s distance, stavovi prema homoseksualnosti, biseksualnosti, transrodnosti i interpsolnosti u Bosni i Hercegovini“, 2023, Sarajevski otvoreni centar

⁶⁵⁸ Ž-BR-05-324/23; Ž-BR-08-326/23, Preporuka broj: P-36/24

⁶⁵⁹ Ž-BL-06-682/23

Institucija ombudsmana se obratila nadležnoj policijskoj stanici, tražeći informacije o ovom slučaju. Komandir policijske stanice je dostavio izjašnjenje u kojem se navodi kronologija događaja vezana za predmetni slučaj i radnje koje su poduzete od strane službenih osoba u okviru svoje nadležnosti. S obzirom na činjenicu da je teritorijalno nadležna policijska stanica upoznata sa problemom koji je prijavljen podnositeljima žalbe, da nema dokaza o tomu da su napravljeni propusti u pogledu postupanja po prijavama bilo koje strane, Ombudsmani Bosne i Hercegovine nisu mogli utvrditi da je došlo do povrede Ustavom i zakonima Bosne i Hercegovine, zaštićenih ljudskih prava i osnovnih sloboda osoba u čije ime je upućena žalba, a koje bi opravdale intervenciju Institucije ombudsmana u bilo kojem pravcu.

Nažalost, teško kazneno djelo od 11.08.2023. godine u Gradačcu⁶⁶⁰ ukazalo je na potrebu preventivnog djelovanja, pitanja izricanja mjera sigurnosti kao i kaznene politike, koja bi imala, između ostalog, i adekvatnu odvrćajuću ulogu. Neophodno je napomenuti da je potrebno sagledati primjenu kaznenih zakona u svjetlu Istanbulske konvencije koju je BiH ratificirala još 2013. godine. Istanbulska konvencija ne zahtijeva da se propiše posebno kazneno djelo femicida, nego država ima slobodnu procjenu kako će obezbijediti zaštitu od rodno zasnovanog nasilja. To znači da države mogu postići i ovu svrhu propisivanjem kvalificiranih oblika kaznenih djela kada je žrtva ženskog roda. Neophodno je izvršiti ocjenu primjene kaznenopravnih sankcija kod ovakvih nasilnih kaznenih djela, posebno vezano za ogroman broj izrečenih uvjetnih osuda a i činjenicu da je potpuno izostalo izricanje takvih osuda sa zaštitnim nadzorom, koji nadzor u sebi konzumira mjere pomoći, brige, nadzora kroz sudsku zaštitu žena i članova obitelji, kao žrtava nasilja. Sudovi i tužiteljstva često pravdaju svoje postupanje odustankom žrtve od prijave, svjedočenja i gonjenja. Ombudsmani podsjećaju da mišljenje žrtve ne može biti odlučujuće u donošenju odluke o obustavljanju kaznenog gonjenja i podsjećaju da postoji niz dokaznih mehanizama kojima se može utvrditi postojanje kaznenog djela i kaznene odgovornosti. Ovo ukazuje na važnost osiguranja primjene Istanbulske konvencije, ali i referiranja na Direktivu o žrtvama nasilja (*EUDirective 2012/29*) kako bi se u samom momentu prijavljivanja djela uspostavio mehanizam procjena potreba žrtve, uključujući i pitanje njezine sigurnosti jer upravo ovi faktori, uključujući i ekonomsku ovisnost o nasilniku, imaju značajnu ulogu kod odlučivanja žrtve da prijavi djelo i sudjeluje u postupku.

Potreba strateškog pristupa rodno zasnovanom nasilju nad ženama prouzročena je, između ostalog, i pojačanim, prevashodno negativnim, senzibilitetom građana vezanim za adekvatnost odgovora pravosuđa vezanog i za pomenuta kaznena djela koja štite od nasilnih radnji žene i članove obitelji. Poštujući ustavna načela podjele vlasti, ali i zakonsku odredbu prema kojoj Institucija ombudsmana nema nadležnost da se miješa u rad pravosudnih tijela, neophodno je dati osvrt i generalnu ocjenu rada policijskih i tužieljskih tijela koja se ne može svesti samo na ocjenu institucionalne i formalne produktivnosti, nego i proaktivnog pristupa i prevencije težih kaznenih djela, što jeste norma iz kaznenog zakona. Na ovaj način u prvi plan bi bili stavljeni suštinski problemi u blagovremenom otkrivanju i gonjenju počinitelja pomenutih kaznenih djela, ali uz osiguranje i ostalih zahtjeva iz Istanbulske konvencije.⁶⁶¹ Sve navedeno bi sigurno imalo

⁶⁶⁰ Ex officio Ž-BL-06-489/23

⁶⁶¹ Istanbulska konvencija podsjeća na obaveze države koje počivaju na četiri stupa: prevencija (*prevention*), zaštita (*protection*) kazneno gonjenje (*prosecution*) i koordinirane politike (*coordinated policies*).

utjecaja na ukupno povjerenje građana u institucije vlasti i može vratiti dojam o uspješnosti u radu pravosuđa u BiH.

Ombudsmeni su svjesni činjenice da u Bosni i Hercegovini generalno postoji problem ostvarivanja prava porodilja u ovisnosti od mjesta prebivališta, što ih dovodi u nezavidan položaj i uskraćuje im se novčana naknada, na koju nesumnjivo imaju pravo, uzimajući u obzir činjenicu da se iznos namijenjen za poreze i doprinose uplaćuje u mjestu zaposlenja, odnosno sjedišta poslodavca. Ovo pitanje Ombudsmeni su razmatrali u kontekstu izazova koje sa sobom nosi ustavno uređenje Bosne i Hercegovine, gdje je nadležnost za oblast socijalne skrbi povjerena entitetima, a u Federaciji BiH je zajednička nadležnost Federacije BiH i županija. Naime, člankom 15. Zakona o ministarstvima i drugim tijelima uprave Bosne i Hercegovine propisano je da *"Ministarstvo je nadležno za obavljanje poslova i izvršavanje zadataka koji su u nadležnosti Bosne i Hercegovine i koji se odnose na utvrđivanje osnovnih principa koordiniranja aktivnosti, usklađivanja planova entitetskih tijela vlasti i definiranje strategije na međunarodnom planu u područjima: - zdravstva i socijalne skrbi; - mirovina; - znanosti i obrazovanja; - rada i zapošljavanja; - kulture i sporta; - geodetskim, geološkim i meteorološkim poslovima.."* Izostanak efikasne koordinacije rezultira da građani ne uživaju pod jednakim uvjetima prava u oblasti socijalne skrbi na što je ukazao i Komitet za ekonomska, socijalna i kulturna prava u svojim zaključnim razmatranjima⁶⁶², te preporučio vlastima Bosne i Hercegovine da do sljedećeg periodičnog izvješća poduzmu mjere u cilju otklanja ovih slabosti u sustavu. Jedan od ilustrativnih primjera pokazuje da podnositeljica žalbe⁶⁶³ živi u Republici Srpskoj, općina Rogatica, a radi u Federaciji Bosne i Hercegovini, općina Centar, Sarajevo. Njezin poslodavac je gospodarsko društvo koje izmiruje sve obveze propisane zakonom, a doprinosi za nju se uplaćuju u Federaciji Bosne i Hercegovine na teritoriju općine Centar, Sarajevo, gdje je sjedište njezinog poslodavca. Suštinu žalbe predstavlja navod da se obraćala općini Centar, Sarajevo gdje je sjedište njezine kompanije i da je dobila informaciju da se naknade plaće porodiljama isplaćuju isključivo za majke koje imaju prebivalište u općini Centar Sarajevo i da ne može dobiti nikakvu pismenu potvrdu ove tvrdnje, već samo podnijeti zahtjev kada za to dođe vrijeme, a da će isti biti odbijen sa gore navedenim obrazloženjem jer općina Centar Sarajevo postupa po zakonu koji je na snazi u FBiH. Ombudsmeni smatraju da podnositeljici žalbe pripada zakonsko pravo na porodijsko odsustvo, ali da ona ostaje uskraćena za pravo na novčanu naknadu za vrijeme trajanja porodijskog odsustva jer njezino prebivalište nije u Županiji Sarajevo, iako je zaposlena u Županiji Sarajevo i doprinosi su uplaćeni u Županiji Sarajevo. Ombudsmeni podsjećaju da je svako izdvajanje prema Zakonu o osnovama socijalne zaštite i zaštite obitelji sa djecom jednako bitno, te shodno tomu se nijedna kategorija stanovništva bez obzira na prebivalište ne smije zanemarivati i izlagati kršenju osnovnih ljudskih prava.

Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine primila je žalbu⁶⁶⁴ Inicijative „Građanke za ustavne promjene“ koja se odnosi na nedostatak rodno osjetljivog jezika i inkorporacije rodne komponente u Ustav Bosne i Hercegovine. Neposrednim uvidom u tekst Ustava Bosne i Hercegovine, dostupan na zvaničnoj internet stranici Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, utvrđeno je da su osnovani navodi da nije zastupljen rodno osjetljiv jezik, odnosno

⁶⁶² E/C.12/BIH/CO/3: Committee on Economic, Social and Cultural Rights: Concluding observations on the third periodic report of Bosnia and Herzegovina, Published 11 November 2021 UN symbol E/C.12/BIH/CO/3

⁶⁶³ Ž-BL-06-81/24

⁶⁶⁴ Ž-BL-06-90/24

da Ustav Bosne i Hercegovine trenutno, jezički i gramatički, ne prikazuje postojanje ženskog roda i da je muški gramatički rod korišten za sve nazive titula i zvanja. Ženski rod se pretpostavlja, a u samom tekstu Ustava Bosne i Hercegovine, u članku II/4, navodi se da je svim licima u Bosni i Hercegovini osigurano uživanje prava i sloboda bez diskriminacije po bilo kom osnovu kao što je (između ostalog) i spol. Međutim, korištenje samo jednog gramatičkog roda kao generičkog pojma u jeziku, može se posmatrati u kontekstu onoga što se često naziva jezičkom ili gramatičkom rodnom pristranošću, i što odražava i učvršćuje društvene stavove i stereotipe. Europski sud za ljudska prava prepoznao je značaj jezika u kontekstu diskriminacije i bavio se tim pitanjem u nekoliko slučajeva, priznajući da jezik igra važnu ulogu u oblikovanju percepcije i uticaja na ponašanje. Iako samo korištenje jezika, ne treba izjednačavati sa diskriminacijom, Europski sud za ljudska prava je naglasio potrebu za rodno neutralnim i uključivim jezikom u pravnim i službenim dokumentima (*Konstantin Markin v. Russia*, no. 30078/06, ECtHR 2012; *E.B. v. France*, no. 43546/02, ECtHR 2008). Ombudsmeni također podvlače da je standard rodno osjetljivog jezika moguće održati i uporabom jedinstvene generične odredbe, najčešće u uvodu akta, da se svi korišteni termini jednako odnose na muški i ženski gramatički rod. U svakom slučaju, Ombudsmeni izražavaju načelan stav da se u postupku pravnog normiranja prvenstveno treba rukovoditi pravilima lingvistike i standardima jezika, pa je upućena Preporuka (P-114/24) Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine da sukladno sa ustavnim i zakonskim odredbama koji propisuju nadležnosti institucija Bosne i Hercegovine, poduzme mjere iz svoje nadležnosti sa ciljem korištenja rodno osjetljivog jezika u izradi, izmjeni ili prijevodu Ustava Bosne i Hercegovine, kada se takva pitanja nađu na dnevnom redu. Preporuka je načelno prihvaćena, slijedom čega su Ombudsmeni za ljudska prava održali konzultativne sastanke sa nadležnim komisijama Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine.

Ombudsmeni su postupali i u predmetu⁶⁶⁵ gdje je žaliteljica istaknula da je duže vremensko razdoblje bila odsutna s radnog mjesta (zbog visokorizične trudnoće), da je za to vrijeme poslodavac mimo odredbi Zakona o radu u institucijama Bosne i Hercegovine i Pravilnika o unutarnjoj organizaciji Neovisnog operatera sustava u Bosni i Hercegovini sa opisom radnih mjesta primio na radno mjesto na kojem je bila zaposlena žaliteljica i za koju poziciju je bio predviđen jedan izvršitelj, drugu osobu na neodređeno vrijeme, a da je žaliteljici nakon promjene pravilnika ponuđeno radno mjesto nižeg ranga, u odnosu na poziciju koju je obavljala prije trudnoće. Po provedenom istražnom postupku Ombudsmeni su utvrdili da je žaliteljica bila žrtva diskriminacije po osnovu spola - trudnoće, a u oblasti rada i radnih uvjeta, te su Neovisnom operateru sustava u Bosni i Hercegovini uputili Preporuku⁶⁶⁶ da poduzme aktivnosti koje će rezultirati uklanjanjem počinjene diskriminacije. Preporuka nije ispoštovana. Žaliteljica je potom Sudu BiH podnijela tužbu radi zaštite prava iz radnog odnosa, te je tražila da se utvrdi da ju je tuženi diskriminisao na osnovu spola u oblasti radnih odnosa, i to tako što je zbog njezine trudnoće raspisao naječaj za popunu njezinog radnog mjesta višeg stručnog suradnika za financije i računovodstvo - glavnog računovođe. Presudom Suda BiH⁶⁶⁷, koja je potvrđena presudom drugostupanjskog vijeća Suda BiH⁶⁶⁸ odbijen je tužbeni zahtjev u cijelosti kao

⁶⁶⁵ Ž-SA-06-202/18

⁶⁶⁶ 4 Preporuku broj P-315/18

⁶⁶⁷ broj S1 3 P 031618 19 P od 8. siječnja 2020. godine

⁶⁶⁸ broj S1 3 P 031618 20 GŽ od 12. lipnja 2020. godine

neosnovan. Presudom revizijskog vijeća Suda BiH⁶⁶⁹ odbijena je i revizija protiv drugostupanjske presude.

Dana 11.07.2024. godine Ustavni sud Bosne i Hercegovine donio je Odluku o dopustivosti i meritumu AP-2758/21 kojom se *Djelomično se usvaja apelacija S. M. Utvrđuje se povreda prava na zabranu diskriminacije iz članka 1. Protokola broj 12 uz Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, po osnovu spola - trudnoće. Ukida se presuda Suda Bosne i Hercegovine u dijelu koji se odnosi na zabranu diskriminacije po osnovu spola - trudnoće. Predmet se vraća Sudu Bosne i Hercegovine, koji je dužan da po žurnom postupku donese novu odluku sukladno s pravom na zabranu diskriminacije iz članka 1. Protokola broj 12 uz Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, po osnovu spola - trudnoće.*

Ovaj primjer pokazuje da je potpuna provedba zakona o diskriminaciji moguća i tek nakon iscrpljivanja svih pravnih lijekova pred redovnim sudovima. Bez obzira koliko je vremena proteklo od donošenja Zakona o zabrani diskriminacije u BiH, očigledno je da postoji potreba boljeg razumijevanja ovih pravnih instituta od strane nositelja pravosudnih funkcija.

12.2.6. Mobing (posebni oblici diskriminacije)

Mobing predstavlja poseban oblik diskriminacije, čija se specifičnost da se može javiti u kontekstu radnih odnosa, ali i u obrazovanju. Svake godine Ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine, u okviru Odjela za eliminaciju svih oblika diskriminacije prime značajan broj žalbi iz ove oblasti, ali nisu rijetki slučajevi i da se predmeti mobinga registriraju i u Odjelu za praćenje ekonomskih, kulturnih i socijalnih prava, obzirom da se žalitelji prigodom izjavljivanja žalbe, pozivaju na povrede prava iz radnih odnosa, da bi u nekom momentu istaknuli i da su izloženi mobingu. Bitno je istaknuti da se svaka povreda prava iz radnog odnosa ne može definirati kao mobing, osobito u slučajevima kada stranka ima mogućnost korištenja redovnih pravnih lijekova. Navodi stranaka koji se odnose na mobing u najvećem broju predmeta bazirani su na usmenim navodima, za koje Ombudsmani za ljudska prava BiH nemaju mehanizme utvrđivanja njihove istinitosti, provođenja sveobuhvatnog dokaznog postupka koji uključuje: ispitivanje svjedoka, vještačenja, a što u velikoj mjeri otežava postupanje po ovim žalbama. U ovim predmetima Ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine svoje postupanje usmjeravaju na mirno rješavanje spora, ili se upućuje preporuka odgovornoj strani da sama pokuša u okviru svoje organizacije naći rješenje nastale situacije na zadovoljstvo svih involviranih, ili na implementaciju odredbe člana 24. Zakona o zabrani diskriminacije, što će biti prikazano kroz date primjere.

Člankom 15. Zakona regulirno je da je teret dokazivanja na protivnoj strani, odnosno prekršitelj je dužan dokazati da nije prekršio načelo jednakog postupanja. Europski standard u pogledu dokazivanja jednakog postupanja ogleda se u pristupu prema kojem osoba, koja se poziva na diskriminaciju, mora učiniti vjerojatnim da je došlo do diskriminacije, te učiniti vjerojatnim (dokazati opravdanu sumnju) da bi zbog nejednakog postupanja moglo doći do diskriminacije, pri čemu teret dokazivanja (25) činjenice da do nejednakog postupanja nije došlo zbog

⁶⁶⁹ broj 86 0 P 024899 20 Rev 2 od 11. studenog 2020.

diskriminacije leži na protivnoj strani, odnosno na strani tuženog. Razlog za uvođenje ovakvog pristupa se može pronaći u konceptu žrtve s obzirom na zaštićeno pravo, odnosno zabranjeno ponašanje, koje često žrtvi nije moguće dokazati zbog nedostupnosti dokaza. Zbog toga i stavak 2. ovog članka uvodi mogućnost korištenja statističkih podataka i podataka pohranjenih u baze podataka koje su, u najvećem broju slučajeva, žrtvi nedostupne.⁶⁷⁰

Institucija ombudsmana primila je žalbu⁶⁷¹ P.D. a žalbeni navodi odnose se na navodne povrede odredaba Zakona o zabrani diskriminacije u smislu mobinga na radnom mjestu u javnom tužiteljstvu gdje je žaliteljica zaposlena na radnom mjestu sekretar Tužiteljstva. Uznemiravanje se prema navodima u žalbi ogleda u prekomjernom opterećivanju poslom, isključivanju iz svih procesa odlučivanja, stvaranju na razne načine neprijateljskog okruženja za podnositeljicu žalbe u radnom kolektivu, izvirgavanju javnoj kritici, omalovažavanju i narušavanju njezinog osobnog i profesionalnog integriteta kao sekretara Tužiteljstva, neosnovanom kažnjavanju kroz nezakonite disciplinske postupke, suspenziji sa posla i podnošenju neosnovane kaznene prijave, a sve u cilju navođenja da samoinicijativno otkáže ugovor o radu, odnosno da napusti Tužiteljstvo. Iz izjašnjenja označene odgovorne strane proizilazi da su protiv žaliteljice pokrenuta tri disciplinska postupka, koja nisu okončana s obzirom na to da imenovana svjesno traži odlaganja zakazanih ročišta, kao i da je protiv imenovane podnesena kaznena prijava a postupak u tijeku.

U situaciji kada su dokumentacija odgovorne strane i podnositelja/ice žalbe te dostavljena pismena izjašnjenja visoko suprotstavljeni, Ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine nemaju mehanizme provođenja sveobuhvatnog dokaznog postupka koji bi uključivao postupak utvrđivanja činjenica kroz saslušavanje svjedoka i suočavanje podnositelja/ice žalbe i osoba koje su označene odgovornim za uznemiravanje. Ombudsmani Bosne i Hercegovine smatraju da bi odgovorna javna institucija morala imati kapacitet da samostalno rješava ovu vrstu problema unutar svoje institucije, dakle da temeljito sagleda cjelokupnu situaciju, utvrdi prave uzroke problema, a zatim i mjere koje će se poduzeti. Polazeći od svog mandata posredovanja i medijacije sa ciljem sporazumnog rješenja spora, Ombudsmani Bosne i Hercegovine u razmatranom predmetu primjećuju očit nedostatak kvalitetne komunikacije između poslodavca i zaposlenika, kao i nepostojanje interne procedure za rješavanje problema i prijava ove vrste unutar radnog kolektiva, ali ne može se sa sigurnošću utvrditi da je imenovana žrtva mobinga imajući u vidu ozbiljnost optužbi koje su iznesene. Zaposlenici bi u slučaju mobinga trebali znati koga o tomu treba izvjestiti, kako izgleda istraga i u kojem će se roku provesti, a osoba koja provodi istragu treba razgovarati s obje strane i biti pravedna i objektivna. U postupku bi trebalo sve dokumentovati, pritužbe, odgovore i razgovore, a po potrebi omogućiti i anonimnost odnosno zaštitu osoba koje se obraćaju i jamčiti da neće doći do viktimizacije. Ombudsmani su stoga ukazali na obvezu primjene članka 24 stavak 4 Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini prema kojem su sva javna tijela te ostale pravne osobe dužni da svojim općim pravnim aktima ili posebnim pravnim aktima, reguliraju principe jednakog postupanja, te da osiguraju efikasne interne procedure zaštite od diskriminacije.

⁶⁷⁰Prebacivanje tereta dokazivanja na aktivnu diskriminacijsku stranu je sukladno sa načelima iz Smjernice 2000/78/EC i 97/80/EC od 15. prosinca 1997. godine Vijeća EU u slučaju diskriminacije utemeljene na spolnoj pripadnosti.

⁶⁷¹Ž-SA-06-529/24

Po okončanju istražnog postupka Institucija ombudsmana uputila je Preporuku broj: P-237/24 glavnoj tužiteljici da poduzme korake ka sporazumnom pronalaženju rješenja za sporne situacije, s ciljem prevladavanja narušenih odnosa ili nedostatka komunikacije, na način da se pokušaju utvrditi uzroci, posljedice i zajednička rješenja te da se uspostavi mehanizam za preveniranje i zaštitu od svih oblika diskriminacije sukladno sa čl. 24 stavak 4 Zakona o zabrani diskriminacije i da se osigura da se u radno-pravnim odnosima sa uposlenicima poštuju odredbe Zakona o zabrani diskriminacije BiH i principi jednakog postupanja. Preporuka je realizirana i predmet je zatvoren.⁶⁷²

Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimila je pritužbu⁶⁷³ zaposlenih (vatrogasaca) u Teritorijalnoj vatrogasnoj jedinici Vlasenica, kojima je po pokretanju sudskog postupka za ostvarivanje zaštite prava iz radnog odnosa radni odnos prestao usljed donošenja Odluke o ukidanju Teritorijalne vatrogasne jedinice Vlasenica. Ministarstvo uprave i lokalne samouprave Republike Srpske donosi Mišljenje u svezi sa Odlukom o ukidanju Teritorijalne vatrogasne jedinice Vlasenica u kojem se, između ostalog, navodi da Skupština Općine treba da u što kraćem roku sprovede procedure izmjene postojećeg ili donošenja novog plana zaštite od požara, na osnovu kojeg bi se uspješno provele mjere zaštite od požara, odnosno organizacija vatrogasno-spasilačke službe na teritoriji općine Vlasenica i njezino financiranje, sukladno sa zakonom. Ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine mišljenja su da donošenje Odluke o ukidanju Teritorijalne vatrogasne jedinice Vlasenica, imajući u vidu Mišljenje Ministarstva za lokalnu upravu i samoupravu Republike Srpske u kojem su izneseni svi propusti Skupštine Općine Vlasenica nastali prigodom i nakon njezinog donošenja sporne Odluke nije posljedica dugoročnijeg planiranja i racionaliziranja trošenja finansijskih sredstava u Općini Vlasenica, već za predstavlja vid mobinga, odnosno pristisak, zastrašivanje i u konačnici odmazdu pritužiteljima za pokrenuti sudski postupak. Ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine uputili su Preporuku broj P-240/24 Općini Vlasenica da odmah po prijemu preporuke uspostavi suradnju sa Institucijom ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine te da u što kraćem roku sprovede proceduru izmjene postojećeg plana ili donošenja novog plana zaštite od požara, odnosno organizacija vatrogasno-spasilačke službe na teritoriji Općine Vlasenica i njezino financiranje, a kako je to i istaknuto u Mišljenju Ministarstva uprave i lokalne samouprave Republike Srpske. Preporuka nije ispoštovana.

U kontekstu ostvarivanja radnih prava po principu jednakosti, što uključuje i naknade iz radnog odnosa, Ombudsmani su razmatrali pitanje oporezivanja i finansijskog opterećivanja osoba koje se bave samostalnim radom – *freelance*. Bit problema predstavlja obveza ovih osoba da uplaćuju doprinose za mirovinsko i zdravstveno osiguranje, a da pritom ne ostvaruju status korisnika. Ni uplaćeni doprinosi za mirovinsko osiguranje ne uračunavaju im se u mirovinski staž jer Zakon o mirovinskom i invalidskom osiguranju nije harmoniziran sa Zakonom o doprinosima FBiH. U Republici Srpskoj, Zakon o doprinosima propisuje *freelancerima* obvezu plaćanja doprinosa za mirovinsko i invalidsko osiguranje po stopi od 18,5%, koja je jedinstvena za sve vidove osiguranja. Uplate po osnovu doprinosa za mirovinsko i invalidsko osiguranje se preračunavaju u staž. *Freelanceri* s prebivalištem u Brčko distriktu BiH dužni su plaćati porez na dohodak u

⁶⁷² Slična preporuka upućena je i glazbenoj školi u predmetu Ž-BR-06-63/24 ili Agenciji za statistiku u predmetu broj Ž-SA-06-251/24

⁶⁷³ Ž-SA-06-198/24

iznosu od 10%, što je propisano Zakonom o porezu na dohodak Brčko distrikta BiH. Uplaćivanje doprinosa za zdravstveno osiguranje nije obveza za *freelancere* u tom dijelu BiH. Kada je riječ o mirovinskom i invalidskom osiguranju, *freelanceri* mogu birati između dva entitetska fonda kojima će, na dobrovoljnoj osnovi, uplaćivati doprinose. Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimila je pritužbu⁶⁷⁴ Udruga “Freelance” u Bosni i Hercegovini⁶⁷⁵, koja je izjavljena zbog sustavne diskriminacije koja se vrši primjenom Zakona o doprinosima⁶⁷⁶ i Pravilnika o načinu obračunavanja i uplate doprinosa⁶⁷⁷. Pritužitelji navode da je trenutni zakonski okvir, konkretno odredbe članka 16. točka 11) i odredba članka 10a. Zakona o doprinosima⁶⁷⁸ te odredbe članka 16. i 22. Pravilnika o načinu obračunavanja i uplate doprinosa⁶⁷⁹, diskriminatoran prema *freelancerima* jer im ne omogućavaju ostvarivanje prava proporcionalno visini uplaćenih doprinosa. Naime, navedeni članci dovode u nejednak položaj „osobe koje ostvaruju primanja od druge samostalne djelatnosti i povremenog samostalnog rada [...]“ i „osoba u radnom odnosu“ na način da osobe koje ostvaruju primanja od druge samostalne djelatnosti i povremenog samostalnog rada su obveznici plaćanja obveznih doprinosa socijalnog osiguranja, bez mogućnosti pristupa pravima u slučaju kada nastupi neki od osiguranih slučajeva (u konkretnom slučaju bolest, invalidska mirovina, starosna mirovina). Ombudsmani su utvrdili da *freelanceri*, osobe koje rade po osnovu ugovora o djelu i sl., plaća doprinose, i temeljem te činjenice ima „legitimno očekivanje“ da će na određeni način i pod određenim uvjetima, ostvariti neki vid kompenzacije za svoje davanje, konkretno, pod određenim uvjetima pristup socijalnim uslugama, pravima iz zdravstvenog i mirovinskog osiguranja. Slijedom navedenog „legitimno očekivanje“ prerasta u pravo na imovinu u smislu članka 1. Protokola broj 1., imajući u vidu da uplaćena novčana sredstva, predstavljaju njihovu imovinu. Naime, propuštanjem označenih odgovornih tijela da reguliraju status ove kategorije poreskih obveznika, dovodi do miješanja u njihovo pravo na imovinu zajamčeno člankom 1. Protokola broj 1. uz Europsku konvenciju. Istaknuto je da miješanje u pravo i različit tretman ovih kategorija poreskih obveznika zasnovani na Zakonu o doprinosima Federacije Bosne i Hercegovine i imaju legitiman interes⁶⁸⁰, ali ovo miješanje nije srazmjerno cilju koji se želi postići. Naime, umjesto da svim poreskim obveznicima pod određenim uvjetima, temeljem njihovih davanja, i na principima solidarnosti, budu dostupne socijalne usluge, prava iz mirovinskog i zdravstvenog osiguranja, pritužitelji su u potpunosti lišeni istih. Upućena je Preporuka⁶⁸¹ Vladi Federacije Bosne i Hercegovine, Federalnom ministarstvu zdravstva, Federalnom ministarstvu financija, Federalnom ministarstvu rada i socijalne politike da, imajući u vidu svoje ovlasti, pristupe sačinjavanju prijedloga izmjena Zakona o zdravstvenom osiguranju koje će biti usklađene sa prijedlogom Zakona o doprinosima i kojim će se regulirati prava iz zdravstvenog osiguranja predmetne kategorije osoba; da pristupe sačinjavanju prijedloga izmjena Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju kojim će se regulirati prava iz oblasti mirovinskog i invalidskog osiguranja predmete kategorije osoba; te da razmotre mogućnost

⁶⁷⁴ Ž-SA-06-310/24

⁶⁷⁵ Ž-SA-06-310/24

⁶⁷⁶ “Službene novine FBiH” br. 35/98, 54/00, 16/01, 37/01, 1/02, 17/06, 14/08, 91/15, 104/16, 34/18, 99/19, 4/21, 6/23 i 28/23

⁶⁷⁷ “Službene novine FBiH”, br. 64 od 15/08, 81/08, 98/15, 6/17, 38/17, 39/18, 12/21, 6/22, 19/23, 97/23

⁶⁷⁸ “Službene novine FBiH” br. 35/98, 54/00, 16/01, 37/01, 1/02, 17/06, 14/08, 91/15, 104/16, 34/18, 99/19, 4/21, 6/23 i 28/23

⁶⁷⁹ “Službene novine FBiH”, br. 64 od 15/08, 81/08, 98/15, 6/17, 38/17, 39/18, 12/21, 6/22, 19/23, 97/23

⁶⁸⁰ Reguliranje obveznih doprinosa, kao osnovnih instrumenata za financiranje obveznog: mirovinskog i invalidskog osiguranja, zdravstvenog osiguranja i osiguranja od nezaposlenosti

⁶⁸¹ P-254/24

izmjena i trenutno važećih zakonskih odredbi Zakona o doprinosima kojima je također propisana obveza uplate doprinosa za zdravstveno osiguranje ove kategorije osoba, pri čemu ne ostvaraju prava iz oblasti zdravstvene skrbi; kao i Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine da razmotri mogućnost istodobnog razmatranja i usvajanja prijedloga Zakona o doprinosima i izmjena Zakona o zdravstvenom osiguranju i izmjena Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju. Praćenje provođenja preporuke je u tijeku.

12.3. Promocija zaštite od diskriminacije

Institucija ombudsmana za ljudska prava je sukladno sa unaprijeđenim zakonskim okvirom intenzivno poduzimala aktivnosti promoviranja antidiskriminacijske zaštite, koje se ogledaju u informiranju javnosti, podizanju svijesti, provođenju kampanja i drugim oblicima prevencije diskriminacije.⁶⁸²

U 2024 godini, najznačajnije od takvih aktivnosti bile su:

- Izrada podnesaka prema Komitetu za eliminiranje rasne diskriminacije Ujedinjenih naroda, (CERD), koji je tim povodom i javno predstavljen na 113. Sjednici Komiteta za eliminiranje rasne diskriminacije, 12.08.2024. godine. Tom prigodom, šef Odjela za eliminiranje svih oblika diskriminacije je predstavio napredak i izazove u primjeni Konvencije o eliminiranju rasne diskriminacije.
- Projekti Europske unije i Savjeta Europe:
 - EU4 INCLUSION
 - Jačanje demokratskih inovacija i promoviranje ljudskih prava na lokalnoj razini,
 - Integracija Roma
 - Prezentiranje Izvješća o braniteljima ljudskih prava Kancelarije OEES-a za demokratske institucije i ljudska prava (ODIHR), dana 17.10.2024. godine u Sarajevu i 29.11.2024. godine u Banja Luci
 - Praćenje i provođenje Akcionog plana za unaprjeđenje ljudskih prava i osnovnih sloboda LGBTI osoba u Bosni i Hercegovini (2021. - 2024.);
 - Izrada i promocija Specijalnog izvješća o realiziranju preporuka Ombudsmana za ljudska prava BiH;
 - Projekat Horizontal Facility Vijeća Europe

Najbitniji događaj u godini izvještavanja je organiziranje Regionalne konferencije Tijela za jednakost u Sarajevu (26.-28. studeni), čiji domaćin je bila Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a koja je organizirana u suradnji sa Misijom Organizacije za europsku sigurnost i suradnju - OEES-a u Bosni i Hercegovini. Konferencija je nosila naziv „Obveze u odnosu na Direktive o jačanju tijela za jednakost“, a okupila je predstavnike tijela za jednakost Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Sjeverne Makedonije, Srbije, Albanije, kao i Europske mreže tijela za jednakost (EQUINET), predstavnike državne i entitetske vlasti, UN agencije zastupljene u Bosni i Hercegovini, predstavnike Europske unije, Vijeća Europe, Misije OEES-a u Bosni i Hercegovini i nevladinih organizacija.

⁶⁸² Članak 7, stavak (2), točka 1) Zakona o zabrani diskriminacije u BiH;

Konferencija je posvećena dvjema europskim direktivama, usvojenim u svibnju 2024. godine, kojima se jačaju tijela za jednakost u državama članicama EU. Konkretno, radi se o sljedeće dvije direktive:

- Direktiva Vijeća o standardima tijela za jednakost u području jednakog postupanja prema osobama u pitanjima socijalne skrbi te u pristupu i nabavci roba i usluga⁶⁸³
- Direktiva Europskog parlamenta i Vijeća o standardima za tijela za jednakost u području jednakog postupanja prema ženama i muškarcima te njihovih jednakih mogućnosti u pitanjima zapošljavanja i rada⁶⁸⁴

Svrha Direktiva je utvrditi minimalne zahtjeve za funkcioniranje tijela za promicanje jednakog postupanja (tijela za jednakost). Direktive određuju mandat, neovisnost, resurse, zadatke i ovlasti tijela za jednakost da sudjeluju u sprječavanju diskriminacije i podizanju svijesti, i pružanju pomoći žrtvama, te dijele slične minimalne standarde. Cilj održavanja Konferencije je unapređenje suradnje između tijela za jednakost Jugoistočne Europe kroz razmjenu znanja, najboljih praksi i iskustava o izazovima koje ove dvije direktive i njihova implementacija stavljaju pred države članice Europske unije i zemlje kandidate u cilju postizanja minimalnih standarda zaštite od diskriminacije. Dobro je poznata činjenica da i zemlje kandidati za članstvo imaju obvezu usklađivanja svog pravnog sustava sa pravnom stečevinom Europske unije - *acquis communautaire*, koju sada čine i pomenute Direktive.

Rasprava o jačanju tijela za ravnopravnost u svjetlu Europskih direktiva dio je šire rasprave o primjeni europskih standarda zaštite ljudskih prava u zemljama kandidatima za članstvo, a Konferencija je okupila predstavnike mnogih od njih. Konkretnije, od 14 prioriteta koje Bosna i Hercegovina treba da ispuni na putu ka članstvu u Europskoj uniji, njih šest (prioriteti 9-13, kao i prioritet broj 4) se odnosi na ljudska prava, a prioritet broj 9 izričito predviđa da država treba: „Jačati zaštitu prava svih građana, posebno osiguravanjem provođenja zakona o nediskriminaciji i o rodnoj ravnopravnosti.“ U svjetlu navedenog, Instituciji ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine je pripala veoma odgovorna uloga tumača i predvodnika u primjeni europskih standarda zaštite ljudskih prava u domaćem kontekstu. Tim prije što Institucija ombudsmana za ljudska prava pored funkcije državnog mehanizma za zaštitu ljudskih prava, obavlja funkciju i tijela za ravnopravnost, tijela nadležnog za primjenu zakona o slobodi pristupa informacijama, zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima, te od rujna 2024. godine i preventivnog mehanizma za praćenje prava osoba lišenih slobode.

Zbog toga je imperativ da se Institucija ombudsmana i Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije izravno suoči sa ovim izazovima, prilagodi svoj rad postavljenim zahtjevima i iskoristi prigode koje se pružaju. U tom smislu, Institucija i Odjel kroz svoj rad pojašnjavaju obveze koje zemlje imaju u svjetlu usvojenih direktiva, identifikuju potencijalne praznine u domaćem zakonodavstvu koje treba riješiti, i uopće, podupiru učinkovitu pretvorbu i implementaciju europskih standarda zaštite ljudskih prava u našoj zemlji.

⁶⁸³ Direktiva vijeća (EU) 2024/1499

⁶⁸⁴ Direktiva (EU) 2024/1500

12.4. Prava nacionalnih i vjerskih manjina

Bosna i Hercegovina je, slijedeći obveze preuzete ratifikacijom Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije, donijela Zakon o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina BiH, koji propisuje niz prava koja vlasti u BiH trebaju osigurati manjinama. Prihvatanjem međunarodnih standarda ljudskih prava i usklađivanjem nacionalnog zakonodavstva, u značajnoj mjeri uspostavljen je okvir unutar kojeg se trebaju razvijati institucionalni mehanizmi i procedure koje će osigurati stvarni pristup prihvaćenim pravima. Zakoni o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina na razini države, entiteta i županija propisuju niz prava koja tijela vlasti trebaju osigurati manjinama, uključujući pravo na jezik, informiranje, osiguranje uživanja ekonomsko-socijalnih prava, te sudjelovanje u tijelima vlasti.

U 2024. godini registrirano je 10 predmeta iz oblasti prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina i izdata je jedna preporuka.

Žalbe su u najvećem broju izjavljene od strane Europskog centra za prava Roma (European Roma Rights Centre AISBL), iz Brisela, Kraljevina Belgija odnosno njihove regionalne kancelarije iz Skoplja, Republika Sjeverna Makedonija, i odnose se na položaj pripadnika romske nacionalne manjine radi otežane legalizacije romskih kuća i naselja u više jedinica lokalne samouprave u Bosni i Hercegovini⁶⁸⁵, nejednakog pristupa vodi, infrastrukturi i socijalnoj skrbi,⁶⁸⁶ obezbjeđenja alternativnog smještaja romskim obiteljima itd.⁶⁸⁷

Ombudsmani BiH u postupku po žalbi⁶⁸⁸ radi odluke orgna lokalne vlasti o uklanjanju improviziranih stambenih objekata u kojima su boravili pripadnici romske nacionalne manjine, uputili su preporuku Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine da u narednom razdoblju, u okviru postojećih planova i programa, sagleda eventualne efekte koje postojeći propisi o prebivalištu i boravištu imaju na reguliranje kretanja i boravka romske populacije i njihovu mogućnost zapošljavanja, u smislu da li isti doprinose nastajanju improviziranih naselja. U odgovoru Ministarstva je između ostalog navedeno⁶⁸⁹: „Na osnovu Deklaracije partnera Zapadnog Balkana u integraciji Roma/Romkinja u sklopu procesa proširenja EU (Poznanska deklaracija) nadležne institucije u Bosni i Hercegovini, između ostalog, imaju obvezu da povećaju stopu zaposlenja Roma na najmanje 25% i gdje god je to moguće, legalizirati sva neformalna naselja gdje žive Romi ili osigurati trajan, pristojan i povoljan smještaj koji uklanja segregaciju Roma koji trenutno žive u neformalnim naseljima koja ne mogu biti legalizirana iz opravdanih razloga.”

Kao posljedica niske stope zapošljavanja Roma i teške ekonomske situacije, evidentno je njihovo nomadsko kretanje na području Bosne i Hercegovine u potrazi za dostupnim vidom zarade, koji se najčešće ogleda u poslovima vezanim za prikupljanje i trgovinu sekundarnim sirovinama. Brojni su problemi sa kojima se prigodom takvog načina življenja susreću. Stambeni

⁶⁸⁵ Ž-SA-03-603/24

⁶⁸⁶ Ž-SA-03-604/24

⁶⁸⁷ Ž-SA-03-749/24

⁶⁸⁸ Ž-SA-03-498/23 preporuka broj P-137/24

⁶⁸⁹ Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine akt broj: 07-12-1-1484-3/24 od dana 27.05.2024. godine

objekti, odnosno naselja koja formiraju su najčešće neuvjetni za život, neispunjavanju uvjete za eventualnu legalizaciju, otežan je pristup vodi i infrastrukturnim kapacitetima. Nerijetko je prisutan otpor domicilnog stanovništva.

Romi se također suočavaju s posebnim izazovima kada je riječ o prijavi prebivališta i boravišta, što je ključno za mogućnost zapošljavanja, pristup zdravstvenim i socijalnim uslugama te integraciji u društvo. Upis u matične evidencije i posjedovanje osobnih dokumenata su preduvjeti za ostvarivanje svih drugih prava, ali istodobno i vid zaštite od opasnosti da postanu žrtve trgovine ljudima.

Ombudsmeni ukazuju da je neophodno kontinuirano poduzimati radnje u cilju osiguranja identifikacionih dokumenata svim osobama romske nacionalne manjine. Intenzivno raditi na uklanjanju prepreka i pružanju potpore cilju poboljšanja položaja Roma u oblasti stambenog zbrinjavanja, zdravstvene skrbi, obrazovanja i svih oblika uključenosti u društvene, socijalne, kulturne i političke tokove života. Unaprijediti pitanje zapošljavanja Roma, u javnom i privatnom sektoru, kroz implementiranje strategija koje će uključivati različite vidove osposobljenosti za poslove na tržištu rada, razvijanje programa podsticaja poslodavcima za zapošljavanje i uspostavljanje neovisnih mehanizama nadzora.

Neophodno je aktivno i sustavno u svim sferama javnog mnijenja promovirati temeljne vrijednosti prihvatanja različitosti, tolerancije ali i empatije u odnosu na one koji nisu istih nacionalnih pripadnosti, ekonomskog statusa i podrijetla.

Institucija ombudsmana za ljudska prava je tijekom godine izvještavanja sudjelovala u realiziranju projekta integracije Roma koji provodi Savjet Europe, sa ciljem unaprjeđenja društvene inkluzije Roma i borbe protiv stereotipa i stigmatizacije. Početna faza ovog projekta podrazumijeva provođenje istraživanja, čiji je cilj ispitati percepcije, stavove i iskustva u svezi sa položajem Roma u Bosni i Hercegovini, s posebnim fokusom na prepoznavanje eventualnih oblika diskriminacije i društvenih nejednakosti. Pravni okvir koji služi kao polazni osnov za provođenje istraživanja i dalji rad na projektnim aktivnostima predstavljen je kroz *Akcionni plan Bosne i Hercegovine za društvenu inkluziju Roma i Romkinja za period 2021. - 2025. godine*, koji je usvojilo Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH, *Specijalno izvješće o položaju Roma u Bosni i Hercegovini iz 2014. godine* kao i *Izvješće o realiziranju preporuka Ombudsmana BiH iz Specijalnog izvješća o položaju Roma u BiH iz 2016. godine*, koji je sačinila Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine.

XIII. SURADNJA S ORGANIMA I INSTITUCIJAMA, ORGANIZACIJAMA CIVILNOG DRUŠTVA I CIVILNIM SEKTOROM

13.1. Suradnja s organizacijama i institucijama u Bosni i Hercegovini

Institucije vlasti u Bosni i Hercegovini dužne su osigurati građanima primjenu i zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. Institucija ombudsmana predstavlja kanal komunikacije između građana i vlasti i od kvaliteta suradnje sa institucijama vlasti ovisi rješavanje konkretnih predmeta. Mandat Institucije ombudsmana od posebne je važnosti, jer obuhvata prevenciju kršenja ljudskih prava, promociju standarda ljudskih prava koje je država ratifikacijom međunarodnih ugovora preuzela kao obvezu. To uključuje donošenje zakonodavnih, administrativnih i drugih mjera radi njihove potpune implementacije.

Ombudsmani BiH su tijekom 2024. godine predstavili zakonodavnim tijelima na svim razinama vlasti sljedeća izvješća: Godišnje izvješće o rezultatima aktivnosti Institucije ombudsmana za 2023. godinu, Specijalno izvješće u svezi sa sprječavanjem rizika apatridije u Bosni i Hercegovini, Specijalno izvješće o stanju u prostorijama za zadržavanje u pojedinim policijskim upravama u Bosni i Hercegovini, Prateći izvješće o stanju u ustanovama za smještaj osoba s intelektualnim i mentalnim poteškoćama u Bosni i Hercegovini te Analizu realizacije preporuka Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine.

Tijekom 2024. godine Ombudsmani BiH su sudjelovali i u radu komisija Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine i Odbora za unutarnju politiku Vijeća ministara Bosne i Hercegovine. Komisije su razmatrale godišnji i specijalna izvješća Institucije ombudsmana, modalitete uspostave i funkcioniranja Odjela preventivnog mehanizma kao i planiranja proračuna Institucije ombudsmana za 2025. godinu. Ombudsmani BiH su također sudjelovali i u radu entitetskih komisija Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine te sjednica Vlade Brčko distrikta, koje su na tim razinama razmatrale godišnje i specijalna izvješća Institucije ombudsmana. Prisustvovali smo i tematskoj sjednici o „*Institucionalnom odgovoru na nasilje u obitelji i nasilje nad ženama*“ u organizaciji Komisije za jednakopravnost spolova oba doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine, Komisije za sigurnost Zastupničkog doma i Komisije za ljudska prava i slobode Doma naroda kao i sjednicama Zakonodavno-pravne komisije i Komisije za zaštitu ljudskih prava i sloboda Zastupničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine.

Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine i Tužiteljstvo Bosne i Hercegovine nastavili su konstruktivnu suradnju, fokusirajući se na razmjenu informacija i rješavanje konkretnih predmeta. Iskazana je spremnost za dalji rad u okviru svojih nadležnosti, čime se unapređuje međusobna koordinacija i efikasnost u obavljanju njihovih zadataka.

Ombudsmani BiH su sudjelovali na sastanku Radne grupe za izmjene i dopune Obiteljskog zakona Federacije Bosne i Hercegovine. Sastanak je imao za cilj pripremu inicijative za izmjenuo dredbe o postupku posredovanja u brakorazvodnim postupcima i drugih odredaba.

Sastanak je organizirao Centar ženskih prava iz Zenice, a sudionici su bili praktičari i eksperti iz ove oblasti prava. Sastali smo se i sa predstavnicima Centra za socijalni rad Tešanj i Policijske uprave Tešanj u cilju efikasnije suradnje na terenu, prisustvovali skupštini Udruge poslodavaca Federacije Bosne i Hercegovine

Učešće na skupovima i događajima posvećenim ljudskim pravima, poput tematskih sjednica koje organiziraju Ombudsmani Bosne i Hercegovine, zakonodavna tijela i drugi relevantni subjekti omogućilo je vođenje konstruktivnih konzultacija o ključnim pitanjima iz oblasti ljudskih prava. Ovaj proces ima poseban značaj jer podrazumijeva važnost zajedničkog dogovora i uspostavljanja dijaloga sa javnim tijelima i državnim institucijama. Kroz ovakve konzultacije ne samo da se omogućava sveobuhvatno sagledavanje problema, već se doprinosi jačanju Institucije ombudsmana, povećanju njezine vidljivosti i prepoznatljivosti u društvu. Osigurava se okvir za buduće prepoznavanje važnosti preporuka Ombudsmana od strane nadležnih institucija i tijela, čime se doprinosi zaštiti ljudskih prava i unaprjeđenju rada institucija na svim razinama. Tako je Institucija ombudsmana sudjelovala na okruglom stolu pod nazivom "*Imam pravo na pitku vodu i čist zrak*"⁶⁹⁰, koji je održan u Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine u Sarajevu, istaknuvši značaj zaštite prava na pitku vodu i čist zrak kao osnovnih ljudskih prava. Okrugli stol imao je za cilj podizanje svijesti o ekološkim izazovima i jačanje zajedničkih napora za zaštitu okoliša, što je ključno za osiguranje kvalitete života svih građana Bosne i Hercegovine. Ombudsmani Bosne i Hercegovine su sudjelovali i na Okruglom stolu o prevenciji i borbi protiv trgovine ljudima u svrhu radne eksploatacije. Diskutovalo se o izazovima sa kojima se suočavaju žrtve trgovine ljudima u pristupu pravdi, relevantnoj praksi Europskog suda za ljudska prava i Suda Bosne i Hercegovine te nacrtu Strategije za suzbijanje trgovine ljudima u Bosni i Hercegovini 2024-2027. Okrugli stol je organiziran u suradnji s Ministarstvom sigurnosti Bosne i Hercegovine kao dio projekta potpore implementaciji Akcionog plana Vijeća Europe. Bili smo i dijelom rada Okruglog stola o temi „*Nasilje nad ženama s invaliditetom*“, u organizaciji Koordinacionog odbora udruga osoba sa invaliditetom Županije Sarajevo (KOO KS) i zajedničkom radu na unaprjeđenju kapaciteta za pružanje potpore, podižući svijest o važnosti zaštite i poštovanja prava žena s invaliditetom. Ombudsmani su sudjelovali i u radu Okruglog stola o temi „*Odgovor pravosudnih institucija na izazove trgovine ljudima u Bosni i Hercegovini*“ s fokusom na ulogu pravosudnih institucija u zaštiti žrtava trgovine ljudima i procesiranju počinitelja kaznenih djela, aktualne trendove i izazove u otkrivanju, prikupljanju dokaza i procesuiranju kaznenih djela krijumčarenja ljudi i međunarodne trgovine ljudima kao i zaštitu žrtava trgovine ljudima kroz Strategiju za suprotstavljanje trgovini ljudima BiH i Pravosudne smjernice. Kao Institucija koja se zalaže za očuvanje životne sredine i zaštitu okoliša, prisustvovali smo svečanom prijemu povodom obilježavanja 15. godišnjice Državne regulatorne agencije za radijacijsku i nuklearnu sigurnost, koja se posvećuje zaštiti zdravlja građana i okoliša od rizika radijacije i nuklearnih materijala.

Pored suradnje sa zakonodavnim tijelima, Ombudsmani BiH su intenzivirali suradnju sa izvršnom vlašću. Održani su sastanci sa ministrom za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, ministrom zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske, ministrom trgovine i turizma Republike Srpske, predsjedavajućim Zastupničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine, predsjednikom Vlade Zapadnohercegovačke županije, ministrom financija

⁶⁹⁰ 26.11.2024. godine

Hercegovačko-neretvanske županije, Udrugom poslodavaca u Federaciji Bosne i Hercegovine, Unijom poslodavaca u Republici Srpskoj te predstavnicima lokalne vlasti u Doboju, Banja Luci, Bihaću, Vogošći, Drvaru, Glamoču i Tešnju.

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine, na poziv izvršnih tijela vlasti kao predlagača zakona i podzakonskih akata, dostavljaju prijedloge, primjedbe i sugestije, sudjelujući u javnim i stručnim raspravama s posebnim fokusom na zaštitu prava djeteta i borbu protiv nasilja nad ženama.

13.2. Aktivnosti na promociji ljudskih prava

Najznačajnije aktivnosti na promociji ljudskih prava su edukativni sadržaji, konferencije, tematski sastanci, radionice, medijska obraćanja i slično. Za ostvarivanje ove aktivnosti ključna je suradnja sa akademskom zajednicom, zaštitnicima i promotorima ljudskih prava, medijima i drugim subjektima koji se bave temom ljudskih prava.

U okviru kontinuirane suradnje sa sveučilištima u Bosni i Hercegovini, Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine je intenzivno tijekom 2024. godine radila na jačanju partnerstva s pravnim fakultetima (i drugim visokoškolskim ustanovama), u Istočnom Sarajevu, Sarajevu, Banja Luci, Mostaru. Ova suradnja obuhvatila je organizaciju stručnih seminara, predavanja, razmjenu iskustava i promociju standarda ljudskih prava s ciljem jačanja svijesti o važnosti ljudskih prava unutar akademske zajednice.

Aktivnost kojoj se Institucija ombudsmana svake godine odazove i aktivno sudjeluje u ulozi član-a/ice sudačkog vijeća⁶⁹¹ je državno takmičenje “*ius versus iustitiam*”, koje okuplja studente prava iz cijele države. Tijekom takmičenja, studenti imaju prigodu primijeniti stečeno znanje i pravne vještine kroz simulaciju sudskih postupaka, dok Ombudsmeni aktivno doprinose ocjenjivanju njihovih nastupa i pružaju smjernice za unaprjeđenje najboljih praksi u pravnoj profesiji. Ova suradnja predstavlja važan korak ka povezivanju teorijskog znanja i praktičnih vještina, uz jačanje svijesti o ljudskim pravima među budućim pravnim stručnjacima. U okviru uspješne suradnje Pravnog fakulteta u Sarajevu i Institucije ombudsmana, i u akademskoj 2023/2024. godini realizovana je studentska praksa iz predmeta Upravno pravo II. Fokus prakse bio je na praktičnoj primjeni zakona o slobodi pristupa informacijama. U tom kontekstu, održana je radionica na temu: „*Kako i kada napisati žalbu Instituciji ombudsmana za ljudska prava BiH?*“, na kojoj je predstavljena uloga Institucije ombudsmana u zaštiti prava na pristup informacijama, postupak pred Institucijom ombudsmana kao i uticaj preporuka. Interaktivna suradnja je ostvarena i sa studentima Fakulteta političkih znanosti u Banja Luci pod nazivom „*Grad inkluzije*“, u povodu obilježavanja Međunarodnog dana osoba sa invaliditetom. Cilj radionice bio je podsticanje svijesti o svakodnevnim izazovima sa kojima se osobe sa invaliditetom suočavaju. Organizirana od strane Unije studenata socijalnog rada Banja Luka, radionica je istraživala načine za unaprjeđenje inkluzije i ravnopravnosti u društvu, pružajući prigodu za aktivnu i inkluzivnu suradnju sa studentima u cilju zajedničkog oblikovanja boljeg i pravednijeg okruženja. Institucija ombudsmana ostaje posvećena nastavku rada s akademskim partnerima u cilju unapređenja pravne edukacije i promoviranja ljudskih prava kao temeljnog principa u obrazovanju i praksi. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su sudjelovali i kao članovi

⁶⁹¹ Mostar u periodu 2.- 4.10.2024. godine

Prvenstvu kikindskih srednjih škola u debati za 2024. godinu. Takmičenje je organizirano s ciljem razvoja govorničkih vještina učenika, promocije ljudskih prava i podizanja svijesti o važnosti ljudskih prava i sloboda. Realiziran je i kontakt sa predstavnicima Norveškog centra za ljudska prava pri Sveučilištu u Oslu.

Tijekom 2024. godine, ombudsmeni Bosne i Hercegovine su sudjelovali u brojnim stručnim skupovima, uključujući savjetovanja pravnika kao što su *Listopadni pravnički dani* u Tesliću, konferencije o pravima marginaliziranih grupa, seminari o jačanju vladavine prava te radionice posvećene analizi i unaprjeđenju rada javne uprave.

Na ovim događajima predstavnici Institucije ombudsmana izlagali su o temama kao što su „*Analiza primjene preporuka Institucije ombudsmana za ljudska prava u javnoj upravi u Bosni i Hercegovini*“ i „*Uloga ombudsmana u zaštiti ljudskih prava u složenim pravnim sustavima*“. Izlaganja su istakla značaj implementacije preporuka ombudsmana kao ključnog faktora za unaprjeđenje rada javne uprave, zaštitu ljudskih prava i jačanje demokratskih procesa. Institucija ombudsmana je, kroz svoje aktivnosti na ovim skupovima, doprinosila razmjeni znanja među pravnicima, akademikima i stručnjacima iz Bosne i Hercegovine, regije i šire, s ciljem jačanja pravnog sustava i promocije ljudskih prava.

Suradnja sa sudskim i pravosudnim tijelima je nastavljena i u 2024. godini, posebno imajući u vidu mandat Institucije ombudsmana i teme koje su bile vezane za eliminiranje uzroka koji dovode do obraćanja građana ombudsmanima sa žalbama na postupanje pravosudnih institucija, ali i pitanja koja se tiču određenih sustavnih problema.

Tijekom izvještajnog razdoblja, Institucija ombudsmana je obilježila većinu međunarodnih dana posvećenih ljudskim pravima. Poseban fokus stavljen je na obilježavanje Međunarodnog dana žena, Međunarodne nedjelje djeteta, Međunarodnog dana ljudskih prava, Međunarodnog dana djeteta, Međunarodnog dana socijalnog rada, Međunarodnog dana osoba sa invaliditetom, Međunarodnog dana slobode pristupa informacijama i drugih značajnih datuma. Aktivnosti su usklađene s kalendarom koji je dostavilo Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine.

13.2.1. VIII. Regionalna konferencija Tijela za jednakost jugoistočne Europe

Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine organizala je VIII Regionalnu konferenciju Tijela za jednakost jugoistočne Europe pod nazivom „Obveze u odnosu na Direktive o jačanju tijela za jednakost“, održanu u Sarajevu od 26. do 27. sudenog 2024. godine. Konferencija je okupila predstavnike tijela za ravnopravnost iz regiona, Europske mreže tijela za jednakost (Equinet), državnih i međunarodnih institucija te organizacija civilnog društva.

Fokus konferencije bio je na implementaciji novih EU direktiva (2024/1499 i 2024/1500), koje postavljaju minimalne standard za neovisnost, resurse, nadležnosti i učinkovitosti tijela za ravnopravnost. Razmatrane su strategije njihove primjene, izazovi i mogućnosti za unaprjeđenje kapaciteta ovih institucija u borbi protiv diskriminacije. Poseban naglasak stavljen je na jačanje regionalne suradnje s ciljem osiguranja više razine zaštite ljudskih prava i jednakosti sukladno s europskim standardima.

13.3. Pridruživanje EU

Proces europskih integracija je postao politički prioritet zemlje, posebno od dobijanja statusa kandidata u prosincu 2022. godine što se umnogom odražava i na rad Institucije ombudsmena za ljudska prava. Upravo zbog toga, šef Odjela za eliminaciju svih oblika diskriminacije osobno je učestvovao na okruglom stolu pod nazivom „Novo partnerstvo za vladavinu prava, demokraciju i ljudska prava u zemljama kandidatima za članstvo u EU“ koji je održan u Briselu 20. veljače 2024. godine u Europskom parlamentu. Ovaj događaj poslužio je kao forum tijekom kojeg su institucije za zaštitu ljudskih prava u zemljama kandidatima za članstvo u EU predstavile stanje u oblasti vladavine prava poslanicima Europskog parlamenta i predstavnicima EU institucija.

Predstavnici tijela za ravnopravnost u zemljama kandidatima, kao i domaćini iz Europske unije usuglasili su se da:

- države trebalo da uspostave pravno i institucionalno okruženje da bi institucije za zaštitu ljudskih prava mogle funkcionirati sukladno sa Pariškim principima, a institucije za zaštitu ljudskih prava treba da budu uključene u proces nadzora i ocjene rada pravosudnih tijela, sa posebnim osvrtnom na pristup pravdi ranjivim grupama
- okvir za borbu protiv korupcije mora biti ojačan, što uključuje sprječavanje sukoba interesa, zaštitu osoba koje prijavljuju korupciju i osuđujuće presude u predmetima visoke korupcije
- sektor civilnog društva treba biti poduprt kroz uključivanje u procese donošenja odluka i financiranje, kao i zaštitu od napada što uključuje i zlouporabu mogućnosti tužbe pred sudom
- medijske slobode i pluralizam se štite kroz osiguranje slobode izražavanja, slobodan pristup informacijama i zaštitu novinara
- postoji generalno očekivanje da tijela za ravnopravnost doprinesu konzultacijama koje se odvijaju u kontekstu sačinjavanja Izvješća o napretku u procesu proširenja, o temi vladavine prava i ljudskih prava
- u ime Europskog parlamenta treba da se imenuje glavni pregovarač (*chief negotiator*) za svaku zemlju zasebno
- treba da se ojača uloga Kancelarije europskog javnog tužitelja (*EPPO – European Public Prosecutor Office*) u zemljama članicama sa ciljem istrage predmeta visoke korupcije

Kao rezultat diskusije u Europskom parlamentu zaključeno je da EU može unaprijediti poziciju institucija za zaštitu ljudskih prava, putem povećanja razvidnosti Institucije na EU razini, kroz izvješća EU tijela (Europske komisije) i uvrštavanjem tema ljudskih prava u pregovore o pristupu, kroz opće instrumente prava EU, kao što su direktive posvećene standardima tijela za ravnopravnost, kroz programe edukacije, obuke i obrazovanja o EU temama, posebno među mladima. U tom kontekstu kao koristan putokaz može poslužiti izvješće „Jake i učinkovite institucije za zaštitu ljudskih prava (2020)“⁶⁹² koji je objavila Agencija EU za osnovna prava (eng. *Fundamental Rights Agency/ FRA*). Prisutni poslanici iznose svoj stav da krajnji rok za pridruživanje novih članica treba da bude 2030. godina.

⁶⁹² <http://fra.europa.eu/en/publication/2020/strong-effective-nhris>

Napredak u procesu pridruživanja Bosne i Hercegovine i drugih zemalja regiona Europskoj uniji pokrenuo je diskusiju unutar Europske mreže nacionalnih institucija za ljudska prava (ENNHRI) o značaju i ulozi tih institucija u europskim integracijama. Dosadašnja praksa i iskustvo pokazuju da su nacionalne institucije za ljudska prava često već uključene u rad pododбора i drugih tijela, uspostavljenih u okviru procesa pridruživanja. Ombudsmani Bosne i Hercegovine su aktivno sudjelovali na osmom sastanku Pododбора za pravdu, slobodu i sigurnost između Europske unije i Bosne i Hercegovine. U okviru dvije tematske oblasti predstavljene su aktivnosti vezane uz izmjene Zakona o Ombudsmanu, uključujući mandat preventivnog mehanizma protiv mučenja i zlostavljanja kao i napore u unaprjeđenju slobode izražavanja i medijskih prava. Istaknuti su izazovi s kojima se građani susreću u ostvarivanju svojih prava i sloboda. Ombudsmani BiH su bili dio Posebne grupe za reformu javne uprave između Europske unije i Bosne i Hercegovine, pored predstavnika delegacije Bosne i Hercegovine, ministra pravde BiH, koordinatora Ureda za reformu javne uprave i drugih.

Ombudsmani BiH su sudjelovali na *Ministarskoj konferenciji o pregovorima o pristupanju država Zapadnog Balkana Europskoj uniji (Poglavlje 23 – Pravosuđe, borba protiv korupcije i osnovna prava*, koja je obuhvatila diskusiju o ključnim pitanjima koja se odnose na buduće korake u pregovorima, kao i očekivanja od Bosne i Hercegovine u svezi sa ispunjavanjem obveza predviđenih Poglavljem 23. Ova konferencija omogućila je dodatnu analizu izazova kao i konkretnih mjera koje treba poduzeti kako bi se unaprijedila vladavina prava, zaštita osnovnih ljudskih prava i borba protiv korupcije.

Ombudsmani BiH su također sudjelovali i na online konzultativnom sastanku Radne grupe 19 - Zapošljavanje i socijalna politika. Sastanak je imao za cilj razmatranje analize relevantnog zakonodavstva EU u ovoj oblasti, identifikaciju ključnih pitanja i razmjenu mišljenja koja će biti dostavljena Europskoj komisiji. Tijekom sastanka diskutirano je o aktivnostima institucija u svezi s analizom EU zakonodavstva i definiranju pitanja za EK, uključujući nejasnoće koje će biti razmatrane tijekom interaktivne diskusije na obuci vezanoj za analitički pregled zakonodavstva EU i Bosne i Hercegovine.

Ombudsmani BiH se redovito sastaju i sa predstavnicima Europske unije kako bi razmijenili mišljenja o ključnim pitanjima ljudskih prava i unaprijedili suradnju u ovoj oblasti. Tijekom tih sastanaka posebno se ističe uloga Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine u zaštiti osnovnih prava građana i unapređenju standarda ljudskih prava, što je od posebnog značaja u kontekstu procesa pridruživanja Bosne i Hercegovine Europskoj uniji. Na jednom od sastanaka, održanim s novoimenovanim veleposlanikom Europske unije u Bosni i Hercegovini, razgovaralo se o aktivnostima Institucije i njezinom doprinosu zaštiti prava svih građana, uz naglasak na usklađivanje s europskim vrijednostima i standardima.

Instituciju ombudsmana su posjetili i članovi Europskog parlamenta Tineke Strik⁶⁹³ i Thijs Reuten⁶⁹⁴ i razgovarali o stanju ljudskih prava u Bosni i Hercegovini, aktivnostima Institucije,

⁶⁹³ 5.4.2024. godine

⁶⁹⁴ 28.3.2024. godine

uključujući rad na žalbama građana, preporukama i ulozi u ostvarivanju vladavine prava. Istaknuta je važnost zaštite ljudskih prava i sloboda u Bosni i Hercegovini.

13.4. Suradnja s međunarodnim organizacijama i institucijama i podnesci UN komitetima

U 2024. godini nastavljena je uspješna suradnja na međunarodnom planu, ali i sa međunarodnim organizacijama koje rade i djeluju u Bosni i Hercegovini. Fokus je i dalje na jačanju ljudskih prava u bilo kojem konceptu, kao društvenom prioritetu demokratskog društva. Ta se suradnja ogleda kroz participaciju u aktivizmima, edukacijama i promocijama vezano za nasilje nad ženama, žrtvama torture, položaju Roma u društvu, pitanjima zaštite okoliša i životne sredine, klimatskim promjenama, stanju u ustanovama socijalne zaštite, zakonu o slobodi pristupa informacijama, statusu migranata i migracijama u Bosni i Hercegovini, situaciji u svezi sa braniocima ljudskih prava, stanju u zatvorskim i pritvorskim jedinicama, zaštiti osobnih podataka, slobodi okupljanja, rodno zasnovanom nasilju, govoru mržnje i svim ostalim oblicima diskriminacije i mnogim drugim.

Posebno značajna suradnja je ostvarena u određenim (najčešće projektnim) aktivnostima sa Delegacijom Europske unije u Bosni i Hercegovini, uredom Vijeća Europe u Bosni i Hercegovini, Misijom OSCE-a u Bosni i Hercegovini, Kancelarijom rezidentne koordinatorice UN-a u Bosni i Hercegovini i UN agencijama (UNDP, UNICEF, UNFPA, UNHCR, IOM, UN Women) kao i drugim međunarodnim organizacijama koje djeluju u Bosni i Hercegovini i bave se zaštitom ljudskih prava. Projekat *EU4 Inclusion – Poboljšanje kapaciteta za praćenje i izvještavanje o potrebama ranjivih grupa u Bosni i Hercegovini* nastavak je ranijeg projekta *EU za ljudska prava i suzbijanje diskriminacije*, koji je osmislila i financira Delegacije Europske Unije u Bosni i Hercegovini i koji ima za cilj osiguranje kontinuiteta aktivnosti započetih u okviru prethodnog projekta. Fokus projekta je na jačanju institucionalnih kapaciteta i efikasnoj primjeni Zakona o zabrani diskriminacije i Zakona o ravnopravnosti spolova, s ciljem unaprjeđenja prava i položaja ranjivih grupa u Bosni i Hercegovini.

Institucionalno se učešće nastavlja i u ključnim aspektima suradnje sa uredom Vijeća Europe u Bosni i Hercegovini, počev od obilježavanja jubileja 75. godišnjice osnivanja Vijeća Europe i 22. godišnjice članstva Bosne i Hercegovine učešćem na konferenciji „*Uloga tranzicijske pravde na putu BiH prema EU*“ u Sarajevu. Ombudsmani BiH su tom prigodom naglasili važnost Vijeća Europe u jačanju demokratskih vrijednosti, ljudskih prava i vladavine prava. Bosna i Hercegovina je 2002. godine postala članica Vijeća Europe i aktivno promovira njegove vrijednosti na svom putu prema Europskoj uniji. Kako bi se dodatno osnažili kapaciteti u oblasti ljudskih prava i vladavine prava, Ombudsmani BiH su nastavili učešće i u zajedničkim projektima sa Vijećem Europe kao što su: „*Jačanje institucionalnih kapaciteta u oblasti slobode izražavanja i informiranja u Bosni i Hercegovini - EFEx*“ (s ciljem unaprjeđenja institucionalnih kapaciteta za zaštitu slobode izražavanja i medijskih prava kroz obuke, poboljšanje politika i stvaranje povoljnog okruženja za novinare i medije u zemlji), „*Zaštita slobode izražavanja i medija na zapadnom Balkanu - PRO-FREX*“ (nastavak pružanja potpore institucijama u prioritetima u oblasti slobode izražavanja sukladno sa europskim standardima), „*Horizontal Facility za Zapadni Balkan i Tursku*“, (koji doprinosi jačanju vladavine prava, zaštiti ljudskih

prava i demokratije i zajednički projekat EU) i Vijeća Europe „*Ka jednakoj, inkluzivnoj i tolerantnoj Bosni i Hercegovini*“ (koji podupire razvoj društvene inkluzije i međusobnog poštovanja).

Na poziv Ureda Vijeća Europe, Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine sudjelovala je na panel diskusiji o temi: „*Garancija lokalne autonomije u Federaciji Bosne i Hercegovine kroz usklađenost sa standardima Europske povelje o lokalnoj samoupravi*“. Njezin cilj je bio otvoriti dijalog sa predstavnicima zakonodavne i izvršne vlasti u Federaciji Bosne i Hercegovine o važnosti harmonizacije zakona sa Zakonom o principima lokalne samouprave, uzimajući u obzir njegov specifičan karakter u odnosu na opće zakonodavstvo.

Intenzivna suradnja sa Uredom rezidentne koordinatorice i partnerskim UN organizacijama u Bosni i Hercegovini odvijala se i putem niza sastanaka i zajedničkih inicijativa. U okviru jedne od inicijativa razgovarano je o unapređenju praćenja i izvještavanja o primjeni konvencija o ljudskim pravima u Bosni i Hercegovini, s posebnim naglaskom na razvoj alata koji bi olakšali rad relevantnih institucija, uz fokus na potrebu za zaštitom prava ranjivih grupa. Ove razgovore predvodila su izaslanstva Kancelarije visokog komesara za ljudska prava (OHCHR) i UNICEF-a u Bosni i Hercegovini, a cilj je bio unaprijediti proces praćenja ljudskih prava. Razgovarano je i sa predstavnicima UNHCR-a u Bosni i Hercegovini i OHCHR-a o preventivnom mehanizmu (PM) i pitanjima koja se odnose na imigracijske pritvorske centre. Tijekom tih razgovora, poseban akcenat stavljen je na modalitete potpore Instituciji ombudsmana u rješavanju izazova u svezi sa imigrantskim pritvorom, kao i na nastavljane suradnje u rješavanju tih ključnih pitanja.

Kroz suradnju sa Specijalnim izvjestiteljem UN-a za prava na slobodu mirnog okupljanja i udruživanja Institucija je imala prigodu razgovarati o pravima koja se odnose na mirna okupljanja, uključujući zakonske i praktične izazove u ostvarivanju tih prava. Specijalni izvjestitelj je bio upoznat sa nalazima i preporukama Institucije u svezi sa slobodom okupljanja, čime je dodatno potvrđena ključna uloga Institucije u zaštiti građanskih i političkih prava.

Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine je tijekom godine ostvarila uspješnu suradnju i sa UNFPA-om u Bosni i Hercegovini, uključujući učešće na ENNHRI – UNFPA webinaru o temi „*Integracija seksualnog i reproduktivnog zdravlja i prava u praćenje i izvještavanje o ljudskim pravima*“, u cilju podizanja svijesti i jačanja kapaciteta nacionalnih institucija za ljudska prava (NHRI) u efikasnoj integraciji seksualnog i reproduktivnog zdravlja i prava kao i rodno zasnovanog nasilja u praćenja i izvještavanja o ljudskim pravima. Pored toga, Ombudsmani BiH su sudjelovali i u evaluacijskom intervjuu u okviru višegodišnjeg programa Populacijskog fonda Ujedinjenih naroda (UNFPA) u Bosni i Hercegovini. Intervju je obuhvatio analizu programskih aktivnosti i postignutih rezultata, s ciljem procene utjecaja na unaprjeđenje ljudskih prava i dobrobit stanovništva. Sudjelovanjem u intervjuu, Ombudsmani BiH su pružili uvid iz perspektive ključnog aktera u realizaciji programa, doprinoseći poboljšanju budućih aktivnosti UNFPA programa.

Ombudsmani BiH su prisustvovali i dijalogu na visokoj razini između generalnog direktora SZO i visokog komesara UN-a za ljudska prava o temi: „*Ostvarivanje prava na zdravlje u svijetu u previranju*“. Fokus je bio na ispunjavanju međunarodnih obveza i akcijama na svim razinama za univerzalno pravo na zdravlje.

Održan je i sastanak sa predstavnicima Ureda OSCE-a za demokratske institucije i ljudska prava iz Varšave (ODIHR). Tema sastanka bila je suradnja u kontekstu donošenja zakonskih propisa koji reguliraju rad pravosudnih institucija u Bosni i Hercegovini kao i razmatranje preporuka o neovisnosti i odgovornosti pravosuđa, temeljenih na standardima sudske neovisnosti i iskustvima iz regiona OSCE-a. U suradnji sa Misijom OSCE-a u Bosni i Hercegovini, ombudsmani Bosne i Hercegovine su ove godine prezentirali u Doboju „*Smjernice za unapređenje svakodnevne komunikacije sa osobama sa invaliditetom*“, nastavivši sa prikladnom diskusijom u cilju razmatranja i razgovora o pitanjima od značaja za ostvarivanje osnovnih prava osoba sa invaliditetom, te održali sastanak sa šeficom Terenske kancelarije Misije OSCE-a u Banja Luci.

Ombudsmani BiH su ugostili i SIGMA ekspertski tim, a teme razgovora obuhvatile su praćenje provođenja preporuka Ombudsmana Bosne i Hercegovine i primjenu zakona o pristupu informacijama, uključujući inspekciju usklađenosti i sankcije za nepoštivanje. Sastanak je bio dio mjerenja stanja u javnoj upravi Bosne i Hercegovine koje provodi SIGMA u okviru ažuriranih Principa javne uprave, s ciljem ocjene napretka u reformi javne uprave.

Ombudsmani BiH su bili i dio USAID-ovog Projekta potpore monitoringu i evaluaciji (MEASURE II), s fokusom na rodnoj analizi, implementaciji rodnih prava u Bosni i Hercegovini te promjenama u oblasti rodne ravnopravnosti i *gender mainstreamingu*. Rodna analiza će se koristiti za jačanje razumijevanja rodne ravnopravnosti, osnaživanje žena i potporu implementaciji USAID-ove Strategije za razvojnu suradnju s Bosnom i Hercegovinom.

Tijekom 2024. godine Ombudsmani BiH su dali doprinos na konsultativnim sastancima za pripremu 4. Univerzalnog periodičnog izvješća (UPR) o situaciji ljudskih prava u Bosni i Hercegovini, u organizaciji Ureda UN rezidentne koordinatorice u Bosni i Hercegovini (OHCHR), kao i na sastancima sa evaluacijskim timom UN-a u Bosni i Hercegovini koji provode neovisnu evaluaciju Okvira suradnje UN-a za održivi razvoj (UNSDCF) 2021. do 2025. godine. Sa navedenim međunarodnim partnerima se diskutiralo i o unaprjeđenju praćenja i izveštavanja o primjeni konvencija o ljudskim pravima u Bosni i Hercegovini, sa posebnim fokusom na potrebe ranjivih grupa. Ombudsmani BiH su upoznali predstavnike međunarodnih organizacija sa svojim preporukama i ključnim nalazima, odnosno sačinjeno je i Izvješće za Univerzalni periodični pregled ljudskih prava u Bosni i Hercegovini (UPR IV ciklus).

U 2024. godini Ombudsmani BiH su Komitetu za eliminaciju rasne diskriminacije Ureda visokog komesara za ljudska prava Ujedinjenih naroda dostavili podnesak s informacijama u svezi sa izvješćem Bosne i Hercegovine o primjeni Međunarodne konvencije o eliminaciji svih oblika rasne diskriminacije i preporukama CERD komiteta. Komitetu UN-a za prava osoba sa invaliditetom upućeno je izvješće o primjeni UN Konvencije o pravima osoba sa invaliditetom u Bosni i Hercegovini.⁶⁹⁵

Ombudsmani BiH su sudjelovali na završnom sastanku s predstavnicima izaslanstva Europskog komiteta za sprejčavanje mučenja i nečovječnog postupanja ili kažnjavanja (CPT), na kojem su izložena preliminarne zapažanja o posjetama institucijama kao što su policijske stanice, zatvori i

⁶⁹⁵Svi podnesci upućeni UN tijelima dostupni su na web stranici Institucije ombudsmana www.ombudsman.gov.ba

psihijatrijske ustanove. Razgovarano je o stanju ljudskih prava, predmetima u radu Institucije ombudsmana koji se odnose na žalbe građana i uspostavljanju preventivnog mehanizma prema novim izmjenama Zakona o ombudsmanu.

Pored međunarodnih organizacija ljudskih prava, Ombudsmani BiH su u 2024. godini surađivali sa veleposlanstvima Sjedinjenih Američkih Država, Hrvatske, Austrije i Finske, Kraljevine Belgije, Norveške, Švedske, Nizozemske i Danske i drugim veleposlanstvima akreditiranim u Bosni i Hercegovini. Tako je održan online sastanak sa DeclanConnor-om, drugim sekretarom za bilateralne odnose i javnu diplomatiju Australijskog veleposlanstva i stalne misije pri UN u Beču, s ciljem razmatranja Univerzalnog periodičnog pregleda (UPR) Bosne i Hercegovine. Sastanak, organiziran na inicijativu Veleposlanstva Australije, bio je posvećen informiranju o pristupu Australije u davanju UPR preporuka za Bosnu i Hercegovinu i traženju mišljenja Ombudsmana o ključnim pitanjima ljudskih prava u zemlji.

Ombudsmani BiH sudjelovali su i na Regionalnoj konferenciji *„Pravosuđe i posredovanje za europske integracije: Regionalna razmatranja o pravnim i institucionalnim okvirima za medijaciju i povećanje broja predmeta medijacije“*, organiziranoj od strane CSSP - Berlinskog centra za integrativnu medijaciju u Sarajevu. Konferencija je bila poduprta od strane njemačkog Federalnog ministarstva vanjskih poslova i organizirana u suradnji sa Visokim sudbenim i tužiteljskim vijećem Bosne i Hercegovine. Fokus događaja bio je na naglašavanju uloge medijacije kao ključnog alata za unaprjeđenje pravde, s posebnim akcentom na pravni i institucionalni okvir za medijaciju i povećanje broja slučajeva medijacije u jugoistočnoj Europi.

13.5. Sudjelovanje u mrežama NHRI

Institucija ombudsmana ostvaruje uspješnu suradnju sa mrežama nacionalnih institucija za zaštitu ljudskih prava i članica je različitih mreža (Globalna mreža nacionalnih institucija za ljudska prava - GANHRI, europska mreža nacionalnih institucija za ljudska prava - ENNHRI, europska mreža tijela za jednakost - EQUINET, asocijacija mediteranskih ombudsmana – AOM, Europska mreže ombudsmana za djecu Europe - ENOC, Međunarodni institut ombudsmana - IOI). Ombudsmani Bosne i Hercegovine ili predstavnici Institucije ombudsmana, pristupaju konferencijama i godišnjim sastancima različitih mreža, što je značajno za promoviranje ljudskih prava, promoviranje Institucije i zagovaranje primjene međunarodnih standarda u Bosni i Hercegovini. Nacionalne institucije za zaštitu ljudskih prava, putem sekretarijata zajedničkih mreža, traže savjete od članova mreže kako postupiti u određenoj situaciji, kako su kolege riješile neko pravno pitanje ili tumačili zakonodavstvo i u tim slučajevima Institucija izvještava o našim zakonima i dobrim praksama. Institucija ima ostvarenu suradnju sa svim međunarodnim i regionalnim nacionalnim institucijama, tijelima za jednakost, ombudsmanima za djecu, ombudsmanima za zaštitu prava osoba sa invaliditetom, povjerenicima za informiranje i ostalim. Sa regionalnim i međunarodnim institucijama za ljudska prava Ombudsmani razmjenjuju izvješća i publikacije, razmatraju aktualne predmete i teme iz oblasti ljudskih prava.

U okviru ENNHRI mreže, Ombudsmani BiH su bili veoma aktivni i raspravljalo se o brojnim pitanjima poput uloga nacionalnih institucija za zaštitu ljudskih prava u Europi i o izazovima sa kojima se susreću, klimatskoj krizi i zaštiti životne sredine, ali i o vladavini prava sa ciljem

jačanja suradnje u zaštiti i promociji ljudskih prava. Ombudsmani Bosne i Hercegovine su prisustvovali i Generalnoj skupštini ENNHRI mreže na kojoj je, pored ključnih tema za rad za narednu 2025. godinu, usvojen i operativni/strateški plan rada te su unutar mreže izabrane i nove rukovodeće pozicije.

Nastavljena je uspješna suradnja i u okviru rada Europske mreže tijela za jednakost (EQUINET). Pored aktivnog učešća u radu ove mreže, kada je riječ o budućim aktivnostima u suradnji sa Europskom komisijom, diskutirano je i o drugim načinima jačanja tijela za jednakost u budućnosti.

Institucija je ove godine sudjelovala u radu mreže Asocijacije mediteranskih ombudsmana (AOM) na Kipru, u organizaciji AOM-ai Ombudsmana Kipra. Fokus konferencije bio je na vještačkoj inteligenciji i njezinom utjecaju na ljudska prava, uključujući pravne, demokratske i etičke aspekte, kao i izazove i moguća rješenja u zaštiti ljudskih prava u kontekstu novih tehnologija.

Institucija je bila i dijelom obilježavanja 30. Godišnjice Europske komisije protiv rasizma i netolerancije (ECRI) na godišnjem seminaru u Strazburu, posvećenom temi „*Razotkrivanje rasizma, netolerancije i nejednakosti*“. Događaj je okupio tijela za ravnopravnost radi razmjene dobrih praksi u borbi protiv institucionalnog rasizma, s posebnim fokusom na izazove u regiji Zapadnog Balkana.

Ombudsmani BiH su sudjelovali i u aktivnostima koju je organizirao Instrument za pružanje tehničke pomoći i razmjenu informacija Europske unije (TAIEX), a koja se odnosila na radionicu o standardima za tijela za ravnopravnost. Radionica je održana u Tirani od 14. do 15. svibnja. 2024. godine, u suradnji s Europskom mrežom tijela za jednakost (EQUINET). Glavni cilj radionice bio je predstavljanje novih zakonodavnih inicijativa EU i poticanje diskusije o njihovoj važnosti za zemlje učesnice. Među učesnicima su bili predstavnici tijela za jednakost iz Albanije, Ukrajine, Moldavije, Gruzije i Zapadnog Balkana.

Ombudsmani BiH su nastavili uspješnu suradnju i sa regionalnim tijelima za zaštitu ljudskih prava pa su tako, na poziv Zaštitnika građana/ombudsmana Republike Srbije sudjelovali u Beogradu na Međunarodnoj konferenciji o ulozi i značaju institucija ombudsmana u zaštiti životne sredine.

Institucija ombudsmana je, na poziv lokalnog ombudsmana, posjetila grad Kikindu i općinu Žitište. Tijekom posjeta održani su sastanci sa predstavnicima vlasti, razmijenjena mišljenja o aktualnim temama iz oblasti ljudskih prava i sloboda kao i informacijama o trenutnim i budućim aktivnostima ovih institucija. Poseban akcenat stavljen je na ulogu institucija za zaštitu ljudskih prava i modele regionalne suradnje. Na sastancima je naglašena važnost kontinuiranog dijaloga između vladinih institucija i institucija za zaštitu ljudskih prava za dobrobit svih građana.

Konferencija u okviru mreže Inicijative 2020, koju organizira Agencija za zaštitu osobnih podataka i slobodan pristup informacijama Crne Gore, okupila je tijela koja se bave zaštitom prava na pristup informacijama širom regiona. U svojstvu članice Mreže, Ombudsmani su se odazvali na poziv organizatora i tom prigodom dali osvrt na slobodu pristupa informacijama u Bosni i Her-

cegovini u svjetlu međunarodnih standarda. Inicijativa 2020 ima za cilj suradnju i razmjenu dobrih praksi među institucijama u regionu koje promoviraju i štite pravo na pristup javnim informacijama.

U povodu svečanog obilježavanja 30. godišnjice Institucije ombudsmana za ljudska prava Republike Slovenije, Institucija ombudsmana je sudjelovala na Bledskoj konferenciji o djelotvornosti institucija ombudsmana i nacionalnih institucija za ljudska prava o temi „*Borba sa suvremenim izazovima*“. Diskutirano je o djelotvornosti ombudsmana u rješavanju suvremenih izazova u oblasti ljudskih prava, istražujući inovativne pristupe i strategije za unaprjeđenje njihove učinkovitosti i suradnje s međunarodnim mehanizmima.

13.6. Proces reakreditacije Institucije ombudsmana

Tijekom 2024. godine Ombudsmani BiH su održali sastanke sa članovima Potkomiteta za akreditaciju Globalne alijanse nacionalnih institucija za ljudska prava (GANHRI) povodom novog ciklusa reakreditacije Institucije ombudsmana te prisustvovali Godišnjem sastanku Globalne alijanse. Nakon obavljenog finalnog online intervjua, GANHRI Potkomitet za akreditaciju (SCA) po treći put je reakreditirao Instituciju ombudsmana Bosne i Hercegovine, dodijelivši joj status „A“. Ova reakreditacija ne samo da potvrđuje visoku razinu usklađenosti sa Pariškim principima, koji postavljaju ključne standarde za rad nacionalnih institucija za ljudska prava, već i ističe predanost Institucije u promoviranju ljudskih prava, vladavine prava i demokracije. Dobijeni status „A“ omogućava Instituciji da nastavi aktivno sudjelovati u međunarodnim organizacijama i forumima, kao što je i Globalna mreža nacionalnih institucija za ljudska prava (GANHRI), čime se doprinosi osnaživanju njezinog međunarodnog statusa i razmjeni iskustava i najboljih praksi.

Potkomitet za akreditaciju preporučio je da se Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine reakreditira statusom „A“, prepoznajući njezine napore u promociji i zaštiti ljudskih prava. Istodobno naglasio je potrebu za daljim jačanjem njezinog mandata i institucionalnih kapaciteta. Preporučio je proširenje mandata kako bi se eksplicitno obuhvatilo rješavanje svih povreda ljudskih prava koje su proizlazile iz djelovanja privatnih subjekata. Također, istakao je potrebu za unaprjeđenjem i formalizacijom suradnje sa širokim spektrom organizacija civilnog društva, posebno u oblastima zdravlja i zaštite životne sredine. Instituciji je preporučeno da nastavi sa sustavnim praćenjem realiziranja svojih preporuka i njihovim zagovaranjem kroz specijalna izvješća. Uz to, Potkomitet je naglasio važnost obezbjeđivanja adekvatnog financiranja, koje bi omogućilo zapošljavanje i zadržavanje zaposlenih pod jednakim uvjetima kao i drugih javnih službenika, kao i osiguranje pristupačnih prostorija. Konačno, radi jačanja institucionalne neovisnosti, preporučio je uvođenje ograničenja mandata ombudsmana na jedno ponovno imenovanje. Sve ove mjere doprinijele bi jačanju neovisnosti, efikasnosti i kapaciteta Institucije sukladno s Pariškim principima.

Akreditacija ima značajnu ulogu u jačanju neovisnosti Institucije, potvrđujući njezin kapacitet da efikasno rješava pitanja ljudskih prava na nacionalnoj razini, uz očuvanje visokog stupnja autonomije u odnosu na vlasti i druge vanjske faktore. Osim toga, status „A“ doprinosi jačanju povjerenja građana u rad Institucije, kao i njezinoj sposobnosti da zagovara promjene u društvu

temeljem međunarodnih standarda. Ovaj uspjeh ukazuje na kontinuirani napredak Institucije ombudsmana u ostvarivanju međunarodnih obveza Bosne i Hercegovine u oblasti ljudskih prava kao i na njezin ključni doprinos unaprjeđenju zaštite ljudskih prava na globalnoj razini.

U kontekstu pristupa Europskoj uniji, ovaj status je dodatno značajan jer potvrđuje usklađenost Bosne i Hercegovine sa europskim standardima u oblasti ljudskih prava, što je ključni element u procesu europskih integracija. Postizanje statusa „A” naglašava ozbiljan napredak u jačanju institucionalnih kapaciteta zemlje, što je od esencijalne važnosti za ispunjavanje kriterija za članstvo u EU. Time se potvrđuje opredijeljenost Bosne i Hercegovine da doprinosi i razvija institucije koje mogu učinkovito implementirati europske normative i osigurati zaštitu ljudskih prava za sve građane.

13.7. Suradnja sa civilnim društvom

Članak 36a. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine propisuje da Institucija ombudsmana, s ciljem zaštite i promocije ljudskih prava i sloboda, održava redovite i tematske konzultacije sa organizacijama civilnog društva. Značaj suradnje je višestruk jer Ombudsmani Bosne i Hercegovine dobijaju informaciju o stanju ljudskih prava u zajednici, ali i smjernice u kojem bi pravcu ta pitanja trebalo rješavati.

U 2024. godini Ombudsmani Bosne i Hercegovine su održali seriju sastanaka sa predstavnicima nevladinih organizacija uključujući: Dnevni centar „Zajedno“ iz Banja Luke, Fondaciju „Udružene žene” Banja Luka, SOS Dječije selo u Sarajevu, SOS Dječija sela u Bosni i Hercegovini, Helsinški parlament građana u Banja Luci, BIRN BiH, Igman Obrazovni Forum, BH novinare, Fondaciju INFOHOUSE, Centar ženskih prava Zenica, Udrugu Centar za integrativnu inkluziju Roma i Romkinja „Otaharin” iz Bijeljine, „Međunarodni centar za promociju ljudskih prava“ iz Trebinja, Centar za ljudska prava iz Tbilisija, Gruzija i druge. Ovi sastanci imali su za cilj jačanje suradnje, razmjenu iskustava i koordinaciju napora u oblasti zaštite ljudskih prava i promocije socijalne inkluzije.

Pored toga, Ombudsmani nastoje i da odgovore na sve zahtjeve i pozive nevladinih organizacija u Bosni i Hercegovini prigodom organiziranja različitih okruglih stolova i konferencija. Na konferenciji o ravnopravnosti spolova i pravima žena na tržištu rada u Bosni i Hercegovini, koja je održana u Sarajevu u organizaciji Fondacije INFOHOUSE u okviru kampanje *"16 dana aktivizma protiv rodno zasnovanog nasilja,"* Institucija je sudjelovala u sesiji *„Tko i (k)ako štiti žene na tržištu rada?“* Konferencija je pružila prigodu za podizanje svijesti o ljudskim pravima žena na radnom mjestu i predstavila mehanizme zaštite prava žena te antidiskriminacijske prakse.

Ombudsmani Bosne i Hercegovine su bili i dio procesa predstavljanja rezultata istraživanja o položaju i sigurnosti novinarki i drugih uposlenica u bh. medijima, gdje je naglašena važnost jačanja zakonskog i institucionalnog okvira za efikasniju zaštitu novinarki, te unaprjeđenje rodne ravnopravnosti u medijima. Istraživanje je fokusirano na analizu položaja novinarki u redakcijama, mogućnosti napredovanja te identifikaciju diskriminacije, nasilja i stereotipa na rodnoj osnovi.

Ombudsmeni su sudjelovali i na konferenciji „*Jačanje zakonodavnog zagovaranja: Implementacija Istanbulske konvencije u BiH*“. Konferencija je organizirana od strane Škole za političke studije Vijeća Europe, u suradnji s Federalnim ministarstvom pravde, Komisijom za jednakopravnost spolova Zastupničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine i Centrom ženskih prava Zenica. Fokus konferencije bio je na reformi zakonodavstva, izmjenama Kaznenog zakona Federacije Bosne i Hercegovine i implementaciji Istanbulske konvencije u Bosni i Hercegovini.

Okrugli stol o temi "*Nasilje nad ženama s invaliditetom*" organizirao je Koordinacioni odbor udruga osoba sa invaliditetom Županije Sarajevo na kojem su sudjelovali i Ombudsmeni Bosne i Hercegovine. Središnja tema okruglog stola je bila prepoznavanje znakova nasilja i putevi do sigurnosti za žene s invaliditetom s krajnjim ciljem unaprjeđenja kapaciteta za pružanje potpore i podizanje svijesti o važnosti zaštite i poštovanja prava žena s invaliditetom. Cilj sastanka bio je unaprijediti kapacitete za pružanje potpore i podići svijest o važnosti zaštite i štovanja prava žena s invaliditetom. Događaj je bio dio programa My Right u Bosni i Hercegovini.

Institucija je sudjelovala i na Civilnoj dijalog-sesiji „*Zajedno za bolji svijet osoba sa invaliditetom: Uključivanje i razvoj modela brige u zajednici*“, organiziranoj od strane LIR civilnog društva u suradnji sa UG „*Zajedno*“ Banja Luka. Panel diskusija okupila je ključne aktere u oblasti ljudskih prava i socijalne inkluzije, s ciljem promoviranja najboljih praksi za unaprjeđenje položaja osoba sa invaliditetom kroz modele brige u zajednici.

I na kraju godine, od 16. do 18. prosinca 2024. godine, svi uposlenici Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine održali su Godišnji sastanak zaposlenih u Vitezu. Ovaj susret bio je prigoda za sveobuhvatnu analizu dosadašnjih aktivnosti i postignutih rezultata u oblasti promocije i zaštite ljudskih prava.

Tijekom sastanka dogovorene su daljnje smjernice za rad Institucije s ciljem unaprjeđenja učinkovitosti. Razmjenom mišljenja i iskustava, usuglašeni su prioriteti za naredno razdoblje, s naglaskom na jačanje suradnje s relevantnim institucijama i organizacijama, kao i na unaprjeđenje komunikacije s građanima.

Godišnji sastanak je potvrdio posvećenost svih uposlenika kontinuiranom zalaganju za zaštitu i promociju ljudskih prava, čime se osigurava značajan doprinos jačanju vladavine prava i demokratskih principa u Bosni i Hercegovini.

XIV. SURADNJA S MEDIJIMA

Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine djeluje sukladno principima objektivnosti, transparentnosti i ravnopravnosti. Ti osnovni principi posebno dobijaju na značaju u komunikaciji s javnošću. Komunikacija s javnošću ima značajnu ulogu u kreiranju percepcije društva, odnosno načina razumijevanja djelovanja Institucije od strane javnosti.

Konačno, dobro informirana javnost u mogućnosti je da razumije i koristi alate koji su joj na raspolaganju za ostvarivanje ljudskih prava.

Shodno tomu suradnja s predstavnicima sredstava javnog informiranja predstavlja važan segment rada Ombudsmana, posebno imajući u vidu uticaj koji mediji imaju na formiranje javnog mnjenja, te njihov doprinos u promociji ljudskih prava. Ombudsmani svakako ostaju posvećeni daljem razvijanju tih odnosa jer su novinari veoma značajni saveznici u ostvarenju njihovog mandata.

Ombudsman raspolaže sa nekoliko instrumenata putem kojih informiraju javnost o temama iz oblasti ljudskih prava. Saopćenja u kojim Ombudsmani iskazuju svoj stav zasnovan na međunarodnim standardima ljudskih prava i zakonodavstvu u BiH informiraju javnost o temama kršenja ljudskih prava. Pored toga Ombudsmani sažetke donesenih preporuka redovito objavljuju na svojoj web stranici kako bi mogli poslužiti kao smjernice u radu nadležnih tijela.

Objavljivanje informacija i organiziranje press konferencija povodom događaja kao što su prezentiranje godišnjih i specijalnih izvješća, konferencije i okrugli stolovi, sastanci sa predstavnicima civilnog društva se koriste za animiranje medija kako bi se teme iz oblasti ljudskih prava učinile dostupnim javnosti.⁶⁹⁶

Kontinuirana suradnja s predstavnicima sredstava javnog informiranja realizira se kroz koordinaciju, planiranje, organizaciju i implementaciju aktivnosti u utvrđenim vremenskim rokovima. U izvještajnoj godini Institucija ombudsmana je odgovorila na 105 zahtjeva medija. Pored audio i video izjava (intervjui, izjave, gostovanja u TV i radio emisijama..), odgovori za medije dostavljani su i pismenim putem. Kada je riječ o suradnji s medijima u cijelosti su ispoštovani rokovi koji su uglavnom bili unaprijed zadani i definirani aktualnim dešavanjima te prirodom posla samih medija.

O aktivnostima Ombudsmana su izvještavali i pisali printani i elektronički mediji. Najčešće korištena novinarska forma su bile vijesti, izvješća i intervjui. Tako su se informacije o radu Ombudsmana mogle pronaći na BHRT-u, Federalnoj televiziji, RTRS-u, N1, Novoj TV, Al Jazeera Balkans, Radio Slobodnoj Europi, Oslobođenju, Nezavisnim novinama, Dnevnom avazu kao i novinskim agencijama SRNA i FENA, portalima, te brojnim drugim medijskim kućama.

⁶⁹⁶ Između ostalog, prezentacija analize realiziranja preporuka Ombudsmana, Specijalnog izvješća o stanju u prostorijama za zadržavanje u pojedinim policijskim upravama/stanicama u BiH, Specijalnog izvješća o sprječavanju apatridije u BiH dr.

Sukladno sa suvremenim trendovima, procentualno najveći udio zauzimaju elektronički mediji, dok se u malom broju slučajeva radilo o štampanim medijima.

U izjavama za medije Ombudsmeni su prezentirali ulogu i funkciju institucije, konkretne predmete koji se nalaze u njezinom radu, preporuke, kao i ostale pokazatelje kojima se ocjenjuje opće stanje ljudskih prava u Bosni i Hercegovini.

U izvještajnoj godini nastavljen je trend iz prethodnih godina po kojem se interes medija primarno fokusira na tri oblasti, a to su dječija, građanska i politička prava, te diskriminacija.

U domenu dječijih prava, Ombudsmeni su za medije govorili o temi vršnjačkog nasilja, uloge centara za socijalni rad u zaštiti prava djeteta, alimentacije, amber alert sustava, prava na obrazovanje, registra pedofila, te brojnih drugih temama od značaja za ostvarivanje dječijih prava.

U pogledu građanskih i političkih prava, Ombudsmeni su u svojim izjavama, između ostalog, govorili o pristupu informacijama, postupcima imenovanja, slobodi medija i izražavanja.

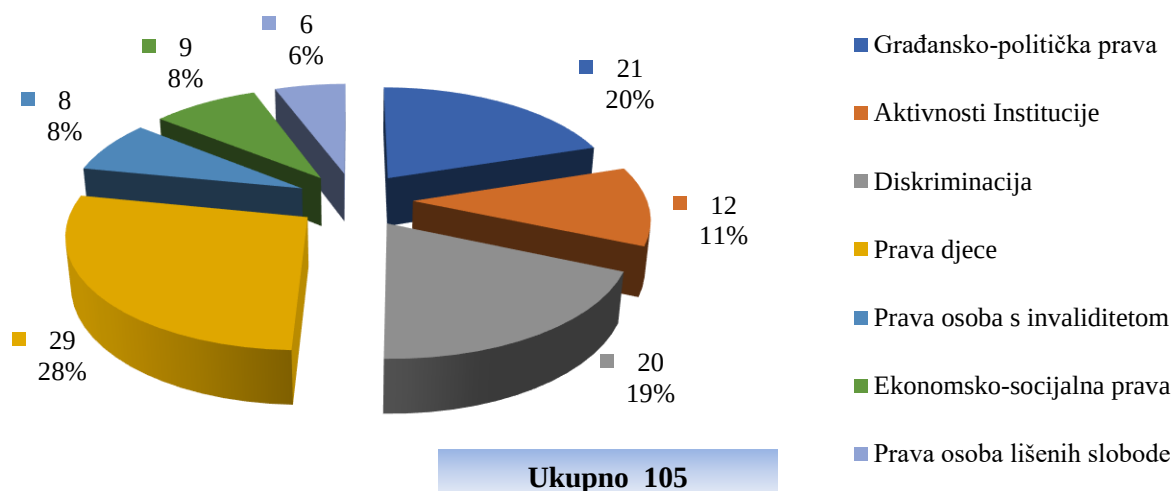
Ombudsmeni su u svojim javnim istupima značajno mjesto posvetili i diskriminaciji po različitim osnovama, uključujući spolnu, dobnu, nacionalnu, diskriminaciju po osnovu invaliditeta, ali i ukazivali na položaj manjina.

U izjavama za medije ombudsmeni ili drugi predstavnici Institucije su govorili i o drugim oblastima ljudskih prava i osnovnih sloboda, uključujući teme iz oblasti ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava, prava osoba sa invaliditetom, prava osoba lišenih slobode i dr. Shodno tomu, neke od tema ticale su se inkluzije osoba sa invaliditetom, stanja u prostorijama za zadržavanje, radničkih prava u BiH i dr.

U izvještajnoj godini Ombudsmeni su samostalno ili u suradnji sa drugim (međunarodnim) institucijama organizirali tiskovne konferencije na kojima su prezentirane informacije od značaja za rad ove institucije, posebno kada su u pitanju godišnja ili specijalna izvješća institucije. Ombudsmeni su istodobno, u formi saopćenja za javnost, pozvali nositelje javnih funkcija da o pravima, interesima i obvezama građana odlučuju žurno, efikasno, stručno, zakonito i transparentno, ukazali na složenu situaciju u pogledu zaštite i ostvarivanja prava djeteta, imajući u vidu učestalo vršnjačko nasilje, nasilje na internetu i druge vidove nasilja nad djecom, te pozvali na ulaganje dodatnih napora kako bi se poboljšao položaj osoba sa invaliditetom.

Prepoznajući važnost slobodnog pristupa informacijama, kao suštinskog obilježja transparentnog i odgovornog rada, te ostajući opredijeljen da trajno djeluje u tom pravcu Ombudsman omogućava široj javnosti uvid u svoj rad ne zadržavajući se samo u okvirima obveza u ovom polju koje definira Zakon o slobodi pristupa informacijama na razini institucija BiH. Ova svoja nastojanja Ombudsman realizira pravovremenim objavljivanjem svih relevantnih informacija na zvaničnoj internet prezentaciji www.ombudsmen.gov.ba, kroz prezentacije svojih akata, preporuka i obavijesti o radu i aktivnostima ove institucije u svezi s događajima i pitanjima od značaja za ostvarivanje ljudskih prava u BiH. U 2024. godini na ovoj stranici je objavljeno više od 480 različitih sadržaja. U tom razdobljeu ostvareno je 51.878 posjeta, prigodom čega je pregledano

više od 122.621 stranica sa sadržajima koji su objavljeni. Najviše posjeta je zabilježeno iz Bosne i Hercegovine, SAD-a, Srbije, Njemačke, Hrvatske, Holandije i Austrije.

Grafikon 3. Učešće nastupa u medijima raspoređeno po odjelima

Da bi određeno društvo okarakterisali kao demokratsko i posvećeno vladavini prava ono mora da jamči i štiti slobodu mišljenja i izražavanja, i da u tom kontekstu osigura medijske slobode. Mediji obavljaju važnu društvenu ulogu jer ukazuju na i istražuju zlouporabe tijela vlasti, kršenja prava i sloboda pojedinaca, neetično postupanje ili zlouporabu ovlasti. Kroz svoj rad novinari upoznaju javnost, te omogućuju građanima da utječu na kreiranje i provođenje javnih politika. Oni aktualiziraju pitanja i probleme s kojima se suočava jedno društvo, doprinose otvaranju debate, te stvaraju mogućnosti da sve zainteresirane strane izraze svoj stav i tako upoznaju javnost doprinoseći razini demokratičnosti u jednom društvu, izgradnji društva koje tolerira i prihvaća druge stavove i uvjerenja, te teži ka punoj ravnopravnosti svih pojedinaca i grupa. Novinari ne mogu obavljati navedene zadatke i profesionalne obveze ukoliko nisu zaštićeni od napada, pritisaka i prijetnji u jednom društvu.

Na sličan način i nacionalne institucije za ljudska prava ukazuju na povrede prava i sloboda u jednoj zemlji, obavještavajući nadležna tijela i upoznavajući javnost u cilju jačanja i promoviranja dobre uprave i vladavine prava. U tom smislu suradnja sa medijima, odnosno novinarima je značajna za ukupan rad nacionalnih institucija za ljudska prava⁶⁹⁷. Isto tako, nacionalne institucije za ljudska prava kroz svoj rad pružaju pomoć novinarima u njihovom radu, počevši od provođenja zakona o slobodnom pristupu informacijama do zaštite prava novinara. Naravno, to ne oslobađa novinare potrebe da provjeravaju informacije, i da sukladno sa profesionalnim obvezama osobama na koje se te informacije odnose omoguće da se izjasne i pruže svoje odgovore⁶⁹⁸.

Ombudsman ostaje čvrsto pri stavu da su mediji značajan partner u promociji ljudskih prava i kreiranju svijesti o potrebi prevencije njihovog kršenja, te izražava spremnost na dalje jačanje međusobne suradnje. Javnost je dvostruko važna kada je riječ o radu Ombudsmana: prvo, njegov

⁶⁹⁷ Primjera radi Institucija ombudsmana upravo na osnovu informacija iz medija registrira najveći broj ex officio predmeta tijekom svake godine.

⁶⁹⁸ Presuda Europskog suda za ljudska prava u predmetu *Ion Carstea protiv Rumunije*, od 28.10.2014. godine, aplikacija broj 20531/06, paragraf 35.

rad je javan i, drugo, javnost je dragocjeni saveznik Ombudsmana u ostvarivanju njegove funkcije zaštitnika ljudskih prava. Konačno, ako mediji ne prepoznaju značaj Institucije Ombudsmana za ljudska prava, postavlja se pitanje da li aktivnosti ove institucije predstavljaju teme od javnog interesa.

14.1. Značaj medija za javnost

Mediji su po prirodi saveznici institucije za zaštitu ljudskih prava, ali obzirom na probleme sa kojima se suočavaju sami mediji utječu na način izvještavanja, što često ovisi od uređivačke politike medijske kuće. Pišući o aktivnostima Ombudsmana, mediji po pravilu čine njegov rad transparentnim, efikasnim i jačaju njegov autoritet. S druge strane, pišući o zbivanjima u društvu, mediji dostavljaju Ombudsmanu BiH informacije o kršenju ljudskih prava, na osnovu kojih Ombudsman po sopstvenoj inicijativi pokreće istrage.

U radu Ombudsmana mediji imaju veliku i značajnu ulogu - mogu da ga afirmiraju, ali i informiraju o slučajevima kršenja ljudskih prava, utječu na formiranje javnog mnjenja i mobiliziraju potporu. Preko medijskih napisa Ombudsman dolazi do informacija o konkretnim primjerima kršenja ljudskih prava, kao i informacija i podataka potrebnih za stjecanje šireg uvida u stanje ljudskih prava. Istodobno, preko medija Ombudsman upoznaje građane sa rezultatima svojih istraživanja i preporukama koje je formulisao u cilju potpunijeg ostvarivanja i učinkovite zaštite ljudskih prava.

XV. PREPORUKE OMBUDSMANA

Ombudsmeni, sukladno s člankom 32. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, nakon provedenog postupka istraživanja odgovornom tijelu mogu dati preporuke, s ciljem otklanjanja uočenih povreda ljudskih prava. Tijela koja dobiju takve preporuke dužna su pismeno odgovoriti i obavijestiti Ombudsmane o učinku preporuka u roku koji su Ombudsmeni odredili.

Ako odgovorno tijelo ne poduzme mjere iz preporuke ili ako ne obavijesti Ombudsmane o razlozima njihovog nepoduzimanja, Ombudsmeni neposredno višem tijelu ukazuju na tijek predmeta i na dalje preporuke. Slijedi tabelarni prikaz preporuka upućenih u prošloj godini i način njihovog realiziranja:

TABELARNI PRIKAZ PREPORUKA

BROJ PREPORUKE	BROJ PREDMETA	UPUĆEN TIJELU	POVREDA PRAVA	DATUM IZDAVANJA PREPORUKE	REALIZIRANJE	ZAPRIMLJEN ODGOVOR
P-1/24	Ž-BL-06-587/23,	FEDERALNA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	22.1.2024	NIJE REALIZIRANA	DA
P-2/24	Ž-SA-06-649/23,	PON-GRANIČNA POLICIJA BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO N/R DIREKTORA	01 - DISKRIMINACIJA	8.1.2024	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-3/24	Ž-BL-04-590/23,	PON- MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA REPUBLIKE SRPSKE	21 - KOMUNALNE USLUGE	23.1.2024	REALIZIRANA	DA
P-4/24	Ž-BL-05-672/23,	PON-MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE, ŠUMARSTVA I VODOPRIVREDE REPUBLIKE SRPSKE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	23.1.2024	NIJE REALIZIRANA	NE
P-5/24	Ž-BL-05-674/23,	PON- GRAD BIJELJINA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	23.1.2024	NIJE REALIZIRANA	NE
P-6/24	Ž-BL-05-675/23,	PON-GRAD TREBINJE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	23.1.2024	NIJE REALIZIRANA	DA
P-7/24	Ž-BL-05-803/23,	OPĆINA RIBNIK	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-3 - PRAVO NA DVOSTUPNJEVITOST	23.1.2024	REALIZIRANA	DA
P-8/24	Ž-BL-04-677/23,	GRAD BIJELJINA	14 – EKOLOGIJA I ZAŠTITA OKOLIŠA	23.1.2024	REALIZIRANA	DA

P-9/24	Ž-BL-08-594/23,	FEDERALNO MINISTARSTVO RASELJENIH OSOBA I IZBJEGLICA	19 - UPRAVA	23.1.2024	NIJE REALIZIRANA	DA
P-10/24	Ž-BL-08-242/23,	GRAD BANJA LUKA	19 - UPRAVA	23.1.2024	REALIZIRANA	DA
P-11/24	Ž-BL-08-291/23,	PON- OPĆINA KOTOR VAROŠ	19 - UPRAVA	23.1.2024	REALIZIRANA	DA
P-12/24	Ž-BL-05-588/22,	AGENCIJA ZA KVALITETU I AKREDITIRANJE U ZDRAVSTVU U FEDERACIJI BIH	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	23.1.2024	REALIZIRANA	DA
P-13/24	Ž-BL-06-338/23,	VLADA REPUBLIKE SRPSKE VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE VLADA BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE	16 - NASILJE -- 16-1 - NASILJE U OBITELJI	23.1.2024	NIJE REALIZIRANA	DA
P-14/24	Ž-MO-05-151/23,	DOM ZDRAVLJA MOSTAR MOSTAR	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-2 - ODBIJANJE PRISTUPA INFORMACIJAMA	31.1.2024	REALIZIRANA	DA
P-15/24	Ž-SA-06-1166/23, Ž-SA-06-1167/23, Ž-SA-06-1168/23, Ž-SA-06-1169/23,	SVEUČILIŠTE U SARAJEVU REKTORAT SARAJEVO N/R REKTORA SVEUČILIŠTA FAKULTET ZA KRIMINALISTIKU, KRIMINOLOGIJU I SIGURNOSNE STUDIJE SARAJEVO N/R DEKAN	01 - DISKRIMINACIJA	30.1.2024	DJELOMIČNO REALIZIRANA	DA
P-16/24	Ž-SA-05-324/23,	ŽUPANIJA SARAJEVO ŽUPANIJSKA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE INSEPEKTORAT URBANISTIČKO-GRAĐEVINSKE, STAMBENE I EKOLOŠKE INSPEKCIJE	32 - INSPEKCIJE	31.1.2024	NIJE REALIZIRANA	DA
P-17/24	Ž-BL-05-655/23,	PON - GRAD BANJA LUKA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	5.2.2024	REALIZIRANA	DA
P-18/24	Ž-BL-05-656/23,	PON - GRAD BANJA LUKA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	1.2.2024	REALIZIRANA	DA
P-19/24	Ž-BL-05-620/23,	PON - OBRITNIČKA KOMORA UNSKO-SANSKE ŽUPANIJE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	1.2.2024	NIJE REALIZIRANA	NE
P-20/24	Ž-BL-05-680/23,	PON - FEDERALNO MINISTARSTVO RASELJENIH OSOBA I IZBJEGLICA	20 - RATNE ŠTETE	1.2.2024	REALIZIRANA	DA
P-21/24	Ž-BL-05-510/23,	JP "UNSKO-SANSKE NOVINE" DOO BIHAĆ	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	1.2.2024	NIJE REALIZIRANA	DA

P-22/24	Ž-BL-05-654/23,	MINISTARSTVO PROMETA I VEZA REPUBLIKE SRPSKE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-2 - ODBIJANJE PRISTUPA INFORMACIJAMA	1.2.2024	REALIZIRANA	DA
P-23/24	Ž-BL-05-604/23,	PON- MINISTARSTVO VANJSKIH POSLOVA BOSNE I HERCEGOVINE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	1.2.2024	REALIZIRANA	NE
P-24/24	Ž-SA-05- 1189/23,	ŽUPANIJSKOM SUDU U SARAJEVU SARAJEVO	15 - IMOVINSKOPRAVNI	1.2.2024	DJELOMIČNO REALIZIRANA	DA
P-25/24	Ž-SA-02- 1008/23,	FEDERALNO MINISTARSTVO RADA I SOCIJALNE POLITIKE SARAJEVO N/R MINISTRA	12 - OSOBE SA INVALIDITETOM	1.2.2024	REALIZIRANA	DA
P-26/24	Ž-BL-06-335/23,	SVEUČILIŠTE U ISTOČNOM SARAJEVU SENAT SVEUČILIŠTA	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-14 - NA OSNOVU POLITIČKOG ILI DRUGOG UVJERENJA	2.2.2024	NIJE REALIZIRANA	DA
P-27/24	Ž-SA-05- 1091/23,	OPĆINA ČELIĆ ČELIĆ N/R NAČELNIKA MINISTARSTVO PROSTORNOG UREĐENJA I OKOLIŠA TUZLANSKE ŽUPANIJE TUZLA N/R MINISTRA ŽUPANIJSKA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE TUZLANSKE ŽUPANIJE TUZLA N/R DIREKTORA GRAD TUZLA TUZLA N/R GRADONAČELNIKA JU DIREKCIJA REGIONALNIH CESTA TUZLANSKE ŽUPANIJE TUZLA N/R DIREKTORA	32 - INSPEKCIJE	2.2.2024	NIJE REALIZIRANA	DA
P-28/24	Ž-BL-08-325/23,	PON - OKRUŽNO JAVNO TUŽITELJSTVO BANJA LUKA	26 - TUŽITELJSTVA	7.2.2024	REALIZIRANA	DA
P-29/24	Ž-LI-04-194/23,	PON - JAVNA USTANOVA CENTAR ZA SOCIJALNI RAD VITEZ	24 - SOCIJALNA SKRB	14.2.2024	REALIZIRANA	DA
P-30/24	Ž-LI-05-196/23,	UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE ŽUPANIJE 10	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	14.2.2024	REALIZIRANA	DA
P-31/24	Ž-SA-05-867/23,	PON - JP CESTE FEDERACIJE BIH D.O.O. SARAJEVO SARAJEVO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	14.2.2023	REALIZIRANA	DA
P-32/24	Ž-SA-04-585/23,	FEDERALNO MINISTARSTVO RASELJENIH OSOBA I IZBJEGLICA SARAJEVO	20 - RATNE ŠTETE	13.2.2024	REALIZIRANA	DA
P-33/24	Ž-BL-05-18/24,	ŽUPANIJSKA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE BIHAĆ	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-2 - ODBIJANJE PRISTUPA INFORMACIJAMA	14.2.2024	REALIZIRANA	DA
P-34/24	Ž-BL-04-535/23,	RUDNIK UGLJA „KREKA” D.O.O. TUZLA	10 - RADNI ODNOSI	14.2.2024	NIJE REALIZIRANA	NE

P-35/24	Ž-BL-06-736/23,	MINISTARSTVO PROMETA I KOMUNIKACIJA FBIH JP ŽELJEZNICE FBIH D.O.O. SARAJEVO	01 - DISKRIMINACIJA	14.2.2024	NIJE REALIZIRANA	DA
P-36/24	Ž-BR-05-324/23, Ž-BR-08-326/23,	- POLICIJI BRČKO DISTRIKTA BIH - OSNOVNOM SUDU BRČKO DISTRIKTA BIH	05 - POLICIJA, 09 - PRAVOSUĐE	20.2.2024	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-37/24	Ž-SA-04-993/23,	VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO	10 - RADNI ODNOSI	21.2.2024	NIJE REALIZIRANA	DA
P-38/24	Ž-SA-05-3/24,	OPĆA BOLNICA TEŠANJ TEŠANJ	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	21.2.2024	REALIZIRANA	DA
P-39/24	Ž-SA-05-639/22,	PON - NADZORNI ODBOR JP „RTV ZENICA“ D.O.O. ZENICA ZENICA N/R PREDSJEDAVAJUĆEG I ČLANOVA	05 - POLICIJA	21.2.2024	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-40/24	Ž-BL-08-770/23,	PON- JU ŽUPANIJSKI FOND ZA POMOĆ U STAMBENOM ZBRINJAVANJU I ZAPOSŁJAVANJU BRANITELJSKE POPULACIJE, PROGNAHNIH OSOBA I SOCIJALNO UGROŽENIH KATEGORIJA BIHAĆ	19 - UPRAVA	23.2.2024	NIJE REALIZIRANA	DA
P-41/24	Ž-BL-04-730/23,	PON - JKP "6 OŽUJAK" D.O.O. GORAŽDE	14 - EKOLOGIJA I ZAŠTITA OKOLIŠA	22.2.2024	REALIZIRANA	DA
P-42/24	Ž-BL-05-132/23,	GRAD CAZIN	32 - INSPEKCIJE	22.2.2024	REALIZIRANA	DA
P-43/24	Ž-BL-08-401/23,	PON - GRAD GRAČANICA	19 - UPRAVA	22.2.2024	DJELOMIČNO REALIZIRANA	DA
P-44/24	Ž-BL-04-440/23,	REPUBLIČKA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE - SEKTOR VODNE INSPEKCIJE - SEKTOR EKOLOŠKE INSPEKCIJE GRAD BANJA LUKA - ODJEL ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE I KOMUNALNU POLICIJU MINISTARSTVO ZA PROSTORNO UREĐENJE, GRAĐEVINARSTVO I EKOLOGIJU REPUBLIKE SRPSKE N/Z VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE	14 - EKOLOGIJA I ZAŠTITA OKOLIŠA	22.2.2024	REALIZIRANA	DA
P-45/24	Ž-BL-05-464/23,	PON - MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, ZNANOSTI, KULTURE I SPORTA UNSKO- SANSKE ŽUPANIJE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	22.2.2024	NIJE REALIZIRANA	NE

P-46/24	Ž-BR-05-176/22,	OPĆINI KLADANJ - SLUŽBI ZA GEODETSKE, IMOVINSKOPRAVNE POSLOVE I PROSTORNO UREĐENJE	15 - IMOVINSKOPRAVNI	22.2.2024	REALIZIRANA	DA
P-47/24	Ž-BL-05-739/23,	GRADSKA UPRAVA GRADA BANJA LUKA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	22.2.2024	REALIZIRANA	DA
P-48/24	Ž-BL-06-781/23,	VLADA BRČKO DISTRIKTA BIH	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-12 - NA OSNOVU NACIONALNOG ILI SOCIJALNOG PODRIJETLA	22.2.2024	NIJE REALIZIRANA	DA
P-49/24	Ž-BL-05-448/23,	SKUPŠTINA UNSKO-SANSKOG ŽUPANIJE	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	22.2.2024	NIJE REALIZIRANA	DA
P-50/24	Ž-LI-05-179/23, Ž-LI-05-180/23, Ž-LI-05-181/23, Ž-LI-05-182/23, Ž-LI-05-183/23, Ž-LI-05-184/23,	1. OPĆINA DRVAR N/R NAČELNICE 2. N/R OPĆINSKO VIJEĆE DRVAR N/R PREDsjedNICE	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	27.2.2024	REALIZIRANA	DA
P-51/24	Ž-LI-08-203/23,	FEDERALNO MINISTARSTVO ZA PITANJA BRANITELJA I INVALIDA DOMOVINSKOG RATA GRUPA ZA PITANJA EVIDENCIJA IZ OBLASTI VOJNE OBVEZE LIVNO	19 - UPRAVA	28.2.2024	REALIZIRANA	DA
P-52/24	Ž-LI-05-204/23,	MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE, VODOPRIVREDE I ŠUMARSTVA ŽUPANIJE 10	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	4.3.2024	NIJE REALIZIRANA	DA
P-53/24	Ž-LI-05-1/24,	PON - FEDERALNO MINISARSTVO POLJOPRIVREDE, VODOPRIVREDE I ŠUMARSTVA SARAJEVO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	28.2.2024	REALIZIRANA	DA
P-54/24	Ž-SA-01-83/24,	MINISTARSTVO ZA RAD, SOCIJALNU POLITIKU I POVRATAK TUZLANSKE ŽUPANIJE TUZLA MINISTARSTVO ZDRAVSTVA TUZLANSKE ŽUPANIJE TUZLA	13 - PRAVA DJETETA	28.2.2024	REALIZIRANA	DA
P-55/24	Ž-SA-05-517/23,	PON-OPĆINA STARI GRAD SARAJEVO N/R: NAČELNIKA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	7.3.2024	REALIZIRANA	DA
P-56/24	Ž-SA-05-1177/23,	MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA ŽUPANIJE SARAJEVO POLICIJSKA UPRAVA CENTAR SARAJEVO	05 - POLICIJA	7.3.2024	DJELOMIČNO REALIZIRANA	DA
P-57/24	Ž-SA-05-90/24,	OPĆINA TRAVNIK NAČELNIK OPĆINE TRAVNIK	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	7.3.2024	NIJE REALIZIRANA	DA

P-58/24	Ž-SA-05-16/24,	AGROKOMERC D.D. VELIKA KLADUŠA VELIKA KLADUŠA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	7.3.2024	NIJE REALIZIRANA	DA
P-59/24	Ž-SA-06-986/22,	GRANIČNA POLICIJA BOSNE I HERCEGOVINE KOMISIJA ZA UNAPREĐENJE POLICIJSKIH SLUŽBENIKA N/R DIREKTORA	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-11 - NA OSNOVU ETNIČKE PRIPADNOSTI	7.3.2024	NIJE REALIZIRANA	DA
P-60/24	Ž-LI-04-2/24,	ŽUPANIJSKI ZAVOD ZA UPOŠLJAVANJE U LIVNU	10 - RADNI ODNOSI	22.3.2024	REALIZIRANA	DA
P-61/24	Ž-SA-05-876/23, Ž-SA-05-955/23, Ž-SA-05-989/23,	VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO N/R PREMIJERA FEDERALNO MINISTARSTVO PRAVDE SARAJEVO N/R MINISTRA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	11.3.2024	NIJE REALIZIRANA	DA
P-62/24	Ž-BR-05-251/23,	MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA TUZLANSKE ŽUPANIJE POLICIJSKOJ STANICI SREBRENİK	05 - POLICIJA	11.3.2024	REALIZIRANA	DA
P-63/24	Ž-BR-08-14/24,	OPĆINA UGLJEVIK	19 - UPRAVA	11.3.2024	NEMA ODGOVORA	NE
P-64/24	Ž-BL-08-294/23,	PON - ZP „ELEKTROKRAJINA“ A.D. BANJA LUKA	09 - PRAVOSUĐE	18.3.2024	REALIZIRANA	DA
P-65/24	Ž-BL-04-391/23,	OPĆINA GACKO	24 - SOCIJALNA SKRB	18.3.2024	NIJE REALIZIRANA	DA
P-66/24	Ž-BL-05-431/23,	PON - VLADA UNSKO-SANSKE ŽUPANIJE	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	18.3.2024	REALIZIRANA	DA
P-67/24	Ž-MO-05-26/24,	FEDERALNI ZAVOD ZA MIROVINSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE MOSTAR	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-2 - ODBIJANJE PRISTUPA INFORMACIJAMA	18.3.2024	NIJE REALIZIRANA	DA
P-68/24	Ž-LI-08-171/23,	OPĆINA DRVAR	19 - UPRAVA	18.3.2024	REALIZIRANA	DA
P-69/24	Ž-LI-04-14/24,	SREDNJA STRUKOVNA ŠKOLA SILVIJA STRAHIMIRA KRANJČEVIĆA LIVNO N/R RAVNATELJA N/R PREDSEDNIKA ŠKOLSKOG ODBORA	10 - RADNI ODNOSI	18.3.2024	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-70/24	Ž-BL-05-619/23,	UPRAVNI ODBOR INSTITUTA ZA NESTALE OSOBE BOSNE I HERCEGOVINE	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	18.3.2024	NIJE REALIZIRANA	NE
P-71/24	Ž-BL-05-564/23,	MINISTARSTVO ZA GOSPODARSTVO ZENIČKO-DOBOJSKE ŽUPANIJE	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	19.3.2024	REALIZIRANA	DA
P-72/24	Ž-BL-04-74/24,	GRAD BANJA LUKA	10 - RADNI ODNOSI	19.3.2024	NIJE REALIZIRANA	DA
P-73/24	Ž-BL-07-109/24,	OKRUŽNI SUD U BIJELJINI	07 - ZATVORI	20.3.2024	REALIZIRANA	NE

P-74/24	Ž-BL-08-481/23,	REPUBLIČKA UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKOPRAVNE POSLOVE PODRUČNA JEDINICA MRKONJIĆ GRAD	19 - UPRAVA	20.3.2024	REALIZIRANA	DA
P-75/24	Ž-SA-05-1043/23,	PON - GRAD GORAŽDE GORAŽDE N/R GRADONAČELNIKA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	20.3.2024	REALIZIRANA	DA
P-76/24	Ž-SA-05-108/24,	JU OŠ „IZET ŠABIĆ“ HOTONJ VOGOŠĆA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-2 - ODBIJANJE PRISTUPA INFORMACIJAMA	20.3.2024	REALIZIRANA	DA
P-77/24	Ž-SA-04-1151/23,	JU DOM ZDRAVLJA ŽUPANIJE SARAJEVO GENERALNI DIREKTOR SARAJEVO	10 - RADNI ODNOSI	20.3.2024	NIJE REALIZIRANA	DA
P-78/24	Ž-SA-05-1160/23,	PON-JUDO SAVEZ REPUBLIKE SRPSKE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	20.3.2024	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-79/24	Ž-SA-04-548/23,	SVEUČILIŠNI KLINIČKI CENTAR TUZLA TUZLA	10 - RADNI ODNOSI	20.3.2024	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-80/24	Ž-LI-02-205/23,	ŽUPANIJSKI ZAVOD ZA UPOŠLJAVANJE U LIVNU	12 - OSOBE SA INVALIDITETOM	22.3.2024	DJELOMIČNO REALIZIRANA	DA
P-81/24	Ž-SA-04-1092/23,	ZENIČKO-DOBOJSKA ŽUPANIJA MINISTARSTVO ZA OBRAZOVANJE, ZNANOST, KULTURU I SPORT ZENICA JAVNA USTANOVA ZA PREDŠKOLSKO OBRAZOVANJE I ODGOJ „UMIHANA ČUVIDINA“ BREZA BREZA	10 - RADNI ODNOSI	22.3.2024	NIJE REALIZIRANA	DA
P-82/24	Ž-BR-08-331/23,	PON-OPĆINSKOM SUDU U LUKAVCU - PON	09 - PRAVOSUĐE	22.3.2024	REALIZIRANA	DA
P-83/24	Ž-BR-06-350/23,	MINISTARSTVU UNUTARNJIH POSLOVA TUZLANSKE ŽUPANIJE	01 - DISKRIMINACIJA	22.3.2024	REALIZIRANA	DA
P-84/24	Ž-BR-05-291/23,	RUDNIK UGLJA „KREKA“ D.O.O. TUZLA I GRAD LUKAVAC, SLUŽBA CIVILNE ZAŠTITE	15 - IMOVINSKOPRAVNI	22.3.2024	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-85/24	Ž-BR-06-334/23,	UNICREDIT BANK D.D. MOSTAR	10 - RADNI ODNOSI	22.3.2024	REALIZIRANA	DA
P-86/24	Ž-BR-04-288/23,	JAVNA USTANOVA OSNOVNA ŠKOLA „CENTAR“ TUZLA PEDAGOŠKI ZAVOD TUZLANSKE ŽUPANIJE	11 - OBRAZOVANJE	25.3.2024	REALIZIRANA	DA
P-87/24	Ž-SA-06-922/23,	MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA ŽUPANIJE SARAJEVO SARAJEVO	01 - DISKRIMINACIJA	28.3.2024	REALIZIRANA	DA
P-88/24	Ž-BL-04-4/24,	JKP "KOMRAD" DOO BIHAĆ	10 - RADNI ODNOSI	28.3.2024	NIJE REALIZIRANA	DA
P-89/24	Ž-BL-07-165/24,	VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE	07 - ZATVORI -- 05-1 - ŽALBA NA RAD POLICIJE	28.3.2024	REALIZIRANA	DA

P-90/24	Ž-BL-08-733/23,	GRAD DERVENTA	19 - UPRAVA	28.3.2024	NIJE REALIZIRANA	DA
P-91/24	Ž-BL-01-776/23,	OSNOVNI SUD BANJA LUKA CENTAR ZA SOCIJALNI RAD BANJA LUKA	13 - PRAVA DJETETA -- 13-1 - CENTRI ZA SOCIJALNI RAD	28.3.2024	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-92/24	Ž-SA-05-678/23,	VLADA UNSKO-SANSKOG ŽUPANIJE BIHAĆ UNSKO-SANSKA ŽUPANIJA MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, ZNANOSTI, KULTURE I SPORTA BIHAĆ	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	1.4.2024	NIJE REALIZIRANA	DA
P-93/24	Ž-SA-05-917/23,	BOSNA I HERCEGOVINE FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVIN SARAJEVO FEDERALNO MINISTARSTVO ZDRAVSTVA SARAJEVO	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	1.4.2024	NIJE REALIZIRANA	DA
P-94/24	Ž-SA-08-800/22,	PON-SREDNJO-BOSANSKA ŽUPANIJA MINISTARSTVO GOSPODARSTVA TRAVNIK N/R MINISTRA OPĆINA BUGOJNO OPĆINSKO VIJEĆE N/ PREDSEDATELJA OPĆINSKOG VIJEĆA BUGOJNO	19 - UPRAVA	2.4.2024	NIJE REALIZIRANA	NE
P-95/24	Ž-BR-06-36/24,	FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE, VLADI FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE, FEDERALNOM MINISTARSTVU RADA I SOCIJALNE POLITIKE	01 - DISKRIMINACIJA	3.4.2024	REALIZIRANA	DA
P-96/24	Ž-BR-04-218/23,	BRČKO DISTRIKTU BIH, KANCELARIJI GRADONAČELNIKA, INSPEKTORATU- GLAVNOM INSPEKTORU	10 - RADNI ODNOSI	3.4.2024	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-97/24	Ž-BR-04-301/23,	FEDERALNOM ZAVODU ZA MIROVINSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE, ŽUPANIJSKO ADMINISTRATIVNOJ SLUŽBI U TUZLI	25 - MIROVINE	5.4.2024	REALIZIRANA	DA
P-98/24	Ž-BR-08-233/23,	VLADI BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE - GRADONAČELNIKU - GLAVNOM INSPEKTORU INSPEKTORATA BRČKO DISTRIKTA BIH	32 - INSPEKCIJE	5.4.2024	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-99/24	Ž-BR-04-307/23,	RAVNATELJU JAVNE USTANOVE ZAVOD ZA ODGOJ I OBRAZOVANJE OSOBA SA SMETNJAMA U PSIHIČKOM I TJELESNOM RAZVOJU TUZLA	10 - RADNI ODNOSI	5.4.2024	REALIZIRANA	DA
P-100/24	Ž-SA-05-574/23,	OPĆINA SANSKI MOST SANSKI MOST N/R NAČELNIKA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	8.4.2024	NIJE REALIZIRANA	DA
P-101/24	Ž-SA-05-242/23,	OPĆINA CENTAR SARAJEVO SARAJEVO N/R NAČELNIKA OPĆINE N/R URBANISTIČKO- GRAĐAVINSKE INSPEKTORICE	32 - INSPEKCIJE	8.4.2024	NIJE REALIZIRANA	DA
P-102/24	Ž-SA-05-541/21,	OKRUŽNO JAVNO TUŽITELJSTVO U ISTOČNOM SARAJEVU ISTOČNO SARAJEVO	05 - POLICIJA	8.4.2024	DJELOMIČNO REALIZIRANA	DA

P-103/24	Ž-SA-01-1034/23,	PON-MINISTARSTVO PROMETA ŽUPANIJE SARAJEVO SARAJEVO	13 - PRAVA DJETETA	12.4.2024	REALIZIRANA	DA
P-104/24	Ž-SA-05-1181/23,	GRAD STOLAC GRADONAČELNIK STOČA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	15.4.2024	NIJE REALIZIRANA	NE
P-105/24	Ž-SA-05-773/23,	JU „DOM ZDRAVLJA SA STACIONAROM“ OLOVO OLOVO N/R UPRAVNOG ODOBRA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	15.4.2024	REALIZIRANA	DA
P-106/24	Ž-SA-06-964/23,	JP“AUTOCESTE FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE“ D.O.O. MOSTAR MOSTAR N/R NADZORNOG ODBORA	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	16.4.2024	REALIZIRANA	DA
P-107/24	Ž-BL-04-810/22,	REPUBLIČKI SEKRETARIJAT ZA RASELJENE OSOBE I MIGRACIJE OPĆINA KNEŽEVO MINISTARSTVO ZA LJUDSKA PRAVA I IZBJEGLICE BOSNE I HERCEGOVINE	24 - SOCIJALNA SKRB	19.4.2024	REALIZIRANA	DA
P-108/24	Ž-BL-08-415/23,	PON-OKRUŽNO JAVNO TUŽITELJSTVO U BIJELJINI	26 - TUŽITELJSTVA	19.4.2024	REALIZIRANA	DA
P-109/24	Ž-BL-05-696/22,	FEDERALNA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE ŽUPANIJSKA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE	32 - INSPEKCIJE	19.4.2024	REALIZIRANA	DA
P-110/24	Ž-BL-08-142/24,	VISOKO SUDBENO I TUŽITELJSKO VIJEĆE BOSNE I HERCEGOVINE OPĆINSKI SUD U VELIKOJ KLADUŠI	09 - PRAVOSUĐE -- 09-3 - IZVRŠENJE PRESUDA	19.4.2024	REALIZIRANA	DA
P-111/24	Ž-BL-08-788/23,	GRAD BOSANSKA KRUPA SLUŽBA ZA KOMUNALNE DJELATNOSTI, VODE, ZAŠTITU OKOLIŠA I INSPEKCIJSKE POSLOVE	19 - UPRAVA	19.4.2024	NIJE REALIZIRANA	DA
P-112/24	Ž-BL-05-162/24,	JU OSNOVNA ŠKOLA "JOVAN CVIJIĆ" BANJA LUKA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	19.4.2024	REALIZIRANA	DA
P-113/24	Ž-LI-05-25/24,	SKUPŠTINA ŽUPANIJE 10 TOMISLAVGRAD	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	10.5.2024	REALIZIRANA	DA
P-114/24	Ž-BL-06-90/24,	PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BOSNE I HERCEGOVINE USTAVNOPRAVNA KOMISIJA ZASTUPNIČKOG DOMA KOMISIJA ZA RAVNOPRAVNOST SPOLOVA ZASTUPNIČKOG DOMA	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-20 - NA OSNOVU RODNOG IDENTITETA	22.4.2024	REALIZIRANA	DA

P-115/24	Ž-SA-01-44/24,	JU OSNOVNA ŠKOLA “ NOVI GRAD “ TUZLA TUZLA N/R DIREKTORICE PEDAGOŠKI ZAVOD TUZLANSKE ŽUPANIJE TUZLA CENTAR ZA SOCIJALNI RAD TUZLA TUZLA	13 - PRAVA DJETETA	24.4.2024	REALIZIRANA	DA
P-116/24	Ž-SA-07-438/24,	VČADAFEDERACIJE BOSNE I VLAĐA ФЕДЕРАЦИЈА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ САРАЈЕВО Н/Р ПРЕДСЈЕДНИКА ВЛАДЕ НА ЗНАЊЕ; ФЕДЕРАЛНО МИНИСТАРСТВО ПРАВДЕ САРАЈЕВО Н/Р МИНИСТРА КАЗНЕНО-ПОПРАВНИ ЗАВОД ЗАТВОРЕНОГ ТИПА ЗЕНИЦА ЗЕНИЦА Н/Р ДИРЕКТОРА	07 - ZATVORI	25.4.2024	NIJE REALIZIRANA	DA
P-117/24	Ž-SA-08-245/24,	OPĆINA NOVO SARAJEVO SLUŽBA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE SLUŽBA ZA POSLOVE KABINETA OPĆINSKOG NAČELNIKA SARAJEVO	19 - UPRAVA	25.4.2024	REALIZIRANA	DA
P-118/24	Ž-SA-05-827/23,	PON-MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, ZNANOSTI, MLADIH, KULTURE I SPORTA SREDNJOBOSANSKE ŽUPANIJE TRAVNIK N/R: MINISTRA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	26.4.2024	NIJE REALIZIRANA	NE
P-119/24	Ž-SA-08- 1081/23,	KOMISIJA ZA OČUVANJE NACIONALNIH SPOMENIKA BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO N/R: PREDSJEDAVAJUĆEG	19 - UPRAVA	26.4.2024	NIJE REALIZIRANA	NE
P-120/24	Ž-BL-02-116/24,	MINISTARSTVO ZA LJUDSKA PRAVA I IZBJEGLICE BOSNE I HERCEGOVINE	12 - OSOBE SA INVALIDITETOM	26.4.2024	REALIZIRANA	DA
P-121/24	Ž-BL-05-160/24,	JU CENTAR ZA SOCIJALNI RAD BANJA LUKA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	26.4.2024	REALIZIRANA	DA
P-122/24	Ž-BL-05-144/24,	SVEUČILIŠTE U BANJOJ LUCI PRAVNI FAKULTET	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-2 - ODBIJANJE PRISTUPA INFORMACIJAMA	26.4.2024	NIJE REALIZIRANA	DA
P-123/24	Ž-BL-01-420/22,	ŽUPANIJSKI SUD U NOVOM TRAVNIKU OPĆINSKI SUD U TRAVNIKU CENTAR ZA SOCIJALNI RAD NOVI TRAVNIK ŽUPANIJSKO TUŽITELJSTVO SREDNJOBOSANSKE ŽUPANIJE CENTAR ZA SOCIJALNI RAD PRIJEDOR	13 - PRAVA DJETETA	29.4.2024	REALIZIRANA	DA
P-124/24	Ž-BL-05-130/24,	VODOVOD A.D. BANJA LUKA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-2 - ODBIJANJE PRISTUPA INFORMACIJAMA	7.5.2024	REALIZIRANA	DA

P-125/24	Ž-BL-06-38/24,	SVEUČILIŠTE U BIHAĆU ISLAMSKI PEDAGOŠKI FAKULTET	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	7.5.2024	REALIZIRANA	DA
P-126/24	Ž-BL-05-793/23,	PON - OPĆINA KOTOR VAROŠ	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	7.5.2024	NIJE REALIZIRANA	NE
P-127/24	Ž-BL-05-42/23,	OSNOVNI SUD U DOBOJU	05 - POLICIJA -- 05-1 - ŽALBA NA RAD POLICIJE	13.5.2024	REALIZIRANA	DA
P-128/24	Ž-BL-01-290/24,	CENTAR ZA SOCIJALNI RAD BANJA LUKA CENTAR ZA ZAŠTITU MENTALNOG ZDRAVLJA BANJA LUKA POLICIJSKA UPRAVA BANJA LUKA	13 - PRAVA DJETETA	13.5.2024	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-129/24	Ž-BR-01-20/24,	VLADA BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE -ODJEL ZA OBRAZOVANJE BRČKO	13 - PRAVA DJETETA	13.5.2024	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-130/24	Ž-BR-05-170/23,	PON - ODJEL ZA POLJOPRIVREDU, ŠUMARSTVO I VODOPRIVREDU VLADE BRČKO DISTRIKTA BIH	32 - INSPEKCIJE	13.5.2024	REALIZIRANA	DA
P-131/24	Ž-LI-04-21/24,	PON-JU OSNOVNA ŠKOLA "CAZIN I" CAZIN	10 - RADNI ODNOSI	14.5.2024	REALIZIRANA	DA
P-132/24	Ž-LI-04-42/24,	JAVNO KOMUNALNO PODUZEĆE D.O.O. TOMISLAVGRAD	21 - KOMUNALNE USLUGE	14.5.2024	DJELOMIČNO REALIZIRANA	DA
P-133/24	Ž-LI-08-15/24, Ž-LI-08-17/24,	PON-OPĆINA TOMISLAVGRAD	19 - UPRAVA	14.5.2024	DJELOMIČNO REALIZIRANA	DA
P-134/24	Ž-SA-05-639/22,	JP „RTV ZENICA“ D.O.O. ZENICA ZENICA N/R - PREDSEDAVAJUĆEG I ČLANOVA NADZORNOG ODBORA - DIREKTORA	05 - POLICIJA	23.5.2024	REALIZIRANA	DA
P-135/24	Ž-SA-04-257/24, Ž-SA-05-256/24, Ž-SA-05-258/24,	SKUPŠTINA ZENIČKO – DOBOJSKE ŽUPANIJE N/R PREDSEDAVAJUĆEG SKUPŠTINE ZENICA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	15.5.2024	NIJE REALIZIRANA	DA
P-136/24	Ž-SA-05-315/24,	VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE N/R: PREMIJERA SARAJEVO FEDERALNO MINISTARSTVO RADA I SOCIJALNE POLITIKE N/R: MINISTRA SARAJEVO VLADA UNSKO-SANSKE ŽUPANIJE N/R: PREMIJERA BIHAĆ MINISTARSTVO ZDRAVSTVA, RADA I SOCIJALNE POLITIKE UNSKO-SANSKE ŽUPANIJE N/R: MINISTRA BIHAĆ	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	15.5.2024	NIJE REALIZIRANA	DA
P-137/24	Ž-SA-03-498/23,	MINISTARSTVO ZA LJUDSKA PRAVA I IZBJEGLICE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO	18 - MANJINE	21.5.2024	NIJE REALIZIRANA	DA

P-138/24	Ž-SA-08-1207/23, Ž-SA-08-1208/23, Ž-SA-08-1209/23,	VLADA ŽUPANIJE SARAJEVO MINISTARSTVO FINACIJA SARAJEVO	19 - UPRAVA	21.5.2024	REALIZIRANA	DA
P-139/24	Ž-BL-05-752/23,	PS NEVESINJE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	22.5.2024	REALIZIRANA	DA
P-140/24	Ž-BL-08-691/23,	GRAD BANJA LUKA	19 - UPRAVA	22.5.2024	REALIZIRANA	DA
P-141/24	Ž-BL-05-665/23,	OPĆINA LJUBINJE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	22.5.2024	NIJE REALIZIRANA	DA
P-142/24	Ž-BL-05-93/24,	PON- OPĆINA KNEŽEVO	32 - INSPEKCIJE	23.5.2024	REALIZIRANA	DA
P-143/24	Ž-SA-04-2/24,	PON-DOM ZDRAVLJA BOSANSKA KRUPA BOSANSKA KRUPA N/R: DIREKTORA	10 - RADNI ODNOSI	23.5.2024	NIJE REALIZIRANA	NE
P-144/24	Ž-SA-05-518/24,	MEDICINSKI FAKULTET SVEUČILIŠTA U SARAJEVU SARAJEVO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	23.5.2024	NIJE REALIZIRANA	DA
P-145/24	Ž-BL-05-98/23,	UPRAVA ZA INDIREKTNO – NEIZRAVNO OPOREZIVANJE BOSNE I HERCEGOVINE	05 - POLICIJA -- 05-1 - ŽALBA NA RAD POLICIJE	23.5.2024	NIJE REALIZIRANA	NE
P-146/24	Ž-SA-05-49/24,	PON-FEDERALNO MINISTARSTVO ZDRAVSTVA SARAJEVO	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	30.5.2024	DJELOMIČNO REALIZIRANA	DA
P-147/24	Ž-SA-05-1160/23,	JUDO SAVEZ REPUBLIKE SRPSKE JUDOSAVEZSRPSKE@GMAIL.COM	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	30.5.2024	NIJE REALIZIRANA	NE
P-148/24	Ž-BR-05-346/23,	PON-VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE FEDERALNO MINISTARSTVO ZDRAVSTVA SARAJEVO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	3.6.2024	NIJE REALIZIRANA	NE
P-149/24	Ž-LI-01-12/24,	JU CENTAR ZA SOCIJALNI RAD BUGOJNO	13 - PRAVA DJETETA -- 13-1 - CENTRI ZA SOCIJALNI RAD	3.6.2024	REALIZIRANA	DA
P-150/24	Ž-LI-04-5/24,	ZAVOD ZA ZDRAVSTVENO OSIGURANJE ŽUPANIJE 10 LIVNO	23 - ZDRAVSTVO	3.6.2024	NIJE REALIZIRANA	DA
P-151/24	Ž-LI-05-13/24,	GRAD LIVNO N/R GRADONAČELNIKA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	3.6.2024	REALIZIRANA	DA
P-152/24	Ž-SA-01-184/24,	JAVNA USTANOVA ŽUPANIJSKI CENTAR ZA SOCIJALNI RAD SLUŽBA SOCIJALNE SKRBI OPĆINE CENTAR SARAJEVO MINISTARSTVO ZA RAD I SOCIJALNU POLITIKU, RASELJENE OSOBE I IZBJEGLICE ŽUPANIJE SARAJEVO SARAJEVO ŽUPANIJSKO TUŽITELJSTVO ŽUPANIJE SARAJEVO SARAJEVO	13 - PRAVA DJETETA -- 13-1 - CENTRI ZA SOCIJALNI RAD	3.6.2024	REALIZIRANA	DA

P-153/24	Ž-BL-05-435/23, Ž-BL-05-437/23, Ž-BL-05-438/23,	VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	3.6.2024	NIJE REALIZIRANA	NE
P-154/24	Ž-SA-01-260/24,	PON-JU OSNOVNA ŠKOLA " ŠIP " SARAJEVO SARAJEVO N/R RAVNATELJ	13 - PRAVA DJETETA	4.6.2024	NIJE REALIZIRANA	NE
P-155/24	Ž-SA-07-118/24,	PON-MINISTARSTVO PRAVDE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO	07 - ZATVORI	10.6.2024	NIJE REALIZIRANA	DA
P-156/24	Ž-SA-06- 1173/23,	GRAWE OSIGURANJE D.D. SARAJEVO	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	24.6.2024	REALIZIRANA	DA
P-157/24	Ž-SA-08- 1212/23,	OPĆINA ILIDŽA SLUŽBA ZA INSPEKCIJSKI NADZOR URBANISTIČKO-GRAĐEVINSKI INSPEKTOR ILIDŽA	19 - UPRAVA	10.6.2024	NIJE REALIZIRANA	DA
P-158/24	Ž-BL-05-478/23,	MINISTARSTVO ZDRAVSTVA ZENIČKO- DOBOJSKE ŽUPANIJE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	24.6.2024	NEMA ODGOVORA	NE
P-159/24	Ž-BR-06-68/24,	JAVNOJ USTANOVI OSNOVNOJ ŠKOLI „HASAN KIKIĆ“ U GRAČANICI	16 - NASILJE -- 16-2 - VRŠNJAČKO NASILJE	27.6.2024	REALIZIRANA	DA
P-160/24	Ž-BL-05-171/24,	INSTITUT ZA ISTRAŽIVANJE ZLOČINA PROTIV ČOVJEČNOSTI I MEĐUNARODNOG PRAVA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	28.6.2024	REALIZIRANA	DA
P-161/24	Ž-BL-05-73/24,	KANCELARIJA GRADONAČELNIKA BRČKO DISTRIKTA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	1.7.2024	REALIZIRANA	DA
P-162/24	Ž-BL-05-387/24,	JP ŠUMSKO GOSPODARSKO DRUŠTVO ZENIČKO- DOBOJSKE ŽUPANIJE D.O.O. ZAVIDOVIĆI	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	1.7.2024	REALIZIRANA	DA
P-163/24	Ž-BL-04-646/23,	FOND ZA MIROVINSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE REPUBLIKE SRPSKE	25 - MIROVINE	1.7.2024	REALIZIRANA	DA
P-164/24	Ž-BL-04-122/23,	OPĆINA KOZARSKA DUBICA ODSJEK ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE POLJOPRIVREDNA I EKOLOŠKA INSPEKCIJA URBANISTIČKO- GRAĐEVINSKA INSPEKCIJA KOMUNALNA POLICIJA	14 - EKOLOGIJA I ZAŠTITA OKOLIŠA	1.7.2024	REALIZIRANA	DA
P-165/24	Ž-BL-01-307/24,	OSNOVNI SUD BANJA LUKA	13 - PRAVA DJETETA	1.7.2024	REALIZIRANA	DA

P-166/24	Ž-BL-01-773/23,	OPĆINA ŠAMAC CENTAR ZA SOCIJALNI RAD ŠAMAC MINISTARSTVO ZDRAVLJA I SOCIJALNE ZAŠTITE REPUBLIKE SRPSKE	13 - PRAVA DJETETA	1.7.2024	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-167/24	Ž-BL-01-608/23,	PON-VLADA REPUBLIKE SRPSKE VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE FEDERALNO MINISTARSTVO ZDRAVSTVA	13 - PRAVA DJETETA	1.7.2024	DJELOMIČNO REALIZIRANA	DA
P-168/24	Ž-SA-05-33/20,	PON-OPĆINA STARI GRAD SLUŽBA ZA OPĆU UPRAVU I INSPEKCIJSKE POSLOVE N/R NAČELNIKA	32 - INSPEKCIJE	1.7.2024	REALIZIRANA	DA
P-169/24	Ž-SA-08-142/24,	PON-OPĆINA ILIDŽA SLUŽBA ZA KOMUNALNE POSLOVE I INFRASTRUKTURU ILIDŽA	19 - UPRAVA	1.7.2024	NIJE REALIZIRANA	NE
P-170/24	Ž-SA-08-413/24,	ŽUPANIJSKI SUD U SARAJEVU SARAJEVO	09 - PRAVOSUĐE -- 09-2 - DUŽINA TRAJANJA POSTUPKA (ČLANAK 6)	1.7.2024	REALIZIRANA	DA
P-171/24	Ž-SA-04-337/24,	JAVNA USTANOVA "APOTEKE SARAJEVO" SARAJEVO	10 - RADNI ODNOSI	1.7.2024	DJELOMIČNO REALIZIRANA	DA
P-172/24	Ž-LI-04-56/24,	PON-J.P. "KOMUNALNO" D.O.O. LIVNO	21 - KOMUNALNE USLUGE	15.7.2024	REALIZIRANA	DA
P-173/24	Ž-SA-02-442/24, Ž-SA-02-443/24, Ž-SA-02-444/24,	GRAD ZENICA ZENICA N/R GRADONAČELNIKA	12 - OSOBE SA INVALIDITETOM	9.7.2024	REALIZIRANA	DA
P-174/24	Ž-SA-08-321/23,	OPĆINA BANOVIĆI - NAČELNIK OPĆINE - URBANISTIČKO-GRAĐEVINSKI INSPEKTOR ALIJE DOSTOVIĆA I BANOVIĆI	19 - UPRAVA	9.7.2024	DJELOMIČNO REALIZIRANA	DA
P-175/24	Ž-SA-06-340/24,	PON-GRAD ZENICA GRADSKA UPRAVA GRADONAČELNIK ZENICA	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	9.7.2024	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-176/24	Ž-SA-04-372/24,	JAVNA ZDRAVSTVENO-NASTAVNA USTANOVA DOM ZDRAVLJA „DR. MUSTAFA ŠEHOVIĆ“ N/R DIREKTOR USTANOVE N/R NAČELNICA SLUŽBE OPĆE OBITELJSKE MEDICINE TUZLA	10 - RADNI ODNOSI	9.7.2024	REALIZIRANA	DA
P-177/24	Ž-SA-05-435/24,	PON-OPĆINA NOVI GRAD N/R NAČELNIKA NOVI GRAD	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	12.7.2024	REALIZIRANA	DA

P-178/24	Ž-SA-05-194/24,	MINISTARSTVO PROSTRANOG UREĐENJA, GRAĐENJA, INFRASTRUKTURE I ZAŠTITE OKOLIŠA ŽUPANIJE SARAJEVO REISA DŽEMALUDINA ČAUŠEVIĆA 1. 71 000 SARAJEVO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	16.7.2024	REALIZIRANA	DA
P-179/24	Ž-SA-04-585/24,	BOSNA I HERCEGOVINA FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE FEDERALNI ZAVOD ZA MIROVINSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE SARAJEVO	25 - MIROVINE	16.7.2024	NIJE REALIZIRANA	DA
P-180/24	Ž-SA-05-343/24,	PON-BOSNA I HERCEGOVINA FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE ŽUPANIJA SARAJEVO MINISTARSTVO ZA ODGOJ I OBRAZOVANJE SARAJEVO N/R MINISTRA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	10.7.2024	NIJE REALIZIRANA	DA
P-181/24	Ž-SA-04-459/24, Ž-SA-04-492/24,	FAKULTET ZA KRIMINALISTIKU, KRIMINOLOGIJU I SIGURNOSNE STUDIJE SVEUČILIŠTA U SARAJEVU N/R: DEKANA PREDSEDavajućeg VIJEĆA SVEUČILIŠTA U SARAJEVU - FAKULTETA ZA KRIMINALISTIKU, KRIMINOLOGIJU I SIGURNOSNE STUDIJE	10 - RADNI ODNOSI	10.7.2024	REALIZIRANA	DA
P-182/24	Ž-BL-02-217/24,	PRAVOBRANILAŠTVO REPUBLIKE SRPSKE	12 - OSOBE SA INVALIDITETOM	11.7.2024	REALIZIRANA	DA
P-183/24	Ž-BL-05-256/24, Ž-BL-05-257/24,	PORESKA UPRAVA REPUBLIKE SRPSKE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	12.7.2024	REALIZIRANA	DA
P-184/24	Ž-BL-04-53/24,	JU „DOM ZDRAVLJA“ MAGLAJ	10 - RADNI ODNOSI	12.7.2024	REALIZIRANA	DA
P-185/24	Ž-BL-05-147/24,	GRAD DOBOJ GRADSKA UPRAVA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	22.7.2024	REALIZIRANA	DA
P-186/24	Ž-BL-08-212/24,	OPĆINA GLAMOČ	09 - PRAVOSUĐE -- 09-3 - IZVRŠENJE PRESUDA	12.7.2024	REALIZIRANA	DA
P-187/24	Ž-BL-05-657/23,	PON-MINISTARSTVO ZA PROSTORNO UREĐENJE, GRAĐEVINARSTVO I EKOLOGIJU REPUBLIKE SRPSKE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	12.7.2024	REALIZIRANA	DA
P-188/24	Ž-BL-05-683/23,	REPUBLIČKA UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKO-PRAVNE POSLOVE PODRUČNA JEDINICA BANJA LUKA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	12.7.2024	REALIZIRANA	DA

P-189/24	Ž-BL-08-486/23,	SLUŽBA ZA UPRAVU, DRUŠTVENE DJELATNOSTI I ZAJEDNIČKE POSLOVE OPĆINE VELIKA KLADUŠA	19 - UPRAVA	11.7.2024	NIJE REALIZIRANA	NE
P-190/24	Ž-BL-05-249/24,	PON-ZP „ELEKTROKRAJINA“ A.D. BANJA LUKA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	11.7.2024	NIJE REALIZIRANA	NE
P-191/24	Ž-BL-05-558/23,	GRAD BIHAĆ SLUŽBA ZA URBANISTIČKO PLANIRANJE, GRAĐENJE, IMOVINSKO-PRAVNE I GEODETSKE POSLOVE JU ZAVOD ZA PROSTORNO UREĐENJE I GRAĐENJE BIHAĆA GRADONAČELNIK GRADA BIHAĆA	32 - INSPEKCIJE	15.7.2024	NIJE REALIZIRANA	NE
P-192/24	Ž-BR-02-116/22,	1. VLADI REPUBLIKE SRPSKE 2. A.D. “GRAD” BIJE LJINA:	12 - OSOBE SA INVALIDITETOM	16.7.2024	NIJE REALIZIRANA	DA
P-193/24	Ž-BR-08-331/23,	OPĆINSKOM SUDU U LUKAVCU	09 - PRAVOSUĐE	16.7.2024	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-194/24	Ž-BR-08-108/23,	GRADU GRAČANICA, SLUŽBI ZA PROSTORNO UREĐENJE, GEODETSKE I IMOVINSKO-PRAVNE POSLOVE	19 - UPRAVA	16.7.2024	REALIZIRANA	DA
P-195/24	Ž-SA-05-1237/18, Ž-SA-05-46/19, Ž-SA-05-65/19,	MINISTARSTVO SIGURNOSTI BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO	17 - JAVNE ISPRAVE, 19 - UPRAVA	18.7.2024	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-196/24	Ž-BL-04-227/24,	ČISTOĆA A.D. GRAD BANJA LUKA	21 - KOMUNALNE USLUGE	22.7.2024	NIJE REALIZIRANA	DA
P-197/24	Ž-BL-04-248/24,	ČISTOĆA A.D. GRAD BANJA LUKA	21 - KOMUNALNE USLUGE	22.7.2024	REALIZIRANA	DA
P-198/24	Ž-LI-08-67/24,	PON-J.P. "KOMUNALNO" LIVNO	09 - PRAVOSUĐE	19.7.2024	REALIZIRANA	DA
P-199/24	Ž-LI-08-206/23,	ŽUPANIJSKI SUD U SARAJEVU	09 - PRAVOSUĐE	19.7.2024	NIJE REALIZIRANA	DA
P-200/24	Ž-LI-08-31/24,	- OPĆINA TOMISLAVGRAD, SLUŽBA ZA GEODETSKE, IMOVINSKO-PRAVNE POSLOVE I KATASTAR NEKRETNOSTI - FEDERALNA UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKO-PRAVNE POSLOVE SARAJEVO	19 - UPRAVA	19.7.2024	NIJE REALIZIRANA	DA
P-201/24	Ž-LI-04-32/24,	PON-ŽALBENO VIJEĆE VLADE ŽUPANIJE 10 LIVNO	10 - RADNI ODNOSI	19.7.2024	REALIZIRANA	DA
P-202/24	Ž-LI-08-73/24,	PON-OPĆINSKI SUD U SARAJEVU	09 - PRAVOSUĐE	19.7.2024	REALIZIRANA	DA

P-203/24	Ž-MO-05-113/24,	GRAD LJUBUŠKI SLUŽBA ZA PROSTORNO UREĐENJE, IMOVINSKO-PRAVNE I KATASTARSKE POSLOVE LJUBUŠKI	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	1.8.2024	NIJE REALIZIRANA	DA
P-204/24	Ž-SA-05-1018/21,	FEDERALNO MINISTARSTVO OKOLIŠA I TURIZMA SARAJEVO	32 - INSPEKCIJE	31.7.2024	REALIZIRANA	DA
P-205/24	Ž-SA-08-206/24,	JP AUTOCESTE FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE MOSTAR N/R: V.D. DIREKTORA NA UVID: VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO N/R: PREMIJERA	19 - UPRAVA	31.7.2024	NIJE REALIZIRANA	DA
P-206/24	Ž-MO-05-48/24,	IGMAN D.D. KONJIC KONJIC	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-2 - ODBIJANJE PRISTUPA INFORMACIJAMA	2.8.2024	REALIZIRANA	DA
P-207/24	Ž-MO-05-60/23,	GRAD MOSTAR N/R GRADONAČELNIKA MOSTAR ODJEL ZA URBANIZAM I GRAĐENJE GRADA MOSTARA MOSTAR	32 - INSPEKCIJE	2.8.2024	NEMA ODGOVORA	NE
P-208/24	Ž-LI-05-29/24,	GRAD LIVNO	15 - IMOVINSKOPRAVNI	2.8.2024	REALIZIRANA	DA
P-209/24	Ž-LI-08-93/24,	OPĆINA GLAMOČ	19 - UPRAVA	2.8.2024	REALIZIRANA	DA
P-210/24	Ž-BL-05-368/24,	OPĆINA SRBAC	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	15.8.2024	REALIZIRANA	DA
P-211/24	Ž-BL-04-113/24, Ž-BL-04-135/24, Ž-BL-04-35/24,	„KOSMOS“ A.D. BANJA LUKA PORESKA UPRAVA REPUBLIKE SRPSKE FOND ZA MIROVINSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE REPUBLIKE SRPSKE FILIJALA BANJA LUKA	10 - RADNI ODNOSI, 25 - MIROVINE	15.8.2024	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-212/24	Ž-BL-05-790/23,	VLADA SREDNJOBOSANSKE ŽUPANIJE KABINET PREMIJERA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	15.8.2024	NIJE REALIZIRANA	NE
P-213/24	Ž-BL-01-168/24,	OSNOVNA ŠKOLA „CRVAREC“ CRVAREC VELIKA KLADUŠA	13 - PRAVA DJETETA	15.8.2024	REALIZIRANA	DA
P-214/24	Ž-BL-01-211/24,	JU SREDNJOŠKOLSKI CENTAR ISTOČNA ILIDŽA	13 - PRAVA DJETETA	15.8.2024	REALIZIRANA	DA
P-215/24	Ž-BL-06-157/24,	MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA UNSKO-SANSKE ŽUPANIJE	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-14 - NA OSNOVU POLITIČKOG ILI DRUGOG UVJERENJA	19.8.2024	REALIZIRANA	DA
P-216/24	Ž-BL-06-400/24,	PRAVNI FAKULTET SVEUČILIŠTA U MOSTARU	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-17 - NA OSNOVU OBRAZOVANJA	19.8.2024	NIJE REALIZIRANA	NE

P-217/24	Ž-BR-06-63/24,	DIREKTORU JAVNE USTANOVE SREDNJA MUZIČKA ŠKOLA „ČESTIMIR MIRKO DUŠEK“ IZ TUZLE	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	19.8.2024	REALIZIRANA	DA
P-218/24	Ž-BR-04-57/24,	1. VLADI BRČKO DISTRIKTA BIH, ODJELU ZA ZDRAVSTVO I OSTALE USLUGE, PODODJELU ZA SOCIJALNU SKRB 2. POLICIJI BRČKO DISTRIKTA BIH	24 - SOCIJALNA ZAŠTITA	19.8.2024	REALIZIRANA	DA
P-219/24	Ž-BR-01-149/24,	SREDIŠNJEM IZBORNOM POVJERENSTVU BOSNE I HERCEGOVINE	13 - PRAVA DJETETA	19.8.2024	REALIZIRANA	DA
P-220/24	Ž-BR-08-325/23,	1. GRADONAČELNIKU GRADA GRAČANICA 2. GRADU GRAČANICA, SLUŽBI ZA PROSTORNO UREĐENJE, GEODETSKE I IMOVINSKO-PRAVNE POSLOVE 3. GRADU GRAČANICA SLUŽBI ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE- INSPEKTORATU 4. GRADSKOM VIJEĆU GRADA GRAČANICA	19 - UPRAVA	19.8.2024	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-221/24	Ž-BR-01-3/24,	JAVNOJ USTANOVI CENTAR ZA SOCIJALNI TUZLA	13 - PRAVA DJETETA	19.8.2024	REALIZIRANA	DA
P-222/24	Ž-BR-08-252/23,	ŽUPANIJSKO TUŽITELJSTVO TUZLANSKE ŽUPANIJE TUZLA	26 - TUŽITELJSTVA	19.8.2024	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-223/24	Ž-BR-05-116/23,	GRAD LUKAVAC SLUŽBA ZA URBANIZACIJU, IMOVINSKE I GEODETSKE POSLOVE LUKAVAC	15 - IMOVINSKOPRAVNI	19.8.2024	NEMA ODGOVORA	NE
P-224/24	Ž-BR-08-158/24,	1. ŽUPANIJSKOM TUŽITELJSTVU TUZLANSKE ŽUPANIJE 2. MINISTARSTVU UNUTARNJIH POSLOVA TUZLANSKE ŽUPANIJE, POLICIJSKA UPRAVA ŽIVINICE 3. JAVNOJ USTANOVI “CENTAR ZA SOCIJALNI RAD” ŽIVINICE	09 - PRAVOSUĐE	19.8.2024	REALIZIRANA	DA
P-225/24	Ž-BL-05-735/23,	GRAD BANJA LUKA ODJEL ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE URBANISTIČKO- GRAĐEVINSKA INSPEKCIJA GRADONAČELNIK GRADA BANJA LUKA, NA ZNANJE	32 - INSPEKCIJE	19.8.2024	NIJE REALIZIRANA	NE
P-226/24	Ž-SA-05-513/24,	VIJEĆE MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	22.8.2024	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-227/24	Ž-BL-04-747/23,	VLADA REPUBLIKE SRPSKE	24 - SOCIJALNA ZAŠTITA	26.8.2024	NIJE REALIZIRANA	NE
P-228/24	Ž-BL-05-324/24,	POLJOPRIVREDNI ZAVOD UNSKO-SANSKE ŽUPANIJE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	26.8.2024	REALIZIRANA	DA
P-229/24	Ž-BL-05-319/22,	JP „PUTEVI REPUBLIKE SRPSKE“ OPĆINA UGLJEVIK	32 - INSPEKCIJE	26.8.2024	REALIZIRANA	DA

P-230/24	Ž-BL-04-34/24,	PON- GRAD DOBOJ	14 - EKOLOGIJA I ZAŠTITA OKOLIŠA	27.8.2024	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-231/24	Ž-BL-05-146/24,	REPUBLIČKA UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKOPRAVNE POSLOVE REPUBLIKE SRPSKE PODRUČNA JEDINICA LAKTAŠI	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-2 - ODBIJANJE PRISTUPA INFORMACIJAMA	29.8.2024	REALIZIRANA	DA
P-232/24	Ž-BL-06-122/24,	GRAD MOSTAR	01 - DISKRIMINACIJA	29.8.2024	NEMA ODGOVORA	NE
P-233/24	Ž-BL-05-406/24,	GRADSKA UPRAVA GRAD BANJA LUKA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	29.8.2024	REALIZIRANA	DA
P-234/24	Ž-SA-05-343/24,	BOSNA I HERCEGOVINA FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE ŽUPANIJA SARAJEVO MINISTARSTVO ZA ODGOJ I OBRAZOVANJE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	29.8.2024	NIJE REALIZIRANA	NE
P-235/24	Ž-SA-04-172/24,	VLADA ZENIČKO-DOBOJSKE ŽUPANIJE ZENICA	10 - RADNI ODNOSI	29.8.2024	NIJE REALIZIRANA	NE
P-236/24	Ž-SA-08-416/24,	GRAD TUZLA GRADONAČELNIK TUZLA	19 - UPRAVA	29.8.2024	NIJE REALIZIRANA	DA
P-237/24	Ž-SA-06-529/24,	ОКРУЖНО ЈАВНО ТУЖИЛАШТВО У БИЈЕЉИНИ Н/Р ГЛАВНА ТУЖИТЕЉИЦА	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	29.8.2024	REALIZIRANA	DA
P-238/24	Ž-SA-06-357/24,	JAVNA USTANOVA PEDAGOŠKI ZAVOD UNSKO-SANSKE ŽUPANIJE N/R DIREKTORA JAVNA USTANOVA OSNOVNA ŠKOLA „CRVAREVAC“ N/R DIREKTORA MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, ZNANOSTI, KULTURE I SPORTA UNSKO-SANSKE ŽUPANIJE ZRAKOPLOVNE GRUPE 6-28, NA ZNANJE MINISTRA	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	29.8.2024	REALIZIRANA	DA
P-239/24	Ž-SA-06-199/24,	FEDERALNI ZAVOD ZA STATISTIKU SARAJEVO N/R DIREKTORA	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	29.8.2024	NIJE REALIZIRANA	DA
P-240/24	Ž-SA-06-198/24,	OPĆINA VLAŠENICA VLAŠENICA MINISTARSTVO UPRAVE I LOKALNE SAMOUPRAVE REPUBLIKE SRPSKE BANJA LUKA	01 - DISKRIMINACIJA	29.8.2024	NIJE REALIZIRANA	DA
P-241/24	Ž-LI-05-87/24,	REPUBLIČKA UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKO-PRAVNE POSLOVE BANJA LUKA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	4.9.2024	REALIZIRANA	DA
P-242/24	Ž-LI-05-89/24,	REPUBLIČKA UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKO-PRAVNE POSLOVE BANJA LUKA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	4.9.2024	REALIZIRANA	DA

P-243/24	Ž-LI-08-97/24,	SLUŽBA ZA OBNOVU, URBANIZAM, STAMBENO-KOMUNALNE POSLOVE BOSANSKO GRAHOVO	19 - UPRAVA	4.9.2024	REALIZIRANA	DA
P-244/24	Ž-LI-08-98/24,	PON - MINISTARSTVO GOSPODARSTVA ŽUPANIJE 10	19 - UPRAVA	4.9.2024	NIJE REALIZIRANA	NE
P-245/24	Ž-BL-05-89/24,	OSNOVNI SUD U BANJOJ LUCI	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	6.9.2024	NIJE REALIZIRANA	NE
P-246/24	Ž-BL-06-102/24, Ž-BL-06-189/24, Ž-BL-06-190/24, Ž-BL-06-191/24, Ž-BL-06-192/24, Ž-BL-06-196/24, Ž-BL-06-201/24, Ž-BL-06-291/24,	MINISTARSTVO PROSVJETE I KULTURE REPUBLIKE SRPSKE	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-17 - NA OSNOVU OBRAZOVANJA	6.9.2024	REALIZIRANA	DA
P-247/24	Ž-BL-05-370/24,	PON- GRAD PRIJEDOR	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	6.9.2024	REALIZIRANA	DA
P-248/24	Ž-BL-05-382/24,	PON- OPĆINA ŠEKOVIĆI	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	6.9.2024	NIJE REALIZIRANA	NE
P-249/24	Ž-BL-04-233/24,	FOND PIO REPUBLIKE SRPSKE	25 - MIROVINE	6.9.2024	NIJE REALIZIRANA	DA
P-250/24	Ž-BL-05-294/24,	JU DJEČIJE OBDANIŠTE VELIKA KLADUŠA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	6.9.2024	NIJE REALIZIRANA	DA
P-251/24	Ž-BL-05-375/24,	PON- GRAD BANJA LUKA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	9.9.2024	REALIZIRANA	DA
P-252/24	Ž-BL-05-383/24,	OPĆINA OSMACI	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	9.9.2024	REALIZIRANA	DA

P-253/24	Ž-BR-04-140/24,	JAVNA ZDRAVSTVENA USTANOVA „ZDRAVSTVENI CENTAR BRČKO“ BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE NA ZNANJE: -FOND ZDRAVSTVENOG OSIGURANJA BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE -VLADI BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE ODJELU ZA ZDRAVSTVO I OSTALE USLUGE BRČKO	23 - ZDRAVSTVO	9.9.2024	NIJE REALIZIRANA	DA
P-254/24	Ž-SA-06-310/24,	PARLAMENT FEDERACIJE BIH, SARAJEVO VLADA FEDERACIJE BIH, FEDERALNO MINISTARSTVO RADA I SOCIJALNE POLITIKE SARAJEVO FEDERALNO MINISTARSTVO ZDRAVSTVA, SARAJEVO FEDERALNO MINISTARSTVO FINACIJA, SARAJEVO	01 - DISKRIMINACIJA	2.9.2024	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-255/24	Ž-BL-05-657/23,	MINISTARSTVO ZA PROSTORNO UREĐENJE, GRAĐEVINARSTVO I EKOLOGIJU REPUBLIKE SRPSKE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	30.9.2024	REALIZIRANA	DA
P-256/24	Ž-SA-08-581/24,	AGENCIJA ZA JAVNE NABAVKE BOSNE I HERCEGOVINE	19 - UPRAVA	16.9.2024	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-257/24	Ž-SA-08-440/24,	MINISTARSTVO GRAĐENJA I PROSTORNOG UREĐENJA HERCEGOVAČKO-NERETVANSKE ŽUPANIJE	19 - UPRAVA	11.9.2024	NIJE REALIZIRANA	DA
P-258/24	Ž-SA-04-757/24,	GRADSKOM VIJEĆU GRADA BIHAĆ	10 - RADNI ODNOSI	20.9.2024	REALIZIRANA	DA
P-259/24	Ž-LI-05-35/24, Ž-LI-08-57/24,	OPĆINA DRVAR	19 - UPRAVA, 32 - INSPEKCIJE	4.10.2024	REALIZIRANA	DA
P-260/24	Ž-LI-08-26/24,	SKUPŠTINA ŽUPANIJE 10	19 - UPRAVA	7.10.2024	NEMA ODGOVORA	NE
P-261/24	Ž-SA-05-261/24,	VIJEĆE MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	25.9.2024	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-262/24	Ž-LI-04-103/24,	JZU DOM ZDRAVLJA DRVAR ŽUPANIJSKI POREZNI URED U LIVNU	25 - MIROVINE	8.10.2024	REALIZIRANA	DA
P-263/24	Ž-BL-05-359/24,	GRAD BANJA LUKA KABINET GRADONAČELNIKA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	8.10.2024	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-264/24	Ž-BL-07-194/24, Ž-BL-07-379/24,	SUDSKA POLICIJA REPUBLIKE SRPSKE KAZNENO POPRAVNI ZAVOD BANJA LUKA	07 - ZATVORI	8.10.2024	REALIZIRANA	DA

P-265/24	Ž-BL-05-433/24,	PON- NOGOMETNI SAVEZ FEDERACIJE BIH	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	8.10.2024	NIJE REALIZIRANA	NE
P-266/24	Ž-BL-05-388/24,	MINISTARSTVO UPRAVE I LOKALNE SAMOUPRAVE REPUBLIKE SRPSKE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-2 - ODBIJANJE PRISTUPA INFORMACIJAMA	8.10.2024	REALIZIRANA	DA
P-267/24	Ž-BL-05-447/24,	FERDERALNO MINISTARSTVO ZDRAVSTVA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	8.10.2024	NEMA ODGOVORA	NE
P-268/24	Ž-BL-08-393/24,	PON- FERDERALNO MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA	09 - PRAVOSUĐE -- 09-3 - IZVRŠENJE PRESUDA	8.10.2024	REALIZIRANA	DA
P-269/24	Ž-BL-01-482/24,	SREDNJA MUZIČKA ŠKOLA „ČESTMIR MIRKO DUŠEK“ TUZLA	13 - PRAVA DJETETA	8.10.2024	REALIZIRANA	DA
P-270/24	Ž-BL-01-493/24,	MINISTARSTVO ZDRAVLJA I SOCIJALNE ZAŠTITE REPUBLIKE SRPSKE FOND ZDRAVSTVENOG OSIGURANJA REPUBLIKE SRPSKE MINISTARSTVO RADA I BORAČKO- INVALIDSKE ZAŠTITE REPUBLIKE SRPSKE	13 - PRAVA DJETETA	8.10.2024	NEMA ODGOVORA	NE
P-271/24	Ž-BL-05-272/24,	GRAD BANJA LUKA KABINET GRADONAČELNIKA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	8.10.2024	NIJE REALIZIRANA	DA
P-272/24	Ž-BL-04-279/24,	MINISTARSTVO PROSVJETE I KULTURE REPUBLIKE SRPSKE	10 - RADNI ODNOSI	8.10.2024	REALIZIRANA	DA
P-273/24	Ž-SA-01-949/23,	PON- ŽUPANIJSKI SUD U SARAJEVU	13 - PRAVA DJETETA	30.9.2024	NIJE REALIZIRANA	NE
P-274/24	Ž-SA-06- 1021/23,	JP AUTOCESTE FEDERACIJE BIH MOSTAR	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	27.9.2024	NIJE REALIZIRANA	DA
P-275/24	Ž-SA-05-842/24,	MINSTASTVO UNUTARNJIH POSLOVA UNSKO-SANSKE ŽUPANIJE BIHAĆ	05 - POLICIJA	9.10.2024	NIJE REALIZIRANA	DA
P-276/24	Ž-BR-04-141/24,	VLADA BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE -ODJEL ZA OBRAZOVANJE - PEDAGOŠKOJ INSTITUCIJI -JAVNOJ USTANOVI TREĆOJ OSNOVNOJ ŠKOLI BRČKO	11 - OBRAZOVANJE	17.10.2024	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-277/24	Ž-BR-05-71/24,	VLADA BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE BRČKO	15 - IMOVINSKOPRAVNI	17.10.2024	NIJE REALIZIRANA	DA
P-278/24	Ž-BL-04-205/24,	JP "KOMUNALNO" AD PALE	21 - KOMUNALNE USLUGE	28.10.2024	REALIZIRANA	DA

P-279/24	Ž-BL-04-309/24,	MINISTARSTVO ZDRAVLJA I SOCIJALNE ZAŠTITE REPUBLIKE SRPSKE FOND ZA MIROVINSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE REPUBLIKE SRPSKE FILIJALA BANJA LUKA	25 - MIROVINE	29.10.2024	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-280/24	Ž-BL-05-416/24,	OPĆINA NOVI GRAD	32 - INSPEKCIJE	28.10.2024	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-281/24	Ž-BL-05-561/24,	GRAD DOBOJ	32 - INSPEKCIJE	30.10.2024	NEMA ODGOVORA	NE
P-282/24	Ž-BL-05-255/23,	OPĆINA JAJCE	32 - INSPEKCIJE	29.10.2024	NEMA ODGOVORA	NE
P-283/24	Ž-BL-08-796/23,	MINISTARSTVO GRAĐENJA I PROSTORNOG UREĐENJA HERCEGOVAČKO-NERETVANSKE ŽUPANIJE	09 - PRAVOSUĐE -- 09-3 - IZVRŠENJE PRESUDA	29.10.2024	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-284/24	Ž-BL-08-403/24,	OPĆINSKI SUD U ŽIVINICAMA	09 - PRAVOSUĐE -- 09-2 - DUŽINA TRAJANJA POSTUPKA (ČLANAK 6)	29.10.2024	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-285/24	Ž-BL-05-568/23,	OSNOVNI SUD BANJA LUKA	15 - IMOVINSKOPRAVNI	29.10.2024	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-286/24	Ž-SA-04-781/24,	GRAD ZENICA ZENICA	21 - KOMUNALNE USLUGE	30.10.2024	REALIZIRANA	DA
P-287/24	Ž-SA-08-888/24, Ž-SA-08-890/24,	MINISTARSTVO ZA LJUDSKA PRAVA I IZBJEGLICE BOSNE I HERCEGOVINE	19 - UPRAVA	30.10.2024	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-288/24	Ž-SA-05-645/24,	GRAD GORAŽDE GRADONAČELNIK	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	30.10.2024	REALIZIRANA	DA
P-289/24	Ž-SA-05-789/24,	OPĆINA CENTAR SARAJEVO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	30.10.2024	REALIZIRANA	DA
P-290/24	Ž-BL-05-489/24,	OSNOVNI SUD U KOTOR VAROŠI	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	6.11.2024	REALIZIRANA	DA
P-291/24	Ž-BL-04-474/23,	JP ELEKTROPRIVREDA BIH – ELEKTRODISTRIBUCIJA TUZLA GRAD LUKAVAC	21 - KOMUNALNE USLUGE	7.11.2024	NEMA ODGOVORA	NE
P-292/24	Ž-BR-05-184/24,	JAVNOJ USTANOVI OSNOVNOJ GLAZBENOJ ŠKOLI U TUZLI	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	11.11.2024	REALIZIRANA	DA
P-293/24	Ž-BR-08-89/24,	PON-DIREKCIJI ZA IZGRADNJU D.O.O. TUZLA	19 - UPRAVA	11.11.2024	NEMA ODGOVORA	NE
P-294/24	Ž-BR-04-102/24,	1. JAVNOJ ZDRAVSTVENOJ USTANOVI "GRADSKE APOTEKE" TUZLA 2. FEDERALNOM ZAVODU ZA MIROVINSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE, ŽUPANIJSKA ADMINISTRATIVNA SLUŽBA U TUZLI	25 - MIROVINE	11.11.2024	REALIZIRANA	DA

P-295/24	Ž-LI-08-104/24,	PON - MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE, VODOPRIVREDE I ŠUMARSTVA ŽUPANIJE 10 LIVNO	19 - UPRAVA	13.11.2024	REALIZIRANA	DA
P-296/24	Ž-BL-05-344/24,	MINISTARSTVO ZA PROSTORNO UREĐENJE, GRAĐEVINARSTVO I EKOLOGIJU REPUBLIKE SRPSKE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	15.11.2024	REALIZIRANA	DA
P-297/24	Ž-BL-08-477/24,	PON- GRAD MOSTAR	19 - UPRAVA	15.11.2024	REALIZIRANA	DA
P-298/24	Ž-SA-08-1140/23,	FEDERALNO MINISTARSTVO PRAVDE SARAJEVO	19 - UPRAVA	18.11.2024	NEMA ODGOVORA	NE
P-299/24	Ž-SA-08-796/24,	MINISTARSTVO PROMETA ŽUPANIJE SARAJEVO SARAJEVO	19 - UPRAVA	19.11.2024	REALIZIRANA	DA
P-300/24	Ž-SA-05-849/24,	OPĆA BOLNICA TEŠANJ TEŠANJ	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	19.11.2024	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-301/24	Ž-MO-06-136/22,	1. GRAD MOSTAR GRADONAČELNIK MOSTAR 2. GRAD MOSTAR ODJEL ZA URBANIZAM I GRAĐENJE MOSTAR	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-11 - NA OSNOVU ETNIČKE PRIPADNOSTI	20.11.2024	NEMA ODGOVORA	NE
P-302/24	Ž-SA-08-911/23,	OPĆINA CENTAR SARAJEVO SARAJEVO	19 - UPRAVA	20.11.2024	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-303/24	Ž-LI-05-106/24,	ŽUPANIJSKI ZAVOD ZA PRUŽANJE PRAVNE POMOĆI ŽUPANIJE ZAPADNOHERCEGOVAČKE - ŠIROKI BRIJEG	33 - BESPLATNA PRAVNA POMOĆ	21.11.2024	REALIZIRANA	DA
P-304/24	Ž-BL-05-529/24,	PON- GRAD BANJA LUKA	15 - IMOVINSKOPRAVNI	28.11.2024	REALIZIRANA	DA
P-305/24	Ž-BL-01-430/24,	JAVNI FOND ZA DJEČIJU ZAŠTITU REPUBLIKE SRPSKE N/R DIREKTORA JAVNI FOND ZA DJEČIJU ZAŠTITU REPUBLIKE SRPSKE FILIJALA BANJA LUKA	13 - PRAVA DJETETA	28.11.2024	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-306/24	Ž-BL-01-399/24,	SVEUČILIŠNI KLINIČKI CENTAR REPUBLIKE SRPSKE FOND ZDRAVSTVENOG OSIGURANJA REPUBLIKE SRPSKE MINISTARSTVO ZDRAVLJA I SOCIJALNE SKRBI REPUBLIKE SRPSKE	13 - PRAVA DJETETA	28.11.2024	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-307/24	Ž-BL-05-414/24,	GRAD PRNJAVOR	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	28.11.2024	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-308/24	Ž-BL-08-341/24,	REPUBLIČKA UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKO-PRAVNE POSLOVE	19 - UPRAVA	29.11.2024	REALIZIRANA	DA

P-309/24	Ž-SA-04-894/23, Ž-SA-04-897/23,	PARLAMENT FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO FEDERALNA UPRAVA POLICIJE SARAJEVO	10 - RADNI ODNOSI	2.12.2024	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-310/24	Ž-SA-07-880/23,	VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE FEDERALNO MINISTARSTVO PRAVDE SARAJEVO N/R MINISTRA KAZNENO POPRAVNI ZAVOD POLUOTVORENOG TIPRA TUZLA TUZLA	07 - ZATVORI	2.12.2024	OSTVARENA SURADNJA	NE
P-311/24	Ž-SA-05-848/24,	ŽUPANIJSKO TUŽITELJSTVO ZENIČKO – DOBOJSKE ŽUPANIJE ZENICA	05 - POLICIJA	2.12.2024	NEMA ODGOVORA	DA
P-312/24	Ž-SA-05-728/24,	HRVATSKA DEMOKRATSKA ZAJEDNICA 1990 OPĆINSKI ODBOR BUSOVAČA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	2.12.2024	NEMA ODGOVORA	NE
P-313/24	Ž-MO-06-89/23,	OPĆINA NEVESINJE ODJEL ZA PROSTORNO UREĐENJE I STAMBENO-KOMUNALNE POSLOVE NEVESINJE	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-11 - NA OSNOVU ETNIČKE PRIPADNOSTI	2.12.2024	REALIZIRANA	DA
P-314/24	Ž-SA-08- 1224/22,	OPĆINA NOVI GRAD SARAJEVO SLUŽBA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE SARAJEVO	19 - UPRAVA	2.12.2024	NEMA ODGOVORA	NE
P-315/24	Ž-LI-04-159/24, Ž-LI-04-160/24,	OPĆINA BUGOJNO JKP "VODOVOD I KANALIZACIJA" D.O.O. BUGOJNO	21 - KOMUNALNE USLUGE	5.12.2024	REALIZIRANA	DA
P-316/24	Ž-BR-04-224/24,	VLADA BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE -ODJEL ZA OBRAZOVANJE - PODODJELU ZA PREDŠOLSKO I OSNOVNO OBRAZOVANJE BRČKO -JAVNA USTANOVA VRTIĆU „NAŠA DJECA“ BRČKO DISTRIKT BOSNE I HERCEGOVINE BRČKO -UREDU GRADONAČLENKA-INSPEKTORATU BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE - UPRAVNOJ INSPEKCIJI -INSPEKTORU ZA OBRAZOVANJE BRČKO	11 - OBRAZOVANJE -- 11-1 - PREDŠKOLSKI ODGOJ	5.12.2024	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-317/24	Ž-BR-06-202/24,	VLADA BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE -ODJEL ZA OBRAZOVANJE - POLICIJA BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE NA ZNANJE -JAVNOJ USTANOVI GIMNAZIJA “VASO PELAGIĆ” BRČKO	16 - NASILJE -- 16-2 - VRŠNJAČKO NASILJE	5.12.2024	OSTVARENA SURADNJA	DA

P-318/24	Ž-BR-04-214/24,	VLADI BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE, ODJELU ZA ZDRAVSTVO I OSTALE USLUGE -PODODJELU ZA SOCIJALNU SKRB	24 - SOCIJALNA SKRB	5.12.2024	REALIZIRANA	DA
P-319/24	Ž-BR-04-186/24,	PON-VLADA BRČKO DISTRIKTA DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE ODJEL ZA ZDRAVSTVO I OSTALE USLUGE -PODODJEL ZA SOCIJALNU SKRB BRČKO	24 - SOCIJALNA SKRB	5.12.2024	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-320/24	Ž-BR-05-142/24,	JAVNA USTANOVA TREĆA OSNOVNA ŠKOLA BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE BRČKO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	5.12.2024	REALIZIRANA	DA
P-321/24	Ž-BR-04-197/24,	JAVNA USTANOVA OSNOVNA ŠKOLA „BRČANSKA MALTA“ MIROSLAVA KRLEŽE 27, TUZLA 75000 ŽUPANIJSKA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE TUZLANSKE ŽUPANIJE N/R RAVNATELJA RUDARSKA 72, 75000 TUZLA AIDA JAGANJAC 16. MUSLIMANSKE BRIGADE 58 75000 TUZLA	11 - OBRAZOVANJE	5.12.2024	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-322/24	Ž-LI-05-118/24,	POLICIJSKA STANICA LIVNO ŽUPANIJSKO TUŽITELJSTVO LIVNO	05 - POLICIJA	5.12.2024	REALIZIRANA	DA
P-323/24	Ž-BR-06-126/24,	JAVNOJ USTANOVI OSNOVNOJ ŠKOLI „JALA“ U TUZLI	01 - DISKRIMINACIJA -- 16-2 - VRŠNJAČKO NASILJE	9.12.2024	NEMA ODGOVORA	NE
P-324/24	Ž-BR-06-121/24,	MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA TUZLANSKE ŽUPANIJE POLICIJSKA UPRAVA TUZLA ŽUPANIJSKO TUŽITELJSTVO TUZLANSKE ŽUPANIJE MARŠALA TITA 137, TUZLA 75000	16 - NASILJE -- 16-2 - VRŠNJAČKO NASILJE	9.12.2024	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-325/24	Ž-BR-04-13/24,	JP "KOMUNALNOM BRČKO" D.O.O. BRČKO DISTRIKT BIH - PON	21 - KOMUNALNE USLUGE	10.12.2024	NEMA ODGOVORA	NE
P-326/24	Ž-BR-05-283/21,	ŽUPANIJSKOM TUŽITELJSTVU TUZLANSKE ŽUPANIJE - PON	05 - POLICIJA	10.12.2024	NEMA ODGOVORA	NE
P-327/24	Ž-BR-05-170/24,	MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA TUZLANSKE ŽUPANIJE N/R MINISTRA TURALIBEGOVA BB, TUZLA 75000	05 - POLICIJA	13.12.2024	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-328/24	Ž-BR-05-32/23, Ž-BR-05-34/23,	JAVNO PODUZEĆE CESTE FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE D.O.O. TEREZIJA 54, 71000 SARAJEVO	15 - IMOVINSKOPRAVNI, 32 - INCPEKCIJE	13.12.2024	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-329/24	Ž-BL-04-604/24,	JP „KOMUNALNO“ A.D. PALE	10 - RADNI ODNOSI	19.12.2024	NEMA ODGOVORA	NE

P-330/24	Ž-BL-08-558/24,	PON- GRAD BANJA LUKA GRADSKA UPRAVA GRADA BANJA LUKA	19 - UPRAVA	23.12.2024	NEMA ODGOVORA	NE
P-331/24	Ž-SA-05-313/24,	ŠPD "UNSKO-SANSKE ŠUME" D.O.O. BOSANSKA KRUPA BOSANSKA KRUPA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	20.12.2024	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-332/24	Ž-MO-05-20/24,	OPĆINA NEVESINJE NEVESINJE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	23.12.2024	REALIZIRANA	DA
P-333/24	Ž-MO-01-140/24,	CENTAR ZA SOCIJALNI RAD U LJUBUŠKOM LJUBUŠKI	13 - PRAVA DJETETA	23.12.2024	NEMA ODGOVORA	NE
P-334/24	Ž-BR-01-23/24,	PODODJELU ZA SOCIJALNU SKRB VLADE BRČKO DISTRIKTA BIH – CENTRU ZA SOCIJALNI RAD BRČKO.	13 - PRAVA DJETETA	24.12.2024	NEMA ODGOVORA	NE
P-335/24	Ž-BR-04-77/24,	VLADI BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE	14 - EKOLOGIJA I ZAŠTITA OKOLIŠA	24.12.2024	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-336/24	Ž-BL-06-331/24,	KOMISIJA ZA PAPIRI OD VRIJEDNOSTI REPUBLIKE SRPSKE	01 - DISKRIMINACIJA	27.12.2024	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-337/24	Ž-BL-05-381/24,	PON- OPĆINA KNEŽEVO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	27.12.2024	NEMA ODGOVORA	NE
P-338/24	Ž-SA-08-350/23,	GRAD ZENICA ZENICA	19 - UPRAVA	27.12.2024	NEMA ODGOVORA	NE
P-339/24	Ž-SA-05-719/24,	KJKP VODOVOD I KANALIZACIJA D.O.O. SARAJEVO SARAJEVO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	27.12.2024	REALIZIRANA	DA
P-340/24	Ž-SA-07-223/24,	KAZNENO POPRAVNI ZAVOD ZENICA ZENICA	07 - ZATVORI	27.12.2024	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-341/24	Ž-SA-06-1045/24,	AGENCIJA ZA JAVNE NABAVKE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	27.12.2024	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-342/24	Ž-SA-05-33/20,	OPĆINA STARI GRAD SLUŽBA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE SARAJEVO	32 - INSPEKCIJE	27.12.2024	NEMA ODGOVORA	NE
P-343/24	Ž-SA-05-435/24,	OPĆINA NOVI GRAD NOVI GRAD	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	27.12.2024	NEMA ODGOVORA	NE
P-344/24	Ž-SA-04-59/24,	MINISTARSTVO ZA OBRAZOVANJE, ZNANOST, KULTURU I SPORT ZENIČKO-DOBOJSKE ŽUPANIJE ZENICA	10 - RADNI ODNOSI	27.12.2024	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-345/24	Ž-SA-05-696/24,	FEDERALNA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE URBANISTIČKO-EKOLOŠKI INSPEKTORAT SARAJEVO	32 - INSPEKCIJE	27.12.2024	NEMA ODGOVORA	NE
P-346/24	Ž-LI-05-157/24, Ž-SA-06-878/24,	MINISTARSTVO ZA ODGOJ I OBRAZOVANJE ŽUPANIJE SARAJEVO I POLICIJSKA STANICA BUGOJNO	01 - DISKRIMINACIJE, 05 - POLICIJA	30.12.2024	REALIZIRANA	DA
P-347/24	Ž-BL-05-217/22,	OPĆINA PRNJAVOR ODJEL ZA PROSTORNO UREĐENJE	32 - INSPEKCIJE	31.12.2024	NEMA ODGOVORA	NE

P-348/24	Ž-BL-08-460/24,	GRAD BANJA LUKA ODJEL ZA PROSTORNO UREĐENJE	19 - UPRAVA	31.12.2024	NEMA ODGOVORA	NE
P-349/24	Ž-BL-04-536/24,	MINISTARSTVO PROSVJETE I KULTURE REPUBLIKE SRPSKE MINISTARSTVO ZDRAVLJA I SOCIJALNE SKRBI REPUBLIKE SRPSKE	23 - ZDRAVSTVO	31.12.2024	NEMA ODGOVORA	NE
P-350/24	Ž-BL-06-360/24,	JU DIREKCIJA REGIONALNIH CESTA USK	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	31.12.2024	NEMA ODGOVORA	NE

ANEKS I. PREGLED PRORAČUNA ZA 2024. GODINU**BOSNA I HERCEGOVINA**

Institucija: Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine

Sjedište: Banja Luka

ID: 4403087410007

Šifra djelatnosti: 69.10

Obrazac 2.

Organizacioni kod: 0304

Fond: Opći fond (10)

Projektni kod: 0

Zbirni obrazac: x

Pregled rashoda i izdataka po ekonomskim kategorijama

Razdoblje izvještavanja: od 01.01.2024. do 31.12.2024.

PRORAČUN

Redni broj	Opis	Ekonom. kod	Proračun	Izmjene i dopune (rebalans, preustroj, preraspodjela, rezerva, namjenska sredstva i dr.)	Korigirani proračun	Ostvareni kumulativni iznos ukupnih rashoda i izdataka	Ostvareni kumulativni iznos istog razdoblja prethodne godine	Postotak 7/6 x 100	Procenat 7/8 x 100
1	2	3	4	5	6 (4+5)	7	8	9	10
1	Ukupni rashodi i izdaci (2+16)		3.556.000	0	3.556.000	3.259.738	3.055.014	92	107
2	Ukupni tekući rashodi (3+6)	610000	3.490.000	-22.300	3.467.700	3.173.897	2.996.861	92	106
3	Plaće i naknade troškova zaposlenih (4+5)	611000	3.083.000	0	3.083.000	2.941.724	2.736.277	95	108
4	Bruto plaće i naknade plaća	611100	2.758.000	0	2.758.000	2.624.368	2.425.364	95	108
5	Naknade troškova zaposlenih	611200	325.000	0	325.000	317.356	310.913	98	102
6	Izdaci za materijal, sitan inventar i usluge (7+.....+15)	613000	407.000	-22.300	384.700	232.173	260.584	60	89
7	Putni troškovi	613100	106.000	0	106.000	65.989	78.760	62	84
8	Izdaci telefonskih i poštanskih usluga	613200	48.000	0	48.000	43.271	44.679	90	97
9	Izdaci za energiju i komunalne usluge	613300	8.000	0	8.000	3.882	3.679	49	106
10	Nabavka materijala i sitnog inventara	613400	42.000	0	42.000	37.276	36.566	89	102
11	Izdaci za usluge prijevoza i goriva	613500	27.000	0	27.000	14.057	16.537	52	85
12	Unajmljivanje imovine i opreme	613600	25.000	0	25.000	10.800	12.800	43	84
13	Izdaci za tekuće održavanje	613700	25.000	0	25.000	14.617	18.922	58	77
14	Izdaci osiguranja, bankarskih usluga i usluga platnog prometa	613800	8.000	0	8.000	5.407	4.932	68	110
15	Ugovorene i druge posebne usluge	613900	118.000	-22.300	95.700	36.874	43.709	39	84
16	Ukupni kapitalni izdaci		66.000	22.300	88.300	85.841	58.153	97	148
17	Izdaci za nabavku stalnih sredstava	821000	66.000	22.300	88.300	85.841	58.153	97	148
18	Nabavka opreme	821300	66.000	22.300	88.300	85.841	58.153	97	148

ANEKS II. PREGLED OBVEZA INSTITUCIJA BOSNE I HERCEGOVINE PREMA ZAKONU O SLOBODU PRISTUPA INFORMACIJAMA NA RAZINI INSTITUCIJA BOSNE I HERCEGOVINE

TABELA I – PREGLED PODNESENIH ZAHTJEVA ZA PRISTUP INFORMACIJAMA PO INSTITUCIJAMA BIH

Institucija Bosne i Hercegovine	Broj primljenih zahtjeva	Broj donesenih rješenja	Broj konačnih rješenja	Broj zahtjeva po kojima nisu donesena rješenja	Odobren pristup	Odbijen pristup	Djelomično odobren pristup	Odbačen	Ustupljen drugom tijelu	Obustavljen postupak	Izdato obavještenje	Riješeno u roku	Riješeno izvan roka	Drugostupanjska odluka	Odluka suda BiH
Agencija za statistiku BiH	3	0	0	0	2	0	0	1	0	0	3	1	2	0	0
Agencija za unaprjeđenje stranih investicija u BiH	4	4	4	0	4	0	0	0	0	0	0	4	0	0	0
Agencija za državnu službu BiH	17	15	15	2	11	1	3	0	1	1	2		17	1	0
Agencija za rad i zapošljavanje BiH	1	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0
Agencija za osiguranje u BiH	5	1	1	4	1	0	0	1	2	0	2	4	1	0	0
Agencija za nadzor nad tržištem BiH	9	1	1	8	1	0	0	0	0	0	8	9	0	0	0
Agencija za poštanski promet BiH	2	2	2	0	2	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0
Agencija za sigurnost hrane u BiH	4	4	4	0	4	0	0	0	0	0	0	4	0	0	0
Agencija za zaštitu osobnih podataka u BiH	4	4	4	0	4	0	0	0	0	0	0	4	0	0	0
Agencija za policijsku potporu	6	6	6	0	6	0	0	0	0	0	0	6	0	0	0
Agencija za forenzička ispitivanja i vještačenja	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Agencija za školovanje i stručno usavršavanje kadrova	2	2	2	0	2	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0
Agencija za razvoj visokog obrazovanja i oobezbjeđivanje kvalitete BiH	9	8	8	1	5	0	3	0	3	0	1	9	0	1	0
Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje BiH	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Agencija za identifikaciona dokumenta, evidenciju i razmjenu podataka BiH	20	20	20	0	20	0	0	0	0	0	0	20	0	0	0
Agencija za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije	9	9	9	0	5	0	4	0	0	0	4	9	0	0	0
Agencija za pružanje usluga u zračnoj plovidbi - BHANSA	2	2	2	0	1	1	0	0	0	0	0	2	0	0	0
Agencija za osiguranje depozita BiH	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Arhiv BiH	3	3	3	0	3	0	0	0	0	0	0	3	0	0	0
Centar za uklanjanje mina u BiH	3	3	3	0	3	0	0	0	0	0	0	3	0	0	0
Centar za informiranje i priznavanje dokumenata iz oblasti visokog obrazovanja	1	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0
Središnja harmonizacijska jedinica Ministarstva finansija i trezora BiH	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Središnje izborno povjerenstvo	52	52	52	0	23	17	4	7	0	0	1	52	0	1	0

Direkcija za koordinaciju policijskih tijela BiH	21	21	17	0	10	7	4	0	0	0	0	21	0	0	0
Direkcija za civilno zrakoplovstvo	7	5	7	2	4	0	1	0	2	0	2	7	0	0	0
Direkcija za europske integracije Savjeta ministara BiH	2	2	2	0	2	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0
Direkcija za ekonomsko planiranje Savjeta ministara BiH	2	2	2	0	2	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0
Državna agencija za istrage i zaštitu	11	2	2	9	0	9	2	0	0	0	9	11	0	0	0
Državna regulatorna agencija za radijacijsku i nuklearnu sigurnost	3	3	3	0	3	0	0	0	0	0	0	3	0	0	0
Državna regulatorna agencija za električnu energiju	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Elektroprijenos BiH	8	8	8	0	8	0	0	0	0	0	0	8	0	0	0
Fond za povratak	2	2	2	0	2	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0
Generalni sekretarijat Savjeta ministara BiH	35	23	23	12	17	5	1	1	0	0	5	35	0	0	0
Granična policija	67	20	20	47	13	7	0	0	0	0	47	67	0	3	0
Izвозno kreditna agencija BiH	3	3	3	3	0	3	0	0	0	0	0	3	0	0	0
Institut za akreditiranje BiH	10	10	10	0	8	1	1	0	0	0	0	10	0	0	0
Institut za metrologiju BiH	20	20	20	0	18	2	0	0	0	0	0	20	0	0	0
Institut za standardizaciju BiH	1	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0
Institut za intelektualnu svojinu BiH	6	6	6	0	4	0	2	0	0	0	0	6	0	0	0
Institut za nestale osobe	2	2	2	0	2	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0
Institucija ombudsmana za zaštitu potrošača u BiH	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Institucija ombudsmana za ljudska prava BiH	20	18	18	0	14	0	4	0	0	0	2	20	0	0	0
Komisija za koncesije BiH	4	4	4	0	4	0	0	0	0	0	0	4	0	0	0
Konkurencijski savjet BiH	3	3	3	0	3	0	0	0	0	0	0	3	0	0	0
Kancelarija za razmatranje žalbi	14	14	13	0	9	4	0	0	0	1	0	14	0	1	0
Kancelarija koordinatora za reformu javne uprave Savjeta ministara BiH	6	6	6	0	5	0	1	0	0	0	0	6	0	0	0
Kancelarija za veterinarstvo BiH	2	2	2	0	2	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0
Kancelarija za harmonizaciju i koordinaciju sustava plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju BiH	1	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0
Kancelarija za reviziju institucija BiH	3	3	3	0	3	0	0	0	0	0	0	3	0	0	0
Kancelarija za zakonodavstvo Savjeta ministara BiH	2	2	2	0	2	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0
Ministarstvo inozemnih poslova BiH	32	29	29	3	21	1	0	2	1	2	5	29	0	0	0
Ministarstvo civilnih poslova BiH	22	20	20	2	20	0	0	0	0	0	2	22	0	0	0
Ministarstvo financija i trezora BiH	18	18	18	0	14	1	1	0	0	0	0	18	0	1	0
Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH	15	12	12	3	10	0	2	0	0	1	1	1	15	0	0
Ministarstvo komunikacija i transporta BiH	21	20	20	1	20	0	0	0	1	0	0	21	0	0	0
Ministarstvo sigurnosti BiH	7	6	6	1	5	0	1	0	1	0	1	7	0	0	0

Obavještajno-sigurnosna agencija BiH	17	6	6	11	6	0	0	0	0	0	11	17	0	0	0
Odbor državne službe za žalbe Savjeta ministara BiH	2	2	2	0	2	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0
Parlamentarna skupština BiH	39	39	35	3	35	0	1	0	1	1	0	38	0	0	0
Pravobraniteljstvo BiH	4	2	2	2	2	0	0	2	0	0	2	4	0	0	0
Predsjedništvo BiH	18	14	12	4	4	7	2	0	4	0	4	18	0	6	0
Regulatorna agencija za komunikacije BiH	29	29	29	0	29	0	0	0	0	0	0	29	0	2	0
Regulatorni odbor željeznica BiH	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Služba za poslove sa strancima	67	64	62	3	60	4	0	0	3	0	3	67	0	0	0
Služba za zajedničke poslove institucija BiH	17	17	17	0	16	0	1	0	0	0	0	17	0	0	0
Sud BiH	363	83	83	280											
Savjet za državnu pomoć BiH	3	2	2	1	2	0	1	0	0	0	0	3	0	0	0
Tužiteljstvo BiH	90	67	67	23	40	22	5	3	0	0	9	90	0	3	,0
Uprava za neizravno oporezivanje BiH	57	54	54	3	34	18	2	1	0	0	0	31	3	4	0
Uprava BiH za zaštitu zdravlja bilja	2	2	2	0	2	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0
Ustavni sud BiH	14	14	14	0	11	3	0	0	0	0	0	14	0	0	0
Visoki sudbeni i tužiteljski savjet BiH	121	74	74	47	50	10	14	9	13	0	9	121	0	10	0
Zavod za izvršenje kaznenih sankcija, pritvora i drugih mjera BiH	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Memorijalni centar Srebrenica – Potočari	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Agencija za javne nabavke BiH	25	22	23	3	15	6	1	0	2	0	2	23	0	0	0
Kancelarija zastupnika Savjeta ministara BiH pred Europskim sudom za ljudska prava	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

TABLELA II – VRSTA TRAŽENIH INFORMACIJA

Institucija Bosne i Hercegovine	Osobne informacije	Informacije koje se odnose na 3. osobe	Informacije koje su pod kontrolom i posjedu institucije BiH	Ostale informacije
Agencija za statistiku BiH	0	0	2	1
Agencija za unaprjeđenje stranih investicija u BiH	0	0	4	0
Agencija za državnu službu BiH	0	1	15	1
Agencija za rad i zapošljavanje BiH	0	0	1	0
Agencija za osiguranje u BiH	0	2	2	1
Agencija za nadzor nad tržištem BiH	0	0	9	0
Agencija za poštanski promet BiH	0	0	2	0
Agencija za sigurnost hrane u BiH	0	0	4	0
Agencija za zaštitu osobnih podataka u BiH	0	0	4	0
Agencija za policijsku potporu	0	0	6	0
Agencija za forenzička ispitivanja i vještačenja	0	0	0	0
Agencija za školovanje i stručno usavršavanje kadrova	0	0	2	0
Agencija za razvoj visokog obrazovanja i oobezbjedivanje kvaliteta BiH	0	0	9	0
Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje BiH	0	0	0	0
Agencija za identifikaciona dokumenta, evidenciju i razmjenu podataka BiH	0	0	20	0

Agencija za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije	0	0	9	0
Agencija za pružanje usluga u zračnoj plovidbi - BHANSA	0	0	1	1
Agencija za osiguranje depozita BiH	0	0	0	0
Arhiv BiH	0	0	3	0
Centar za uklanjanje mina u BiH	0	0	3	0
Centar za informiranje i priznavanje dokumenata iz oblasti visokog obrazovanja	0	0	1	0
Središnja harmonizacijska jedinica Ministarstva financija i trezora BiH	0	0	0	0
Središnje izborno povjerenstvo BiH	0	0	52	0
Direkcija za koordinaciju policijskih tijela BiH	0	0	21	0
Direkcija za civilno zrakoplovstvo	0	2	5	0
Direkcija za europske integracije Savjeta ministara BiH	0	0	2	0
Direkcija za ekonomsko planiranje Savjeta ministara BiH	0	0	2	0
Državna agencija za istrage i zaštitu	0	2	9	0
Državna regulatorna agencija za radijacijsku i nuklearnu sigurnost	0	0	3	0
Državna regulatorna agencija za električnu energiju	0	0	0	0
Elektroprijenos BiH	0	0	8	0
Fond za povratak	0	0	2	0
Generalni sekretarijat Savjeta ministara BiH	0	0	24	11
Granična policija	14	27	0	26
Izvozno kreditna agencija BiH	0	0	3	0
Institut za akreditiranje BiH	0	0	10	0
Institut za metrologiju BiH	2	0	18	0
Institut za standardizaciju BiH	0	0	1	0
Institut za intelektualnu svojinu BiH	0	0	6	0
Institut za nestale osobe	0	0	2	0
Institucija ombudsmana za zaštitu potrošača u BiH	0	0	0	0
Institucija ombudsmana za ljudska prava BiH	0	0	20	0
Komisija za koncesije BiH	0	0	4	0
Konkurencijski savjet BiH	0	0	3	0
Kancelarija za razmatranje žalbi	0	0	14	0
Kancelarija koordinatora za reformu javne uprave Savjeta ministara BiH	0	0	5	0
Kancelarija za veterinarstvo BiH	0	0	2	0
Kancelarija za harmonizaciju i koordinaciju sustava plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju BiH	0	0	1	0
Kancelarija za reviziju institucija BiH	0	0	3	0
Kancelarija za zakonodavstvo Savjeta ministara BiH	0	0	2	0
Ministarstvo inozemnih poslova BiH	0	0	21	7
Ministarstvo civilnih poslova BiH	0	0	20	2
Ministarstvo financija i trezora BiH	0	0	18	0
Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH	0	0	12	3
Ministarstvo komunikacija i transporta BiH	0	0	20	1
Ministarstvo sigurnosti BiH	0	1	6	0
Obavještajno-sigurnosna agencija BiH	0	0	11	5
Odbor državne službe za žalbe Savjeta ministara BiH	0	0	2	0
Parlamentarna skupština BiH	0	0	37	2
Pravobraniteljstvo BiH	0	0	4	0
Predsjedništvo BiH	0	0	14	4
Regulatorna agencija za komunikacije BiH	0	0	29	0
Regulatorni odbor Željeznica BiH	0	0	0	0

Služba za poslove sa strancima	0	0	64	3
Služba za zajedničke poslove institucija BiH	0	0	0	0
Sud BiH	0	0	363	0
Savjet za državnu pomoć BiH	0	0	3	0
Tužiteljstvo BiH	0	0	67	23
Uprava za neizravno oporezivanje BiH	0	0	52	5
Uprava BiH za zaštitu zdravlja bilja	0	0	2	0
Ustavni sud BiH	0	0	14	0
Visoki sudbeni i tužiteljski savjet BiH	0	0	110	11
Zavod za izvršenje kaznenih sankcija, pritvora i drugih mjera BiH	0	0	0	0
Memorijalni centar Srebrenica – Potočari	0	0	0	0
Agencija za javne nabavke BiH	0	0	16	6
Kancelarija zastupnika Savjeta ministara BiH pred Europskim sudom za ljudska prava	0	0	0	0

PODACI ZA RAZINU ENTITETA

a) Javni tijela na razini Federacije Bosne i Hercegovine koji su tijekom 2024. godine dostavljali statističke podatke sukladno s ZOSPI:

1. Agencija za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine;
2. Centar za edukaciju sudaca i tužitelja u Federaciji BiH;
3. Federalni hidrometeorološki zavod;
4. Federalno ministarstvo zdravstva;
5. Federalno ministarstvo unutarnjih poslova;
6. Federalno ministarstvo kulture i sporta;
7. Federalno ministarstvo prostornog uređenja;
8. Federalna uprava za inspekcijske poslove;
9. Fond Memorijala Županije Sarajevo;
10. Federalni zavod za mirovinsko i invalidsko osiguranje;
11. Grad Goražde;
12. Grad Novi Travnik
13. Grad Mostar;
14. Grad Gračanica;
15. Grad Gradačac;
16. JP Međunarodna zračna luka „Sarajevo“;
17. JP Olimpijski bazen Otoka;
18. Županijski sud u Zenici;
19. Županijski sud u Tuzli;

20. Županijska uprava civilne zaštite Županije Sarajevo;
21. Županijska uprava za inspekcijske poslove Županije Sarajevo;
22. Županijsko tužiteljstvo Zeničko-dobojske županije;
23. Županijsko tužiteljstvo Županije Sarajevo;
24. Komisija za vrijednosne papire Federacije Bosne i Hercegovine;
25. Ministarstvo unutarnjih poslova Tuzlanske županije;
26. Ministarstvo unutarnjih poslova Županije Sarajevo;
27. Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša Unsko-sanske županije;
28. Općina Sanski Most;
29. Općina Kakanj
30. Općina Ključ;
31. Općina Hadžići;
32. Općina Novo Sarajevo;
33. Općina Tešanj;
34. Općina Fojnica;
35. Općina Čitluk;
36. Općina Ilijaš;
37. Općina Travnik;
38. Općina Tomislavgrad
39. Općina Busovača;
40. Općina Foča, Ustikolina;
41. Općina Maglaj;
42. Općinski sud u Visokom;
43. Općinski sud u Kaknju;
44. Razvojna banka Federacije BiH
45. Regulatorna komisija za energiju u Federaciji Bosne i Hercegovine (FERK);
46. Sveučilište u Sarajevu;
47. Vlada Federacije Bosne i Hercegovine;

U izvještajnoj godini, obvezu dostavljanja statističkih podataka sukladno s ZOSPI ispunilo je 47 javnih tijela na području Federacije Bosne i Hercegovine.

b) Javna tijela na razini Republike Srpske koja su tijekom 2024. godine dostavila statističke podatke sukladno s ZOSPI:

1. Fond za mirovinsko-invalidsko osiguranje Republike Srpske;
2. Grad Gradiška;
3. Javna ustanova „Vode Srpske“ Bijeljina;
4. Okružno javno tužiteljstvo Banja Luka;
5. Okružni gospodarski sud Doboj;
6. Okružni sud u Doboju;
7. Osnovni sud u Tesliću;

U 2024. godini, obvezu dostavljanja statističkih podataka ispunilo je 7 javnih tijela na razini Republike Srpske.

c) Tijekom 2024. godine sljedeća javna tijela su ispunila obvezu dostavljanja rješenja o službeniku za informiranje, Vodič i Indeks registra sukladno s ZOSPI:

1. Agencija za kvalitetu i akreditaciju u zdravstvu u FBiH;
2. Agencija za bankarstvo FBiH;
3. Federalno ministarstvo prostornog uređenja;
4. JU Centar za edukaciju sudaca i tužitelja u Federaciji BiH;
5. Federalno ministarstvo rada i socijalne politike;
6. Federalno ministarstvo unutarnjih poslova;
7. Federalna uprava policije;
8. Federalno ministarstvo za pitanja branitelja i invalida domovinskog rata
9. Vlada Županije Sarajevo;
10. Ured za borbu protiv korupcije i upravljanje kvalitetom Županije Sarajevo;
11. Fond memorijala Županije Sarajevo;
12. Pravobraniteljsvo Županije Sarajevo;
13. Ministarstvo za boračka pitanja Županije Sarajevo;
14. Kabinet predsjedatelja i zamjenika predsjedatelja Županije Sarajevo;
15. JU Zavod za hitnu medicinsku pomoć Županije Sarajevo;
16. Sveučilište u Sarajevu;
17. Stručna služba Vlade Županije Sarajevo;
18. Zavod zdravstvenog osiguranja Županije Sarajevo;

19. JU Osnovna glazbena škola “Mladen Pozajić” Sarajevo;
20. Kazneno popravni zavod poluotvorenog tipa Tuzla;
21. JU Služba za zapošljavanje TK;
22. Memorijalni centar Srebrenica;
23. Sekretarijat za zakonodavstvo Vlade Zeničko-dobojske županije;
24. Stručna služba za razvoj i međunarodne projekte Zeničko-dobojske županije;
25. Ministarstvo za pitanje boraca i ratnih vojnih invalida Unsko-sanske županije;
26. Ministarstvo za obrazovanje, mlade, znanost, kulturu i sport BPK Goražde
27. Ministarstvo za unutarnje poslove BPK Goražde
28. Županijsko tužiteljstvo Unsko-sanske županije;
29. Ministarstvo gospodarstva Srednjobosanske županije;
30. Ured Vlade Zapadnohercegovačke županije za europske integracije;
31. Zavod zdravstvenog osiguranja Hercegovačko-neretvanske županije;
32. Javna ustanova Centar za socijalni rad Sapna;
33. Općina Odžak;
34. Općina Busovača;
35. Općina Maglaj;
36. Općinski sud u Živinicama;
37. Okružni sud u Doboju.

ANEKS III. TABELARNI PRIKAZ STATISTIČKIH POKAZATELJA

ODJEL	Zaprimljeno u 2024.	Preneseno iz ranijih godina	Ukupno rađeno u 2024.	Ukupno završeno u 2024.	Preneseno u 2025.g.
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece	299	153	452	269	183
02 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba sa invaliditetom	60	39	99	73	26
03 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina	10	9	19	6	13
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava	704	437	1141	689	452
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava	764	477	1241	728	513
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije	196	210	406	195	211
07 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode	107	58	165	94	71
08 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi	652	351	1003	636	367
UKUPNO	2792	1734	4526	2690	1836

Rad po žalbama po odjelima u 2024. godini

Odjel	Broj
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece // Sarajevo	147
02 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba sa invaliditetom // Sarajevo	34
03 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina // Sarajevo	8
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava // Sarajevo	326
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava // Sarajevo	323
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije // Sarajevo	110
07 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode // Sarajevo	86
08 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi // Sarajevo	324
Ukupan broj predmeta Sarajevo	1358
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece // Banja Luka	109
02 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba sa invaliditetom // Banja Luka	21
03 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina // Banja Luka	1
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava // Banja Luka	169
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava // Banja Luka	247
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije // Banja Luka	65
07 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode // Banja Luka	18
08 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi // Banja Luka	155
Ukupan broj predmeta Banja Luka	785
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece // Brčko	11
02 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba sa invaliditetom // Brčko	2
03 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina // Brčko	1
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava // Brčko	121
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava // Brčko	53
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije // Brčko	17
08 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi // Brčko	61
Ukupan broj predmeta Brčko	266
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece // Mostar	22
02 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba sa invaliditetom // Mostar	2
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava // Mostar	40
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava // Mostar	62
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije // Mostar	1
07 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode // Mostar	3
08 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi // Mostar	47
Ukupan broj predmeta Mostar	177
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece // Livno	10
02 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba sa invaliditetom // Livno	1
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava // Livno	48
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava // Livno	79
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije // Livno	3
08 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi // Livno	65
Ukupan broj predmeta Livno	206
Ukupan broj predmeta u instituciji	2792

Broj žalbi po uredima u 2024. godini

Povreda prava	Potkategorija	Broj predmeta
01 - Diskriminacija	00 - Ostalo	86
01 - Diskriminacija	01-01 - Uznemiravanje	6
01 - Diskriminacija	01-02 - Seksualno uznemiravanje	2
01 - Diskriminacija	01-03 - Mobing	40
01 - Diskriminacija	01-06 - Podsticanje na diskriminaciju	1
01 - Diskriminacija	01-07 - Na osnovu rase	1
01 - Diskriminacija	01-09 - Na osnovu jezika	4
01 - Diskriminacija	01-10 - Na osnovu vjere	1
01 - Diskriminacija	01-11 - Na osnovu etničke pripadnosti	12
01 - Diskriminacija	01-12 - Na osnovu nacionalnog ili socijalnog podrijetla	4
01 - Diskriminacija	01-14 - Na osnovu političkog ili drugog uvjerenja	27
01 - Diskriminacija	01-17 - Na osnovu obrazovanja	11
01 - Diskriminacija	01-18 - Na osnovu društvenog položaja i spola	1
01 - Diskriminacija	01-19 - Na osnovu seksualne orijentacije	4
01 - Diskriminacija	01-20 - Na osnovu rodnog identiteta	1
01 - Diskriminacija	01-22 - Na osnovu starosne dobi	1
01 - Diskriminacija	01-23 - Na osnovu invaliditeta	2
01 - Diskriminacija	01-24 - Govor mržnje	1
01 - Diskriminacija	16-1 - nasilje u obitelji	1
01 - Diskriminacija	16-2 - vršnjačko nasilje	1
01 - Diskriminacija	SUMA	207
02 - Mediji i sloboda informiranja	SUMA	9
03 - Pristup informacijama	00 - Ostalo	142
03 - Pristup informacijama	03-1 - neodlučivanje u zakonskom roku	65
03 - Pristup informacijama	03-2 - odbijanje pristupa informacijama	33
03 - Pristup informacijama	03-3 - pravo na dvostupnjevitos	1
03 - Pristup informacijama	SUMA	241
04 - Vjerske slobode / religija	SUMA	7
05 - Policija	00 - Ostalo	113
05 - Policija	05-1 - žalba na rad policije	41
05 - Policija	05-2 - žalbe policijskih službenika	6
05 - Policija	SUMA	160
06 - Javni prihodi	SUMA	1
07 - Zatvori	00 - Ostalo	91
07 - Zatvori	05-1 - žalba na rad policije	1
07 - Zatvori	07-1 - korištenje zavodskih pogodnosti i posjeti	3
07 - Zatvori	07-2 - zdravstvena skrb i higijenski uvjeti	9
07 - Zatvori	07-4 - pomilovanja	1
07 - Zatvori	SUMA	105
08 - Ravnopravnost spolova	SUMA	5
09 - Pravosuđe	00 - Ostalo	173
09 - Pravosuđe	09-1 - žalbe na rad sudaca/sutkinja	17
09 - Pravosuđe	09-2 - dužina trajanja postupka (članak 6)	50
09 - Pravosuđe	09-3 - izvršenje presuda	32

09 - Pravosuđe	09-4 - VSTV	8
09 - Pravosuđe	SUMA	280
10 - Radni odnosi	SUMA	242
11 - Obrazovanje	00 - Ostalo	19
11 - Obrazovanje	01-03 - Mobing	1
11 - Obrazovanje	01-04 - Segregacija	1
11 - Obrazovanje	01-11 - Na osnovu etničke pripadnosti	1
11 - Obrazovanje	11-1 - predškolski odgoj	2
11 - Obrazovanje	11-2 - osnovno obrazovanje	8
11 - Obrazovanje	11-3 - srednje obrazovanje	3
11 - Obrazovanje	11-4 - visoko obrazovanje	6
11 - Obrazovanje	SUMA	41
12 - Osobe sa invaliditetom	SUMA	63
13 - Prava djeteta	00 - Ostalo	260
13 - Prava djeteta	11-3 - srednje obrazovanje	1
13 - Prava djeteta	13-1 - Centri za socijalni rad	28
13 - Prava djeteta	SUMA	289
14 - Ekologija i zaštita okoliša	SUMA	17
15 - Imovinskopравни	SUMA	135
16 – Nasilje	00 - Ostalo	5
16 – Nasilje	16-1 - nasilje u obitelji	7
16 – Nasilje	16-2 - vršnjačko nasilje	4
16 – Nasilje	SUMA	16
17 - Javne isprave	SUMA	11
18 – Manjine	SUMA	10
19 – Uprava	SUMA	263
20 - Ratne štete	SUMA	6
21 - Komunalne usluge	SUMA	156
22 - Vladina i ministarska imenovanja	SUMA	72
23 - Zdravstvo	SUMA	56
24 - Socijalna skrb	SUMA	57
25 – Mirovine	SUMA	139
26 – Tužiteljstva	SUMA	72
27 – Pravobraniteljstva	SUMA	2
28 - Predmeti korupcije	SUMA	6
29 - Migracije i azil	SUMA	23
30 - Sloboda okupljanja	SUMA	4
31 - Odvjetnici	SUMA	10
32 - Inspekcije	SUMA	85
33 - Besplatna pravna pomoć	SUMA	2
SUMA	SUMA	2792

Broj žalbi primljenih po potkategorijama u 2024. godini

R.br.	Način okončanja	Predmeti 2024	Predmeti iz ranijih godina	Ukupno
1	U tijeku intervencije Ombudsmana	389	220	609
2	Preporukom Ombudsmana	113	204	317
3	Nezainterasiranost stranke za dalje vođenje postupka	299	144	443
4	Neprihvatljiva žalba	409	137	546
5	Na drugi način	435	260	695
6	Nenadležnost i ustupanje predmeta nadležnom tijelu	47	10	57
7	Proslijeđen drugom uredu Ombudsmana	3	1	4
8	Specijalnim izvješćem	2	9	11
9	Ponovni postupak	7	1	8
10	Ukupno	1704	986	2690

SAMO ZA NEPRIHVATLJIVA ŽALBA - POTKATEGORIZACIJA

00 - ostalo	142	32	174
01 - anonimna žalba	1	0	1
02 - zlonamjerna žalba	0	0	0
03 - neosnovana žalba	208	90	298
04 - žalba ne sadrži nikakav zahtjev	5	1	6
05 - narušavanje legitimnih prava treće strane	0	0	0
06 - kašnjenje podnosioca od jedne godine nakon činjenica, događaja ili odluke	5	2	7
07 - nisu iscrpljena sva pravna sredstva	8	2	10
08 - žalba nepotpuna ili nerazumljiva (nije naknadno dopunjena)	17	2	19
09 - podnositelj odustao od žalbe	6	3	9
10 - žalba sa već razmatranim činjenicama (dupliranje žalbe)	16	4	20
11 - činjenično stanje prije 14. prosinca 1995.g.	1	1	2
Ukupno	409	137	546

Broj žalbi koje su završene//način okončanja žalbi u 2024. godini

R.br.	Povreda prava	Broj preporuka
1	01 - Diskriminacija	43
2	03 - Pristup informacijama	82
3	05 - Policija	14
4	07 - Zatvori	8
5	09 - Pravosuđe	14
6	10 - Radni odnosi	28
7	11 - Obrazovanje	4
8	12 - Osobe sa invaliditetom	8
9	13 - Prava djeteta	24
10	14 - Ekologija i zaštita okoliša	6
11	15 - Imovinskopравни	9
12	16 - Nasilje	4
13	17 - Javne isprave	2
14	18 - Manjine	1
15	19 - Uprava	50
16	20 - Ratne štete	2
17	21 - Komunalne usluge	11
18	22 - Vladina i ministarska imenovanja	35
19	23 - Zdravstvo	3
20	24 - Socijalna skrb	7
21	25 – Mirovine	9
22	26 – Tužiteljstva	3
23	32 – Inspekcije	22
24	33 - Besplatna pravna pomoć	1
29	UKUPNO	390

Način realizacije	Broj predmeta
Djelomično realizirana	12
Nema odgovora	92
Nije realizirana	61
Ostvarena suradnja	80
Realizirana	145
Ukupno	390

Broj žalbi s preporukama izdatim u 2024. godini po kategorijama povreda prava i realizaciji

Naziv odjela	Broj preporuka
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece	24
02 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba sa invaliditetom	6
03 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina	1
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava	63
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava	149
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije	38
07 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode	7
08 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi	62
Ukupan broj preporuka	350

Broj preporuka po odjelima u 2024. godini

Naziv odjela	Broj predmeta sa preporukom u 2024. godini
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece	24
02 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba sa invaliditetom	8
03 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina	1
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava	69
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava	165
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije	48
07 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode	8
08 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi	67
Ukupan broj preporuka u predmetima	390

Broj žalbi s izdatom preporukom po odjelima u 2024. godini

Kancelarija	Broj preporuka
Sjedište Institucije Banja Luka	147
Ured Sarajevo	109
Ured Brčko	49
Ured Mostar	9
Ured Livno	36
Ukupan broj preporuka	350

Broj preporuka u 2024. godini

Kancelarija	Broj predmeta sa preporukom
Sjedište Institucije Banja Luka	160
Ured Sarajevo	125
Ured Brčko	51
Ured Mostar	9
Ured Livno	45
Ukupan broj preporuka u predmetima	390

Broj žalbi s izdatom preporukom u 2024. godini

20 najčešćih protivnih strana iz oblasti sudova

R. Br.	Naziv tijela	Broj predmeta	Sjedište tijela
1	OPĆINSKI SUD U SARAJEVU	40	SARAJEVO
2	OSNOVNI SUD BANJA LUKA	27	BANJA LUKA
3	ŽUPANIJSKI SUD SARAJEVO	18	SARAJEVO
4	VISOKO SUDBENO I TUŽITELJSKO VIJEĆE BIH	15	SARAJEVO
5	ŽUPANIJSKO TUŽITELJSTVO ŽUPANIJE SARAJEVO	15	SARAJEVO
6	OPĆINSKI SUD TUZLA	14	TUZLA
7	OPĆINSKI SUD LIVNO	13	LIVNO
8	ŽUPANIJSKO TUŽITELJSTVO HNŽ MOSTAR	12	MOSTAR
9	ŽUPANIJSKO TUŽITELJSTVO TUZLANSKE ŽUPANIJE	11	TUZLA
10	OPĆINSKI SUD MOSTAR	11	MOSTAR
11	TUŽITELJSTVO BIH	11	SARAJEVO
12	OPĆINSKI SUD BIHAĆ	11	BIHAĆ
13	VRHOVNI SUD FBiH	10	SARAJEVO
14	OKRUŽNI SUD BANJA LUKA	9	BANJA LUKA
15	SUD BIH	8	SARAJEVO
16	OPĆINSKI SUD TRAVNIK	8	TRAVNIK
17	OKRUŽNO JAVNO TUŽITELJSTVO BANJA LUKA	7	BANJA LUKA
18	OPĆINSKI SUD TEŠANJ	7	TEŠANJ
19	OSNOVNI SUD BIJELJINA	6	BIJELJINA
20	ŽUPANIJSKO TUŽITELJSTVO SREDNJOBOSANSKE ŽUPANIJE	6	TRAVNIK

20 najčešćih protivnih strana bez oblasti pravosuđa

R. Br.	Naziv tijela	Broj predmeta	Sjediste tijela
1	GRAD BANJA LUKA	37	BANJA LUKA
2	FEDERALNI ZAVOD MIO	36	TUZLA
3	MUP REPUBLIKE SRPSKE	33	BANJA LUKA
4	MUP ŽUPANIJE SARAJEVO	33	SARAJEVO
5	FEDERALNI ZAVOD MIO TUZLA	32	TUZLA
6	SREDIŠNJE IZBORNO POVJERENSTVO BiH	29	SARAJEVO
7	KPZ ZENICA	26	ZENICA
8	FOND MIO REPUBLIKE SRPSKE	21	BIJELJINA
9	JU CENTAR ZA SOCIJALNI RAD BANJA LUKA	17	BANJA LUKA
10	VLADA FEDERACIJE BIH	17	SARAJEVO
11	MINISTARSTVO PROSVJETE I KULTURE REPUBLIKE SRPSKE	16	BANJA LUKA
12	MUP ZE-DO ŽUPANIJE	16	ZENICA
13	CENTAR ZA SOCIJALNI RAD MOSTAR	14	MOSTAR
14	ŽUPANIJSKA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE ŽUPANIJE SARAJEVO	14	SARAJEVO
15	FEDERALNA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE	13	SARAJEVO
16	MUP UNSKO-SANSKE ŽUPANIJE	13	BIHAĆ
17	KPZ TUZLA	12	TUZLA
18	OPĆINA CENTAR SARAJEVO	12	SARAJEVO
19	OPĆINA NOVO SARAJEVO	12	SARAJEVO
20	FEDERALNO MINISTARSTVO RADA I SOCIJALNE POLITIKE	11	SARAJEVO

Realizacija preporuka 2024. godina

R.br.	BROJ PREDMETA	BROJ PREPORUKE	GLAVNA PREPORUKA	POVREDA PRAVA	REALIZACIJA PREPORUKE	ZAPRIMLJEN ODGOVOR	REALIZACIJA I SADRŽAJ ODGOVORA
1	POVREDA PRAVA :	01 - Diskriminacija					
2	Realizirana						
3	Ž-BR-06-350/23	P-83/24	1. da bez odlaganja pristupi propisivanju procedure o internom premještanju, odnosno preispitivanju postojećih ukoliko postoje, imajući u vidu nalaz i mišljenje Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine. 2. da u roku od 15 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o načinu realizacije iste.	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	Ministarstvo unutrašnjih poslova Tuzlanskog kantona dostavilo je akt broj: 08-06/1-03.2-3-6616/24 od 08.04.2024.godine u kojem se između ostalog navodi: „...da se u konkretnom slučaju ne radi o internom premještanju policijskog službenika ..., nego o angažovanju policijskih službenika u pogledu obavljanja određenih policijskih poslova u okviru radnog mjesta kojeg policijski službenik već obavlja, tj. povremeno angažovanje u Jedinicu policije za sprečavanje narušavanja javnog reda i mira u većem obimu (udaljem tekstu: Jedinica). Shodno tome, navedene odredbe Zakona o policijskim službenicima Tuzlanskog kantona i Pravilnika o internom premještanju policijskih službenika se ne primjenjuju prilikom angažovanja policijskih službenika i njihovog odabira u Jedinicu. Naime, procedura o popunjavanju i angažovanju policijskih službenika u Jedinicu propisana je depešama, broj: 08-06/2- 3-19/23 od 18.01.2023. godine, gdje je između ostalog navedeno: „Popunjavanje Jedinice se vrši na način da komandir Operativne jedinice uz konsultacije sa komandirom Voda i Odjeljenja predlaže nove pripadnike Jedinice. Prijedlog o popuni Jedinice se dostavlja komandantu Jedinice na saglasnost, te depešom broj: 08-06/2-2-226/23 od 26.09.2023. godine, gdje je decidno propisano da imajući u vidu značaj i ulogu rukovođenja policijskih uprava i policijskih stanica potrebno je da se u narednom periodu popuna Jedinice vrši na sljedeći način: „Komandir operativne Jedinice uz konsultacije sa komandirom Voda i Odjeljenja predlaže nove pripadnike Jedinice, prijedlog o popuni Jedinice se dostavlja komandiru Policijske stanice i načelniku Policijske uprave na saglasnost, a tako sačinjen prijedlog od strane komandira Policijske stanice i načelnika Policijske uprave dostavlja komandantu Jedinice na odobravanje“. Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaključuju da u ovom momentu nema osnova za dalje postupanje u predmetnoj pravnoj stvari. Sažetak ove Preporuke je objavljen na zvaničnoj internet stranici Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a Ombudsmeni Bosne i Hercegovine će istu ustvriti i u svoj Izvještaj o rezultatima rada za 2024.godinu, koji će biti podnijet Predsjedništvu Bosne i Hercegovine, Predstavničkom domu i Domu naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine i Narodnoj skupštini Republike Srpske.
4	Ž-BR-06-36/24	P-95/24	1. da prilikom provođenja bilo koje vrste programa finansijske ili druge podrške i pomoći domaćinstvima/građanima, imaju u vidu odredbe Ustava Bosne i Hercegovine, međunarodnih dokumenata ljudskih prava koja se nalaze u dodatku Ustava i Zakona o zabrani diskriminacije Bosne i Hercegovine, te osiguraju ostvarivanje prava građana po principu nediskriminacije, 2. da poduzme neophodne radnje kako bi evidencije građana bile potpune i u svakom slučaju odgovorile zahtjevima raspisanih procedura, 3. da u roku od 15 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o načinu realizacije iste.	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	U postupku praćenja realizacije preporuke zaprimljen je akt Federalnog ministarstva rada i socijalne politike broj: 04-45-501/24 ID od 15.04.2024.godine, u kojem se navodi: “ Federalnom ministarstvu rada i socijalne politike dostavili ste Preporuku u vezi žalbe gđe. Adijate Iliširović, a vezano za Javni poziv za dodjelu sredstava s pozicije Tekućeg transfera drugim razinama vlasti i fondovima - Podrška Europske unije Bosni i Hercegovini u cilju ublažavanja negativno socio-ekonomskog utjecaja energetske krize, kojom tražite obavijest o načinu realizacije iste. S tim u vezi, obavještavam Vas da će Federalno ministarstvo rada i socijalne politike prilikom provođenja budućih programa finansijske ili druge podrške i pomoći domaćinstvima/građanima, imati u vidu gore navedenu Preporuku.” Obzirom na naprijed navedeno, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaključuju da u ovom momentu nema osnova za dalje postupanje u predmetnoj pravnoj stvari, zbog čega donose odluku da se u skladu sa odredbom člana 35. stav 1.tačka 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine , zatvara predmet pod brojem Ž- BR-06-36/24.
5	Ž-SA-06-922/23	P-87/24	Ministarstvu unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo • da u skladu sa nalazima iz ove preporuke, preispita spornu zakonsku odredbu i razmotri sačinjavanje prijedloga izmjena Zakona o policijskim službenicima Kantona Sarajevo, u dijelu člana 52. stav 1. tačka c., koji će biti usklađen sa Okvirnim zakonom o visokom obrazovanju u BiH i Zakonom o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo; • da najkasnije u roku od 30 (trideset) dana od dana prijema ove preporuke obavijeste Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o poduzetim aktivnostima u cilju realizacije ove preporuke.	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	„U vezi sa Vašim aktom broj: Ž-SA-06-922/23 od 22.03.2024. godine (preporuka broj P-87/24) u kojem ste Ministarstvu unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo dali preporuku da preispita i razmotri sačinjavanje prijedloga izmjena Zakona o policijskim službenicima Kantona Sarajevo u djelu člana 52. stav 1) tačka c), koji će biti usklađen sa Okvirnim zakonom o visokom obrazovanju u BiH i Zakonom o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo obavještavam Vas da Ministarstvo unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo postupa po zaključcima Skupštine Kantona Sarajevo koje je ista donijela na Drugoj hitnoj sjednici održanoj dana 08.04.2024. godine, a u kojima je pod tačkom 11. navedeno da se zadužuje Ministarstvo unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo i Uprava policije Kantona Sarajevo da izvrši svoubuhvatnu analizu primjene Zakona o unutrašnjim poslovima Kantona Sarajevo i Zakona o policijskim službenicima Kantona Sarajevo, kao i podzakonskih propisa koji proizilaze iz navedenih zakona, te nakon provedene analize predloži izmjene i dopune predmetnih zakona, kao i druge uočene nedostatke u dosadašnjoj primjeni navedenih propisa, a sve u cilju što boljeg, efikasnijeg i funkcionalnijeg rada. Ministarstvo unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo je pristupilo formiranju radne grupe koja će provoditi navedeni zaključak Skupštine Kantona Sarajevo, te će prilikom sveukupne analize Zakona o policijskim službenicima Kantona Sarajevo uzeti u obzir i Vašu preporuku broj: P-87/24 i razmotriti mogućnost izmjene člana člana 52. stav 1) tačka c. Zakona o policijskim službenicima Kantona Sarajevo“.
6	Ž-SA-06-964/23	P-106/24	P R E P O R U K U JP Autoceste Federacije Bosne i Hercegovine – Nadzornom odboru 1. Da imajući u vidu navode iz ove Preporuke preispita odredbe Poslovnika o radu - Poglavlje XII., članove 82. i 83. i donese unutrašnji akt kojim će posebno urediti pravila o pokretanju i utvrđivanju disciplinske odgovornosti uposlenika JP Autoceste Federacije Bosne i Hercegovine u skladu s kojim će razmotriti konkretni predmetni slučaj. 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju njene realizacije.	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	U tekstu navedenog Pravilnika ugradili smo odredbe za koje smatramo da su u skladu sa Vašim preporukama odnosno posebno uredili pravila o pokretanju i utvrđivanju disciplinske odgovornosti uposlenika JP Autoceste FBiH d.o.o. Mostar, te predvidjeli odvajanje inicijatora odnosno podnosioca prijave od organa za vođenje disciplinskog postupka i izricanja disciplinske mjere. Nakon konačnog usvajanja navedenog Pravilnika za provođenje postupka za utvrđivanje disciplinske odgovornosti radnika JP Autoceste FBiH d.o.o. Mostar, obavijestit ćemo Vas o provođenju preporuka vezano za navode iz predmetnog dopisa.” Shodno naprijed navedenom, a s obzirom da su Ombudsmeni Bosne i Hercegovine poduzetim radnjama u konkretnom predmetu iscrpili sve mjere i aktivnosti koje mogu poduzimati u skladu sa nadležnostima propisanim Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine , te da je nadležni organ postupio po Preporuci broj: P-964/23 od 16.04.2024. godine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili da nema osnova za daljim postupanjem po žalbi, zbog čega se predmet ovom odlukom zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
7	Ž-BL-06-90/24	P-114/24	P R E P O R U K U Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine da u skladu sa nalazima iz ove preporuke i ustavnim i zakonskim odredbama koji propisuju nadležnosti institucija Bosne i Hercegovine, preduzme mjere iz svoje nadležnosti sa ciljem korištenja rodno osjetljivog jezika u izradi, izmjeni ili prevodu Ustava Bosne i Hercegovine, kada se takva pitanja nadu na dnevnom redu.	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	Izdavanjem preporuke najvišem zakonodavnom tijelu iscrpljene su mogućnosti koje Institucija Ombudsmena ima u postupanju po individualnim zahtjevima građana. Nalaz i dispozitiv Preporuke ujedno predstavlja konačan, meritiran i javno objavljen stav Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, po predmetu žalbe, koji možete koristiti u bilo kojem drugom postupku pokrenutom ovim povodom.

8	Ž-BL-06-38/24	P-125/24	PREPORUKU Islamskom pedagoškom fakultetu u Bihaću 1. Da odmah po prijemu ove Preporuke poduzme sve aktivnosti s ciljem prevazilaženja narušenih međuljudskih odnosa i nedostatka komunikacije između podnositeljice žalbe i nadređenog, na način da se pokušaju iznaći uzroci, posljedice i zajednička rješenja nastale situacije, 2. Da preduzme sve aktivnosti u okviru svoje nadležnosti za pronalaženje najboljeg rješenja u cilju poboljšanja međuljudskih odnosa na Fakultetu 3. Da u roku od 30 dana obavijesti Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke.	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	Dekan Islamskog pedagoškog fakulteta u Bihaću Hajrudin Hodžić dostavio je Instituciji Ombudsmena, dana 01.08.2024. godine Instituciji Ombudsmena traženi odgovor na Preporuku. U Odgovoru dekana navodi se da je početkom mjeseca jula podnio ostavku na mjesto dekana Fakulteta, kao i da je jedan od razloga koji je prethodio ostavci kontinuirani mobing koji je doživljavao od Vas kao zaposlenice Fakulteta. Dalje se navodi kako ste ga prijavili SIPA-i zbog nesigurnosti na radnom mjestu, da je istraga sprovedena ali da je odbačena kao neosnovana. Navodi se da ste prijavili dekana za mobing kao i da ste negirali te tvrdnje. U Odgovoru se navodi kako je dana 02.07.2024. godine sproveden disciplinski postupak za teže povrede radne obaveze protiv Vas gdje Vam je izrečen pismeni ukor. Shodno svemu navedenom, uzimajući u obzir da su izdavanjem Preporuke, kao i odgovorom na Preporuku iscrpljene sve mogućnosti koje Institucija Ombudsmena ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, donesena je odluka kao u uvodu ovog Obavještenja u skladu sa članom 35. stav 1 tačka 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).
9	Ž-SA-06-1173/23	P-156/24	GRAWE OSIGURANJU DD SARAJEVO 1. u cilju osiguranja mehanizama za rješavanje i preveniranje ovakvih i sličnih situacija, poduzme mjere u cilju implementacije članka 24. stavak 4. Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini prema kojem su sva javna tijela te ostale pravne osobe dužni u svoje opće pravne akte, ili kroz posebne pravne akte, regulirati načela i principe jednakog postupanja, te da osiguraju učinkovite interne procedure zaštite od diskriminacije; 2. da u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine o načinu realizacije iste.	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	U vezi sa preporukom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, zaprimljen je odgovor Grawe osiguranja, d.d. akt broj 10112/24 od 25.06.2024. godine, u kojem se navodi da je internim dokumentima osiguravajuće kuće regulirana procedura prijave diskriminacije, mobinga i ostalih oblika kršenja prava. Akt naprijed navedeni broj prosljeđen je pritužiteljici dana 10.07.2024. godine. Obzirom na činjenicu da je preporuka pod navedenim brojem ispoštovana, to je odlučeno je da se u skladu sa člankom 35. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, ovom odlukom predmet zatvori. Protiv odluka koje donose Ombudsmani za ljudska prava BiH nije dozvoljena žalba u smislu članka 22. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine .
10	Ž-BL-06-157/24	P-215/24	P R E P O R U K U Ministarstvo unutrašnjih poslova Unsko-sanskog kantona 1.Da u dobroj vjeri preispita odluku o nagrađivanju podnosioca žalbe, posebno u svjetlu preporuka najvišeg državnog tijela za gonjenje počinilaca krivičnih djela , kako je podrobnije obrazloženo u nalazima iz ove Preporuke; 2.da u roku od 30 dana dostave Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine informacije o mjerama preduzetim na realizaciji ove Preporuke.	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	Dana 30.09.2024. godine dostavljen je odgovor Generalnog inspektora policije na preporuku Ombudsmena za ljudska prava, čiju kopiju Vam dostavljam u prilogu ovog Obavještenja. Izdavanjem iscrpljene su mogućnosti koje Institucija Ombudsmena ima u postupanju po individualnim žalbama građana. Nalaz i dispozitiv Preporuke ujedno predstavlja konačan, meritoran i javno objavljen stav Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, po predmetu žalbe, koji možete koristiti u bilo kojem drugom postupku pokrenutom ovim povodom. U skladu sa navedenim, donesena je odluka kao u naslovu, u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, br. 104/11). Protiv ove odluke nije dozvoljena žalba, u skladu sa članom 22. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, br. 32/00, 19/02, 35/04, 32/06 i 61/23), ali se možete ponovo obratiti Instituciji Ombudsmena za ljudska prava ako se za tim ukaže potreba.
11	Ž-BR-06-63/24	P-217/24	1. Da bez odlaganja poduzme sve aktivnosti sa ciljem prevladavanja narušenih međuljudskih odnosa, nedostatka profesionalne i kolegijalne komunikacije sa žaliteljicom; 2. da poduzme mjere u cilju implementacije člana 24. stav 4. Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini prema kojem su sva javna tijela te ostale pravne osobe dužni u svoje opće pravne akte, ili kroz posebne pravne akte, regulirati načela i principe jednakog postupanja, te da osiguraju učinkovite interne procedure zaštite od diskriminacije. 3. da poduzme dodatne napore kako bi se ostvarila što kvalitetnija saradnja sa roditeljima, prvenstveno imajući u vidu najbolji interes djece/učenika, uvažavajući nalaz i mišljenje Ombudsmena Bosne i Hercegovine. 4. da u roku od 30 (trideset) dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o načinu realizacije iste.	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	Javna ustanova Srednja muzička škola „Čestimir Mirko Dušek“ iz Tuzle, direktor, dostavio je akt broj: 02-1178/24 od 18.09.2024 godine u kojem se navodi: “Direktor škole profesionalno i sa uvažavanjem komunicira kako sa nastavnicima, tako i sa učenicima i ostalim zaposlenicima škole. Izuzetno, dobru saradnju ostvaruje sa roditeljima učenika škole. Putem stručnih aktivna komunikacija vezana za nastavni proces odvija se bez smetnji. Saradnja sa roditeljima i odnos između nastavnika i učenika pun međusobnog uvažavanja , na što povratne informacije dobivamo preko razrednih stariješina, razrednih vijeća, Vijeća učenika i Vijeća roditelja. Putem aktivna, svakodnevnih sastanaka stručnih tijela u školi, kontinuirano stvaramo uslove za unapređivanje međosobne saradnje ,na osnovu obostranog povjerenja, te jačanja kompetencija na relaciji svih zaposlenika škole. Za stvaranje povjerenja potrebno je blagovremeno razmjenjivanje informacija i da se usaglašavaju i vaspitne mjere za dobro zadovoljstva, motivacije i samopouzdanja djeteta. U Srednjoj muzičkoj školi “Čestimir Mirko Dušek” Tuzla, učenik je u centru pažnje, stvaramo sigurno i poticajno školsko okruženje, što zahtjeva sveobuhvatan, koordiniran napor škole i zajednice, potičemo razvoj školske i emocionalne kompetettnosti učenika i smatramo daje to sastavni dio odgoja i obrazovanja.” Ombudsmeni Bosne i Hercegovine, imajući u vidu značaj javne ustanove koja se bavi obrazovnim radom, preporuku broj:P-217/24 uputili su Upravnom odboru Javne ustanove Srednja muzička škola „Čestimir Mirko Dušek“ iz Tuzle, kako bi Upravni odbor bio upoznat sa problemima koji u ovoj Školi evidentno postoje. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su u skladu sa članom 32. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine pozvali Upravni odbor da djelujući u okviru svoje nadležnosti poduzme sve neophodne radnje, kako bi se realizacijom ove Preporuke osiguralo da se u ovoj Školi doprinese stvaranju takve kulture koja poštuje ljudska prava i osnovne slobode svih građana, kako je to garantovano Ustavom i ostalim međunarodnim dokumentima iz oblasti ljudskih prava, koje je potpisala Bosna i Hercegovina.
12	Ž-BL-06-291/24	P-246/24	PREPORUKU Ministarstvu prosvjete i kulture Republike Srpske 1.Da po dobijanju ove Preporuke pristupi izjednačavanju plata prosvjetnih radnika koji rade na istim radnim mjestima, u skladu sa nalazima iz ove Preporuke 2.Da u roku od 30 dana od prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o njenoj realizaciji	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske uputilo je Instituciji Ombudsmena odgovor na Preporuku u kojem se, između ostalog navodi da, imajući u vidu da je Ministarstvo primilo predstave kojima se ukazuje na nezadovoljstvo prosvjetnih radnika zaposlenih u školama sa srednjom i višom stručnom spremom, će predmetne navode smatrati inicijativom za izmjenu, odnosno dopunu odredbi Zakona o platama zaposlenih u osnovnim i srednjim školama i dačkim domovima u Republici Srpskoj, a u skladu sa raspoloživim sredstvima u budžetu. Shodno svemu navedenom, uzimajući u obzir da su izdavanjem Preporuke kao i odgovorom na Preporuku iscrpljene sve mogućnosti koje Institucija Ombudsmena ima postupajući po žalbi, donesena je odluka kao u uvodu ovog Obavještenja u skladu sa članom 35. stav 1 tačka 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).
13	Ž-BL-06-102/24	P-246/24	PREPORUKU Ministarstvu prosvjete i kulture Republike Srpske 1.Da po dobijanju ove Preporuke pristupi izjednačavanju plata prosvjetnih radnika koji rade na istim radnim mjestima, u skladu sa nalazima iz ove Preporuke 2.Da u roku od 30 dana od prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o njenoj realizaciji	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske uputilo je Instituciji Ombudsmena odgovor na Preporuku u kojem se, između ostalog navodi da, imajući u vidu da je Ministarstvo primilo predstave kojima se ukazuje na nezadovoljstvo prosvjetnih radnika zaposlenih u školama sa srednjom i višom stručnom spremom, će predmetne navode smatrati inicijativom za izmjenu, odnosno dopunu odredbi Zakona o platama zaposlenih u osnovnim i srednjim školama i dačkim domovima u Republici Srpskoj, a u skladu sa raspoloživim sredstvima u budžetu. Shodno svemu navedenom, uzimajući u obzir da su izdavanjem Preporuke kao i odgovorom na Preporuku iscrpljene sve mogućnosti koje Institucija Ombudsmena ima postupajući po žalbi, donesena je odluka kao u uvodu ovog Obavještenja u skladu sa članom 35. stav 1 tačka 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).
14	Ž-BL-06-201/24	P-246/24	PREPORUKU Ministarstvu prosvjete i kulture Republike Srpske 1.Da po dobijanju ove Preporuke pristupi izjednačavanju plata prosvjetnih radnika koji rade na istim radnim mjestima, u skladu sa nalazima iz ove Preporuke 2.Da u roku od 30 dana od prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o njenoj realizaciji	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske uputilo je Instituciji Ombudsmena odgovor na Preporuku u kojem se, između ostalog navodi da, imajući u vidu da je Ministarstvo primilo predstave kojima se ukazuje na nezadovoljstvo prosvjetnih radnika zaposlenih u školama sa srednjom i višom stručnom spremom, će predmetne navode smatrati inicijativom za izmjenu, odnosno dopunu odredbi Zakona o platama zaposlenih u osnovnim i srednjim školama i dačkim domovima u Republici Srpskoj, a u skladu sa raspoloživim sredstvima u budžetu. Shodno svemu navedenom, uzimajući u obzir da su izdavanjem Preporuke kao i odgovorom na Preporuku iscrpljene sve mogućnosti koje Institucija Ombudsmena ima postupajući po žalbi, donesena je odluka kao u uvodu ovog Obavještenja u skladu sa članom 35. stav 1 tačka 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).

15	Ž-BL-06-191/24	P-246/24	PREPORUKU Ministarstvu prosvjete i kulture Republike Srpske 1.Da po dobijanju ove Preporuke pristupi izjednačavanju plata prosvjetnih radnika koji rade na istim radnim mjestima, u skladu sa nalazima iz ove Preporuke 2.Da u roku od 30 dana od prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o njenoj realizaciji	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske uputilo je Instituciji Ombudsmena odgovor na Preporuku u kojem se, između ostalog navodi da, imajući u vidu da je Ministarstvo primilo predstave kojima se ukazuje na nezadovoljstvo prosvjetnih radnika zaposlenih u školama sa srednjom i višom stručnom spremom, će predmetne navode smatrati inicijativom za izmjenu, odnosno dopunu odredbi Zakona o platama zaposlenih u osnovnim i srednjim školama i dačkim domovima u Republici Srpskoj, a u skladu sa raspoloživim sredstvima u budžetu. Shodno svemu navedenom, uzimajući u obzir da su izdavanjem Preporuke kao i odgovorom na Preporuku iscrpljene sve mogućnosti koje Institucija Ombudsmena ima postupajući po žalbi, donesena je odluka kao u uvodu ovog Obavještenja u skladu sa članom 35. stav 1 tačka 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).
16	Ž-BL-06-192/24	P-246/24	PREPORUKU Ministarstvu prosvjete i kulture Republike Srpske 1.Da po dobijanju ove Preporuke pristupi izjednačavanju plata prosvjetnih radnika koji rade na istim radnim mjestima, u skladu sa nalazima iz ove Preporuke 2.Da u roku od 30 dana od prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o njenoj realizaciji	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske uputilo je Instituciji Ombudsmena odgovor na Preporuku u kojem se, između ostalog navodi da, imajući u vidu da je Ministarstvo primilo predstave kojima se ukazuje na nezadovoljstvo prosvjetnih radnika zaposlenih u školama sa srednjom i višom stručnom spremom, će predmetne navode smatrati inicijativom za izmjenu, odnosno dopunu odredbi Zakona o platama zaposlenih u osnovnim i srednjim školama i dačkim domovima u Republici Srpskoj, a u skladu sa raspoloživim sredstvima u budžetu. Shodno svemu navedenom, uzimajući u obzir da su izdavanjem Preporuke kao i odgovorom na Preporuku iscrpljene sve mogućnosti koje Institucija Ombudsmena ima postupajući po žalbi, donesena je odluka kao u uvodu ovog Obavještenja u skladu sa članom 35. stav 1 tačka 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).
17	Ž-BL-06-190/24	P-246/24	PREPORUKU Ministarstvu prosvjete i kulture Republike Srpske 1.Da po dobijanju ove Preporuke pristupi izjednačavanju plata prosvjetnih radnika koji rade na istim radnim mjestima, u skladu sa nalazima iz ove Preporuke 2.Da u roku od 30 dana od prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o njenoj realizaciji	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske uputilo je Instituciji Ombudsmena odgovor na Preporuku u kojem se, između ostalog navodi da, imajući u vidu da je Ministarstvo primilo predstave kojima se ukazuje na nezadovoljstvo prosvjetnih radnika zaposlenih u školama sa srednjom i višom stručnom spremom, će predmetne navode smatrati inicijativom za izmjenu, odnosno dopunu odredbi Zakona o platama zaposlenih u osnovnim i srednjim školama i dačkim domovima u Republici Srpskoj, a u skladu sa raspoloživim sredstvima u budžetu. Shodno svemu navedenom, uzimajući u obzir da su izdavanjem Preporuke kao i odgovorom na Preporuku iscrpljene sve mogućnosti koje Institucija Ombudsmena ima postupajući po žalbi, donesena je odluka kao u uvodu ovog Obavještenja u skladu sa članom 35. stav 1 tačka 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).
18	Ž-BL-06-189/24	P-246/24	PREPORUKU Ministarstvu prosvjete i kulture Republike Srpske 1.Da po dobijanju ove Preporuke pristupi izjednačavanju plata prosvjetnih radnika koji rade na istim radnim mjestima, u skladu sa nalazima iz ove Preporuke 2.Da u roku od 30 dana od prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o njenoj realizaciji	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske uputilo je Instituciji Ombudsmena odgovor na Preporuku u kojem se, između ostalog navodi da, imajući u vidu da je Ministarstvo primilo predstave kojima se ukazuje na nezadovoljstvo prosvjetnih radnika zaposlenih u školama sa srednjom i višom stručnom spremom, će predmetne navode smatrati inicijativom za izmjenu, odnosno dopunu odredbi Zakona o platama zaposlenih u osnovnim i srednjim školama i dačkim domovima u Republici Srpskoj, a u skladu sa raspoloživim sredstvima u budžetu. Shodno svemu navedenom, uzimajući u obzir da su izdavanjem Preporuke kao i odgovorom na Preporuku iscrpljene sve mogućnosti koje Institucija Ombudsmena ima postupajući po žalbi, donesena je odluka kao u uvodu ovog Obavještenja u skladu sa članom 35. stav 1 tačka 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).
19	Ž-BL-06-196/24	P-246/24	PREPORUKU Ministarstvu prosvjete i kulture Republike Srpske 1.Da po dobijanju ove Preporuke pristupi izjednačavanju plata prosvjetnih radnika koji rade na istim radnim mjestima, u skladu sa nalazima iz ove Preporuke 2.Da u roku od 30 dana od prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o njenoj realizaciji	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske uputilo je Instituciji Ombudsmena odgovor na Preporuku u kojem se, između ostalog navodi da, imajući u vidu da je Ministarstvo primilo predstave kojima se ukazuje na nezadovoljstvo prosvjetnih radnika zaposlenih u školama sa srednjom i višom stručnom spremom, će predmetne navode smatrati inicijativom za izmjenu, odnosno dopunu odredbi Zakona o platama zaposlenih u osnovnim i srednjim školama i dačkim domovima u Republici Srpskoj, a u skladu sa raspoloživim sredstvima u budžetu. Shodno svemu navedenom, uzimajući u obzir da su izdavanjem Preporuke kao i odgovorom na Preporuku iscrpljene sve mogućnosti koje Institucija Ombudsmena ima postupajući po žalbi, donesena je odluka kao u uvodu ovog Obavještenja u skladu sa članom 35. stav 1 tačka 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).
20	Ž-SA-06-529/24	P-237/24	P R E P O R U K U Glavnoj tužiteljici Okružnog javnog tužilaštva u Bijeljini 1.Da preduzme korake ka sporazumnom pronalaženju rješenja za sporne situacije, s ciljem prevladavanja narušenih odnosa ili nedostatka komunikacije, na način da se pokušaju utvrditi uzroci, posljedice i zajednička rješenja; 2.Da se uspostavi mehanizam za preveniranje i zaštitu od svih oblika diskriminacije u skladu sa čl. 24 stav 4 Zakona o zabrani diskriminacije i da se osigura da se u radno-pravnim odnosima sa uposlenicima poštuju odredbe Zakona o zabrani diskriminacije BiH i principu jednakog postupanja; 3.Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke;	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	Na osnovu člana 32. Zakona o ombudsmenu za ljudska prav Bosne i Hercegovine i člana 7. Zakona o zabrani diskriminacije uputili ste mi preporuke, te vas obavještavam da sam u skladu sa vašim preporukama kao glavni okružni javni tužilac, a u skladu sa članom 24. stav 4. Zakona o zabrani diskriminacije donijela Odluku o obrazovanju radne grupe za osiguranje efikasne interne procedure zaštite od diskriminacije kojom će se članovi radne grupe starati da se osiguraju interni mehanizmi kako bi se pružila efikasna zaštita kako zaposlenim u njihovim međusobnim odnosima, tako i u odnosima zaposlenih sa strankama. Nadalje, napominjem da neizvršavanje radnih zadataka Danke Prodaanović, na radnom mjestu sekretara, a u skladu sa opisom poslova iz člana 92. Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i poslovanju javnih tužilaštava Republike Srpske ne mogu da predstavljaju povredu odredaba Zakona o zabrani diskriminacije u smislu mobinga...." Navedeno izjašnjenje proslijeđeno je na znanje podnositeljci žalbe aktom od 10.10.2024 godine. Slijedom navedenog, odnosno cijeneći da je realizovana preporuka broj P-529/24 od 29.08.2024. godine, predmet registrovan pod brojem Ž-SA-06-529/24 se, u skladu sa članom 35 stav 8 Pravila postupka institucije Ombudsmna za ljudska prava Bosne i Hercegovine zatvara.
21	Ž-SA-06-357/24	P-238/24	PREPORUKU Pedagoškom zavodu Unsko-sanskog kantona 1.da osigura kontinuirani stručni nadzor nad radom JU OŠ „Crvarevac“ Velika Kladuša; 2.da poduzmu aktivne mjere u cilju prevencije događaja koji mogu dovesti do narušavanja principa najboljeg interesa djeteta u obrazovnom procesu u JU OŠ „Crvarevac“ Velika Kladuša Javnoj ustanovi Osnovna škola “Crvarevac” 1.u cilju osiguranja mehanizama za rješavanje i preveniranje ovakvih i sličnih situacija, poduzme mjere u cilju implementacije članka 24. stavak 4. Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini prema kojem su sva javna tijela te ostale pravne osobe dužni u svoje opće pravne akte, ili kroz posebne pravne akte, regulirati načela i principe jednakog postupanja, te da osiguraju učinkovite interne procedure zaštite od diskriminacije; 2.da u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmanc za ljudska prava Bosne i Hercegovine o načinu realizacije iste.	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	Na dan 06.09.2024. godine zaprimljeno je izjašnjenje JU OŠ Crvarevac od dana 03.09.2024. godine u kojem se navodi da su uspjeli pronaći mirno rješenje, između uposlenika nema nesporazuma, a uposlenik Emil Čatić odustaje od svoje žalbe, a što je u izjašnjenju potvrđeno i potpisom imenovanog. Dana 23.09.2024. godine zaprimljeno je izjašnjenje Pedagoškog zavoda USK od dana 17.09.2024. godine u kojem se navodi da je ovo tijelo vršilo kontinuiran nadzor nad radom JU OŠ Crvarevac, održane su i radionice na temu nasilja za učenike, a i Zavod je od strane JU OŠ Crvarevac obaviješten da Čatić Emil odustaje od svoje žalbe na direktora. Na dane 10. i 14.10.2024. godine naprijed navedeni odgovori su proslijeđeni Čatiću Emilu. Obzirom na činjenicu da je Preporuka broj P-238/24 ispoštovana, Ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine cijene da je pritužitelj ostvario zaštitu svojih prava, te se predmet zatvara sukladno članku 35. Pravila postupka institucije Ombudsmna za ljudska prava Bosne i Hercegovine .
22	Ž-MO-06-89/23	P-313/24	P R E P O R U K U Opštini Nevesinje - Odjeljenje za prostorno uređenje i stambeno-komunalne poslove 1. da odmah poduzme adekvatne mjere i radnje radi uspostave saradnje Opštine Nevesinje, sa institucijom Ombudsmena na način propisan Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a kako je to naprijed navedeno; 2. da najkasnije u roku od 15 dana, dostavi traženo izjašnjenje. U skladu sa članom 33. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, ova Preporuka se dostavlja i podnosiocu žalbe.	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	Dana 13.01.2024. godine zaprimljen odgovor Opštine Nevesinje - Odjeljenje za prostorno uređenje i stambeno-komunalne poslove.

23	Ž-SA-06-878/24	P-346/24	P R E P O R U K U Ministarstvu za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo, odnosno Komisiji Ministarstva za zbrinjavanje radnika ustanova za čijim je radom potpuno ili djelimično prestala potreba 1.da odmah po prijemu preporuke uspostavi suradnju sa Institucijom ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje.	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	Dana 23.01.2025. godine zaprimljen odgovor Ministarstva za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo.
24	Djelimično realizirana						
25	Ž-SA-06-1166/23	P-15/24	P R E P O R U K U Rektoru Univerziteta u Sarajevu da,u skladu sa člankom 67. stavak Statuta Univerziteta u Sarajevu u roku od 60 dana od dana prijema ove Preporuke, inicira aktivnosti koje će rezultirati jedinstvenim reguliranjem uslova, postupka i drugih pitanja u svezi angažovanja nastavnika i saradnika na Univerzitetu u Sarajevu na drugim visokoškolskim ustanovama; Dekanu Fakulteta za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije Univerziteta u Sarajevu da odmah po prijemu preporuke, a uvažavajući stavove Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine iznesene u ovoj preporuci, raniju praksu u postupanjima po Zahtjevima za angažman na visokoškolskoj ustanovi, preispita svoje Odluke broj: 01-02-6171/23, broj: 01-02-6172-1/23, broj: 01-02-6174-4/23 i broj: 01-02-6173-4/23 od 04.12.2023. godine, te da o načinu ispoštovanja preporuke obavijesti Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine u roku od 30 dana od dana prijema iste.	01 - Diskriminacija	Djelimično realizirana	DA	Iz dopunjenog izjašnjenja Fakulteta za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije kao i dostavljenih privitaka nesporno je utvrđeno da je Senat Univerziteta u Sarajevu na sjednici održanoj 24. 04. 2024. godine u skladu sa Zaključkom Upravnog odbora Univerziteta u Sarajevu, broj: 02-2-21-1/24 od 30. 01. 2024. godine, a u cilju sprječavanja sukoba interesa, očuvanja digniteta i ugleda Univerziteta u Sarajevu i osiguranja jednoobraznosti i transparentnosti postupka angažmana akademskog i naučnoistraživačkog/umjetničkoistraživačkog osoblja Univerziteta u Sarajevu u realizaciji nastavnog procesa na drugoj visokoškolskoj ustanovi ili naučnoj ustanovi, donio Uputstvo o postupku i kriterijima za angažman akademskog i naučnoistraživačkog/ umjetničkoistraživačkog osoblja Univerziteta u Sarajevu u realizaciji nastavnog procesa na drugoj visokoškolskoj ustanovi ili naučnoj ustanovi, donio Uputstvo o postupku i kriterijima za angažman akademskog i naučnoistraživačkog/ umjetničkoistraživačkog osoblja Univerziteta u Sarajevu u realizaciji nastavnog procesa na drugoj visokoškolskoj ustanovi ili naučnoj ustanovi, na koji način je Preporuka u tom dijelu ispoštovana. Nadalje, Dekanu Fakulteta za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije Univerziteta u Sarajevu preporučeno je: da odmah po prijemu preporuke, a uvažavajući stavove Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine iznesene u ovoj preporuci, raniju praksu u postupanjima po Zahtjevima za angažman na visokoškolskoj ustanovi, preispita svoje Odluke broj: 01-02-6172-1/23, broj: 01-02-6174-4/23 i broj: 01-02-6173-4/23 od 04.12.2023. godine, Iz izjašnjenja kako Univerziteta u Sarajevu, tako i Fakulteta za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije razvidno je da je u ponovljenom postupku Fakultet razmotrio zahtjeve pritužitelja za angažman na drugim visokoškolskim ustanovama i donio odluku kojom se isti odbijaju. Odluke dekana Fakulteta potvrđene su u drugostupajnskom postupku od strane Upravnog odbora Univerziteta u Sarajevu. Iz navedenog evidentno je da je Preporuka pod brojem P-15/24 ispoštovana i od strane Fakulteta. Ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine ističu da se ne mogu miješati u meritum donesenih odluka Upravnog odbora Univerziteta u Sarajevu, odnosno Fakulteta za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije, imajući u vidu činjenicu da bi to predstavljalo direktno miješanje u procese rada konkretne visokoškolske ustanove. Pritužitelji imaju mogućnost protiv odluka Upravnog odbora Univerziteta u Sarajevu pokrenuti postupak pred sudom u roku od 90 dana od dana prijema odluke.
26	Ž-SA-06-1167/23	P-15/24	P R E P O R U K U Rektoru Univerziteta u Sarajevu da,u skladu sa člankom 67. stavak Statuta Univerziteta u Sarajevu u roku od 60 dana od dana prijema ove Preporuke, inicira aktivnosti koje će rezultirati jedinstvenim reguliranjem uslova, postupka i drugih pitanja u svezi angažovanja nastavnika i saradnika na Univerzitetu u Sarajevu na drugim visokoškolskim ustanovama; Dekanu Fakulteta za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije Univerziteta u Sarajevu da odmah po prijemu preporuke, a uvažavajući stavove Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine iznesene u ovoj preporuci, raniju praksu u postupanjima po Zahtjevima za angažman na visokoškolskoj ustanovi, preispita svoje Odluke broj: 01-02-6172-1/23, broj: 01-02-6172-1/23, broj: 01-02-6174-4/23 i broj: 01-02-6173-4/23 od 04.12.2023. godine, te da o načinu ispoštovanja preporuke obavijesti Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine u roku od 30 dana od dana prijema iste.	01 - Diskriminacija	Djelimično realizirana	DA	Iz dopunjenog izjašnjenja Fakulteta za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije kao i dostavljenih privitaka nesporno je utvrđeno da je Senat Univerziteta u Sarajevu na sjednici održanoj 24. 04. 2024. godine u skladu sa Zaključkom Upravnog odbora Univerziteta u Sarajevu, broj: 02-2-21-1/24 od 30. 01. 2024. godine, a u cilju sprječavanja sukoba interesa, očuvanja digniteta i ugleda Univerziteta u Sarajevu i osiguranja jednoobraznosti i transparentnosti postupka angažmana akademskog i naučnoistraživačkog/umjetničkoistraživačkog osoblja Univerziteta u Sarajevu u realizaciji nastavnog procesa na drugoj visokoškolskoj ustanovi ili naučnoj ustanovi, donio Uputstvo o postupku i kriterijima za angažman akademskog i naučnoistraživačkog/ umjetničkoistraživačkog osoblja Univerziteta u Sarajevu u realizaciji nastavnog procesa na drugoj visokoškolskoj ustanovi ili naučnoj ustanovi, na koji način je Preporuka u tom dijelu ispoštovana. Nadalje, Dekanu Fakulteta za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije Univerziteta u Sarajevu preporučeno je: da odmah po prijemu preporuke, a uvažavajući stavove Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine iznesene u ovoj preporuci, raniju praksu u postupanjima po Zahtjevima za angažman na visokoškolskoj ustanovi, preispita svoje Odluke broj: 01-02-6172-1/23, broj: 01-02-6172-1/23, broj: 01-02-6173-4/23 od 04.12.2023. godine, Iz izjašnjenja kako Univerziteta u Sarajevu, tako i Fakulteta za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije razvidno je da je u ponovljenom postupku Fakultet razmotrio zahtjeve pritužitelja za angažman na drugim visokoškolskim ustanovama i donio odluku kojom se isti odbijaju. Odluke dekana Fakulteta potvrđene su u drugostupajnskom postupku od strane Upravnog odbora Univerziteta u Sarajevu. Iz navedenog evidentno je da je Preporuka pod brojem P-15/24 ispoštovana i od strane Fakulteta. Ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine ističu da se ne mogu miješati u meritum donesenih odluka Upravnog odbora Univerziteta u Sarajevu, odnosno Fakulteta za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije, imajući u vidu činjenicu da bi to predstavljalo direktno miješanje u procese rada konkretne visokoškolske ustanove. Pritužitelji imaju mogućnost protiv odluka Upravnog odbora Univerziteta u Sarajevu pokrenuti postupak pred sudom u roku od 90 dana od dana prijema odluke.
27	Ž-SA-06-1168/23	P-15/24	P R E P O R U K U Rektoru Univerziteta u Sarajevu da,u skladu sa člankom 67. stavak Statuta Univerziteta u Sarajevu u roku od 60 dana od dana prijema ove Preporuke, inicira aktivnosti koje će rezultirati jedinstvenim reguliranjem uslova, postupka i drugih pitanja u svezi angažovanja nastavnika i saradnika na Univerzitetu u Sarajevu na drugim visokoškolskim ustanovama; Dekanu Fakulteta za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije Univerziteta u Sarajevu da odmah po prijemu preporuke, a uvažavajući stavove Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine iznesene u ovoj preporuci, raniju praksu u postupanjima po Zahtjevima za angažman na visokoškolskoj ustanovi, preispita svoje Odluke broj: 01-02-6171/23, broj: 01-02-6172-1/23, broj: 01-02-6174-4/23 i broj: 01-02-6173-4/23 od 04.12.2023. godine, te da o načinu ispoštovanja preporuke obavijesti Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine u roku od 30 dana od dana prijema iste.	01 - Diskriminacija	Djelimično realizirana	DA	Iz dopunjenog izjašnjenja Fakulteta za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije kao i dostavljenih privitaka nesporno je utvrđeno da je Senat Univerziteta u Sarajevu na sjednici održanoj 24. 04. 2024. godine u skladu sa Zaključkom Upravnog odbora Univerziteta u Sarajevu, broj: 02-2-21-1/24 od 30. 01. 2024. godine, a u cilju sprječavanja sukoba interesa, očuvanja digniteta i ugleda Univerziteta u Sarajevu i osiguranja jednoobraznosti i transparentnosti postupka angažmana akademskog i naučnoistraživačkog/umjetničkoistraživačkog osoblja Univerziteta u Sarajevu u realizaciji nastavnog procesa na drugoj visokoškolskoj ustanovi ili naučnoj ustanovi, donio Uputstvo o postupku i kriterijima za angažman akademskog i naučnoistraživačkog/ umjetničkoistraživačkog osoblja Univerziteta u Sarajevu u realizaciji nastavnog procesa na drugoj visokoškolskoj ustanovi ili naučnoj ustanovi, na koji način je Preporuka u tom dijelu ispoštovana. Nadalje, Dekanu Fakulteta za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije Univerziteta u Sarajevu preporučeno je: da odmah po prijemu preporuke, a uvažavajući stavove Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine iznesene u ovoj preporuci, raniju praksu u postupanjima po Zahtjevima za angažman na visokoškolskoj ustanovi, preispita svoje Odluke broj: 01-02-6172-1/23, broj: 01-02-6174-4/23 i broj: 01-02-6173-4/23 od 04.12.2023. godine, Iz izjašnjenja kako Univerziteta u Sarajevu, tako i Fakulteta za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije razvidno je da je u ponovljenom postupku Fakultet razmotrio zahtjeve pritužitelja za angažman na drugim visokoškolskim ustanovama i donio odluku kojom se isti odbijaju. Odluke dekana Fakulteta potvrđene su u drugostupajnskom postupku od strane Upravnog odbora Univerziteta u Sarajevu. Iz navedenog evidentno je da je Preporuka pod brojem P-15/24 ispoštovana i od strane Fakulteta. Ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine ističu da se ne mogu miješati u meritum donesenih odluka Upravnog odbora Univerziteta u Sarajevu, odnosno Fakulteta za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije, imajući u vidu činjenicu da bi to predstavljalo direktno miješanje u procese rada konkretne visokoškolske ustanove. Pritužitelji imaju mogućnost protiv odluka Upravnog odbora Univerziteta u Sarajevu pokrenuti postupak pred sudom u roku od 90 dana od dana prijema odluke.

28	Ž-SA-06-1169/23	P-15/24	P R E P O R U K U Rektor Univerziteta u Sarajevu da,u skladu sa člankom 67. stavak Statuta Univerziteta u Sarajevu u roku od 60 dana od dana prijema ove Preporuke, inicira aktivnosti koje će rezultirati jedinstvenim reguliranjem uslova, postupka i drugih pitanja u svezi angažovanja nastavnika i saradnika na Univerzitetu u Sarajevu na drugim visokoškolskim ustanovama; Dekanu Fakulteta za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije Univerziteta u Sarajevu da odmah po prijemu preporuke, a uvažavajući stavove Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine iznesene u ovoj preporuci, raniju praksu u postupanjima po Zahtjevima za angažman na visokoškolskoj ustanovi, preispita svoje Odluke broj: 01-02-6171/23, broj: 01-02-6172-1/23, broj: 01-02-6174-4/23 i broj: 01-02-6173-4/23 od 04.12.2023. godine, te da o načinu ispoštovanja preporuke obavijesti Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine u roku od 30 dana od dana prijema iste.	01 - Diskriminacija	Djelimično realizirana	DA	Iz dopunjenog izjašnjenja Fakulteta za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije kao i dostavljenih privitaka nesporno je utvrđeno da je Senat Univerziteta u Sarajevu na sjednici održanoj 24. 04. 2024. godine u skladu sa Zaključkom Upravnog odbora Univerziteta u Sarajevu, broj: 02-2-21-1/24 od 30. 01. 2024. godine, a u cilju sprječavanja sukoba interesa, očuvanja digniteta i ugleda Univerziteta u Sarajevu i osiguranja jednoobraznosti i transparentnosti postupka angažmana akademskog i naučnoistraživačkog/umjetničkoistraživačkog osoblja Univerziteta u Sarajevu u realizaciji nastavnog procesa na drugoj visokoškolskoj ustanovi ili naučnoj ustanovi, donio Uputstvo o postupku i kriterijima za angažman akademskog i naučnoistraživačkog/ umjetničkoistraživačkog osoblja Univerziteta u Sarajevu u realizaciji nastavnog procesa na drugoj visokoškolskoj ustanovi ili naučnoj ustanovi, na koji način je Preporuka u tom dijelu ispoštovana. Nadalje, Dekanu Fakulteta za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije Univerziteta u Sarajevu preporučeno je: da odmah po prijemu preporuke, a uvažavajući stavove Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine iznesene u ovoj preporuci, raniju praksu u postupanjima po Zahtjevima za angažman na visokoškolskoj ustanovi, preispita svoje Odluke broj: 01-02-6171/23, broj: 01-02-6172-1/23, broj: 01-02-6174-4/23 i broj: 01-02-6173-4/23 od 04.12.2023. godine, Iz izjašnjenja kako Univerziteta u Sarajevu, tako i Fakulteta za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije razvidno je da je u ponovljenom postupku Fakultet razmotrio zahtjeve pritužitelja za angažman na drugim visokoškolskim ustanovama i donio odluku kojom se isti odbijaju. Odluke dekana Fakulteta potvrđene su u drugostupanjskom postupku od strane Upravnog odbora Univerziteta u Sarajevu. Iz navedenog evidentno je da je Preporuka pod brojem P-15/24 ispoštovana i od strane Fakulteta. Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine ističu da se ne mogu miješati u meritum donesenih odluka Upravnog odbora Univerziteta u Sarajevu, odnosno Fakulteta za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije, imajući u vidu činjenicu da bi to predstavljalo direktno miješanje u procese rada konkretne visokoškolske ustanove. Pritužitelji imaju mogućnost protiv odluka Upravnog odbora Univerziteta u Sarajevu pokrenuti postupak pred sudom u roku od 90 dana od dana prijema odluke.
29	Ostvarena saradnja						
30	Ž-SA-06-649/23	P-2/24	Graničnoj policiji Bosne i Hercegovine da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi slijedeći podatak: nacionalnu strukturu uposlenih u Graničnoj policiji Bosne i Hercegovine, za period koji je prethodio javnom natječaju koji je predmet ove pritužbe.	01 - Diskriminacija	Ostvarena saradnja	DA	Dana 23.01.2024. godine zaprimljen je odgovor na preporuku, akt broj 17-06-2-34-11-2454-165/23 od 19.01.2024. godine u kojoj su dostavljeni traženi podaci o nacionalnoj strukturi zaposlenih u Graničnoj policiji Bosne i Hercegovine.
31	Ž-SA-06-340/24	P-175/24	P R E P O R U K U gradonačelniku Grada Zenica 1. Da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno. 2. Da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene o načinu ispoštovanja ove preporuke.	01 - Diskriminacija	Ostvarena saradnja	DA	Dana 09.08.2024. godine zaprimljen odgovor od Grada Zenica, Službe za inspeksijske poslove.
32	Ž-SA-06-310/24	P-254/24	P R E P O R U K E Vladi Federacije Bosne i Hercegovine Federalnom ministarstvu zdravstva Federalnom ministarstvu finansija Federalnom ministarstvu rada i socijalne politike da imajući u vidu svoja ovlaštenja "pristupe sačinjavanju prijedloga izmjena Zakona o zdravstvenom osiguranju koje će biti usklađen sa prijedlogom Zakona o doprinosima i kojim će se regulisati prava iz zdravstvenog osiguranja predmetne kategorije lica; •da pristupe sačinjavanju prijedloga izmjena Zakona o mirovinskom i invalidskom kojim se se regulirati prava iz oblasti mirovinskog i invalidskog osiguranja predmete kategorije lica; •da razmotre mogućnost izmjena i trenutno važećih zakonskih odredbi Zakona o doprinosima kojima je također propisana obaveza uplate doprinosa za zdravstveno osiguranje ove kategorije lica, pri čemu ne ostvaruju prava iz oblasti zdravstvene zaštite; •da najkasnije u roku od 30 (trideset) dana od dana prijema ove preporuke obavijeste Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o poduzetim aktivnostima u cilju realizacije ove preporuke. Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine •da u skladu sa nalazima iz ove preporuke razmotri mogućnost istovremenog razmatranja i usvajanja prijedloga Zakona o doprinosima i izmjena Zakona o zdravstvenom osiguranju i izmjena Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju; •da najkasnije u roku od 30 (trideset) dana od dana prijema ove preporuke obavijeste Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o poduzetim aktivnostima u cilju realizacije ove preporuke.	01 - Diskriminacija	Ostvarena saradnja	DA	Dana 14.10.2024. godine zaprimljen odgovor Federalnog ministarstva finansija.
33	Ž-SA-06-1045/24	P-341/24	P R E P O R U K U direktoru Agencije za javne nabavke Bosne i Hercegovine • da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine a kako je to naprijed navedeno; • da najkasnije u roku od 8 (osam) dana, dostavi Instituciji ombudsmena traženo izjašnjenje, informacije i relevantnu dokumentaciju.	01 - Diskriminacija	Ostvarena saradnja	DA	Dana 16.01.2025. godine zaprimljen odgovor Agencije za javne nabavke BiH.
34	Ž-BL-06-331/24	P-336/24	PREPORUKU Komisiji za hartije od vrijednosti Republike Srpske 1.Da preduzme mjere iz svoje nadležnosti radi meritornog okončanja postupka izbora direktora Centralnog registra hartija od vrijednosti, u skladu sa članom 3 Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Republike Srpske i nalazima iz ove Preporuke; 2.Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke, obavijesti Ombudsmene o njenoj realizaciji.	01 - Diskriminacija	Ostvarena saradnja	DA	Dana 28.01.2025. godine zaprimljen Odgovor Komisije za hartije od vrijednosti RS.
35	Nije realizirana						
36	Ž-BL-06-335/23	P-26/24	PREPORUKU Senatu Univerziteta u Istočnom Sarajevu 1.Da se kod donošenja odluke o odgovornim nastavnicima na master studiju Fakulteta poslovne ekonomije u Bijeljini vodi principom objektivne i transparentne procedure izbora, angažovanja i napredovanja nastavnog osoblja, posebno uvažavajući prethodno dokazano iskustvo podnosioca žalbe, u skladu sa članom 12. Stav 4. Zakona o visokom obrazovanju Republike Srpske i nalazima iz ove Preporuke; 2.Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke, obavijesti Ombudsmene o njenoj realizaciji	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	DA	Dana 20.03.2024. godine Senat Univerziteta u Istočnom Sarajevu dostavio je odgovor na preporuku, čiju kopiju Vam dostavljamo u prilogu. Izdavanjem preporuke najvišem akademskom tijelu ustanove visokog obrazovanja iscrpljene su mogućnosti koje Institucija Ombudsmana ima u postupanju po individualnim žalbama građana. Nalaz i dispozitiv Preporuke ujedno predstavlja konačan, meritoran i javno objavljen stav Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, po predmetu žalbe, koji možete koristiti u bilo kojem drugom postupku pokrenutom ovim povodom, uključujući i sudske postupke. U skladu sa navedenim, donesena je odluka kao u naslovu, u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, br. 104/11).

37	Ž-BL-06-736/23	P-35/24	P R E P O R U K U Ministarstvu prometa i komunikacija Federacije BiH i Željeznicama FBiH d.o.o. Sarajevo 1. Da Ministarstvo prometa i komunikacija FBiH preispita odredbe Pravilnika o stručnoj osposobljenosti radnika koji neposredno učestvuju u vršenju Željezničkog saobraćaja 646. 2. Da Željeznice Federacije Bosne i Hercegovine d.o.o. Sarajevo usklade svoje postupanje sa nalazima iz ove Preporuke i uklone diskriminatorsan tretman pojedinih kategorija lica. 3. Da u roku od 30 dana Ministarstvo prometa i komunikacija FBiH i Željeznice Federacije Bosne i Hercegovine d.o.o. Sarajevo obavijeste Instituciju Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o provođenju ove Preporuke.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	DA	Aktom broj: 1-5314-1/2024 od 25. marta 2024. godine, Željeznice Federacije Bosne i Hercegovine d.o.o. Sarajevo, navode: „U vezi vaše Preporuke broj: Ž-BL-06-736/23 od 29.01.2024. godine, kojom nam je naloženo da u roku od 30 dana obavijestimo naslovnu Instituciju ombudsmena/ombudsmana za ljudska prava o provođenju iste, Javno preduzeće Željeznice Federacije Bosne i Hercegovine, društvo sa ograničenom odgovornošću Sarajevo, obavještava da je dana 07.03.2024. godine uputilo zahtjev Regulatornom odboru Željeznica BiH za davanje instrukcije o postupanju na način kako je navedeno u preporuci Institucije ombudsmena/ombudsmana za ljudska prava. Obzirom da do danas nismo zaprimili nikakav odgovor institucije koja je dužna na nivou BiH da koordinira postupanje željezničkih uprava u cilju jednostranog postupanja, to vas obavještavamo da će Javno preduzeće Željeznice Federacije Bosne i Hercegovine, društvo sa ograničenom odgovornošću Sarajevo po dobijanju bilo kakve instrukcije od strane Regulatornog odbora Željeznica BiH, obavijestiti Institucije ombudsmena/ombudsmana za ljudska prava. U prilog svojim tvrdnjama, Željeznice Federacije Bosne i Hercegovine d.o.o. Sarajevo su dostavile sljedeću kopiju: - Dopis Regulatornom odboru Željeznica BiH broj: 1-41244-1/2024 od 4. marta 2024. godine Izdavanjem Preporuke iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsmen Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, a izdata Preporuka smatra se neispoštovanom. S obzirom na sve navedeno, donesena je odluka kao u uvodu ovog Obavještenja u skladu sa članom 35 stav 8 Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).
38	Ž-BL-06-587/23	P-1/24	P R E P O R U K U Federalnoj upravi za inspeksijske poslove 1. Da preduzme mjere na prevenciji svih oblika diskriminacije naročito putem uspostavljanja internog mehanizma za zaštitu od diskriminacije u skladu sa čl. 24. stav 4. Zakona o zabrani diskriminacije; 2. Da preduzme mjere iz svoje nadležnosti kako bi se na objektivnan način i sistematski uredila oblast dopunskog rada zaposlenih, posebno putem usvajanja podzakonskih akata, a u skladu sa nalazima i principima istaknutim u ovoj Preporuci; 3. Da u roku od 30 dana obavijesti Instituciju Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o provođenju ove Preporuke.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	DA	Dana 09.02.2024. godine Federalna uprava za inspeksijske poslove je dostavila odgovor ... Izdavanjem preporuke na koju je dostavljen odgovor kao u prilogu iscrpljene su mogućnosti koje Institucija Ombudsmena ima u postupanju po individualnim žalbama građana. Nalaz i dispozitiv Preporuke ujedno predstavlja konačan, meritoran i javno objavljen stav Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, po predmetu žalbe, koji možete koristiti u bilo kojem drugom postupku pokrenutom ovim povodom, uključujući i sudske postupke.
39	Ž-BL-06-781/23	P-48/24	PREPORUKU Vladi Brčko distrikta Bosne i Hercegovine • da prioriteto osigura sredstva za isplatu potraživanja radnicima preduzeća sa državnim kapitalom, registrovanih na teritoriji Brčko distrikta BiH, u skladu sa nalazima iz ove Preporuke; • da u roku od 30 dana, od dana prijema, dostave Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine informacije o mjerama preduzetim na realizaciji ove Preporuke.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	DA	Izdavanjem preporuke izvršnom tijelu i slanjem urgencije najvišem zakonodavnom tijelu na teritoriji Distrikta, iscrpljene su mogućnosti koje Institucija Ombudsmena ima u postupanju po individualnim žalbama građana. Nalaz i dispozitiv Preporuke ujedno predstavlja konačan, meritoran i javno objavljen stav Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, po predmetu žalbe, koji možete koristiti u bilo kojem drugom postupku pokrenutom ovim povodom, uključujući upravne i sudske postupke. U skladu sa navedenim, donesena je odluka kao u naslovu, u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, br. 104/11).
40	Ž-SA-06-986/22	P-59/24	PREPORUKU Direktoratu Granične policije Bosne i Hercegovine 1. Da u skladu sa nalazima iz ove preporuke preispita postojeću praksu da se prilikom oglašavanja slobodnih pozicija na iste stavlja etnički prefiks, a čime će se omogućiti prijavljivanje na konkurs svim zainteresovanim licima; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema ove preporuke, dostavi Ombudsmenima za ljudska prava Bosne i Hercegovine odgovor na istu.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	DA	S obzirom da je Zakonom o Graničnoj policiji Bosne i Hercegovine propisana 'Nacionalna zastupljenost u GP BiH' u članu 6. na jedinstven način u odnosu na sve druge propise navedene u aktima broj i datum veze, Granična policija Bosne i Hercegovine je dužna postupati po odredbama Zakona o Graničnoj policiji koji je lex specialis u odnosu na sva pitanja koja su propisana navedenim Zakonom u skladu sa odredbom člana 1. Zakona, što je svakako i pitanje nacionalne strukture policijskih službenika. Članom 6. je imperativno propisana nacionalna struktura na svim nivoima organizovanja: centralnom (glavna kancelarija), regionalnom (terenske kancelarije), lokalnom (jednice), kao i imperativna ograničenja da zastupljenost svakog od konstitutivnih naroda BiH na svim nivoima ne može biti ni u kom slučaju veća od 2/3 ni manja od 1/10 od ukupnog osoblja GP BiH (što se ne odnosi na zastupljenost ostalih koji imaju pravo na zastupljenost prema popisu iz 1991.godine). Imajući u vidu navedene zakonom utvrđene kriterijume kojima se propisuje zastupljenost svakog od konstitutivnih naroda i ostalih u BiH, na svim nivoima, nije moguće implementirati preporuku na način naveden u aktu broj i datum veze. Imajući u vidu navedeno predlažemo da isto razmotrite i uzmete u obzir prilikom donošenja preporuke.“ Slijedom navedenog, u skladu sa članom 35 stav 8 Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine predmet registrovan pod brojem Ž-SA-06-986/22 se zatvara.
41	Ž-BL-06-400/24	P-216/24	P R E P O R U K U Pravnom fakultetu Sveučilišta u Mostaru 1.Da u dobroj vjeri preispita uvjete i procedure za dobijanje dekanove Pohvale, posebno u svjetlu vrednovanja učešća na natjecanjima za studente manje zastupljenog smjera, koji potencijalno mogu biti u nepovoljnijoj startnoj poziciji, kako je podrobnije obrazloženo u nalazima iz ove Preporuke; 2.da u roku od 60 dana dostave Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine informacije o mjerama preduzetim na realizaciji ove Preporuke.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	NE	Nakon provedenog postupka istrage, Institucija Ombudsmena je dana 11.07.2024. godine uputila Preporuku (P-216/24) Pravnom fakultetu Sveučilišta u Mostaru da u dobroj vjeri preispita uvjete i procedure za dobijanje pomenutih priznanja. Izdavanjem preporuke ustanovi visokog obrazovanja iscrpljene su mogućnosti koje Institucija Ombudsmena ima u postupanju po individualnim žalbama građana. Nalaz i dispozitiv Preporuke ujedno predstavlja konačan, meritoran i javno objavljen stav Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, po predmetu žalbe, koji možete koristiti u bilo kojem drugom postupku pokrenutom ovim povodom. U skladu sa navedenim, donesena je odluka kao u naslovu, u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, br. 104/11).
42	Ž-SA-06-199/24	P-239/24	P R E P O R U K U direktoru Zavoda za statistiku Federacije Bosne i Hercegovine 1.Da, odmah, poduzme sve aktivnosti u organizaciji sastanka sa državnim službenicima raspoređenim u Odsjeku za statistiku životnih uvjeta, s ciljem prevazilaženja narušenih međuljudskih odnosa na način da se pokušaju iznaći uzroci, posljedice i zajednička rješenja nastale situacije; 2.Da, ponovno razmotri eventualnu mogućnost internog premještanja državne službenice S.M., kroz dugoročno planiranje kadrovskih kapaciteta i ljudskih resursa; 3.Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	DA	Dana 11.10.2024. godine zaprimljeno je izjašnjenje, akt broj 01-04-2-961-2/24 od 09.10.2024. godine u kojem se između ostalog navodi da nisu bili u mogućnosti realizirati traženi sastanak zbog naitzmičenih odsustava državnih službenica koje su u tom period bile na bolovanju ili godišnjim odmorima. Ipak planirano je da se sastanak organizira u narednim danima s ciljem rješavanja problema, što je od primarnog značaja.... Nadalje, istaknuto je da Zavod ostaje posvećen traženju rješenja i spreman je u narednom period razmotriti druge korake u cilju poboljšanja međuljudskih odnosa, a u slučaju nemogućnosti iznalaženja rješenja za bolju međusobnu komunikaciju i saradnju državnih službenica, započeti proces obuke za novog službenika. Izjašnjenje naprijed navedeni broj proslijeđeno je pritužiteljici, koja je dana 05.11.2024. godine dostavila svoje izjašnjenje da i dalje ostaje pri navodima. Dana 12.11. 2024. godine imenovana je telefonskim putem obavijestila postupajuću pravnicu da je razgovarala s odvjetnikom i odlučila se za pokretanje sudsog postupka, u kojoj će se poslužiti izdatom preporukom. Također je istaknula da se zahvaljuje na angažmanu i podršci Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i da se predmet može zatvoriti.
43	Ž-SA-06-198/24	P-240/24	PREPORUKU SKUPŠTINI OPŠTINE VLASENICA 1.da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje po pritužbi imenovanih; 2.da u što kraćem roku sprovede proceduru izmjene postojećeg plana ili donošenja novog plana zaštite od požara, odnosno organizacija vatrogasno-spasilačke službe na teritoriji Opštine Vlasenica i njeno finansiranje, a kako je to i istaknuto u Mišljenju Ministarstva uprave i lokalne samouprave Republike Srpske od dana 10.03.2024. godine; 3.da o načinima implementacije ove preporuke obavijesti Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine u roku od 30 dana od dana prijema iste.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	DA	Odgovor po preporuci nije zaprimljen od dana 03.12.2024. godine, kada je Ministarstvu uprave i lokalne samouprave Republike Srpske upućena Obavijest o neispoštovanju Preporuke Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine broj P-240/24, S tim u vezi Ministarstvo je na dan 19.12.2024. godine Ombudsmanima za ljudska prava Bosne i Hercegovine dostavilo akt broj 10.3-020-124/24 od 11.12.2024. godine koji je upućen Opštini Vlasenica, a kojim poziva Skupštinu opštine Vlasenica da bez odlaganja preduzme odgovarajuće mjere i radnje na realizaciji Preporuke i o tome obavijesti Ombudsmane. Akt Ministarstva proslijeđen je pritužiteljima. Preporuka nije ispoštovana. Predmet će biti uvršten u Godišnje izvješće o rezultatima aktivnosti Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2024. godinu.

44	Ž-SA-06-1021/23	P-274/24	PREPOPORUKU DIREKTORU JAVNOG PREDUZEĆA AUTOCESTE FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE 1. Da imajući u vidu nalaze i zaključke Ombudsmana Bosne i Hercegovine iznesene u ovoj preporuci po prijemu iste poduzme aktivnosti s cilje otklanjanja uočene diskriminacije pritužiteljice; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine o načinu implementacije iste.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	DA	Dana 17.10. zaprimljeno je izjašnjenje JP Autoceste Federacije Bosne i Hercegovine, akt pod brojem 01-02.1.1-10545-3/23 od 14.10.2024. godine u kojem se, između ostalog navodi da radni status pritužiteljice, a po njezinom zahtjevu miruje, obzirom da je imenovana za vršioca dužnosti izvršnog direktora za pravne i kadrovske poslove JP Željeznice Federacije Bosne i Hercegovine. Izjašnjenje naprijed navedeni broj proslijeđeno je pritužiteljici. Obzirom na naprijed navedeno Ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine cijene da nema osnova za poduzimanje daljnjih aktivnosti u predmetu broj Ž-SA-06-1021/23, te se isti zatvara sukladno članku 35. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
45	Nema odgovora						
46	Ž-BL-06-122/24	P-232/24	PREPORUKU Odjelu za urbanizam i gradnju Grad Mostar: Da po prijemu ove Preporuke bez odlaganja uspostavi saradnju sa Ombudsmenom Bosne i Hercegovine na način propisan članom 25. Zakona o Ombudsмену Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje	01 - Diskriminacija	Nema odgovora	NE	Do današnjeg dana nije dostavljen odgovor na upućenu preporuku.
47	Ž-MO-06-136/22	P-301/24	P R E P O R U K U Gradu Mostaru 1. Gradonačelniku 2. Odjelu za urbanizam i građenje 1. da odmah poduzme adekvatne mjere i radnje radi uspostave suradnje sa institucijom Ombudsmana, na način propisan Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a kako je to naprijed navedeno; 2. da Odjel za urbanizam i građenje riješi o zahtjevu žalitelja za izdavanje urbanističke suglasnosti podnjet dana 23.12.2002. godine, 3. da najkasnije u roku od 8 dana, dostavi traženo izjašnjenje. U skladu sa članom 33. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, ova Preporuka se dostavlja i žalitelju.	01 - Diskriminacija	Nema odgovora	NE	Do današnjeg dana nije dostavljen odgovor na upućenu preporuku.
48	Ž-BR-06-126/24	P-323/24	Javnoj ustanovi Osnovnoj školi „Jala“ u Tuzli -da, imajući u vidu Nalaz i mišljenje Ombudsmana Bosne i Hercegovine, osiguraju organizovanje i izvođenje stručnog usavršavanja odgajatelja, nastavnika, stručnih suradnika i suradnika u odgojno-obrazovnim ustanovama koji neposredno ili posredno učestvuju u odgojno - obrazovnom procesu a sve u cilju preveniranja eventualnog nastanka bilo kojeg oblika nasilja; -da, ojačaju i prošire podizanje svijesti o svakom obliku nasilja i kroz obrazovne programe, uključujući kampanje, u cilju promoviranja pozitivnih i alternativnih oblika discipline i poštivanja dječjih prava, uz učešće djece, ujedno podižući svijest o štetnim posljedicama koje uzrokuje fizičko kažnjavanje. -da u svim poduzetim aktivnostima, imaju u vidu da najbolji interes djeteta mora biti prioritet; -da u roku od šezdeset dana (60) od dana prijema preporuke obavijeste Ombudsmane o načinu ispoštovanja preporuke.	01 - Diskriminacija	Nema odgovora	NE	Do današnjeg dana nije dostavljen odgovor na upućenu preporuku.
49	Ž-BL-06-360/24	P-350/24	P R E P O R U K U JU „Direkcija regionalnih cesta USK“ 1. Da preduzme mjere iz svoje nadležnosti sa ciljem uspostave internih mehanizama za prevenciju i zaštitu od svih oblika diskriminacije u skladu sa čl. 24. stav 4. Zakona o zabrani diskriminacije; 2. Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsмене za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke; U skladu sa članom 33 Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, ova Preporuka se dostavlja i podnosiocu žalbe.	01 - Diskriminacija	Nema odgovora	NE	Do današnjeg dana nije dostavljen odgovor na upućenu preporuku.
50	UKUPNO	-	01 - Diskriminacija				
51	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
52	33	43	14	1	5	9	4
53	POVREDA PRAVA :	02 - Mediji i sloboda informisanja					
54	UKUPNO	-	02 - Mediji i sloboda informisanja				
55	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
56	0	0	0	0	0	0	0
57	POVREDA PRAVA :	03 - Pristup informacijama					
58	Realizirana						
59	Ž-BL-05-803/23	P-7/24	PREPORUKU načelniku opštine Ribnik 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke poništi doneseni akt broj: 04-053-1-4/23, od dana 20.10.2023. godine 2. Da po ponesenom zahtjevu za pristup informacijama donese odgovarajući akt u skladu sa članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj, obezbjeđujući podnosiocu žalbe pravo na dvostepenost u odlučivanju, a uvažavajući nalaz i mišljenje iz ove preporuke 3. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 16.02.2024. godine, Opština je dostavila odgovor na izdatu preporuku u kome se, između ostalog, navodi da je rješenjem Odjeljenja za privredu Opštine broj: 01-053-1-14/24, od dana 14.02.2023. godine, podnosiocu žalbe odobren pristup traženim informacijama. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
60	Ž-MO-05-151/23	P-14/24	P R E P O R U K U Domu zdravlja Mostar 1. Da u skladu sa članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine, donese Rješenje o pristupu informacijama, po zahtjevu E.B. od dana 07.08.2023. godine; 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke. Rok za realizaciju preporuke: 15 dana od dana prijema preporuke	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Instituciji Ombudsmena je dostavljena predmetna Službena zabilješka Doma zdravlja od 02.08.2023. godine. Uvidom u istu navedeno je kako slijedi: „Dana, 02-08-2023- godine u 11,30 sati u prostorije Službe za zdravstvenu zaštitu radnika dolazi gospodin E.B. uz nazočnost svojih roditelja. Imenovani je prethodno obavio liječnički pregled u sklopu prijema djelatnika za „Graničnu policiju „ BiH, gdje je ocijenjen kao nesposoban za prijem u službu zbog nezadovoljavajućeg psihološkog testiranja, te dolazi na uvid u isti....gospodinu E.B. se omogućava uvid u njegovo psihološko testiranje.“ Imajući u vidu sve naprijed izneseno, a u svrhu otklanjanja uočenih povreda ljudskih prava zaštićenih Ustavom Bosne i Hercegovine i međunarodnim sporazumima koji čine sastavni dio Ustava, na osnovu člana 32. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni BiH su izdali Domu zdravlja Mostar preporuku broj: P-14/24 od 17.01.2024. godine. Dana 13.02.2024. godine, Dom zdravlja Mostar je donio Rješenje broj: 557-37-164/24 koje je ujedno dostavljeno i podnosiocu žalbe. Nakon dostavljanja Rješenja podnosiocu žalbe, isti nije dostavljao odgovor niti dodatnu dokumentaciju relevantnu za predmet.

61	Ž-BL-05-656/23	P-18/24	PREPORUKU gradonačelniku Grada Banjaluka 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja uspostavi saradnju sa Ombudsmenom Bosne i Hercegovine na način propisan članom 25. Zakona o ombudsmenu Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje; 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Aktom broj: 19-059-1001/2023 od dana 30. januara 2024. godine, Grad, između ostalog, novodi: „...Po prijemu informacija koje su nam na zahtjevu Mišeljčić Nede dostavljene, imenovanoj se prosljeđena informacija Odjeljenja za inspeksijske poslove i komunalnu policiju broj: 08-362-921/23 od 7.11.2023. godine, dopisi Odjeljenja za inspeksijske poslove i komunalnu policiju broj 08-362-471/23 od 10.10.2023. godine i broj: 08-362- 839/23 od 2.11.2023. godine, zapisnik urbanističko-građevinske inspekcije broj: 00003707 od 6.7.2023. godine, te zapisnici broj: 00003719 i 00003720 od 4.10.2023. godine, a sve u vezi sa postupkom dogradnje JU Osnovna škola "Sveti Sava" u Banjaluci. Shodno navedenom, podnosiocu zahtjeva nije povrijeđeno pravo na slobodan pristup informacijama..." Izdavanjem preporuke iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsman Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11).
62	Ž-BL-05-654/23	P-22/24	PREPORUKU Ministarstvu saobraćaja i veza Republike Srpske 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja podnosiocu žalbe odgovori na podneseni zahtjev za pristup informacijama od dana 03.10.2023. godine, na način propisan članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Ministarstvo je dostavilo odgovor na izdatu preporuku u aktu broj: 13.03/345-2399/23, od dana 14.02.2024. godine, u kome se navodi da je podnosiocu žalbe odgovoreno na podneseni zahtjev aktom broj: 13.03/345-2399, od dana 13.02.2024. godine. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
63	Ž-BL-05-604/23	P-23/24	PREPORUKA Ministarstvu vanjskih poslova Bosne i Hercegovine Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja uspostavi saradnju sa Ombudsmanom Bosne i Hercegovine na način propisan članom 25. Zakona o Ombudsmenu Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje	03 - Pristup informacijama	Realizirana	NE	Dana 08.02.2023. godine uputili ste Instituciji Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine dopis u kojem obavještavate Instituciju da Vam je od Ministarstva vanjskih poslova Bosne i Hercegovine stigao odgovor na Upit o diplomatskim staniarinama, povodom kojeg ste Instituciji Ombudsmena uputili žalbu. Shodno svemu navedenom, uzimajući u obzir da ste nakon što je Institucija Ombudsmena uputila Preporuku Ministarstvu vanjskih poslova Bosne i Hercegovine dobili tražene informacije, donesena je odluka kao u uvodu ovog Obavještenja u skladu sa članom 35. stav 1 tačka 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).
64	Ž-BL-05-655/23	P-17/24	PREPORUKU Gradonačelniku Grada Banja Luka 1. Da po dobijanju ove preporuke, podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev odgovori u skladu sa odredbama člana 14. stav 4. Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske; 2. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, uspostavi saradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 23. i članom 25. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmenu uputi Gradu Banja Luka; 4. Da u sklopu svojih statutarnih ovlaštenja preduzme odgovarajuće kako bi se blagovremeno odlučivalo o pojedinačnim zahtjevima građana; 5. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Aktom broj: 19-059-78/2024, od dana 22.02.2024. godine odgovorna strana je obavijestila Ombudsmene Bosne i Hercegovine da je podnosiocu žalbe dostavila tražene informacije, dopisom broj: 19-059-1001/2023, od dana 14.11.2023. godine. Na osnovu navedenog izjašnjenja Grada Banja Luka, Ombudsamani Bosne i Hercegovine izdatu preporuku smatraju ispoštovanom.
65	Ž-LI-05-196/23	P-30/24	PREPORUKU direktoru Uprave za inspeksijske poslove Kantona 10 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev odgovori u skladu sa odredbama člana 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine; Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Aktom broj: 19-11-45-0427/23-007, od dana 28.03.2024. godine, odgovorna strana dostavila je odgovor na izdatu preporuku u kome se navodi: „Postupajući po zahtjevu stranke I. D. te sljedeći upute po preporuci Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine...Uprava za inspeksijske poslove...donijela je Rješenje broj:19-01-45-0427-23-006 od 27.03.2024. godine“ Podnosilac žalbe obavjestio je telefonskim putem, dana 10.04.2024. godine, Ombudsman Bosne i Hercegovine da mu je omogućen pristup traženim informacijama. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
66	Ž-BL-05-18/24	P-33/24	PREPORUKU Kantonalnoj upravi za inspeksijske poslove 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev odgovori u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine 2. Da u roku od 20 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmena Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji, na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Kantonalna služba dostavlja odgovor na zahtjevu formi Rješenja. U odgovoru se navodi da se podnosiocu žalbe ovaj dio informacije saopštava u formi pismene informacije. Međutim, dio informacije koji se tiče navođenja kome od taksi prevoznika su izrečene prekršajne mjere ne dostavlja se. U ovom slučaju nadležni javi organ se poziva na zaštitu ličnih podataka. Takođe, drugostepeni organ odlučujući o žalbi odbija žalbu i potvrđuje prvostepeno rješenje, s tim da u obrazloženju, između ostalog navodi: Podnosilac žalbe smatra da je povrijeđeno njegovo pravo na pristup informacijama. Prvo iz razloga što je utvrđivanje svakog prekršaja u javnom interesu, izricanje svake prekršajne sankcije je ima ne samo kazneni nego i preventivni karakter i što ovi podaci o licima koji posluju nezakonito treba da budu javni. Tokom postupka pred Institucijom, prilikom razmatranja žalbe Ombudsmeni su utvrdili da u Rješenju kojim je odlučeno o pristupu informacija nije vidljivo da li je u konkretnom slučaju proveden test javnog interesa. Polazeći od navedenog, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, u skladu sa ovlaštenjima iz člana 32. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, dali su Preporuku Kantonalnoj upravi za inspeksijske poslove da odmah po dobijanju ove preporuke, podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev odgovori u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine i da u roku od 20 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmena Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji. Kantonalna uprava za inspeksijske poslove dostavila je odgovor na preporuku u kojem navodi da je naknadno proveden postupak odnosno, test javnog interesa, gdje je zauzet stav da je prvobitnim Rješenjem odgovoreno u cjelosti na zahtjev za pristup informacijama. Takođe, navedeno je i da svi subjekti kojima je izrečena prekršajna kazna nisu saglasni za dostavljanje ovih informacija. Kantonalna uprava u prilogu je dostavila je i mišljenje Federalnog ministarstva razvoja, preduzetništva i obrta u kojem je navedeno, da na području Grada Bihaća već postoji Strukovno udruženje Klub „Bihać- taxi“; te je objašnjena procedura kako se može osnovati udruženje obrtnika (taksi prevoznika). Imajući u vidu navedeno, Ombudsmeni su mišljenja da je nadležna uprava ispoštovala preporuku Ombudsmena na način da je provedena procedura u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama.
67	Ž-SA-05-867/23	P-31/23	PREPORUKU Javnom preduzeću Ceste Federacije BiH d.o.o. Sarajevo 1. Da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno. 2. Da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene o načinu ispoštovanja ove preporuke.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	„...Informišemo Vas da smo podnositelju zahtjeva Č. M. odgovorili na zahtjev, odnosno dostavili Rješenje o pristupu informacijama i podnesak sa traženim informacijama, te na taj način u cjelosti postupili u skladu sa pozitivnim zakonskim propisima iz predmetne oblasti, a dokaz o navedenom dostavljamo u prilogu.“ Slijedom prethodno navedenog, a imajući u vidu sadržaj zaprimljenog odgovora, odnosno činjenicu da je JP Ceste Federacije BiH, ispoštovao Preporuku broj: P-31/24, Ombudsmeni BiH su odlučili da u skladu sa članom 35. Stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine , zatvore predmet broj Ž-SA-05-867/23.
68	Ž-BL-05-739/23	P-47/24	PREPORUKU Gradskoj upravi Grada Banja Luka 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja podnosiocu žalbe odgovori na podneseni zahtjev za pristup informacijama od dana 31.10.2023. godine, u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 14.03.2024. godine Grad Banjaluka je dostavio odgovor u kojem navodi da je uvažavajući stav Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine omogućio uvid u traženu informaciju, o čemu dostavlja dokaz u vidu odgovora koji Vam je upućen 11.03.2023. godine. Obzirom da je predmet žalbe riješen, donesena je odluka kao u naslovu, u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, br. 104/11).

69	Ž-SA-05-3/24	P-38/24	R E P O R U K U Općoj bolnici Tešanj 1.Da postupi u skladu sa članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine i donese rješenje o pristupu informacijama u potpunosti primjenjujući odredbe navedenog Zakona; 2. Da u roku od 15 (petnaest) dana od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Kao informaciju o realizaciji Preporuke Ombudsmena Bosne i Hercegovine Opća bolnica Tešanj dostavila je Rješenjet broj: 01-2-2254/24 od 25.03.2024. godine kojim je odobren podnositelju žalbe D. A. pristup informacijama te mu je isto i dostavljeno. Shodno naprijed navedenom, a s obzirom da su Ombudsmeni Bosne i Hercegovine poduzetim radnjama u konkretnom predmetu iscrpili sve mjere i aktivnosti koje mogu poduzimati u skladu sa nadležnostima propisanim Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine , te da je nadležni organ postupio po Preporuci broj: P-38/24 od 07.02.2024. godine odnosno dostavio tražene informacije, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili da nema osnova za daljim postupanjem po žalbi, zbog čega se predmet ovom odlukom zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
70	Ž-LI-05-1/24	P-53/24	PREPORUKU Federalnom ministarstvu poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, uspostavi saradnju sa Ombudsmenom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 23. i članom 25. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmenu Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje 2. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Aktom broj: 01-04/3-896/24, od dana 12.03.2024. godine, Ministarstvo dostavilo je odgovor na izdatu preporuku iz čijeg sadržaja proizilazi da je rješenjem broj: 01-04/3-423/24, od dana 12.02.2024. godine, podnosiocu žalbe odobrilo pristup traženim informacijama. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
71	Ž-SA-05-517/23	P-55/24	P R E P O R U K U Načelniku Općine Stari Grad 1. Da, po prijemu ove Preporuke, bez odlaganja, preduzme odgovarajuće aktivnosti i mjere kako bi se uspostavila saradnju sa Ombudsmenima Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 25. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmenima Bosne i Hercegovine dostavi traženu informaciju da li je razmotren zahtjev P.N., da li je u međuvremenu donesena odluka, odnosno kada se može očekivati donošenje iste; 2. Da, u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	...imajući u vidu da je Općina Stari Grad donijela Rješenje broj: 01-04-4-432/24 od 26.02.2024. godine kojim se prigovor žalitelice uvažava, te poništava Rješenje Službe za opću upravu i inspekcijske poslove Općine Stari Grad od 24.05.2023. godine, kao i da je žaliteljica pozvana da izvrši uvid u tražene informacije, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine smatraju da je navedeni organ poduzeo određene aktivnosti u cilju ostvarivanja prava žaliteljice, te su odlučili zatvoriti predmet u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Informacija o realizaciji Preporuke, bit će uvrštena u Godišnji izvještaj za 2024. godinu.
72	Ž-SA-05-1043/23	P-75/24	P R E P O R U K U Gradonačelniku Grada Goražde 1. Da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine; 2. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine upućuju javni organ da u roku od sedam (7) dana od dana prijema Preporuke, u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama Federacije BiH, donese Rješenje o pristupu informacijama kojim u cjelosti ili djelimično odbija ili odobrava pristup informacijama; 3. da u roku od sedam (7) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmanc o načinu ispoštovanja ove preporuke.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 29.03.2024. godine, Ombudsmeni BiH su zaprimili odgovor na preporuku, akt broj: 06-1-04-2-4022/23 od 28.03.2024. godine, u kojem je dostavljeno Rješenje o odbravanju pristupa informacijama u vezi sa žalbom podnosioca. Prethodno navedeni odgovor je u skladu sa članom 31. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine 05.04.2024. godine, prosljeđen podnositelju žalbe na uvid i komentare, koji je podnositelj žalbe obavijestio putem telefona Instituciju Ombudsmena da je zaprimio Rješenje i da se predmet može zatvoriti. Slijedom prethodno navedenog, a imajući u vidu sadržaj zaprimljenog odgovora odnosno činjenicu da je ispoštovana Preporuka broj: P-75/24
73	Ž-SA-05-108/24	P-76/24	P R E P O R U K U 1. Da odmah poduzme efikasne mjere i radnje na donošenju rješenja po Zahtjevu za pristup informacijama žaliteljice ... od 25.12.2023. godine; 2. Da u roku od 15 dana obavijesti Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke i dostavi rješenje doneseno u skladu sa ovom Preporukom;	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Imajući u vidu sve prethodno navedeno, posebno uvažavajući činjenicu da je označeni odgovorni organ postupio po Preporuci P-76/24 od 20.03.2024. godine, na način da je ostvario saradnju sa Institucijom ombudsmena i dostavio informaciju o mjerama i aktivnostima koje su poduzete u cilju realizacije preporuke, odnosno dostavio informaciju da je doneseno rješenje kojim je odlučeno o zahtjevu za pristup informacijama, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine cijene da nema osnova za daljim poduzimanjem aktivnosti i mjera na predmetu podnositelje žalbe. Izdavanjem preporuke Institucija ombudsmena iscrpila je sve zakonom predviđene mogućnosti, radi čega Ombudsmeni Bosne i Hercegovine okončavaju postupak istrage u konkretnom slučaju i predmet broj Ž-SA-05-108/24 ovom odlukom zatvaraju.
74	Ž-BL-05-162/24	P-112/24	PREPORUKU direktoru JU Osnovne škole "Jovan Cvijić" Banja Luka 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke podnositelji žalbe odgovori na podneseni zahtjev za pristup informacijama od dana 29.01.2024. godine odgovori na način propisan članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Škola je dostavila odgovor na preporuku svojim aktom broj: 633/24, od dana 09.08.2024. godine u kome se navodi da je podnositeljci žalbe dostavila odgovor na podneseni zahtjev za pristup informacijama. Na osnovu navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
75	Ž-BL-05-160/24	P-121/24	PREPORUKU direktoru Javne ustanove „Centar za socijalni rad“ Banja Luka 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke podnositeljci žalbe odgovori na podneseni zahtjev za pristup informacijama od dana 29. januara 2024. godine odgovori na način propisan članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Aktom broj: 01-571.05-10/24 TB od 8. maja 2024. godine, Centar za socijalni rad dostavio je odgovor u kojem, između ostalog, navodi: „...Obavještavamo vas da je dana 30.04.2024. godine, no pozivu voditelja postupka, u prostorije Centra pristupila Č. V. te izvršila uvid i kopiranje traženih dokumenata.“ Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
76	Ž-BL-05-130/24	P-124/24	PREPORUKU Vodovodu a.d. Banja Luka 1. Da odgovori na podneseni zahtjev za pristup informacijama na način propisan članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmena Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 07.06.2024. godine „Vodovod“ a.d. Banja Luka dostavio je odgovor na preporuku, čiju kopiju Vam dostavljamo u prilogu. Izdavanjem preporuke Upravi označenog akcionarskog društva iscrpljene su mogućnosti koje Institucija Ombudsmena ima u postupanju po individualnim žalbama građana. Nalaz i dispozitiv Preporuke ujedno predstavlja konačan, meritorn i javno objavljen stav Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, po predmetu žalbe, koji možete koristiti u bilo kojem drugom postupku pokrenutom ovim povodom, uključujući upravne i sudske postupke. U skladu sa navedenim, donesena je odluka kao u naslovu, u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, br. 104/11).
77	Ž-LI-05-25/24	P-113/24	PREPORUKU predsjedniku Skupštine Kantona 10 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev odgovori u skladu sa odredbama člana 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine; 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Aktom broj: 01-01/1-45-112.16/23, od dana 30.04.2024. godine, Skupština je dostavila odgovor na izdatu preporuku u kome se navodi: „...Tajnik Skupštine Hercegbosanske županije je dana 29.04.2024. godine donio Rješenje kojim se odobrava zahtjev za pristup informacijama žalitelju te mu je isto i dostavljeno...“. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
78	Ž-BL-05-752/23	P-139/24	PREPORUKU PS Nevesinje 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev odgovori u skladu sa odredbama člana 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj 2. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	23.09.2024. godine podnosiocu žalbe dostavili odgovor na traženi zahtjev za pristup informacijama. U prilogu je dostavljeno Obavještenje PS Nevesinje broj: 17-1/01-059-11/24 od 23.09.2024. godine. U konkretnom slučaju Preporuka Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine je realizovana, a izdavanjem preporuke i urgencije povodom preporuke iscrpljene su sve mogućnosti Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine u ovom predmetu, te je donesena odluka kao u uvodu ove Obavijesti u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).

79	Ž-BL-05-171/24	P-160/24	PREPORUKU Institutu za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava 1. Da, imajući u vidu odredbe Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine poduzme odgovarajuće aktivnosti i mjere u cilju odlučivanja po zahtjevu podnosioca žalbe u formi Rješenja iz kojeg bi bilo vidljivo da li se pristup informacijama odbija/dozvoljava u cjelosti ili djelimično, zakonski osnov izuzeća informacije, a što svakako obuhvata provođenje, te obrazloženje testa javnog interesa, kao i sva druga relevantna pitanja kao što su pouka o pravnom lijeku, naznaka adrese organa kojem se prigovor podnosi, rok i troškove za podnošenje prigovora. 2. Da u roku od 30 dana obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Institui za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava uputio je, dana 29.07.2024. godine Instituciji Ombudsmena odgovor na Preporuku u kojem se navodi kako Vam je, u skladu sa članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama Bosne i Hercegovine dostavljeno Rješenje kojim se odbija pristup informacijama. Shodno svemu navedenom, uzimajući u obzir da su izdavanjem Preporuke, kao i odgovorom na Preporuku iscrpljene sve mogućnosti koje Institucija Ombudsmena ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, donesena je odluka kao u uvodu ovog Obavještenja u skladu sa članom 35. stav 1 tačka 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).
80	Ž-BL-05-73/24	P-161/24	PREPORUKU Odboru za zapošljavanje kao dijelu Kancelarije gradonačelnika Brčko distrikta 1. Da, imajući u vidu odredbe Zakona o slobodi pristupa informacijama Bosne i Hercegovine poduzme odgovarajuće aktivnosti i mjere u cilju odlučivanja po zahtjevu podnosioca žalbe u formi Rješenja iz kojeg bi bilo vidljivo da li se pristup informacijama odbija/dozvoljava u cjelosti ili djelimično, zakonski osnov izuzeća informacije, a što svakako obuhvata provođenje, te obrazloženje testa javnog interesa, kao i sva druga relevantna pitanja kao što su pouka o pravnom lijeku, naznaka adrese organa kojem se prigovor podnosi, rok i troškove za podnošenje prigovora. 2. Da u roku od 30 dana obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Odbor za zapošljavanje kao dio Kancelarije gradonačelnika Brčko distrikta uputio je, dana 05.08.2024. godine Instituciji Ombudsmena odgovor na Preporuku u kojem se navodi kako je Pravilnikom o zapošljavanju državnih službenika i namještenika, kao i pripravnika i volontera, propisano postupanje u slučajevima pristupa informacijama. Dalje se navodi da su članovi Povjerenstva za zapošljavanje kao i tehnički sekretar Odbora, na osnovu spomenutog Pravilnika, dužni osigurati tajnost svih podataka u proceduri izbora kandidata, sve do donošenja preporuke o izboru. Navodi se da su individualni obrasci za procjenu kandidata tajni podaci i da uvid u njih može ostvariti upravni inspektor, apelaciona komisija, sud i drugi nadležni za provođenje zakonitosti postupka, kao i da u ostalu dokumentaciju kandidat može ostvariti uvid o čemu odlučuje Odbor za zapošljavanje. Navodi se kako na osnovu člana 66. Zakona o upravnom postupku Brčko distrikta stranke imaju pravo da razgledaju spise predmeta i da o svom trošku prepišu potrebne spise, a organ je obavezan da to omogući, kao i da se ne mogu razgledati ni prepisivati zapisnik o vijećanju i glasanju, službeni referati i nacrti rješenja, kao ni drugi spisi koji se vode kao povjerljivi, ako bi se time mogla osujetiti svrha postupka, ili ako se to protivi pravnom interesu stranke ili trećih lica. Dalje se navodi kako je protiv odbijanja Zahtjeva dopuštena posebna žalba u roku od 48 sati i kad Zaključak nije izdan pismeno, kao i da se na osnovu svega konstatuje da Odbor za zapošljavanje odlučuje po Zahtjevu Zaključkom, te ne može donositi Rješenja.
81	Ž-SA-05-435/24	P-177/24	P R E P O R U K U načelniku Opštini Novi Grad • da odmah po prijemu preporuke uspostave saradnju sa Institucijom ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine a kako je to naprijed navedeno; • da najkasnije u roku od 15 (petnaest) dana, dostavi Instituciji ombudsmena traženo izjašnjenje, informacije i relevantnu dokumentaciju.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 14.08.2024. godine zaprimljen odgovor Opštine Novi Grad i preporuka realizirana.
82	Ž-SA-05-194/24	P-178/24	P R E P O R U K U Ministru Ministarstva prostranog uređenja, građenja, infrastrukture i zaštite okoliša Kantona Sarajevo 1. Da, imajući u vidu odredbe člana 12. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine, odlučiti po Zahtjevu podnositelja od dana 05.02.2024. godine, te poduzme odgovarajuće aktivnosti i mjere na donošenju odluke kojim će se riješiti po Zahtjevu podnositelja; 2. Da u roku od 30 dana obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije Preporuke.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 26.07.2024. godine Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaprimili su odgovor na preporuku, akt broj: 05-36583/24 od 29.07.2024. godine, a u prilogu odgovora Rješenje, broj: 05-45-6493/24 od 26.07.2024. godine. Iz dostavljenog odgovora vidljivo je da je ispoštovana Preporuka P. 178/24, tj. doneseno je Rješenje po zahtjevu podnositelja žalbe. Prethodno navedeni odgovor je u skladu sa članom 31 Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine 05.08.2024. godine, prosljeđen podnositelju žalbe na uvid i komentare. Do današnjeg dana podnositelj žalbe nije dostavio komentar, niti je Instituciju Ombudsmena kontaktirao na bilo koji drugi način.
83	Ž-BL-05-256/24	P-183/24	PREPORUKU Poreskoj upravi Republike Srpske 1. Da odmah po prijemu ove preporuke, podnosiocu žalbe na podnesene zahtjeve odgovori u skladu sa odredbama člana 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj; 2. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombaudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimila je, dana 08.08.2024. godine, Odgovor na preporuku Poreske uprave Republike Srpske broj: 06/1.01/0103-052.5536/2024 od 08.08.2024. godine u kojem se, između ostalog, navodi: "...obavještavamo Vas da je Poreska uprava Republike Srpske dana 29.07.2024. godine dostavila Informaciju broj: 06/1.010301-052.4-878/2024 podnosiocu žalbe Orelj Željku, koju je isti zaprimio dana 30.07.2024. godine." U konkretnom slučaju Preporuka Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine je realizovana, a izdavanjem preporuke iscrpljene su sve mogućnosti Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine u ovom predmetu, te je donesena odluka kao u uvodu ove Obavijesti u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).
84	Ž-BL-05-257/24	P-183/24	PREPORUKU Poreskoj upravi Republike Srpske 1. Da odmah po prijemu ove preporuke, podnosiocu žalbe na podnesene zahtjeve odgovori u skladu sa odredbama člana 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj; 2. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombaudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimila je, dana 08.08.2024. godine, Odgovor na preporuku Poreske uprave Republike Srpske broj: 06/1.01/0103-052.5536/2024 od 08.08.2024. godine u kojem se, između ostalog, navodi: "...obavještavamo Vas da je Poreska uprava Republike Srpske dana 29.07.2024. godine dostavila Informaciju broj: 06/1.010301-052.4-878/2024 podnosiocu žalbe Orelj Željku, koju je isti zaprimio dana 30.07.2024. godine." U konkretnom slučaju Preporuka Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine je realizovana, a izdavanjem preporuke iscrpljene su sve mogućnosti Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine u ovom predmetu, te je donesena odluka kao u uvodu ove Obavijesti u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).
85	Ž-BL-05-147/24	P-185/24	PREPORUKU Gradskoj upravi Doboj 1. Da odmah po prijemu ove preporuke, podnosiocu žalbe na podnesene zahtjeve odgovori u skladu sa odredbama člana 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj; 2. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombaudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine je dana 24.09.2024. godine primila odgovor na Preporuku od strane gradonačelnika Grada Doboja broj: 02-022-2-4222/24 od 19.09.2024. godine u kojem se navodi da su podnosiocu žalbe dostavljene sve tražene informacije još 09.04.2024. godine, između ostalog, i predmetni zapisnik za tačku 11. Devetnaeste sjednice Skupštine Grada Doboja. Dalje se navodi da nisu osnovani navodi podnosioca žalbe da za predmetu tačku nisu dostavili podaci o glasanju. Dana 08.10.2024. godine, Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, uputila je urgenciju povodom preporuke neposredno višem organu, tj. Skupštini grada Doboja. Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine je zaprimila dana 14.10.2024. godine Odgovor gradonačelnika Doboja broj: 02-022-2-5896/24 od 07.11.2024. godine u kojem se navodi da je u skladu sa Preporukom Ombudsmena, podnosiocu žalbe odgovoreno na njegov zahtjev za pristup informacijama. U prilogu Odgovora dostavljeno je Obavještenje broj: 02-022-2-2581/24 od 04.11.2024. godine. U konkretnom slučaju Preporuka Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine je realizovana, te je donesena odluka kao u uvodu ove Obavijesti u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).
86	Ž-BL-05-657/23	P-187/24	PREPORUKU Ministarstvu za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju Republike Srpske 1. da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i da dostavi izjašnjenje na navode iz žalbe.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 26.07.2024. zaprimljen Odgovor Ministarstva za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju i preporuka realizovana.

87	Ž-BL-05-683/23	P-188/24	PREPORUKU Republičkoj upravi za geodetske i imovinsko-pravne poslove, Područnoj jedinici Banja Luka 1. Da odmah po prijemu ove preporuke, podnosiocu žalbe na podnesene zahtjeve odgovori u skladu sa odredbama člana 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj; 2. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimila je dana 28.10.2024. godine Informaciju Republičke uprave za geodetski i imovinsko pravne poslove broj: 21.04/477-3/24 od 24.10.2024. godine u kojoj se navodi, da je kao drugostepeni organ, u zakonskom roku, donijela Rješenje broj: 21.04/477-4/24 od 15.10.2024. godine, koje je proslijeđeno u Područnu jedinicu Banja Luka radi postupanja u skladu sa članom 233. Zakona o opštem upravnom postupku. U konkretnom slučaju, označeni odgovorni organ Republička uprava za geodetski i imovinsko pravne poslove, Područna jedinica Banja Luka, postupila je po Preporuci Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način da je postupila u skladu sa članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj, a po zahtjevu podnosioca žalbe, te je donesena odluka kao u uvodu ove Obavijesti u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).
88	Ž-MO-05-48/24	P-206/24	P R E P O R U K U Društvu Igman d.d. Konjic 1. Da, po Zahtjevu za pristup informacijama R.A. od 29.02.2024.godine, odluči u skladu sa Zakonu o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine; 2. Da u budućim sličnim slučajevima podnosiocima zahtjeva dostavlja odgovore po istima obavezno uvažavajući nalaz i mišljenje institucije Ombudsmena iz ove preporuke; 3. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke. Rok za realizaciju preporuke: 15 dana od dana prijema preporuke.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 27.12.2024. godine zaprimljen je odgovor društva Igman iz kojeg je vidljivo da je doneseno Rješenje po osnovu Zakona o slobodi pristupa informacijama od 20.12.2024. godine kojim se podnosiocu žalbe odobrava pristup traženim informacijama, te je Preporuka institucije Ombudsmena u potpunosti ispoštovana Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su se saglasili, da u smislu člana 35. stav (8) Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, zatvore predmet broj : Ž-MO-05-48/24.
89	Ž-BL-05-324/24	P-228/24	PREPORUKU Poljoprivrednom zavodu Unsko-sanskog kantona 1.Da odmah po prijemu ove preporuke, podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev odgovori u skladu sa odredbama člana 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine 2.Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine je zaprimila dana 25.11.2024. godine Odgovor Poljoprivrednog zavoda broj: 16-04-7044-6/24 od 18.11.2024. godine u kojem se navodi da je u skladu sa Preporukom Ombudsmena, podnosiocu žalbe odgovoreno na njegov zahtjev za pristup informacijama. U prilogu Odgovora, između ostalog, dostavljeno je i Rješenje broj: 16-04-5949-4/2024 od 25.06.2024. godine. U konkretnom slučaju Preporuka Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine je realizovana, te je donesena odluka kao u uvodu ove Obavijesti u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).
90	Ž-LI-05-87/24	P-241/24	P R E P O R U K U Republičkoj upravi za geodetske i imovinsko-pravne poslove 1.da bez odlaganja preispita postupanje u predmetnoj pravnoj stvari u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj; 2.da postupi u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj, kako je navedeno u ovoj Preporuci; 3.Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Aktom broj: 21.01/052-376-1/24, od dana 09.10.2024. godine, odgovorna strana dostavila je Ombudsmenu Bosne i Hercegovine izjašnjenje na izdatu preporuku iz kog proizilazi da je odlučila po zahtjevu podnositeljce žalbe. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj:104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom
91	Ž-LI-05-89/24	P-242/24	P R E P O R U K U Republičkoj upravi za geodetske i imovinsko-pravne poslove 1.Da odmah po dobijanju ove preporuke, podnositeljci žalbe na podneseni zahtjev odgovori u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj; 2.Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji;	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Aktom broj: 21.01/052-8-115/24, od dana 08.10.2024. godine, odgovorna strana dostavila je Ombudsmenu Bosne i Hercegovine izjašnjenje na izdatu preporuku iz kog proizilazi da je odlučila po zahtjevu podnositeljce žalbe. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj:104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
92	Ž-BL-05-146/24	P-231/24	PREPORUKU Republičkoj upravi za geodetske i imovinsko-pravne poslove, Područna jedinica Laktaši: 1.Da odgovori podnosiocu žalbe na Zahtjev u skladu sa članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske 2.Da u roku od 30 dana obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije Preporuke	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	U aktu Republičke uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove Republike Srpske navodi se da je, po dobijenom izjašnjenju Područne jedinice Laktaši, utvrđeno da je u predmetu broj 21.26/473-18-98/09 postupljeno po Vašem Zahtjevu i da je donesen Zaključak broj isti od 22.01.2024. godine. Dalje se navodi da je na navedeni Zaključak izjavljena žalba , te da je ista odbijena kao neosnovana Rješenjem broj 21.04/473-140/24 od 30.05.2024. godine. U aktu se navodi da Vam je objašnjeno da se Odluke Vlade objavljuju u Službenom glasniku Republike Srpske bez pečata i potpisa, kao i da se za više informacija obratite donosiocu istih ili korisniku ekspropriacije kojeg zastupa Pravobranilaštvo Republike Srpske. Shodno svemu navedenom, uzimajući u obzir da su izdavanjem Preporuke iscrpljene sve mogućnosti koje Institucija Ombudsmena ima postupajući po žalbi, donesena je odluka kao u uvodu ovog Obavještenja u skladu sa članom 35. stav 1 tačka 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).
93	Ž-BL-05-406/24	P-233/24	PREPORUKU Gradskoj upravi Grad Banja Luka 1.Da odgovori podnosiocu žalbe na Zahtjev u skladu sa članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske 2. Da u roku od 30 dana obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije Preporuke	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Odsjek za saradnju sa građanima Gradske uprave Grada Banja Luka uputio je, dana 24.09.2024. godine Instituciji Ombudsmena odgovor na Preporuku. U odgovoru se navodi da je dana 22.08.2024. godine informacija Odjeljenja za finansije Grada Banja Luka prosljeđena Vama elektronskim putem, u kojoj se navodi da pomenutom odjeljenju nije dostavljena Naredba o upravljanju novčanim tokovima koju je gradonačelnik donio 2024. godine u kojoj je tačkom 4. određeno da će se isplate iz budžeta grada Banja Luka vršiti na osnovu saglasnosti gradskog menadžera ili osobe koja ga u njegovom odsustvu mijenja. Dalje se navodi da je zatražena informacija i od Kabineta gradonačelnika, kao i da će Vam ista biti dostavljena. Shodno svemu navedenom, uzimajući u obzir da su izdavanjem Preporuke kao i odgovorom na Preporuku iscrpljene sve mogućnosti koje Institucija Ombudsmena ima postupajući po žalbi, donesena je odluka kao u uvodu ovog Obavještenja u skladu sa članom 35. stav 1 tačka 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).
94	Ž-BL-05-370/24	P-247/24	PREPORUKU gradonačelniku Grada Prijedora 1.Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja uspostavi saradnju sa Ombudsmanom Bosne i Hercegovine na način propisan članom 25. Zakona o ombudsmanu Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje; 2.Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Odgovorna strana nakon izdavanja Preporuke od strane ombudsmena, dostavila tražene informacije, što je i bio razlog obračuna podnosioca žalbe Instituciji, okončan je postupak istrage po ovom pitanju. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
95	Ž-BL-05-375/24	P-251/24	PREPORUKU gradonačelniku Grada Banja Luka 1.Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, uspostavi saradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 23. i članom 25. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmanu Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje; 2.Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Uvidom u dostavljeni odgovor, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine konstatuju da Grad Banja Luka nije postupio u skladu sa izdatom preporukom, pa se s tim u vezi ista smatra neispoštovanom. Ovaj slučaj nerealizovane preporuke će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2024. godinu, te će o tome biti obaviješteni Narodna skupština Republike Srpske, Parlament Federacije Bosne i Hercegovine i Predsjedništvo Bosne i Hercegovine. Izdavanjem preporuke iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsman Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, te se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).
96	Ž-BL-05-383/24	P-252/24	PREPORUKU načelniku opštine Osmaci 1.Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, uspostavi saradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 23. i članom 25. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmanu Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje; 2.Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Aktom broj 02-052-135/24, od dana 23.09.2024. godine, Opština je dostavila izjašnjenje i u njemu navela da će u skladu sa preporukom Ombudsmena Bosne i Hercegovine, podnosiocu žalbe dostaviti tražene informacije, pa se s tim u vezi izdata preporuka smatra ispoštovanom. Izdavanjem preporuke iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsman Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, te se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11). Protiv ove odluke nije dozvoljena žalba u smislu člana 22. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj 19/02, 34/05 i 32/06 i 61/23).

97	Ž-BL-05-657/23	P-255/24	PREPORUKU Ministarstvu za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju Republike Srpske 1. Da odmah po prijemu ove preporuke, podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev odgovori u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj; 2. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine je zaprimila dana 07.10.2024. godine Odgovor Ministarstva broj: 15.1-053-330/23 od 04.10.2024. godine u kojem se navodi da je u skladu sa Preporukom Ombudsmana, podnosiocu žalbe odgovoreno na njegov zahtjev za pristup informacijama. U prilogu Odgovora dostavljeno je Obavještenje broj: 15.1-053-330/23 od 02.10.2024. godine. U konkretnom slučaju Preporuka Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine je realizovana, te je donesena odluka kao u uvodu ove Obavijesti u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).
98	Ž-BL-05-388/24	P-266/24	1.Da odmah po prijemu ove preporuke, podnosiocu žalbe na podnesene zahtjeve odgovori u skladu sa odredbama člana 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj; 2.Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine je, dana 15.11.2024. godine, primila odgovor na Preporuku od strane Ministarstva broj: 10.1.1-053-121/2024 od 12.11.2024. godine u kojem se navodi da je u skladu sa Preporukom Ombudsmana, podnosiocu žalbe odgovoreno na njegov zahtjev za pristup informacijama. U prilogu Odgovora dostavljeno je Obavještenje broj: 10.1.1-053-121/2024 od 12.11.2024. godine. U konkretnom slučaju Preporuka Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine je realizovana, te je donesena odluka kao u uvodu ove Obavijesti u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).
99	Ž-SA-05-645/24	P-288/24	P R E P O R U K U Gradonačelniku Grada Goražde 1. Da odmah poduzme efikasne mjere i radnje na donošenju rješenja po Zahtjevu za pristup informacijama žaltelja O. Dž. od 30.05.2024. godine; 2. Da u roku od 15 dana obavijesti Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke i dostavi rješenje doneseno u skladu sa ovom Preporukom; U skladu sa članom 33. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, ova Preporuka se dostavlja i žaltelju.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 13.11.2024. godine, Institucija ombudsmana zaprimila je akt Gradske uprave Goražde broj: 06-1-04-2-2184/24 od 11.11.2024. godine u kojem je između ostalog navedeno da je o predmetnom zahtjevu za pristup informacijama odlučeno Rješenjem broj: 06-1-04-2-2184/24 od 11.11.2024., te je Rješenje dostavljeno Instituciji ombudsmana. Shodno navedenom, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine konstatuju da je Preporuka broj: P-288/24 realizirana, te se ovom odlukom predmet se zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
100	Ž-SA-05-789/24	P-289/24	P R E P O R U K U Načelniku Općine Centar Sarajevo 1. Da, imajući u vidu navode izražene u Preporuci, izmjene Rješenje broj: 10-45-529-1/24 od 27.08.2024. godine, u dijelu koji se odnosi na pouku o pravnom lijeku, a u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine; 2. Da obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke; Rok za realizaciju preporuke: 15 dana od dana prijema preporuke.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Imajući u vidu Preporuku Ombudsmana Bosne i Hercegovine, kao i Informaciju Općine Centar od 23.12.2024. godine, proizilazi da je Preporuka realizovana, te je dana 23.12.2024. godine donesen Zaključak o ispravci greške u kojem je navedena pouka o pravnom lijeku, te su stoga Ombudsmeni Bosne i Hercegovine odlučili zatvoriti predmet u skladu sa članom članom 35. stav 5. Pravila postupka Institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
101	Ž-BL-05-489/24	P-290/24	PREPORUKU sekretaru Osnovnog suda u Kotor Varoši 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev od dana 11.07.2024. godine, odgovori u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj; 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Sud je aktom broj: 073-0-Su-24-000357, od dana 07.11.2024. godine, dostavio izjašnjenje Ombudsmane Bosne i Hercegovine povodom izdate preporuke i u njemu navodi, sljedeće: „Poštovani, dana 7.11.2024. godine dostavili ste ovom Sudu Preporuku u predmetu no žalbi Dragana Mijatovića broj: P-290/24 od 30.10.2024. godine. Postupajući no vašoj preporuci obavještavamo Vas da je gospodinu Draganu Mijatoviću iz Kneževa dnevnom naredbom od 12.7.2024. godine postupajućeg sudije Gordane Vinojić-Topić dozvoljen uvid u spis u pamićnom predmetu broj: 73 0 P 035288 19 P koji vam ovjereni prepis dostavljamo u prilogu. Takođe Vas obavještavam da je Sud podneskom broj: 073-0-Su-24-000357-1 od 07.11.2024. godine obavijestio gospodina Dragana Mijatovića da mu je dozvoljen uvid u spis broj 73 0 P 035288 19 P svakim radnim danom na Upišniku suda u vremenskom periodu od 7,00 do 15,00“ časova koji vam se dostavlja na uvid.“ Imajući u vidu navedeno izjašnjenje Suda, izdata preporuka se smatra ispoštovanom. Izdavanjem preporuke iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsman Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, te se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).Protiv ove odluke nije dozvoljena žalba u smislu člana 22. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, broj 19/02, 34/05 i 32/06).
102	Ž-BR-05-184/24	P-292/24	JAVNOJ USTANOVU OSNOVNOJ GLAZBENOJ ŠKOLI U TUZLI - da, prilikom odlučivanja o zahtjevima za slobodu pristupa informacija postupa sukladno odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine . -da u roku od petnaest (15) dana od dana prijema preporuke obavijestite Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji ove Preporuke.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 12.12.2024. godine, zaprimljen odgovor JU Osnovne muzičke škole Tuzla, broj: 02-1029/24 od 10.12.2024. godine.
103	Ž-BL-05-344/24	P-296/24	PREPORUKU Ministarstvu za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju Republike Srpske 1. Da po ponesenom zahtjevu za pristup informacijama donese odgovarajući akt u skladu sa članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj, obezbjeđujući podnosiocu žalbe pravo na dvostepenost u odlučivanju, a uvažavajući nalaz i mišljenje iz ove preporuke 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Aktom broj: 15.1.053-36-22/24, od dana 22.11.2024. godine, Ministarstvo je dostavilo odgovor na izdatu preporuku u kome se navodi da je postupajući po izdatoj preporuci, dopisom broj: 15.1.053-36-22/24, od dana 22.11.2024. godine, podnosiocu žalbe dostavilo tražene informacije. Polazeci od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11).
104	Ž-BR-05-142/24	P-320/24	Javnoj ustanovi Trećoj Osnovnoj školi Brčko distrikt Bosne i Hercegovine 1. da hitno, a najkasnije u roku od deset (10) dana od dana prijema ove preporuke postupe sukladno pozitivnim zakonskim propisima Brčko distrikta Bosne i Hercegovine i donesu odluku po zahtjevu žalteljice broj 07-37-529/24 od 24. 6. 2024. godine, 2. da u roku od petnaest (15) dana od dana prijema preporuke izvijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o izvršenju ove Preporuke.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 26. 12. 2024. godine institucija Ombudsmana zaprimila je odgovor Odjela za obrazovanja, Javne ustanove Treće osnovne škole broj: 07-37-1100/24 od 24. 12. 2024. godine u kojem se navodi: “ Dana 12.12.2024. godine JU Treća Osnovna škola primila je vaš predmet: Preporuka u vezi sa žalbom N.Z., te vas ovim putem obavještavamo da je tadašnji director škole, V.S., predmetom: Informacija, broj: 07-37-532/24 dana 25. 6. 2024. godine odgovorio na Zahtjev N.Z.. Dana 20. 12. 2024. godine predmetom broj: 07-37-1090/24 dostavili smo i dokumentaciju traženu Zahtjevom broj: 07-37-529/24 od 24. 6. 2024. godine na osnovu vaše preporuke. U prilogu kopija odgovora kojim je dostavljena tražena dokumentacija N.Z., kao i Informacija broj: 07-37-532/24 od 25. 6. 2024. godine.” Uzimajući u obzir da je preporuka P-320/24 prihvaćena, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine sukladno članku 35. stavku 1. tačka 8. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine zatvaraju predmet broj: Ž-BR-05-142/24 po žalbi N.Z.
105	Ž-MO-05-20/24	P-332/24	P R E P O R U K U Opštini Nevesinje 1. Načelniku opštine 2. Odjeljenju za prostorno uređenje 1. da odmah poduzme adekvatne mjere i radnje radi uspostave suradnje Odjeljenja za prostorno uređenje Opštine Nevesinje, sa institucijom Ombudsmana, na način propisan Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a kako je to naprijed navedeno; 2. da najkasnije u roku od 8 dana, dostavi traženo izjašnjenje. U skladu sa članom 33. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, ova Preporuka se dostavlja i žaltelju.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 16.01.2024. godine zaprimljen odgovor Opštine Nevesinje, Odjeljenje za prostorno uređenje.

106	Ž-SA-05-719/24	P-339/24	P R E P O R U K U Upravi KJKP Vodovod i kanalizacija d.o.o. Sarajevo 1.Da, imajući u vidu navode iz Preporuke, poduzme sve zakonom propisne aktivnosti i mjere kako bi se žalitelju dostavio odgovor u vezi sa podnesenim zahtjevom od 03.05.2024. godine, razmatrajući svaku tačku zahtjeva ponaosob, sa obrazloženim odgovorom; 2.Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju njene realizacije preporuke.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	„Vezano za Vaš akt, broj i datum gornji, a koji se odnosi na žalbu žalitelja N.S, u kojoj ističe da nije dobio potpun odgovor na zahtjev za pristup informacijama od 03.05.2024. godine, obavještavamo Vas da smo postupili po izdatoj preporuci i obavijestili imenovanog o traženim informacijama, aktom br. 3 18-1/25 od 16.01.2025. godine, koji Vam dostavljamo u prilogu.“ Imajući u vidu naprijed navedeno, da su Ombudsmeni Bosne i Hercegovine poduzetim radnjama u konkretnom predmetu iscrpili sve mjere i aktivnosti koje mogu poduzimati u skladu sa nadležnostima propisanim Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine , Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili da nema osnova za daljim postupanjem po žalbi, zbog čega se predmet ovom odlukom zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Predmet će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije za 2025. godinu.
107	Ostvarena saradnja						
108	Ž-SA-05-1160/23	P-78/24	PREPORUKU Judo savezu Republike Srpske 1. Da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno. 2. Da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene o načinu ispoštovanja ove preporuke.	03 - Pristup informacijama	Ostvarena saradnja	DA	Dana 24.04.2024 zaprimljen odgovor Judo saveza.
109	Ž-BL-05-359/24	P-263/24	•Da o zahtjevu za pristup informacijama podnosioca žalbe odluči u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske uvažavajući izneseno mišljenje Ombudsmena. •Da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Ombudsmenima, na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to naprijed navedeno •Da u roku od 20 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o realizaciji ove preporuke. U skladu sa članom 33. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, ova preporuka se dostavlja i podnosiocu žalbe.	03 - Pristup informacijama	Ostvarena saradnja	DA	Dana 27.12.2024. zaprimljen odgovor grada Banja Luka.
110	Ž-SA-05-849/24	P-300/24	P R E P O R U K U Općoj bolnici Tešanj 1. Da, imajući u vidu odredbe Zakona o slobodi pristupa informacijama u FBiH i Zakona o upravnom postupku, te činjenicu da je podnositelj žalbe Općoj bolnici Tešanj dana 03.04.2024. godine podnio Prigovor, poduzme odgovarajuće aktivnosti i mjere na donošenju odluke po Prigovoru; 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke.	03 - Pristup informacijama	Ostvarena saradnja	DA	Dana 11.02.2025. godine zaprimljen Odgovor Opće bolnice Tešanj.
111	Ž-BL-05-414/24	P-307/24	P R E P O R U K U • Da o zahtjevu za pristup informacijama podnosioca žalbe odluči u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske uvažavajući izneseno mišljenje Ombudsmena. • Da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Ombudsmenima, na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to naprijed navedeno • Da u roku od 20 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o realizaciji ove preporuke.	03 - Pristup informacijama	Ostvarena saradnja	DA	Do današnjeg dana nije dostavljen odgovor na upućenu preporuku.
112	Nije realizirana						
113	Ž-BL-05-672/23	P-4/24	PREPORUKU ministru poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke uspostavi saradnju sa Ombudsmenom Bosne i Hercegovine u skladu sa članom 25. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje 2. Da na podneseni zahtjev za pristup informacijama podnosioca žalbe od dana 13.08.2023. godine odgovori u skladu sa članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj 3. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	NE	Budući da Ministarstvo nije dostavilo odgovor na izdatu preporuku, predmet po žalbi se zatvara, u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a preporuka se evidentira kao neispoštovana. Protiv ove odluke nije dozvoljena žalba u skladu sa članom 22. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" br. 32/00, 19/02, 35/04, 32/06, 61/23).
114	Ž-BL-05-674/23	P-5/24	1.Da odmah po dobijanju ove preporuke uspostavi saradnju sa Ombudsmenom Bosne i Hercegovine u skladu sa članom 25. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje 2.Da na podneseni zahtjev za pristup informacijama podnosioca žalbe od dana 13.08.2023. godine odgovori u skladu sa članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj 3.Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	NE	Budući da Grad nije dostavio odgovor u roku koji mu je preporukom određen, u skladu sa ovlaštenjima iz člana 32. stav 2. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" br. 32/00, 19/02, 35/04, 32/06, 61/23), Ombudsmen Bosne i Hercegovine o izdavanju preporuke upoznao je Ministarstvo uprave i lokalne samouprave Republike Srpske (u daljem tekstu: Ministarstvo). Aktom Ministarstva broj: 10.3-053-89/24, od dana 03.04.2024. godine, dostavljen je odgovor na izdatu preporuku.
115	Ž-BL-05-675/23	P-6/24	PREPORUKU gradonačelniku grada Trebinja 1.Da odmah po dobijanju ove preporuke uspostavi saradnju sa Ombudsmenom Bosne i Hercegovine u skladu sa članom 25. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje 2.Da na podneseni zahtjev za pristup informacijama podnosioca žalbe od dana 13.08.2023. godine odgovori u skladu sa članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj 3. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Budući da Grad nije dostavio odgovor u roku koji mu je preporukom određen, u skladu sa ovlaštenjima iz člana 32. stav 2. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" br. 32/00, 19/02, 35/04, 32/06, 61/23), Ombudsmen Bosne i Hercegovine o izdavanju preporuke upoznao je Ministarstvo uprave i lokalne samouprave Republike Srpske (u daljem tekstu: Ministarstvo). Aktom Ministarstva broj: 10.3-053-89/24, od dana 03.04.2024. godine, dostavljen je odgovor na izdatu preporuku. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara, u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
116	Ž-BL-05-620/23	P-19/24	Obtrničkoj komori USK-a 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja uspostavi saradnju sa Ombudsmenom Bosne i Hercegovine na način propisan članom 25. Zakona o ombudsmenu Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje; Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	NE	Do danas, Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine nije dobila nikakav odgovor na pomenutu Preporuku od strane Obtrničke komore USK-a.

117	Ž-BL-05-464/23	P-45/24	P R E P O R U K U Ministarstvu obrazovanja, nauke, kulture i sporta Unsko-sanskog Kantona, da odmah po prijemu preporuke odgovori na akte Ombudsmena upućene dana 24.08.2023, 27.09.2023. i 20.11.2023. godine.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	NE	S obzirom da do trenutka izrade ovog akta nije dostavljen odgovor na preporuku Institucije ombudsmena, a kako je izdavanjem iste preduzeto sve iz nadležnosti Institucije, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11) zatvore predmet koji se vodi po žalbi D.V. Podnosilac žalbe se može ponovo obratiti Instituciji ukoliko se pojave nove činjenice ili okolnosti u njegovom predmetu.
118	Ž-LI-05-204/23	P-52/24	P R E P O R U K U ministru Poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Kantona 10 1. Da u smislu člana 260. Zakona o upravnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, a u vezi sa članom 261. stav 2. istog Zakona, poništi Rješenje broj: 08-01-20-211/23 od dana 01.02.2023. godine i donese novo rješenje zasnovano na Zakonu o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine, vodeći računa o odredbama koje se odnose na utvrđivanje izuzetaka i provođenje javnog interesa; 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Aktom broj: 08-01-20-2110/23, od dana 18.03.2024. godine, odgovorna strana dostavlja je odgovor na izdatu preporuku u kome se, između ostalog, navodi: „Vaša Institucija pogrešno je primjenila odredbe članka 260. i 261. Zakona o upravnom postupku tražeći od ovog Ministarstva pravne radnje poništenja rješenja za koje niti je ovlašteno niti ima nadležnosti...". Pošto navedena Preporuka nije ispoštovana u ostavljenom roku, dana 25.03.2024. godine, Ombudsman Bosne i Hercegovine o istom je obavijestio neposredno viši organ, predsjednika Vlade Kantona 10. Imajući u vidu da su izdavanjem preporuke iscrpljene mogućnosti koje Ombudsman Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11).
119	Ž-SA-05-90/24	P-57/24	P R E P O R U K U 1. Da odmah poduzme efikasne mjere i radnje na donošenju rješenja po Zahtjevima za pristup informacijama žalitelja ... od 15.09.2023. godine i 20.09.2023. godine; 2. Da u roku od 30 dana obavijesti Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke i dostavi rješenje doneseno u skladu sa ovom Preporukom;	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Shodno naprijed navedenom, a s obzirom da su Ombudsmeni Bosne i Hercegovine poduzetim radnjama u konkretnom predmetu iscrpili sve mjere i aktivnosti koje mogu poduzimati u skladu sa nadležnostima propisanim Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine , te da je nadležni organ postupio po Preporuci broj: P-57/24 od 07.03.2024. godine odnosno dostavio tražene informacije, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili da nema osnova za daljim postupanjem po žalbi, zbog čega se predmet ovom odlukom zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
120	Ž-SA-05-16/24	P-58/24	P R E P O R U K U Agrokomerc d.d Velika Kladuša 1. Da postupi u skladu sa članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine i donese rješenje o pristupu informacijama u potpunosti primjenjujući odredbe navedenog Zakona; 2. Da u roku od 15 (petnaest) dana od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Iz priloženog Izjašnjenja br. 29/2024 od 11.01.2024. godine upućenog resornom Federalnom ministarstvu poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, kojem se žaliteljica također obratila, vidljivo je da je ista u predmetnom izvršnom postupku do sada naplatila većinu svojih potraživanja u iznosu od 243.214,92 KM (glavnica sa zakonskim zateznim kamatama), a moguće i više, da je za naplatu preostalo 43.785,05 KM, te je sasvim izgledno da će i preostala potraživanja u dogledno vrijeme biti u potpunosti naplaćena. U odnosu na navedeno i činjenicu daje predmetni izvršni postupak u toku, Uprava društva ne spori pravo žaliteljice da i dalje poduzima pravne radnje ukoliko smatra da su njena prava u ovom izvršnom postupku povrijeđena ili uskraćena.“ S obzirom da iz navedenog akta proizlazi da Preporuka Ombudsmena Bosne i Hercegovine nije realizovana, odlučeno je da se predmet zatvori u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Predmet će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije Ombudsmena za 2024. godinu.
121	Ž-MO-05-26/24	P-67/24	P R E P O R U K U Federalnom zavodu za penzijsko i invalidsko osiguranje 1. Da razmotri mogućnost stavljanja van snage Rješenje broj: FZ3/5/1-45-3-UPI-3200-2/23 od 19.12.2023. i Rješenje broj: FZ1/4-45-3-533-5/23 od 29.01.2024. godine i donese novo rješenje kojim će udovoljiti zahtjevu za pristup informacijama D.D. , na način opisan u preporuci, a u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine; 2. Da u budućim sličnim slučajevima podnosiocima zahtjeva dostavlja odgovore po istima obavezno uvažavajući nalaz i mišljenje institucije Ombudsmena iz ove preporuke; 3. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke; Rok za realizaciju preporuke: 30 dana od dana prijema preporuke.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Dana 22.04.2024. godine, dostavljeno je izjašnjenje Federalnog zavoda za penzijsko i invalidsko osiguranje u kojem su zauzeli stav da je postupak sa pozitivnim zakonskim normama i da nije moglo biti donijeto rješenje suprotno zakonskim propisima. Iz navedenog proizilazi da preporuka Ombudsmena BiH nije ispoštovana. Imajući u vidu naprijed navedeno činjenično stanje, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su se saglasili, da u smislu člana 35. stav (8) Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, zatvore predmete broj: Ž-MO 05-26/24.
122	Ž-SA-05-574/23	P-100/24	P R E P O R U K U načelniku Općine Sanski Most 1. Da, poduzme mjere i radnje u cilju doslovne primjene Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine, efikasnog rješavanja zahtjeva te sprječavanja neopravdano dugih postupaka po istim; 2. Da, poduzme mjere u cilju osposobljavanja zaposlenika koji rade na rješavanju zahtjeva za pristup informacijama a kako bi se na adekvatan način primjenjivao Zakon o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine; 3. Da u roku od 30 dana obavijesti Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke i dostavi odluku donesenu u skladu sa ovom Preporukom.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Kako u ostavljenom roku institucija Ombudsmena nije zaprimila odgovor na upućenu preporuku, dana 31.05.2024. godine upućena je urgencija načelniku Općine Sanski Most. Dana 20.06.2024. godine institucija Ombudsmena je zaprimila akt Općine Sanski Most, broj: 05-04-1-1434/24 od 19.06.2024. godine u kojem je između ostalog navedeno: „...Ovlaštenje za rješavanje u upravnim stvarima za pristup infomacijama u Općini Sanski Most ima više državnih službenika koji se redovno kontinuirano obrazuju i usavršavaju, a što im je i obaveza propisana članom 51. Zakona o državnoj službi u Unsko-sanskom kantonu („Službeni glasnik USK-a“, broj: 14/17 i 15/20).“ Dana 09.07.2024. godine institucija Ombudsmena je uputila akt Općini Sanski Most, Općinskom vijeću, te je u skladu sa članom 32. stav 2. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine ukazano o ovaj predmet u svrhu poduzimanja adekvatnih mjera i aktivnosti kako bi preporuka Ombudsmena P-100/24 od 08.04.2024. godine bila ispoštovana. Dana 14.08.2024. godine Općina Sanski Most, Općinsko vijeće je dostavilo instituciji Ombudsmena akt, broj: 01-45-153/24 od 12.08.2024. godine u kojem je između ostalog navedeno: „...kako se u mjesecu augustu ne održavaju sjednice Općinskog vijeća, kao ni radnih tijela Općinskog vijeća zbog godišnjih odmora, Općinsko vijeće će o ovom predmetu odlučivati na prvoj narednoj sjednici o čemu ćemo Vas blagovremeno obavijestiti.“ Dana 13.09.2024. godine Općina Sanski Most, Općinsko vijeće je dostavilo instituciji Ombudsmena akt, broj: 01-02-160-1-8/24 od 13.09.2024. godine u kojem je između ostalog navedeno: „Kolegij Općinskog vijeća je razmatrao preporuku Ombudsmena za ljudska prava BiH broj: P-100/24 od 08.04.2024. godine, kao i poduzete aktivnosti Općinskog načelnika po datoj Preporuci (po dostavljenoj Informaciji Službe za opću upravu i društvene djelatnosti broj: 05-04-1434/24 od 08.08.2024. godine) te smatra da je Općinski načelnik općine Sanski Most poduzeo aktivnosti i mjere za realizaciju predmetne Preporuke.“ Shodno navedenom, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine konstatuju da Preporuka, broj: P-100/24 nije realizirana, kao i da će predmet biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima rada Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te se ovom odlukom predmet se zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
123	Ž-SA-05-1181/23	P-104/24	P R E P O R U K U Gradonačelniku Grada Stolac 1. Da odmah poduzme efikasne mjere i radnje na donošenju rješenja po zahtjevu za pristup informacijama žaliteljice; 2. Da u roku od 15 dana obavijesti Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke i dostavi rješenje doneseno u skladu sa ovom Preporukom;	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	NE	Uzimajući u obzir naprijed izneseno, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine, shodno odredbama člana 32. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine vas pozivaju da, sukladno svojim ovlaštenjima, poduzmete sve što je neophodno da se Preporuka Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine u cijelosti ispoštuje. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine će predmetnu pravnu stvar uvrstiti u svoj Izvještaj o rezultatima rada za 2024. godinu, koji će biti podniet Predsjedništvu Bosne i Hercegovine, Predstavničkom domu i Domu naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine i Narodnoj skupštini Republike Srpske.
124	Ž-BL-05-144/24	P-122/24	P R E P O R U K U • Da o zahtjevu za pristup informacijama podnosioca žalbe odluči u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske uvažavajući izneseno mišljenje Ombudsmena. • Da u roku od 20 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o realizaciji ove preporuke.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Nakon toga, dana 21.05.2024. godine zaprimljen je akt sekretara Pravnog fakulteta u Banjaluci broj: 12/2.276-1/24 od 21.05.2024. godine zajedno sa odgovorom Tulić Adnana kojim se uskraćuje saglasnost za dostavljanje podataka. S tim u vezi, u dostavljenom aktu od Ombudsmena je zatraženo da povuče izdatu preporuku. Uzimajući u obzir činjenicu, da Pravni fakultet u Banjaluci nije postupio po upućenoj preporuci, Ombudsmeni putem obavijesti o zatvaranju predmeta upoznaju podnosioca žalbe, da će ovaj predmet biti uvršten u Godišnji izvještaj Institucije za 2024. godinu. Imajući u vidu navedeno, Ombudsmeni nalaze da su preduzete sve radnje iz nadležnosti Institucije ombudsmena utvrđene Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te se predmet zatvara.

125	Ž-SA-05-827/23	P-118/24	P R E P O R U K U Ministru Ministarstva obrazovanja, nauke, mladih, kulture i sporta Srednjobosanskog kantona 1. Da, po prijemu ove Preporuke, bez odlaganja, preduzme odgovarajuće aktivnosti i mjere kako bi se uspostavila saradnju sa Ombudsmenima Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 25. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmenima Bosne i Hercegovine dostavi tražene informacije da li je postupljeno po žalbi žaliteljice i JU OŠ „Busovača“, odnosno kada se može očekivati donošenje odluke; 2. Da, u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsme Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	NE	Institucija je dana 20.06.2024. godine Ministarstvu obrazovanja, nauke, mladih, kulture i sporta Srednjobosanskog kantona uputila urgenciju za realizaciju Preporuke broj: P-118/24 od 12.04.2024. godine. Institucija nije zaprimila izjašnjenje u vezi sa realizacijom Preporuke. Shodno naprijed navedenom, o nerealizaciji preporuke obavještavamo Vas u smislu člana 32. stav 2. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine . Informacija o nerealizaciji Preporuke bit će uvrštena u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije za 2024. godinu.
126	Ž-BL-05-793/23	P-126/24	PREPORUKU Opštini Kotor Varoš da: Da po prijemu ove Preporuke bez odlaganja uspostavi saradnju sa Ombudsmenom Bosne i Hercegovine na način propisan članom 25. Zakona o Ombudsmenu Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	NE	Ministarstvo uprave i lokalne samouprave Republike Srpske dostavilo je Instituciji Ombudsmena akt u kojem poziva Opštinu Kotor Varoš da dostavi traženo izjašnjenje. Shodno svemu navedenom, uzimajući u obzir da su izdavanjem Preporuke iscrpljene sve mogućnosti koje Institucija Ombudsmena ima postupajući po žalbi, donesena je odluka kao u uvodu ovog Obavještenja u skladu sa članom 35. stav 1 tačka 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11). Uzimajući u obzir da ni nakon Urgencije nije došlo do provođenja Preporuke Ombudsmena, ovaj slučaj nesaradnje će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2024. godinu, te će o tome biti obavještena Narodna skupština Republike Srpske.
127	Ž-BL-05-665/23	P-141/24	PREPORUKU načelniku opštine Ljibinje 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev odgovori u skladu sa odredbama člana 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj 2. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine do danas nije zaprimila odgovor od strane Skupštine opštine. U konkretnom slučaju Preporuka Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine nije realizovana, a izdavanjem preporuke i urgencije povodom preporuke iscrpljene su sve mogućnosti Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine u ovom predmetu, te je donesena odluka kao u uvodu ove Obavijesti u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).
128	Ž-SA-05-1160/23	P-147/24	Judo savezu Republike Srpske 1. Da odmah poduzme efikasne mjere i radnje na donošenju odluke po Zahtjevima za pristup informacijama žaliteljice od 25.11.2023. godine, shodno odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske; 2. Da u roku od 30 dana obavijesti Ombudsme za ljudska prava Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim na realizaciji Preporuke i dostavi odluke donesene u skladu sa ovom Preporukom;	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	NE	S obzirom da odgovorni organ u ostavljenom roku nije dostavio odgovor o realizaciji preporuke, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su, dana 30.07.2024.godine, uputili Urgenciju za dostavljanje odgovora na Preporuku Ombudsmena Bosne i Hercegovine broj: P-147/24 od 29.05.2024. godine. Do dana sačinjavanja ove Obavijesti Ombudsmeni Bosne i Hercegovine nisu zaprimili odgovor na Preporuku broj: P-147/24. Imajući u vidu da je preporuka upućena Judo savezu Republike Srpske predmet će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije ombudsmena za 2024. godinu.
129	Ž-BR-05-346/23	P-148/24	Vladi Federacije Bosne i Hercegovine Federalnom ministarstvu zdravlja 1. Da odmah, po prijemu ove preporuke, uspostavi suradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo očitovanje, kako je to navedeno u aktima od 19. 12. 2023.g. 2. 2. 2024. g., 13. 3. 2024 i 19. 4. 2024. godine. 2. Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	NE	Institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine do dana 29. 11. 2024. godine nije zaprimila obavijest o realizaciji navedene preporuke, unatoč i upitima o realizaciji preporuke. Obzirom da Preporuka broj P-148/24 nije provedena, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su dana 29. 11. 2024. godine sukladno odredbama članka 32. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijestili neposredno nadređeno tijelo, Vladu Federacije Bosne i Hercegovine o nepoduzimanju mjera po Preporuci i uputili poziv da sukladno svojim ovlastima poduzme sve što je neophodno da se postupi po istoj.
130	Ž-SA-05-518/24	P-144/24	P R E P O R U K U dekanu Medicinskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu 1. Da poništi Rješenje broj: 01-3-BŠ-3513/24 od 26.04.2024. godine i donese novo rješenje zasnovano na odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine i mišljenju izraženom u Preporuci Ombudsmena Bosne i Hercegovine; 2. Da u budućim postupanjima osigura temeljitu primjenu odredbi Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine, posebno u kontekstu primjene principa dvostepenosti postupka; 3. Da obavijesti Ombudsme Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke. Rok za realizaciju preporuke: 15 dana od dana prijema preporuke.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Imajući u vidu naprijed navedeno, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine odlučili su zatvoriti predmet koji se vodi pred Institucijom pod brojem: Ž-SA-05-518/24. Naime, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine na osnovu dostavljene dokumentacije utvrdili osnovanost žalbenih navoda, te donijeli Preporuku broj: P-144/24 od 20.05.2024. godine. Imajući u vidu sadržaj Preporuke, kao i Obavijest Medicinskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu od 05.06.2024. godine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine konstatuju da, u konkretnom predmetu nije došlo do realizacije predmetne Preporuke. Obavijest o nerealizaciji Preporuke Ombudsmena Bosne i Hercegovine broj: P-144/24 od 20.05.2024. godine bit će upućen Senatu Univerziteta u Sarajevu. Informacija o nerealizaciji Preporuke će bit uvrštena u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije za 2024. godinu.
131	Ž-SA-05-343/24	P-180/24	P R E P O R U K U Ministarstvu za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo 1. Da, po prijemu ove Preporuke, bez odlaganja, preduzme odgovarajuće aktivnosti i mjere kako bi se uspostavila saradnja sa Ombudsmenima Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 25. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmenima Bosne i Hercegovine dostavi traženu informaciju da li je razmotren zahtjev Č.R., Udruženje za promicanje i unapređenje kvalitete obrazovanja Kolegijum, te da li je u međuvremenu donesena odluka, odnosno kada se može očekivati donošenje iste; 2. Da, u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsme Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Za predmetni slučaj je bitno istaći da se iz dostavljenog akta Ministarstva za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo može jasno zaključiti da navedeni organ nije donio rješenje kako je to propisano Zakonom o slobodi pristupa informacijama u federaciji Bosne i Hercegovine, nego je to učinio u formi dopisa „Informacija, traži se“. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ukazuju da je za uspješno funkcioniranje Institucije ombudsmena od posebnog značaja izgradnja dobrih odnosa između institucija u Bosni i Hercegovini i Ombudsmena. Ovi odnosi podrazumijevaju i podršku institucija u Bosni i Hercegovini na način da se suradnja sa Institucijom ombudsmena realizira na način propisan zakonom, preporuke Ombudsmena prihvate i ispoštuju na svim nivoima vlasti, bez ikakvog uslovljavanja. Uzimajući u obzir naprijed izneseno, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine, shodno odredbama člana 32. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine vas pozivaju da, sukladno svojim ovlaštenjima, poduzmete sve što je neophodno da se Preporuka Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine u cijelosti ispoštuje.
132	Ž-BL-05-249/24	P-190/24	PREPORUKU direktoru Zavasnog preduzeća „Elektrokrajina“ a.d. Banja Luka 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja uspostavi saradnju sa Ombudsmenom Bosne i Hercegovine na način propisan članom 25. Zakona o ombudsmenu Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	NE	S obzirom na činjenicu da Elektrokrajina nije odgovorila na pomenutu Preporuku, ombudsmeni su, dana 3. septembra 2024. godine, uputili Urgenciju povodom preporuke višem organu, odnosno Mješovitom Holdingu „Elektroprivreda“ Republike Srpske. Premisu za navedeno postupanje ombudsmena predstavlja činjenica da je Zavisno preduzeće „Elektrokrajina“ a.d. Banja Luka jedno od preduzeća za distribuciju električne energije koja se nalaze u sastavu Mješovitog Holdinga „Elektroprivreda“ Republike Srpske. Do danas, Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine nije dobila nikakav odgovor od strane Mješovitog Holdinga „Elektroprivreda“ Republike Srpske, a u vezi sa predmetnom Urgencijom. Izdavanjem Preporuke i Urgencije višem organu povodom Preporuke Ombudsmena iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsmen Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, a izdata Preporuka smatra se neispoštovanom. S obzirom na sve navedeno, donesena je odluka kao u uvodu ovog Obavještenja u skladu sa članom 35 stav 8 Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).

133	Ž-MO-05-113/24	P-203/24	Gradu Ljubuški 1. Da odlučujući po žalbi žaliteljice na Rješenje od 08.07.2024. godine, broj: 02/1-05-1954-1/24 ima u vidu nalaz i mišljenje institucije Ombudsmena iz ove preporuke i donese drugostepeno Rješenje zasnovano na principima i odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine; 2. Da u budućim sličnim slučajevima podnosiocima zahtjeva dostavlja odgovore po istima obavezno uvažavajući nalaz i mišljenje institucije Ombudsmena iz ove preporuke; 3. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke; Rok za realizaciju preporuke: 15 dana od dana prijema preporuke	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Kako u ostavljenom roku nije zaprimljen odgovor, dana 26.11.2024. godine upućena je obavijest višem organu Gradskom vijeću Grada Ljubuški i urgencija na dostavljanje odgovora po gore navedenoj preporuci institucije Ombudsmena. Dana 06.12.2024. godine dostavljeno je izjašnjenje Službe za prostorno uređenje, imovinsko-pravne i katastarske poslove u kojem ističu da ovoj Službi nije podnesen zahtjev za izdavanje lokacijske dozvole niti odobrenja za građenje na k.č. br. 1069, u nazivu Braće Dizdarevića, njiva 1 klase, površine 26m2 upisana u zk. ul. br. 1898 u K.O. Ljubuški, podnositelja Antonea Pavlak-Stevanović iz Ljubuškog te time za istu nije izdato rješenje kojim se daje lokacijska dozvola niti odobrenje za građenje. Nakon obavještanja pumonošnice o dostavljenom izjašnjenju, ista je telefonski obavijestila instituciju Ombudsmena da je putem nadležnog suda uspjela da dobije tražene informacije, a u toku tog sudskog postupka, nije obavijestila instituciju Ombudsmena da je isti pokrenut niti o njegovom ishodu. Također je istakla da je preporuku institucije Ombudsmena priložila sudu kao dokazno sredstvo. Kako je žaliteljica putem nadležnog suda pribavila tražene informacije, institucija Ombudsmena nema dalji osnov za postupanje u ovom predmetu, imajući i u vidu da je izdata preporuka, kako nadležnom organu tako i obavijest višem organu.
134	Ž-BL-05-382/24	P-248/24	PREPORUKU opštini Šekovići 1.Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja uspostavi saradnju sa Ombudsmenom Bosne i Hercegovine na način propisan članom 25. Zakona o ombudsmenu Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje 2.Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	NE	S obzirom na sve navedeno, kao i na činjenicu da opština Šekovići nije odgovorila na pomenutu Preporuku ombudsmeni su, dana 14. oktobra 2024. godine, uputili Urgenciju povodom pomenute preporuke i to predsjedniku Skupštine opštine Šekovići. Naime, uzevši u obzir činjenicu da predsjednik Skupštine opštine Šekovići osigurava saradnju iste i načelnika opštine, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su mu dostavili kopiju Preporuke i pozivali ga da preduzme mjere iz svoje nadležnosti na njenom provođenju. Do danas, Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine nije dobila nikakav odgovor od strane predsjednika Skupštine opštine Šekovići, a u vezi sa predmetnom Urgencijom. Izdavanjem Preporuke i Urgencije višem organu povodom Preporuke Ombudsmena iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsmen Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, a izdata Preporuka smatra se neispoštovanom. S obzirom na sve navedeno, donesena je odluka kao u uvodu ovog Obavještenja u skladu sa članom 35 stav 8 Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).
135	Ž-SA-05-343/24	P-234/24	P R E P O R U K U Ministarstvu za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo 1.Da postupi u skladu sa članom 12. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine i donese rješenje u potpunosti primjenjujući odredbe navedenog Zakona; 2.Da u roku od 15 (petnaest) dana od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	NE	Do današnjeg dana nije dostavljen odgovor na upućenu preporuku.
136	Ž-BL-05-433/24	P-265/24	1.Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja uspostavi saradnju sa Ombudsmenom Bosne i Hercegovine na način propisan članom 25. Zakona o ombudsmenu Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje; 2.Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	NE	Do danas, Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine nije dobila nikakav odgovor na pomenutu Preporuku od strane Nogometnog saveza Federacije Bosne i Hercegovine. Izdavanjem Preporuke iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsmen Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, a izdata Preporuka smatra se neispoštovanom. S obzirom na sve navedeno, donesena je odluka kao u uvodu ovog Obavještenja u skladu sa članom 35 stav 8 Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11). Napominjemo da sve akte Ombudsmena Bosne i Hercegovine možete koristiti kao zvaničan stav Institucije po ovom pitanju i u drugim prilikama.
137	Ž-BL-05-272/24	P-271/24	1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja podnosiocu žalbe odgovori na podneseni zahtjev za pristup informacijama od dana 01.04.2024. godine, na način propisan članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Grad Banjaluka je u odgovoru od 29.11.2024. godine, naveo da je po zahtjevu podnosioca žalbe u potpunosti postupio u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama, na način da je predmetne zahtjeve prosljedio nadležnom javnom organu, o čemu je u skladu sa članom 13. Zakona, obavijestio podnosioca zahtjeva. Ovaj organ nije odbio zahtjev S. D. za pristup informacijama, te zbog toga i nije smatrao potrebnim navoditi podnosiocu pouku o pravu na podnošenje žalbe, niti je isto propisano članom 13. Zakona, za slučaj kada javni organ koji primi zahtjev nije nadležan za njegovo rješavanje. Naprotiv, ovaj organ je preduzeo sve neophodne i zakonom propisane mjere i radnje kako bi podnosiocu zahtjeva omogućio da dođe do potrebnih informacija, na način da mu je istog dana potvrdio prijem zahtjeva, da je preduzeo sve zakonom propisane aktivnosti, da je njegove zahtjeve prosljedio nadležnim javnim organima, te da ga je o istom obavijestio, kako bi svu dalju komunikaciju koja se tiče predmetnih zahtjeva, mogao nastaviti sa nadležnim javnim organima, uključujući i izjavlivanje žalbe odnosno obraćanje Instituciji ombudsmena BiH, ukoliko je zakonom propisana aktivnost nadležnog javnog organa izostala. Navedeni odgovor je upućen podnosiocu žalbe na komentar dana 12.12.2024. godine. U dostavljenom komentaru podnosilac žalbe navodi da prosljeđivanje njegovog zahtjeva unutrašnjim organizacionim jedinicama ne predstavlja odgovor na upućni zahtjev. S obzirom da je izdavanjem preporuke preduzeto sve iz nadležnosti Institucije ombudsmena u navedenom predmetu te da iz dostavljenog odgovora proizlazi da preporuka ombudsmena nije ispoštovana, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. stav 8. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine"; broj: 104/11) zatvore predmet koji se vodi po žalbi S. D. a podnosilac žalbe se može ponovo obratiti Instituciji ukoliko se pojave nove činjenice ili okolnosti u njegovom predmetu.
138	Nema odgovora						
139	Ž-BL-05-478/23	P-158/24	PREPORUKU Ministarstvu zdravstva ZE-DO kantona 1.Da odgovori na podneseni zahtjev za pristup informacijama na način propisan članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine; 2.Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmena Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Nema odgovora	NE	Do današnjeg dana nije dostavljen odgovor na upućenu preporuku.
140	Ž-BL-05-447/24	P-267/24	1.Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, uspostavi saradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 23. i članom 25. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmanu Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje; 2.Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Nema odgovora	NE	Do današnjeg dana nije dostavljen odgovor na upućenu preporuku.
141	Ž-SA-05-728/24	P-312/24	P R E P O R U K U Predsjedniku Vijeća Mjesne zajednice "Ivančica" 1. Da, imajući u vidu odredbe Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine odmah poduzme efikasne mjere i radnje na donošenju odluke po Zahtjevu za pristup, uvid i kopiranje žalitelja od 23.04.2024. godine, imajući u vidu mišljenje Ombudsmena Bosne i Hercegovine izraženo u ovoj Preporuci; 2. Da u roku od 30 dana obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke i dostavi odluku doneseno u skladu sa ovom Preporukom;	03 - Pristup informacijama	Nema odgovora	NE	Do današnjeg dana nije dostavljen odgovor na upućenu preporuku.

142	Ž-SA-05-435/24	P-343/24	P R E P O R U K U Načelniku Opštine Novi Grad 1.Da odmah poduzme efikasne mjere i radnje na donošenju odluke po Zahtjevu za pristup informacijama podnositelja žalbe shodno odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske; 2.Da u roku od 30 dana obavijesti Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim na realizaciji preporuke i dostavi odluku donesenu u skladu sa ovom preporukom; U skladu sa članom 33. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, ova preporuka se dostavlja i podnositelju žalbe.	03 - Pristup informacijama	Nema odgovora	NE	Do današnjeg dana nije dostavljen odgovor na upućenu preporuku.
143	Ž-BL-05-381/24	P-337/24	PREPORUKU Opštini Knezevo: Da po prijemu ove Preporuke bez odlaganja uspostavi saradnju sa Ombudsmanom Bosne i Hercegovine na način propisan članom 25. Zakona o Ombudsmenu Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje	03 - Pristup informacijama	Nema odgovora	NE	Do današnjeg dana nije dostavljen odgovor na upućenu preporuku.
144	UKUPNO	-		03 - Pristup informacijama			
145	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
146	81	82	47	0	4	25	5
147	POVREDA PRAVA :	04 - Vjerske slobode / religija					
148	UKUPNO	-	04 - Vjerske slobode / religija				
149	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
150	0	0	0	0	0	0	0
151	POVREDA PRAVA :	05 - Policija					
152	Realizirana						
153	Ž-BR-05-251/23	P-62/24	1. Da policijski službenici ubuduće postupaju sukladno iznesenim mišljenjem Ombudsmara Bosne i Hercegovine 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke obavijesti Instituciju Ombudsmara za ljudska prava Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama na izvršenju Preporuke, odnosno aktivnostima provedenim u cilju efikasne zaštite od eventualnih uznemiravanja i prijetnji.	05 - Policija	Realizirana	DA	Dana 22. 4. 2024. godine odgovor Ministarstva unutarnjih poslova Tuzlanske županije, Policijske uprave Srebrenik, Policijske stanice Srebrenik broj: 08-06/14-2-04.3-1717/24 od 11. 4. 2024. godine u kojem se navodi: „ Shodno vašem aktu broj i datum veze obavještavamo vas da su policijski službenici ove policijske stanice kako od momenta zaprimanja vašeg akta, tako i u ranijem periodu kontinuirano vršili obilazak ulice 21.Srebreničke brigade odnosno taxi štanda u pomenutoj ulici kao i zgrade „Bistrice" u kojoj je nastanjen S. M., pri čemu nije zapaženo bilo kakva protivpravna radnja (zamjena novca i dr.) od strane lica koja S. navodi u svojim žalbama. Takođe tokom obilaska navedene ulice nije zapažena bilo kakva obustava saobraćaja u istoj tj.protok saobraćaja je bio bez bilo kakvih otežavajući okolnosti. Ističemo činjenicu da u proteklom periodu 2024.godine dežurnoj službi Policijske stanice Srebrenik kao i policijskim službenicima na terenu, nije prijavljena bilo kakva protipravna radnja (koje žalilac navodi) u gore navedenoj ulici, kako od samog Stevića, tako i ostalih građana. Obavještavamo Vas da će policijski službenici Policijske stanice Srebrenik i u narednom periodu kontinuirano i profesionalno vršiti obilazak gore navedene ulice, te će u svim slučajevima činjena prekršaja, krivičnog djela ili neke druge protivpravne radnje biti poduzete zakonom propisane mjere i radnje.“ Dana 19. 8. 2024. godine odgovor Ministarstva unutarnjih poslova Tuzlanske županije, Policijske uprave Srebrenik, Policijske stanice Srebrenik broj: 08-06/14-2-04.3-1717/24-II od 13. 8. 2024. godine u kojem se navodi: „ U vezi vašeg akta broj i datum veze, obavještavamo Vas da su policijski službenici Policijske stanice Srebrenik nakon dostavljanja vašeg akta...kontinuirano nastavili sa provođenjem navedenih preporuka u cjelosti, a što je za rezultat imalo da od datuma- slanja naše posljednje informacije Instituciji Ombudsmena od 11.04.2024.godine pa -do 17.06.2024.,, nije bilo evidentiranih prijava kako od strane S. M. tako ni od strane drugih građana koje su se odnosile na ometanje, uznemiravanje i prijetnje a u vezi sa ranijim događajima. Policijski službenici PS Srebrenik su pored preventivnih aktivnosti, poduzimali i represivne aktivnosti prema određenim osobama u ulici 21. Srebreničke brigade u Gradu Srebreniku a koje se mogu dovesti u vezu sa ranijim prijavama od strane S. M..
154	Ž-BL-05-42/23	P-127/24	P R E P O R U K U • Da bez odlaganja preduzme radnje u cilju donošenja odluke u prekršajnom postupku • Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke obavijeste Ombudsmene o realizaciji Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka.	05 - Policija	Realizirana	DA	Dana 20.08.2024. godine telefonskim putem podnosilac žalbe je obavijestio Instituciju ombudsmena da je donesena sudska odluka. Kako je tokom postupka pred Institucijom ombudsmena otklonjena ukazana povreda prava, predmet se zatvara.
155	Ž-SA-05-639/22	P-134/24	P R E P O R U K U JP „RTV ZENICA“ d.o.o. Zenica - direktoru • Da, imajući u vidu navode izražene u Preporuci, svoje postupanje vrate u pravni okvir, a u cilju osiguranja temeljite primjene zakonskih i podzakonskih akata i zaštite prava radnika, na način da se poduzmu aktivnosti u cilju provođenja postupka utvrđivanja povrede radnih obaveza; • Da poduzme sve zakonom propisane aktivnosti i mjere kako bi se u budućim postupanjima, osigurala primjena propisa i čime bi se onemogućila svaka zloupotreba prava stranaka; • Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema Preporuke, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji. - Nadzornom odboru • Da, u skladu sa navodima izraženim u Preporuci, daju upute direktoru u vezi sa realizacijom preporuka i uočenim nepravilnostima; Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema Preporuke, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	05 - Policija	Realizirana	DA	Institucija Ombudsmena je izdavanjem Preporuke dala svoje mišljenje u cilju zaštite prava žalitelja, čime je iscrpila mjere propisane Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine odlučili su zatvoriti predmet u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Informacija o realizaciji Preporuke, bit će uvrštena u Godišnji izvještaj za 2024. godinu.
156	Ž-LI-05-118/24	P-322/24	P R E P O R U K U Ministarstvu unutrašnjih poslova Kantona 10 i Kantonalom tužilaštvu Livno 1. Da odmah, bez odlaganja, preduzmu efektivne mjere i radnje radi zaprimanja krivične prijave i donošenja tužilačke odluke u predmetnoj stvari, uvažavajući nalaz i mišljenje Ombudsmena Bosne i Hercegovine. 2. Da u roku od 60 dana računajući od dana prijema preporuke obavijeste Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji; U skladu sa članom 33. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, preporuka se dostavlja i podnosiocu žalbe.	05 - Policija	Realizirana	DA	Aktom broj: T10 0 KTA 0011031 24, od dana 27.12.2024. godine, Kantonalno tužilaštvo Livno dostavilo je Ombudsmenu Bosne i Hercegovine izjašnjenje na izdatu preporuku u kome se, između ostalog, navodi: „...Ovim putem obavještavam vas, da je PU Livno, postupila po datoj Preporuci, te u svojstvu svjedoka - oštećenika saslušala M.M. na okolnosti popravke vozila u Autoservisu Darc, da je saslušan poslovođa Autoservisa Marko Dalić, kao i sudski vještak I.K., te svjedok D.L.J....PU Livno je dostavila Izvješće o poduzetim mjerama i radnjama, ovom tužiteljstvu, u kojem traže da ih izvjeste o tome dali postoje elementi kaznenog djela i kojeg, kao i to da se upute o eventualnom daljem postupanju u ovom predmetu. Ovo tužiteljstvo, nakon što izvrši uvid u podneseno Izvješće o poduzetim mjerama i radnjama, te analizu istog, odlučit će o daljem postupanju u ovom predmetu.“. Kopija izjašnjenja proslijeđena je podnosiocu žalbe na uvid i komentar. Dana 20.01.2025. godine, podnosilac žalbe dostavio je traženi komentar iz kog prozilazi da je Kantonalno tužilaštvo Livno donijelo naredbu o nesprovođenju istrage, a po dostavljenom izvještaju o preduzetim radnjama i mjerama od strane PS Livno. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.

157	Ž-LI-05-157/24	P-346/24	P R E P O R U K U Ministarstvu unutrašnjih poslova Srednjobosanskog kantona - Policijskoj stanici Bugojno 1. Da preduzme neophodne mjere iz svoje nadležnosti kako bi se spriječilo produbljivanje sukoba ili eventualno nasilje, uvažavajući nalaz i mišljenje Ombudsmena Bosne i Hercegovine; 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijeste Ombudsmen Bosne i Hercegovine od preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	05 - Policija	Realizirana	DA	Dana 10.02.2025. godine zaprimljen Odgovor Ministarstva unutrašnjih poslova Srednjobosanskog kantona - Policijska stanica Bugojno.
158	Djelimično realizirana						
159	Ž-SA-05-1177/23	P-56/24	P R E P O R U K U Policijskoj stanici Centar 1. da, bez odlaganja, poduzmu efektivne mjere i radnje radi okončanja navedene istrage, što hitnije, 2. da podnositelja žalbe odmah obavijesti o poduzetim radnjama, odnosno da proslijedi Informaciju podnositelju žalbe od 26.12.2023. godine, a u skladu sa nadležnostima, 3. da Policijska stanica Centar redovno informiše podnositelja žalbe u vezi njegovog slučaja, odnosno da na traženje informacija od strane podnositelja žalbe iste dostavi, 4. Da u roku od 15 dana od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama i rokovima za realizaciju preporuke.	05 - Policija	Djelimično realizirana	DA	Dana 20.03.2024. godine Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaprimili su odgovor na preporuku, akt broj: 02/9-2-03-10-2073/24 od 14.03.2024. godine, a u prilogu odgovora i Informaciju od 14.03.2024. godine, u kojem se između ostalog navodi: „...Da je dana 12.03.2024. godine nakon kompletiranja operativnog materijala, Kantonalnom tužilaštvu Kantona Sarajevo dostavljen izvještaj o počinjenim krivičnim djelima, zbog postupanja osnova sumnje da je prijavljen dana 25.06.2021. godine počinio krivično djelo, a na štetu B.F.“ Iz dostavljenog odgovora vidljivo je da je djelimično ispoštovana Preporuka P- 56/24. Slijedom prethodno navedenog, a imajući u vidu sadržaj zaprimljenog odgovora odnosno činjenicu da je Policijska stanica Centar, predmet prosljedila Kantonalnom tužilaštvu Kantona Sarajevo, Ombudsmeni BiH su odlučili da u skladu sa članom 35. Stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine , zatvore predmet broj Ž-SA-05-1177/23.
160	Ž-SA-05-541/21	P-102/24	P R E P O R U K U • Da preduzmu sve potrebne radnje u cilju okončanja istrage i donošenja tužilačke odluke u predmetu pod brojem T17 0 KTN 0012776 21. • Da u roku od 30 dana od prijema preporuke obavijesti Instituciju o preduzetim mjerama u cilju realizacije ove Preporuku	05 - Policija	Djelimično realizirana	DA	Shodno navedenom, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine konstatuju da Preporuka, broj: P-102/24 nije u potpunosti realizovana, jer u konkretnom slučaju još uvijek nije donesena tužilačka odluka, ali da je ostvarena saradnja sa Okružnim javnim tužilaštvom Istočno Sarajevo koje je dostavilo informacije o provođenju istražnih radnji, te se ovom odlukom predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine i isti će biti izvršen u Godišnji izvještaj o rezultatima rada Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
161	Ostvarena saradnja						
162	Ž-BR-05-324/23	P-36/24	1. Policiji Brčko distrikta BiH: - Da imajući u vidu Zaključak iznesen u ovoj preporuci poduzmu adekvatnije mjere i preispitaju svoja postupanja vezano za prijave imenovanih: - Da, ubuduće, prilikom poduzimanja mjera iz okvira svojih nadležnosti a sve sukladno pozitivnim zakonskim propisima imaju u vidu Nalaz i zaključak iznesen u ovoj preporuci; 2. Osnovnom sudu Brčko distrikta BiH: - Da bez odlaganja poduzme zakonom propisane procesne radnje u svrhu vođenja postupka u predmetu broj: 96 0 K 134830 21 K kako bi se navedeni postupak okončao i donijela sudska odluka; 3. Policiji Brčko distrikta BiH i Osnovnom sudu Brčko distrikta BiH: - Da sukladno pozitivnim zakonskim propisima i međunarodnim dokumentima zaštite prava žrtve torture, koji su sastavni dio pravnog sustava BiH, nastave poduzimati sve radnje u okviru svoje nadležnosti cijene sigurnost i zaštitu žrtve; -Da o načinu ispoštovanja ove Preporuke obavijeste Ombudsmane za ljudska prava BiH u roku od 60 dana.	05 - Policija	Ostvarena saradnja	DA	Dana 07.05.2024. godine, zaprimljen odgovor Policije Brčko distrikta BiH, broj: 14.05-04-30624/24 od 22.04.2024. godine. Dana 23.07.2024. godine, zaprimljen odgovor Osnovnog suda Brčko distrikta BiH, broj: 96 0 K 134830 21 K od 17.07.2024. godine.
163	Ž-SA-05-639/22	P-39/24	P R E P O R U K U JP „RTV ZENICA“ d.o.o. Zenica – Nadzorni odbor • da odmah po prijemu Preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje u vezi sa aktima institucije Ombudsmena od dana 09.10.2023. godine, 20.11.2023. godine i 23.01.2024. godine. Rok za realizaciju preporuke: odmah.	05 - Policija	Ostvarena saradnja	DA	Dana 11.03.2024. zaprimljen odgovor NO JP RTV Zenica u kojem se izjašnjava da NO nije nadležan za radne sporove.
164	Ž-BR-05-170/24	P-327/24	Ministarstvu unutrašnjih poslova Tuzlanskog kantona, Ministru 1. Da preispita sve činjenice i okolnosti po žalbi H.M. iz Tuzle, koje se odnose na rad i neprofesionalno postupanje policijskih službenika Policijske stanice Centar, a u vezi saobraćajne nezgode koja se dogodila dana 30.01.2024.godine u Tuzli, te poduzme neophodne mjere iz okvira svoje nadležnosti u predmetnoj pravnoj stvari; 2. Da shodno odredbi Zakona o policijskim službenicima Tuzlanskog kantona osigura da postupanje službenika Ministarstva unutrašnjih poslova Tuzlanskog kantona u svakoj situaciji bude utemeljeno na ustavima Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine i Kantona, na zakonima i drugim propisima koji se primjenjuju u Bosni i Hercegovini, Federaciji Bosne i Hercegovine i Kantonu; 3. Da procijeni potrebu za edukacijom policijskih službenika Ministarstva unutrašnjih poslova Tuzlanskog kantona i organizuje istu, sve u u cilju osiguranja poštovanja prava i sloboda građana, ali i provjere elementarnih znanja, vezanih za odredbe pozitivnog zakonodavstva kojima je uređen način rada policijskih službenika i postupanja u okviru dužnosti; 4. da u roku od 15 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o načinu realizacije iste.	05 - Policija	Ostvarena saradnja	DA	Dana 13.01.2025. godine, zaprimljen je odgovor MUP-a TK, Uprave policije Tuzla, broj: 08-06/6-1-04.3-44/24 od 06.01.2025. godine.
165	Nije realizirana						
166	Ž-BL-05-98/23	P-145/24	PREPORUKU direktoru Uprave za indirektno oporezivanje Bosne i Hercegovine 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke preduzme neophodne radnje i mjere kako bi se na postojećim graničnim prelazima u Bosni i Hercegovini, a gdje to ne postoji, postavio dovoljan broj privremenih sanitarnih objekata mobilnog tipa, koje bi lica koja čekaju na izlaz, odnosno ulaz u Bosnu i Hercegovinu, mogli koristiti 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	05 - Policija	Nije realizirana	NE	Budući da odgovorna strana nije dostavila odgovor na preporuku u roku koji joj je određen za njegovo dostavljanje, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11). Izdata preporuka smatra se neispoštovanom i kao takva biće uvrštena u Godišnji izvještaj o aktivnostima Ombudsmena Bosne i Hercegovine za 2024. godinu.
167	Ž-SA-05-842/24	P-275/24	PREPORUKA Upravi policije Ministarstva unutrašnjih poslova Unsko-sanskog kantona treba razmotriti Pravilnik o proceduri unapređenja policijskih službenika u Upravi policije MUP-a USK-a broj: 05-01-02-23/24 od dana 12.08.2024. godine u smislu načina bodovanja novčane nagrade i iskustva i o tome obavijestiti Instituciju ombudsmena u roku od 60 dana od dana prijema ove preporuke.	05 - Policija	Nije realizirana	DA	Nakon razmatranja spisa moramo ukazati da je navedena tematika kompleksna, te da ne postoji opšteprihvaćeni stav o načinu bodovanja, unapređivanja i ocjenjivanja lica koja rade u javnim službama, te nakon razmatranja ovog pitanja po preporuci od strane MUP-a USK iscrpljene su mjere koje Institucija ombudsmena može poduzimati. Ovaj predmet ćemo svakako navesti u godišnjem i drugim izvještajima, te ukazivati na ovo pitanje i drugim aktima. Uzimajući u obzir naprijed navedeno Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključili su da nema osnova za poduzimanje daljih radnji u predmetu, te su donijeli odluku o zatvaranju predmeta.

168	Nema odgovora						
169	Ž-SA-05-848/24	P-311/24	P R E P O R U K U Kantonalnom tužilaštvu Zeničko – dobojskog kantona 1. da, bez odlaganja, poduzmu efektivne mjere i radnje radi okončanja navedenih istraga i donošenja tužilačke odluke u predmetnoj stvari, uvažavajući nalaz i mišljenje Ombudsmana Bosne i Hercegovine. 2. Da u roku od 60 dana od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama i rokovima za realizaciju preporuke.	05 - Policija	Nema odgovora	DA	Do današnjeg dana nije dostavljen odgovor na upućenu preporuku.
170	Ž-BR-05-283/21	P-326/24	1. Da odmah, po prijemu ove preporuke, uspostavi saradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to navedeno u aktima od 16.04.2024. godine, 22.05.2024. godine, te 22.07.2024. godine. 2. Da u roku od 10 (deset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	05 - Policija	Nema odgovora	NE	Do današnjeg dana nije dostavljen odgovor na upućenu preporuku.
171	UKUPNO	-	05 - Policija				
172	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
173	14	14	5	2	3	2	2
174	POVREDA PRAVA :	06 - Javni prihodi					
175	UKUPNO	-	06 - Javni prihodi				
176	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
177	0	0	0	0	0	0	0
178	POVREDA PRAVA :	07 - Zatvori					
179	Realizirana						
180	Ž-BL-07-109/24	P-73/24	P R E P O R U K U • Da u što skorijem roku okonča krivični postupak protiv optuženog ... • Ombudsmeni očekuju povratne informacije od suda o učincima Preporuke u roku od 60 dana od dana prijema ove Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka.	07 - Zatvori	Realizirana	NE	U odgovoru predsjednika Vijeća predmetnog sudskog postupka, broj: 12 0 K 008781 22 K od 06.03.2024. godine navedeno je sljedeće „.... Sud je u ovom krivičnom predmet u do sada održao 22 (dvadeset dva) glavna pretresa na kojima je proveo dokaze optužbe, dio dokaza odbrane a preostalo je da se provede dokaz saslušanja jednog svjedoka odbrane, te vještaka neuropsihijatra koga je odredio sud da se izjasni o procesnoj sposobnosti optuženog. Zadnjih 6 (šest) glavnih pretresa odloženo iz već poznatih razloga. Glavni pretres u ovom krivičnom predmetu zakazan za 14.03.2024. godine, što znači da nije donesena prvostepena odluka. Napominjemo da ovaj sud nije dao ni jednu informaciju toka glavnog pretresa“. Uzimajući u obzir sve navedeno, Ombudsmeni su dana 13.03.2024. godine nakon sumiranja svih činjenica u predmetu, uputili Okružnom sudu u Bijeljini preporuku broj 73/24 tražeći „, da u što skorijem roku okonča krivični postupak protiv optuženog T. M.“ Uvidom u medijske članke koji su objavljeni dana 29.03.2024. godine, utvrđeno je, da je u predmetnom sudskom postupku donesena presuda od strane Okružnog suda u Bijeljini. S obzirom da je preporučeno ispoštovano, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine nemaju osnova za dalje postupanje u predmetu, pa u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, broj: 104/11) donose odluku o zatvaranju.
181	Ž-BL-07-165/24	P-89/24	P R E P O R U K U • Da nastavi sa svim potrebnim aktivnostima i u što kraćem roku obezbijedi potrebna budžetska sredstva u cilju završetka novoizgrađenog objekta u Kazneno-popravnom zavodu poluotvorenog tipa Bihać. • Da u roku od 90 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijeste Ombudsmane Bosne i Hercegovine o realizaciji ove preporuke.	07 - Zatvori	Realizirana	DA	Dana 20.05.2024. godine zaprimljen je akt Ureda premijera Vlade Federacije Bosne i Hercegovine broj: 04-45-1376-1/24 od 10.05.2024. godine u kojem je između ostalog, navedeno „ Polazeći od činjenice da su kazneno-popravni zavodi u Federaciji Bosne i Hercegovine BiH samostalne uprave organizacije u skladu sa članom 119. Zakona o izvršenju krivičnih sankcija u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“ br. 44/98,42/99,12/09 i 42/11), te u skladu sa navedenim i samostalni budžetski korisnici Federalno ministarstvo pravde ne može uticati na planiranje budžetskih sredstava za pojedine kazneno-popravne zavode, ali je u skladu sa svojim ovlaštenjima koja se odnose na izvršenje krivičnih sankcija u Federaciji BiH zatražilo informacije od direktora KPZ PT Bihać, koji je u skladu sa članom 123. Zakona o izvršenju krivičnih sankcija u Federaciji BiH odgovoran za planiranje i utrošak budžetskih sredstava. Aktom KPZ PT Bihać broj: 01-09-1101-2/24 od 26.04.2024. godine smo informisani da u budžetu kazneno-popravnog zavoda PT Bihać za 2024. godine nisu odobrena finansijska sredstva za III-završnu fazu građevinskih radova na objektu „Bašta“. Posebnim finansijskim zahtjevom za nedostajeća sredstva u odnosu na limit za 2024. godine, ponovo je Zavod zatražio od Federalnog ministarstva finansija novčani iznos od 470.000,00 KM sa PDV-om za završetak objekta „Bašta“. Predmetni zahtjev nije usvojen, pa je realizacija navedenog programa (izgradnja objekta „Bašte“) prebačena za 2025. godine, zahtjevom za finansijskim sredstvima iz budžeta za FBiH za period od 2025-2027. godine (Budžetska instrukcija br. 1) planirana su sredstva za 2025. godinu u iznosu od 470.000,00 KM za završetak navedenog programa. Također je navedeno da je Zavod budžetskim zahtjevom za 2025. godine tražio i 114.9000,00 KM sa PDV-om za nabavku opreme za objekat „Bašta“.“ Iz dostavljenog odgovora proizlazi da su budžetska sredstva za realizaciju ovog projekta planirana za sljedeću 2025. godinu. S tim u vezi, Ombudsmeni će u sklopu svojih redovnih aktivnosti i rada Odjela za zaštitu prava lica lišenih slobode, sljedeće godine pratiti dinamiku realizacije navedenog projekta, te će o tome blagovremeno informisati javnost kroz svoj godišnji, ali i posebne specijalne izvještaje. S obzirom na navedeno, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine nemaju osnova za dalje postupanje u predmetu, pa u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, broj: 104/11) donose odluku o zatvaranju.
182	Ž-BL-07-379/24	P-264/24	•Da preduzmu dodatne mjere i napore, a kako bi spriječili „curenje“ informacija koje se odnose na odvođenje pritvorenih/zatvorenih lica na ljekarske preglede izvan kazneno-popravne ustanove. •Da u roku od 60 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijeste Ombudsmane Bosne i Hercegovine o realizaciji ove preporuke.	07 - Zatvori	Realizirana	DA	S obzirom da su u dostavljenom odgovoru navedene konkretne radnje i mjere koje su preduzete u cilju realizacije preporuke, te da je ista ispoštovana, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine nemaju osnova za dalje postupanje u predmetu, pa u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, broj: 104/11) donose odluku o zatvaranju.
183	Ž-BL-07-194/24	P-264/24	•Da preduzmu dodatne mjere i napore, a kako bi spriječili „curenje“ informacija koje se odnose na odvođenje pritvorenih/zatvorenih lica na ljekarske preglede izvan kazneno-popravne ustanove. •Da u roku od 60 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijeste Ombudsmane Bosne i Hercegovine o realizaciji ove preporuke.	07 - Zatvori	Realizirana	DA	S obzirom da su u dostavljenom odgovoru navedene konkretne radnje i mjere koje su preduzete u cilju realizacije preporuke, te da je ista ispoštovana, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine nemaju osnova za dalje postupanje u predmetu, pa u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, broj: 104/11) donose odluku o zatvaranju.
184	Ostvarena saradnja						

185	Ž-SA-07-880/23	P-310/24	P R E P O R U K U • da izvrše izdvajanje neophodnih budžetskih sredstava u cilju proširenja i neophodne adaptacije pritvorskih prostorija u KPZ PT Tuzla, u skladu i po uzoru na standarde predviđene Evropskim zatvorskim pravilima u pogledu životnih i higijenskih uslova • da izdvoje budžetska sredstva potrebna za zapošljavanje dodatnog kadra – ovlašćenih službenih lica u KPZ PT Tuzla, • Da u roku od 90 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijeste Ombudsme Bosne i Hercegovine o realizaciji ove preporuke.	07 - Zatvori	Ostvarena saradnja	NE	Dana 11.12.2024. godine zaprimljen odgovor Ureda premijera Federacije BiH.
186	Ž-SA-07-223/24	P-340/24	P R E P O R U K U Kazneno popravnom zavodu Zenica •Da se preispita mogućnost propisivanja produženja rokova u slučaju kada postoje za to vanredne okolnosti; •Da u roku od 30 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijeste Ombudsme Bosne i Hercegovine o realizaciji ove preporuke.	07 - Zatvori	Ostvarena saradnja	DA	Dana 22.01.2025. godine zaprimljen odgovor Kazneno popravnog zavoda Zenica.
187	Nije realizirana						
188	Ž-SA-07-438/24	P-116/24	P R E P O R U K U • Da u što kraćem roku obezbjedi potrebna budžetska sredstva u cilju izgradnje objekta I paviljona u Kazneno-popravnom zavodu zatvorenog tipa Zenica. • Da u roku od 90 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijeste Ombudsme Bosne i Hercegovine o realizaciji ove preporuke.	07 - Zatvori	Nije realizirana	DA	Dana 27.09.2024. godine kod institucije Ombudsmena zaprimljen je akt Federalnog ministarstva pravde broj 01-02-271-3/24 od 23.09.2024 godine uz koji je na znanje dostavljen akt broj 04-45-1821/24 od 16.09.2024 godine koji je Federalno ministarstvo pravde uputilo Kazneno popravnom zavodu Zenica. Dana 14.10.2024 godine zaprimljen je odgovor na preporuku Federalnog ministarstva pravde akt broj 04-45-1821-1/24 od 02.10.2024 godine u kojem je između ostalog, navedeno: „Polazeći od činjenice da su kazneno-popravni zavodi u Federaciji BiH samostalne upravne organizacije u skladu sa članom 119. Zakona o izvršenju krivičnih sankcija u Federaciji Bosne i Hercegovine (»Službene novine Federacije BiH«, broj: 44/98, 42/99, 12/09 i 42/11), te u skladu sa navedenim i samostalni budžetski korisnici Federalno ministarstvo pravde ne može uticati na planiranje budžetskih sredstava za pojedine kazneno-popravne zavode, ali je u skladu sa svojim ovlaštenjima koja se odnose na izvršenje krivičnih sankcija u Federaciji BiH zatražilo informacije od direktora KPZ ZT Zenica, koji je u skladu sa članom 123. Zakona o izvršenju krivičnih sankcija u Federaciji BiH odgovoran za planiranje i utrošak budžetskih sredstava. Aktom KPZZT Zenica, broj: 01-11-09-2909/24 od 25.09.2024. godine smo informisani da je u toku 2024. godine provedena aktivnost na izradi projektnje dokumentacije, te da su zaključni ugovori za LOT 1- Idejni projekat za paviljon I i LOT 2 Projekat rušenja postojećeg objekt, nakon čega slijedi izrada glavnog projekta na osnovu kojeg će se pokrenuti procedura za dobijanje urbanističke i građevinske saglasnosti za izgradnju, a zatim se može izvršiti procjena koliko je sredstava potrebno obezbjediti u budžetu za realizaciju navedene aktivnosti...” Iz dostavljenog odgovora proizlazi da da preporuka Ombudsmena nije ispoštovana, da budžetska sredstva za izgradnju novog objekta I paviljona još nisu obezbjeđena. Shodno navedenom, o nerealizaciji preporuke aktom od 20.11.2024 godine Ombudsmeni su obavjestili Parlament Federacije Bosne i Hercegovine, smislu člana 32. stav 2. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine . Predmet će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2024. godinu.
189	Ž-SA-07-118/24	P-155/24	PREPORUKU Ministarstvu pravde Bosne i Hercegovine 1. Da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi tražene informacije. Rok za realizaciju preporuke: odmah.	07 - Zatvori	Nije realizirana	DA	S obzirom da označeni odgovorni organ u ostavljenom roku nije dostavio odgovor na Preporuku, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su dana 11.07.2024. godine dostavili Urgenciju za dostavljanje odgovora na Preporuku broj P-155/24. Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine do dana sačinjavanja ove odluke, dakle do 08.08.2024.godine, nije dostavilo traženi odgovor niti je na bilo koji način uspostavljena saradnja sa Institucijom ombudsmena Bosne i Hercegovine. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine će predmetnu pravnu stvar uvrstiti u svoj Izvještaj o rezultatima rada za 2024.godinu, koji će biti podnijet Predsjedništvu Bosne i Hercegovine, Predstavničkom domu i Domu naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine i Narodnoj skupštini Republike Srpske, čime su iscrpljene sve zakonske mogućnosti za postupanje u predmetnoj pravnoj stvari, zbog čega donose odluku da se u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH”, broj 104/11), zatvara predmet pod brojem Ž-SA-07-118/24.
190	UKUPNO	-		07 - Zatvori			
191	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
192	7	8	3	0	2	2	0
193	POVREDA PRAVA :	08 - Ravnopravnost polova					
194	UKUPNO	-		08 - Ravnopravnost polova			
195	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
196	0	0	0	0	0	0	0
197	POVREDA PRAVA :	09 - Pravosuđe					
198	Realizirana						
199	Ž-BL-08-294/23	P-64/24	PREPORUKU ZP „Elektrokrajina” a.d. Banjaluka 1. da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i da dostavi informaciju vezanu za status predmeta podnosioca žalbe.	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	Dana 04.07.2024. godine Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine je zaprimila Odgovor „ODS Elektrokrajina” a.d. Banjaluka broj: 10566/24 od 01.07.2024. godine u kojem se navodi da je dana 26.03.2024. godine izvršena kontrola mjernog mjesta od strane radne jedinice BanjaLuka, te da je ustanovljeno da je mjesto mjesto uredno i da nisu vršene nelegalne radnje. U prilogu Odgovora dostavljen je Zapisnik broj: 001/171526 od 26.03.2024. godine. U skladu sa pravilima postupka, Odgovor „ODS Elektrokrajina” a.d. Banjaluka broj: 10566/24 od 01.07.2024. godine, dostavljen je podnosiocu žalbe na uvid i komentar. Podnosilac žalbe je dana 23.07.2024. godine potvrdio navode iz dostavljenog Odgovora, tj. naveo je da je izvršena kontrola mjernog mjesta, kao što je on i tražio svojim prvobitnim zahtjevom. U konkretnom slučaju Preporuka Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine je realizovana, a izdavanjem preporuke i urgencije povodom preporuke iscrpljene su sve mogućnosti Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine u ovom predmetu, te je donesena odluka kao u uvodu ove Obavijesti u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).
200	Ž-BR-08-331/23	P-82/24	- da odmah po prijemu Preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom Ombudsmena Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje u vezi sa aktima institucije Ombudsmena od dana 25.12.2023.godine i dana 14.02.2024.godine	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	Dana 29.03.2024. godine, zaprimljen je odgovor Općinskog suda u Lukavcu, broj: 126 0 I 136263 12 I od 26.03.2024. godine o realizaciji preporuke.

201	Ž-BL-08-142/24	P-110/24	P R E P O R U K U 1. Općinskom sudu u Velikoj Kladuši da poduzme neophodne aktivnosti u cilju donošenja odluke o prigovoru izvršenika u predmetu broj: 23 0 Rs 046977 20 1, u skladu sa standardima člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda; 2. Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine da poduzme mjere u cilju osiguranja efikasne primjene člana 6 Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda; 3. Da o realizaciji preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine u roku od šezdeset (60) dana od dana prijema ove preporuke.	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	Aktom Općinskog suda u Velikoj Kladuši, broj: 23 0 Rs 046977 201 od 24.06.2024. godine, a kojem se navodi, sljedeće: „Pred ovim sudom u gornjem broju predmeta se vodi postupak radi izvršenja tražioca izvršenja A. I. sin Derviša iz Kotor Varoši zastupan po punomoćniku Kasić Mirzetu advokatu iz Bihaća, protiv izvršenika Sanitetsk d.d. Velika Kladuša br.2 vsp. 5.444,59 KM. Kao Zamjenik Predsjednika Općinskog suda Velika Kladuša te postupajući sudija u predmetu broj 23 0 Rs 046977 20 1 Vas obavještavam a shodno Vašoj Preporuci broj gornji od 03.04.2024. u smislu da mi je shodno naredbi Predsjednika suda od 04.06.2024. godine presigiran ovaj predmet u rad na dan 24.06.2024. godine, te sada kao postupajući sudija sam izvršio pregled predmeta na ne isti dan poduzeo potrebne radnje u cilju bržeg završetka postupka odnosno odlučio o prigovoru izvršenika od 17.03.2021. godine, dostavio odluku punomoćniku tražioca izvršenja te izvršniku, te i dopis ASA Banci kod koje se vodi račun izvršenika uz Rješenje od 24.06.2024. godine, Rješenje o izvršenju i Prijedlog tražioca izvršenja.“ Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (“Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom
202	Ž-SA-08-413/24	P-170/24	P R E P O R U K U Predsjedniku Kantonalnog suda u Sarajevu 1. Da, uvažavajući žalbene navode, činjenicu da se radi o predmetu koji iziskuje hitnost u postupanju, kao i dužinu trajanja postupka u predmetnoj stvari razmotri mogućnost prioritnog rješavanja konkretnog predmeta; 2. Da u roku od 30 dana, u skladu sa članom 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	„Povodom Vašeg zahtjeva od 9.09.2024. godine, za hitno postupanje u predmetu ovoga suda broj 65 0 P 888095 23 Gž, a nakon prethodno pribavljenog mišljenja predsjednika Gradanskog odjeljenja ovoga suda, na osnovu odredbe iz člana 55. Pravilnika o unutrašnjem sudskom poslovanju, ovim putem Vas obavještavam da je odobreno da se navedeni predmet tretira kao hitan i isti će biti dostavljan u rad postupajućem sudiji.“ Shodno naprijed navedenom, a imajući u vidu da iz Akta Kantonalnog suda u Sarajevu od 02.10.2024. godine proističe da je Preporuka Ombudsmena Bosne i Hercegovine broj: P-170/24 od 03.06.2024. godine uvažena, te da će postupanje organa u narednom postupku biti usklađeno s istom, odnosno da će se navedeni predmet tretirati kao hitan, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili da nema osnova za daljim postupanjem po žalbi, zbog čega se predmet ovom odlukom zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
203	Ž-LI-08-67/24	P-198/24	P R E P O R U K U direktoru JP „Komunalno“ d.o.o. • Da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi suradnju sa Institucijom ombudsmena, na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to naprijed navedeno; • Da u roku od 10 (deset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	Nakon pokrenutog postupka istraživanja, Ombudsmeni BiH su odgovornoj strani uputili preporuku broj: P-198/24 od 12.7.2024. godine za uspostavljanje suradnje sa Institucijom ombudsmena za ljudska prava BiH, a radi nedostavljanja zatraženog očitovanja na pritužbene navode. U ostavljenom roku JP “Komunalno” d.o.o. Livno se očitovalo o pritužbenim navodima, o čemu ste pravovremeno upoznati. Uzimajući u obzir navedeno, u skladu sa člankom 35. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine , Ombudsmeni BiH su odlučili zatvoriti predmet koji se vodi po Vašoj pritužbi. U skladu sa člankom 22. Zakona, protiv ove odluke nije dopuštena žalba.
204	Ž-LI-08-73/24	P-202/24	PREPORUKU Općinskom sudu u Sarajevu 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, uspostavi suradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 23. i članom 25. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmenu Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje 2. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	Aktom broj: 65 0 I 1087975, od dana 05.08.2024. godine, Sud je dostavio Ombudsmenu Bosne i Hercegovine odgovor na izdatu preporuku u kome se, između ostalog, navodi: „...Iz podneska tražioca izvršenja putem punomoćnika od 25.05.2023. godine naslovljen na broj predmeta 65 0 I 1011045 22 1, kojim se očituje na dopis suda od 09.05.2023.godine u kojem je sud obavijestio tražioca izvršenja da ne može postupiti po prijedlogu tražioca izvršenja iz razloga jer je postupak pravomoćno okončan dana 10.03.2023. godine, rješanjem od 23.02.2023. godine, kojim je odbačen prijedlog za izvršenje jer uz prijedlog nije bila podnesena izvršna isprava sa klauzulom izvršnosti, a koje Rješenje je dostavljeno tražiocu izvršenja dana 01.03.2023. godine, o čemu postoji dokaz u spisu, sud je predmetnim dopisom obavjestio punomoćnika tražioca izvršenja ukoliko evidencija tražioca izvršenja nije ažurna da sve potrebne podatke o stanju spisa može dobiti uvidom u spis u CMS pisarnici ovog suda, vidljivo je da je omaškom punomoćnik tražioca izvršenja podnio prijedlog za izvršenje navodeći broj predmeta u kojem je pravomoćno okončan postupak. Predmetnim podneskom tražilac izvršenja obavještava sud da je broj starog predmeta ostao računaru spisa i da ga nije izbrisao iz prijedloga, te predložio sudu u predmetu broj: 65 01 1011045 22 1, da sud da naredbu da se iz spisa tog predmeta izdvoji prijedlog od 22.03.2023.godine da se formira potpuno novi predmet. Postupajući po prijedlogu tražioca izvršenja, a u cilju ekonomičnosti postupka sud je dao naredbu da se formira novi spis koji je formiran dana 19.04.2024.godine. Dakle omaškom punomoćnika tražioca izvršenja izvršenje u ovoj pravnoj stvari nije određeno. Kako je naslov predmetnom preporukom zatražio da se uspostavi suradnja Institucije ombudsmena/ ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, ovim dopisom vas obavještavam da je sud razmatranjem navedenog prijedloga u novoformiranom spisu utvrdio da isti ne sadrži sve elemente i dokaze kako bi po njemu postupao, te je zaključkom pozvao tražioca izvršenja putem punomoćnika da uredi prijedlog za izvršenje koji zaključak vam dostavljamo u prilogu ovog dopisa.“. Kopija izjašnjenja proslijeđena je podnositeljici žalbe na uvid i komentar. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (“Službeni glasnik Bosne i Hercegovine”, broj:104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
205	Ž-BL-08-212/24	P-186/24	PREPORUKU Općinskom vijeću Glamoč 1. Da po prijemu ove Preporuke, a u skladu sa nalazima i mišljenju ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine odgovori podnosiocu žalbe da njegov zahtjev od 25.03.2024. godine, 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o preduzetim koracima radi ostvarenja i zaštite prava i interesa podnosioca žalbe.	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	Dana 24.07.2024. godine institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimila je Odgovor Općinskog vijeća Glamoč broj: OV-01-08-44-6/24 od 23.07.2024. godine u kojem se, između ostalog, navodi: „R.Č. se krajem trećeg mjeseca ove godine obratio Zahtjevom za priznavanje novčanog potraživanja. Činjenica je da isti ima presudu broj: 68 0 Rs 027775 13 Rs od 09.02.2015. godine, međutim činjenica je da R.Č. uopće nije radio u JP „Komunalac“ d.o.o. Glamoč u vremenu 2009. do 2013. godine za koje vrijeme traži potraživanje. Rezultat presude u korist R.Č. u parničnom postupku je zluporaba službenog položaja i ovlasti iz članka 383. Stavak 3. Kaznenog zakona FBiH S.Š kao direktora JP „Komunalac“ d.o.o. Glamoč (2013. do 2017. godine) koji je lažno svjedočio, odnosno dao lažno izjašnjenje Općinskom sudu u Livnu, a po tužbi R.Č., da je isti imao radnopravni status u JP „Komunalac“ d.o.o. Glamoč u navedenom vremenu, kada je stvarni direktor poduzeća bio D.T.. Zbog navedenog kaznenog djela protiv S.Š. podnesena je kaznena prijava od strane predsjednika Općinskog vijeća Glamoč M.D. koja je rezultirala presudom Kantonalnog suda u Livnu broj: 10 0 K 004185 17 K kojom je S.Š. bezuvjetno osuđen kaznom zatvora od jedne godine. Navedena presuda postala je pravomoćna 07.02.2024. godine o čemu smo obavijestili aktom Vrhovnog suda Federacije BiH broj: 10 0 K 004185 22 Kžk od 25.04.2024. godine. Kada je u pitanju Odluka Općinskog vijeća o isplati dijela neto plaća sada već bivšim radnicima JP „Komunalac“ d.o.o. jer je postupak u međuvremenu pravomoćno okončan Rješanjem broj: 068 0 SDt 074189 24 Pz od 08.07.2024. godine je prijedlog Općinskog načelnika kojega je Općinsko vijeće prihvatilo kao takvog. Ne postoji niti jedan zakonski, moralni, a niti bilo koji drugi razlog za isplatu „novčanih potraživanja“ R.Č. jer isti nije radio u periodu 2009. do 2013. godine sto je utvrđeno u kaznenom postupku protiv S.Š.. Općinsko vijeća Glamoč nije u zakonskoj obvezi isplatiti bilo kakva potraživanja niti jednom zaposleniku u odnosu na JP „Komunalac“ d.o.o. Glamoč pa tako ni R.Č. jer su ista mogli ostvariti u stečaju navedenog poduzeća. Ukoliko R.Č. i dalje smatra da su mu uskraćena ljudska prava ista može tražiti pred nadležnim sudom.“ Uzimajući u obzir navode iz dostavljenog Odgovora Općinskog vijeća Glamoč na Preporuku Ombudsmena, kao i činjenicu da su izdavanjem preporuke iscrpljene su sve mogućnosti Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine u ovom predmetu, donesena je odluka kao u uvodu ovog Obavještenja u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).

206	Ž-BR-08-158/24	P-224/24	- Da u skladu sa svojim nadležnostima, propisanim pozitivnim zakonskim propisima, poduzmu blagovremene i efikasne radnje i mjere, kako bi se prije svega sankcionirao i prevenirao svaki vid nasilja, te osiguralo zakonito obavljanje roditeljskih dužnosti i prava H.S. i H.DŽ., pri tome imajući u vidu najbolji interes i zaštitu prava djece, - Da u roku od 30 /trideset/ dana, od dana prijema ove preporuke izvijestite Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	Javna ustanova Centar za socijalni rad Živnice dostavila je akt bgoj:HS-07-1-31-12-1342-2024 od 2.09.2024.godine u kojem se navodi: „Presudom Općinskog suda u Živnicama broj:33 O P 096099 23 P od 01-11.2023.godine razveden je brak između H.S. i H.DŽ. Malodobna djeca koju su izrodili u braku i to: H.K., H.E i H.S. su povjerene na dalju zaštitu i roditeljsko staranje H.S. određeno je održavanje osobnih i neposrednih kontakata djece sa majkom kao i visna doprinosa na ime izdržavanja malodobne djece od strane majke. Malodobna djeca su sa ocem ostala da žive u stanu u ulici Alije Izetbegovića broj 35. a H.DŽ. u stanu u zgradi „Simbra“ Prva ulica. Od razvoda braka ovu Ustanovu je S. povremeno obavještavao da majka Dž. dolazi po malodobnu djecu kako je to određeno po gore navedenoj Presudi Općinskog suda u Živnicama i da ne doprinosi na ime izdržavanje malodobne djece. Nije prijavljivano nasilje nad djecom niti da imaju probleme do juna mjeseca tekuće godine kada se Dževida ponovo uselila u stan u kojem živi Samir sa malodobnom djecom. Iz razgovora sa malodobnom djecom došlo se do saznanja da nisu imali nikada redovan kontakt sa majkom jer nije dolazila da ih preuzima od oca, da im majka ne nedostaje da se svi dobro slažu da pomažu ocu oko svakodnevnih poslova (održavanje higijene u stanu), da su krenuli u školu koju redovno pohađaju. Djeca su vesela. Ova Ustanova će i dalje vršiti opservaciju porodičnih prilika u kojima žive malodobna djeca pratiti njihov rast i razvoj i preuzimati dalje radnje u skladu sa zakonskim ovlaštenjima a sve u zaštiti najboljih interesa malodobne djece.“ Sažetak ove Preporuke je objavljen na zvaničnoj internet stranici Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a Ombudsmeni Bosne i Hercegovine će istu uvrstiti i u svoj Izvještaj o rezultatima rada za 2024.godinu, koji će biti podnijet Predsjedništvu Bosne i Hercegovine, Predstavničkom domu i Domu naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine i Narodnoj skupštini Republike Srpske. Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine donose odluku da se u skladu sa
207	Ž-BL-08-393/24	P-268/24	1.Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, uspostavi saradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 23. i članom 25. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmanu Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje; 2.Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	Uvidom u dostavljeni odgovor, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine konstatuju da je Federalno Ministarstvo unutrašnjih poslova postupilo u skladu sa izdatom preporukom, pa se s tim u vezi ista smatra ispoštovanom. Izdavanjem preporuke iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsman Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, te se predmet zatvara u skladu sa članom 35, stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11). Protiv ove odluke nije dozvoljena žalba u smislu člana 22. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, broj 19/02, 34/05 i 32/06 i 61/23).
208	Ostvarena saradnja						
209	Ž-BR-08-326/23	P-36/24	1. Policiji Brčko distrikta BiH: - Da imajući u vidu Zaključak iznesen u ovoj preporuci poduzmu adekvatnije mjere i preispitaju svoja postupanja vezano za prijave imenovanih; - Da, ubuduće, prilikom poduzimanja mjera iz okvira svojih nadležnosti a sve sukladno pozitivnim zakonskim propisima imaju u vidu Nalaz i zaključak iznesen u ovoj preporuci; 2. Osnovnom sudu Brčko distrikta BiH: - Da bez odlaganja poduzme zakonom propisane procesne radnje u svrhu vođenja postupka u predmetu broj: 96 O K 134830 21 K kako bi se navedeni postupak okončao i donijela sudska odluka; 3. Policiji Brčko distrikta BiH i Osnovnom sudu Brčko distrikta BiH: - Da sukladno pozitivnim zakonskim propisima i međunarodnim dokumentima zaštite prava žrtve torture, koji su sastavni dio pravnog sustava BiH, nastave poduzimati sve radnje u okviru svoje nadležnosti cijene sigurnost i zaštitu žrtve; -Da o načinu ispoštovanja ove Preporuke obavijeste Ombudsmane za ljudska prava BiH u roku od 60 dana.	09 - Pravosuđe	Ostvarena saradnja	DA	Dana 07.05.2024. godine, zaprimljen odgovor Policije Brčko distrikta BiH, broj: 14.05-04-30624/24 od 22.04.2024. godine.
210	Ž-BR-08-331/23	P-193/24	- da bez odlaganja poduzme zakonom propisane procesne radnje u izvršnom predmetu broj: 126 O I 136263 12 , kako bi se dozvoljeno izvršenje u cjelosti provelo; - da u roku od trideset (30) dana od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji ove Preporuke.	09 - Pravosuđe	Ostvarena saradnja	DA	Dana 24.07.2024. godine, zaprimljen odgovor Općinskog suda u Lukavcu, broj: 126 O Ip 057629 12 Ip od 19.07.2024. godine. Dana 11.11.2024. godine, zaprimljen odgovor Općinskog suda u Lukavcu, broj: 126-O-Su-24-000 804 od 01.11.2024. godine.
211	Ž-BL-08-403/24	P-284/24	PREPORUKU 1. Općinskom susu u Živnicama, da odmah po prijemu ove preporuke preduzme sve zakonom propisane radnje u cilju dostavljanja tužbe tuženim Š.S. i Š.F. na odgovor, kako bi se ispunile procesne pretpostavke i zakazalo pripremo ročište u predmetu broj: 33 O P 086097 20 P, sve u skladu sa Zakonom o parničnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine i iznesenim mišljenjem ombudsmena Bosne i Hercegovine u ovoj preporuci. 2. Da u roku od 60 (šezdeset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	09 - Pravosuđe	Ostvarena saradnja	DA	Do današnjeg dana nije dostavljen odgovor na upućenu preporuku.
212	Ž-BL-08-796/23	P-283/24	PREPORUKU 1. Ministarstvu građenja i prostornog uređenja Hercegovačko-neretvanskog Kantona, da odmah po prijemu ove preporuke preduzme sve mjere iz svoje nadležnosti u cilju izvršenja svog Zaključka broj: UPI-09-04-25-55/07 od 14.12.2020. godine kao i Presude Kantonalnog suda u Mostaru, broj: 07 O U 019304 21 U od 17.07.2023. godine 2. Da u roku od 60 (šezdeset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	09 - Pravosuđe	Ostvarena saradnja	DA	Dana 02.12.2024. godine zaprimljen odgovor Ministarstva građenja i i prostornog uređenja Hercegovačko-neretvanskog Kantona.
213	Nije realizirana						
214	Ž-LI-08-206/23	P-199/24	P R E P O R U K U Kantonalnom sudu u Sarajevu 1. Da, razmotri mogućnost preduzimanja mjera i radnji radi okončanja postupka i donošenja konačne odluke u predmetu broj: 65 O Rs 830621 21 Rsž, uvažavajući nalaz i mišljenje Ombudsmena Bosne i Hercegovine; 2. Da u roku od 60 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	09 - Pravosuđe	Nije realizirana	DA	Aktom broj: 65 O Rs 830621 21 Rsž, od dana 23.09.2024. godine, Sud je dostavio izjašnjenje na izdatu preporuku. Iz pomenutog akta proizilazi da je na snazi Plan rješavanja starih predmeta, da predmet broj: 65 O Rs 43782872 17 Rsž4 nije u planu rješavanja za III kvartal 2024. godine, kao i da Sud se ne može izjasniti kada će se ovaj spis naći na planu rješavanja predmeta. Imajući u vidu da su izdavanjem preporuke iscrpljene mogućnosti koje institucija Ombudsmena Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11). Izdata preporuka smatra se neispoštovanom i kao takva biće uvrštena u Godišnji izvještaj o aktivnostima Ombudsmena Bosne i Hercegovine za 2024. godinu. Protiv ove odluke nije dozvoljena žalba u skladu sa članom 22. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj: 32/00, 19/02, 35/04, 32/06, 61/23).
215	UKUPNO	-	09 - Pravosuđe				
216	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
217	14	14	9	0	4	1	0

218	POVREDA PRAVA :	10 - Radni odnosi					
219	Realizirana						
220	Ž-LI-04-2/24	P-60/24	P R E P O R U K U ravnateljici Županijskog zavoda za upošljavanje Livno 1.Da otkloni opisane povrede prava podnositeljice žalbe i preispita Odluku o prijemu u radni odnosna neodređeno vrijeme broj:2161/23 od dana 13.01.2023.godine, sve u skladu sa nalazima iz Preporuke; 2.Da prilikom budućih konkursa preduzme konkretne mjere radi omogućavanja zapošljavanja licima sa invaliditetom, u skladu sa članom 59. Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju i zapošljavanju lica sa invaliditetom i nalazima iz Preporuke; 3. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Aktom broj: 735/24, od dana 24.04.2024. godine, Zavod je dostavio odgovor na izdatu preporuku u kome se, između ostalog, navodi:„...Kao rukovoditelj ove Ustanove, obavila sam preispitivanje Odluke o prijemu u radni odnos na neodređeno vrijeme na radno mjesto stručni djelatnik za administrativne poslove, na način da sam ponovno preispitala cjelokupni postupak provođenja Javnog natječaja za konkretno radno mjesto, kao i obavila preispitivanje zakonske građe navedene u nalazima iz Preporuke. Zaključak je da je Odluka o prijemu u radni odnos na navedeno radno mjesto donesena u skladu sa propisanim postupkom o donošenju iste te da su tijekom natječajnog postupka svi kandidati ocijenjeni sukladno objektivnim kriterijima koji su prethodno utvrđeni i objavljeni...Zajedničkim dogovorom ravnateljice Zavoda s predsjednikom Upravnog vijeća kao i ostalim članovima, odlučeno je da će u narednim sjednicama Upravnog vijeća kao prioritet biti detaljno definirati pitanje kriterija i načina bodovanja kandidata prilikom zasnivanja radnog odnosa, kako bi se uklonio svaki oblik diskriminacije i dovođenja u nepovoljniji položaj kandidata.”. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
221	Ž-BR-06-334/23	P-85/24	1. Da bez odlaganja poduzme mjere u cilju implementacije člana 24. stav 4. Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini, prema kojem su sva javna tijela te ostale pravne osobe, dužni u svoje opće pravne akte, ili kroz posebne pravne akte, regulirati načela i principe jednakog postupanja, te da osiguraju učinkovite interne procedure zaštite od diskriminacije. 2. da u roku od 15 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o načinu realizacije iste.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	UniCredit Bank d.d. Mostar dostavila je akt broj: 06-2-2373/24 od 5.4.2024. godine u kojem se između ostalog navodi: "S pozivom na date nam preporuke, želimo istaći da UniCredit Bank d.d., kao dio velike UniCredit Grupacije posjeduje (kako prema lokalnom zakonodavstvu, tako i prema Grupnim politikama) interne akte koje uređuju pitanje zaštite od diskriminacije od kojih izdvajamo sljedeće: - Pravilnik o radu UniCredit Bank d.d. br. 02-6490-23/2023 od 18.10.2023. godine - Kodeks profesionalnog postupanja UniCredit Group - Kodeks ponašanja UniCredit Bank d.d. br. 02-8106-7/2023 od 20.12.2023. godine - Odluka o prihvatanju i implementaciji Globalne Politike UC-2019-095 „Politika protiv uznemiravanja, nedoličnog seksualnog ponašanja, zlostavljanja i odmazde" br. 04-1-6764-27/2022 od 27.9.2022. godine - Odluka o prihvatanju Globalne politike različitosti, ravnopravnosti i uključenosti i usvajanju Politike različitosti, ravnopravnosti i uključenosti za UniCredit Bank d.d.br. 02-3980-1/2022 od 26.5.2022. godine." Ombudsmeni Bosne i Hercegovine, još jednom ukazuju na važnost kompromisnog rješenja spora u radnoj sredini, uz poštovanje odredbi Zakona o zabrani diskriminacije Bosne i Hercegovine, Zakona o radu Federacije Bosne i Hercegovine i internih akata poslodavca. Nesposmo je da opići ili posebni pravni akti, sukladno antidiskriminacijskim propisima, trebaju regulirati načela i principe jednakog postupanja, ali je posebno važno implementirati suštinu tih odredbi, a to znači da pravno lice mora osigurati učinkovite interne procedure zaštite od diskriminacije, kako ne bi dolazilo do neželjenih situacija, u kojima uposlenice/uposlenici trpe nejednak tretman ili smatraju povredom njihovog dostojanstva. Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaključuju da u ovom momentu nema osnova za dalje postupanje u predmetnoj pravnoj stvari.
222	Ž-BR-04-307/23	P-99/24	1. Da poduzme sve aktivnosti sa ciljem prevladavanja narušenih kolegijalnih odnosa u radnoj sredini i rješavanja spornih pitanja. 2. da u roku od 15 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o načinu realizacije iste.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Dana 24. 4. 2024. godine institucija Ombudsmena zaprimila je odgovor Javne ustanove Zavoda za odgoj i obrazovanje osoba sa smetnjama u psihičkom i tjelesnom razvoju Tuzla broj: 01-491/24 od 23. 4. 2024. godine u kojem se navodi: " Ovim aktom obavještavamo vas o postupanju po Preporuci broj: Ž-BR-04-307/23 od 27.03.2024. godine, zaprimljenu pute pošte dana 08.04.2024. godine. ...Na sastanku je, u prijatnoj atmosferi razgovarano o problematici međusobnih odnosa između kolegica, na kojem su obje strane iznijele svoje stavove, objasnile kako određena postupanja utiču na njih kao ličnost, te rješenjima bi zadovoljila njihove interese. U duhu zajedničke saradnje, tolerancije i profesionalnosti, na medijatoran način došlo je do rješenja sukoba, te pomirenja kolegica." Uzimajući u obzir da je preporuka P-99/24 prihvaćena, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine sukladno članku 35. stavku 1. točka 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zatvaraju predmet broj: Ž-BR-04-307/23 .
223	Ž-LI-04-21/24	P-131/24	P R E P O R U K U Školskom odboru JU Osnovne škole „Cazin I“ Cazin • Da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi suradnju sa Institucijom ombudsmena, na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to naprijed navedeno; • Da u roku od 10 (deset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Školski odbor je povodom upućene preporuke dostavio izjašnjenje , te traženu dokumentaciju iz koje je vidljivo da je riješio po žalbi Zlatka Sabljakovića, o čemu ste obaviješteni. Obzirom da je odgovorna strana uspostavila suradnju sa Institucijom ombudsmena za ljudska prava BiH, te donijela odluku povodom žalbe, Ombudsmeni su odlučili, sukladno čl. 35. toč. 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zatvoriti predmet koji se vodi po Vašoj žalbi. Protiv ove odluke nije dopuštena žalba, u skladu sa člankom 22. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
224	Ž-SA-04-372/24	P-176/24	P R E P O R U K U Direktoru Javne zdravstveno-nastavne ustanove Dom zdravlja „Dr Mustafa Šehović“ 1. Da, u skladu sa svojim ovlaštenjima i važećim zakonskim propisima, razmotri mogućnost izmjene odluke kojom je žaliteljica premještena iz Ambulante "Mikrostanica" u Ambulantu "Solina", a shodno mišljenju Ombudsmena Bosne i Hercegovine izraženom u ovoj Preporuci. 2. Da, u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju njene realizacije.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	„Shodno navedenoj preporuci obavještavamo Vas da je žaliteljica dana 17.05.2024.godine dostavila Izjavu o prihvatanju ugovora o radu za poslove Odgovornog doktora Ambukante Solina-Odjeljenje u sjedištu s ambulantom-Služba opšte-porodične medicine uz koju Izjavu je dostavila i potpisane Ugovore o radu za navedeno radno mjesto sa primjenom od 01.05.2024. godine Takođe, ističemo da prema Zakonu o pravima, obavezama i odgovornostima pacijenata („Sl.novine FBiH“ 40/10) nijednom pacijentu-potpisniku peticije nije uskraćeno pravo na slobodan izbor doktora medicine, obzirom da isti imaju mogućnost prenošenja zdravstvenog kartona u ambulantu u koju je izabrani doktor raspoređen.“ Ombudsmeni Bosne i Hercegovine vas informiraju o naprijed navedenom te, shodno odredbama člana 32. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, pozivaju da sukladno svojim ovlaštenjima i pozitivnim zakonskim propisima poduzmete neophodne radnje kako bi Preporuka bila realizirana. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine će predmetnu pravnu stvar uvrstiti u svoj Izvještaj o rezultatima rada za 2024.godinu, koji će biti podnijet Predsjedništvu Bosne i Hercegovine, Predstavničkom domu i Domu naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine i Narodnoj skupštini Republike Srpske

225	Ž-SA-04-492/24	P-181/24	P R E P O R U K U - Vijeću Univerziteta u Sarajevu – Fakulteta za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije - Dekanu Fakulteta za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije 1. Da, u postupku po žalbi protiv Odluke Disciplinske komisije Fakulteta za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije Univerziteta u Sarajevu, broj: 01-01-1690/24 od 16.04.2024. godine, kojom se student H.S. oslobađa odgovornosti za povrede obaveza u vezi sa studiranjem, a koje se odnose na član 76. Pravila studiranja za prvi i drugi ciklus studija, integrisani, specijalistički i stručni studij na Univerzitetu u Sarajevu, poduzme odgovarajuće aktivnosti i mjere na donošenju odluke imajući u vidu mišljenje Ombudsmena Bosne i Hercegovine izraženo u ovoj Preporuci; 2. Da, u postupku po žalbi protiv Odluke Disciplinske komisije Fakulteta za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije Univerziteta u sarajevu, broj: 01-02-1675/24 od 12.04.2024. godine, kojom se profesoru ... izriče disciplinska mjera, poduzme odgovarajuće aktivnosti i mjere na donošenju odluke imajući u vidu mišljenjhe Ombudsmena Bosne i Hercegovine izraženo u ovoj Preporuci; 3. Da, u budućim disciplinskim postupcima budu poštivani važeći zakonski propisi koji se odnose na provođenje disciplinskog postupka; 4. Da u roku od 30 dana, u skladu sa članom 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o poduzetim aktivnostima na realizaciji ove Preporuke. U skladu sa članom 33. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	3. Univerzitet u Sarajevu - Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije potpuno poštuje važeće zakonske propise, odnosno podzakonske akte Univerziteta u Sarajevu, koji se odnose na provođenje disciplinskog postupka, jednako kao i stajališta Evropskog suda za ljudska prava, a što smo detaljno obrazložili u svojim ranijim izjašnjenjima. Postupanja u skladu sa važećom zakonskom i pozakonskom regulativom svakako će se nastaviti i u budućim disciplinskim postupcima." Shodno naprijed navedenom, a imajući u vidu da su Ombudsmeni Bosne i Hercegovine poduzetim radnjama u konkretnom predmetu iscrpili sve mjere i aktivnosti koje mogu poduzimati u skladu sa nadležnostima propisanim Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine , Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili da nema osnova za daljim postupanjem po žalbi, zbog čega se predmet ovom odlukom zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine
226	Ž-SA-04-459/24	P-181/24	P R E P O R U K U - Vijeću Univerziteta u Sarajevu – Fakulteta za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije - Dekanu Fakulteta za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije 1. Da, u postupku po žalbi protiv Odluke Disciplinske komisije Fakulteta za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije Univerziteta u Sarajevu, broj: 01-01-1690/24 od 16.04.2024. godine, kojom se student H.S. oslobađa odgovornosti za povrede obaveza u vezi sa studiranjem, a koje se odnose na član 76. Pravila studiranja za prvi i drugi ciklus studija, integrisani, specijalistički i stručni studij na Univerzitetu u Sarajevu, poduzme odgovarajuće aktivnosti i mjere na donošenju odluke imajući u vidu mišljenje Ombudsmena Bosne i Hercegovine izraženo u ovoj Preporuci; 2. Da, u postupku po žalbi protiv Odluke Disciplinske komisije Fakulteta za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije Univerziteta u sarajevu, broj: 01-02-1675/24 od 12.04.2024. godine, kojom se profesoru ... izriče disciplinska mjera, poduzme odgovarajuće aktivnosti i mjere na donošenju odluke imajući u vidu mišljenjhe Ombudsmena Bosne i Hercegovine izraženo u ovoj Preporuci; 3. Da, u budućim disciplinskim postupcima budu poštivani važeći zakonski propisi koji se odnose na provođenje disciplinskog postupka; 4. Da u roku od 30 dana, u skladu sa članom 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o poduzetim aktivnostima na realizaciji ove Preporuke. U skladu sa članom 33. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Univerzitet u Sarajevu - Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije potpuno poštuje važeće zakonske propise, odnosno podzakonske akte Univerziteta u Sarajevu, koji se odnose na provođenje disciplinskog postupka, jednako kao i stajališta Evropskog suda za ljudska prava, a što smo detaljno obrazložili u svojim ranijim izjašnjenjima. Postupanja u skladu sa važećom zakonskom i pozakonskom regulativom svakako će se nastaviti i u budućim disciplinskim postupcima." Shodno naprijed navedenom, a imajući u vidu da su Ombudsmeni Bosne i Hercegovine poduzetim radnjama u konkretnom predmetu iscrpili sve mjere i aktivnosti koje mogu poduzimati u skladu sa nadležnostima propisanim Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine , Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili da nema osnova za daljim postupanjem po žalbi, zbog čega se predmet ovom odlukom zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine
227	Ž-LI-04-32/24	P-201/24	PREPORUKU Žalbenom vijeću Kantona 10 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, uspostavi saradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 23. i članom 25. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmanu Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje 2. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su mišljenja da je nepostupanjem Žalbenog vijeća po žalbi podnosioca došlo do povrede čl.13. Evropske konvencije o ljudskim pravima kojom se garantuje pravo na djelotvoran pravni lijek svim licima kojima su povrijeđena prava i slobode predviđene Konvencijom, kao i član II Ustava Bosne i Hercegovine, kojim je propisano da "prava i slobode predviđeni u Evropskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i u njenim protokolima se direktno primjenjuju u Bosni i Hercegovini. Ovi akti imaju prioritet nad svim ostalim zakonima.". Ombudsmeni Bosne i Hercegovine naglašavaju da je za pravni sistem od fundamentalne važnosti vođenje postupka u okviru razumnog vremena, jer svako nepotrebno odugovlačenje često dovodi do lišavanja pojedinca njegovih prava i gubitka pravne efikasnosti i povjerenja u pravni sistem. Podnosilac žalbe u konkretnoj pravnoj stvari može eventualnu zaštitu svojih prava ostvariti putem Kantonalnog suda u Livnu, podnošenjem zahtjeva za zaštitu prava i sloboda pojedinca zajemčenih Ustavnom Federacije BiH.
228	Ž-BL-04-53/24	P-184/24	P R E P O R U K U Upravnom odboru JU „Dom zdravlja“ Maglaj 1.) Da po prijemu ove Preporuke, a u skladu sa nalazima i mišljenju Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ponovo razmotri zahtjev podnositeljce žalbe od 21.11.2023. godine. 2.) Da u roku od 30 dana, u skladu sa članom 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene BiH o postupcima i rokovima za poduzimanje mjera na realizaciji ove Preporuke.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	U konkretnom slučaju, a uzimajući u obzir činjenicu da je predmetni zahtjev podnositeljce žalbe ponovo razmatran od strane Upravnog odbora JU „Dom zdravlja“ Maglaj, Preporuka Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine je realizovana, te su iscrpjene sve mogućnosti Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine u ovom predmetu, pa je donesena odluka kao u uvodu ove Obavijesti u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).
229	Ž-SA-04-757/24	P-258/24	1. Da, u što skorijem roku, a imajući u vidu navode iz Preporke, donesu novu Odluku o plaćama i naknadama zaposlenika gradskih organa uprave Grada Bihać, a kojom će se ista uskladiti sa Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o plaćama i naknadama u organima vlasti Unsko-sanskog kantona, sve u cilju zaštite prava zaposlenika gradskih organa uprave Grada Bihać; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju njene realizacije;	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	"U vezi Vašeg akta broj i datum naprijed navedeni, a koji se odnosi na žalbu anonimnog žalitelja, broj žalbe: Ž-SA-04-757/24, obavještavam Vas da je Gradonačelnik Grada Bihaća, putem Službe za upravljanje ljudskim resursima, stručne i zajedničke poslove Grada Bihaća, prosljedio prijedlog Odluke o plaćama i naknadama zaposlenika gradskih organa uprave Grada Bihaća, koja je usklađena sa donijetim Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o plaćama i naknadama u organima vlasti Unsko-sanskog kantona. Služba Gradskog vijeća će prijedlog Odluke, uputiti Gradskom vijeću na razmatranje i usvajanje, na prvoj sjednici Gradskog vijeća, a nakon što se isto konstituira po objavljenim zvaničnim rezultatima Lokalnih izbora 2024. godine." Shodno naprijed navedenom, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili da nema osnova za daljim postupanjem po žalbi, zbog čega se predmet ovom odlukom zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.

230	Ž-BL-04-279/24	P-272/24	1. Da u skladu sa svojim mogućnostima preduzme mjere kojim bi se asistentima u nastavi omogućio tretman regulisan zakonom koji uređuje oblast radnih odnosa 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke, obavijesti Ombudsmene o njenoj realizaciji.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske uputilo je Instituciji Ombudsmena odgovor na Preporuku u kojem se, između ostalog, navodi da je Zakonom o osnovnom vaspitanju i obrazovanju definisano u kojem slučaju škola može zatražiti saglasnost Ministarstva za angažovanje asistenta, kao i da je istim zakonom propisano da asistent može biti lice koje ima najmanje srednju stručnu spremu, kao i da pruža tehničku pomoć učeniku sa smetnjama u razvoju. Navodi se da Republika Srpska uređuje sistem u oblasti obrazovanja i da je osnovno obrazovanje djelatnost od opšteg društvenog interesa, te smatraju da je zakonodavac ovlašten da propiše potrebne uslove kod prijema radnika u radni odnos, samim tim i način angažovanja asistenata. Dalje se navodi da budući da poslovi asistenta nisu redovni poslovi u okviru djelatnosti škola, jedino je moguće zaključiti Ugovor o djelu, kako je propisano Zakonom o radu. U odgovor na Preporuku se dalje navodi da će Ministarstvo Preporuke Ombudsmena i navode iz žalbi imati u vidu prilikom eventualne izmjene i dopune propisa iz oblasti osnovnog vaspitanja i obrazovanja kojima je predmetno pitanje regulisano. Shodno svemu navedenom, uzimajući u obzir da su izdavanjem Preporuke kao i odgovorom na Preporuku iscrpljene sve mogućnosti koje Institucija Ombudsmena ima postupajući po žalbi, donesena je odluka kao u uvodu ovog Obavještenja u skladu sa članom 35. stav 1 tačka 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).
231	Djelimično realizirana						
232	Ž-SA-04-337/24	P-171/24	P R E P O R U K U direktoru „JU Apoteke Sarajevo“ • Da, svoje postupanje vrati u pravni okvir, a u cilju osiguranja temeljite primjene zakonskih i podzakonskih akata i zaštite prava radnika, te da Osnovnoj sindikalnoj organizaciji JU „Apoteke Sarajevo“ omogući neometanu komunikaciju sa njenim članovima u skladu sa važećim zakonskim propisima i navodima izraženim u ovoj Preporuci; • Da u smislu stava Ombudsmena Bosne i Hercegovine istaknut u obrazloženju ove Preporuke, ugovor o radu koji sadrži sporne odredbe i to član 29. stav 3., vrati u pravni okvir u skladu sa zakonom; • da Osnovnoj sindikalnoj organizaciji JU „Apoteke Sarajevo“ omogući neometan prenos informacija, slobodu izražavanja i neovisno odlučivanje prilikom provođenja sindikalne djelatnosti; • Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o aktivnostima usmjerenim na realizaciji Preporuke.	10 - Radni odnosi	Djelimično realizirana	DA	Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su dana 19.07.2024. godine zaprimili Odgovor JU Apoteke Sarajevo na preporuke Institucije ombudsmena broj: 01-03-2077/24 od 17.07.2024. godine iz kojeg proizilazi da predmeta Preporuka nije realizovana, ali da će JU Apoteke Sarajevo i dalje raditi na što boljoj komunikaciji sa članovima sindikata i njegovim predstavnicima sve u skladu sa relevantnim zakonima i kolektivnim ugovorom. Međutim, navedenim aktom se također navodi da je upravo Predsjednik Osnovne sindikalne organizacije JU Apoteke Sarajevo tražio da mu se otvori e- mail adresa sa koje će komunicirati sa svojim članovima, a što proizilazi i iz dostavljenog Zahtjeva broj: 30-1/22 od 28.07.2022. godine, što Ombudsmenima Bosne i Hercegovine nije bilo poznato, niti je odgovorni organ istu informaciju dostavio u svom izjašnjenju tokom postupka istraživanja. Imajući u vidu naprijed navedeno, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine konstatuju da je, u konkretnom predmetu doslo do djelomične realizacije predmetne Preporuke. 01.08.2024. zaprimljen odgovor JU Apoteke Sarajevo.
233	Ostvarena saradnja						
234	Ž-LI-04-14/24	P-69/24	P R E P O R U K U Srednjoj strukovnoj školi „Silvija Strahimira Kranjčevića“ Livno 1. Da preispita postupak provođenja Natječaja broj: 71/24. od 29. siječnja 2024. godine i žaliteljici omogući sudjelovanje na istom. 2. Da Pravilnikom o radu Škole detaljno definira postupak provođenja javnog natječaja u skladu sa mišljenjem Ombudsmena BiH iznesenim u ovoj preporuci. 3. Da u roku od 30 dana, u skladu sa člankom 32. stavak 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene BiH o postupcima i rokovima za poduzimanje mjera na realizaciji ove Preporuke.	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	Škola je u ostavljenom roku dostavila izjašnjenje u kojem navodi: “Obavještavamo Vas da smo dana 22. ožujka 2024. godine zaprimili Vaš akt Preporuku u vezi sa žalbom V.M. br. P-69/24. S istim smo upoznali članove Školskog odbora na sjednici Školskog odbora održanoj 17. travnja 2024. godine. Školski odbor je mišljenja da je Školski odbor postupio sukladno čl. 63. st.1. alineja 4. Zakona o srednjem školstvu (“Narodne novine HBŽ” br.12/04 i 12/08.), a ravnatelj Škole sukladno čl. 66. st. 1. i st. 2, alineja 4. Zakona o srednjem školstvu (“Narodne novine HBŽ” br. 12/04 i 12/08.), a što je zaključeno i zaključkom inspekciskog nadzora županijske prosvjetne inspekcije Ministarstva znanosti, prosvjete, kulture i športa HBŽ, pokrenutim na temelju Zahtjeva gde. V.M. za poništenje natječaja za prijem spremaćica u Srednjoj strukovnoj školi Silvija Strahimira Kranjčevića. Također napominjemo da Škola u svom radu i djelovanju poštuje pozitivne zakonske propise i deklaracije o ljudskim pravima čime se vodio i Školski odbor u donošenju Pravilnika o radu Škole koji je u skladu s Zakonom o srednjem školstvu HBŽ (“Narodne novine HBŽ” br. 12/04i 12/08.), Zakonom o radu F BiH (“Službene novine Federacije BiH” broj 26/16. i 89/18.), Zakonom o radu HBŽ (“Narodne novine HBŽ” br.10/22.), te smatramo da su ravnatelj Škole i Školski odbor kao upravni organ, u navedenom predmetu postupili sukladno zakonskim propisima kod utvrđivanja činjenica kao i kod donošenja odluka svaki iz svoje nadležnosti.” Izjašnjenje Vam je dostavljeno na komentar, po kojem ste obavijestili Ombudsmane da ste se zaposlili i ne želite nastavak postupka pred Institucijom ombudsmena za ljudska prava BiH. Stoga su Ombudsmeni odlučili, sukladno čl. 35. toč. 2. i 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zatvoriti predmet koji se vodi po Vašoj žalbi.
235	Ž-SA-04-548/23	P-79/24	PREPORUKU UNIVERZITETSKOM KLINIČKOM CENTRU TUZLA 1. Da postupi u skladu sa važećim Zakonom o zaštiti na radu, donese unutrašnji akt iz oblasti zaštite na radu, kao i da izvrši procjenu rizika za svako radno mjesto i utvrdi poslove s povećanim rizikom na način i pod uslovima u skladu sa navedenim Zakonom i propisima na temelju istog; 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	Dana 05.02.2025. godine zaprimljen odgovor UKC Tuzla.
236	Ž-BR-04-218/23	P-96/24	1. Da osigura ravnomjeran raspored radnih zadataka, imajući u vidu vrstu nadzora i složenosti poslova, shodno objektivno uspostavljenim kriterijima, poštujući odredbe Zakona o radu Brčko distrikta Bosne i Hercegovine u pogledu zabrane dovođenja u nejednak položaj radnika; 2. Da u slučaju postojanja sumnje na sukob interesa, pokrene postupak sukladno odredbama Zakona o sprečavanju sukoba interesa u institucijama Brčko distrikta Bosne i Hercegovine; 3. da u roku od 15 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o načinu realizacije iste.	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	Dana 05.06.2024. godine, zaprimljen odgovor Inspektorata Brčko distrikta BiH, broj: 01.6-0370GZ-002/24 od 31.05.2024. godine.
237	Ž-BL-04-135/24	P-211/24	P R E P O R U K U Poreskoj upravi Republike Srpske, Fondu za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske i „Kosmos“ a.d. Banjaluka 1.Da ulože dodatne napore i preduzmu sve neophodne mjere na provođenju Rješenja Okružnog privrednog suda Banjaluka broj: 57 0 St 119440 16 St, kao i Rješenja o ispravci od dana 06.06.2017. godine, a posebnu u dijelu kojim se...Obavezuje dužnik da izvrši uplate doprinosa za penzijsko-invalidsko osiguranje za radnike koji ispune uslove za odlazak u penziju radi povezivanja radnog staža .. 2.Da o učinku ove Preporuke obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine u roku od 30 dana od dana prijema iste.	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	Dana 02.09.2024. godine zaprimljen odgovor PIO RS. Dana 04.02.2025. godine zaprimljen odgovor Vlade RS.
238	Ž-SA-04-894/23	P-309/24	PREPORUKU PARLAMENTU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE 1.da imajući u vidu nalaze i zaključke iz ove preporuke pristupi izmjeni i dopuni Zakona o policijskim službenicima Federacije Bosne i Hercegovine (Službene novine FBiH” br. 27/05, 70/08, 44/11 i 13/18), u cilju otklanjanja uočene diskriminacije, 2.da u roku od 60 dana od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine o načinima realizacije iste.	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	Dana 03 02.2025. godine zaprimljen odgovor Federalne uprave policije Sarajevo. Dana 13.12.2024. godine zaprimljen odgovor Federalne uprave policije Sarajevo.

239	Ž-SA-04-897/23	P-309/24	PREPORUKU PARLAMENTU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE 1.da imajući u vidu nalaze i zaključke iz ove preporuke pristupi izmjeni i dopuni Zakona o policijskim službenicima Federacije Bosne i Hercegovine (Službene novine FBiH” br. 27/05, 70/08, 44/11 i 13/18), u cilju otklanjanja uočene diskriminacije, 2.da u roku od 60 dana od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine o načinima realizacije iste.	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	Dana 03.02.2025. godine zaprimljen odgovor Federalne uprave policije Sarajevo. Dana 02.12.2024. godine zaprimljen odgovor Federalne uprave policije Sarajevo.
240	Ž-SA-04-59/24	P-344/24	P R E P O R U K U Ministarstvu za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Zeničko-dobojskog Kantona 1.Da preduzme mjere i preispita odredbu člana 116. stav (9) Zakona o srednjoj školi („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj: 9/17) u cilju ujednačavanja postupka prijema radnika u školama; 2.Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama u cilju realizacije preporuke u roku od 30 dana od dana prijema preporuke.	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	07.02.2025 odgovor Ministarstvo za obrazovanje ZE DO kantona
241	Nije realizirana						
242	Ž-BL-04-535/23	P-34/24	PREPORUKU direktoru Rudnika uglja „Kreka” d.o.o. Tuzla 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja uspostavi saradnju sa Ombudsmanom Bosne i Hercegovine na način propisan članom 25. Zakona o ombudsmenu Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje; 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	NE	S obzirom na sve navedeno, kao i na činjenicu da direktor Rudnika uglja „Kreka” d.o.o. Tuzla nije odgovorio na pomenutu Preporuku, dana 28. III 2024. godine ombudsmeni su uputili Urgenciju povodom pomenute preporuke i to pravnom licu JP Elektroprivreda BiH d.d. Sarajevo. Naime, uzevši u obzir činjenicu da Rudnik uglja „Kreka” d.o.o. Tuzla ima status Zavisnog društva po osnovu Ugovora o vođenju poslova koji je 18.11.2009. godine zaključenog sa JP Elektroprivreda BiH d.d. Sarajevo, kao i da je cjelokupan osnovni kapital istog u vlasništvu pravnog lica JP Elektroprivreda BiH d.d. Sarajevo, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su mu dostavili kopiju Preporuke i pozivali ga da preduzme mjere iz svoje nadležnosti na njenom provođenju. Do danas, Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine nije dobila nikakav odgovor od strane pravnog lica JP Elektroprivreda BiH d.d. Sarajevo, a u vezi sa predmetnom Urgencijom. Izdavanjem Preporuke i Urgencije višem organu povodom Preporuke Ombudsmena iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsmen Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, a izdata Preporuka smatra se neispoštovanom.
243	Ž-SA-04-993/23	P-37/24	PREPORUKA Vlada Federacije Bosne i Hercegovine treba da razmotri ovo pitanje, odnosno da se kroz rad organa uprave čiji se rad odnosi isto pomno razmotri, i da se u okviru postojećih mjera ko i onih koje tek treba inicirati nastoji naći najadekvatnije rješenje za pitanja s kojima se suočavaju diplomirani biolozi. U okviru tog procesa svakako, ukoliko se ukaže potrebnim, treba i direktno konsultovati udruženja koja ih predstavljaju a u svrhu pronalaženja najboljeg rješenja. Potrebno je da o poduzetim mjerama u svrhu realizacije prpeoruke dostavite povratni odgovor u roku od 60 dana od dana prijema preporuke.	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	DA	Vlada Federacije BiH je svojim aktom broj: 03-02-288/2020 od dana 23.02.2024. godine prosljedila preporuku Federalnom ministarstvu zdravstva, koje nije dostavilo odgovor Instituciji ombudsmena. Na navedeno je ukazano Vladi Federacije BiH, koja je svojim aktom broj: 03-02-288/2020 od dana 13.09.2024. godine ponovo uputilo dopis Federalnom ministarstvu zdravstva, ali i bez obzira na to do danas nismo zaprimili bilo kakav odgovor. U vezi navedenoga Institucija ombudsmena će ovaj predmet navesti kao primjer odbijanja saradnje u smislu izvršenja preporuka Institucije u godišnjem izvještaju. Uzimajući u obzir naprijed navedeno Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključili su da nema osnova za poduzimanje daljih radnji u predmetu, te su donijeli odluku o zatvaranju predmeta.
244	Ž-BL-04-74/24	P-72/24	PREPORUKU gradonačelniku grada Banjaluka 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke oglasi ništavim rješenje broj: 11-G-194/24, od dana 29.01.2024. godine, uvažavajući nalaz i mišljenje iz ove preporuke 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	DA	Budući da odgovorna strana nije dostavila odgovor na preporuku u roku koji joj je određen za njegovo dostavljanje, ombudsmeni su, u skladu sa ovlaštenjima iz člana 32. stav 2. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine (“Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 32/00, 19/02, 35/04, 32/06, 61/23), sa činjenicom izdavanja preporuke u konkretnom slučaju upoznali ministra uprave i lokalne samouprave Republike Spske. Kao odgovor na izdatu preporuku, Ombudsmenu Bosne i Hercegovine dostavljen je akt Upravne inspekcije broj: 10.2.1.2-050-69/24, od dana 13.06.2024. godine. U istom se navodi da je dana 19.02.2024. godine Upravna inspekcija izvršila inspeksijski nadzor u Gradskoj upravi grada Banjaluka po poredstavci podnosioca žalbe, te da je upravni inspektor rješenjem broj: 10.2.1.2.050-69/24, od dana 22.02.2024. godine, naložio gradonačelniku da ukine rješenje broj: 11-G-194/24, od dana 29.01.2024. godine.
245	Ž-SA-04-1151/23	P-77/24	P R E P O R U K U Javnoj ustanovi Dom zdravlja Kantona Sarajevo 1. Da poduzme sve zakonom propisne aktivnosti i mjere kako bi se u budućim postupanjima, osiguralo transparento i efikasno provođenje postupaka, zasnovano na principima pravičnosti, a onemogućila svaka zloupotreba prava stranaka; 2. Da prilikom donošenja odluka iz svoje nadležnosti pokloni dužnu pažnju ne samo aspektu zakonitosti, nego i principu dobre javne uprave i savjesnog upravljanja javnim sredstvima, kako bi se uvažili interesi svih zainteresovanih strana na koje se odluke odnose, a rizik od sporova bilo koje vrste sveo na minimum, u skladu sa nalazima iz ove Preporuke; 3. Da uskladi radno-pravni status uposlenika ... na zakonit način; 4. Da u roku od 15 dana od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju njene realizacije.	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	DA	30.05.2024. upućena je Obavijest neposredno višem organu -Ministarstvu zdravstva KS, u kojoj se, između ostalog, navodi: "...Ombudsmeni Bosne i Hercegovine vas informiraju o naprijed navedenom te, shodno odredbama člana 32. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, pozivaju da sukladno svojim ovlaštenjima i pozitivnim zakonskim propisima poduzmete neophodne radnje kako bi Preporuka bila realizirana.
246	Ž-SA-04-1092/23	P-81/24	P R E P O R U K U Javnoj ustanovi za predškolsko obrazovanje i vaspitanje „Umihana Čuvidina“ Breza – Upravnom odboru 1.) Da po prijemu ove Preporuke bez odlaganja, postupe poduzme aktivnosti na ukidanju odredbe člana 12. tačke A (Kriteriji za bodovanje kandidata za zasnivanje radnog odnosa) Odluke o načinu i postupku popunjavanja upražnjenih radnih mjesta sa kriterijima i načinom bodovanja kandidata prilikom zasnivanja radnog odnosa odgajatelja, zdravstvenih i ostalih radnika i prijema lica na stručno osposobljavanje bez zasnivanja radnog odnosa u Javnoj ustanovi za predškolsko obrazovanje i vaspitanje „Umihana Čuvidina“ Breza, kako bi se prilikom raspisivanja novih javnih oglasa svim kandidatima omogućila ista polazna osnova i sistem jednakih mogućnosti pri ostvarivanju prava na rad i zaposlenje. 2.) Da u roku od 30 dana, u skladu sa članom 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene BiH o postupcima i rokovima za poduzimanje mjera na realizaciji ove Preporuke.	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	DA	Iz izjašnjenja JU „Umihana Čuvidina“ Breza, jasno proizilazi da odgovorni organ nije postupio po Preporuci Ombudsmena broj: P-81/24. Shodno navedenom, u skladu sa svojim ovlaštenjima iz člana 32. stav 2. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su dana 08.10.2024. godine uputili obavijest neposredno višem organu – Ministarstvu za obrazovanje, nauku, kulturu i sport ZDK o nepostupanju JU „Umihana Čuvidina“ Breza po preporukama institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine broj: P-5/23 od 09.01.2023. godine i P-81/24 od 19.03.2024. godine, uz napomenu da će ovaj predmetni slučaj biti uvršen u Godišnji izvještaj o rezultatima rada institucije Ombudsmena kao primjer nesaradnje sa institucijom Ombudsmena. Uzimajući u obzir naprijed navedeno, shodno članu 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine Ombudsmeni Bosne i Hercegovine donose Odluku o zatvaranju predmeta podnostelje žalbe, te se predmet Z-SA-04-1092/23 pred institucijom Ombudsmena u konkretnom slučaju okončava.

247	Ž-BL-04-4/24	P-88/24	PREPORUKU direktoru JKP "Komrad" doo Bihać 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke preduzme neophodne radnje i mjere kako bi se na traženje Ombudsmana Bosne i Hercegovine dostavilo pismeno izjašnjenje o suštini predmeta, u skladu sa članom 23. stav 1. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a sve kako bi se ostvarila obaveza saradnje sa Ombudsmanom Bosne i Hercegovine propisana članom 25. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	DA	Dana 26.04.2024. godine, Preduzeće je dostavilo izjašnjenje broj: 1227/24/23, kao odgovor na izdatu preporuku. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11).
248	Ž-SA-04-2/24	P-143/24	P R E P O R U K U Direktoru Doma zdravlja Bosanska Krupa 1.Da, po prijemu ove Preporuke, bez odlaganja, preduzme odgovarajuće aktivnosti i mjere kako bi se uspostavila saradnju sa Ombudsmenima Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 25. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmenima Bosne i Hercegovine dostavi tražene informacije u vezi sa Odlukom Doma Zdravlja Bosanska Krupa o poništenju Javnog poziva za zasnivanje radnog odnosa na neodređeno vrijeme broj: 3969-1.0 od 25.12.2023. godine; Da, u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	NE	Dana 23.07.2024. godine upućena je Urgencija za realizaciju Preporuke broj: P-143/24 od 16.05.2024. godine, no do dana sačinjavanja ove odluke nije bilo izjašnjenja. Shodno naprijed navedenom, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili zatvoriti predmet koji se vodi po žalbi žaliteljice u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine napominju da će Obavijest o nerealizaciji Preporuke Ombudsmana Bosne i Hercegovine broj P-143/24 od 16.05.2024. godine biti upućena Upravnom odboru Doma zdravlja Bosanska Krupa. Predmet će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije za 2024. godinu.
249	Ž-SA-04-172/24	P-235/24	P R E P O R U K U Vladi Zeničko-dobojskog kantona «da u konkretnom slučaju poduzme aktivnosti u cilju određivanja koji organ Vlade je nadležan za poduzimanje aktivnosti u cilju rješavanja konkretnog predmeta, a radi ostvarivanja prava na naknadu utvrđene i priznate štete usljed povrede na radu podnositeljice žalbe; «da ulože dodatne napore kako bi u potpunosti mogli obavljati svoju koordinacijsku ulogu u punom značenju te riječi, kako bi u potpunosti mogli izvršavati obaveze koje proizilaze iz Zaključka Vlade broj: 02-14-12551/19 od 08.08.2019. godine koji se odnosi na naknadu štete od posljedica nesretnog slučaja (nezgode); «da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijeste Ombudsmane Bosne i Hercegovine o načinu realizacije ove Preporuke.	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	NE	S obzirom da iz činjenice da se Vlada Zeničko-dobojskog kantona oglašila na dostavljene akte Institucije ombudsmana, dakle nije dostavila informaciju o realizaciji Preporuke P-235/24 od 29.08.2024. godine, proizlazi da Preporuka Ombudsmana Bosne i Hercegovine nije realizovana, odlučeno je da se predmet zatvori u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine će predmetnu pravnu stvar uvrstiti u svoj Izvještaj o rezultatima rada za 2024.godinu, koji će biti podnijet Predsjedništvu Bosne i Hercegovine, Predstavničkom domu i Domu naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine i Narodnoj skupštini Republike Srpske, čime su iscrpljene sve zakonske mogućnosti za postupanje u predmetnoj pravnoj stvari.
250	Nema odgovora						
251	Ž-BL-04-604/24	P-329/24	PREPORUKU 1. JP „Komunalno“ a.d. Pale, da odmah po prijemu ove preporuke preduzme sve radnje iz svoje nadležnosti kako bi učinio dostupnim interne akte preduzeća zaposlenim u skladu sa iznesenim mišljenjem ombudsmana Bosne i Hercegovine 2. Da u roku od 60 (šezdeset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmane o načinu realizacije ove preporuke.	10 - Radni odnosi	Nema odgovora	NE	Do današnjeg dana nije dostavljen odgovor na upućenu preporuku.
252	UKUPNO	-		10 - Radni odnosi			
253	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
254	26	28	10	1	6	8	1
255	POVREDA PRAVA :	11 - Obrazovanje					
256	Realizirana						
257	Ž-BR-04-288/23	P-86/24	1. Javnoj ustanovi Osnovna škola „Centar“ Tuzla - Da bez odlaganja poduzme dodatne napore kako bi se ostvarila što kvalitetnija saradnja sa žaliteljicom, prvenstveno imajući u vidu najbolji interes djece, a uvažavajući nalaz i mišljenje Ombudsmana Bosne i Hercegovine. 2. Pedagoškom zavodu Tuzlanskog kantona - da osigura kontinuirani stručni nadzor nad radom nastavnika Javne ustanove Osnovna škola „Centar“ Tuzla, - da poduzmu aktivne mjere u cilju prevencije događaja koji mogu dovesti do odstupanja od odredbi Okvirnog zakona Bosne i Hercegovine u Javnoj ustanovi Osnovna škola „Centar“ Tuzla. 3. Javnoj ustanovi Osnovna škola „Centar“ Tuzla i Pedagoškom zavodu Tuzlanskog kantona - da u roku od 8 (osam) dana, od dana prijema ove preporuke obavijeste Ombudsmane Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja iste.	11 - Obrazovanje	Realizirana	DA	Dana 12.04.2024.godine zaprimljen je pismeni podnesak žaliteljice kojom informira da je dobila Preporuku te navodi: „Nova učiteljica je preuzela djecu, trenutno nema problema, nadam se da će tako ostati i ubuduće. Hvala na saradnji“. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine će Preporuku uvrstiti u svoj Izvještaj o rezultatima rada za 2024.godinu, koji će biti podnijet Predsjedništvu Bosne i Hercegovine, Predstavničkom domu i Domu naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine i Narodnoj skupštini Republike Srpske. Obzirom na sve naprijed navedeno, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaključuju da u ovom momentu nema osnova za dalje postupanje u predmetnoj pravnoj stvari zbog čega donose odluku da se u skladu sa odredbom člana 35. stav 1.tačka 8. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine , zatvara predmet pod brojem Ž-BR-04-288/23.
258	Ostvarena saradnja						
259	Ž-BR-04-141/24	P-276/24	-VLADI BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE-ODJELU ZA OBRAZOVANJE -PEDAGOŠKOJ INSTITUCIJI BRČKO DISTRIKTA BONE I HERCEGOVINE -JAVNOJ USTANOVI TREĆOJ OSNOVNOJ ŠKOLI BRČKO -da, imajući u vidu Nalaz i mišljenje Ombudsmana Bosne i Hercegovine, u svim poduzetim aktivnostima, imaju u vidu da najbolji interes djeteta mora biti prioritet; I-JAVNOJ USTANOVI TREĆOJ OSNOVNOJ ŠKOLI BRČKO -da prestanu s praksom čitanja javnog oglasa/obavještanja s imenom i prezimenom učenika II- VLADI BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE - ODJELU ZA OBRAZOVANJE I PEDAGOŠKOJ INSTITUCIJI BRČKO DISTRIKTA BONE I HERCEGOVINE -da donesu Kodeks o etičkom ponašanju učitelja/nastavnika u predškolskim, osnovnim i srednjim školama na području Brčko distrikta BiH -da kontinuirano osiguraju organiziranje i izvođenje stručnog usavršavanja odgojiteljaa, nastavnika, stručnih suradnika i suradnika u odgojno-obrazovnim ustanovama koji neposredno ili posredno nazoče u odgojno - obrazovnom procesu a sve u cilju ostavriivanja prava djeteta; -da svi u roku od šezdeset dana (60) od dana prijema preporuke obavijeste Ombudsmane o načinu ispoštovanja preporuke.	11 - Obrazovanje	Ostvarena saradnja	DA	Dana 01.11.2024. godine zaprimljen je Odgovor Vlade Brčko distrikta.

260	Ž-BR-04-197/24	P-321/24	1. JAVNOJ USTANOVI OSNOVNA ŠKOLA „BRČANSKA MALTA“ U TUZLI 2. ŽUPANIJSKOJ UPRAVI ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE TUZLANSKE ŽUPANIJE - Inspekcija rada za oblast radnih odnosa - Inspektorat za obrazovanje, znanost, kulturu i sport da sukladno pozitivnim zakonskim propisima Federacije Bosne i Hercegovine i Tuzlanske županije, poduzmu sve radnje i mjere iz okvira svoje nadležnosti kako bi se osiguralo zakonito postupanje Javne ustanove Osnovna škola „Brčanska malta“ u Tuzli u pogledu osiguranja prava koja J.A. pripadaju temeljem radnog odnosa u javnoj obrazovnoj ustanovi. - da u roku od petnaest (15) dana od dana prijema preporuke obavijestite Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji ove Preporuke.	11 - Obrazovanje	Ostvarena saradnja	DA	Dana 22.01.2025. godine, zaprimljen je odgovor Županijske uprave za inspekcijske poslove TK, broj: 10002-0002 od 09.01.2025. godine.
261	Ž-BR-04-224/24	P-316/24	I- JAVNOJ USTANOVI VRTIČU „NAŠ DJECA“ BRČKO -preispita svoja postupanja u vezi donošenja odluke o skraćivanju vremena boravka ml.djeteta podnositelja žalbe i donesu odluku sukladno pozitivnim zakonskim propisima Brčko distrikta Bosne i Hercegovine; II- ODJEL ZA OBRAZOVANJE VLADE BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE - da osigura edukacije koje se tiču rada i postupanja s djecom a posebno edukacije koje se odnose na stručne suradnike koji rade s djecom sa poteškoćama u razvoju i posebnim potrebama. III- PODODJELU ZA PREDŠKOLSKO I OSNOVNO OBRAZOVANJE VLADE BRČKO DISTRIKTA BOSEN I HERCEGOVINE -da instituciji Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine odgovore na akt od dana 4. 11. 2024. godine IV- UREDU GRADONAČELNIKA BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE- INPEKTORATU– Upravnoj inspekciji -da provedu inspekcijski nadzor sukladno Zakonom o obrazovanju u osnovnim i srednjim školama Brčko distrikta BiH; V- UREDU GRADONAČELNIKA BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE- INPEKTORATU– Inspekciji za obrazovanje -preispita svoje postupanje vezano za obustavu inspekcijskog nadzora; VI- VLADI BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE - ODJELU ZA OBRAZOVANJE -PODODJEL ZA PREDŠKOLSKO I OSNOVNO OBRAZOVANJE -UREDU GRADONAČELNIKA BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE- INPEKTORATU -da, imajući u vidu Nalaz i mišljenje Ombudsmana Bosne i Hercegovine, u svim postupcima postupaju sukladno pozitivnim zakonskim propisima Brčko distrikta Bosne i Hercegovine; VI -Da svi, o načinu ispoštovanja ove Preporuke obavijeste Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine u roku od 15 dana od dana prijema iste.	11 - Obrazovanje	Ostvarena saradnja	DA	Dana 13.12.2024. godine, zaprimljen je odgovor JU Obdaništa "Naša djeca" Brčko distrikta BiH, broj: 07-333-5/24 od 10.12.2024. godine, Dana 19.12.2024. godine, zaprimljen odgovor Inspektorata Brčko distrikta BiH, broj: 01.6-1390IG-002/24 od 19.12.2024. godine. Dana 13.01.2024. godine, zaprimljen odgovor JU Obdaništa "Naša djeca" Brčko distrikta BiH, broj: 07-333-7/24 od 08.01.2025. godine.
262	UKUPNO	-	11 - Obrazovanje				
263	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
264	4	4	1	0	3	0	0
265	POVREDA PRAVA :	12 - Osobe sa invaliditetom					
266	Realizirana						
267	Ž-SA-02-1008/23	P-25/24	P R E P O R U K U Federalnom ministarstvu rada i socijalne politike 1. Da se razmotri mogućnost izmjene Zakona o materijalnoj podršci porodicama sa djecom u Federaciji Bosne i Hercegovine, na način da se izmjeni Član 4. stav 2. tačka e) alineja 3 Zakona o materijalnoj podršci porodicama sa djecom u Federaciji Bosne i Hercegovine, da se u prihodovni census ne uzima i naknada za invalidnost. 2. Da obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije Preporuke. Rok za realizaciju preporuke: 30 dana od dana prijema Preporuke.	12 - Osobe sa invaliditetom	Realizirana	DA	Dana 15.02.2024. godine, Ombudsmeni BiH su zaprimili odgovor na preporuku, akt broj: UPII-05-31/6-8/23 E.K od 12.02.2024. godine, u kojem se između ostalog navodi: „...Obavještavamo Vas da je ovo Ministarstvo primilo na znanje Vaše prijedloge o izmjenama pomenutog Zakona, te da će iste uzeti u razmatranje prilikom izmjena i dopuna Zakona o materijalnoj podršci porodicama sa djecom u Federaciji BiH koje se pripremaju u najskorije vrijeme u Zakonom propisanoj proceduri, a koje će doprinijeti kvalitetnijim rješenjima pojedinih odredbi Zakona.“ Prethodno navedeni odgovor je u skladu sa članom 31 Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine 20.02.2024. godine, proslijeđen podnositelj žalbe. Slijedom prethodno navedenog, a imajući u vidu sadržaj zaprimljenog odgovora Federalnog ministarstva rada i socijalne politike, Ombudsmeni BiH su odlučili da u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, zatvore predmet broj Ž-SA-02-1008/23
268	Ž-BL-02-116/24	P-120/24	PREPORUKU - Da provede postupak imenovanja Vijeća za osobe sa invaliditetom, u skladu sa mišljenjem Ombudsmena, na način da u javnom pozivu jasno navedene koji su uslovi izbora i kako se ti uslovi dokazuju. - Da o načinu realizacije Preporuke obavijestite Instituciju ombudsmena u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke.	12 - Osobe sa invaliditetom	Realizirana	DA	Do danas nije zaprimljen odgovor na Preporuku, i pored urgencije od 08.07.2024. godine. Uzimajući u obzir sve naprijed navedeno, a u skladu sa ovlaštenjima Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, utvrđenim Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ br. 32/00, 19/02, 35/04, 32/06 i 61/23), obavještavamo Vas, da Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i hercegovine nije ispoštovao dostavljenu Preporuku. U skladu sa odredbama člana 32. stav 2. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, ove informacije Vam dostavljamo na znanje, i ovim putem Vas informišemo da će predmet biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za tekuću godinu.
269	Ž-SA-02-442/24	P-173/24	P R E P O R U K U Gradonačelniku Grada Zenica 1. da odmah po prijemu ove Preporuke poduzme sve neophodne mjere i radnje u cilju dodjele parking mjesta podnositelju žalbe, kao i da podnositelja žalbe jasno i precizno uputi na koji način može da ostvari svoje pravo; 2. da u roku od 30 dana računajući od dana prijema Preporuke, obavijesti Instituciju Ombudsmena o poduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	12 - Osobe sa invaliditetom	Realizirana	DA	Iz dostavljenog odgovora, vidljivo je da je ispoštovana preporuka broj: P- 173/24, tako što je Grad Zenica obavijestio što se vidi iz dostavljenog akta kome se može obratiti za dodjelu parking mjesta kao i koliko postoji parkiralište za osobe sa invaliditetom. Slijedom prethodno navedenog, a imajući u vidu sadržaj zaprimljenog odgovora, Ombudsmeni BiH su odlučili da u skladu sa članom 35. Stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine , zatvore predmete broj: Ž-SA-02-442/24, Ž-SA-02-443/24, Ž-SA-02-444/24. Također, Ombudsmeni BiH upućuju podnositelja žalbe da se obrati JP „Parking servis“ d.o.o. Zenica za dodjelu parking mjesta, te ukoliko se pojave nove okolnosti i činjenice, podnositelj žalbe može se ponovno obratiti Instituciji Ombudsmena.
270	Ž-SA-02-443/24	P-173/24	P R E P O R U K U Gradonačelniku Grada Zenica 1. da odmah po prijemu ove Preporuke poduzme sve neophodne mjere i radnje u cilju dodjele parking mjesta podnositelju žalbe, kao i da podnositelja žalbe jasno i precizno uputi na koji način može da ostvari svoje pravo; 2. da u roku od 30 dana računajući od dana prijema Preporuke, obavijesti Instituciju Ombudsmena o poduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	12 - Osobe sa invaliditetom	Realizirana	DA	Iz dostavljenog odgovora, vidljivo je da je ispoštovana preporuka broj: P- 173/24, tako što je Grad Zenica obavijestio što se vidi iz dostavljenog akta kome se može obratiti za dodjelu parking mjesta kao i koliko postoji parkiralište za osobe sa invaliditetom. Slijedom prethodno navedenog, a imajući u vidu sadržaj zaprimljenog odgovora, Ombudsmeni BiH su odlučili da u skladu sa članom 35. Stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine , zatvore predmete broj: Ž-SA-02-442/24, Ž-SA-02-443/24, Ž-SA-02-444/24. Također, Ombudsmeni BiH upućuju podnositelja žalbe da se obrati JP „Parking servis“ d.o.o. Zenica za dodjelu parking mjesta, te ukoliko se pojave nove okolnosti i činjenice, podnositelj žalbe može se ponovno obratiti Instituciji Ombudsmena.

271	Ž-SA-02-444/24	P-173/24	P R E P O R U K U Gradonačelniku Grada Zenica 1. da odmah po prijemu ove Preporuke poduzme sve neophodne mjere i radnje u cilju dodjele parking mjesta podnositelju žalbe, kao i da podnositelja žalbe jasno i precizno uputi na koji način može da ostvari svoje pravo; 2. da u roku od 30 dana računajući od dana prijema Preporuke, obavijesti Instituciju Ombudsmena o poduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	12 - Osobe sa invaliditetom	Realizirana	DA	Iz dostavljenog odgovora, vidljivo je da je ispoštovana preporuka broj: P- 173/24, tako što je Grad Zenica obavijestio što se vidi iz dostavljenog akta kome se može obratiti za dodjelu parking mjesta kao i koliko postoji parkirno mjesto za osobe sa invaliditetom. Slijedom prethodno navedenog, a imajući u vidu sadržaj zaprimljenog odgovora, Ombudsmeni BiH su odlučili da u skladu sa članom 35. Stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine , zatvore predmete broj: Ž-SA-02-442/24, Ž-SA-02-443/24, Ž-SA-02-444/24. Također, Ombudsmeni BiH upućuju podnositelja žalbe da se obrati JP „Parking servis“ d.o.o. Zenica za dodjelu parking mjesta, te ukoliko se pojave nove okolnosti i činjenice, podnositelj žalbe može se ponovno obratiti Instituciji Ombudsmena.
272	Ž-BL-02-217/24	P-182/24	P R E P O R U K U • Da bez odlaganja preduzme radnje u cilju obrade zahtjeva za pristup informacijama podnosioca žalbe koji je prosleđen od strane Osnovnog suda u Banjaluci dana 04.03.2024. godine • Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke obavijeste Ombudsmene o realizaciji Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka.	12 - Osobe sa invaliditetom	Realizirana	DA	Dana 19.08.2024. godine zaprimljen je odgovor na Preporuku. Odgovor je dostavio i podnosilac žalbe. U odgovoru je navedeno da je Pravobranilaštvo postupilo po preporuci Ombudsmena i uzelo u razmatranje zahtjev za pristup informacijama, te tražili od podnosioca žalbe da uredi i dopuni zahtjev, i način na koji to treba uraditi pozivajući se na zakonske odredbe. Imajući u vidu da je Pravobranilaštvo Republike Srpske kao nadležni javni organ, primjenjujući Zakon o slobodi pristupa informacijama uzeo u razmatranje zahtjev i preduzelo radnje u cilju rješavanja zahtjeva, Prporuka se smatra ispoštovanom i predmet se zatvara.
273	Djelimično realizirana						
274	Ž-LI-02-205/23	P-80/24	P R E P O R U K U ravnateljici Županijskog zavoda za upošljavanje Livno 1. Da otkloni opisane povrede prava podnositeljice žalbe i preispita Odluku o prijemu u radni odnosna neodređeno vrijeme broj:2161/23 od dana 13.01.2023.godine, sve u skladu sa nalazima iz Preporuke; 2. Da prilikom budućih konkursa preduzme konkretne mjere radi omogućavanja zapošljavanja licima sa invaliditetom, u skladu sa članom 59. Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju i zapošljavanju lica sa invaliditetom i nalazima iz Preporuke; 3. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	12 - Osobe sa invaliditetom	Djelimično realizirana	DA	Aktom broj: 702/24, od dana 19.04.2024. godine, Zavod je dostavilo odgovor na izdatu preporuku u kome se, između ostalog, navodi:„Kao rukovoditelj ove Ustanove, obavila sam preispitivanje Odluke o prijemu u radni odnos na neodređeno vrijeme na radno mjesto stručni djelatnik za administrativne poslove, na način da sam ponovo preispitala cjelokupni postupak provođenja Javnog natječaja za konkretno radno mjesto, kao i obavila preispitivanje zakonske građe navedene u nalazima iz Preporuke. Zaključak je da je Odluka o prijemu u radni odnos na navedeno radno mjesto donesena u skladu sa propisanim postupkom o donošenju iste te da su tijekom natječajnog postupka svi kandidati ocijenjeni sukladno objektivnim kriterijima koji su prethodno utvrđeni i objavljeni...Želim istaknuti da se ova Ustanova strogo pridržava principa jednakih mogućnosti i nediskriminacije te da u svim aspektima poslovanja nastojimo pružati podršku ugroženim kategorijama, posebno invalidnim osobama, kada god je to moguće i praktično izvedivo, a posebno kroz posredovanje u zapošljavanju putem javnih poziva Federalnog zavoda za zapošljavanje i Fonda za profesionalnu rehabilitaciju, osposobljavanje i zapošljavanje osoba s invaliditetom, gdje postižemo dobre rezultate. Navedeno je, u krajnjem slučaju, u interesu ovog Zavoda i zbog obveza prema Fondu za profesionalnu rehabilitaciju, osposobljavanje i zapošljavanje osoba s invaliditetom. Nažalost, u ovom specifičnom slučaju, ostvaren rezultat na usmenom ispitu, fizičke barijere i narav posla nisu omogućile fleksibilnost koja bi bila potrebna, a što će se, vjerujem, ostvariti prilikom budućih javnih natječaja. Spremni smo na daljnju suradnju i dijalog naše dvije institucije u cilju osiguranja poštivanja zakonskih normi i promicanja prava svih kandidata”. Imajući u vidu da su izdavanjem preporuke iscrpljene mogućnosti koje institucija Ombudsmena Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11). Izdata preporuka smatra se djelomično ispoštovanom i kao takva biće uvrštena u Godišnji izvještaj o aktivnostima Ombudsmena Bosne i Hercegovine za 2024. godinu.
275	Nije realizirana						
276	Ž-BR-02-116/22	P-192/24	1. Vladi Republike Srpske: - da prilikom sačinjavanja prijedloga izmjena i dopuna odredbi Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju i zapošljavanju invalida Republike Srpske, razmotri pitanje stvarne naknade za prevoz zaposlenih osoba sa invaliditetom, na način da se osobama sa invaliditetom zagaranjuje odgovarajuća naknada za prevoz od mjesta rada od mjesta stanovanja, bez obzira na udaljenost. 2. A.D. “GRAD” Bijeljina: - da osigura pravovremenu mjesečnu naknadu troškova prevoza svim uposlenima, a ime i osobama sa invaliditetom. 3. Vladi Republike Srpske i A.D. “GRAD” Bijeljina: - Da o načinu realizacije preporuke obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine u roku od 30 (trideset) dana od dana prijema preporuke.	12 - Osobe sa invaliditetom	Nije realizirana	DA	A.D. “GRAD” Bijeljina dostavilo je akt broj: 1738/2024 od 26.07.2024.godine u kojem se navodi: “ Osiguraće se pravovremena mjesečna isplata troškova prevoza invalidnim osobama i ostalim radnicima u ovom Društvu, a sve u skladu sa finansijskim mogućnostima Društva.” Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine aktom od 29.11.2024.godine ponovno su, u skladu sa članom 32. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine , pozvali Vladu Republike Srpske da poduzme sve neophodne radnje iz okvira svoje nadležnosti, kako bi se realizacijom ove Preporuke omogućilo ostvarivanje prava osoba sa invaliditetom. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su ukazali da je za uspješno funkcioniranje Institucije Ombudsmena od posebnog značaja izgradnja dobrih odnosa između institucija u Bosni i Hercegovini i Ombudsmena. Ovi odnosi podrazumijevaju i podršku institucija u Bosni i Hercegovini na način da se suradnja sa Institucijom Ombudsmena realizira na način propisan zakonom, preporuke Ombudsmena prihvate i ispoštuju na svim nivoima vlasti, bez ikakvog uslovljavanja.
277	UKUPNO	-	12 - Osobe sa invaliditetom				
278	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
279	6	8	4	1	0	1	0
280	POVREDA PRAVA :	13 - Prava djeteta					
281	Realizirana						
282	Ž-SA-01-83/24	P-54/24	P R E P O R U K U Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i povratka Tuzlanskog kantona i Ministarstvu zdravstva Tuzlanskog kantona - Da, odmah, preduzmu neophodne aktivnosti i mjere kako bi se u što skorije vrijeme uspostavila ustanova za djecu sa poremećajima u ponašanju sa privremenim smještajem na području Tuzlanskog kantona - Da u roku od 60 dana obavijeste Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke;	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	Dana 26.08.2024 zaprimljeno je izjašnjenje Ministarstva zdravstva Tuzlanskog kantona, broj: 13/1-33-4993/2 od 20.08.2024. godine u kojem se navodi: „Vašim aktom broj:Ž-SA-01/-83/24 od 26.02.2024. godine, dali ste preporuku Ministarstvu zdravstva Tuzlanskog kantona i Ministarstvu za rad, socijalnu politiku i povratka Tuzlanskog kantona da preduzmu aktivnosti i mjere kako bi se u što skorije vrijeme uspostavila ustanova za djecu sa poremećajima u ponašanju sa privremenim smještajem na području Tuzlanskog kantona. U vezi sa navedenim Vas obavještavamo, da je Vlada Tuzlanskog kantona Zaključkom broj:02/1-04-19230/24 od 15.08.2024. godine, zadužila Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i povratka Tuzlanskog kantona da u roku od 15 dana imenuje interesoosnu radnu grupu koju će između ostalih činiti i predstavnici Ministarstva zdravstva Tuzlanskog kantona sa zadatkom da nakon analize poremećaja u ponašanju na području Tuzlanskog kantona (broj, vrste, izazovi i poteškoće ustanova i dr.) procjeni mogućnosti i potrebe uspostavljanja usluga Malog porodičnog doma ili Službe za zbrinjavanje djece u stanju potrebe.” Cijeneći da je problem sa smještaja mlđb. M.H. otklonjen, te da nadležni ulažu napore kako bi se uspostavila usluga Malog porodičnog doma ili Službe za zbrinjavanje djece u potrebi, predmet Ž-SA-01-83/24 se kod Institucije ombudsmena zatvara.
283	Ž-SA-01-1034/23	P-103/24	P R E P O R U K U ministru Ministarstva saobraćaja Kantona Sarajevo 1. Da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno; 2. da u roku od deset (15) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	Postupajući po preporuci Ombudsmena, Ministarstvo je dostavilo akt broj: 31: 04-04-23998/24 od dana 07.05.2024. godine iz kojeg proizilazi da je nadležni organi postupio po preporuci Ombudsmena na način da je otklonjena ukazana povreda prava i sloboda, odnosno da su isti učenicima privatnih srednjih škola sa područja Kantona Sarajevo priznali pravo na subvencioniran prijevaz pod istim uslovima kao i učenicima javnih srednjih škola sa područja Kantona Sarajevo. Uzimajući u obzir naprijed navedeno, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine donose Odluku o zatvaranju predmeta podnositelja žalbe, te se predmet: Ž-SA-01-1034/23 pred institucijom Ombudsmena u konkretnom slučaju okončava.

284	Ž-SA-01-44/24	P-115/24	PREPORUKU 1. Javnoj ustanovi Osnovna škola „Novi Grad“ Tuzla □ Da bez odlaganja poduzme dodatne napore kako bi se ostvarila što kvalitetnija saradnja sa žaliteljicom, prvenstveno imajući u vidu najbolji interes djece, a uvažavajući nalaz i mišljenje Ombudsmana Bosne i Hercegovine, 2. Pedagoškom zavodu Tuzlanskog kantona □ Da osigura kontinuirani stručni nadzor nad radom nastavnika JU OŠ „Novi Grad“ Tuzla, □ Da poduzmu aktivne mjere u cilju prevencije događaja koji mogu dovesti do odstupanja od odredbi Okvirnog zakona Bosne i Hercegovine u JU OŠ „Novi Grad“ Tuzla. 3. Centru za socijalni rad Tuzla □ Da, odmah, poduzmu sve aktivnosti u organizaciji sastanka sa roditeljima ... i rukovodstvom Škole, s ciljem da se unaprijedi odnos između samih roditelja, da pruže stručno savjetodavnu podršku istima, te da im ukažu da ovakva i slična postupanja utiču na kvalitet odgojno – obrazovnog procesa, da se pokušaju iznaći uzroci, posljedice i zajednička rješenja nastale situacije a sve u cilju zaštite najboljeg interesa mlb. djece; 4. JU OŠ „Novi Grad“ Tuzla, Pedagoškom zavodu Tuzlanskog kantona i Centru za socijalni rad Tuzla □ da u roku od 15 (petnaest) dana, od prijema ove preporuke obavijeste Omubdsmane Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja iste.	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	Naime, prema članu 35. Stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine institucija Ombudsmana može zatvoriti predmet i donijeti odluku o zatvaranju ako je preporuka prihvaćena ili kad preporuka nije prihvaćena, a Ombudsman je nakon toga preduzeo radnje saglasno Zakonu. U konkretnom predmetu podnositeljica žalbe se obratila instituciji Ombudsmana sa žalbom na postupanje roditeljke Alme Huremović prema učenicima III – a razreda Javne ustanove Osnovna škola „Novi Grad“ Tuzla, čime je, kako se navodi, ugroženo fizičko i psihičko zdravlje i dostojanstvo mlb. djece. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su nakon provedenog istražnog postupka, shodno svojim ovlaštenjima, utvrdili u člani 32. stav 4. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine uputili Preporuku broj P-115/24 od 24.04.2024. godine. Dana 09.05.2024. godine je zaprimljen odgovor CSR Tuzla broj: 04-31-11-1342/24 godine u kojem se navodi da isti nisu u mogućnosti da realiziraju Preporuku iz razloga što podnositeljica žalbe odbija saradnju sa organom starateljstva. Uzimajući u obzir naprijed navedeno, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine donose Odluku o zatvaranju predmeta podnositelja žalbe, te se predmet Z-SA-01-44/24 pred institucijom Ombudsmana u konkretnom slučaju okončava
285	Ž-BL-01-420/22	P-123/24	P R E P O R U K U Preporučuje se nadležnim organima da i dalje poduzimaju dodatne napore i razmotre svaku zakonsku mogućnost da dijete ostvari kontakt sa ocem, radi ostvarivanja najboljeg interesa djeteta, u okviru svojih zakonskih nadležnosti i ovlaštenja. Centar za socijalni rad Prijedor se samo o svemu obavještava, dok se ostali nadležni pozivaju da dostave sve značajne činjenice i informacije o učincima ove Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka, u roku od 60 dana od dana prijema ove Preporuke.	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	U ovom predmetu nadležni su poduzimali mjere u skladu sa svojim ovlaštenjima i obavezama i uvažili su Preporuku Ombudsmana i mišljenje izraženo u Preporuci. Međutim, sve poduzeto nije rezultiralo zaštitom prava djeteta, jer prvobitno roditelj (majka) krši i ugrožava prava djeteta, a pri tome, kada je pravno sankcionisana, njena žalba se uvažava od strane višeg suda. Kao i u brojnim drugim predmetima, sud je donio odluke, ali ostaje problem izvršenja presuda što ukazuje na nemogućnost i neefikasnog cjelokupnog sistema da dijete zaštiti, kada izostane roditeljka adekvatna briga i staranje, dogovor, saradnja, zajedničko djelovanje u interesu djeteta itd.. Ombudsmeni pozivaju sve nadležne organe u naslovu da i u budućem periodu postupaju u skladu sa svojim zakonskim ovlaštenjima i nadležnostima i u najboljem interesu djeteta prilikom poduzimanja svih aktivnosti, sa krajnjim ciljem zaštite i prava interesa djeteta. Ombudsmeni će i dalje, u skladu sa Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, zagovarati promjene i stvaranje što efikasnijeg sistema zaštite djeteta u ovakvim i sličnim situacijama, a koje bi trebale rezultirati boljom zaštitom prava djece u Bosni i Hercegovini.
286	Ž-LI-01-12/24	P-149/24	PREPORUKU JU Centru za socijalni rad Bugojno • da razmotri sve pravne mogućnosti, u okviru svojih nadležnosti i ovlaštenja i u skladu sa pozitivnim pravnim propisima, kako bi se doprinijelo ostvarivanju najboljeg interesa mlb. djeteta M.J. i V. A. i zaštiti njegovih prava, uvažujući izneseno mišljenje Ombudsmana. • Pozivaju se roditelji djeteta na suradnju sa organom starateljstva, te da razmotre i uvaže izneseno mišljenje Ombudsmana. Poziva se nadležni organ da u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmane o rezultatima svojih postupaka i poduzetih mjera, pismenim putem na gore naznačeni broj predmeta.	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	Po upućenoj preporuci, Centar je Ombudsmanima BiH dostavio obavijest u kojoj se navodi: „Obavještavamo Vas da smo postupali po zaključku sudije Općinskog suda u Bugojnu u predmetu broj: 46 0 P 110626 23 I od dana 25.06.2024. godine, što je navedeno na zapisnik. Provedena je realizacija dva susreta oca sa djevočicom u prostorijama JU Centra za socijalni rad Bugojno, što je određeno za 28.06.2024. godine i 05.07.2024. godine. Majka djevojčice nije bila prisutna u zgradi Centra niti je opstruirala susrete. Otac je na vrijeme dolazio na oba zakazana termina sa kćerkom A. U opservaciji susreta dijete ne iskazuje problem vidanja sa ocem. U daljem periodu roditelji trebaju da rade sa djetetom u smislu da dijete ima jasniju sliku o stanju u kojem se nalazi radi poboljšanja njihovih odnosa cjelokupno jer su pokazali volju za istim. Na zakazanom ročištu 25.06.2024. godine je bio prisutan vještak medicinske struke, Elvedina Dervović, klinički psiholog iz Sarajeva. Tužilaštvo Srednjobosanskog kantona u predmetu broj: TO6 0 KTA 0033747 24 2 od 13.06.2024. godine od Policijske stanice Bugojno traži prikupljanje izjava i dokaza na osnovu člana 45. Stav 2. Tačka a. ZKP FBiH.“ Obzirom da je preporuka Ombudsmana BiH prihvaćena, u skladu sa člankom 35. točka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava BiH Ombudsmani BiH su odlučili zatvoriti predmet koji se vodi po Vašoj žalbi
287	Ž-SA-01-184/24	P-152/24	P R E P O R U K U a) Službi socijalne zaštite Općine Novo Sarajevo: a) Da, imajući u vidu navode izražene u Preporuci, poduzme sve zakonom propisane aktivnosti i mjere kako bi se u budućim postupanjima, osigurala primjena propisa i čime bi se onemogućila svaka zloupotreba prava stranaka. b) Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke; b) Ministarstvo za rad i socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo a) Da, imajući u vidu navode izražene u Preporuci, izvrši stručni nadzor nad radom Službe socijalne zaštite Novo Sarajevo. Ukoliko je isti već okončan, da Služba u što skorijem roku postupi po preporukama Komisije. b) Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke; c) Kantonalnom tužilaštvu Kantona Sarajevo a) Da, imajući u vidu navode izražene u Preporuci, u što skorijem roku donesu tužilačku odluku u predmetima broj: T09 0 KPTO 0192201 24 i T09 0 KTA 0191 986 24, posebno uvažavajući najbolji interes djeteta. b) Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke;	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	Imajući u vidu sadržaj odgovora nadležnih organa, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ne nalaze osnova za daljim postupanjem u predmetu. Naime, prema članu 35. Stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine institucija Ombudsmana može zatvoriti predmet i donijeti odluku o zatvaranju ako je preporuka prihvaćena ili kad preporuka nije prihvaćena, a Ombudsman je nakon toga preduzeo radnje saglasno Zakonu. U konkretnom predmetu žaliteljica se obraća Ombudsmanima sa navodima da joj je Služba oduzela mlb. dijete i isto smjestilo u ustanovu socijalne zaštite KJU Dom za djecu bez roditeljsko staranja Bjelave. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su nakon provedenog istražnog postupka, shodno svojim ovlaštenjima, utvrdili u člani 32. stav 4. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine uputili Preporuku broj P-152/24 od 24.05.2024. godine. Iz odgovora Službe: 31-11/14-530-449/24 od 11.03.2024. godine, proizilazi da su isti postupili po preporuci Ombudsmana na način da su detaljno definisali smjernice u budućim postupanjima u slučajevima protivpravnog ponašanja na štetu djece u Kantonu Sarajevo izvan radnog vremena. Uzimajući u obzir naprijed navedeno, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine donose Odluku o zatvaranju predmeta podnositeljice žalbe, te se predmet Z-SA-01-184/24 pred institucijom Ombudsmana u konkretnom slučaju okončava.
288	Ž-BL-01-307/24	P-165/24	R E P O R U K U Preporučuje se Osnovnom sudu u Banjaluci da u što skorijem roku poduzme sve neophodne radnje i okonča krivični postupak protiv M. V. , radi krivičnog djela Izbjegavanja davanja izdržavanja iz člana 192/1 KZRS (predmet broj 71 0 K 378468 22). Ombudsmeni očekuju povratne informacije od suda o učincima Preporuke u roku od 90 dana od dana prijema ove Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka.	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	Nakon izdate Preporuke, Ombudsmeni dana 24.07.2024. godine zaprimaju akt Osnovnog suda u Banjaluci broj 071-0-Su-24-0024483-1 od 12.07.2024. godine kojim obavještavaju da će navedeni predmet biti riješavan kao izuzetak van redoslijeda rješavanja predmeta ove vrste i isti je određen kao hitan u skladu sa članom 55. Pravilnika o sudskom poslovanju i da je izdata saglasnost da postupajući sudija uzme u rad predmet mimo Plana . Istovremeno napominju da Preporuku Ombudsmana doživljavaju kao svojevrsan pritisak na rad suda, jer se navedeni predmet izdvaja i prije vremena uzima u rad, iako sud u zaduženju ima više predmeta sa istom vrstom krivičnog djela i istim posljedicama. Naglašavaju da na ovaj način sudija krši svoju obavezu postupanja prema hronološkom redu inicijalnog akta, prema čemu je formiran Godišnji Plan u skladu sa Uputstvom Visokog sudskog i tužilačkog savjeta Bosne i Hercegovine za izradu plana rješavanja starih predmeta. Kršenje Plana, kako navode, predstavlja disciplinski prekršaj sudije i sudija se zakazivanjem glavnog pretresa izlaže disciplinskom gonjenju od strane Ureda disciplinskog tužioca Visokog sudskog i tužilačkog savjeta Bosne i Hercegovine. Sudija je navedeni rad uzeo u rad i zakazao glavni pretres za dan 10.10.2024. godine.

289	Ž-BL-01-168/24	P-213/24	PREPORUKU Poziva se uprava škola i podnosilac žalbe da poduzmu dodatne napore kako bi se stvorila i održala pozitivna radna atmosfera u školi. Škola se poziva da u roku od 60 dana od dana prijema ove Preporuke obavijeste Ombudsmene o učincima Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke br. 13, Banja Luka ili na adresu: bl.ombudsmen@ombudsmen.gov.ba	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	Škola aktom broj 1044/2024 od 22.11.2024. godine dostavlja značajne informacije o poduzetim mjerama, odnosno da su u saradnji sa Pedagoškim zavodom Unsko-sanskog kantona poduzeli sve zakonom potrebne mjere kako bi se stvorila pozitivna i održiva radna atmosfera u školi. Dodaju i da učenik Mašinović Vedad nije pokazao niti jedan znak da su protekla dešavanja ostavila posljedice na njegovo funkcionisanje i ponašanje u školi . U prilogu akta od 26.11.2024. godine podnosiocu žalbe su dostavljeni akti škole i istovremeno je pozvan da dostavi svoj komentar i sve što smatra značajnim, kako bi se mogla donijeti konačna odluka u predmetu i cijeniti da li je po Preporuci Ombudsmena postupljeno. Iako upozoren da ukoliko u roku od 15 dana od dana prijema akta, to ne učini, da Ombudsmeni mogu cijeniti da nije više zainteresovan za vođenje ovog postupka (kod Institucije ombudsmena) i da predmet mogu zatvoriti, traženo nije učinio. Imajući u vidu navedeno, Ombudsmeni konstatuju da je škola postupila po Preporuci Ombudsmena broj P-213/24 od 16.08.2024. godine i predmet zatvaraju.
290	Ž-BL-01-211/24	P-214/24	P R E P O R U K U Preporučuje se JU Srednjoškolski centar „Istočna lliđa“ iz Istočne lliđe da do početka nove 2024/2025 školske godine razmotri svaku mogućnost djelovanja u skladu sa pozitivnim propisima kako bi se unaprijedila saradnja škole i roditelja djeteta u konkretnom slučaju i sporazumno riješili eventualno nesporazumi odmah na početku nove 2024/2025 školske godine, uz jasno oprijedjeljenje i stav da dijete ne treba snositi bilo kakve posljedice ili neugodnosti zbog nastale situacije. Istovremeno, preporučuje se i podnositeljici žalbe da u punoj mjeri sarađuju sa školom, a da se pri tome svi rukovode isključivo najboljim interesom djeteta. Od škole i podnositeljice žalbe Ombudsmeni očekuju povratne informacije o realizaciji Preporuke Ombudsmena, do kraja septembra 2024. godine, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke br. 13 Banja Luka, ili na adresu: bl.ombudsmen@ombudsmen.gov.ba	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	Nakon upućene Preporuke, dana 11.09.2024. godine, Ombudsmeni zaprimaju akt škole broj 03-1292/24 od 06.09.2024. godine kojim obavješavaju da je na inicijativu direktora održan sastanak 30.08.2024. godine na kojem su prisustvovali direktor, pomoćnik direktora škole, odjeljenjski starijšina, pedagog, psiholog i podnositeljica žalbe. Cilj sastanka bio je da se u atmosferi saradnje, otvorenim dijalogom, nepristrasno i objektivno pristupi rješavanju problema, odnosno da se izbjegnu bilo kakve greške u komunikaciji i interakciji između nastavnika i učenika. Prema navodima škole, podnositeljica žalbe je zahtijevala da se profesorica ne obraća lično učenicima, osim u situacijama kada je to neophodno na času. Nakon sastanka, profesoricu je saopšten zahtjev majke i škola će i dalje kontinuirano koordinisati, pratiti i raditi na jačanju međusobne saradnje i pružiti podršku radi konstruktivnog rješavanja problema. Podnositeljica žalbe je upoznata sa odgovorom škole i pozvana je da dostavi komentar, nove informacije i sve ostalo što smatra značajnim. Međutim, to nije učinila, iako je upozorena da ukoliko to ne učini u ostavljenom roku, da Ombudsmeni mogu cijeniti da nema interesa za vođenje ovog postupka i da predmet mogu zatvoriti. Kada je riječ o postupanju škole, Ombudsmeni konstatuju da je po Preporuci Ombudsmena broj P-214/24 od 26.07.2024. godine postupljeno i da je mišljenje Ombudsmena uvaženo.
291	Ž-BR-01-3/24	P-221/24	1. Da u skladu sa pozitivnim zakonskim propisima i međunarodnim dokumentima zaštite prava djece, djelujući u okviru svojih nadležnosti, podzmu sve radnje i mjere kako bi se osiguralo zakonito izvršavanje roditeljskih dužnosti i prava K. E. i T.S. preventveno imajući u vidu najbolji interes djece; 2. Da u roku od 15 dana, od dana prijema ove preporuke izvijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	Javna ustanova Centar za socijalni Tuzla dostavila je akt broj: 04-31-11-2366/24 DaA od 04.09.2024.godine kojim je izvijestila Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o radnjama poduzetim u cilju njene realizacije. Sažetak ove Preporuke, bez navođenja osobnih podataka, je objavljen na zvaničnoj internet stranici Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a Ombudsmeni Bosne i Hercegovine će istu uvrstiti i u svoj Izvještaj o rezultatima rada za 2024.godinu, koji će biti podnjet Predsjedništvu Bosne i Hercegovine, Predstavničkom domu i Domu naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine i Narodnoj skupštini Republike Srpske. Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine donose odluku da se u skladu sa odredbom člana 35. stav 1.tačka 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine , zatvara predmet pod brojem Ž-BR-01-3/24.
292	Ž-BR-01-149/24	P-219/24	- Da djelujući u okviru svoje nadležnosti podzmu neophodne radnje i mjere kako bi se prevenirao i spriječio svaki vid uključivanja djece u aktivnosti koje mogu biti povezane s političkim zagovaranjem ili promocijom, odnosno, zloupotreba djece u političke svrhe; - Da u roku od 30 dana, od dana prijema ove preporuke izvijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja iste.	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine dostavila je akt broj: 05-1-07-5-1243-4/24 od 17.09.2024. godine u kojem se navodi: “Izmjenama i dopunama Izbornog zakona BiH, (“Službeni glasnik BiH”, br. 24/24) u definicije-pojmove je uključena i definicija Zloupotrebe djece u političke svrhe, definišući je kao “uključivanje djeteta u aktivnosti koje mogu biti povezane s političkim zagovaranjem ili promocijom”, a članom 7.3 stav (1) tačka 8 Poglavlju 7. Izbornog zakona BiH-Pravila ponašanja u izbornom periodu, propisano je da kandidatima i pristalicama političkih stranaka, listi nezavisnih kandidata, listi pripadnika nacionalnih manjina, listi nezavisnih kandidata i njihovim pristalicama, te zaposlenim u izornoj administraciji, nije dozvoljeno zloupotrebljavati dijete u političke svrhe, a kaznenim odredbama u članu 19.9 Izbornog zakona BiH, propisana je i novčana kazna za prekršaj, ako on ili njegov kandidat zloupotrijebi dijete u političke svrhe. Osim toga, u novom Pravilniku o medijskom predstavljanju i javnom oglašavanju političkih subjekata u izbornom periodu, usvojenom na 20 sjednici Centralne izborne komisije BiH od 03.05.2024. godine, (“Službeni glasnik BiH”, br. 24/24), koji podrazumjeva period od raspisivanja izbora do dana potvrđivanja rezultata izbora, članom 13.stav (7) tačka e) propisano je da elektronski medij ima pravo da odbije objavu plaćenog političkog oglašavanja ako oglašavanje uključuje učešće djece. Pored normativnog dijela kojim je na nov način regulisana predmetna problematika, naglašavamo da je postupajući po prijavama za povredu odredbi kojima se zabranjuje zloupotreba djece u političke svrhe, Centralna izborna komisija BiH, do sačinjavanja ove informacije, donijela dvije odluke kojima je izrekla dvije novčane sankcije za kršenje propisa o zloupotrebi djece u političke svrhe.” Sažetak ove Preporuke je objavljen na zvaničnoj internet stranici Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a Ombudsmeni Bosne i Hercegovine će istu uvrstiti i u svoj Izvještaj o rezultatima rada za 2024.godinu, koji će biti podnjet Predsjedništvu Bosne i Hercegovine, Predstavničkom domu i Domu naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine i Narodnoj skupštini Republike Srpske.
293	Ž-BL-01-482/24	P-269/24	P R E P O R U K U Preporučuje se Srednjoj muzičkoj školi „Čestmir Mirko Dušek“ u Tuzli da u svim budućim sličnim situacijama više vode računa o svim mjerama koje je potrebno poduzeti kako bi se spriječila zloupotreba djece u političke svrhe i zaštitila prava na privatnost djeteta.	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	U konkretnom slučaju, uvažavajući mandat i nadležnost Ombudsmena, polazeći od Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i prava zagarantovana UN Konvencijom o pravima djeteta, Ombudsmeni su Preporukom broj P-269/24 od 27.09.2024. godine preporučili Srednjoj muzičkoj školi „Čestmir Mirko Dušek“ u Tuzli da u svim budućim sličnim situacijama više vode računa o svim mjerama koje je potrebno poduzeti kako bi se spriječila zloupotreba djece u političke svrhe i zaštitila prava na privatnost djeteta. Nakon izdate Preporuke, Ombudsmeni zaprimaju akt škole broj 02-1417/24 od 14.11.2024. godine. Direktor škole pojašnjava da sve pozive za nastup učenića dostavlja šefovima aktriva na dalje postupanje koje se sastoji od sastavljanja prijedloga učenika za nastupe, organizovanja audicije i sačinjavanja konačnog spiska učenika koji nastupaju. Kulturna i javna djelatnost škole obavezna je za sve učenike i organizuju se putem internih i javnih nastupa, priredbi, koncerata, smotri, festivala i drugih manifestacija. Jedan od zadataka odgoja i obrazovanja u srednjim školama jeste da se učenici upoznaju sa vrijednim sadržajima domaćih autora i narodnog stvaralaštva kako bi se razvijala i ljubav prema domovini, te svijest o značaju i potrebi zaštite kulturnog naslijeđa. Istovremeno navode i da je sigurnost djece apsolutni prioritet.
294	Djelimično realizirana						
295	Ž-BL-01-608/23	P-167/24	PREPORUKU Da po prijemu ove Preporuke uspostave saradnju sa Institucijom ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine i odmah dostave potrebne informacije i izjašnjenja onako kako je to traženo u prethodno dostavljenim aktima, pismenim putem, na adresu Akademika Jovana Surutke br. 13, Banjaluka.	13 - Prava djeteta	Djelimično realizirana	DA	Dana 14.11.2024. godine zaprimljen Odgovor Ministarstva zdravlja i socijalne zaštite RS.
296	Ostvarena saradnja						

297	Ž-BL-01-776/23	P-91/24	P R E P O R U K U Preporučuje se Osnovnom sudu Banjaluka da poduzme dodatne napore kako bi se okončao izvršni postupak, uvažavajući mišljenje Ombudsmena izraženo u ovoj Preporuci, uz pomoć nadležnog Centra za socijalni rad Banjaluka. Ombudsmeni od Osnovnog suda Banjaluka očekuju povratnu informaciju o učincima Preporuke Ombudsmena najkasnije u roku od 20 dana od dana prijema Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka.	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	Dana 23.01.2025. godine zaprimljen Odgovor Osnovnog suda u Banja Luci. Dana 05.06.2024. godine zaprimljen Odgovor Osnovnog suda u Banja Luci.
298	Ž-BR-01-20/24	P-129/24	-da, imajući u vidu Nalaz i mišljenje Ombudsmena Bosne i Hercegovine, osiguraju efikasan mehanizam praćenja i nadzora nad dodjeljivanjem subvencija za upis djece u predškolske ustanove/vrtiće na području Brčko distrikta Bosne i Hercegovine ; -Da o načinu ispoštovanja ove Preporuke obavijeste Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine u roku od 30 dana od dana prijema iste.	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	Dana 13.06.2024. godine zaprimljen odgovor Vlade Brčko Distrikta.
299	Ž-BL-01-290/24	P-128/24	PREPORUKU Da bez odlaganja preduzmu sve mjere i radnje u cilju zaštite prava maloljetnog djeteta DŽ. V. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmena Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji, na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka.	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	Dana 24.09.2024. godine zaprimljen odgovor Centra za socijalni rad Banja Luka.
300	Ž-BL-01-773/23	P-166/24	Preporučuje se nadležnim organima na području opštine Šamac da zajedničkim djelovanjem i u saradnji sa Centrom za podršku porodicama djece i osoba sa poteškoćama u razvoju „Djeca sunce“ Šamac razmotre svaki vid podrške i poduzmu dodatne napore koji će rezultirati konkretnim pomacima u zaštiti prava djece sa poteškoćama u razvoju na području opštine Šamac. O svemu se obavještava Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske i istovremeno se poziva da, ukoliko je potrebno, lokalnoj zajednici pruži pomoć i podršku kako bi se unaprijedila prava i interesi djece sa poteškoćama u razvoju, cijeneći nadležnosti Ministarstva u vezi sa promocijom i unaprijeđenjem u oblasti socijalne, porodične i dječije zaštite. Ombudsmeni u roku od 90 dana od dana prijema Preporuke, od opštine Šamac i Centra za socijalni rad Šamac očekuju povratne informacije o učincima Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka, pozivom na broj predmeta Ž-BL-01-773/23.	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	Dana 17.01.2025. godine zaprimljen odgovor Centra za socijani rad Šamac.
301	Ž-BL-01-430/24	P-305/24	PREPORUKU Poziva se Javni fond za dječiju zaštitu Republike Srpske da odmah bez odlaganja odluči po zahtjevu S. Š. za ostvarivanje prava na naknadu roditelju – njegovatelju ili njegovatelju od 09.10.2023. godine. Ombudsmeni povratne informacije o učincima Preporuke očekuju pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka, u roku od 15 dana od dana prijema ove Preporuke. O izdatoj Preporuci obavještava se i podnosiiteljica žalbe.	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	Dana 13.12.2024. godine zaprimljen odgovor Fonda za dječiju zaštitu RS.
302	Ž-BL-01-399/24	P-306/24	P R E P O R U K U Preporučuje se nadležnim organima da razmotre svaku zakonsku mogućnost i poduzmu dodatne napore kako bi se djetetu obezbijedila nabavka lijeka na teret sredstava obaveznog zdravstvenog osiguranja. Ombudsmeni povratne informacije o učincima Preporuke očekuju pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka, u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke. O izdatoj Preporuci obavještava se i podnosiilac žalbe.	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	Dana 22.01.2025. godine zaprimljen Odgovor Fonda zdravstvenog osiguranja RS.
303	Nije realizirana						
304	Ž-SA-01-260/24	P-154/24	P R E P O R U K U direktoru JU OŠ „Šip“ Sarajevo 1. Da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno; 2. da u roku od petnaest (15) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmane o načinu ispoštovanja ove preporuke.	13 - Prava djeteta	Nije realizirana	NE	Kako Ombudsmeni Bosne i Hercegovine nisu zaprimili odgovor na Preporuku broj: P-154/24, u skladu sa svojim zakonskim ovlaštenjima iz člana 32. stav 2. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su dana 22.08.2024. godine uputili obavijest neposredno višem organu – Školskom odboru po Preporuci broj: P – 154/24, uz napomenu da će ovaj predmetni slučaj biti uvršen u Godišnji izvještaj o rezultatima rada institucije Ombudsmena kao primjer nesaradnje sa institucijom Ombudsmena. U konkretnom slučaju Škola je ignorisalo akte institucije Ombudsmena i pored više poziva za uspostavu saradnje. Uzimajući u obzir naprijed navedeno, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine donose Odluku o zatvaranju predmeta podnosiitelja žalbe, te se predmet Z-SA-01-260/24 pred institucijom Ombudsmena u konkretnom slučaju okončava.
305	Ž-SA-01-949/23	P-273/24	P R E P O R U K U Predsjedniku Kantonalnog suda u Sarajevu 1. Da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno; 2. da u roku od petnaest (15) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmane o načinu ispoštovanja ove preporuke.	13 - Prava djeteta	Nije realizirana	NE	U konkretnom slučaju, Kantonalnu sud u Sarajevu nije postupio po preporuci institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, odnosno isti je ignorisao akte institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Shodno navedenom, u skladu sa svojim ovlaštenjima iz člana 32. stav 2. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su dana 27.11.2024. godine uputili obavijest neposredno višem organu – Visokom sudskom i tužilačkom vijeću BiH, o Kantonalnog suda u Sarajevu po preporuci institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine broj: P-273/24 od 09.10.2024. godine, uz napomenu da će ovaj predmetni slučaj biti uvršen u Godišnji izvještaj o rezultatima rada institucije Ombudsmena kao primjer nesaradnje sa institucijom Ombudsmena. Uzimajući u obzir naprijed navedeno, shodno članu 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine Ombudsmeni Bosne i Hercegovine donose Odluku o zatvaranju predmeta podnosiiteljice žalbe, te se predmet Z-SA-01-949/23 pred institucijom Ombudsmena u konkretnom slučaju okončava.
306	Nema odgovora						
307	Ž-BL-01-493/24	P-270/24	P R E P O R U K U Ministarstvu zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske da preduzme sve neophodne radnje, u svojstvu predlagača, radi izmjene i dopune člana 73. stav 1. tačka 3. Zakona o obaveznom zdravstvenom osiguranju Republike Srpske, kako bi se omogućilo članovima uže porodice duže odsustvo sa rada.	13 - Prava djeteta	Nema odgovora	NE	Do današnjeg dana nije dostavljen odgovor na upućenu preporuku.

308	Ž-MO-01-140/24	P-333/24	P R E P O R U K U Centru za socijalni rad Ljubuški 1. Da, imajući u vidu navode izražene u Preporuci donese novo Mišljenje u vezi sa izdavanjem putne isprave mldb. V.B., zasnovano na principima najboljeg interesa djeteta, rukovodeći se nalazom i mišljenjem iz ove preporuke; 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke.	13 - Prava djeteta	Nema odgovora	NE	Do današnjeg dana nije dostavljen odgovor na upućenu preporuku.
309	Ž-BR-01-23/24	P-334/24	1. da u okviru svojih nadležnosti i ovlaštenja bez odlaganja preispitaju sve radnje poduzete tokom postupka pokrenutim pred ovim organom između M.A. i J.A., poduzmu aktivne mjere nadzora vršenja roditeljskog prava, preispitaju navode, saznanja o manipulaciji nad djetetom, nebrige o djetetu, ugrožavanju fizičke ili psihičke sigurnosti djeteta, ocijene najbolji interes malodobnih M.I. i M.A. i u zakonskim okvirima poduzmu neophodne mjere imajući u vidu nalaze ove Preporuke. 2. da u roku od 15 dana dostave povratnu informaciju instituciji Ombudsmena za ljudska prava BiH o provedbi date Preporuke.	13 - Prava djeteta	Nema odgovora	NE	Do današnjeg dana nije dostavljen odgovor na upućenu preporuku.
310	UKUPNO	-	13 - Prava djeteta				
311	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJUE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
312	24	24	12	1	6	2	3
313	POVREDA PRAVA :	14 - Ekologija zaštita okoliša					
314	Realizirana						
315	Ž-BL-04-677/23	P-8/24	P R E P O R U K U • Da u skladu sa Strategijom zaštite vazduha Republike Srpske, donese Plan kvaliteta vazduha i kratkoročne akcione planove za Grad Bijeljina i preduzme sve potrebne mjere u cilju rješavanja navedenog problema. • Da u roku od 90 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o realizaciji ove preporuke.	14 - Ekologija zaštita okoliša	Realizirana	DA	Dana 21.05.2024. godine zaprimljen je akt Gradske uprave Grada Bijeljina broj: 02/3-37-1-1157/24 od 17.05.2024. godine u kojem je navedeno sljedeće: „ Na osnovu dnevnih, mjesečnih i godišnjih izvještaja o mjeranju aerozagađivača koje JNU,, Institut za zaštitu i ekologiju RS“ dostavlja Odjeljenju za stambeno-komunalne poslove i zaštitu životne sredine Grada Bijeljine vidljivo je da, do pogošanja dolazi tokom zimskih mjeseci i grejne sezone. Zabilježena su prekoračenja koncentracije suspendovanih čestica PM 10 i čađi što je posljedica sagorijevanja iz kotlovnica individualnih i stambenih objekata. Kako bi se podržalo smanjenje potrošnje energije za grijanje i smanjenje emisija čvrstih čestica i gasova sa efektom staklene bašte, u Gradu Bijeljina je prethodne godine odlučeno da se raspíše javni poziv za sufinansiranje mjera poboljšanja energetske efikasnosti u stambenom sektoru Grada Bijeljine za zajednice etažnih vlasnika kao i za kuće. Javnim pozivom omogućeno je sufinansiranje mjera poboljšanja energetske efikasnosti u stambenim objektima, odnosno podsticanje zamjene sistema grijanja odnosno ugradnja toplotnih pumpi za grijanje i hlađenje (voda-voda) do 30 posto vrijednosti nabavke ugradnje toplotne pumpe. Kao dominantan zagađivač vazduha, ističe se i saobraćaj. Najveći problem je konstantan porast emisija takozvanih gasova staklene bašte, koji direktno ili indirektno utiču na globalno zagrijavanje, promjenu klime a time i na zdravlje ljudi. Značajna mjera koju sprovodi Gradska uprava Grada Bijeljina jeste i davanje prioriteta javnom prevozu u odnosu na lične automobile, tačnije uvođenje organizovanog javnog prevoza. Shodno tome, izrađena je studija javnog prevoza. U Gradu se kako prethodnih tako i ove godine potencira alternativni način kretanja. U toku je priprema tehničke dokumentacije i saglasnosti za izradu pješačkih i biciklističkih staza. Dugoročne mjere za smanjenje aerozagađenja podrazumijevaju ozelenjavanje, odnosno sadnju drvenastih biljaka, koje u velikoj mjeri upijaju i zadržavaju zagađujuće čestice. Važnost zelenila i drvoreda ogleda se u borbi sa štetnim gasovima, prašinom i čađi. Tokom 2023. godine, u Odjeljenju za stambeno-komunalne poslove i zaštitu životne sredine organizovana je sadnja drveća na različitim lokacijama. Zahvaljujući i donacijama društveno odgovornih kompanija tokom mjeseca aprila, kada se obilježava „ april mjesec čistoće“ donirano je i zasađeno oko 500 novih sadnica. U akciji „april mjesec čistoće“ za 2024. godinu, planirana je i sadnja 400 novih sadnica ali sadnja se nastavlja i tokom cijele godine“. Na kraju odgovora istaknuto je, kako pored svih navedenih mjera, Grad Bijeljina u narednom periodu planira da izradi Plan kvaliteta vazduha, a kao dokaz tome je akt Gradske uprave Grada Bijeljina broj: 02/3-37-1-427/24 od 22.02.2024. godine, koji je upućen Ministarstvu za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju Republike Srpske, a u kojem je zatraženo mišljenje u vezi aerozagađenja, kao i dostavljeno mišljenje ovog organa broj: 15.4-052-1591/24 od 01.03.2024. godine. S obzirom da iz naprijed navedenog proizlazi koje mjere i radnje je ova lokalna zajednica preduzela nakon preporuke Ombudsmena, te da će nastaviti sa realizacijom istih, što će Ombudsmeni pratiti kroz svoj daljnji rad baveći se problemom zaštite životne sredine, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine nemaju osnova za dalje postupanje u predmetu, pa u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, broj: 104/11) donose odluku o zatvaranju.
316	Ž-BL-04-730/23	P-41/24	1.Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja uspostavi saradnju sa Ombudsmenom Bosne i Hercegovine na način propisan članom 25. Zakona o ombudsmenu Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje; 2.Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	14 - Ekologija zaštita okoliša	Realizirana	DA	Aktom broj: 370/24 od dana 3.4.2024. godine, JKP „6.mart“ Goražde, između ostalog, navodi: „...želimo obavijestiti da je u toku izgradnja novog rezervoara za gradsko i prigradsko područje grada Goražda, te će se tim regulisati uredno snadbijevanje vođom cijelog gradskog i prigradskog područja, pa tako i naseljenog mjesta Hubjeri. Do završetka pomenutog projekta vodosnadbijevanje naseljenog mjesta Hubjeri biti će u skladu sa Rezolucijom 64/292, koliko to dozvoljavaju trenutni uslovi na pomenutom lokalitetu.“ Budući da je odgovorna strana nakon izdavanja Preporuke od strane ombudsmena, dostavila tražene informacije o rješavanju konkretnog problema, okončan je postupak istrage po ovom pitanju. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.

317	Ž-BL-04-440/23	P-44/24	PREPORUKU 1. Sektoru vodne i ekološke inspekcije Republičke uprave za inspeksijske poslove, Banjaluka, Odjeljenju za inspeksijske poslove i komunalnu policiju grada Banjaluka i Ministarstvu za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju Republike Srpske da odmah po prijemu preporuke preduzme sve mjere iz svoje nadležnosti, u cilju rješavanja pitanja plutajućeg otpada/smeća u rijeci Vrbas na lokaciji Boćac jezero, u skladu sa iznesenim mišljenjem ombudsmana Bosne i Hercegovine 2. Da obavijesti Ombudsmane u roku od 60 dana računajući od dana prijema ove preporuke o preduzetim radnjama u cilju realizacije preporuke	14 - Ekologija zaštieta okoliša	Realizirana	DA	Republička uprava za inspeksijske poslove, Banjaluka je u dostavljenom odgovoru dostavila informacije o preduzetim mjerama u navedenom predmetu. Takođe je navedeno da se problem nakupljanja plutajućeg otpada na zaštitnu mrežu i u jezero HE „Boćac“ neće riješiti bez aktivnog učešća nadležnih organa i institucija Federacije BiH... S obzirom da Institucija ombudsmana od nadležnih federalnih ministarstava nije primila povratnu informaciju o daljim preduzetim mjerama u navedenom predmetu, dana 01.10.2024. godine, upućen je akt Vladi Federacije Bosne i Hercegovine koja je u dostavljenom odgovoru navela da je dana 07.10.2024. godine, Federalnom ministarstvu prostornog uređenja i Federalnom ministarstvu energije, rudarstva i industrije ponovo dostavljen zahtjev za izjašnjenje u vezi problematike rješavanja pitanja otpada u rijeci Vrbas na lokaciji Boćac jezero. S obzirom da do trenutka izrade ovog akta, Institucija ombudsmana nije zaprimila odgovor od navedenih ministarstava ili Vlade Federacije BiH, te da iz svega navedenog proizlazi da su u navedenom predmetu preduzete određene mjere od strane Republičke uprave za inspeksijske poslove, Banjaluka čime je preporuka Institucije ombudsmana djelimično ispoštovana, ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, broj: 104/11) zatvore predmet koji se vodi po žalbi Stanišić Dragana. Podnosilac žalbe se može ponovo obratiti Instituciji ukoliko se pojave nove činjenice ili okolnosti u njegovom predmetu. Takođe, s obzirom da iz odgovora Republičke uprave za inspeksijske poslove Banjaluka proizlazi važnost aktivnog uključivanja nadležnih organa i institucija Federacije BiH u rješavanje problematike pitanja otpada u rijeci Vrbas na lokaciji Boćac jezero, ovo obavještenje se dostavlja Vladi Federacije, radi daljih preduzimanja mjera iz njihove nadležnosti i obavješćavanja ove Institucije o preduzetim mjerama.
318	Ž-BL-04-122/23	P-164/24	PREPORUKU 1. Urbanističko-građevinskoj; Poljoprivrednoj i ekološkoj inspekciji i Službi komunalne policije opština Kozarska Dubica da odmah po prijemu preporuke preduzme sve mjere iz svoje nadležnosti u navedenom predmetu, u skladu sa iznesenim mišljenjem ombudsmana Bosne i Hercegovine 2. Da obavijesti Ombudsmane u roku od 60 dana računajući od dana prijema ove preporuke o preduzetim radnjama u cilju realizacije preporuke	14 - Ekologija zaštieta okoliša	Realizirana	DA	Komunalna policija opštine Kozarska Dubica je u dostavljenom odgovoru od 27.11.2024. godine, navela da je u prethodnom periodu postupano u navedenom predmetu, izvršen komunalno-inspeksijski pregled u vezi ispuštanja otpadnih voda iz pomenutog stambenog objekta i tom prilikom Riješenjem naloženo da se utvrdi nedostaci otklone, a što je naknadnom kontrolom utvrđeno da je i učinjeno. Dalje se navodi da je problem pristupnog puta moguće riješiti u sudskom postupku a što se tiče Komunalne policije, probleme iz njihove nadležnosti će se rješavati kako po prijavi tako i po službenoj dužnosti. Navedeni odgovori su upućeni podnositeljici žalbe. S obzirom da je izdavanjem preporuke predužeto sve iz nadležnosti Institucije ombudsmana u navedenom predmetu te da iz dostavljenih odgovora proizlazi da su preduzete sve mjere iz nadležnosti organa kojima je pomenuta preporuka upućena, ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. stav 8. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine (“Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, broj: 104/11) zatvore predmet koji se vodi po žalbi Reljić Dušanke a podnositeljica žalbe se može ponovo obratiti Instituciji ukoliko se pojave nove činjenice ili okolnosti u njenom predmetu.
319	Ostvarena saradnja						
320	Ž-BL-04-34/24	P-230/24	P R E P O R U K U •Da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Ombudsmanima, na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to naprijed navedeno; •Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmane o načinu ispoštovanja ove preporuke.	14 - Ekologija zaštieta okoliša	Ostvarena saradnja	DA	Dana 12.09.2024. Grad Konjic dostavlja odgovor. Dana 10.02.2025. godine Opština Petrovo dostavlja odgovor.
321	Ž-BR-04-77/24	P-335/24	- Da imajući u vidu navode ove preporuke a u okviru svoje nadležnosti, poduzme potrebne mjere koje će građanima na predmetnom lokalitetu omogućiti uživanje prava na život u okolišu podobnom za zdravlje i blagostanje, uz izostanak opasnosti po zdravlje ljudi, ali i okoliša; - da preispitaju svoja postupanja u predmetnoj pravnoj stvari, i sukladno pozitivnim zakonskim propisima utvrde mogućnost za poduzimanje dodatnih pravnih radnji; - Da u roku od 30 (dvadeset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijeste Ombudsmane Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	14 - Ekologija zaštieta okoliša	Ostvarena saradnja	DA	Dana 15.01.2025. godine, zaprimljen je odgovor Odjeljenja za prostorno planiranje i imovinsko-pravne poslove Vlade Brčko distrikta BiH, broj: 06-1534SM-002/25 od 14.01.2025. godine.
322	UKUPNO	-	14 - Ekologija zaštita okoliša				
323	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
324	6	6	4	0	2	0	0
325	POVREDA PRAVA :	15 - Imovinsko pravni					
326	Realizirana						
327	Ž-BR-05-176/22	P-46/24	1. da bez odlaganja postupi po presudi Kantonalnog suda u Tuzli broj: 03 0 U 011244 13 U od 18. 11. 2014. godine a sve u cilju okončanja upravnog postupka ove Službe	15 - Imovinsko pravni	Realizirana	DA	Dana 3. 4. 2024. godine institucija Ombudsmana zaprimila je odgovor općine kladanj, Službe za geodetske, imovinsko-pravne poslove i prostorno uređenje broj: 05/2-27-1049/08 od 20. 5. 2024. godine u kojem se navodi: “ Ovim aktom, a u vezi Vašeg akta broj veze, obavješćavamo Vas da je Služba za geodetske, imovinsko-pravne poslove i prostorno uređenje Općine Kladanj u ponovljenam postupku, donijela rješenje kojim S.H. kao uzurpantu nalaže napuštanje uzurpiranog zemljišta zemljište: k.p.broj 1433 zv. "Luka" — nekategorisani put u površini od 78 m2 upisana u ZK uložak i KKU 61 u K.O. Prijanovići na ime Općine Kladanj kao Dobro u općoj upotrebi-putevi. Zemljište uzurpant je dužan napustiti i ukloniti podignutu žičanu ogradu na zemljištu u dužini od 38,00 m, narednog dana od dana konačnosti rješenja. Služba je u potpunosti postupila po Presudi Kantonalnog suda u Tuzli, broj: 03 0 U 011244 13 U od 18.11.2014. godine. U ponovnom postupku nesporno je utvrđeno da parcelu označenu kao k.p. 1433 KO Prijanovići, dobro u općoj upotrebi upisnu na Općinu Kladanj, H.S. je uzurpirao u vrijeme njenog upisa u katastar nekretnina te na osnovu naprijed utvrđenog činjeničnog stanja ova Služba ponovo odlučila da su u konkretnom slučaju ispunjeni zakonski uslovi da se uzurpacija zemljišta raspravi po članu 36., a u vezi sa članom 34. i 35. Zakona o uzurpacijama, što je Služba i postupila. Stranci je ostavljena mogućnost žalbe Federalnoj upravi za geodetske i imovinsko pravne poslove Sarajevo u roku od 15 dana nakon prijema rješenja.” Uzimajući u obzir da je preporuka P-46/24 realizirana, Ombudsmani Bosne i Hercegovine sukladno članku 35. stavku 1. točka 8. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine zatvaraju predmet broj: Ž-BR-05-176/22 po žalbi Senahida Herić.

328	Ž-LI-05-29/24	P-208/24	P R E P O R U K U Gradu Livno 1. da u skladu sa svojim nadležnostima i obavezama učine dodatne napore na okončavanju započetog postupka komasacije, posebno imajući navode iz preporuke; 2. da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu realizacije preporuke.	15 - Imovinsko pravni	Realizirana	DA	Po zaprimanju preporuke, Služba je dostavila obavijest o načinu realizacije preporuke u kojoj se navodi: “Služba za imovinsko-pravne, geodetske poslove i katastar nekretnina Grada Livna je u trogodišnji plan rada za period od 2024-2026 godine izvrstila i provedbu komasacije zemlšta, odnosno nastavak provođenja postupka komasacije zemljišta na području 6 katastarskih općina, a isto će biti predloženo i u program aktivnosti i godišnji plan rada Grada Livna za 2025.godinu. Obzirom da se radi o izuzetno složenom i opsežnom projektu, čija realizacija ovisi od više različitih čimbenika na koje smo ukazali u prethodnim izjašnjenjima, provode se konzultacije na razini svih relevantnih službi Grada Livna koje bi na bilo koji način mogle doprinijeti provedbi i završetku postupka komasacije, ili bi njen završetak i uspostava mogle značajno pozitivno utjecati na rad istih, pa samim time i na ukupnu efikasnost i gospodarske i druge aspekte djelovanja Grada Livna. Iz svega navedenog proizilazi da se radi o projektu koji nadilazi djelovanje bilo koje Službe posebno. već zahtjeva širu koordinaciju istih, iako je jedan od značajnijih nositelja aktivnosti ova Služba. Glavni fokus gradske uprave je na osiguranju dovoljnog broja stručno osposobljenih kadrova za provedbu završetak postupka komasacije, s osobitim naglaskom na pravnike i geodete/geometre, a imajući u vidu i činjenicu da je veliki broj istih angažiran na projektima kao što je provedba postupaka izlaganja na javni uvid podataka izmjere i katastarskog klariranja zemljišta, odnosno proglašenja i uspostave nove izmjere katastra na području Grada Livna na kojem je na većem dijelu još uvijek na snazi tzv. stara izmjera (Austro-ugarski katastar), a koji postupak je sam po sebi iznimno zahtjevan i obiman, te koji je također započet 1984.godine i do danas nije završen. U svezi s navedenim, prvi korak koji se planira je obaviti šire konzultacije unutar Gradske uprave, a po potrebi i sa Federalnom upravom za geodetske i imovinsko-pravne poslove Sarajeva kako bi se pronašlo adekvatno rješenje i modus djelovanja u cilju provedbe i završetka postupka komasacije. U smislu navedenog bit će potrebno imenovati novo Povjerenstvo za komasaciju umjesto dosadašnjeg koje je imenovano rješenjem Općinskog vijeća Livno broj: 01-02-1155/10 od 02.06.2010.godine, jer su neki od imenovanih u mirovini itd., kao i osigurati finansijska sredstva, prostorije, smjernice i hodogram rada, te riješiti sva organizacijska pitanja kako bi ovaj projekt bio priveden kraju u što razumnijem roku.” Obzirom da je preporuka Ombudsmena prihvaćena, u skladu sa člankom 35. točka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava BiH Ombudsmeni BiH su odlučili zatvoriti predmet koji se vodi po Vašoj žalbi.
329	Ž-BL-05-529/24	P-304/24	PREPORUKU gradonačelniku Grada Banja Luka 1. Da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena, na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to naprijed navedeno; 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	15 - Imovinsko pravni	Realizirana	DA	Aktom broj:14-017-1739/24 od 14.11.2024. godine, Odbor za pravna pitanja Gradska uprava Grada Banja Luka dostavio je odgovor na pomenutu Preporuku. U prilogu istog dostavljena je kopija akta Odjeljenja za saobraćaj i puteve Gradska uprava Grada Banja Luka, broj: 06-370-1792/19 od dana 08.11.2024. godine, a u kojem se, između ostalog, navodi: „...Naime, podnosioci žalbe koja je upućena Ombudsmenu BiH, su suvlasnici nepokretnosti na zemljištu označenom kao k.č. broj 602/1, i k.č. broj 602/2, k.o. Banja Luka 5. Predmetnom žalbom suvlasnici ističu, da Grad Banja Luka nije izvršio privođenje namjeni planskog akta — regulacionog plana. Uvidom u dokumentaciju, utvrđeno je da se predmetne parcele nalaze u obuhvatu Regulacioig plana „Obilježivo“ te da je parcela označena kao k.č. broj 602/1, predviđena za zelene površine, a parcela označepa kao k.č.broj 602/1, za saobraćajnicu. Ovim vas obavještavamo da je Odjeljenje za saobraćaj i puteve rješavanje imovinsko-pravnih odnosa na predmetnoj lokaciji izvrstilo u Prijedlog Programa uređenja građevinskog zemljišta za 2024. godinu, a koji je upućen Skupštini Grada Balja Luka na usvajanje. Međutim, kako do danas Program uređenja građevinskog zemljišta nije usvojen, ovo Odjeljenje će takode, Prijedlogom Programa uređenja građevinskog zemljišta za narednu godinu, predložiti rješavanje imovinsko- pravnih odnosa na predmetnoj lokaciji. Naglašavamo, da sama realizacija rješavanja imovinsko-pravnih odnosa zavisi od budžetom predviđenih sredstava. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (“Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
330	Djelimično realizirana						
331	Ž-SA-05-1189/23	P-24/24	P R E P O R U K U Kantonalnom sudu u Sarajevu 1. Da, uvažavajući žalbene navode i dužinu trajanja postupka u predmetnoj upravnoj stvari donese odluku u meritumu bez vraćanja predmeta na ponovno odlučivanje; 2. Da u roku od 30 dana, u skladu sa članom 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	15 - Imovinsko pravni	Djelimično realizirana	DA	... Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ukazuju da se Institucija Ombudsmena ne može miješati u proces odlučivanja sudova, odnosno ulaziti u meritum stvari o kojim odlučuje stvarno nadležni sud. Međutim, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine konkretni predmet razmatrali su u kontekstu dužine trajanja postupka, te donijeli Preporuku broj: P-24/24 od 04.01.2024. godine smatrajući da bi, u cilju što skorijeg otklanjanja povreda prava žalitelja, te efikasnosti samog postupka najcjelishodnije rješenje bilo ono po kojem bi Kantonalni sud u Sarajevu u upravnom sporu sam riješio ovu upravnu stvar. Iz izjašnjenja Kantonalnog suda u Sarajevu proizilazi da je predmetnu tužbu ovaj Sud zaprimio dana 15.05.2023. godine, te da se predmet nalazi u evidenciji. Shodno naprijed navedenom, Institucija Ombudsmena je izdavanjem Preporuke dala svoje mišljenje u cilju zaštite prava žalitelja, čime je iscrpila mjere propisane Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine odlučili su zatvoriti predmet u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Informacija o realizaciji Preporuke, bit će uvrštena u Godišnji izvještaj za 2024. godinu.
332	Ostvarena saradnja						
333	Ž-BR-05-291/23	P-84/24	- Da djelujući u okviru svoje nadležnosti, razmotre zahtjeve H.N. a uvažavajući nalaz i mišljenje Ombudsmena Bosne i Hercegovine. - da u roku od 15 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijeste Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o načinu realizacije iste.	15 - Imovinsko pravni	Ostvarena saradnja	DA	Dana 12.04.2024. godine, zaprimljen odgovor Grada Lukavac, broj: 08-40-1-43/24 od 04.04.2024. godine. Dana 26.06.2024. godine, zaprimljen odgovor Rudnika uglja "Kreka" d.o.o. Tuzla.
334	Ž-BL-05-568/23	P-285/24	PREPORUKU 1. Osnovnom sudu u Banjaluci, da odmah po prijemu ove preporuke preduzme sve zakonom propisane radnje u cilju donošenja odluke po prigovoru u predmetu broj: 71 0 I 409875 23 I sve u skladu sa Zakonom o izvršnom postupku Republike Srpske i iznesenim mišljenjem ombudsmena Bosne i Hercegovine 2. Da u roku od 60 (šezdeset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	15 - Imovinsko pravni	Ostvarena saradnja	DA	Dana 10.12.2024. godine zaprimljen odgovor Osnovnog suda Banja Luka.
335	Ž-BR-05-32/23	P-328/24	Javnom preduzeću Ceste Federacije Bosne i Hercegovine 1. Da poduzme sve pravne radnje te pristupi izmjenama Pravilnika o postavljanju reklamnih znakova na cestama, na način da se decidno propiše najmanja dozvoljena udaljenost LED displeja od stambenih objekata, imajući u vidu pravo na mirno uživanje imovine zagarantirano Ustavom Bosne i Hercegovine i članom 1. Protokola 1. Evropske Konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama. 2. da u roku od 15 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijeste Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o načinu realizacije iste.	15 - Imovinsko pravni	Ostvarena saradnja	DA	Dana 13.01.2025. godine, zaprimljen je odgovor JP Ceste FBiH, broj: 01-02.3-11153-1/24-MP od 31.12.2024. godine.
336	Nije realizirana						

337	Ž-BR-05-71/24	P-277/24	1. Vladi Brčko distrikta Bosne i Hercegovine da bez odlaganja pristupe osiguranju finansijskih sredstava i pribavljanju potrebite dokumentacije vezano za obnovu/sanaciju krova Povjesne građevine-Prve pošte u Brčkom; 2. da u roku od 60 dana od dana prijema preporuke obavijeste Instituciju ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama na izvršenju Preporuke.	15 - Imovinsko pravni	Nije realizirana	DA	Institucija Ombudsmana zaprimila je dana 19. 1. 2024. godine akt Vlade Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, Ureda za upravljanjem javnom imovinom broj predmeta: 13-002870/24, broj akta: 16-1453DP-002/24 od 14. 11. 2024.godine u kojem se navodi: „Kancelarija za upravljanje javnom imovinom, zaprimila je peporuku Ombusmena za ljudska prava Bosne i Hrcegovine, broj: Ž-BR-05-71/24 od 30.09.2024.godine, u vezi žalbe G.S., u vezi renoviranja zgrade Prve poste u Brčkom u ulici Islahijet br. 9. S tim u vezi vas obavještavamo da Kancelarija za upravljanje javnom imovinom nema u budžetu predviđena finansijska sredstva za rekonstrukciju predmetnog nacionalnog spomenika, kao što je i ranije odgovoreno. Obaveza Distrikta da poduzima mjere u očuvanju kulturno istorijskog naslijeđa nije obaveza Kancelarije za upravljanje javnom imovinom, s obzirom na nadležnosti Kancelarije koje proizilaze iz Zakona o javnoj imovini u Brčko distriktu BiH (“Službeni glasnik Brčko distrikta BiH” broj: 26/21 i 36/22), a prema kojem Kancelarija održava (i raspolaže) imovinu Brčko distrikta, a ne privatnu imovinu, bez obzira na njen status u pogledu zaštite kulturno istorijskog naslijeđa. U ranijem period Kancelarija je sprovodila aktivnosti vezane za pribavljanje projektna dokumentacije, radio konstatovanja stanja i eventualnih potrebnih mjera očuvanja, ali ni pribavljena projektna dokumentacija više nije relevantna, s obzirom na protok dugog vremenskog perioda od vremena pribavljanja, koji je značajno izmijenio stanje na licu mjesta.“ Obzirom da Preporuka broj P-277/24 nije provedena, Ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine su dana 29. 11. 2024. godine sukladno odredbama članka 32. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijestili neposredno nadređeno tijelo, Skupštinu Brčko distrikta Bosne i Hercegovine o nepoduzimanju mjera po Preporuci i uputili poziv da sukladno svojim ovlastima poduzme sve što je neophodno da se postupi po istoj.
338	Nema odgovora						
339	Ž-BR-05-116/23	P-223/24	Grad Lukavcu - Službu za urbanizaciju, imovinske i geodetske poslove 1. Da odmah, po prijemu ove preporuke, uspostavi suradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo očitovanje, kako je to navedeno u aktima od 19. 2. 2024.g., 4. 4. 2024. g., 14. 5. 2024.g. i 3. 7. 2024. godine. 2. Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	15 - Imovinsko pravni	Nema odgovora	NE	Do današnjeg dana nije dostavljen odgovor na upućenu preporuku.
340	UKUPNO	-	15 - Imovinsko pravni				
341	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
342	9	9	3	1	3	1	1
343	POVREDA PRAVA :	16 - Nasilje					
344	Realizirana						
345	Ž-BR-06-68/24	P-159/24	-da bez odlaganja poduzme dodatne napore kako bi se ostvarila što kvalitetnija suradnja sa žaliteljom, prvenstveno imajući u vidu najbolji interes djece, a uvažavajući nalaz i mišljenje Ombudsmana Bosne i Hercegovine. -da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove preporuke obavijeste Ombudsmane Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja iste.	16 - Nasilje	Realizirana	DA	Dana 16. 9. 2024. godine institucija Ombudsmana zaprimila je odgovor Javne ustanove Osnovne škole „Hasan Kikić“ Gračanica broj: 05-1457/24 od 10. 9. 2024. godine u kojem se navodi: „ Veza Vaš akt broj: Ž-BR-06-68/24 od 02.09.2024.g. Poštovani, ovim putem Vas informišemo da je na početku školske godine održan sastanak A.B. i supruge sa razrednikom i pedagogom škole i tom prilikom dogovoreni koraci postupanja i način suradnje roditelja, učenika i škole. Roditelji su se obavezali da će učenici redovno pohađati nastavu te da će o eventualnoj problematici sa kojom se susretu u toku godine blagovremeno informisati razrednika. Škola je imajući u vidu brojnost članova porodice Bašić, svu djecu koja su učenici naše škole uključila u projekat besplatnog obroka u školi kako bi se na ovaj način pomoglo roditeljima te smanjila socijalna isključivost učenika u razredu a sve u najboljem interesu učenika. Učenicima će biti pružena podrška pedagoške službe u skladu sa iskazanim i detektovanim potrebama. Naša škola kao i do sada nastavlja sa postupanjem u skladu sa važećim pravilnicima, protokolima i zakonskim aktima u okviru svojih nadležnosti.“ Uzimajući u obzir da je preporuka P-159/24 prihvaćena, Ombudsmani Bosne i Hercegovine sukladno članku 35. stavku 1. točka 8. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine zatvaraju predmet broj: Ž-BR-06-68/24 po žalbi A.B.
346	Ostvarena saradnja						
347	Ž-BR-06-202/24	P-317/24	I - VLADI BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE-ODJELU ZA OBRAZOVANJE -POLICIJI BRČKO DISTRIKTA BONE I HERCEGOVINE - na znanje JAVNOJ USTANOVI GIMNAZIJI „VASO PELAGIĆ“ BRČKO -da imaju u vidu u svim aktivnostima koje poduzimaju da najbolji interes djeteta mora biti prioritet prilikom zaštite prava djeteta; II- VLADI BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE – ODJELU ZA OBRAZOVANJE -da ubuduće, ukoliko se pojave problemi u obrazovnoj instituciji Brčko distrikta, bez odlaganja poduzmu potrebne mjere na rješavanju nastale situacije, odnosno pruže materijalno – tehničku i kadrovsku podršku istoj; III- VLADI BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE - ODJELU ZA OBRAZOVANJE I POLICIJI BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE -da, ojačaju i prošire podizanje svijesti o svakom obliku nasilja i kroz obrazovne programe, uključujući kampanje, u cilju promoviranja pozitivnih i alternativnih oblika discipline i poštivanja dječjih prava, uz učešće djece, ujedno podižući svijest o štetnim posljedicama koje uzrokuje svaki vid vršnjačkog nasilja; IV- POLICIJI BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE -da preispita sva postupanja u predmetnoj pravnoj stvari, te sukladno pozitivnim zakonskim propisima utvrde mogućnost poduzimanja dodatnih pravnih radnji; V- da svi, u roku od trideset dana (30) od dana prijema preporuke obavijeste Ombudsmane o načinu ispoštovanja preporuke.	16 - Nasilje	Ostvarena saradnja	DA	Dana 13.01.2025. godine, zaprimljen je odgovor Policije Brčko distrikta BiH, broj: 14.05-04-712/25 od 06.01.2025. godine.
348	Ž-BR-06-121/24	P-324/24	Ministarstvu unutarnjih poslova Tuzlanske županije, Policijskoj Upravi Tuzla i Županijskom tužiteljstvu Tuzlanske županije 1. da, bez odlaganja, poduzmu efektivne mjere i radnje radi okončanja navedenih istraga i donošenja odgovarajuće odluke u predmetnoj stvari, uvažavajući nalaz i mišljenje Ombudsmana Bosne i Hercegovine. 2. Da u roku od 60 dana od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama i rokovima za realizaciju preporuke.	16 - Nasilje	Ostvarena saradnja	DA	Dana 31.12.2024. godine, zaprimljen je odgovor MUP-a TK Policijske uprave Tuzla, broj: 08-06/7-4-03.3-184/24 od 15.12.2025. godine.
349	Nije realizirana						

350	Ž-BL-06-338/23	P-13/24	P R E P O R U K U Pozivaju se Vlada Republike Srpske i Vlada Federacije Bosne i Hercegovine da poduzmu dodatne napore kako bi se, radi pune primjene člana 24. Istanbulske konvencije, obezbijedile besplatne SOS telefonske linije 24 časa dnevno i sredstva za funkcionisanje i rad SOS linija u okviru javnih budžeta. Poziva se Vlada Brčko distrikta Bosne i Hercegovine da na području Brčko distrikta Bosne i Hercegovine omogući funkcionisanje besplatne SOS telefonske linije 24 časa dnevno, kao i da sredstva za funkcionisanje i rad SOS linija obezbijedi u javnom budžetu. Ombudsmeni pozivaju sve nadležne i da ovo značajno pitanje urede kroz donošenje odgovarajućih zakonskih i podzakonskih akata. Ombudsmeni očekuju povratne informacije o realizaciji Preporuke Ombudsmena, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka ili na bl.ombudsmen@ombudsmen.gov.ba u roku od 90 dana od dana prijema Preporuke.	16 - Nasilje	Nije realizirana	DA	Nakon upućene Preporuke, Ombudsmeni zaprimaju zaključak Vlade Brčko distrikta Bosne i Hercegovine broj 01.11-0323SR -004/24 od 24.04.2024. godine kojim prihvataju Preporuku Ombudsmena i zadužuju Odjeljenje za zdravstvo i ostale usluge da pokrenu postupak dopune odgovarajućeg zakona sa ciljem realizacije Preporuke. Uvažavajući protek vremena , Ombudsmeni su aktom od 14.05.2024. godine pozvali Vladu Republike Srpske i Vladu Federacije Bosne i Hercegovine da dostave informacije o poduzetim mjerama u skladu sa Preporukom Ombudsmena. Nakon toga, Ombudsmeni zaprimaju akt Ureda premijera Federacije Bosne i Hercegovine broj 01-02-72-3/24 od 17.05.2024. godine iz kojeg proizlazi da je Ured zatražio od Gender centra Federacije Bosne i Hercegovine informaciju o aktivnostima poduzetim na realizaciji Preporuke. Kako Ombudsmeni nisu zaprimili povratne informacije nadležnih entitetskih vlada i informaciju od nadležnog Odjeljenja za zdravstvo i ostale usluge , aktom od 05.08.2024. godine, još jednom su pozvani svi nadležni kojima je upućena Preporuka, da to učine. Istim aktom su upozoreni da ukoliko ne zaprimne povratne informacije i/ili Preporuka ne bude uvažena i ne poduzmu se aktivnosti i dodatni napor radi njene realizacije, da će Ombudsmeni o neuvažavanju Preporuke Ombudsmene obavijestiti Parlamentarnu skupštinu Bosne i Hercegovine, entitetska zakonodavna tijela, te Skupštinu Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, posredstvom Godišnjeg izvještaja o aktivnostima Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2024. godinu. Do dana izrade ove Obavijesti, Ombudsmeni nisu zaprimili tražene informacije i stoga konstatuju da nadležni nisu postupili po Preporuci Ombudsmena broj P-13/24 od 15.01.2024. godine što će biti navedeno i prikazano u Godišnjem izvještaju o aktivnostima Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2024. godinu.
351	UKUPNO	-		16 - Nasilje			
352	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
353	4	4	1	0	2	1	0
354	POVREDA PRAVA :	17 - Javne isprave					
355	Ostvarena saradnja						
356	Ž-SA-05-1237/18	P-195/24	PREPORUKA Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine treba razmotriti održavanje sastanka na temu repatrijacije državljana Bosne i Hercegovine iz zona sukoba Sirije i Iraka sa partnerima u tom procesu u svrhu iznalaženja načina na koji bi se taj proces mogao ubrzati.	17 - Javne isprave	Ostvarena saradnja	DA	12.09.2024. Zaprimljen odgovor Ministarstva sigurnosti BiH. 11-02.2025 odgovor Ministarstvo sigurnosti
357	Ž-SA-05-65/19	P-195/24	PREPORUKA Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine treba razmotriti održavanje sastanka na temu repatrijacije državljana Bosne i Hercegovine iz zona sukoba Sirije i Iraka sa partnerima u tom procesu u svrhu iznalaženja načina na koji bi se taj proces mogao ubrzati.	17 - Javne isprave	Ostvarena saradnja	DA	12.09.2024. Zaprimljen odgovor Ministarstva sigurnosti BiH. 11.02.2025 odgovor Ministarstvo sigurnosti
358	UKUPNO	-	17 - Javne isprave				
359	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
360	1	2	0	0	1	0	0
361	POVREDA PRAVA :	18 - Manjine					
362	Nije realizirana						
363	Ž-SA-03-498/23	P-137/24	PREPORUKA Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine treba u narednom periodu, u okviru postojećih planova i programa, sagledati eventualne efekte koje postojeći propisi o prebivalištu i boravištu imaju na regulisanje kretanja i boravka romske populacije i njihovu mogućnost zapošljavanja u smislu da li isti doprinose nastajanju improviziranih naselja.	18 - Manjine	Nije realizirana	DA	Dana 30.05.2024. godine zaprimljen je odgovor MLJPI pod brojem: 07-12-1-1484-3/24 od dana 27.05.2024. godine, iz koje se može zaključiti da isti smatraju da se navedeno pitanje prvenstveno treba rješavati kroz okončanje procesa legalizovanja svih neformalnih naselja ukoliko je to moguće. Iz sadržaja odgovora se isto tako može zaključiti da isti na bilo kakav način ne dovode u pitanje pitanje zaključke ombudsmena ali smatraju da je postojeći okvir za rješavanje ovog pitanja adekvatan. Institucija Ombudsmena za ljudska prava nastavit će pratiti i dalje ovu problematiku.
364	UKUPNO	-	18 - Manjine				
365	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
366	1	1	0	0	0	1	0
367	POVREDA PRAVA :	19 - Uprava					
368	Realizirana						
369	Ž-BL-08-242/23	P-10/24	P R E P O R U K U 1.Odjeljenju za prostorno uređenje grada Banjaluka da odmah po prijemu preporuke preduzme sve mjere iz svoje nadležnosti da donese odluku po zahtjevu J. Đ. za legalizaciju stambenog objekta od 06.10.2022. godine u predmetu broj: 03-3601-3-199/2022, u skladu sa Zakonom o opštem upravnom postupku kao i iznesenim mišljenjem ombudsmena Bosne i Hercegovine 2.Da obavijesti Ombudsmene u roku od 30 dana računajući od dana prijema ove preporuke o preduzetim radnjama u cilju realizacije preporuke	19 - Uprava	Realizirana	DA	Odjeljenje za prostorno uređenje grada Banjaluka je u dostavljenom odgovoru od 05.02.2024. godine, navelo da je u predmetu broj: 03-3601-3-199/22 donesen Zaključak kojim se odbacuje zahtjev J. Đ. za izdavanje rješenja kojim se utvrđuje legalnost stambenog objekta u ulici III Kuljanska broj 31, izgrađenog na zemljištu označenom kao k.č. br. 717/35, k.o. Kuljani u Banjaluci kao i Rješenje kojim se utvrđuje legalnost pomoćnog objekta spratnosti P...izgrađen na zemljištu označenom kao k.č.br. 717/35, dijelom na k.č.br.717/7 k.o. Kuljani u ulici III Kuljanska br. 31 u Banjaluci. Podnosilac žalbe u dostavljenom komentaru navodi da je dana 13.02.2024. godine, Ministarstvu za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju Republike Srpske podnio žalbu na Zaključak broj: 03-3601-3-199/22 od 05.02.2024. godine. Dalje, navodi da o navedenoj žalbi nije odlučeno iako je prošao zakonski rok. S obzirom da je Odjeljenje za prostorno uređenje grada Banjaluka donošenjem pomenutog zaključka postupilo po upućenoj preporuci, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. stav 8. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11) zatvore predmet koji se vodi po žalbi J. Đ. a podnosilac žalbe se može ponovo obratiti Instituciji ukoliko se pojave nove činjenice ili okolnosti u njegovom predmetu. Takode, otvoriće se novi predmet po žalbi J. Đ. , a radi obraćanja Ministarstvu za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju Republike Srpske, u cilju odlučivanja po žalbi imenovanog.

370	Ž-BL-08-291/23	P-11/24	P R E P O R U K U Opštini Kotor Varoš, da odmah po prijemu preporuke odgovori na akte Ombudsmena upućene dana 01.06. 04.09. i 27.10.2023. godine	19 - Uprava	Realizirana	DA	Ministarstvo uprave i lokalne samouprave Republike Srpske je dostavilo odgovor u kojem se navodi da je upućen akt Opštini Kotor Varoš koja je dostavila odgovor u kojem se navodi da je opština Kotor Varoš odgovarala da upućene akte Ombudsmena ali da su protokolarnom greškom odgovori upućivani u drugi predmet kod Ombudsmena koji se vodi između istih stranaka. Dalje se navodi da je tačno da je Vrhovni sud Republike Srpske svojom odlukom potvrdio Presudu Osnovnog suda u Kotor Varošu, broj: RS 029216 21 Rs od 25.05.2021. godine. U toj presudi se nalaže Vatrogasnom društvu da vrati tužioce na rad i isplati im zaostala primanja. U pomenutoj presudi ne navodi se Opština Kotor Varoš niti se nalaže nikakve radnje Opštini već Vatrogasnom društvu, licu koje i danas egzistira i ima svoj pravni subjektivitet. Opština Kotor Varoš ne može izvršiti presudu kojom nije ni obavezana. U vezi sa tom situacijom tužioci su pokrenuli novi parnični postupak, sada protiv Opštine Kotor Varoš, sa ciljem dokazivanja svog tužbenog zahtjeva da je Opština Kotor Varoš pravni sukcesor Vatrogasnog društva. Tek po okončanju tog parničnog postupka, ukoliko tužioci u istom budu uspjeli, nastaće obaveza Opštine Kotor Varoš da izvrši pomenutu presudu. Istovremeno sa ovom parnicom teče i izvršni postupak pred nadležnim sudom u kojem takođe još uvijek nije donesena nikakva odluka kojom bi se Opština Kotor Varoš obavezala na izvršavanje ove presude. Navedeni odgovor je upućen podnosiocu žalbe dana 02.04.2024. godine. S obzirom da iz navedenog odgovora proizlazi da je preporuka Ombudsmena ispoštovana, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. stav 8. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11) zatvore predmet koji se vodi po žalbi Kevelević Radojka i dr. a podnosioci žalbe se mogu ponovo obratiti Instituciji ukoliko se pojave nove činjenice ili okolnosti u njihovom predmetu.
371	Ž-LI-08-203/23	P-51/24	PREPORUKU šefu Grupe za pitanja evidencija iz oblasti vojne obaveze Livno 1.Da odmah po dobijanju ove preporuke donese odgovarajuću odluku po zahtjevu podnosioca žalbe; 2.Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	19 - Uprava	Realizirana	DA	Aktom broj: 07/21-45/5-/01/24, od dana 06.03.2024. godine, odgovorna strana dostavila je Ombudsmanu Bosne i Hercegovine izjašnjenje na izdatu preporuku iz kog proizlazi da je odlučila po zahtjevu podnosioca žalbe. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
372	Ž-LI-08-171/23	P-68/24	PREPORUKU Načelnici Općine Drvar □ da u okviru svojih nadležnosti poduzme mjere i aktivnosti u smislu odgovaranja na postavljena vijećnička pitanja sukladno članku 91. stavak 6. i 8. Poslovnika o radu Općinskog vijeća Drvar, uvažavajući mišljenje Ombudsmena BiH izraženo u ovoj Preporuci □ da obavijesti Ombudsmene BiH o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke.	19 - Uprava	Realizirana	DA	Načelnica Općine Drvar je u ostavljenom roku obavijestila Ombudsmene da je postupila po upućenoj preporuci, te dostavila odgovore na vijećnička pitanja u pisanom obliku.
373	Ž-BL-08-481/23	P-74/24	PREPORUKU Republičkoj upravi za geodetske i imovinsko pravne odnose, područna jedinica Šipovo da: 1. U skladu sa svojim mogućnostima okonča postupak izlaganja na javni uvid podataka o nepokretnosti i utvrđivanju prava na nepokretnostima za sporno zemljište, kako bi tražilac izvršenja mogao namiriti svoje obaveze 2. Da otkloni opisane povrede iz nalaza i mišljenja iz ove Preporuke 3. Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke, obavijesti Ombudsmene o njenoj realizaciji	19 - Uprava	Realizirana	DA	Republička uprava za geodetske i imovinsko pravne poslove Republike Srpske, područna jedinica Mrkonjić Grad, uputila je, dana 04.04.2024. godine Instituciji Ombudsmena odgovor na Preporuku u kojem se navodi kako nije osnovan katastar nepokretnosti sa utvrđenim stvarnim pravima, kao i da postupak izlaganja na javni uvid nije okončan. Dalje se navodi da je u konkretnom slučaju potrebno provođenje upravnog postupka u skladu sa članom 8. Zakona o privatizaciji državnog kapitala u preduzećima ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 51/06, 1/07, 53/07, 41/08, 79/11, 28/13) koji se pokreće po zahtjevu Preduzeća kod Republičke uprave za geodetske i imovinsko pravne poslove, te da će o svim budućim radnjama stranke biti obavješteno. Shodno svemu navedenom, uzimajući u obzir da su izdavanjem Preporuke, kao i odgovorom na Preporuku iscrpljene sve mogućnosti koje Institucija Ombudsmena ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, donesena je odluka kao u uvodu ovog Obavještenja u skladu sa članom 35. stav 1 tačka 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).
374	Ž-SA-08-245/24	P-117/24	PREPORUKA Općina Novo Sarajevo razmotri pitanje povećanja stepena efikasnosti uklanjanja bespravno sagrađenih objekata i eventualne mjere koje se u vezi toga mogu poduzeti i da o tome obavijesti Instituciju ombudsmena u roku od 60 dana od dana prijema ove preporuke.	19 - Uprava	Realizirana	DA	Između ostalog navedeno je: "(...) donošenjem Zakona o inspekcijama i uvođenjem sistema izdavanja prekršajnih naloga od februara 2024. godine općinskim inspektorima se pruža mogućnost izvršavanja upravne mjere prisilom sa novčanim kažnjavanjem, što se primjenjuje u slučajevima kada se rješenja ne mogu izvršiti putem drugog lica, čime će se smatrato povećati učinak realizacije donesenih inspeksijskih rješenja." Kopija navedenog odgovora dostavljena je podnosiocima žalbe, koja je dana 08.07.2024. godine dostavila akt kojim se zahvaljuje na svemu učinjenome i navodi da je bespravno sagrađeni zid uklonjen. Na osnovu navedenoga može se zaključiti da su otklonjeni razlozi žalbe.
375	Ž-SA-08-1207/23	P-138/24	PREPORUKA Ministarstvo finansija Kantona Sarajevo treba razmotriti objavu dokumenta na svom website-u koji će sadržavati informacije o iznosu pravosnažnih sudskih presuda koje se odnose na budžet Kantona Sarajevo, kao i iznose koji se izdvajaju za isplatu istih kako po osnovu vansudskih nagodbi tako i izvršenja u skladu sa Zakonom o izvršnom postupku Federacije BiH i da o tome obavijesti Instituciju ombudsmena u roku od 30 dana od dana prijema ove preporuke.	19 - Uprava	Realizirana	DA	Dana 02.08.2024. godine Institucija ombudsmena zaprimila je odgovor Ministarstva finansija Kantona Sarajevo (u daljem tekstu: Ministarstvo) pod brojem: 08-01-04-3051/24 od dana 23.07.2024. godine u kojem je između ostalog navedeno da je na website-u Ministarstva objavljena Informacija o iznosu izvršenih potraživanja po osnovu izvršnih sudskih presuda koje se odnose na Budžet Kantona Sarajevo i Informacija o iznosu neizvršenih potraživanja po izvršnim sudskim presudama na dan 30.06.2024. godine. ... Ovom prilikom želimo naglasiti da smatramo naprijed navedenu preporuku realiziranom ali da Vi svakako i dalje možete ukoliko smatrate potrebnim kontaktirati nadležna skupštinska tijela, odnosno Komisiju za budžet i finansije Skupštine Kantona Sarajevo da ukažete na ovo konkretno pitanje.
376	Ž-SA-08-1208/23	P-138/24	PREPORUKA Ministarstvo finansija Kantona Sarajevo treba razmotriti objavu dokumenta na svom website-u koji će sadržavati informacije o iznosu pravosnažnih sudskih presuda koje se odnose na budžet Kantona Sarajevo, kao i iznose koji se izdvajaju za isplatu istih kako po osnovu vansudskih nagodbi tako i izvršenja u skladu sa Zakonom o izvršnom postupku Federacije BiH i da o tome obavijesti Instituciju ombudsmena u roku od 30 dana od dana prijema ove preporuke.	19 - Uprava	Realizirana	DA	Dana 02.08.2024. godine Institucija ombudsmena zaprimila je odgovor Ministarstva finansija Kantona Sarajevo (u daljem tekstu: Ministarstvo) pod brojem: 08-01-04-3051/24 od dana 23.07.2024. godine u kojem je između ostalog navedeno da je na website-u Ministarstva objavljena Informacija o iznosu izvršenih potraživanja po osnovu izvršnih sudskih presuda koje se odnose na Budžet Kantona Sarajevo i Informacija o iznosu neizvršenih potraživanja po izvršnim sudskim presudama na dan 30.06.2024. godine. ... Ovom prilikom želimo naglasiti da smatramo naprijed navedenu preporuku realiziranom ali da Vi svakako i dalje možete ukoliko smatrate potrebnim kontaktirati nadležna skupštinska tijela, odnosno Komisiju za budžet i finansije Skupštine Kantona Sarajevo da ukažete na ovo konkretno pitanje.
377	Ž-SA-08-1209/23	P-138/24	PREPORUKA Ministarstvo finansija Kantona Sarajevo treba razmotriti objavu dokumenta na svom website-u koji će sadržavati informacije o iznosu pravosnažnih sudskih presuda koje se odnose na budžet Kantona Sarajevo, kao i iznose koji se izdvajaju za isplatu istih kako po osnovu vansudskih nagodbi tako i izvršenja u skladu sa Zakonom o izvršnom postupku Federacije BiH i da o tome obavijesti Instituciju ombudsmena u roku od 30 dana od dana prijema ove preporuke.	19 - Uprava	Realizirana	DA	Dana 02.08.2024. godine Institucija ombudsmena zaprimila je odgovor Ministarstva finansija Kantona Sarajevo (u daljem tekstu: Ministarstvo) pod brojem: 08-01-04-3051/24 od dana 23.07.2024. godine u kojem je između ostalog navedeno da je na website-u Ministarstva objavljena Informacija o iznosu izvršenih potraživanja po osnovu izvršnih sudskih presuda koje se odnose na Budžet Kantona Sarajevo i Informacija o iznosu neizvršenih potraživanja po izvršnim sudskim presudama na dan 30.06.2024. godine. ... Ovom prilikom želimo naglasiti da smatramo naprijed navedenu preporuku realiziranom ali da Vi svakako i dalje možete ukoliko smatrate potrebnim kontaktirati nadležna skupštinska tijela, odnosno Komisiju za budžet i finansije Skupštine Kantona Sarajevo da ukažete na ovo konkretno pitanje.
378	Ž-BL-08-691/23	P-140/24	PREPORUKU Odjeljenju za inspeksijske poslove i komunalnu policiju 1. da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i da dostavi informaciju vezanu za status predmeta podnosioca žalbe.	19 - Uprava	Realizirana	DA	Institucija Ombudsmena za ljudska prava odlučila je da zatvori predmet po Vašoj žalbi izjavljenoj dana 09.11.2023. godine, a ovakva odluka je donesena iz sljedećih razloga: Instituciji Ombudsmena za ljudska prava obratili ste se žalbom, dana 09.11.2024. godine, a kao odgovorna strana označeno je Odjeljenje za inspeksijske poslove Grada Banja Luka. Dana 26.07.2024. godine, pozvani ste da dostavite komentar na Izjašnjenje na navode Vaše žalbe broj: 08-371-1211/2024 od 23.07.2024. godine, u roku od 15 dana od dana prijema dopisa.Pošto je ostavljeni rok za dostavljanje komentara protekao, Ombudsmeni ne mogu utvrditi da li ste još uvijek zainteresovani za dalje vođenje postupka, pa je donesena odluka kao u uvodu, u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 1. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine 104/11).

379	Ž-BR-08-108/23	P-194/24	- da bez odlaganja, shodno odredbama pozitivnih zakonskih propisa Federacije Bosne i Hercegovine, poduzme neophodne radnje i donese odluku po zahtjevu M.M. u predmetnoj pravnoj stvari. - da uspostavi saradnju sa Institucijom Ombudsmena Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje u vezi sa aktima institucije Ombudsmena. - da u roku od 15 (petnaest) dana od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmeane za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji iste.	19 - Uprava	Realizirana	DA	Postupajući po Preporuci Ombudsmena Bosne i Hercegovine Služba za prostorno uređenje, geodetske i imovinsko-pravne poslove Grada Gračanica dostavila je odgovor, broj predmeta:06-23-02885-2014, broj akta: 06SD-018 od 31.07. 2024.godine u kojem se navodi: „U vezi gore navedenog Služba za prostorno uređenje, geodetske i imovinsko pravne poslove Grada Gračanica napominje da je riješen zahtjev M.M. za izdavanje odobrenja za građenje za izgradnju ograde na zemljištu označenom sa k.č. broj: 1523 k.o. Orahovica Donja. Rješenje kojim se odbija zahtjev M.M. Služba je istoj dostavila. M.M. ima mogućnost izjavljivanja žalbe drugostepenom organu Ministarstvu prostornog uređenja i zaštite okolice Tuzlanskog kantona na isto rješenje u roku od 15 dana od dana prijema rješenja.“ U prilogu je dostavljeno i Rješenje broj: 06-23-02885-2014 od 19.07.2024.g. Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaključuju da u ovom momentu nema osnova za dalje postupanje u predmetnoj pravnoj stvari. Sažetak ove Preporuke je objavljen na zvaničnij internet stranici Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a Ombudsmeni Bosne i Hercegovine će istu uvrstiti i u svoj Izvještaj o rezultatima rada za 2024.godinu, koji će biti podnijet Predsjedništvu Bosne i Hercegovine, Predstavničkom domu i Domu naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine i Narodnoj skupštini Republike Srpske.
380	Ž-LI-08-93/24	P-209/24	P R E P O R U K U Službi za stambeno – komunalne poslove, obnovu i razvoj, geodetske, imovinsko-pravne poslove i katastar nekretnina Općine Glamoč 1. da bez odlaganja razmotri pravni I.D. za izdavanjem posjedovnog lista broj: 50 K.O. Odžak, te o istom odluči sukladno pozitivnim pravnim propisima i mišljenjem Ombudsmena Bosne i Hercegovine iznesenim u ovoj poruci; 2. da u roku od 10 (deset) dana obavijesti Ombudsmeane Bosne i Hercegovine o poduzetim aktivnostima na realizaciji ove Preporuke.	19 - Uprava	Realizirana	DA	Povodom upućene preporuke odgovorna strana je dostavila odgovor o realizaciji iz kojeg je vidljivo da je Služba postupila po preporuci Ombudsmena BiH, o čemu ste pravovremeno obaviješteni. Slijedom navedenog, Ombudsmeni BiH donose odluku o zatvaranju predmeta broj: Ž-LI-08-93/24, u skladu sa člankom 35, toč. 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine . Protiv ove odluke nije dopuštena žalba, u skladu sa člankom 22. Zakona.
381	Ž-LI-08-97/24	P-243/24	PREPORUKU Službi za obnovu, urbanizam, stambeno-komunalne i imovinsko-pravne poslove 1.Da odmah bez odlaganja odluči o zahtjevu podnosioca žalbe, u skladu sa nalazima iz ove preporuke; 2.Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	19 - Uprava	Realizirana	DA	Aktom broj: 05-26-6-UP-696/23, od dana 03.10.2024. godine, odgovorna strana dostavila je Ombudsmanu Bosne i Hercegovine izjašnjenje na izdatu preporuku iz kog proizilazi da je odlučila po zahtjevu podnosioca žalbe. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj:104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
382	Ž-LI-08-57/24	P-259/24	1. da bez odlaganja, sukladno pozitivnim zakonskim propisima, osigura i poduzme efektivne mjere u cilju obavljanja inspekciskog nadzora po prijavi pritužitelja, 2. da u dobroj vjeri učini dodatne napore i da u razumnom roku poduzme sve mjere iz svoje nadležnosti kako bi otklonilo povredu prava pritužitelja, a u skladu sa nalazima iz ove Preporuke, 3. da obavijesti Ombudsmane BiH o mjerama poduzetim u cilju realizacije Preporuke u roku od 30 dana.	19 - Uprava	Realizirana	DA	Dana 13.01.2025. zaprimljen odgovor Općine Drvar.
383	Ž-LI-08-104/24	P-295/24	P R E P O R U K U Ministarstvu poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Hercegbosanske županije □ Da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi suradnju sa Institucijom ombudsmena, na način propisan Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi traženo očitovanje, kako je to naprijed navedeno; □ Da u roku od 10 (deset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmane o načinu realizacije ove preporuke.	19 - Uprava	Realizirana	DA	Dana 21.11.2024. godine zaprimljen odgovor od Ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Hercegbosanske županije.
384	Ž-BL-08-477/24	P-297/24	PREPORUKU gradonačelniku grada Mostara 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke uspostavi saradnju sa Ombudsmeenom Bosne i Hercegovine u skladu sa članom 25. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	19 - Uprava	Realizirana	DA	Odgovorna strana dostavila je akt broj: 02-27-20920/24, od dana 20.11.2024. godine, koji predstavlja odgovor na izdatu preporuku. U istom se navodi da je u "Službenom glasniku grada Mostara" broj: 27, od dana 14.11.2024. godine objavljen Pravilnik o izmjeni Pravilnika o evidenciji nekretnina, iz čije sadržine proizilazi da je sporni član 5. Pravilnika izmijenjen i da glasi: "Određeni podaci iz Evidencije dostupni su javnosti u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Federacije Bosne i Hercegovine" br. 32/01, 48/11)." Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara, u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
385	Ž-SA-08-796/24	P-299/24	P R E P O R U K U ministru Ministarstva saobraćaja Kantona Sarajeva 1. Da prilikom odlučivanja o zahtjevima za slobodu pristupa informacija postupa u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosni i Hercegovini, u skladu sa Preporukom; 2. Da postupe shodno članu 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine po zahtjevu podnosioca žalbe za pristup informacijama od 26.05.2024. godine i i donesu rješenje o pristupu informacijama; 3. Da u roku od 30 dana obavijesti Ombudsmeane Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke;	19 - Uprava	Realizirana	DA	U konkretnom predmetu podnositelj žalbe navodi da je uputio zahtjev za slobodan pristup informacijama Ministarstvu saobraćaja Kantona Sarajeva, odnosno da je tražio informaciju po kojem zakonskom osnovu je zauzeto javno parking mjesto za potrebe izvođača radova. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su nakon provedenog istražnog postupka, shodno svojim ovlaštenjima, utvrđenim u članu 32. stav 4. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine uputili Preporuku broj P-299/24 od 02.12.2024. godine. Dana 30.01.2025. godine institucija Ombudsmena je zaprimila izjašnjenje Ministarstva broj: 04-23-409111/24 od 28.01.2025. godine iz kojeg proizilazi da je Ministarstvo postupilo po Preporuci Ombudsmena BiH, na način da je donijelo Rješenje broj: 04-23-40111/24 od 27.01.2025. godine, kojim se odobrava pristup informacijama podnosiocu žalbe.
386	Ž-BL-08-341/24	P-308/24	PREPORUKU direktoru Republičke uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove 1. Da poništi Rješenje broj: 21.02/127-7/24 od 25.10.2024. godine, kojim se podnosioc žalbe privremeno raspoređuje u Područnu jedinicu Bileća u periodu od 29.10.2024. godine do 28.12.2024. godine; 2. Da uzimajući u obzir nalaz i mišljenje ombudsmena ponovo razmotri odluku o izricanju disciplinske mjere „prestanak radnog odnosa“ podnosiocu žalbe, 3. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsmeane Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji. U skladu sa članom 33. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, ova preporuka se dostavlja i podnosiocu žalbe.	19 - Uprava	Realizirana	DA	Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimila je dana 26.12.2024. godine Odgovor Republičke uprave za geodetski i imovinsko pravne poslove broj: 21.01/052-323/24 od 25.12.2024. godine u kojem se, između ostalog, navodi: Rješavajući po žalbi Velibora Vitora na Rješenje direktora Republičke uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove broj 21.02/127-7/24 od 25.10.2024. godine, Odbor državne uprave za žalbe je dana 18.12.2024. godine donio Rješenje broj 32.02/127-87/24 kojim je poništeno pomenuto rješenje od 25.10.2024. godine, te je usvojen zahtjev podnosioca žalbe za naknadu troškova postupka na ime sastava žalbe i obavezana Uprava da punomoćniku žalioaca isplati iznos od 562,50 KM na ime troškova upravnog postupka. Rješavajući no žalbi Velibora Vitora na Rješenje direktora Republičke uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove broj 21.01/125-11/24 od 18.10.2024. godine, Odbor državne uprave za žalbe je dana 12.12.2024. godine donio Rješenje broj 32.02/127-94/24 kojim je poništena tačka 1. pomenutog rješenja direktora od 18.10.2024. godine, te je predmet vraćen prvostepenom organu na ponovni postupak i odlučivanje, dok je u preostalom dijelu rješenje ostalo neizmijenjeno. Takođe, odbačen je zahtjev podnosioca žalbe za naknadu troškova zastupanja u iznosu od 1.200,00 KM jer nisu ispunjeni uslovi za pokretanje postupka pred drugostepenim organom, kao i zahtjev podnosioca žalbe za naknadu troškova postupka na ime sastava žalbe u iznosu od 562,50 KM, kao neuredan.“ U konkretnom slučaju, označeni odgovorni organ Republička uprava za geodetski i imovinsko pravne poslove, postupila je po Preporuci Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te je donesena odluka kao u uvodu ovog Obavještenja u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).
387	Djelimično realizirana						

388	Ž-BL-08-401/23	P-43/24	P R E P O R U K U Službi za prostorno uređenje, geodetske i imovinsko-pravne poslove grada Gračanica, da odmah po prijemu preporuke odgovori na akte Ombudsmana upućene dana 13.07.2023, 17.10.2023. i 13.12.2023. godine.	19 - Uprava	Djelimično realizirana	DA	S obzirom da iz dostavljenog odgovora proizlazi da je o zahtjevu imenovanog za obnovu postupka odlučeno čime je preporuka Institucije ombudsmana djelimično ispoštovana, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11) zatvore predmet koji se vodi po žalbi Alibegović Muhidina. Podnosilac žalbe se može ponovo obratiti Instituciji ukoliko se pojave nove činjenice ili okolnosti u njegovom predmetu. Takođe, s obzirom da je u toku upravni postupak u vezi sa pomenutim izdatim odobrenjem za građenje, ombudsmeni ne vide opravdanost da pokreću postupak poništenja predmetnog rješenja. Pored navedenog, podnosilac žalbe se može ponovo obratiti Instituciji ombudsmen ukoliko drugostepeni organ ne donese odluku po njegovoj žalbi u zakonom predviđenom roku.
389	Ž-LI-08-15/24	P-133/24	P R E P O R U K U Službi za geodetske poslove, imovinsko-pravne poslove i katastar nekretnina • da odmah po prijemu ove preporuke, postupi po žalbi A.Č. na zaključak broj: 05/2-31-4-23/05 od 10.2.2023. godine sukladno odredbama Zakona u upravnom postupku; • da odmah po prijemu ove preporuke, postupi po žalbi A. Č. na zaključak broj: 05/2-31-4-24/05 od 10.2.2023. godine sukladno odredbama Zakona u upravnom postupku; • da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi suradnju sa Institucijom ombudsmena, na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to naprijed navedeno; • da u roku od 10 (deset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	19 - Uprava	Djelimično realizirana	DA	Služba je djelomično postupila po preporuci Ombudsmana BiH, točnije, uspostavila je suradnju sa Institucijom ombudsmena i postupila po žalbi Ante Čavara na zaključak broj: 05/2-31-4-24/05 od 10.2.2023. godine sukladno odredbama Zakona u upravnom postupku. Ombudsmanima BiH nije dostavljena informacija je li Služba postupila po žalbi Ante Čule na zaključak broj: 05/2-31-4-23/05 od 10.2.2023. godine sukladno odredbama Zakona u upravnom postupku, o čemu je obaviješten načelnik Općine Tomislavgrad. Obzirom da je preporuka Ombudsmana BiH djelomično prihvaćena, te da je o dijelu u kojem preporuka nije prihvaćena, u skladu sa člankom 32. stavak 2. Zakona obaviješten načelnik Općine Tomislavgrad, Ombudsmeni su odlučili zatvoriti predmet koji se vodi po Vašoj žalbi .
390	Ž-LI-08-17/24	P-133/24	P R E P O R U K U Službi za geodetske poslove, imovinsko-pravne poslove i katastar nekretnina • da odmah po prijemu ove preporuke, postupi po žalbi A.Č. na zaključak broj: 05/2-31-4-23/05 od 10.2.2023. godine sukladno odredbama Zakona u upravnom postupku; • da odmah po prijemu ove preporuke, postupi po žalbi A.Č. na zaključak broj: 05/2-31-4-24/05 od 10.2.2023. godine sukladno odredbama Zakona u upravnom postupku; • da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi suradnju sa Institucijom ombudsmena, na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to naprijed navedeno; • da u roku od 10 (deset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	19 - Uprava	Djelimično realizirana	DA	Služba je djelomično postupila po preporuci Ombudsmana BiH, točnije, uspostavila je suradnju sa Institucijom ombudsmena i postupila po žalbi Ante Čavara na zaključak broj: 05/2-31-4-24/05 od 10.2.2023. godine sukladno odredbama Zakona u upravnom postupku. Ombudsmanima BiH nije dostavljena informacija je li Služba postupila po žalbi Ante Čule na zaključak broj: 05/2-31-4-23/05 od 10.2.2023. godine sukladno odredbama Zakona u upravnom postupku, o čemu je obaviješten načelnik Općine Tomislavgrad. Ombudsmeni BiH su odlučili zatvoriti predmet koji se vodi po Vašoj žalbi . Protiv ove odluke nije dopuštena žalba, u skladu sa člankom 22. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
391	Ž-SA-08-321/23	P-174/24	PREPORUKU Načelniku općine i Urbanističko – građevinskom inspektoru Općine Banovići 1. Da poduzmu sve neophodne zakonom propisane mjere i aktivnosti kako bi se osiguralo postupanje Službe za inspekcijske poslove Općine Banovići u skladu sa odredbama Zakona o organizaciji organa uprave u Federaciji BiH i odredbama Zakona o prostornom uređenju Tuzlanskog kantona pri izvršenju Rješenja, br: 07-19-2071/23 od 17.10.2023. godine, a naročito pazeci na zakonom propisane rokove za izvršenje rješenja;	19 - Uprava	Djelimično realizirana	DA	Shodno naprijed navedenom, a s obzirom da su Ombudsmeni Bosne i Hercegovine poduzetim radnjama u konkretnom predmetu iscrpili sve mjere i aktivnosti koje mogu poduzimati u skladu sa nadležnostima propisanim Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine , te da je nadležni organ postupio po Preporuci broj: P-174/24 od 18.06.2024. godine odnosno dostavio tražene informacije, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili da nema osnova za daljim postupanjem po žalbi, zbog čega se predmet ovom odlukom zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
392	Ostvarena saradnja						
393	Ž-SA-05-46/19	P-195/24	PREPORUKA Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine treba razmotriti održavanje sastanka na temu repatrijacije državljana Bosne i Hercegovine iz zona sukoba Sirije i Iraka sa partnerima u tom procesu u svrhu iznalaženja načina na koji bi se taj proces mogao ubrzati. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine:	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	12.09. 2024. zaprimljen odgovor Ministarstva sigurnosti BiH. 11.02.2025 odgovor Ministarstvo sigurnosti
394	Ž-BR-08-325/23	P-220/24	1. Gradonačelniku Grada Gračanica: - da bez odlaganja preispita postupanje nadležnih službi u predmetnoj pravnoj stvari. 2. Gradu Gračanica, Službi za prostorno uređenje, geodetske i imovinsko-pravne poslove: - Da u skladu sa pozitivnim zakonskim propisima postupi po Presudi Kantonalnog suda u Tuzli broj: 03 0 U 023978 23 U od 29.05.2024.godine, uvažavajući pravna stajališta iznesena u istoj. 3. Gradu Gračanica Službi za inspekcijske poslove- Inspektoratu - Da poduzme sve mjere i radnje iz okvira svoje nadležnosti kako bi se u predmetnoj pravnoj stvari iz okvira svoje nadležnosti kako bi se u predmetnoj pravnoj stvari osiguralo blagovremeno, efikasno i zakonito postupanje. 4. Gradskom vijeću Grada Gračanica: - Da u ukviru svoje nadležnosti razmotri obraćanja žalitelja Memić Hajdara 5. Svima naprijed naslovljenim da u roku od 15 dana, od dana prijema ove preporuke izvijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja iste.	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	Dana 26.12.2024. godine, zaprimljen je odgovor Gradonačelnika Grada Gračanica, broj: 02-19-00078/2-2024 od 19.12.2024. godine.
395	Ž-SA-08-581/24	P-256/24	P R E P O R U K U Direktoratu Agencije za javne nabavke Bosne i Hercegovine 1. Da, imajući u vidu navode izražene u Preporuci, svoje postupanje vrate u pravni okvir, a u cilju osiguranja temeljnije primjene Zakona o javnim nabavkama, te poduzme sve zakonom propisne aktivnosti i mjere kako bi se u budućim postupanjima, osigurala jednaka primjena propisa, omogućilo pravovremeno i efikasno provođenje postupaka, a onemogućila svaka zloupotreba prava stranaka; 2. Da, u skladu sa svojim nadležnostima, donesu mišljenje kojim će se odlučiti o pitanju da li Javna ustanova "Reumal" Fojnica podpada pod definiciju ugovornog organa, na način da cijeni sve činjenice ponasob koje upućuju na ispunjavanje zakonskih uslova, a posebno postojanje industrijskog ili komercijalnog karaktera ustanove, a u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama, te da u skladu sa nalazima upute žalitelja u cilju zakonitog postupanja; 3. Da, odmah po prijemu ove Preporuke, poduzme odgovarajuće aktivnosti na razmatranju i donošenju akta shodno uputama iznesenim u Rješenju Upravnog inspektorata Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine broj: UP 10-07-12-1084-5/24 od 17.07.2024. godine; 4. Da u roku od 30 dana, u skladu sa članom 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama na realizaciji ove Preporuke.	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	Dana 24.02.2025. godine zaprimljen odgovor Agencije za javne nabavke BiH.

396	Ž-SA-08-888/24	P-287/24	P R E P O R U K U Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine 1. Da, u okviru svojih ovlaštenja i mogućnosti, preduzmu sve mjere i aktivnosti kako bi se omogućila rekonstrukcija i obnova ratom uništene i porušene stambene jedinice; 2. Da, prilikom dodjele sredstava za obnovu i rekonstrukciju stambenih jedinica u cilju povratka, poštuju procedure propisane zakonskim i podzakonskim propisima uvažavajući stvarno činjenično stanje na području općine u skladu sa nalazima iz ove Preporuke; 3. Da u roku od 30 dana, u skladu sa članom 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove Preporuke. U skladu sa članom 33. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, ova Preporuka se dostavlja i podnosiocu žalbe.	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	Dana 27.12.2024. godine zaprimljen odgovor Ministarstvua za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine.
397	Ž-SA-08-890/24	P-287/24	P R E P O R U K U Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine 1. Da, u okviru svojih ovlaštenja i mogućnosti, preduzmu sve mjere i aktivnosti kako bi se omogućila rekonstrukcija i obnova ratom uništene i porušene stambene jedinice; 2. Da, prilikom dodjele sredstava za obnovu i rekonstrukciju stambenih jedinica u cilju povratka, poštuju procedure propisane zakonskim i podzakonskim propisima uvažavajući stvarno činjenično stanje na području općine u skladu sa nalazima iz ove Preporuke; 3. Da u roku od 30 dana, u skladu sa članom 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove Preporuke. U skladu sa članom 33. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, ova Preporuka se dostavlja i podnosiocu žalbe.	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	Dana 19.12.2024. godine zaprimljen Odgovor Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine.
398	Ž-SA-08-911/23	P-302/24	P R E P O R U K U Općini Centar Sarajeva, Službi za urbanizam 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi suradnju sa Institucijom ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje. Rok za realizaciju preporuke: odmah	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	DANA 04.12.2024. GODINE ZAPRIMLJEN ODGOVOR OPĆINE CENTAR, SLUŽBE ZA PROSTORNO UREĐENJE I INVESTICIJE.
399	Nije realizirana						
400	Ž-BL-08-594/23	P-9/24	PREPORUKU -Da, u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama, odgovori na zahtjev podnosioca žalbe od 11.05.2022. godine, uvažavajući izneseno mišljenje ombudsmena u navedenoj preporuci -Da u skladu sa svojim nadležnostima i obavezama učine dodatne napore na ostvarivanju prava podnosioca žalbe koja su mu zagarantovana Ustavom Bosne i Hercegovine, odnosno da mu se obezbijedi dodjela traktora po navedenim javnim pozivima, posebno imajući u vidu navode iz Preporuke te da se radi o licu starije životne dobi -Da Ombudsmane obavijeste o načinu realizacije ove Preporuke, u roku od 60 dana od dana prijema Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka;	19 - Uprava	Nije realizirana	DA	Federalno ministarstvo raseljenih lica i izbjeglica je u dostavljenom odgovoru od 26.03.2024. godine, navelo da na osnovu Konačne odluke o izboru potencijalnih korisnika i Procedura za izbor korisnika pomoći iz programa održivog povratka, aplikant Kovačević Blagoje, nema dovoljno bodova za konačnu realizaciju podnesene aplikacije za nabavku traktora. Uvažavajući dostavljenu Preporuku, ministarstvo nije u mogućnosti istu pozitivno riješiti. S obzirom da je izdavanjem preporuke preduzeto sve iz nadležnosti Institucije ombudsmena u navedenom predmetu te da iz dostavljenog odgovora proizlazi da preporuka ombudsmena nije ispoštovana, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. stav 8. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11) zatvore predmet koji se vodi po žalbi Kovačević Blagoja a podnosilac žalbe se može ponovo obratiti Instituciji ukoliko se pojave nove činjenice ili okolnosti u njegovom predmetu.
401	Ž-BL-08-770/23	P-40/24	1. Da odmah po dobijanju ove preporuke uspostavi suradnju sa Ombudsmenom Bosne i Hercegovine u skladu sa članom 25. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje 2. Da na podneseni zahtjev za pristup informacijama podnosioca žalbe od dana 24.10.2023. godine odgovori u skladu sa članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine 3. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	19 - Uprava	Nije realizirana	DA	Budući da Fond nije dostavio traženo obavještenje u roku koji mu je preporukom određen, ombudsmeni su o okolnostima izdavanja preporuke u konkretnom slučaju upoznali Vladu USK, u skladu sa članom 32. stav 2. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" br. 32/00, 19/02, 35/04, 32/06, 61/23). Aktom Fonda broj: 01-11-1513-8/23, od dana 17.05.2024. godine, dostavljen je odgovor na izdatu preporuku u kome se navodi da je po izdatoj preporuci postupljeno a podnositeljci žalbe dostavljen odgovor. U prilogu akta dostavljena je i kopija odgovora Fonda broj: 01-11-1513-7/23, od dana 17.05.2024. godine upućenog podnositeljci žalbe. Uvidom u sadržinu akta broj: 01-11-1513-7/23, od dana 17.05.2024. godine, utvrđeno je da dostavljeni odgovor Fonda nije u skladu sa članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine, te se izdata preporuka smatra neispoštovanom. Imajući u vidu činjenicu da su na ovaj način isprljene mogućnosti za daljim vođenjem postupka istraživanja propisane Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" br. 32/00, 19/02, 35/04, 32/06, 61/23), predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11).
402	Ž-BL-08-733/23	P-90/24	PREPORUKU -Da u skladu sa svojim nadležnostima i obavezama učine dodatne napore na ostvarivanju prava na imovinu/prava na dom podnositeljce žalbe koja su joj zagarantovana Ustavom Bosne i Hercegovine, imajući u vidu navode iz Preporuke -Da Ombudsmane obavijeste o načinu realizacije ove Preporuke, u roku od 60 dana od dana prijema Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka;	19 - Uprava	Nije realizirana	DA	Odjeljenje za stambeno-komunalne poslove grada Derвента je u odgovoru od 21.05.2024. godine, navelo da u skladu sa članom 19. stav 2. Zakona o prestanku primjene zakona o korišćenju napuštene imovine („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 16/10), precizno i nedvosmisleno propisuje da ukoliko nosilac stanarskog prava ne podnese zahtjev u zakonom propisanom roku, stanarsko pravo mu prestaje...S obzirom da je veliki broj lica u Bosni i Hercegovini izgubio stanarsko pravo neblagovremenim podnošenjem zahtjeva za povrat stanarskog prava, pravljenje izuzetka u ovom slučaju, predstavljalo bi ne samo grubo kršenje zakona, nego i diskriminaciju svih ostalih lica, koji su u istoj situaciji kao imenovana. Dalje se navodi da iz navedenih razloga nisu u mogućnosti postupiti po Preporuci, u smislu dodjele u zakup i otkup stana Knežević Radoljke, a sve iz razloga navedenim u Zakonu o prestanku primjene zakona o korišćenju napuštene imovine. Što se tiče preporuke da se učine dodatni naponi na ostvarivanju prava na imovinu/prava na dom podnositeljce žalbe, navodi se da ukoliko u narednom periodu bude organizovan Javni poziv za dodjelu stambenih jedinica ili određen vid pomoći licima iz određenih kategorija, kojoj bi Knežević Radoljka mogla pripadati, isključujući pravo po osnovu svojstva nosioca stanarskog prava na stanu u sastavu ratom uništene zgrade, svakako će se imati u vidu da se imenovanoj omogućiti eventualno ostvarivanje prava. Navedeni odgovor je upućen podnositeljci žalbe dana 03.07.2024. godine. S obzirom da je izdavanjem preporuke preduzeto sve iz nadležnosti Institucije ombudsmena u navedenom predmetu te da iz dostavljenog odgovora proizlazi da preporuka ombudsmena nije ispoštovana, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. stav 8. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11) zatvore predmet koji se vodi po žalbi Knežević Radoljke a podnositeljca žalbe se može ponovo obratiti Instituciji ukoliko se pojave nove činjenice ili okolnosti u njenom predmetu.

403	Ž-SA-08-800/22	P-94/24	PREPORUKU 1. da odmah po prijemu ove preporuke Općinsko vijeće općine Bugojno uspostavi saradnju sa Ombudsmenima Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno; 2. da Općinsko vijeće općine Bugojno poništi odluku /saglasnost za davanjem koncesije društvu "Kvatro" d.o.o., da građanima mjesne zajednice Poriče omogući učešće u javnoj raspravi u vezi sa predmetom interesovanja ove mjesne zajednice na način i po procedurama kako je to propisano Zakonom o principima lokalne samouprave i Statuta općine Bugojno; 3. Ministarstvu privrede Srednjobosanskog kantona, da u skladu sa principima vladavine prava poduzme neophodne aktivnosti u okončanju postupka u predmetu dodjele koncesije konkretnom pravnom subjektu imajući u vidu činjenice navedene u zaključku Ombudsmena Bosne i Hercegovine. 4. da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	19 - Uprava	Nije realizirana	NE	Imajući u vidu sadržaj žalbenih navoda u predmetu žalbe, postupanje institucije Ombudsmena, činjenicu da su u predmetu donesene dvije preporuke koje do danas tj. 12.06.2024. godine nisu ispoštovane, niti je zaprimljen odgovor osnovom donesenih preporuka, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine obavještavaju Općinsko vijeće Općine Bugojno, Vladu i Skupštinu Srednjobosanskog kantona o neizvršenju preporuka P-39/23 i P-94/24 od strane Općinskog vijeća Općine Bugojno i Ministarstva privrede Srednjobosanskog kantona. Podnosiitelji žalbe se informiraju da će ovaj predmet biti izvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti institucije Ombudsmena za ljudska prava BiH za 2024.g., kao primjer nesaradnje sa institucijom Ombudsmena
404	Ž-BL-08-788/23	P-111/24	PREPORUKU šefu Službe za komunalne djelatnosti, vode, zaštitu okoliša i inspeksijske poslove grada Bosanska Krupa 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke preduzme neophodne radnje i mjere u pogledu sankcionisanja lica koja su izvodila predmetne radove, kao i prema službenicima koji su napravili propuste u vođenju odgovarajućih evidencija 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	19 - Uprava	Nije realizirana	DA	Aktom gradonačelnika grada Bosanska Krupa broj: 05-19-8549-3/23, od dana 20.05.2024. godine, dostavljen je odgovor na preporuku u kome se navode razlozi usljed kojih nije moguće istu realizovati. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 5. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11). Izdata preporuka smatra se neispoštovanom i kao takva biće uvrštena u Godišnji izvještaj o aktivnostima Ombudsmena Bosne i Hercegovine za 2024. godinu.
405	Ž-SA-08-1081/23	P-119/24	P R E P O R U K U Predsjedavajućem Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika Bosne i Hercegovine 1. Da, po prijemu ove Preporuke, bez odlaganja, preduzme odgovarajuće aktivnosti i mjere kako bi se uspostavila saradnju sa Ombudsmenima Bosne i Hercegovine; 2. Da, imajući u vidu navode iz Preporuke, a sve u cilju zaštite prava građana, kao i pravilnog i zakonitog postupanja svih relevantnih organa u konkretnom predmetu, provedu radnje i aktivnosti u skladu sa svojim nadležnostima, te nalaze i donesene odluke dostave Instituciji Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine; 3. Da, u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	19 - Uprava	Nije realizirana	NE	Kako u naznačenom roku Institucija nije zaprimila izjašnjenje Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika Bosne i Hercegovine u vezi sa realizacijom Preporuke broj: P-119/24 od 17.04.2024. godine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su dana 20.06.2024. godine, te dana 24.07.2024. godine uputili urgencije za realizaciju Preporuke. Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika Bosne i Hercegovine do dana sačinjavanja ovog akta nije dostavila očitovanje. Shodno naprijed navedenom, o nerealizaciji Preporuke obavještavamo Vas u smislu člana 32. stav 2. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine . Predmet će biti izvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije za 2024. godinu.
406	Ž-SA-08-1212/23	P-157/24	PREPORUKU Načelniku Općine Iliđa i Urbanističko – građevinskom inspektoru Općine Iliđa 1. Da poduzmu sve neophodne zakonom propisane mjere i aktivnosti kako bi se osiguralo postupanje Službe za inspeksijski nadzor Općine Iliđa u skladu sa odredbama Zakona o organizaciji organa uprave u Federaciji BiH i odredbama Zakona o prostornom uređenju Kantona Sarajevo pri izvršenju Rješenje broj 15-19-2295/21 od 07.06.2021. godine; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o načinu realizacije iste.	19 - Uprava	Nije realizirana	DA	Slijedom prethodno navedenog odgovora, u skladu sa članom 32 stav (2) Zakona o ombudsmenu za ljudskaprava Bosne i Hercegovine a u svrhu poduzimanja adekvatnih mjera i aktivnosti kako bi se preporuka Ombudsmena P-157/23 od 10.06.2023. godine ispoštovala, aktom od 16.09.2024. godine je na konkretan predmet ukazano i predsjedavajućem Općinskog vijeća Općine Iliđa. Slijedom svega navedenog, a u skladu sa članom 35 stav 8 Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine , predmet registrovan pod brojem Ž-SA-08-1212/23 se zatvara. Protiv ove odluke ne može se podnositi žalba u skladu sa članom 22 Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine .
407	Ž-SA-08-142/24	P-169/24	P R E P O R U K U Službi za komunalne poslove i infrastrukturu Općine Iliđa • da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine a kako je to naprijed navedeno; • da najkasnije u roku od 15 (petnaest) dana, dostavi Instituciji ombudsmena traženo izjašnjenje, informacije i relevantnu dokumentaciju.	19 - Uprava	Nije realizirana	NE	U navednoj preporuci je ukazano da Služba za komunalne poslove i infrastrukturu Općine Iliđa u konkretnom slučaju nije postupila u skladu sa odredbama Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine tako što je ignorisala akte Institucije ombudsmena i da se može smatrati da je u konkretnom slučaju nastupila povreda prava podnosiitelja žalbe u pravnoj situaciji kada nadležni organ nije postupao po zahtjevima Institucije ombudsmena i dostavio traženo izjašnjenje i informacije. Aktom Institucije ombudsmena od 02.09.2024. godine je urgirano za dostavljanje odgovora ne prethodno navedenu preporuku, ali odgovor na preporuku broj P-169/24 od 01.07.2024. godine nije zaprimljen do dana sačinjavanja ovog akta. Slijedom prethodno navedenog odgovora, u skladu sa članom 32 stav (2) Zakona o ombudsmenu za ljudskaprava Bosne i Hercegovine a u svrhu poduzimanja adekvatnih mjera i aktivnosti kako bi se preporuka Ombudsmena P-169/23 od 01.07.2024. godine ispoštovala, aktom od 30.10.2024. godine je na konkretan predmet ukazano i predsjedavajućem Općinskog vijeća Općine Iliđa.
408	Ž-LI-08-31/24	P-200/24	PREPORUKU Službi za geodetske, imovinsko-pravne poslove i katastar nekretnina 1. da odmah po dobijanju ove preporuke, hitno postupi po aktima Federalne uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove broj:07-27-8-612/2024, od dana 15.04.2024. godine i od dana 04.06.2024.godine, kako bi ista mogla postupati po žalbi podnosioca radi čutanja administracije od dana 20.03.2024. godine; 2. da najkasnije u roku od 15 (petnaest) dana obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o načinu realizacije ove preporuke. Federalnoj upravi za geodetske i imovinsko-pravne poslove 1. da odmah po prijemu ove preporuke, postupi u skladu sa čl. 243. st. 2. Zakona o upravnom postupku FBiH; 2. da najkasnije u roku od 15 (petnaest) dana obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o načinu realizacije ove preporuke.	19 - Uprava	Nije realizirana	DA	Kako navedena preporuka nije ispoštovana u ostavljenom roku, dana 09.09.2024. godine, Ombudsmen Bosne i Hercegovine o istom je obavijestio neposredno više organe, načelnika Općine Tomislavgrad i premijera Vlade Federacije BiH. Aktom broj: 01-26-586-1/24/24, od dana 09.10.2024. godine, Ured premijera Vlade Federacije BiH, na izdatu preporuku, dostavio je odgovor Federalne uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove broj:07-27-8-612/2024 od dana 02.10.2024. godine, u kome se, između ostalog, navodi:„bez obzira na više urgencija i Preporuku koju je izdala Institucija ombudsmena BiH, Služba za geodetske poslove, imovinsko-pravne poslove i katastar nekretnina Općine Tomislavgrad kao nadležni prvostupajnski organ niti se po toj žalbi očitovala, niti nam je dostavila pripadajuće spise predmeta i provela one procesne radnje koje smo od te službe zahtijevali da ih provede, tako da ova Uprava kao drugostupajnski organ još uvijek nema osnovnih uvjeta za odlučivanje o osnovanosti žalbe zbog šutnje administracije. Ova uprava će o podesenoj žalbi odlučiti čim prvostupajnski organ dostavi traženo očitovanje i pripadajuće spise predmeta...". Imajući u vidu da su izdavanjem preporuke iscrpljene mogućnosti koje Ombudsmen Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11). Izdata preporuka smatra se neispoštovanom i kao takva biće uvrštena u Godišnji izvještaj o aktivnostima Ombudsmena Bosne i Hercegovine za 2024. godinu.
409	Ž-BL-08-486/23	P-189/24	P R E P O R U K U Službi za upravu, društvene djelatnosti i zajedničke poslove općine Velika Kladuša 1. Da vodena interisima građana i kroz primjenu opštih pravila upravnog postupka preduzme mjere iz svoje nadležnosti kako bi se izbjegli propusti u postupanju po sličnim zahtjevima; 2. Da u roku od 30 dana obavijeste Instituciju Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o provođenju ove Preporuke.	19 - Uprava	Nije realizirana	NE	Izdavanjem Preporuke i Urgencije višem organu povodom Preporuke Ombudsmena iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsmen Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, a izdata Preporuka smatra se neispoštovanom. S obzirom na sve navedeno, donesena je odluka kao u uvodu ovog Obavještenja u skladu sa članom 35 stav 8 Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).

410	Ž-SA-08-206/24	P-205/24	P R E P O R U K U Direktoru JP Autoceste Federacije Bosne i Hercegovine • Da, u toku postupka eksproprijacije predmetnih nekretnina i utvrđivanja naknade JP Šumsko privredno društvo Zeničko-dobojskog kantona, a koje se odnose na Rasadnik Lugovi, Žepče, poduzmu mjere i aktivnosti na iznalaženju rješenja predmetne stvari, a uvažavajući stav Ombudsmana Bosne i Hercegovine izražen u ovoj Preporuci; • Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmane Bosne i Hercegovine o aktivnostima usmjerenim na realizaciji Preporuke;	19 - Uprava	Nije realizirana	DA	JP Autoceste Federacije Bosne i Hercegovine dostavile su Instituciji Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine Odgovor broj: 02-02.1.3-7587-55/23 od 23.09.2024. godine kojim se navodi:„...Obavještavamo vas da je dana 18.07.2024.god. Služba za graditeljstvo i prostorno uređenje Općine Žepče donijela Rješenje o eksproprijaciji broj 03- 27-2-3032/21 od 18.07.2024 god. koje je postalo pravosnažno. Tačkom 5. predmetnog rješenja utvrđeno je da pravo na naknadu za eksproprisane nekretnine pripada nositelju prava korištenja/stvarnog prava korištenja- Javnom preduzeću Šumsko privredno društvo Zeničko- dobojskog kantona d.o.o. Zavidovići. Iz obrazloženja predmetnog rješenja jasno je da je nadležni organ smatrao da se u konkretnom slučaju prije mogu primijeniti odredbe gore navedenog člana zakona, nego odredba člana 9. Zakona o autocesti na koridoru Vc, jer su nekretnine predviđene za eksproprijaciju, a u državnom su vlasništvu date na korištenje javnom preduzeću, u ovom slučaju JP ŠPD ZDK d.o.o. Zavidovići, što je članom 26. Zakona o autocesti na koridoru Vc, striktno definisano. Osim toga rješenje o eksproprijaciji sadrži pouku o pravnom lijeku, gdje se navodi da je protiv istog dopuštena žalba, sa rokom za predaju od 15 dana. Javno preduzeće Šumsko privredno društvo Zeničko-dobojskog kantona d.o.o. Zavidovići u tom roku nije izjavilo žalbu, te shodno tome smatramo da njima nije sporna primjena odredbe koja se odnosi na naknadu za izvršena ulaganja na predmetnim nekretninama. Osim toga, obavještavamo vas da smo u skladu sa čl. 60 st 1. Zakona o eksproprijaciji FBiH zatražili što hitnije određivanje termina usmene rasprave za sporazumno određivanje naknade.“ Imajući u vidu naprijed navedeno, da su Ombudsmani Bosne i Hercegovine poduzetim radnjama u konkretnom predmetu iscrpili sve mjere i aktivnosti koje mogu poduzimati u skladu sa nadležnostima propisanim Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine , Ombudsmani Bosne i Hercegovine su odlučili da nema osnova za daljim postupanjem po žalbi, zbog čega se predmet ovom odlukom zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Ombudsmani Bosne i Hercegovine napominju da će Obavijest o nerealizaciji Preporuke Ombudsmana Bosne i Hercegovine broj P-205/24 od 24.07.2024. godine bit upućena Vladi Federacije Bosne i Hercegovine. Predmet će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije za 2024. godinu.
411	Ž-LI-08-98/24	P-244/24	PREPORUKU Ministarstvu gospodarstva Kantona 10 1.Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, uspostavi saradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 23. i članom 25. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmanu Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje 2.Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	19 - Uprava	Nije realizirana	NE	Obzirom da navedena preporuka nije ispoštovana u ostavljenom roku, dana 15.10.2024. godine, Ombudsmen Bosne i Hercegovine o istom je obavijestio neposredno viši organ, predsjednika Vlade Kantona 10. Imajući u vidu da su izdavanjem preporuke iscrpljene mogućnosti koje Ombudsmen Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11). Izdata preporuka smatra se neispoštovanom i kao takva biće uvrštena u Godišnji izvještaj o aktivnostima Ombudsmana Bosne i Hercegovine za 2024. godinu.
412	Ž-SA-08-416/24	P-236/24	P R E P O R U K U gradonačelniku Grada Tuzla 1.Da, u okviru svojih nadležnosti poduzme sve mjere i aktivnosti kako bi Služba za prostorno uređenje i zaštitu okoline Grada Tuzla bez odgađanja poduzela efikasne radnje na okončanju postupka koji se vodi po zahtjevu za izdavanje urbanističke saglasnosti u vezi sa mezarjem „Buković“ Tuzla; 2.Da, u okviru svojih nadležnosti poduzme sve mjere i aktivnosti kako bi Služba za inspekcijske poslove Grada Tuzla okončala postupak koji se vodi pred istom a u vezi sa predmetnom pravnom stvari; 3.Da u roku od 30 dana obavijesti Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke i dostavi odluku donesenu u skladu sa ovom Preporukom.	19 - Uprava	Nije realizirana	DA	Uzimajući u obzir naprijed izneseno, Ombudsmani Bosne i Hercegovine, shodno odredbama člana 32. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine vas pozivaju da, sukladno svojim ovlaštenjima, poduzmete sve što je neophodno da se Preporuka Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine u cijelosti ispoštuje. Ombudsmani Bosne i Hercegovine će predmetnu pravnu stvar uvrstiti u svoj Izvještaj o rezultatima rada za 2024. godinu, koji će biti podnijet Predsjedništvu Bosne i Hercegovine, Predstavničkom domu i Domu naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine i Narodnoj skupštini Republike Srpske.
413	Ž-SA-08-440/24	P-257/24	1. Da, Ministarstvo građenja i prostornog uređenja Hercegovačko-neretvanskog kantona, kao drugostepeni organ, u zakonskom roku, bez odgađanja, poduzme efikasne mjere i radnje na donošenju odluke kojim će se meritorno odlučiti po izjavljenoj žalbi žaliteljice od 31.07.2024. godine; 2. Da u roku od 30 dana obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim na realizaciji Preporuke i dostavi odluku donesenu u skladu sa ovom Preporukom;	19 - Uprava	Nije realizirana	DA	Pri tome napominjemo da je žalba M.S.Đ. od 31.7.2024. godine, zajedno sa spisom predmeta, zaprimljena u Ministarstvu građenja i prostornog uređenja dana 26.8.2024. godine, a drugostepeno rješenje kojim je žalba žaliteljice uvažena, poništeno prvostepeno rješenje i predmet vraćen prvostepenom organu na ponovni postupak, doneseno dana 01.10.2024. godine, tj. prije nego što je Vaša Preporuka zaprimljena u Ministarstvu, te ne smatramo da je došlo do odgađanja odlučivanja po navedenoj žalbi...“ Shodno navedenom, Ombudsmani Bosne i Hercegovine su odlučili da nema osnova za daljim postupanjem po žalbi žaliteljice, zbog čega se predmet ovom odlukom zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Ombudsmani Bosne i Hercegovine su u konkretnom predmetu utvrdili osnovanost žalbenih navoda, te navedena Preporuka predstavlja mišljenje Ombudsmana Bosne i Hercegovine u vezi sa konkretnom pravnom stvari.
414	Nema odgovora						
415	Ž-BR-08-14/24	P-63/24	1. da sukladno pozitivnim zakonskim propisima Republike Srpske poduzmu mjere iz okvira svoje nadležnosti vezano za navedenu predmetnu pravnu stvar; 2. da u roku od 30 (trideset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	19 - Uprava	Nema odgovora	NE	Do današnjeg dana nije dostavljen odgovor na upućenu preporuku.
416	Ž-LI-08-26/24	P-260/24	P R E P O R U K U Predsjedatelju Skupštine Hercegbosanske županije • da inicira stavljanje na dnevni red sjednice Skupštine Hercegbosanske županije zahtjeva I. D. za autentičnim tumačenjem članka 119. stavak 1. Zakona o poljoprivrednom zemljištu Hercegbosanske županije u skladu sa člankom 11. točka d) Poslovnika o radu Skupštine Hercegbosanske županije, • da u roku od 10 (deset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmane BiH o načinu realizacije ove preporuke.	19 - Uprava	Nema odgovora	NE	Do današnjeg dana nije dostavljen odgovor na upućenu preporuku.
417	Ž-BR-08-89/24	P-293/24	Direkciji za izgradnju d.o.o. Tuzla 1. Da odmah, po prijemu ove preporuke, uspostavi suradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo očitovanje, kako je to navedeno u aktima od 28. 5. 2024.g., 5. 8. 2024. g. i 25. 9. 2024. godine. 2. Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	19 - Uprava	Nema odgovora	NE	Do današnjeg dana nije dostavljen odgovor na upućenu preporuku.
418	Ž-SA-08-1140/23	P-298/24	PREPORUKA Federalno ministarstvo pravde treba razmotriti donošenje podzakonskog akta kojim bi se uredila primjena člana 155. Zakona o izvršenju krivičnih sankcija u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine" brojevi: 44/98, 42/99, 12/09, 42/11 i 39/24) i o tome obavijestiti Instituciju ombudsmana u roku od 30 dana od dana prijema ove preporuke.	19 - Uprava	Nema odgovora	NE	Do današnjeg dana nije dostavljen odgovor na upućenu preporuku.

419	Ž-SA-08-1224/22	P-314/24	PREPORUKU Načelniku općine i Urbanističko – građevinskom inspektoru Općine Novi Grad Sarajevo 1. Da poduzmu sve neophodne zakonom propisane mjere i aktivnosti kako bi se osiguralo postupanje Službe za inspeksijske poslove Općine Novi Grad Sarajevo u skladu sa odredbama Zakona o organizaciji organa uprave u Federaciji BiH i odredbama Zakona o prostornom uređenju Kantona Sarajevo pri izvršenju Rješenja broj: 02/11-23-3552/18 GB od 21.05.2018., godine, a naročito pazeći na zakonom propisane rokove za izvršenje rješenja; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine o načinu realizacije iste.	19 - Uprava	Nema odgovora	NE	Do današnjeg dana nije dostavljen odgovor na upućenu preporuku.
420	Ž-BL-08-558/24	P-330/24	PREPORUKU gradonačelniku Grada Banja Luka 1. Da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmana, na način propisan Zakonom o ombudsмену za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to naprijed navedeno; 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	19 - Uprava	Nema odgovora	NE	Do današnjeg dana nije dostavljen odgovor na upućenu preporuku.
421	Ž-SA-08-350/23	P-338/24	1. Da poduzmu sve neophodne zakonom propisane mjere i aktivnosti kako bi se riješilo stambeno pitanje Š.S., a u skladu sa zaključkom i mišljenjem Ombudsmana; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine o načinu realizacije iste.	19 - Uprava	Nema odgovora	NE	Do današnjeg dana nije dostavljen odgovor na upućenu preporuku.
422	Ž-BL-08-460/24	P-348/24	P R E P O R U K U 1. Odjeljenju za prostorno uređenje grada Banjaluka da odmah po prijemu preporuke preduzme sve mjere iz svoje nadležnosti u cilju postupanja po rješenju Ministarstva za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju Republike Srpske, broj: 15.3.1-361-149/24 od 14.05.2024. godine, u skladu sa Zakonom o opštem upravnom postupku kao i iznesenim mišljenjem ombudsmena Bosne i Hercegovine 2. Da obavijesti Ombudsmane, u roku od 30 dana, računajući od dana prijema ove preporuke o preduzetim radnjama u cilju realizacije preporuke	19 - Uprava	Nema odgovora	NE	Do današnjeg dana nije dostavljen odgovor na upućenu preporuku.
423	UKUPNO	-		19 - Uprava			
424	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
425	46	50	16	3	5	14	8
426	POVREDA PRAVA :	20 - Ratne štete					
427	Realizirana						
428	Ž-BL-05-680/23	P-20/24	PREPORUKU Federalnom ministarstvu raseljenih osoba i izbjeglica 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja uspostavi saradnju sa Ombudsmenom Bosne i Hercegovine na način propisan članom 25. Zakona o ombudsмену Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje; Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	20 - Ratne štete	Realizirana	DA	Aktom broj: 10-32-201-1/24 od 13.02.2024. godine, Ministarstvo je dostavilo sljedeće informacije: „...Uvidom u bazu podataka Javnog poziva iz 2021. godine za obnovu i rekonstrukciju stambenih objekata povratnika i raseljenih osoba, B. G. se nalazi na 6. mjestu Konačne rang liste potencijalnih korisnika za obnovu i rekonstrukciju stambenih jedinica za Općinu Bosanska Krupa Konačne rang liste potencijalnih korisnika objavljene po Javnom pozivu iz 2021. godine, koristile su se za period od 2022. do 2023. godine, a dodijela pomoći za obnovu stambenih jedinica vršila se u skladu sa raspoloživom budžetskim sredstvima, korisnicima sa područja svih općina /gradova u Bosni i Hercegovini, od prvog rednog broja na dalje. Obzirom da su finansijske mogućnosti kojima raspolaže ovo Ministarstvo kod pružanja pomoći za obnovu stambenih jedinica u svrhu povratka ograničene, a da su potrebe u obnovi stambenih jedinica mnogo veće u odnosu na raspoloživa sredstva, to nije moguće uvrstiti sve potencijalne korisnike sa konačne rang liste u program obnove. Ovo Ministarstvo je dana 25.10.2023. godine objavilo Javni poziv izbjeglicama iz Bosne i Hercegovine, raseljenim licima i povratnicima u Bosni i Hercegovini za podnošenje prijava za obnovu i rekonstrukciju stambenih jedinica za period 2024. i 2025. godina a prijave su primane do 30.11.2023. godine. S tim u vezi kontaktiran je B. G. i upoznat o javnom pozivu, te mu je sugerisano da podnese aplikaciju sa potrebnom dokumentacijom na Javni poziv, kako bi pokušao riješiti obnovu stambene jedinice.“ Budući da je odgovorna strana nakon izdavanja Preporuke od strane ombudsmana, dostavila tražene informacije, što je i bio razlog obraćanja podnosioca žalbe Instituciji, okončan je postupak istrage po ovom pitanju. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
429	Ž-SA-04-585/23	P-32/24	P R E P O R U K U Federalnom ministarstvu raseljenih osoba i izbjeglica 1. Da, u okviru svojih ovlaštenja i mogućnosti, preduzmu sve mjere i aktivnosti kako bi se omogućila rekonstrukcija i obnova ratom uništene i porušene stambene jedinice; 2. Da, prilikom dodjele sredstava za obnovu i rekonstrukciju stambenih jedinica u cilju povratka, poštuju procedure propisane zakonskim i podzakonskim propisima uvažavajući stvarno činjenično stanje na području općine u skladu sa nalazima iz ove Preporuke; 3. Da u roku od 30 dana, u skladu sa članom 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove Preporuke.	20 - Ratne štete	Realizirana	DA	Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ukazuju da je za uspješno funkcioniranje Institucije ombudsmana od posebnog značaja izgradnja dobrih odnosa između institucija u Bosni i Hercegovini i Ombudsmana. Ovi odnosi podrazumijevaju i podršku institucija u Bosni i Hercegovini na način da se suradnja sa Institucijom ombudsmana realizira na način propisan zakonom, preporuke Ombudsmana prihvate i ispoštuju na svim nivoima vlasti, bez ikakvog uslovljavanja. Uzimajući u obzir naprijed izneseno, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine, shodno odredbama člana 32. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine Vas pozivaju da, sukladno svojim ovlašćenjima, poduzmete sve što je neophodno da se Preporuka Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine u cijelosti ispoštuje. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine će predmetnu pravnu stvar uvrstiti u svoj Izvještaj o rezultatima rada za 2024. godinu
430	UKUPNO	-	20 - Ratne štete				
431	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
432	2	2	2	0	0	0	0
433	POVREDA PRAVA :	21 - Komunalne usluge					
434	Realizirana						

435	Ž-BL-04-590/23	P-3/24	PREPORUKU ministru unutrašnjih poslova Republike Srpske 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke uspostavi saradnju sa Ombudsmanom Bosne i Hercegovine u skladu sa članom 25. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	21 - Komunalne usluge	Realizirana	DA	Ministarstvo je dostavilo odgovor na preporuku aktom broj: SM-1-059-873/23, od dana 14.02.2024. godine. U poemnutom aktu navodi sve preduzete radnje po podnesenoj prijavama koje se odnose na problematiku koja je razlog obraćanja Ombudsmenu Bosne i Hercegovine. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
436	Ž-LI-04-56/24	P-172/24	PREPORUKU direktoru J.P. „Komunalno“ d.o.o. Livno 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, uspostavi saradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 23. i članom 25. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmanu Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje 2. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	21 - Komunalne usluge	Realizirana	DA	Aktom broj: 02-15-01-3/24 od dana 22.07.2024. godine, odgovorna strana dostavila je Ombudsmanu Bosne i Hercegovine izjašnjenje na izdatu preporuku u kome se, između ostalog, navodi: „...komunalno je izlazilo na teren dva puta i nismo mogli pronaći kvar...Komunalno ima u blizini (cca 50 m) cjevovod iz vremena austro-ugarske, plan je da se zamjeni cijev ove godine, nadamo se da će zamjenom cjevovoda biti riješeni problemi gospodina Naske.". Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
437	Ž-BL-04-248/24	P-197/24	PREPORUKU Direktoru Čistoće a.d. Banja Luka 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, uspostavi saradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 23. i članom 25. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmanu Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje; 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji. PREPORUKU Gradonačelniku Grada Banja Luka 3. Da u sklopu svojih statutarnih ovlaštenja preduzme odgovarajuće prema Čistoći a.d. Banja Luka kako bi se preduzele sve mjere i radnje i na taj način otklonila povreda prava naznačena u žalbi; 4. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	21 - Komunalne usluge	Realizirana	DA	Aktom broj 2487-3/24, od dana 30.07.2024. godine, Čistoća a.d. Banjaluka povodom izdate preporuke dostavila je izjašnjenje u kom se između ostalog, navodi, sljedeće: „Postupajući na Preporuci Institucije, Društvo blaovremeno dostalja izjašnjenje: Odredba člana 2 Zakona o komunalnim djelatnostima ("Službeni glasnik RS", broj 11/95, 18/95, 51/02, 124/11), definiše ce kao komunalna djelatnost od posebnog javnog interesa između ostalog smatra i zbrinjavanje otpada iz stambenih i poslovnih prostorija koje prema članu 3. stav 1. tačka d, obuhvata prikupljanje, odvoženje, deponovanje, uništavanje ili preradu otpada osim industrijskog otpada i opasnih materija kao i odvoženje na deponiju. Pravilnikom o načinu i uslovima odlaganja otpada "Službeni glasnik Grad Banja Luka, određeno je područje na kome ce vrši redovan odvoz komunalnog otpada, vrijeme i intezitet otpada, način prikupljanja i odlaganja drugog otpada kao i način plćanja odvoza otpada. Istim pravilnikom određena su područja prigradskih dijelova teritorije Grad Banja Luka sa nešto većom naseljenosti gdje su izgrađena čitava naselja. Tako članom 7. stav 1. Pravilnika određeno je treće područje koje obuhvata sledeća područja Grada: S. Toplice lijeva i desna strana, dio Kočićevoeg vijenca iznad tranzita, Pobrde, dio Lauša, ulicom Ljevcanskom do ulice Kralja Alekandra I Karadorđevića, te do kraja asfalta u Motikama, ulica Bitoljska, Drakulić, Lazarevo 1 i 2, Zalužani, Česma, Ada oko i iza Incela, dio Vrbanje do Zelenog Vira i Debeljačko polje. Stavom 2. istog člana, propisano je da je odvoz iz ovog područja 3 puta sedmično (ponedeljak, srijeda i subota). Članom 12. stav 2. Pravilnika, propisano je da imaoci otpada iz drugog, trećeg, četvrtog i petog područja, dužni su isti iznositi u jutarnjim časovima najkasnije do 7:00 časova i to u dane kad ce otpad odvozi iz tih područja. U navedene dane, vozilo Društva odvozi otpad između 10:00 časova i 10:30 časova. U slučaju korisnika D.S. kao žalioca prema odgovornom Društvu, nesporno je da ce obraćao Društvu i da je no njegovim zahtjevima stručna služba izlazila lično na teren na adresu V.. i sa istim obavila razgovor, te je i dalje ostalo nejasno na šta lično primjedbuje D.S. Ono što ce podrazumjeva, a što je obaveza Društva "ČISTOĆA" AD koja na području Grad Banja Luka vrši samo uslugu odvoza i odlaganja komunalnog otpada, a na osnovu ugovora sa Grad Banja Luka, tako i u ulici u kojoj Darko Savić ima nekretninu, usluga ce vrši prema propisanom redu i dane propisane Pravilnikom, sa napomenom da iz navede ulice Društvo nije zaprimilo niti jednu primjedbu od strane vlasnika drugih nekretnina. Iz navedenog, nema odgovornosti prema Društvu "ČISTOĆA" AD, ni u slučaju neodgovaranja na zahtjeve iz razloga što je u praksi stručnih službi da zbog potreba naših korisnika i prirode samih zahtjeva, a u cilju otklanjanja nepravilnosti, odlazile na lice mjesta kako bi sporna pitanja sa korisnicima usluga riješili u neposrednom razgovoru." Imajući u vidu navedeno, izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
438	Ž-BL-04-205/24	P-278/24	PREPORUKU direktoru JP "Komunalno" ad Pale 1. Da po dobijanju ove preporuke preduzme neophodne mjere i radnje kako bi podnosiocu žalbe dostavio odgovor na podneseni zahtjev za pristup informacijama od dana 06.02.2024. godine, u skladu sa članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj, 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	21 - Komunalne usluge	Realizirana	DA	Aktom JP "Komunalno" ad Pale broj: 581/24, od dana 25.11.2024. godine, dostavljen je odgovor na izdatu preporuku. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
439	Ž-SA-04-781/24	P-286/24	Grad Zenica treba razmotriti mogućnost održavanju sastanaka i zborova u mjesnim zajednicama koje imaju mjesne vodovode svaka tri mjeseca a u periodima suša i čoeće u svrhu boljeg informisanja građana o svim pitanjima koji se odnose na vodosnabdjevanje i o tome obavijestiti Instituciju ombudsmena u roku od 60 dana od dana prijema ove preporuke.	21 - Komunalne usluge	Realizirana	DA	Dana 02.12.2024. godine zaprimljen je odgovor Grada Zenica pod brojem: 02-45-20634/24 od dana 27.11.2024. godine, u kojem je između ostalog navedeno da je resorna gradska služba sačinila Plan održavanja sastanaka/zborova mjesnih vodovoda. Iz zaprimljenog odgovora može se zaključiti da je preporuka realizirana. Dana 02.12.2024. godine kopija odgovora dostavljena je podnositeljici žalbe i tom prilikom je pozvana da do 10.12.2024. godine dostavi eventualne sugestije ili pitanja, što do danas nije učinila. Uzimajući u obzir naprijed navedeno Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključili su da nema osnova za poduzimanje daljih radnji u predmetu, te su donijeli odluku o zatvaranju predmeta. Protiv ove odluke nije dozvoljena žalba u smislu člana 22. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 32/00, 35/04, 32/06 i 61/23).
440	Ž-LI-04-159/24	P-315/24	PREPORUKU Općini Bugojno i JKP „Vodovod i kanalizacija“ d.o.o. Bugojno • Da se u što kraćem roku osigura pristup pitkoj vodi stanovništvu naseljenih mjesta Gornja Kula i Bristovi; • Da se u što kraćem roku osigura adekvatno snabdjevanje pitkom vodom ostalih naseljenih mjesta u Općini Bugojno koja imaju probleme sa vodoopskrbom; • Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke, dostave Ombudsmanima BiH informacije o mjerama poduzetim na realizaciji ove Preporuke.	21 - Komunalne usluge	Realizirana	DA	Dana 31.12.2024. godine zaprimljen Odgovor JKP „Vodovod i kanalizacija“ d.o.o. Bugojno.
441	Ž-LI-04-160/24	P-315/24	PREPORUKU Općini Bugojno i JKP „Vodovod i kanalizacija“ d.o.o. Bugojno • Da se u što kraćem roku osigura pristup pitkoj vodi stanovništvu naseljenih mjesta Gornja Kula i Bristovi; • Da se u što kraćem roku osigura adekvatno snabdjevanje pitkom vodom ostalih naseljenih mjesta u Općini Bugojno koja imaju probleme sa vodoopskrbom; • Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke, dostave Ombudsmanima BiH informacije o mjerama poduzetim na realizaciji ove Preporuke.	21 - Komunalne usluge	Realizirana	DA	dana 13.01.2025. godine zaprimljen odgovor JKP „Vodovod i kanalizacija“ d.o.o. Bugojno.
442	Djelimično realizirana						

443	Ž-LI-04-42/24	P-132/24	P R E P O R U K U direktoru Javnog komunalnog poduzeća d.o.o. Tomislavgrad 1. da imajući u vidu navode ove Preporuke poduzme neophodne mjere i radnje u cilju ponovnog priključenja kućanstva žalitelja na vodoopskrbnu mrežu; 2. da pokuša, u dobroj vjeri i u dogovoru sa žaliteljem iznaći rješenje kako bi mu omogućio otplatu duga; 3. da u svim sporovima između korisnika komunalnih usluga i JKP Tomislavgrad pravovremeno zatraži sudsku zaštitu, a suzdrži se od isključivanja korisnika sa vodoopskrbne mreže; 4. da u roku od trideset (30) dana od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmene BiH o izvršenju ove Preporuke.	21 - Komunalne usluge	Djelimično realizirana	DA	Povodom upućene preporuke odgovorna strana je dostavila obavijest u kojoj navodi sljedeće: "Sukladno Vašim preporukama, broj: Ž-LI-04-42/24, od 25.04.2024. godine, a koje su u Javnom komunalnom poduzeću d.o.o. Tomislavgrad, zaprimljene dana 17.05.2024. godine, u zakonskom roku dostavljamo Vam obavijest. Naime, kako je i navedeno u Nalazu i mišljenju Ombudsmena BiH, prema autoritativnom tumačenju normativnog sadržaja ljudskog prava na vodu sadržanom u Općem komentaru br. 15 o pravu na vodu, Odbora za gospodarska, socijalna i kulturna prava Ujedinjenih naroda iz 2003. godine, pravo na vodu obuhvaća pravo na primjerene količine vode potrebne za osnovne osobne potrebe, koje je potrebno tumačiti sukladno zahtjevima primjerenosti ljudskom dostojanstvu, životu i zdravlju, ali ne obuhvaća pravo na neograničene količine vode ili pravo na besplatnu vodu. U odnosu na naprijed navedeno dužno smo Vas upoznati kako je Javno komunalno poduzeće d.o.o. Tomislavgrad u suradnji s Općinom Tomislavgrad donijelo Odluku o subvencioniranju dijela troškova komunalnih vodnih usluga vodoopskrbe i odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda ("Službeni glasnik Općine Tomislavgrad", broj: 8/22). Nadalje vezano na Vaš osvrt kako Odluka o vodovodui kanalizaciji (. Službeni glasnik općine Tomislavgrad, broj: 2/12) ne sadrži članak 18. istu Vam dostavljamo u prilogu, a kako nam je rečeno od strane Tajnice Općinskog vijeća ista greškom nije cijela objavljena u Službenom glasniku, te kako se oni mogu očitovati o istom ukoliko bude potrebno. Javno komunalno poduzeće prije pokretanja ovršnog postupka provelo je sve neophodne mjere i pokušalo iznaći rješenje za plaćanje predmetnog duga ali bezuspješno, jer isti nisu pristali na dogovor, te je tek nakon toga pravovremeno pokrenut ovršni postupak pred nadležnim sudom i korisnik isključen do podmirjenja duga. Pristupilo je se poduzimanju mjera naplate putem suda kao i isključenjem." Navedena obavijest Vam je dostavljena na znanje. Slijedom navedenog, Ombudsmani BiH donose odluku o zatvaranju predmeta broj: Ž-LI-04-42/24, u skladu sa člankom 35. toč. 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine . Protiv ove odluke nije dopuštena žalba, u skladu sa člankom 22. Zakona.
444	Nije realizirana						
445	Ž-BL-04-227/24	P-196/24	PREPORUKU Direktor Vodo voda a.d. Banja Luka 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, uspostavi saradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 23. i članom 25. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmanu Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje; 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji. PREPORUKU Gradonačelniku Grada Banja Luka 3. Da u sklopu svojih statutarnih ovlaštenja preduzme odgovarajuće prema Vodovodu a.d. Banja Luka kako bi se preduzele sve mjere i radnje i na taj način otklonila povreda prava naznačena u žalbi; 4. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	21 - Komunalne usluge	Nije realizirana	DA	Do danas odgovorne strane nisu postupile u skladu sa izdatom preporukom, te se ista smatra neispoštovanom. Ovaj slučaj nerealizovane preporuke će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2023. godinu, te će o tome biti obavješteni Narodna skupština Republike Srpske, Parlament Federacije Bosne i Hercegovine i Predsjedništvo Bosne i Hercegovine. Izdavanjem preporuke iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsman Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, te se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).
446	Nema odgovora						
447	Ž-BL-04-474/23	P-291/24	P R E P O R U K U Elektrodistribuciji Tuzla - Poslovnici Lukavac i Gradu Lukavcu 1. Da vođeni interesima građana kroz međusobnu saradnju i koordinaciju rada preduzmu dodatne aktivnosti kako bi se omogućilo u što skorijem vremenskom okviru priključenje na niskonaponsku elektrodistributivnu mrežu stambene jedinice u vlasništvu podnosioca žalbe; 2. Da u roku od 60 dana obavijeste Instituciju Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o provođenju ove Preporuke.	21 - Komunalne usluge	Nema odgovora	NE	Do današnjeg dana nije dostavljen odgovor na upućenu preporuku.
448	Ž-BR-04-13/24	P-325/24	1. Da odmah, po prijemu ove preporuke, uspostavi saradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to navedeno u aktima od 16.04.2024. godine, 22.05.2024. godine, te 22.07.2024. godine. 2. Da u roku od 10 (deset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	21 - Komunalne usluge	Nema odgovora	NE	Do današnjeg dana nije dostavljen odgovor na upućenu preporuku.
449	UKUPNO	-	21 - Komunalne usluge				
450	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
451	10	11	6	1	0	1	2
452	POVREDA PRAVA :	22 - Vladina i ministarska imenovanja					
453	Realizirana						
454	Ž-BL-05-588/22	P-12/24	PREPORUKU Agenciji za kvalitet i akreditaciju u zdravstvu u FBiH Da, ponovo preispitaju provedenu konkursnu proceduru, te da ubuduće, prilikom provođenja konkursnih procedura vode računa o blagovremenom postupanju u skladu sa Zakonom o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine, uvažavajući izneseno mišljenje ombudsmena u ovoj preporuci	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	Agencija za kvalitet i akreditaciju u zdravstvu u Federaciji Bosne i Hercegovine je u odgovoru od 08.04.2024. godine, navela da je dana 09.02.2024. godine Privremeni upravni odbor Agencije za kvalitet i akreditaciju u zdravstvu u Federaciji Bosne i Hercegovine zaprimio zahtjev za razrješenje sa funkcije direktora Agencije i prekid o radu Ugovora o radu zaključenog na određeno vrijeme podnesen od strane dr. med. S.V. Radi se o direktoru povodom čijeg izbora je i bio uložen prigovor Instituciji ombudsmena od strane V.E. Privremeni upravni odbor Agencije je proveo proceduru njegovog razrješenja i imenovanje vršioca dužnosti direktora Agencije do utvrđivanja uslova za provođenje Javnog poziva za mjesto direktora u toj Agenciji u skladu sa Zakonom o sistemu poboljšanja kvaliteta, sigurnosti i o akreditaciji u zdravstvu , Statutom Agencije i Zakonom Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine. Privremeni upravni odbor imao je u vidu odredbe navedenih propisa pri provođenju predmetne procedure kao i zapazanja navedena u Preporuci Ombudsmena, sve u cilju osiguranja zakonitog procesa imenovanja v.d. direktora, a koje spada u imenovanja privremenog karaktera. Navedeni odgovor je upućen podnosiocu žalbe dana 10.04.2024. godine. S obzirom da iz dostavljenog odgovora proizlazi da je preporuka Institucije ombudsmena ispoštovana, ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11) zatvore predmet koji se vodi po žalbi V.E. Podnosilac žalbe se može ponovo obratiti Instituciji ukoliko se pojave nove činjenice ili okolnosti u njegovom predmetu.

455	Ž-LI-05-179/23	P-50/24	1. da izvrši razmatranje predložene Rang liste, sa preporukom broj: 01-02-2138/23 od 16.6.2023. godine u skladu za odredbama članka 12. stavak 3. Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine i završi postupak konačnog imenovanja kandidata; 2. da uskladi odredbe Poslovnika o radu Općinskog vijeća Drvar sa odredbama Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine; 3. Da u roku od 30 dana Instituciji ombudsmena za ljudska prava BiH dostavi odgovor o realizaciji preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	Općinsko vijeće Drvar je povodom upućene preporuke dostavilo Odluku o prihvatanju preporuke iz koje je vidljivo da će Općinsko vijeće Drvar ponoviti dio postupka imenovanja predsjednika i dva člana Skupštine, predsjednika i dva člana Nadzornog odbora JP „Komunalac“ d.o.o. Drvar, predsjednika i dva člana Skupštine, predsjednika i dva člana Nadzornog odbora JP „Radio-stanica Drvar“ d.o.o. Drvar, te je dalo nalog Povjerenstvu za statutarna pitanja, poslovnik i propise Općinskog vijeća Drvar da u razumnom roku pristupi izradi izmjena i dopuna Poslovnika o radu Općinskog vijeća Drvar. Obzirom da je odgovorna strana postupila po preporuci, Ombudsmeni su odlučili, sukladno čl. 35. toč. 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zatvoriti predmet koji se vodi po Vašoj žalbi. Protiv ove odluke nije dopuštena žalba, u skladu sa čl.22. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
456	Ž-LI-05-180/23	P-50/24	1. da izvrši razmatranje predložene Rang liste, sa preporukom broj: 01-02-2138/23 od 16.6.2023. godine u skladu za odredbama članka 12. stavak 3. Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine i završi postupak konačnog imenovanja kandidata; 2. da uskladi odredbe Poslovnika o radu Općinskog vijeća Drvar sa odredbama Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine; 3. Da u roku od 30 dana Instituciji ombudsmena za ljudska prava BiH dostavi odgovor o realizaciji preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	Općinsko vijeće Drvar je povodom upućene preporuke dostavilo Odluku o prihvatanju preporuke iz koje je vidljivo da će Općinsko vijeće Drvar ponoviti dio postupka imenovanja predsjednika i dva člana Skupštine, predsjednika i dva člana Nadzornog odbora JP „Komunalac“ d.o.o. Drvar, predsjednika i dva člana Skupštine, predsjednika i dva člana Nadzornog odbora JP „Radio-stanica Drvar“ d.o.o. Drvar, te je dalo nalog Povjerenstvu za statutarna pitanja, poslovnik i propise Općinskog vijeća Drvar da u razumnom roku pristupi izradi izmjena i dopuna Poslovnika o radu Općinskog vijeća Drvar. Obzirom da je odgovorna strana postupila po preporuci, Ombudsmeni su odlučili, sukladno čl. 35. toč. 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zatvoriti predmet koji se vodi po Vašoj žalbi. Protiv ove odluke nije dopuštena žalba, u skladu sa čl.22. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
457	Ž-LI-05-181/23	P-50/24	1. da izvrši razmatranje predložene Rang liste, sa preporukom broj: 01-02-2138/23 od 16.6.2023. godine u skladu za odredbama članka 12. stavak 3. Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine i završi postupak konačnog imenovanja kandidata; 2. da uskladi odredbe Poslovnika o radu Općinskog vijeća Drvar sa odredbama Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine; 3. Da u roku od 30 dana Instituciji ombudsmena za ljudska prava BiH dostavi odgovor o realizaciji preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	Općinsko vijeće Drvar je povodom upućene preporuke dostavilo Odluku o prihvatanju preporuke iz koje je vidljivo da će Općinsko vijeće Drvar ponoviti dio postupka imenovanja predsjednika i dva člana Skupštine, predsjednika i dva člana Nadzornog odbora JP „Komunalac“ d.o.o. Drvar, predsjednika i dva člana Skupštine, predsjednika i dva člana Nadzornog odbora JP „Radio-stanica Drvar“ d.o.o. Drvar, te je dalo nalog Povjerenstvu za statutarna pitanja, poslovnik i propise Općinskog vijeća Drvar da u razumnom roku pristupi izradi izmjena i dopuna Poslovnika o radu Općinskog vijeća Drvar. Obzirom da je odgovorna strana postupila po preporuci, Ombudsmeni su odlučili, sukladno čl. 35. toč. 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zatvoriti predmet koji se vodi po Vašoj žalbi. Protiv ove odluke nije dopuštena žalba, u skladu sa čl.22. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
458	Ž-LI-05-182/23	P-50/24	1. da izvrši razmatranje predložene Rang liste, sa preporukom broj: 01-02-2138/23 od 16.6.2023. godine u skladu za odredbama članka 12. stavak 3. Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine i završi postupak konačnog imenovanja kandidata; 2. da uskladi odredbe Poslovnika o radu Općinskog vijeća Drvar sa odredbama Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine; 3. Da u roku od 30 dana Instituciji ombudsmena za ljudska prava BiH dostavi odgovor o realizaciji preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	Općinsko vijeće Drvar je povodom upućene preporuke dostavilo Odluku o prihvatanju preporuke iz koje je vidljivo da će Općinsko vijeće Drvar ponoviti dio postupka imenovanja predsjednika i dva člana Skupštine, predsjednika i dva člana Nadzornog odbora JP „Komunalac“ d.o.o. Drvar, predsjednika i dva člana Skupštine, predsjednika i dva člana Nadzornog odbora JP „Radio-stanica Drvar“ d.o.o. Drvar, te je dalo nalog Povjerenstvu za statutarna pitanja, poslovnik i propise Općinskog vijeća Drvar da u razumnom roku pristupi izradi izmjena i dopuna Poslovnika o radu Općinskog vijeća Drvar. Obzirom da je odgovorna strana postupila po preporuci, Ombudsmeni su odlučili, sukladno čl. 35. toč. 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zatvoriti predmet koji se vodi po Vašoj žalbi. Protiv ove odluke nije dopuštena žalba, u skladu sa čl.22. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
459	Ž-LI-05-183/23	P-50/24	1. da izvrši razmatranje predložene Rang liste, sa preporukom broj: 01-02-2138/23 od 16.6.2023. godine u skladu za odredbama članka 12. stavak 3. Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine i završi postupak konačnog imenovanja kandidata; 2. da uskladi odredbe Poslovnika o radu Općinskog vijeća Drvar sa odredbama Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine; 3. Da u roku od 30 dana Instituciji ombudsmena za ljudska prava BiH dostavi odgovor o realizaciji preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	Općinsko vijeće Drvar je povodom upućene preporuke dostavilo Odluku o prihvatanju preporuke iz koje je vidljivo da će Općinsko vijeće Drvar ponoviti dio postupka imenovanja predsjednika i dva člana Skupštine, predsjednika i dva člana Nadzornog odbora JP „Komunalac“ d.o.o. Drvar, predsjednika i dva člana Skupštine, predsjednika i dva člana Nadzornog odbora JP „Radio-stanica Drvar“ d.o.o. Drvar, te je dalo nalog Povjerenstvu za statutarna pitanja, poslovnik i propise Općinskog vijeća Drvar da u razumnom roku pristupi izradi izmjena i dopuna Poslovnika o radu Općinskog vijeća Drvar. Obzirom da je odgovorna strana postupila po preporuci, Ombudsmeni su odlučili, sukladno čl. 35. toč. 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zatvoriti predmet koji se vodi po Vašoj žalbi. Protiv ove odluke nije dopuštena žalba, u skladu sa čl.22. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
460	Ž-LI-05-184/23	P-50/24	1. da izvrši razmatranje predložene Rang liste, sa preporukom broj: 01-02-2138/23 od 16.6.2023. godine u skladu za odredbama članka 12. stavak 3. Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine i završi postupak konačnog imenovanja kandidata; 2. da uskladi odredbe Poslovnika o radu Općinskog vijeća Drvar sa odredbama Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine; 3. Da u roku od 30 dana Instituciji ombudsmena za ljudska prava BiH dostavi odgovor o realizaciji preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	Općinsko vijeće Drvar je povodom upućene preporuke dostavilo Odluku o prihvatanju preporuke iz koje je vidljivo da će Općinsko vijeće Drvar ponoviti dio postupka imenovanja predsjednika i dva člana Skupštine, predsjednika i dva člana Nadzornog odbora JP „Komunalac“ d.o.o. Drvar, predsjednika i dva člana Skupštine, predsjednika i dva člana Nadzornog odbora JP „Radio-stanica Drvar“ d.o.o. Drvar, te je dalo nalog Povjerenstvu za statutarna pitanja, poslovnik i propise Općinskog vijeća Drvar da u razumnom roku pristupi izradi izmjena i dopuna Poslovnika o radu Općinskog vijeća Drvar. Obzirom da je odgovorna strana postupila po preporuci, Ombudsmeni su odlučili, sukladno čl. 35. toč. 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zatvoriti predmet koji se vodi po Vašoj žalbi. Protiv ove odluke nije dopuštena žalba, u skladu sa čl.22. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
461	Ž-BL-05-431/23	P-66/24	PREPORUKU Vladi Unsko-sanskog kantona 1. da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i da dostavi izjašnjenje na navode iz žalbe	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimila je dana 16.05.2024. godine Izjašnjenje Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta Unsko-sanskog kantona broj: 10-04-3965-3/24 od 08.05.2024. godine. Dana 23.05.2024. godine, pozvani ste da dostavite komentar na Izjašnjenje na navode Vaše žalbe broj: 10-04-3965-3/24 od 08.05.2024. godine, u roku od 15 dana od dana prijema dopisa. Pošto je ostavljeni rok za dostavljanje komentara protekao, Ombudsmeni ne mogu utvrditi da li ste još uvijek zainteresovani za dalje vođenje postupka, pa je donesena odluka kao u uvodu, u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 1. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine 104/11).
462	Ž-BL-05-564/23	P-71/24	PREPORUKU Ministarstvu za privredu Zeničko-dobojskog kantona Federacije Bosne i Hercegovine 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja provede postupak imenovanja u skladu sa principima iz člana 3. Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine uvažavajući nalaz i mišljenje iz ove preporuke 2. Da postupak imenovanja provede i konačno imenovanje izvrši prema pristiglim prijavama po Javnom oglasu objavljenom u dnevnik novinama "Dnevni avaz" dana 13.07.2023. godine i u "Službenom glasniku Federacije Bosne i Hercegovine" broj: 54/23 od dana 19.07.2023. godine 3. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na rjenoj realizaciji	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	Aktom Ministarstva broj: 04-30-9629-3-6/23, od dana 08.05.2024. godine, dostavljen je odgovor na izdatu preporuku. Ministarstvo, između ostalog, navodi da je Vlada zeničko-dobojskog kantona donijela zaključak broj: 02-30-13457/23, od dana 31.08.2024. godine, kojim je poništen javni oglas za popunjavanje upražnjenih pozicija za članove Nadzornog odbora. Ponovna objava Javnog oglasa objavljena je u dnevnik novinama "Dnevni avaz" od dana 07.09.2023. godine i u "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" od dana 13.09.2023. godine. Na ponovljeni oglas prijavila se i podnositeljica prigovora i nalazi se na rang listi uspješnih kandidata. Polazeći od navedenog, predmet po prigovoru se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdati preporuka smatra se ispoštovanom.

463	Ž-SA-05-773/23	P-105/24	P R E P O R U K U JU „Dom zdravlja sa stacionarom“ Olovo – Upravnom odboru 1. Da prestane sa praksom imenovanja vršioca dužnosti direktora JU “Dom zdravlja sa stacionarom“ Olovo na vremenske periode od šest mjeseci. 2. Da poduzme aktivnosti na blagovremenom okončanju procedure izbora i konačnog imenovanja direktora JU “Dom zdravlja sa stacionarom“ Olovo.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	Imajući u vidu konkretno autentično tumačenje molimo vas za sugestiju kako postupiti u ovom slučaju jer nam se ovaj kandidat prijavljuje na svaki raspisani konkurs i nakon svakog konkursa nas prijavljuje, po našem mišljenju potpuno neutemeljeno, na razne adrese, pokrećući postupke protiv ovog Upravnog odbora. Naravno, ovo tražimo ukoliko je vaše mišljenje ili Preporuka hijerarhijski značajnije od autentičnog tumačenja donosioca Pravilnika. Upravni odbor JU Dom zdravlja sa stacionarom će i dalje u svome radu postupati isključivo i samo po važećim propisima bez favoriziranja ili diskriminacije bilo kojeg kandidata za direktora ove zdravstvene ustanove, ali i poštujući sugestije, tumačenja (posebno autentična), preporuke i mišljenja relevantnih institucija temeljene na propisima i praksi.“ Ombudsmeni Bosne i Hercegovine će predmetnu pravnu stvar uvrstiti u svoj Izvještaj o rezultatima rada za 2024.godinu, koji će biti podnijet Predsjedništvu Bosne i Hercegovine, Predstavničkom domu i Domu naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine i Narodnoj skupštini Republike Srpske, čime su iscrpljene sve zakonske mogućnosti za postupanje u predmetnoj pravnoj stvari, te donose odluku da se u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, zatvara predmet pod brojem Ž-SA-05-773/23.
464	Ž-LI-05-13/24	P-151/24	PREPORUKU gradonačelniku Grada Livna 1. da prilikom provođenja javnih natječaja za izbor i imenovanje članova nadzornih odbora javnih poduzeća, članova upravnih vijeća ustanova i članova školskih odbora ispred osnivača osigura da se cjelokupan postupak (u svim fazama) imenovanja obavlja uz dosljednu primjenu Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine, te u skladu sa mišljenjem Ombudsmena iznesenim u ovoj preporuci; 2. da u roku od 30 dana Instituciji ombudsmena za ljudska prava BiH dostavi odgovor o realizaciji preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	Povodom upućene preporuke odgovorna strana je dostavila odgovor o realizaciji iz kojeg je vidljivo da će Grad Livno prilikom provođenja budućih javnih natječaja uvažavati stavove Ombudsmena BiH vezano za Zakon o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine, te je sukladno istima raspisan i javni natječaj za imenovanje članova Školskog odbora Osnovne glazbebe škole „Franjo Serafin Vilhar“ i Skupštinu Turističke zajednice Grada Livna. Obzirom da je odgovorna strana postupila po preporuci, Ombudsmeni su odlučili, sukladno čl. 35. toč. 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zatvoriti predmet koji se vodi po Vašoj žalbi.
465	Ž-BL-05-387/24	P-162/24	P R E P O R U K U • Da bez odlaganja preduzme radnje u cilju donošenja odluke po prigovoru na konačno imenovanje izvršnog direktora za pravne poslove • Da u roku od 20 dana od dana prijema Preporuke obavijeste Ombudsmene o realizaciji Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	Dana 09.07.2024. godine dostavljen je odgovor na preporuku u kojoj je navedeno da je odlučeno o prigovoru podnositeljice žalbe od strane drugostepenog organa. Imajući u vidu navedeno, Ombudsmeni donose odluku o zatvaranju predmeta na način da je Preporuka ombudsmena ispoštovana.
466	Ž-BL-05-368/24	P-210/24	PREPORUKU predsjedniku Skupštine opštine Srbac 1.Da odmah po dobijanju ove preporuke poništi postupak konačnog imenovanja člana Upravnog odbora Javne ustanove Agencija za razvoj malih i srednjih preduzeća opštine Srbac objavljenog u "Službenom glasniku Republike Srpske" broj: 104/24, od dana 30.11.2023. godine, zbog utvrđene povrede principa iz člana 3. Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Republike Srpske 2.Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	Podnosilac prigovora, u međuvremenu, obavijestio je Ombudsmen Bosne i Hercegovine da ga je Skupština imenovala za člana Upravnog odbora JU Centar za kulturu i sport Srbac, i da na taj način prestaje potreba za daljim angažovanjem Ombudsmena Bosne i Hercegovine. Polazeći od navedenog, predmet po prigovoru se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
467	Djelimično realizirana						
468	Ž-SA-05-49/24	P-146/24	P R E P O R U K U Federalnom ministarstvu zdravstva - da odmah po prijemu Preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje u vezi sa aktima Institucije ombudsmena od dana 15.01.2024.godine i dana 21.03.2024.godine	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Djelimično realizirana	DA	Uzimajući u obzir naprijed izneseno, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine, shodno odredbama člana 32. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine Vas pozivaju da, sukladno svojim ovlaštenjima, poduzmete sve što je neophodno da se Preporuka Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine u cijelosti ispoštuje. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine će predmetnu pravnu stvar uvrstiti u svoj Izvještaj o rezultatima rada za 2024. godinu, koji će biti podnijet Predsjedništvu Bosne i Hercegovine, Predstavničkom domu i Domu naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine i Narodnoj skupštini Republike Srpske.
469	Ostvarena saradnja						
470	Ž-SA-05-513/24	P-226/24	PREPORUKA VIJEĆU MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE 1.Vijeću ministara Bosne i Hercegovine, da u skladu sa odredbama člana 3. Zakona o ministarskim imenovanjima, imenovanjima Vijeća ministara i drugim imenovanjima Bosne i Hercegovine i mišljenjem iz nalaza i zaključka preporuke Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, donese odluku u vezi sa imenovanjem za zamjenika koordinatora za reformu javne uprave kandidata S.S. 2.da o ishodu ove preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine u roku od petnaest (15) dana od dana prijema preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Ostvarena saradnja	DA	Dana 23.10.2024. godine zaprimljen odgovor Vijeća Ministara BIH.
471	Ž-SA-05-261/24	P-261/24	1.da u skladu sa odredbama člana 3. Zakona o ministarskim imenovanjima, imenovanjima Vijeća ministara i drugim imenovanjima Bosne i Hercegovine i mišljenjem iz nalaza i zaključka preporuke Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, donese odluku u vezi sa imenovanjem za zamjenika koordinatora za reformu javne uprave kandidata D. N. 2.Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju njene realizacije.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Ostvarena saradnja	DA	Dana 07.11.2024. godine zaprimljen odgovor Vijeća Ministara.
472	Ž-SA-05-313/24	P-331/24	P R E P O R U K U Nadzornom odboru ŠPD „UNSKO-SANSKE ŠUME“ d.o.o. Bosanska Krupa 1. Da, po prijemu ove Preporuke, bez odlaganja, preduzme odgovarajuće aktivnosti i mjere kako bi se uspostavila saradnja sa Ombudsmenima Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 25. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmenima Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje; 2. Da, u roku od 15 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Ostvarena saradnja	DA	Dana 05.02.2025. godine zaprimljen odgovor ŠPD „UNSKO-SANSKE ŠUME“ d.o.o. Bosanska Krupa.
473	Nije realizirana						
474	Ž-BL-05-510/23	P-21/24	PREPORUKU Nadzornom odboru JP"Unsko-sanske novine" doo Bihać 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke postupak izbora i imenovanja direktora i izvršnog direktora JP"Unsko-sanske novine" doo Bihać ponovi na način da proceduru izbora provede prema podnesnim prijavama kandidata za pozicije za koje su se prijavili, i s tim u vezi provede postupak otvorene konkurencije, a u skladu sa nalazom i mišljenjem iz ove preporuke 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	Nadzorni odbor je odgovor na preporuku aktom broj: 76-2/24, od dana 20.02.2024. godine, u kome se navode razlozi usljed kojih izdata preporuka neće biti realizovana. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 5. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11). Izdata preporuka smatra se neispoštovanom i kao takva biće uvrštena u Godišnji izvještaj o aktivnostima Ombudsmena Bosne i Hercegovine za 2024. godinu.

475	Ž-BL-05-448/23	P-49/24	P R E P O R U K U Skupštini Unsko-sanskog kantona 1. da u skladu sa nalazima iz ove preporuke i zakonskim odredbama, uključujući one koje se odnose na rad javnog RTV servisa i sukoba interesa, preispita odluku o imenovanju članova Supštine JP RTVUSK d.o.o. Bihać; 2. da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmene o načinu provođenja ove preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	Dana 29.03.2024. godine sekretar Skupštine Unsko-sanskog kantona dostavio je odgovor na preporuku, u kojem se navodi hronologija postupanja u ovom slučaju i iznose razlozi pojedine odluke koje je Skupština donijela. S obzirom na činjenicu da je u konkretnom slučaju donesena preporuka, što predstavlja konačan i meritoran stav Ombudsmena za ljudska prava o predmetu žalbe, donesena je odluka kao u uvodu ovog Obavještenja, u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11).
476	Ž-SA-05-876/23	P-61/24	P R E P O R U K U Vladi Federacije Bosne i Hercegovine - premijeru Federalnom ministarstvu pravde- ministru 1. Da, poduzmu neophodne aktivnosti i mjere kako bi se u budućim postupanjima, osiguralo transparento i efikasno provođenje postupaka izbora i imenovanja, kao i postupka razrješenja/smjene rukovodilaca i zamjenika kazneno-popravnih zavoda na području Federacije Bosne i Hercegovine zasnovano na principima pravičnosti, a ujedno omogućio izbor najboljeg kandidata i onemogućila svaka zloupotreba prava stranaka; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju njene realizacije.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	Aktom broj: 01-30-180/24 od 13.03.2024. godine Ured Premijera Federacije Bosne i Hercegovine prosljedio je Preporuku Ombudsmena Bosne i Hercegovine Federalnom ministarstvu pravde sa uputom da instituciju Ombudsmena obavijesti o mjerama poduzetim u cilju realizacije Preporuke. Aktom broj: 04-45-1149/24 od 22.03.2024. godine Federalno ministarstvo pravde dostavilo je informaciju iz koje proizilazi: "Poduzimanje bilo kakvih mjera po pitanju Prpeoruke broj 1. predstavlja proces koji podrazumijeva izmjenu Zakona o izvršenju krivičnih sankcija u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", br. 44/98, 42/99, 12/09 i 42/11), odnosno donošenje potpuno novog zakona iz ove oblasti. Dakle, radi se o složenom procesu koji u skladu sa procedurama propisanim za izradu i donošenje zakona zahtijeva duži vremenski period. Također Vas informišemo da je Vlada Federacije Bosne i Hercegovine na 322. Sjednici, održanoj dana 07.07.2022. godine utvrdila i u parlamentarnu proceduru uputila Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o izvršenju krivičnih sankcija u Federaciji BiH, kojim je jasno propisala proceduru za izbor direktora i zamjenika direktora kazneno-popravnih zavoda u Federaciji BiH, te njihovih pomoćnika, a koja procedura bi se zasnivala na principima koje navodite u Vašem aktu iz veze. Međutim, predloženi zakonski tekst nije prihvaćen od strane Parlamenta Federacije BiH. Dakle, Vlada Federacije BiH i ovo ministarstvo kao obrađivač navedenog Prijedloga zakona su već pokušali riješiti navedena pitanja, međutim od strane Parlamenta Federacije BiH, predložena rješenja nisu prihvaćena."
477	Ž-SA-05-955/23	P-61/24	P R E P O R U K U Vladi Federacije Bosne i Hercegovine - premijeru Federalnom ministarstvu pravde- ministru 1. Da, poduzmu neophodne aktivnosti i mjere kako bi se u budućim postupanjima, osiguralo transparento i efikasno provođenje postupaka izbora i imenovanja, kao i postupka razrješenja/smjene rukovodilaca i zamjenika kazneno-popravnih zavoda na području Federacije Bosne i Hercegovine zasnovano na principima pravičnosti, a ujedno omogućio izbor najboljeg kandidata i onemogućila svaka zloupotreba prava stranaka; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju njene realizacije.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	Vlada Federacije BiH i Ministarstvo pravde dostavili su odgovor, koji je upućen podnositelju žalbe, akt broj: 01-30-180/24 od 13.03.2024. godine i akt broj: 04-45-1149/24 od 22.03.2024. godine, iz kojih proizilaze informacije o poduzetim aktivnostima na rješavanju navedene problematike u kojem se navodi " ... da je Vlada Federacije Bosne i Hercegovine na 322. sjednici, održanoj dana 07.07.2022. godine utvrdila i u parlamentarnu proceduru uputila Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o izvršenju krivičnih sankcija u Federaciji BiH, kojim je jasno propisala proceduru za izbor direktora i zamjenika direktora kazneno-popravnih zavoda u Federaciji BiH, te njihovih pomoćnika, a koja procedura bi se zasnivala na principima koje navodite u Vašem aktu iz veze. Međutim, predloženi zakonski tekst nije prihvaćen od strane Parlamenta Federacije BiH. Dakle, Vlada Federacije BiH i ovo ministarstvo kao obrađivač navedenog prijedloga zakona su već pokušali riješiti navedena pitanja, međutim od strane Parlamenta Federacije BiH predložena rješenja nisu prihvaćena". Imajući u vidu sadržaj dostavljenog odgovora Ombudsmeni Bosne i Hercegovine donose odluku kojom se predmet žalbe broj: Ž-SA-05-989/23 zatvara.
478	Ž-SA-05-989/23	P-61/24	P R E P O R U K U Vladi Federacije Bosne i Hercegovine - premijeru Federalnom ministarstvu pravde- ministru 1. Da, poduzmu neophodne aktivnosti i mjere kako bi se u budućim postupanjima, osiguralo transparento i efikasno provođenje postupaka izbora i imenovanja, kao i postupka razrješenja/smjene rukovodilaca i zamjenika kazneno-popravnih zavoda na području Federacije Bosne i Hercegovine zasnovano na principima pravičnosti, a ujedno omogućio izbor najboljeg kandidata i onemogućila svaka zloupotreba prava stranaka; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju njene realizacije.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	Vlada Federacije BiH i Ministarstvo pravde dostavili su odgovor, koji je upućen podnositelju žalbe, akt broj: 01-30-180/24 od 13.03.2024. godine i akt broj: 04-45-1149/24 od 22.03.2024. godine, iz kojih proizilaze informacije o poduzetim aktivnostima na rješavanju navedene problematike u kojem se navodi " ... da je Vlada Federacije Bosne i Hercegovine na 322. sjednici, održanoj dana 07.07.2022. godine utvrdila i u parlamentarnu proceduru uputila Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o izvršenju krivičnih sankcija u Federaciji BiH, kojim je jasno propisala proceduru za izbor direktora i zamjenika direktora kazneno-popravnih zavoda u Federaciji BiH, te njihovih pomoćnika, a koja procedura bi se zasnivala na principima koje navodite u Vašem aktu iz veze. Međutim, predloženi zakonski tekst nije prihvaćen od strane Parlamenta Federacije BiH. Dakle, Vlada Federacije BiH i ovo ministarstvo kao obrađivač navedenog prijedloga zakona su već pokušali riješiti navedena pitanja, međutim od strane Parlamenta Federacije BiH predložena rješenja nisu prihvaćena". Imajući u vidu sadržaj dostavljenog odgovora Ombudsmeni Bosne i Hercegovine donose odluku kojom se predmet žalbe broj: Ž-SA-05-989/23 zatvara.
479	Ž-BL-05-619/23	P-70/24	PREPORUKU Upravnom odboru Instituta za nestale osobe Bosne i Hercegovine 1. Da preduzme mjere iz svoje nadležnosti radi usklađivanja internih akata Instituta sa principom dobre javne uprave koji podrazumijeva dvostepenost u odlučivanju u postupku izbora članova Kolegija direktora, u skladu sa nalazima iz ove Preporuke; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke, obavijesti Ombudsmene o nenoj realizaciji.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	NE	Do današnjeg dana nije dostavljen odgovor na upućenu preporuku. S obzirom na činjenicu da je u konkretnom slučaju donesena preporuka, što predstavlja konačan i meritoran stav Ombudsmena za ljudska prava o predmetu žalbe, da će ovaj vid nesaradnje biti uvršten u Godišnji izvještaj Ombudsmena za ljudska prava koji se podnosi zakonodavnim tijelima na svim nivoima vlasti, te da je sažetak preporuke u standardnoj formi objavljen i na zvaničnoj stranici Institucije, donesena je odluka kao u uvodu ovog Obavještenja, u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11).
480	Ž-SA-05-917/23	P-93/24	P R E P O R U K U Vladi Federacije Bosne i Hercegovine - premijeru Federalnom ministarstvu zdravstva - ministru 1. Da, poduzmu neophodne aktivnosti i mjere kako bi se u budućim postupanjima, osiguralo transparento i efikasno provođenje kako postupaka izbora i imenovanja, tako i postupka razrješenja/smjene, zasnovano na principima pravičnosti, a onemogućila svaka zloupotreba prava stranaka; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju njene realizacije.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	Ombudsmni Bosne i Hercegovine poduzetim radnjama u konkretnom predmetu iscrpili sve mjere i aktivnosti koje mogu poduzimati u skladu sa nadležnostima propisanim Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine , Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili da nema osnova za daljim postupanjem po žalbi žalitelja, zbog čega se predmet ovom odlukom zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine napominju da će informacija o nerealizaciji preporuka Ombudsmena Bosne i Hercegovine bit uvrštena u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije Ombudsmena za 2024. godinu, a u skladu sa odredbama člana 32. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine .
481	Ž-SA-05-678/23	P-92/24	P R E P O R U K U Vladi Unsko-sanskog kantona 1. Da poništi Rješenje broj: 03-02-2190-418/2023 od 23.06.2023. godine o imenovanju privremenog školskog odbora i Ispravku rješenja o imenovanju privremenog školskog odbora, broj: 03-02-2193-418-1/2023; 2. Da donese novo Rješenje i poduzme sve zakonom propisane aktivnosti i mjere kako bi se u budućim postupanjima, osigurala adekvatna primjena zakonske legislativne u postupku donošenja pojedinačnih akata iz nadležnosti Vlade, a imajući u vidu obrazloženje Ombudsmena Bosne i Hercegovine navedeno u ovoj Preporuci; 3. Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju njene realizacije.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	Institucija je dana 22.05.2024. godine i dana 01.07.2024. godine Vladi Unsko-sanskog kantona, Ministarstvu obrazovanja, nauke, kulture i sporta Unsko-sanskog kantona uputila urgenciju za realizaciju Preporuke broj: P-92/24 od 20.03.2024. godine. S tim u vezi, dana 16.07.2024. godine Institucija je zaprimila Izjašnjenje Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta Unsko-sanskog kantona broj: 10-34-4718-6/24 od 10.07.2024. godine kojim se navodi: "...Shodno prethodno navedenom, nadležno Ministarstvo nije moglo postupiti u skladu sa Preporukom ombudsmena za ljudska prava BiH u dijelu koji se odnosi na poništenje rješenja o imenovanju privremenog Školskog odbora jer je Preporuku Ombudsmena za ljudska prava BiH, nadležno Ministarstvo zaprimilo dana 08. 4. 2024. godine, a mandat privremenog Školskog odbora je istekao dana 28. 12. 2023. godine. Uvažavajući preporuku Institucije Ombudsmena za ljudska prava BiH, nadležno Ministarstvo poduzima sve zakonom propisane aktivnosti i mjere kako bi u budućim postupanjima osiguralo transparentno i efikasno provođenje postupka izbora i imenovanja, tako i postupka razrješenja/smjene, odnosno osigurala se adekvatna primjena zakonske legislativne u postupku donošenja pojedinačnih akata iz nadležnosti Vlade, imajući u vidu obrazloženje koje je navedeno u Preporuci." Imajući u vidu naprijed navedeno, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine odlučili su zatvoriti predmet koji se vodi pred Institucijom pod brojem: Ž-SA-05-678/23. Naime, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine na osnovu dostavljene dokumentacije utvrdili osnovanost žalbenih navoda, te donijeli Preporuku broj: P-92/24 od 20.03.2024. godine. Imajući u vidu sadržaj iste, kao i Izjašnjenje Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta Unsko-sanskog kantona broj: 10-34-4718-6/24 od 10.07.2024. godine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine konstatuju da, u konkretnom predmetu nije došlo do realizacije predmetne Preporuke.

482	Ž-SA-05-315/24	P-136/24	P R E P O R U K U Vladi Federacije Bosne i Hercegovine Vladi Unsko-sanskog kantona 1. Da, imajući u vidu navode izražene u Preporuci, svoje postupanje vrate u pravni okvir, a u cilju osiguranja temeljite primjene Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine, te poduzme sve zakonom propisne aktivnosti i mjere kako bi se u budućim postupanjima, osigurala primjena zakona i čime bi se onemogućila svaka zloupotreba prava stranaka; 2. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema Preporuke, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	Imajući u vidu naprijed navedeno, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine odlučili su zatvoriti predmet koji se vodi pred Institucijom pod brojem: Ž-SA-05-315/24. Naime, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine na osnovu dostavljene dokumentacije utvrdili osnovanost žalbenih navoda, te donijeli Nalaz, zaključak i preporuku broj: P-136/24 od 08.05.2024. godine. Imajući u vidu sadržaj istog, kao i Informaciju Federalnog ministarstva rada i socijalne politike broj: 07-02/5-1832/23 AGO od 27.05.2024. godine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine konstatuju da, u konkretnom predmetu nije došlo do realizacije predmetnog Nalaza, zaključka i preporuke. Informacija o nerealizaciji Nalaza, zaključka i preporuke će bit uvrštena u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije za 2024. godinu.
483	Ž-SA-05-256/24	P-135/24	P R E P O R U K U Skupštini Zeničko – dobojskog kantona 1. Da preispita Odluku o razrješnju Nadzornog odbor u skladu sa nalazom i mišljenjem iz ove Preporuke; 2. Da, poduzmu neophodne aktivnosti i mjere kako bi se u budućim postupanjima, osiguralo transparento i efikasno provođenje kako postupaka izbora i imenovanja, tako i postupka razrješnja/smjene, zasnovano na principima pravičnosti, a onemogućila svaka zloupotreba prava stranaka; 3. Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju njene realizacije.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	U konkretnom slučaju podnositelj žalbe izjavljuju prigovor na Odluku o razrješnju tri člana Nezavisnog odbora broj: 01-30-1940-2/24 od 30.01.2024. godine, zbog kršenja principa iz člana 3., kao i kršenja člana 14. stav 2. Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine. Nakon sprovedenog istražnog postupka i donesene preporuke broj: P-135/24, Skupština ZDK dostavlja akt broj : 01-30-1940-18/24 od 23.05.2024. godine u kojem se navodi da razlozi zbog kojih nije moguće poduzeti mjere po donesenim Preporukama je donesena pravosnažna sudska presuda u upravnom sporu, a čiji je predmet isti kao i predmet žalbi upućenih Instituciji Ombudsmena, a kojom su zahtjevi gore imenovana tri lica za zaštitu prava i pojedinaca zajamčenih Ustavom Fedearcije BiH od 28.02.2024. godine odbijeni, a svi njihovi navodi ocijenjeni kao neosnovan. Uzimajući u obzir naprijed navedeno, Ombudsmeni BiH donose Odluku o zatvaranju predmeta podnositelja žalbe, te se predmeti Ž-SA-05-256/24, Ž-SA-05-257/24, Ž-SA-05-258/24 pred institucijom Ombudsmena u konkretnom slučaju okončava.
484	Ž-SA-04-257/24	P-135/24	P R E P O R U K U Skupštini Zeničko – dobojskog kantona 1. Da preispita Odluku o razrješnju Nadzornog odbor u skladu sa nalazom i mišljenjem iz ove Preporuke; 2. Da, poduzmu neophodne aktivnosti i mjere kako bi se u budućim postupanjima, osiguralo transparento i efikasno provođenje kako postupaka izbora i imenovanja, tako i postupka razrješnja/smjene, zasnovano na principima pravičnosti, a onemogućila svaka zloupotreba prava stranaka; 3. Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju njene realizacije.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	U konkretnom slučaju podnositelj žalbe izjavljuju prigovor na Odluku o razrješnju tri člana Nezavisnog odbora broj: 01-30-1940-2/24 od 30.01.2024. godine, zbog kršenja principa iz člana 3., kao i kršenja člana 14. stav 2. Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine. Nakon sprovedenog istražnog postupka i donesene preporuke broj: P-135/24, Skupština ZDK dostavlja akt broj : 01-30-1940-18/24 od 23.05.2024. godine u kojem se navodi da razlozi zbog kojih nije moguće poduzeti mjere po donesenim Preporukama je donesena pravosnažna sudska presuda u upravnom sporu, a čiji je predmet isti kao i predmet žalbi upućenih Instituciji Ombudsmena, a kojom su zahtjevi gore imenovana tri lica za zaštitu prava i pojedinaca zajamčenih Ustavom Fedearcije BiH od 28.02.2024. godine odbijeni, a svi njihovi navodi ocijenjeni kao neosnovan. Uzimajući u obzir naprijed navedeno, Ombudsmeni BiH donose Odluku o zatvaranju predmeta podnositelja žalbe, te se predmeti Ž-SA-05-256/24, Ž-SA-05-257/24, Ž-SA-05-258/24 pred institucijom Ombudsmena u konkretnom slučaju okončava.
485	Ž-SA-05-258/24	P-135/24	P R E P O R U K U Skupštini Zeničko – dobojskog kantona 1. Da preispita Odluku o razrješnju Nadzornog odbor u skladu sa nalazom i mišljenjem iz ove Preporuke; 2. Da, poduzmu neophodne aktivnosti i mjere kako bi se u budućim postupanjima, osiguralo transparento i efikasno provođenje kako postupaka izbora i imenovanja, tako i postupka razrješnja/smjene, zasnovano na principima pravičnosti, a onemogućila svaka zloupotreba prava stranaka; 3. Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju njene realizacije.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	U konkretnom slučaju podnositelj žalbe izjavljuju prigovor na Odluku o razrješnju tri člana Nezavisnog odbora broj: 01-30-1940-2/24 od 30.01.2024. godine, zbog kršenja principa iz člana 3., kao i kršenja člana 14. stav 2. Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine. Nakon sprovedenog istražnog postupka i donesene preporuke broj: P-135/24, Skupština ZDK dostavlja akt broj : 01-30-1940-18/24 od 23.05.2024. godine u kojem se navodi da razlozi zbog kojih nije moguće poduzeti mjere po donesenim Preporukama je donesena pravosnažna sudska presuda u upravnom sporu, a čiji je predmet isti kao i predmet žalbi upućenih Instituciji Ombudsmena, a kojom su zahtjevi gore imenovana tri lica za zaštitu prava i pojedinaca zajamčenih Ustavom Fedearcije BiH od 28.02.2024. godine odbijeni, a svi njihovi navodi ocijenjeni kao neosnovan. Uzimajući u obzir naprijed navedeno, Ombudsmeni BiH donose Odluku o zatvaranju predmeta podnositelja žalbe, te se predmeti Ž-SA-05-256/24, Ž-SA-05-257/24, Ž-SA-05-258/24 pred institucijom Ombudsmena u konkretnom slučaju okončava.
486	Ž-BL-05-437/23	P-153/24	PREPORUKU Vladi Federacije Bosne i HErcegovine 1. Da uvažavajući stavove iz Preporuke, razmotri podnesene prigovore na Odluku o razrješnju članova Uprave – direktora i izvršnih direktora RMU "Banovići" dd Banovići broj: 11367/2023, od dana 23.06.2023. godine; 2. Da u roku od 30 dana Instituciji ombudsmena dostavi odgovor o realizaciji date preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	NE	Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine nije zaprimila odgovor na Preporuku. U konkretnom slučaju Preporuka Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine nije realizovana, a izdavanjem preporuke iscrpljene su sve mogućnosti Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine u ovom predmetu, te je donesena odluka kao u uvodu ove Obavijesti u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).
487	Ž-BL-05-438/23	P-153/24	PREPORUKU Vladi Federacije Bosne i HErcegovine 1. Da uvažavajući stavove iz Preporuke, razmotri podnesene prigovore na Odluku o razrješnju članova Uprave – direktora i izvršnih direktora RMU "Banovići" dd Banovići broj: 11367/2023, od dana 23.06.2023. godine; 2. Da u roku od 30 dana Instituciji ombudsmena dostavi odgovor o realizaciji date preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	NE	Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine nije zaprimila odgovor na Preporuku. U konkretnom slučaju Preporuka Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine nije realizovana, a izdavanjem preporuke iscrpljene su sve mogućnosti Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine u ovom predmetu, te je donesena odluka kao u uvodu ove Obavijesti u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).
488	Ž-BL-05-435/23	P-153/24	PREPORUKU Vladi Federacije Bosne i HErcegovine 1. Da uvažavajući stavove iz Preporuke, razmotri podnesene prigovore na Odluku o razrješnju članova Uprave – direktora i izvršnih direktora RMU "Banovići" dd Banovići broj: 11367/2023, od dana 23.06.2023. godine; 2. Da u roku od 30 dana Instituciji ombudsmena dostavi odgovor o realizaciji date preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	NE	Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine nije zaprimila odgovor na Preporuku. U konkretnom slučaju Preporuka Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine nije realizovana, a izdavanjem preporuke iscrpljene su sve mogućnosti Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine u ovom predmetu, te je donesena odluka kao u uvodu ove Obavijesti u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).
489	Ž-BL-05-790/23	P-212/24	PREPORUKU premijeru Vlade Srenjobosanskog kantona 1.Da odmah po dobijanju ove preporuke, podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev odgovori u skladu sa odredbama člana 14. stav 4. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine; 2.Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	NE	Imajući u vidu činjenicu da su podnosiocu žalbe dostavljene tražene informacije, pa se s tim u vezi može konstatovati da je odgovorni javni organ postupio u skladu sa članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine. S obzirom na navedeno, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 3. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11).
490	Ž-BL-05-89/24	P-245/24	PREPORUKU Osnovnom sudu u Banjoj Luci 1.Da po prijemu ove Preporuke informiše podnosioca žalbe o ishodu pomenutog Javnog konkursa i da omogući djelotvoran pravni lijek 2.Da u roku od 30 dana obavijesti Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	NE	Institucija Ombudsmena do dana sačinjavanja ovog akta nije dobila odgovor na preporuku od Osnovnog suda u Banjoj Luci. Shodno svemu navedenom, uzimajući u obzir da su izdavanjem Preporuke iscrpljene sve mogućnosti koje Institucija Ombudsmena ima postupajući po žalbi, donesena je odluka kao u uvodu ovog Obavještenja u skladu sa članom 35. stav 1 tačka 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).
491	Ž-BL-05-294/24	P-250/24	PREPORUKU Upravnom odboru JU Dječije obdanište Velika Kladuša 1.Da se prilikom odlučivanja o prigovoru podnositeljece dosljedno rukovodi članom 3 Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine, a prema nalazima iz ove Preporuke; 2.Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke, obavijesti Ombudsmene o njenoj realizaciji.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	Izdavanjem preporuke Upravnom odboru javne ustanove, koji predstavlja organ upravljanja, iscrpljene su mogućnosti koje Institucija Ombudsmena ima u postupanju po individualnim žalbama građana. Nalaz i dispozitiv Preporuke ujedno predstavlja konačan, meritoran i javno objavljen stav Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, po predmetu žalbe, koji možete koristiti u bilo kojem drugom postupku pokrenutom ovim povodom, uključujući upravne ili sudske postupke. U skladu sa navedenim, donesena je odluka kao u naslovu, u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, br. 104/11).
492	UKUPNO	-	22 - Vladina i ministarska imenovanja				
493	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
494	24	35	8	1	3	12	0
495	POVREDA PRAVA :	23 - Zdravstvo					

496	Nije realizirana						
497	Ž-LI-04-5/24	P-150/24	PREPORUKU Zavodu za zdravstveno osiguranje Kantona 10 • da razmotri sve pravne mogućnosti, u okviru svojih nadležnosti i ovlaštenja i u skladu sa pozitivnim pravnim propisima, kako bi naknadio putne troškove žalitelju u skladu sa informacijom Sveučilišne kliničke bolnice Mostar broj: 01-33-3775/24 od 6.5.2024. godine, te mišljenjem Ombudsmana iznesenim u ovoj preporuci. • Da u roku od 10 (deset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije iste.	23 - Zdravstvo	Nije realizirana	DA	Po upućenoj preporuci, Zavod je Ombudsmanima BiH dostavio informaciju u kojoj se, između ostalog, navodi: „...i nakon ponovnog razmatranja kompletnog predmeta i Vaše preporuke još jednom Vas izvješćujemo da je Zavod za zdravstveno osiguranje Hercegbosanske županije izvršio svoju obvezu plaćanja putnih naloga sukladno važećoj Odluci o naknadi putnih troškova u svezi korištenja zdravstvene zaštite osiguranih osoba Zavoda za zdravstveno osiguranje Hercegbosanske županije i da ne postoji pravni temelj za isplatu istih...” Obzirom da preporuka Ombudsmana BiH nije prihvaćena, u skladu sa člankom 32. stavak 2. Zakona, o svemu je obaviješteno Upravno vijeće Zavoda, nakon čega su Ombudsmeni BiH odlučili zatvoriti predmet koji se vodi po Vašoj žalbi . Protiv ove odluke nije dopuštena žalba, u skladu sa člankom 22. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
498	Ž-BR-04-140/24	P-253/24	Javnoj zdravstvenoj ustanovi „Zdravstvenom centru Brčko“ Brčko distrikta Bosne i Hercegovine 1. Da stave van snage Naredbu broj: 192/23 od 30. 1. 2023. godine ; 2. da postupaju sukladno pozitivnim zakonskim propisima Bosne i Hercegovine i Brčko distrikta Bosne i Hercegovine: 3. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke obavijesti Instituciju Ombudsmana za ljudska prava BiH o poduzetim mjerama na izvršenju Preporuke.	23 - Zdravstvo	Nije realizirana	DA	Institucija Ombudsmana zaprimila je dana 19. 9. 2024. godine akt Javne zdravstvene ustanove „Zdravstvenog centra Brčko“ Brčko distrikta Bosne i Hercegovine broj: 1350/24 od 16. 9. 2024.godine. Obzirom da Preporuka broj P-253/24 nije provedena, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su dana 29. 11. 2024. godine sukladno odredbama članka 32. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijestili neposredno nadređeno tijelo, Skupštinu Brčko distrikta Bosne i Hercegovine o nepoduzimanju mjera po Preporuci i uputili poziv da sukladno svojim ovlastima poduzme sve što je neophodno da se postupi po istoj. Sukladno članku 35. stavku 1. točka 8. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zatvaraju predmet broj: Ž-BR-04-140/24.
499	Nema odgovora						
500	Ž-BL-04-536/24	P-349/24	PREPORUKU Ministarstvu prosvjete i kulture Republike Srpske i Ministarstvu zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske 1. Da preduzmu mjere iz svoje nadležnosti sa ciljem uskladjivanja odredbi Zakona o osnovnom vaspitanju i obrazovanju Republike Srpske sa odredbama Zakona o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti Republike Srpske, u skladu sa najboljom zdravstvenom praksom i najboljim interesima djeteta; 2. Da u roku od 60 dana od dana prijema Preporuke, obavijeste Ombudsmene o njenoj realizaciji Ova se Preporuka u skladu sa članom 33. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine dostavlja i podnosiocima žalbe.	23 - Zdravstvo	Nema odgovora	NE	Do današnjeg dana nije dostavljen odgovor na upućenu preporuku.
501	UKUPNO	-		23 - Zdravstvo			
502	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
503	3	3	0	0	0	2	1
504	POVREDA PRAVA :	24 - Socijalna zaštita					
505	Realizirana						
506	Ž-LI-04-194/23	P-29/24	PREPORUKU Javnoj ustanovi Centar za socijalni rad Vitez 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, uspostavi saradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 23. i članom 25. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmanu Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje 2. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	24 - Socijalna zaštita	Realizirana	DA	Aktom broj: 03-31.1-797-2/24, od dana 23.06.2024. godine, odgovorna strana dostavila je odgovor na izdatu preporuku u kome se navodi:„Uvidom u predmet gore imenovane, obavještavamo Vas da se Z. B. našem centru obratila 18.05.2021. godine sa zahtjevom za jednokratnu pomoć a koja je odobrena. Nakon toga se nije obraćala Centru po bilo kom osnovu. Prema mjestu prebivališta, Zekija je nastanjena na adresi Krušćica bb, Vitez. Prema našim saznanjima, Zekija živi u Stojkovićima, Općina Novi Travnik.“ Podnositeljica žalbe je u telefonskom razgovoru od dana 21.02.2024. godine, upoznata sa pravima i postupcima iz oblasti socijalne zaštite, a istoj su i dati odgovarajući pravni savjeti. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
507	Ž-BL-04-810/22	P-107/24	PREPORUKU - Republičkom sekretarijatu za raseljena lica i migracije, da preduzmu mjere, u skladu sa svojim nadležnostima u cilju obezbjeđenja adekvatnog alternativnog smještaja podnositeljici žalbe - Republičkom sekretarijatu za raseljena lica i migracije i opštini Kneževu, da u skladu sa svojim nadležnostima i obavezama učine dodatne napore na ostvarivanju prava podnositeljice žalbe koja su joj zagarantovana Ustavom Bosne i Hercegovine, odnosno da joj se, - na području Banjaluke/Kneževa obezbijedi adekvatna stambena jedinica – stan, posebno imajući u vidu navode iz Preporuke te da se radi o licu sa invaliditetom i licu starije životne dobi - Da Ombudsmane obavijeste o načinu realizacije ove Preporuke, u roku od 60 dana od dana prijema Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka;	24 - Socijalna zaštita	Realizirana	DA	Republički sekretarijat za raseljena lica i migracije je u dostavljenom odgovoru naveo da je dana 20.05.2024. godine V. J. uvedena u posjed stana Vlade Republike Srpske u naselju Ramići, Banjaluka, kao alternativni smještaj. Navedeni odgovor upućen je podnositeljici žalbe dana 27.05.2024. godine. S obzirom da iz navedenog odgovora proizlazi da je preporuka Ombudsmana ispoštovana, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. stav 8. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11) zatvore predmet koji se vodi po žalbi V. J. a podnositeljica žalbe se može ponovo obratiti Instituciji ukoliko se pojave nove činjenice ili okolnosti u njenom predmetu.
508	Ž-BR-04-57/24	P-218/24	-da kontinuirano i efikasno, u okviru svoje nadležnosti sukladno pozitivnim zakonskim propisima Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, poduzimaju sve neophodne radnje u cilju preveniranja sukoba u porodici S. a koji su posljedica ponašanja S.G. kada je u alkoholiziranom stanju. - da u roku od 30 dana, od dana prijema ove preporuke izvjestie Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja iste.	24 - Socijalna zaštita	Realizirana	DA	Vlada Brčko distrikta BiH, Odjeljenje za zdravstvo i ostale usluge, Pododjeljenje za socijalnu zaštitu dostavilo je odgovor u kojem se navodi:„Obavještavamo Vas da službena lica organa starateljstva - Pododjeljenja za socijalnu zaštitu, Odjeljenje za zdravstvo i ostale usluge Vlade Brčko distrikta BiH, postupaju u skladu s nadležnostima prema porodici Savanović, primjenjujući metode primarne i sekundarne prevencije po potrebi odlascima na teren u posjetu porodici, dostupnost stručnih lica za savjetovanje i psihosocijalnu podršku u službenim prostorijama ovog Organa kao i telefonski kontakt u slučaju razmjene podataka s članovima porodice Savanović. U skladu s navedenim, obavještavamo Vas da, u prethodnom periodu u našim evidencijama nema podataka o novim registrovanim radljama nasilja od strane Savanović Gorana kao ni podataka o potrebama eventualnih medicinskih tretmana, liječenja i/ili prisilnih hospitalizacija od strane Javne zdravstvene ustanove Brčko distrikt BiH prema imenovanom i/ili članovima njegove porodice. Poštujući preporuku Vaše institucije, obavještavamo Vas da su službena lica organa starateljstva - Pododjeljenja za socijalnu zaštitu, Odjeljenje za zdravstvo i ostale usluge Vlade Brčko distrikta BiH u okviru svojih nadležnosti, dostupni za psihosocijalnu podršku, saradnju i pružanje potrebnih usluga korisnicima, u ovom slučaju porodici Savanović, prije svega u domenu prevencije radnji nasilja u porodici.“ Obzirom da su nadležni organi Brčko distrikta Bosne i Hercegovine ispoštovali preporuku Ombudsmana Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine donose odluku da se u skladu sa odredbom člana 35. stav 1.tačka 8. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine , zatvara predmet pod brojem Ž-BR-04-57/24.

509	Ž-BR-04-214/24	P-318/24	-Da sukladno pozitivnim zakonskim propisima i međunarodnim dokumentima zaštitu prava djeteta, djelujući u okviru svojih nadležnosti, poduzme sve radnje i mjere kako bi se osiguralo zakonito izvršavanje roditeljskih dužnosti i prava Tamare Krstić i Milenka Krstić prvenstveno imajući u vidu najbolji interes djeteta; -Pozivaju se roditelji djeteta da razmotre i uvaž izneseno mišljenje Ombudsmana Bosne i Hercegovine, uključujući i suradnju sa nadležnim Pododjelom za socijalnu zaštitu Brčko distrikta Bosne i Hercegovine kako bi se sanirala narušena komunikacija; -Poziva se Vlada Brčko distrikta Bosne i Hercegovine.Odjeljenje za zdravstvo-Pododjeljenje za socijalnu zaštitu da u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke obavijeste Ombudsmane o ishodima/rezultatima svojih postupaka i poduzetih mjera, pismenim putem na adresu Trg Mladih 8/1, Brčko distrikt Bosne i Hercegovine.	24 - Socijalna zaštita	Realizirana	DA	Dana 28.01.2025. godine, zaprimljen je odgovor Odjela za zdravstvo i ostale usluge Vlade Brčko distrikta BiH, broj: 05-1246ZB-0003/25 od 22.01.2025. godine.
510	Ostvarena saradnja						
511	Ž-BR-04-186/24	P-319/24	Vlada Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, Pododjel za socijalnu zaštitu 1. Da odmah, po prijemu ove preporuke, uspostavi suradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo očitovanje, kako je to navedeno u aktima od 4. 9. 2024.g., i 17. 10. 2024. godine, 2. Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	24 - Socijalna zaštita	Ostvarena saradnja	DA	dana 4. 2. 2025.godine zaprimljen odgovor Vlade Brčko distrikta BiH, broj predmeta: 34-000079/25, broj akta: 05-1246ZB-0003/25 od 30. 1. 2025. godine.
512	Nije realizirana						
513	Ž-BL-04-391/23	P-65/24	PREPORUKU Opštini Gacko 1. Da obezbijedi adekvatno obeštećenje podnositeljca žalbe u skladu sa nalazima iz ove Preporuke 2. Da ukloni opisane povrede i postupi po donesenom Zaključku 3. Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke, obavijesti Ombudsmane o njenoj realizaciji	24 - Socijalna zaštita	Nije realizirana	DA	Š obzirom da Institucija Ombudsmana nije primila nikakav odgovor na Preporuku, uputila je, u skladu sa Pravilima postupka, dana 30.05.2024. godine, Urgenciju Ministarstvu uprave i lokalne samouprave Republike Srpske, kao neposredno višem organu, da preduzme mjere iz svoje nadležnosti na sprovođenju Preporuke. Ministarstvo uprave i lokalne samouprave Republike Srpske dostavilo je, dana 21.06.2024. godine Instituciji Ombudsmana dopis u kojem stoji poziv Opštini Gacko da postupi po Preporuci Ombudsmana. Shodno svemu navedenom, uzimajući u obzir da su izdavanjem Preporuke iscrpljene sve mogućnosti koje Institucija Ombudsmana ima postupajući po žalbi, donesena je odluka kao u uvodu ovog Obavještenja u skladu sa članom 35. stav 1 tačka 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11). Uzimajući u obzir da ni nakon Urgencije nije došlo do provođenja Preporuke Ombudsmana, ovaj slučaj nesaradnje će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2024. godinu, te će o tome biti obavještena Narodna skupština Republike Srpske.
514	Ž-BL-04-747/23	P-227/24	P R E P O R U K U Preporučuje se Vladi Republike Srpske da do kraja 2024. godine analizira pitanje održivosti socijalnog stanovanja u Republici Srpskoj, uvažavajući mišljenje i zabrinutosti Ombudsmana izraženo u ovoj Preporuci. Preporučuje se Vladi Republike Srpske da pitanje održivosti socijalnog stanovanja analizira u suradnji sa jedinicama lokalne samouprave koje putem proširenih prava imaju određene vidove pomoći/subvencije za električnu energiju, vodu i komunalije ili novčanu pomoć za nabavku ogreva itd. Preporučuje se Vladi Republike Srpske da nakon analize, u zavisnosti od rezultata analize, razmotri poduzimanja odgovarajućih mjera kako se ne bi dovelo u pitanje održivost ovakvog vida stanovanja u Republici Srpskoj za lica u stanju potrebe kao što su raseljena lica, povratnici, izbjeglice itd, a koje bi trebale rezultirati uvođenjem novih tzv. proširenih prava na području onih lokalnih zajednica gdje postoji potreba, a sve u suradnji i koordinaciji sa jedinicama lokalne samouprave. Ombudsmeni od Vlade Republike Srpske očekuju povratne informacije u roku od 90 dana od dana prijema ove Preporuke, pismenim putem pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka ili putem elektronske pošte na bl.ombudsmen@ombudsmen.gov.ba	24 - Socijalna zaštita	Nije realizirana	NE	Uvažavajući protek vremena, Ombudsmeni su aktom od 11.12.2024. godine pozvali Vladu Republike Srpske da u roku od 30 dana od dana prijema ovog akta, obavijeste Ombudsmane Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama po Preporuci Ombudsmana. Kako do dana izrade ovog akta nisu zaprimili odgovor Vlade Republike Srpske, Ombudsmeni konstatuju da Vlada Republike Srpske nije postupila po Preporuci Ombudsmana. Problem održivosti socijalnog zbrinjavanja uvršten je u Godišnji izvještaj o aktivnostima Institucije ombudsmana za 2024. godinu, ali istovremeno napominju da će u Godišnjem izvještaju o aktivnostima Institucije ombudsmana za 2025. godinu navesti da Preporuka broj P-277/24 od 28.08.2024. godine nije realizovana od strane Vlade Republike Srpske. Imajući u vidu da su iscrpili sve mogućnosti djelovanja u konkretnom slučaju, predmet broj Ž-BL-05-747/23 se zatvara o čemu se obavještava podnosilac žalbe.
515	UKUPNO	-	24 - Socijalna zaštita				
516	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
517	7	7	4	0	1	2	0
518	POVREDA PRAVA :	25 - Penzije					
519	Realizirana						
520	Ž-BR-04-301/23	P-97/24	1. da uvažavajući mišljenje Ombudsmana Bosne i Hercegovine postupe i donesu novo rješenje vezano za zahtjev M.B. sukladno uputama Rješenja Federalnog zavoda za mirovinskog i invalidskog osiguranju, Mostar broj: FZ3/8/1-31-1-1255-5/22 od 15. 3. 2024. godine; 2. da navedeno rješenje dostave Ombudsmanima Bosne i Hercegovine na uvid; 3. da u roku od 30 (trideset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	25 - Penzije	Realizirana	DA	Dana 22. 4. 2024. godine institucija Ombudsmana zaprimila je odgovor Federalnog zavoda za mirovinsko i invalidsko osiguranje Županijsko administrativne službe u Tuzli broj: FZ6/2/1-45-3-275-2/24 od 17. 4. 2024. godine u kojem se navodi: “ u vezi sa vašim aktom od 27.03.2024. godine, u predmetu B.M. , obavještavamo o sjedećem. Rješenjem drugostepenog organa FZ PIO/MIO MB: 5084226807 od 15.03.2024. godine naloženo je da se sa sigurnošću utvrdi staž osiguranika ostvaren u Sloveniji. Ova Služba se aktom od 27.03.2024. godine obratila slovenskom nosiocu osiguranja kako bi dostavili ispravan obrazac potvrde staža. Fotokopiju navedenog dopisa dostavljamo u prilogu. „ Dana 25. 7. 2024. godine institucija Ombudsmana zaprimila je odgovor Federalnog zavoda za mirovinsko i invalidsko osiguranje Županijsko administrativne službe u Tuzli broj: FZ6/2/1-45-3-275-2/24 od 17. 4. 2024. godine u kojem se navodi: “ u vezi sa vašim aktom od 03.07.2024. godine, u predmetu B.M. , dostavljamo rješenje ove Službe od 01.07.2024. godine, kojim je okončan postupak imenovanog.“ Navedeni odgovor dostavljen je dana 26. 7. 2024. godine žalitelju na znanje. Uzimajući u obzir da je preporuka P-97/24 prihvaćena, Ombudsmani Bosne i Hercegovine sukladno članku 35. stavku 1. tačka 8. i tačke 2. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine zatvaraju predmete broj: Ž-BR-014-301/23 po žalbi M.B. .

521	Ž-BL-04-646/23	P-163/24	PREPORUKU Fondu za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske 1. Da u skladu sa svojim nadležnostima utvrdi činjenično stanje i preispita doneseno Rješenje broj 9002/91-1.1-1810.0-15982/20 u skladu sa nalazima iz ove Preporuke 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke, obavijesti Ombudsmene o njenoj realizaciji	25 - Penzije	Realizirana	DA	Institucija Ombudsmana primila je, dana 27.08.2024. godine odgovor na Preporuku Fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske u kojem se navodi da Vam je Rješenjem broj: 9002/91-1.1-1810.0-15982/20 od 22.10.2020. godine priznato pravo na srazmjerni dio starosne penzije u skladu sa odredbama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju Republike Srpske i Sporazumom o socijalnom osiguranju između Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske te da je odredbom člana 86. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju Republike Srpske propisano da se odredbe člana 85. koje se odnose na isplatu najniže penzije, ne odnose na srazmjerne penzije ostvarene primjenom međunarodnih ugovora o socijalnom osiguranju i sporazuma o međusobnim pravima i obavezama u sprovođenju penzijskog i invalidskog osiguranja u Bosni i Hercegovini. Shodno svemu navedenom, uzimajući u obzir da su izdavanjem Preporuke kao i odgovorom na Preporuku iscrpljene sve mogućnosti koje Institucija Ombudsmana ima postupajući po žalbi, donesena je odluka kao u uvodu ovog Obavještenja u skladu sa članom 35. stav 1 tačka 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).
522	Ž-LI-04-103/24	P-262/24	1. Da JZU „Dom zdravlja Drvar“ izvrši uplatu svih neuplaćenih doprinosa za obvezna osiguranja i poreza za T.D. u skladu sa Zakonom o doprinosima FBiH, te ostalim pozitivnim zakonskim i podzakonskim propisima; 2. Da u roku od 15 dana obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu realizacije ove Preporuke.	25 - Penzije	Realizirana	DA	Povodom upućene preporuke odgovorna strana je dostavila odgovor o realizaciji iz kojeg je vidljivo da je Dom zdravlja postupio po preporuci Ombudsmena BiH, o čemu ste pravovremeno obaviješteni. Slijedom navedenog, Ombudsmeni BiH donose odluku o zatvaranju predmeta broj: Ž-LI-04-103/24, u skladu sa člankom 35. toč. 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine . Protiv ove odluke nije dopuštena žalba, u skladu sa člankom 22. Zakona.
523	Ž-BR-04-102/24	P-294/24	1. da u koordiniranoj saradnji poduzmu neophodne zakonske radnje, kako bi bila obračunata i izvršena upata doprinosa na ime B.M. za predmetni period, te ista stekla prava koja joj pripadaju po osnovu penzijskog osiguranja; 2. da u roku od 15 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijeste Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o načinu realizacije iste.	25 - Penzije	Realizirana	DA	U ostavljenom roku od strane Federalnog zavoda za penzijsko i invalidsko osiguranje, Kantonalna administrativna služba u Tuzli zaprimljen je akt broj: FZ6/3-11-3-5145-2/24 od 13.11.2024. godine u kojem se navodi: „Obvezniku „Gradske apoteke“ Tuzla je 24.06.2024 godine izdat zapisnik o iznosu neuplaćenih doprinosa br:FZ6/3-1 1-3-2582-3/24 P iznos 70,58 KM. Nakon izvršene uplate obveznik treba FZ PIO/MIO KAS Tuzla za osiguranika M.B. dostaviti M4 obrazac -matični podaci osiguranika, koji se nakon provjere da su ispravni šalju u ERC ZIPO na unos. Do danas nisu dostavljeni M4 obrasci u FZ PIO/MIO KAS Tuzla. Zapisnik je otpremljen 02.07.2024 godine, sad ponovo 13.11.2024 godine.“ Javna zdravstvena ustanova “Gradske apoteke” Tuzla je dana 27.11.2024.godine dostavila e-mail u kojem se navodi: „Obavještavam Vas da je dana 27.11.2024 godine izvršena uplata u iznosu od 70,58KM na ime regulisana penzionog osiguranja za period 01.04.-30.04.1992 godine, nakon što smo dobili Zapisnik od PIO Mio Tuzla. Obavještena je i gdja Milovanović da preuzme obrasce M4 koje smo pripremili.“ Žaliteljica M.B.a je podneskom od dana 29.11.2024.godine potvrdila naprijed navedeno i zahvalila se Ombudsmenima za ljudska prava Bosne i Hercegovine na pomoći u ostvarivanju njenih prava.
524	Ostvarena saradnja						
525	Ž-BL-04-35/24	P-211/24	P R E P O R U K U Poreskoj upravi Republike Srpske, Fondu za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske i „Kosmos“ a.d. Banjaluka 1.Da ulože dodatne napore i preduzmu sve neophodne mjere na provođenju Rješenja Okružnog privrednog suda Banjaluka broj: 57 0 St 119440 16 St, kao i Rješenja o ispravci od dana 06.06.2017. godine, a posebnu u dijelu kojim se...Obavezuje dužnik da izvrši uplate doprinosa za penzijsko-invalidsko osiguranje za radnike koji ispunе uslove za odlazak u penziju radi povezivanja radnog staža .. 2.Da o učinku ove Preporuke obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine u roku od 30 dana od dana prijema iste.	25 - Penzije	Ostvarena saradnja	DA	Dana 25.09. zaprimljen Odgovor Poreske uprave RS. Dana 02.09.2024. zaprimljen odgovor PIO RS.
526	Ž-BL-04-113/24	P-211/24	P R E P O R U K U Poreskoj upravi Republike Srpske, Fondu za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske i „Kosmos“ a.d. Banjaluka 1.Da ulože dodatne napore i preduzmu sve neophodne mjere na provođenju Rješenja Okružnog privrednog suda Banjaluka broj: 57 0 St 119440 16 St, kao i Rješenja o ispravci od dana 06.06.2017. godine, a posebnu u dijelu kojim se...Obavezuje dužnik da izvrši uplate doprinosa za penzijsko-invalidsko osiguranje za radnike koji ispunе uslove za odlazak u penziju radi povezivanja radnog staža .. 2.Da o učinku ove Preporuke obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine u roku od 30 dana od dana prijema iste.	25 - Penzije	Ostvarena saradnja	DA	DANA 02.09.2024. GODINE ZAPRIMLJEN ODGOVOR PIO RS. DANA 29.09.2024. GODINE ZAPRIMLJEN ODGOVOR PORESKE UPRAVE RS.
527	Ž-BL-04-309/24	P-279/24	PREPORUKU Fondu za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske - Filijala Banja Luka 1. Da po prijemu preporuke bez odlaganja donese svoje rješenje, a uvažavajući pravno shvatanje direktora Fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske obuhvaćeno njegovim rješenjem broj: 1002942891, od dana 22.07.2024. godine, a koji se odnosi na zahtjev podnosioca žalbe za uvećanjem invalidske penzije za 30% 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	25 - Penzije	Ostvarena saradnja	DA	Dana 25.11.2024. godine zaprimljen Odgovor PIO RS.
528	Nije realizirana						
529	Ž-SA-04-585/24	P-179/24	P R E P O R U K U Federalnom zavodu za penzijsko i invalidsko osiguranje 1. Da razmotri mogućnost ponovnog odlučivanja o predmetnom zahtjevu za ponovni obračun visine starosne penzije a shodno mišljenju Ombudsmana Bosne i Hercegovine izraženom u ovoj Preporuci; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o načinu realizacije iste.	25 - Penzije	Nije realizirana	DA	obavještavam Vas da je ovaj Zavod predmetni spis prosljedio Kantonalnom sudu u Sarajevu po tužbi imenovane, izjavljene na rješenje tuženog Federalnog zavoda za penzijsko i invalidsko osiguranje Mostar broj: FZ3/2/2-35-1-52700-8/20, MB/OB: 1065918459 od 14.03.2023. gdoine, kojim je odbijena kao neosnovana žalba imenovane izjavljena protiv rješenja direktora Kantonalne administrativne službe u Sarajevu, broj: FZ12/2/1-31-1-20199-4/22, matični broj: 1065918459 od 27.01.2023. godine, a kojim je primjenom odredbi člana 117. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju...odbijen zahtjev Frljak Amire iz Sarajeva za ponovni obračun visine starosne penzije.“ Ujedno Vas obavještavamo da navedeni upravni spor nije okončan, te da od ishoda istog zavisi i dalji eventualni postupak u konkretnoj upravnoj stvari“ Ombudsmeni Bosne i Hercegovine vas informiraju o naprijed navedenom te, shodno odredbama člana 32. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, pozivaju da sukladno svojim ovlaštenjima i pozitivnim zakonskim propisima poduzmete neophodne radnje kako bi Preporuka bila realizirana. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine će predmetnu pravnu stvar uvrstiti u svoj Izvještaj o rezultatima rada za 2024. godinu, koji će biti podnijijet Predsjedništvu Bosne i Hercegovine, Predstavničkom domu i Domu naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine i Narodnoj skupštini Republike Srpske.
530	Ž-BL-04-233/24	P-249/24	PREPORUKU direktoru Fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske 1.Da u postupku obračunavanja isplate novčanog iznosa porodične penzije za podnositeljicu žalbe postupi uvažavajući načelo zaštite prava stranaka i načelo pružanja pomoći neukoj stranci a kako je propisano Zakonom o opštem upravnom postupku Republike Srpske 2.Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	25 - Penzije	Nije realizirana	DA	Fond je dostavio odgovor na preporuku svojim aktom broj: RP-1294/2018-28, od dana 16.09.2024. godine u kome navodi usljed kojih razloga nije moguće realizirati izdatu preporuku. Na osnovu navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (“Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 104/11). Izdata preporuka smatra se neispoštovanom i kao takva biće uvrštena u Godišnji izvještaj o aktivnostima Ombudsmana Bosne i Hercegovine.

531	UKUPNO	-	25 - Penzije				
532	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA KOJIMA SU IZDATE	U REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
533	8	9	4	0	2	2	0
534	POVREDA PRAVA :	26 - Tužilaštva					
535	Realizirana						
536	Ž-BL-08-325/23	P-28/24	Okružnom javnom tužilaštvu u Banjaluci, da odmah po prijemu ove Preporuke, uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi tražena izjašnjenja, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluke. Da u roku od 15 dana od prijema ove preporuke obavijesti ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	26 - Tužilaštva	Realizirana	DA	Odgovorom na Preporuku broj IT- 42/24 od 14.02.2024. godine dostavljene su informacije da se predmet nalazi u radu i u fazi je donošenja konačne tužilačke odluke. Dopisom od 22.07.2024. godine Okružno javno tužilaštvo Banjaluka dostavilo je informaciju da je donijeta tužilačka odluka koja je otpremljena podnositeljci žalbe na koju nije uložila pritužbu. Dopis je prosleden podnositeljci žalbe. Imajući u vidu da je tokom postupka pred Institucijom ombudsmena otklonjena ukazana povreda prava, predmet se zatvara.
537	Ž-BL-08-415/23	P-108/24	P R E P O R U K U Okružnom javnom tužilaštvu u Bijeljini, da odmah po prijemu preporuke odgovori na akte Ombudsmena upućene dana 27.11.2023. godine i dana 19.01. i 07.03.2024. godine.	26 - Tužilaštva	Realizirana	DA	Okružno javno tužilaštvo u Bijeljini je u odgovoru od 10.05.2024. godine, dostavilo odgovor u kojem se navodi da je dana 10.05.2024. godine, u navedenom predmetu donesena Naredba o nesprovođenju istrage, jer je iz prijave i pratećih spisa očigledno da prijavljeno djelo nije krivično djelo. Navedeni odgovor je upućen podnosiocu žalbe dana 17.05.2024. godine. S obzirom da je Okružno javno tužilaštvo u Bijeljini donijelo odluku u navedenom predmetu čime je preporuka institucije ispoštovana, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11) zatvore predmet koji se vodi po žalbi Majkić Zorana a podnosilac žalbe se može ponovo obratiti Instituciji ukoliko se pojave nove činjenice ili okolnosti u njegovom predmetu.
538	Ostvarena saradnja						
539	Ž-BR-08-252/23	P-222/24	1. Da odmah, po prijemu ove preporuke, uspostavi saradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo očitovanje, kako je to navedeno u aktima od 15. 2. 2024.g., 4. 4. 2024. g. i 3. 7. 2024. godine. 2. Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	26 - Tužilaštva	Ostvarena saradnja	DA	Dana 09.12.2024. godine zaprimljen Odgovor Kantonalnog tužilaštva Tuzlanskog kantona Tuzla.
540	UKUPNO	-	26 - Tužilaštva				
541	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA KOJIMA SU IZDATE	U REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
542	3	3	2	0	1	0	0
543	POVREDA PRAVA :	27 - Pravobranilaštva					
544	UKUPNO	-	27 - Pravobranilaštva				
545	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA KOJIMA SU IZDATE	U REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
546	0	0	0	0	0	0	0
547	POVREDA PRAVA :	28 - Predmeti korupcije					
548	UKUPNO	-	28 - Predmeti korupcije				
549	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA KOJIMA SU IZDATE	U REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
550	0	0	0	0	0	0	0
551	POVREDA PRAVA :	29 - Migracije i azil					
552	UKUPNO	-	29 - Migracije i azil				
553	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA KOJIMA SU IZDATE	U REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
554	0	0	0	0	0	0	0
555	POVREDA PRAVA :	30 - Sloboda okupljanja					
556	UKUPNO	-	30 - Sloboda okupljanja				
557	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA KOJIMA SU IZDATE	U REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
558	0	0	0	0	0	0	0
559	POVREDA PRAVA :	31 - Advokati					
560	UKUPNO	-	31 - Advokati				
561	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA KOJIMA SU IZDATE	U REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
562	0	0	0	0	0	0	0
563	POVREDA PRAVA :	32 - Inspekcije					
564	Realizirana						

565	Ž-BL-05-132/23	P-42/24	PREPORUKU gradonačelniku Grada Cazin 1. Da polazeći od svojih statutarh ovlaštenja, a sve u skladu sa članom 216. Zakona o upravnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine preduzme odgovarajuće mjere kako bi se u razumnom roku dnijelo novo rješenje u predmetu ... 2. Da polazeći od svojih statutarh ovlaštenja, a sve u skladu sa članom 57. Zakona o upravnim sporovima Federacije Bosne i Hercegovine preduzme odgovarajuće mjere prema nadležnoj Službi za urbanizam, zaštitu okoliša i inspeksijske poslove Grada Cazin, kako bi se donio novi upravni akt, te uvažilo pravno shvatanje Kantonalnog suda u Bihaću, kao i primjedbe u pogledu postupka; 3. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	32 - Inspekcije	Realizirana	DA	Aktom broj: 01/GN-23-2570/10, od dana 15.03.2024. godine, Grad Cazin je obavijestio Ombudsmene Bosne i Hercegovine da je Služba za urbanizam, zaštitu okoliša i inspeksijske poslove, donijela novo rješenje broj: 04-23-2570/10, od dana 08.06.2023. godine, pa se u vezi s tim izdata preporuka smatra ispoštovanom.
566	Ž-BL-05-696/22	P-109/24	P R E P O R U K U Federalnoj upravi za inspeksijske poslove i Županijskoj upravi za inspeksijske poslove 1. Da vođeni interesima građana i zaštitom okoliša kroz međusobnu saradnju i koordinaciju rada preduzmu mjere iz svoje nadležnosti u cilju provjere tvrdnji podnosioca žalbe; 2. Da u roku od 60 dana obavijeste Instituciju Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o provođenju ove Preporuke.	32 - Inspekcije	Realizirana	DA	Iz odgovora Županijske uprave za inspeksijske poslove Posavske županije, broj: 12-19-333-6/21 od dana 11.06.2024. godine, proizlazi: „Dana 25.04.2024 g. Županijska uprava za inspeksijske poslove je zaprimila Vašu Preporuku br: Ž-BL-05-696/22 od 28.3.2024 g; P-109/24 nakon čega smo ponovno izvršili nadzor u firmi „Salkanović Tišleraj“ d.o.o. Odžak. Nadzor je izvršen dana 07.06.2024. g. zapisnik br.12-30-217/24 , a izvršili su ga inspektor za radne odnose i zaštitu na radu te turističko-tržišni inspektor (već ranije smo navodili u dopisima da inspektora za zaštitu okoliša nemamo zaposlenog u Upravi). Nadzorom je utvrđeno je slijedeće činjenično stanje: -djelatnost firme 31.01- proizvodnja namještaja za poslovne i prodajne prostore -firma posjeduje Okolinsku dozvolu izdanu od strane Ministarstva prometa, veza i zaštite okoliša Županije Posavske br: UP-I/05-19 41/22 izdanu 23.02.2022. g.Važeća od 23.02.2027. g. -firma TQM d.o.o.Lukavac redovito prati i pravi Zapisnike o stručnom nalazu o obavljenim periodičnim pregledima i ispitivanjima fizičkih, kemijskih i bioloških štetnosti i mikroklimu u radnim i pomoćnim prostorijama, broj akta 5-3511-5840/22 od 09.12.2022. godine. Rok važenja uporabne dozvole za periodični pregled je tri godine, dakle važeća je do 12/25 godine. -svi radnici, njih 68 sa 24.05.2024. g su prošli obuku zaštite na radu koju radi Institut za sigurnost i kvalitet SK d.o.o.Gračanica odmah po prijemu radnika u radni odnos tako da su i u cilju zaštite radnika zagađenost, buka i si. svedeni na najmanju moguću mjeru. -firma posjeduje Laboratorijski izvještaj o mjerenju emisije zagađujućih materija u zrak izdanu od strane Inspekta RGH d.o.o. Sarajevo, Ispitni laboratorij Kakanj-Odjel zraka i buke br:226/24 od 04.06.2024.g. gdje je u Zaključku nakon navedenih mjerenja navedeno slijedeće: „Na osnovu izmjerenih koncentracija zagađujućih materija u zrak, kao i preračunatih vrijednosti, može se zaključiti da ovako dobivene vrijednosti na ovom stacionarnom izvoru ne prelaze granične vrijednosti emisija, propisane važećim zakonskim i podzakonskim normama kao što su: -Zakon o zaštiti zraka(„Službene novine FBiH“ br. 33/03) i izmjenama i dopunama Zakona („Službene novine FBiH“ br.4/10) -Pravilnik o graničnim vrijednostima emisije zagađujućih materija u zrak iz postrojenja za sagorjevanje(„Službene novine FBiH“ br. 3/13,92/17) -Pravilnik o monitoringu emisije zagađujućih materija u zrak („Službene novine FBiH“ br.9/14, 97/17). Dakle, iz utvrđenog činjeničnog stanja nakon obavljenog detaljnog inspeksijskog nadzora, navodi i žalba gospodina Smajića su potpuno neutemeljeni. U vezi sa Vašim aktom iz predmeta veze, obavještavamo vas da smo postupili u skladu sa preporukom te donijeli rješenje za pristup informacijama, koje vam u prilogu akta dostavljamo.“ U prilogu je dostavljena kopija Zapisnik o obavljenom inspeksijskom nadzoru, broj: 12-30-217/24 od 07.06.2024.godine. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
567	Ž-BR-05-170/23	P-130/24	1. Da odmah, po prijemu ove preporuke, uspostavi saradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to navedeno u aktima od 24.10.2023. godine, 27.12.2023. godine, te 05.03.2024. godine. 2. Da u roku od 10 (deset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	32 - Inspekcije	Realizirana	DA	Dana 13.06.2024. godine zaprimljen odgovor od Odjeljenja za poljoprivredu, šumarstvo i vodoprivredu Vlade Brčko distrikta BiH.
568	Ž-BL-05-93/24	P-142/24	PREPORUKU Odjeljenju za inspeksijske ioslove i komunalnu policiju, urbanističko-građevinskom inspektoratu Opštine Kneževo 1. Da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena, na način propisan Zakonom o ombudsмену za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to naprijed navedeno; 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	32 - Inspekcije	Realizirana	DA	Odjeljenje za inspeksijske poslove i komunalnu policiju Opštine Kneževo je aktom, broj: 07-059-3/24 od dana 29. avgusta 2024. godine, dostavilo odgovor na pomenutu Preporuku.U pomenutom aktu se, između ostalog, navodi: „U vezi postupka nelegalne gradnje pomoćnog objekta - garaže od strane Udovičić Mirka koji vodi urbanističko-građevinski inspektor (u daljem tekstu inspektor) Odjeljenja za inspeksijske poslove i komunalnu policiju Opštine Kneževo. po prijavi Petrović Mirka, obavještavamo vas da inspektor u svom radu postupia u skladu sa odredbama Zakona o inspekcijama ("Službeni Glasnik Republike Srpske", broj: 18/20), Zakona o uređenju prostora i građenju ("Službeni Glasnik Republike Srpske". broj:40/13, 2/15, 106/15, 3/16 i 84/19), Zakona o opštem upravnom postupku ("Službeni Glasnik Republike Srpske", broj: 13/202. 87/07. 50/10 i 66/18), te drugim zakonima i propisima kojima mu je postupanje povjereno, a isti nije nadležan za rješavanje imovinsko pravnih odnosa između sukobljenih stranaka. Sukobljene stranke (Udovičić Mirko i Petrović Mirko) se za rješavanje spora oko imovinsko pravnih odnosa (uzurpacija posjeda) mogu obratiti nadležnom sudu. U pomenutom postupku, inspektor dana 24. juna 2024. godine, na osnovu člana 16.. stav (1) Zakona o legalizaciji bespravno izgrađenih objekata u Republici Srpskoj ("Službeni Glasnik Republike Srpske", broj: 62/18 i 93/22) donosi Zaključak kojim se prekida postupak broj 07-362-2/21 od 24.03.2021. godine. Naime, Udovičić Mirko je podnio zahtjev za legalizaciju pomoćnog objekta-garaže. izgrađenog devedesetih godina prošlog vijeka, kod Odjeljenja za prostorno uređenje i stambeno komunalne poslove Opštine Kneževo na šta no navedenom Zakonu o legalizaciji bespravno izgrađenih objekata u Republici Srpskoj ("Službeni Glasnik Republike Srpske". broj: 62/18 i 93/22) ima pravo. U zavisnosti od ishoda ovog postupka koji se vodi kod Odjeljenja za prostorno komunalne poslove Opštine Kneževo zavisice i dalji postupak Odjeljenja za inspeksijske poslove i komunalnu policiju Opštine Kneževo.“ Polazeći od navedenog,. izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
569	Ž-SA-05-33/20	P-168/24	P R E P O R U K U Službi za opću upravu i inspeksijske poslove i načelniku Općine Stari Grad • da odmah po prijemu preporuke uspostave saradnju sa Institucijom ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsмену za ljudska prava Bosne i Hercegovine a kako je to naprijed navedeno; da najkasnije u roku od 15 (petnaest) dana, dostavi Instituciji ombudsmena traženo izjašnjenje, informacije i relevantnu dokumentaciju	32 - Inspekcije	Realizirana	DA	Dana 14.08.2024. godine zaprimljen odgovor Službe za opću upravu i inspeksijske poslove.

570	Ž-SA-05-1018/21	P-204/24	PREPORUKA Federalno ministarstvo okoliša i turizma treba prilikom okončanja priprema za upućivanje prijedloga Zakona o ugostiteljstvu Federacije BiH razmotriti na koji način u što većoj mjeri omogućiti učeske lica u postupcima a koja stanuju ili su vlasnici etažnih jedinica u objektima kolektivnog stanovanja a u kojima se trebaju otvoriti novi ugostiteljski objekti. Federalno ministarstvo okoliša i turizma treba u roku od 60 dana od dana prijema preporuke dostaviti informaciju Instituciji ombudsmana o mjerama koje su poduzete.	32 - Inspekcije	Realizirana	DA	Iz naprijed navedenog odgovora možemo zaključiti da je preporuka realizirana te se nadamo da će se u daljoj zakonskoj proceduri pronaći što bolje zakonsko rješenje koje će zaštititi prava navedene kategorije, odnosno stanara i vlasnika etažnih jedinica. U ovoj fazi postupanje Institucije ombudsmana je okončano, ali ohrabrujemo Vas kao i sve druge građana da uzmu što aktivnije učešće u narednom periodu prilikom održavanja javnih konsultacija a koje bi trebale uslijediti u narednim mjesecima. Aktivnije i brojnije učešće građana može samo dodatno naglasiti značaj ovog pitanja. Uzimajući u obzir naprijed navedeno Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključili su da nema osnova za poduzimanje daljih radnji u predmetu, te su donijeli odluku o zatvaranju predmeta.
571	Ž-BL-05-319/22	P-229/24	PREPORUKU Ministarstvu obrazovanja, nauke, kulture i sporta Unsko-sanskog Kantona Da, po prijemu ove preporuke, preduzme sve mjere iz svoje nadležnosti u cilju postupanja po zahtjevu podnosioca žalbe i Institucije ombudsmana od 12.04. i 31.05.2023. godine, uzimajući u obzir mišljenje ombudsmana izneseno u ovoj preporuci.	32 - Inspekcije	Realizirana	DA	Opština Ugljevik je u dostavljenom odgovoru od 05.12.2024. godine, navela da je Opština Ugljevik sprovela postupak javnih nabavki i zaključila tri Ugovor o izvođenju radova sa izvođačem MONT-GRADNJA d.o.o. Ugljevik...Dalje se navodi da na osnovu zaključenih Ugovora o izvođenju radova većina radova je izvedena i samim tim je obezbijedena putna infrastruktura lokalnih puteva kojim se koriste mještani naseljenih mjesta Opštine Ugljevik, koji su ranije koristili dio trase regionalnog puta R-II 4503 (stara oznaka: R-459). Navedeni odgovor upućen je podnosiocu žalbe dana 12.12.2024. godine. S obzirom da iz navedenog odgovora proizlazi da je preporuka Ombudsmana ispoštovana, ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. stav 8. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11) zatvore predmet koji se vodi po žalbi Mjesne zajednice Stari Ugljevik a podnosilac žalbe se može ponovo obratiti Instituciji ukoliko se pojave nove činjenice ili okolnosti u navedenom predmetu.
572	Ž-LI-05-35/24	P-259/24	1. da bez odlaganja, sukladno pozitivnim zakonskim propisima, osigura i poduzme efektivne mjere u cilju obavljanja inspeksijskog nadzora po prijavi pritužitelja, 2. da u dobroj vjeri učini dodatne napore i da u razumnom roku poduzme sve mjere iz svoje nadležnosti kako bi otklonilo povredu prava pritužitelja, a u skladu sa nalazima iz ove Preporuke, 3. da obavijesti Ombudsmane BiH o mjerama poduzetim u cilju realizacije Preporuke u roku od 30 dana.	32 - Inspekcije	Realizirana	DA	Dana 13.01.2025. godine zaprimljen odgovor Općine Drvar.
573	Ostvarena saradnja						
574	Ž-BR-08-233/23	P-98/24	- da preispitaju relevantne činjenice i okolnosti u predmetnoj pravnoj stvari i poduzmu neophodne radnje u cilju vladavine prava i zaštite prava na imovinu, a polazeći od Nalaza i mišljenja Inspektorata, urbanističko-građevinskog inspektora broj: UP-I-22-002549/23 od 21.11. 2023.godine. -da u roku od petnaest (15) dana od dana prijema preporuke obavijestite Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji ove Preporuke.	32 - Inspekcije	Ostvarena saradnja	DA	Dana 12.07.2024. godine, zaprimljen odgovor Inspektorata Brčko distrikta BiH, broj: 01.6-1424AD-002/24 od 10.07.2024. godine.
575	Ž-BL-05-416/24	P-280/24	P R E P O R U K U Odsjeku za inspeksijske poslove i komunalnu policiju, Komunalnoj policiji 1. Da preduzme dodatne mjere iz svoje nadležnosti na utvrđivanju potpunog činjeničnog stanja i odgovornosti za prijavljene povrede propisa, posebno u svjetlu dokaza dostavljenih od strane podnosioca žalbe ili u saradnji sa drugim nadležnim tijelima, uključujući i organe za provođenje zakona, kako je podrobnije obrazloženo u nalazima iz ove Preporuke; 2. da u roku od 30 dana dostave Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine informacije o mjerama preduzetim na realizaciji ove Preporuke. U skladu sa članom 33. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava BiH, ova Preporuka se dostavlja i podnosiocu žalbe.	32 - Inspekcije	Ostvarena saradnja	DA	Dana 02.12.2024. godine zaprimljen Odovor Opštine Novi Grad.
576	Ž-BR-05-34/23	P-328/24	Javnom preduzeću Ceste Federacije Bosne i Hercegovine 1. Da poduzme sve pravne radnje te pristupi izmjenama Pravilnika o postavljanju reklamnih znakova na cestama, na način da se decidno propiše najmanja dozvoljena udaljenost LED displeja od stambenih objekata, imajući u vidu pravo na mirno uživanje imovine zagarantirano Ustavom Bosne i Hercegovine i članom 1. Protokola 1. Evropske Konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama. 2. da u roku od 15 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijestite Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine o načinu realizacije iste.	32 - Inspekcije	Ostvarena saradnja	DA	Dana 27.01.2025. godine zaprimljen odgovor Javno preduzeće Ceste Federacije.
577	Nije realizirana						
578	Ž-SA-05-324/23	P-16/24	P R E P O R U K U direktoru Kantonalne uprave za inspeksijske poslove Kantona Sarajevo 1. Da, imajući u vidu navode iz Preporuke, poduzme sve zakonom propisane aktivnosti i mjere u cilju postupanja po žalbi žaliteljice, aktu institucije Ombudsmana od 18.10.203. godine i u razumnom roku izvrši inspeksijski nadzor na adresi Obala Kulina Bana 33/II u Sarajevu, Općina Stari Grad Sarajevo; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju njene realizacije preporuke.	32 - Inspekcije	Nije realizirana	DA	Slijedom prethodno navedenog, a imajući u vidu sadržaje zaprimljenog odgovora odnosno činjenicu da su odgovorni organi poduzimale radnje iz svoje nadležnosti, kao i činjenicu da je Federalna uprava za inspeksijske poslove, aktom broj: 10-19-5-06886/2022-1002-5 od 16.05.2023. godine uputila podnosiateljcu žalbe da problem postavljenih vrata na unutrašnjih stepenicama/zajedničkim prostorijama pripada svim stanarima objekta, u konkretnom slučaju radi se o ometanju posjeda, isto riješi putem nadležnog suda. Ombudsmeni BiH su odlučili da u skladu sa članom 35. Stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine , zatvore predmet broj Ž-SA-05-324/23.

579	Ž-SA-05-1091/23	P-27/24	P R E P O R U K U 1. ministru Ministarstvu prostornog uređenja i okoliša Tuzlanskog kantona i direktoru Kantonalne uprave za inspeksijske poslove Tuzlanskog Kantona, da imajući u vidu navode iz Preporuke, zatražite od Vlade Tuzlanskog kantona da kao neposredno nadležni kantonalni organi uprav preuzmete obavljanje poslova inspeksijskog nadzora u Općini Čelić do popunjavanja radnog mjesta urbanističko – građevinskog inspektora Općine Čelić, a sve u cilju pravilne primjene Zakona i ostvarivanja i zaštite prava i pravnih interesa podnositelaca zahtjeva, odnosno pravnih osoba i građana općine Čelić u skladu sa navedenim zakonima. 2. Načelniku Općine Čelić, da imajući u vidu navode iz Preporuke, poduzme sve zakonom propisane aktivnosti i mjere kako bi se izvršio građevinski urbanistički inspeksijski nadzor, utvrđivanjem stvarnog stanja na terenu, te utvrđivanje da li je izgradnja spornog objekta izašla iz okvira odobrene gradnje čime bi se narušilo pravo žalitelja na neometano uživanje svoje imovine. 3. Gradonačelniku Grada Tuzle, da razmotrite molbu Općine Čelić za povremeno preuzimanje državnog službenika – urbanističko – građevinskog inspektora, akt broj: 02-30-841/23 od 14.03.2023. godine, sve u cilju pravilne primjene Zakona i ostvarivanja i zaštite prava i pravnih interesa podnositelaca zahtjeva, odnosno pravnih osoba i građana općine Čelić u skladu sa navedenim zakonima. 4. JU Direkcija regionalnih cesta Tuzlanskog kantona, da po okončanju postupka Komisije dostavi informacije o poduzetim radnjama. 5. Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke, označeni organi obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju njene realizacije preporuke;	32 - Inspekcije	Nije realizirana	DA	Resorno Ministarstvo jeste postupilo po preporuci Ombudsmena na način da je poduzimalo određne mjere i aktivnosti ali ne na način da su otklonjene uočene povrede. Shodno navedenom, u skladu sa svojim ovlaštenjima iz člana 32. stav 2. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su dana 27.09.2024. godine uputili obavijest neposredno višem organu – Vladi TK po Preporuci broj: P – 27/24, uz napomenu da će ovaj predmetni slučaj biti izvršen u Godišnji izvještaj o rezultatima rada institucije Ombudsmena kao primjer nesaradnje sa institucijom Ombudsmena.
580	Ž-SA-05-242/23	P-101/24	PREPORUKU Načelniku općine i Urbanističko – građevinskoj inspektorici Općine Centar Sarajevo 1. Da poduzmu sve neophodne zakonom propisane mjere i aktivnosti kako bi se osiguralo postupanje Inspektorata Općine Centar u skladu sa odredbama Zakona o inspekcijama Kantona Sarajev, te okončao postupak inspeksijskog nadzora po zahtjevu ...; 2. Da dostave instituciji Ombudsmena informacije u kojoj je fazi inspeksijski postupak po zahtjevu ..., ukoliko je okončan šta je tom prilikom utvrđeno te koje su mjere poduzete, kao i svu relevantnu dokumentaciju (zapisnik o izvršenom nadzoru, rješenje i sl.); 3. Da u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o načinu realizacije iste.	32 - Inspekcije	Nije realizirana	DA	Općina Centar Sarajevo je dana 03.06.2024. godine instituciji Ombudsmena dostavila akt, broj: 06-19-4059/20 od 30.05.2024. godine. Navedeni akt je dana 03.06.2024. godine dostavljen podnositeljici žalbe na izjašnjenje. Podnositeljica žalbe je dana 07.06.2024. godine telefonskim putem kontaktirala instituciju Ombudsmena i navela da odustaje od žalbe. Shodno navedenom a imajući u vidu sadržaj dostavljenog akta, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine konstatuju da Preporuka, broj: P-101/24 nije realizirana, kao i da će predmet biti izvršen u Godišnji izvještaj o rezultatima rada Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te se ovom odlukom predmet se zatvara u skladu sa članom 35. stav 2. i 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
581	Ž-BL-05-558/23	P-191/24	P R E P O R U K U Službi za urbanističko planiranje, građenje, imovinsko-pravne i geodetske poslove i JU Zavodu za prostorno uređenje i građenje Bihaća 1. Da vođeni interesima građana i primjenom opštih pravila upravnog postupka, a kroz međusobnu saradnju i koordinaciju rada preduzmu mjere iz svoje nadležnosti u cilju što skorijeg rješavanja postupka u kojem podnositeljica žalbe ima pravni interes; 2. Da u roku od 60 dana obavijeste Instituciju Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o provođenju ove Preporuke.	32 - Inspekcije	Nije realizirana	NE	Do danas, Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine nije dobila nikakav odgovor od strane Službe za urbanističko planiranje, građenje, imovinsko-pravne i geodetske poslove i JU Zavoda za prostorno uređenje i građenje Bihaća, ali ni gradonačelnika Grada Bihaća. Izdavanjem pomenute Preporuke iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsmen Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, a izdata Preporuka smatra se neispoštovanom. S obzirom na sve navedeno, donesena je odluka kao u uvodu ovog Obavještenja u skladu sa članom 35 stav 8 Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11). Napominjemo da sve akte Ombudsmena Bosne i Hercegovine možete koristiti kao zvaničan stav Institucije po ovom pitanju i u drugim prilikama.
582	Ž-BL-05-735/23	P-225/24	P R E P O R U K U Odjeljenju za inspeksijske poslove, Urbanističko- građevinskoj inspekciji Grada Banjaluka, da odmah po prijemu ove Preporuke, uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi tražena izjašnjenja, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluke. Da u roku od 15 dana od prijema ove preporuke obavijesti ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	32 - Inspekcije	Nije realizirana	NE	Do danas nije zaprimljen odgovor na Preporuku, i pored urgencije od 08.10.2024. godine. Uzimajući u obzir sve naprijed navedeno, a u skladu sa ovlaštenjima Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, utvrđenim Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ br. 32/00, 19/02, 35/04, 32/06 i 61/23), obavještavamo Vas, da Odjeljenje za inspeksijske poslove i komunalnu policiju, Urbanističko- građevinske inspekcije Banjaluka nije ispoštovalo dostavljeni Preporuku.
583	Nema odgovora						
584	Ž-MO-05-60/23	P-207/24	P R E P O R U K U Gradu Mostaru – Odjelu za urbanizam i građenje 1. da odmah poduzme adekvatne mjere i radnje radi uspostave saradnje Grada Mostara, Odjela za urbanizam i građenje Grada Mostara, sa institucijom Ombudsmena na način propisan Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a kako je to naprijed navedeno; 2. da Odjel za urbanizam i građenje Grada Mostara svoje postupanje u ovom predmetu vrati u zakonske okvire a u cilju temeljite primjene relevantnih propisa i poduzimanje neophodnih mjera iz svoje nadležnosti kako je to i naloženo od strane urbanističko-građevinskog inspektora; 3. da najkasnije u roku od 15 dana, dostavi traženo izjašnjenje. U skladu sa članom 33. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, ova Preporuka se dostavlja i podnosiocu žalbe.	32 - Inspekcije	Nema odgovora	NE	Do današnjeg dana nije dostavljen odgovor na upućenu preporuku.
585	Ž-BL-05-255/23	P-282/24	PREPORUKU Urbanističko-građevinskom inspektoru, Općina Jajce • da poduzme dalje mjere i radnje iz svoje nadležnosti, po zahtjevu podnositeljice žalbe, u skladu sa Zakonom o građenju („Službene novine SBK“, broj 10/14). • da u roku od 30 dana, od dana prijema, dostave Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine informacije o mjerama preduzetim na realizaciji ove Preporuke U skladu sa članom 33. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, ova Preporuka se dostavlja i podnosiocu žalbe.	32 - Inspekcije	Nema odgovora	NE	Do današnjeg dana nije dostavljen odgovor na upućenu preporuku.
586	Ž-BL-05-561/24	P-281/24	P R E P O R U K U • Da razmotri mogućnost obezbjeđenja dodatnih novčanih sredstava u cilju zapošljavanja urbanističko-građevinskog inspektora, a uvažavajući mišljenje izneseno u ovoj preporuci; • Da u roku od 60 (šesdeset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu ispoštovanja ove preporuke.	32 - Inspekcije	Nema odgovora	NE	Do današnjeg dana nije dostavljen odgovor na upućenu preporuku.

587	Ž-SA-05-33/20	P-342/24	PREPORUKU Službi za inspeksijske poslove Općine Stari Grad Urbanističko – građevinskom inspektoru 1. Da poduzme sve neophodne zakonom propisane mjere i aktivnosti kako bi se osiguralo postupanje Službe za inspeksijske poslove Općine Stari Grad u skladu sa odredbama Zakona o organizaciji organa uprave u Federaciji BiH, Zakona o prostornom uređenju Kantona Sarajevo te odredbama Zakona o upravnom postupku FBiH pri izvršenju rješenja broj: UP-I-13-23-246-RŠ/18 od 19.01.2017. godine i rješenja broj: UP I-09-23-1331/18-RŠ od 23.03.2018. godine; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema ove preporuke, obavijesti Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine o načinu realizacije iste.	32 - Inspekcije	Nema odgovora	NE	Do današnjeg dana nije dostavljen odgovor na upućenu preporuku.
588	Ž-SA-05-696/24	P-345/24	P R E P O R U K U Federalnoj upravi za inspeksijske poslove 1.da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje.	32 - Inspekcije	Nema odgovora	NE	Do današnjeg dana nije dostavljen odgovor na upućenu preporuku.
589	Ž-BL-05-217/22	P-347/24	PREPORUKU 1.Odjeljenju za prostorno uređenje grada Prnjavor da odmah po prijemu preporuke preduzme sve mjere iz svoje nadležnosti, u cilju okončanja predmeta broj: 04-360/48/22 , u skladu sa Zakonom o opštem upravnom postupku kao i iznesenim mišljenjem ombudsmena Bosne i Hercegovine u ovoj preporuci kao i da obavijesti Ombudsmane, u roku od 60 dana, računajući od dana prijema ove preporuke o preduzetim radnjama u cilju realizacije preporuke	32 - Inspekcije	Nema odgovora	NE	
590	UKUPNO	-	32 - Inspekcije				
591	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
592	22	22	8	0	3	5	6
593	POVREDA PRAVA :	33 - Besplatna pravna pomoć					
594	Realizirana						
595	Ž-LI-05-106/24	P-303/24	P R E P O R U K U ravnatelju Županijskog zavoda za pravnu pomoć Županije Zapadnohercegovačke 1. da u skladu sa nadležnostima i obavezama učini dodatne napore i razmotri mogućnost ponovnog zastupanja pritužitelja u postupku pred sudom, sve u cilju ostvarivanja prava na besplatnu pravnu pomoć; 2. da obavijesti Ombudsmane BiH o mjerama poduzetim u cilju realizacije Preporuke u roku od 30 dana.	33 - Besplatna pravna pomoć	Realizirana	DA	Po provedenom postupku istraživanja, Ombudsmani BiH su uputili preporuku broj: P-303/24 ravnatelju Zavoda da u skladu sa nadležnostima i obavezama učini dodatne napore i razmotri mogućnost ponovnog zastupanja pritužitelja u postupku pred sudom, sve u cilju ostvarivanja prava na besplatnu pravnu pomoć. Odgovorna strana je dana 27.12.2024. godine dostavila očitovanje u kojem je navedeno: "Pomno razmatrajući Vaš podnesak odnosno Preporuku u kojoj zahtijevate da se razmotri mogućnost ponovnog zastupanja Zorana Karačića pred nadležnim Sudom ističemo slijedeće: Sukladno pozitivnim pravnim propisima Županije Zapadnohercegovačke pružili smo adekvatnu besplatnu pravnu pomoć podnositelju zahtjeva (podnesena tužba putem nadležnog Suda) o čemu smo Vas i ranije izvjestili svojim podneskom od 19.07.2024. godine. Vodeći računa o pravima i interesima pružatelju pravne pomoći ovaj Zavod je poduzeo sve zakonom predviđene pravne mjere i radnje kako bi isti mogao ostvariti eventualna prava zbog navodno nezakonitog prestanka radnog odnosa. Nažalost, zbog osobnog i nekorektnog postupanja stranke u postupku otkazali smo punomoć za daljnje postupanje sukladno zakonu. Dakle ne postoji mogućnost da ovaj Zavod ponovno zastupa istog pred nadležnim Sudom. Također napominjemo da su nadzorna tijela Županije Zapadnohercegovačke izvršila uvid i nadzor u ovom predmetu, te nisu našli nikakvu primjedb u postupanje na rad Zavoda." Navedeno Vam je dostavljeno na znanje. Uzimajući u obzir navedeno, Ombudsmani BiH, shodno članku 35, točka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine donose odluku o zatvaranju predmeta koji se vodi po Vašoj pritužbi. Temeljem članka 22. Zakona, protiv ove odluke nije dopuštena žalba.
596	UKUPNO	-	33 - Besplatna pravna pomoć				
597	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
598	1	1	1	0	0	0	0